PK
6481
M9I8
1872
v.6
pt.2

Isma'il Ankaravi
Mesnevi-yi serif serhi

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

391
vol 7

﴿ فهرست تکملة لجلد السادس من شرح المثنوی ﴾

صحیفه	
	حکمت در انی جاعل فی الارض خلیفة
۰۱۲	معجزهٔ هود علی نبینا وعلیه الصلوة والسلام
۰۳۲	رجوع کردن بقصهٔ قبه و گنج
۰٤۱	انابت طالب گنج بحق تعالی
۰۵۵	اوازدادن هاتف مر طالب گنج را
۰٦۳	داستان آن سه مسافر مسلمان وترسا وجهود
۰۷۹	حکایت شتروگاو وقوچ
۰۰۰	مثل
۰۸۳	جواب گفتن مسلمان آنچه دید
۰۸۹	منادی کردن سید ملك ترمذی که
۱۱۲	حکایت تعلق کردن موش باجغز
۱۲۰	تدبیر کردن موش باجغز
۱۲٤	مبالغه کردن موش درلابه وزاری
۱۲۹	لابه کردن موش مر جغز را
۱٤٦	حکایت شب دزدانکه سلطان محمود شب درمیان ایشان افتاده
۱۷۱	حکایت آن گاو بحری گوهر گاو یان
۱۷۵	رجوع کردن بقیهٔ طلب کردن آن موش آن جغز را
۱۸٤	قصهٔ عبد الغوث ور بودن پریان اورا
۱۹۲	داستان آن مرد که وظیفه داشت از محتسب تبریز
۱۹۵	آمدن جعفر رضی الله تعالی عنه وعن الصحابة الباقیة
۲۰۹	رجوع کردن بحکایت آن شخص وام کرده
۲۱۲	باخبر شدن آن غریب از وفات آن محتسب
۲۳۷	مثل آن دو بین همچون آن غریب شهر کاش
۲٤۵	توزیع کردن پایمرد درجملهٔ شهر تبریز
۲٦٤	دیدن خوارزمشاه رحمة الله علیه درسیران درموکب خود
۲۷۵	مؤاخذهٔ یوسف صدیق علی نبینا وعلیه السلام بحبس بضع سنین
۳۰۱	رجوع کردن بقیهٔ ان پایمرد وآن غریب
۳۰۵	گفتن خواجه در خواب با آن پایمرد
۳۲۰	حکایت آن پادشاه ووصیت کردن او
۳۲۳	بیان استمداد عارف از سرچشمهٔ حیات ابدی

۳۳۰ روان شدن شهزادکان در ممالك پدر
۳۴۴ رفتن پسرآن بان قلعه بحکم الانسان حریص علی مامنع
۳۵۸ دیدن ایشان در قصر آن قلعهٔ نقش روی دختر شاه چین
۳۶۸ حکایت صدر جهان بخارا که هر سائلی که
۳۷۲ حکایت آن دو برادر یکی کوسه و یکی امرد
۳۷۹ در تفسیر این خبر که مصطفی علیه السلام فرمود منهومان لایشبعان طالب
۰۰۰ الدنیا و طالب العلم
۳۸۱ بحث کردن آن سه شهزادکان در تدبیران واقعه
۳۸۲ مقالت برادر بزرکین
۳۸۵ ذکر آن پادشاه آن دانشمند را باکراه در مجلس آورد
۳۹۶ روان کشتن شهزادکان بعد از اتمام بحث و ماجرا
۳۹۷ حکایت امرء القیس که پادشاه عرب بود
۴۰۹ بعد مکث ایشان متواری شدن در بلاد چین
۴۲۷ بیان مجاهد که دست از مجاهده باز ندارد
۴۳۹ حکایت آن شخص که خواب دید که آنچه میطلبی از یسار بمصر
۴۴۱ سبب تأخیر اجابت دعای مؤمن
۴۴۴ رجوع کردن بقصهٔ آن شخص که اورا نشان کنج دارند بمصر
۴۴۶ رسیدن آن شخص بمصر و شب بیرون آمدن بکوی
۴۴۹ بیان این خبر که الکذب ریبة والصدق طمانیة
۰۰۰ مثل
۴۵۹ بازکشتن آن شخص شادمان
۴۶۶ مکر کردن برادران پند دادن بزرکین را
۴۷۵ مفتون شدن قاضی برزن جوحی
۴۸۰ رفتن قاضی بخانهٔ زن جوحی
۴۸۵ آمدن نائب قاضی بمیان بازار
۴۸۸ در تفسیر این خبر که مصطفی علیه الصلوة والسلام فرمود علی من کنت مولاه
۰۰۰ ومولاه
۴۹۱ بازآمدن زن جوحی بمحکمهٔ قاضی سال دوم
۴۹۶ بازآمدن بشرح قصهٔ شهزاده
۵۰۰ در بیان آنکه دوزخ که قنطره صراط بر سر اوست کوید که ای مؤمن

٥٠٤ متوفی شدن بزرگین از شهزادگان
٥٢٥ وسوسهٔ پادشاه زاده راپیدا شد
٥٣٢ خطاب حق تعالی بعزرائیل علی نبینا وعلیه السلام که ترا ترحمی بر که پیشتر آمد
٥٣٣ کرامات شیخ شیبان راعی قدس سره
٥٣٦ رجوع کردن بقصهٔ پروزدن حق تعالی نمرود را بی واسطهٔ مادر و دایه
٥٤١ رجوع کردن بدان قصهٔ شاهزاده
٥٤٥ وصیت کردن آن شخص که بعد از وفات من او برد مال مرا از سه فرزند من که
کاهلتر است
تمثیل

تكملهٔ جلد سادس

شرح مثنوى

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿ حكمت درانى جاعل فى الارض خليفة ﴾

الله تبارك وتعالى حضرتلرى سورهٔ بقره ده بيورر (واذقال ربك للملائكة) يعنى ذكرايله يامحمد شول وقتيكه سنك ربك ملائكه يه ديدى مراد جنس ملائكه اوله وياخود ساكنان زمين اوله ملائكه ملكك جمعيدر الوكه دن مأخوذ در رسالت معناسنه (انى جاعل فى الارض خليفة) تحقيقا بن ارضده قيليجى يم وياراديجى يم سزدن بدل سزك يريكزه اى ملكلرم بر خليفه كه مراد آدم عليه السلامدر وخليفه تسميه سى آدمه ملائكه نك خلفنده كلديكندن اوترى اوله وياخود روى زمينده خليفة الله دركه تنفيذ احكام الهى وتبليغ اوامر ربانى قيلديغندن اوترى اوله واهل تفسير لفظ خليفه نك واحده وجمعه اطلاقنى جائز كورمشلر بوراده جمع مراددر زيرا مقصود حضرت آدم عليه السلام وآنك اولاديدرنته كم (قالوا اتجعل فيها من يفسد فيها) چونكم ذكر خليفه يى اول مخاطب اولان ملائكه كوش ايديجك ديديلركه آيا قيلورميسن يربوزنده شول كيمسه لريكه ارضده كفر وعصيان ايدرلر افساد بوراده جمله معاصى يه شاملدر (ويسفك الدماء) وقان دوكرلر بغير حق (ونحن نسبح بحمدك) حال بوكه بز تسبيح وتمجيد ايدرزسنى نقايص امكانيه دن حامد اولديغمز حالده وياخود حمده ملتبس اولديغمز حالده (ونقدس لك) وسنى تقديس ايدرز شانكه لايق اولمين اوصافدن (قال) جناب حق بيورديلركه (انى) تحقيقا اى مكرملرم بن (اعلم) بن عالمم بو آدمى خلق ايلمكده (مالا تعلمون) سزك بيلديكز شيئه وسز مطلع دكلسز بوندن مقصود ندر ﴿ مثنوى ﴾ پس خليفه ساخت صاحب سينهٔ * تابود شاهيش را آينهٔ * پس صفاى بى حدودش داداو * وانكه ازظلمت ضدش بنهاداو) پس اول بى ضد وبى ند اولان پادشاه برصاحب سينه بى يربوزنده كندى يه خليفه دوزدى تاكم انك شاهلغنه برآينه اوله

﴿ پس ﴾

PK 6481 M9I8 1872 v.6 c.2
LIBRARY SEP 19 1967 UNIVE ... ONTO

پس اول پادشاه لم یزل کندیسنك شاهلغنه آینه اولان صاحب سینه یه بی حد و بی غایت صفا و یردی واندنصکره اکا ظلمتدن ضدقو دی صفادن مراد بی حد اولان صفای روحانی وجلای اندرونی اولور بونده ظلمتدن مراد ظلمت انسانی وکدورت جسمانی اولور (م ی) دو علم بر ساخت اسپید وسیاه * آن یکی آدم دکر ابلیس راه * درمیان آن دولشکرگاه زفت * چالش و پیکارآنچه رفت رفت) اول قادر مطلق وصانع وحکیم اولان حق ایکی علم دوزدی بری سفید و بری سیاه اول بریسی آدم غیریسی ابلیس راهدر آدم علیه السلام علم سپید کبیدرکه مظهر نورهدایتدر وابلیس سیاه علم کبیدرکه مظهر ظلمت وضلالتدر اول ایکی زفت اولان لشکرگاهك میاننده چالش و پیکاردن اول نسنه که واقع اولدی اول ایکی لشکرگاه قویدن بری لشکرگاه آدمدرکه جمله قوای روحانیه وانوار عقلیه ایله آدم علیه السلام حضرتلری عظیم لشکرگاه اولمشدر و بری دخی لشکرگاه ابلیس کراهدرکه اول دخی کندینك توابع ولواحقیله وارواح خبیثه ایله برلشکرگاه زفت اولمش ایدی پس آدم مع توابعه ابلیس لعینه وانك اعوان وانصارنه ضد دوشدی ابلیس دخی جنت ملکندن انی اخراج ایلمکه سعی ایدوب آخرالامر آنی جنت ملکندن اخراج ایلدی بوایکیسنك ماییننده نیجه احوال و جنك و جدال واقع اولوب مرورقیلدی وقصه لری مشهور ومتعارف اولدی (م ی) همچنان دوردوم هابیل شد * ضدنور پاك اوقابیل شد * همچنان آن دوعلم ازعدل وجور * تانمرود آمداندر دور دور * ضدابراهیم کشت وخصم او * وآن دولشکر کین کذار وجنکجو * بونجلین ایکنجی دورده هابیل اولدی آنك نور پاکینك ضدی قابیل اولدی یعنی دورثانیده هابیل مظهر عدالت وهدایت اولوب علم سپیدکبی اولدی وانك نور پاکینك ضدی قابیل اولوب مظهر ظلمت و ضلالت اولوب علم سیاه کبی اولدی وآخرالامر هابیلی قتل قیلدی همچنان اول ایکی علم عدلدن وجوردن دور دور تانمروده کلدی یعنی بوعدالتدن اولان علم سپیدن وجور ظلمدن اولان علم سیاه هابیل ایله قابیل کندکدنصکره قرنا بعد قرن هردورده لابد نیجه عادل وظالم وجاهل وعالم کلوب دور نمروده کلدی پس نمرود حضرت ابراهیم علیه السلامك ضدی وانك خصمی اولدی واول ایکی لشکر کین کذار وجنکجو اولدی یعنی حضرت ابراهیم علیه السلام مظهر هدایت وآینهٔ سعادت ایدی اکا تابع اولان مؤمنلر برلشکر اولوب علم سپیدکبی اولدیلر ونمرود لعینکه مظهر ضلالت وغوایت ایدی اکا تابع اولان اهل شقاوت هم برلشکر اولوب علم سیاه اولدیلر پس نمرود توابعیله حضرت ابراهیم علیه السلامه ضد اولوب خصومت قیلدی و بوایکی لشکر بری برلرینه کین کذار وجنك دیلیجی اولدی (م ی) چون

درازیٔ جنك آمد ناخوشش * فیصل آن هردو آمد آتشش * پس حکم کرد آتشی را
ونکر * تاشود حل مشکل آن دونفر) چونکه جنکك درازلغی اول نمروده ناخوش
کلدی یعنی نمرودك حضرت ابراهیم علیه السلام ایله مابینده مدت مدیده وعهود
بعیده جنك وجدل اولوب انلرك مجادله ومخاصمه سی اوزون اولدی ونمروده انکله
طول ودرازجنك ایتمك ناخوش کلدی اول هرایکیسنك آتش فیصلی کلدی فیصل
ایکی خصمك مابیننی فصل ایلین حاکمه دیرلر یعنی آخر الامر پس حق تعالی
حضرتلری برآتشی حکم ونکر ایتدی تاکم اول ایکی نفرك مشکلی حل اوله نکر ضم
نون وفتح کافله خدمتکاره دیرلر یعنی حق تبارك وتعالی حضرتلری بو ایکیسنك
مابیننده برعظیم آتشی حکم و خدمتکار نصب ایلدی تاکم بو ایکی نفرك مشکلاتی
حل اوله وحق باطلدن ممتاز اولوب ظهوره کله واهل سعادت وضلالت همنه کونه
کسه لر ایدیکی پیدا وآشکارا اوله وفی الحقیقه آتش حکم اولوب اهل سعادت ایله اهل
شقاوتی تمییز ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ دور دور وقرن قرن این دوفریق * تابفرعون
وبموسیٔ شفیق * سالها اندرمیان شان حرب بود * چون زحد رفت و ملولی
میفزود * آب دریارا حکم سازید حق * تا که ماند که بردزین دوسبق * دور دور
قرن قرن بو ایکی فریق تافرعون وشفیق اولان موسایه دك یعنی دورا بعد دور
وقرنا بعد قرن بو ایکی فرقه که انلردن مراد بری اهل سعادت وارباب عدالت
واصحاب هدایتدر و بردخی اهل شقاوت وارباب طغیان وغوایت واصحاب ضلالتدر
قرن فرعونه و شفیق اولان موسی علیه السلام حضرتلرینك دورینه دك کلوب
ایرشدی نیجه یللر فرعونله موسی علیه السلام حضرتلرینك توابعی میاننده حرب
وجدال اولدی چونکم انلرك هم میاننده اولان جنك وجدال حددن اوته کتدی
ملوللق زیاده ایتدی حق سبحانه وتعالی حضرتلری بونلرك مابیننده آب دریایی
حکم دوزدی تاکم قاله بوایکیدن کیم سبق ایلته یعنی چونکم موسی علیه السلام
قومیله فرعون قومنك میاننده هم جنك وجدل درازاولدی وکالن بولدی عاقبت
الله تبارك وتعالی حضرتلری بوایکی قومك مابیننده آب دریایی حکم قیلدی تاکم
بوایکی قومدن قنغیسی مقهور وهلاك اولوب دریاده قالور وقنغیسی سبقت ایدوب
اندن خلاص اولوروبنجات بولورو بوفرعونك دخی قبیله سی منتظرلردر ﴿ مثنوی ﴾
همچنان تادورطور مصطفا * باابوجهل آن سپهدار جفا) الحاصلی مصطفی
صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك دورطورینه کلنجه یه دك بونجلین سپهدار
جفا اولان ابوجهل ایله جنك اولدی یعنی دورا بعد دور بو اسلوب اوزره نیجه
قرون واطوار کچوب مصطفی علیه الصلوة والسلام حضرتلرینك عصر شریفی
ظهوره کلدی بوخصومت و ضدیت جفا چریسنك باشی اولان ابوجهل ایله واقع

اولدی وابوجهل اول حضرته وانك اصحاب كرامنه جفالر و اهانتلر قیلدی
باخصوصكه اول حضرتدن بی شمار معجزات ظاهره و بی عدد بینات باهره كوردی
عاقبة الامر انك دخی باشی بدرغزاسنده كسلدی وهلاك اولدی ﴿ مثنوی ﴾
هم نكرساز یدا ز بهر ثمود * صیحهٔ كه جان شانرا دربود * هم حق تعالی
حضرتلری ثمود قومندن اوتری نكر و خدمتكار دوزدی شول بر صیحه یی كه انلرك
جاننی قاپدی كما قال تعالی فی سورة هود (واخذ الذین ظلموا الصیحة فاصبحوا فی دارهم
جاثمین) ثمود صالح پیغمبر علیه السلامك قومیدر بونلرك دخی قصه سی جلد اولده
حقیرو بی خصم پنداشتن صالح را سرخنده مرور ایلمشدر انده طلب اوانه (م ی)
هم نكرساز ید بهر قوم عاد * زودخیزی تیزرو یعنی كه باد) هم قوم عاددن اوتری
نكر دوزدی بر تیزرو زودخیزی یعنی كه بادی بونده دخی نكر خدمتكار معناسنه در
یعنی عاد قومنی هلاك ایلمكدن اوتری حق تعالی حضرتلری بر تیز قالقیجی بادی
انلرك خصمی اولان حضرت هوده و مؤمنلره خدمتكار دزودی كه باد حضرت
هوده ومؤمنلره خدمتكار اوله وانلرك خصمی اولان قوم عادی پاره پاره ورزه ریزه
ایلدی بونك دخی قصه سی اكثر مواضعده مرور ایلمشدر (م ی) هم نكرساز ید
برقارون زكین * باحلیمی این زمین پوشید كین * تاحلیمی زمین شد جمله قهر *
برد قارونرا و كنجش را بقعر) هم نكر دوزدی قارون اوزره زكین حلیملكه بوزمین
كین كیدی تا زمینك حلیملكی جمله قهر اولدی قارونی وآنك كنجنی قعرنه دك ایلتدی
زكین فعیل وزننده زكن دندر زكن بالتحریك علم و فراسته دیرلر یقال زكنته
زكنا ای علمته وزكنته صالحا ای ظننته پس زكین بونده بیلیجی وفراست قیلیجی
معناسنه اولور كه نكرك صفتیدر یعنی پس حق تعالی حضرتلری بوزمینی قارون
اوزره علیم ودانا خدمتكار دوزدی بوزمین حلیملك وسا كنلكه بیله كین لباسن كیدی
حتی بوزمینك حلیملكی وسلیملكی جمله قهر و غضب اولدی قارونی دخی انك
خزینه سنی قعرنه ودبنه ایلتدی نته كم سورهٔ قصصك آخرنده اولان (فخسفنا به
وبداره الارض) آیت كریمه سی بو معنایه دلالت وشهادت ایتدی ﴿ مثنوی ﴾
لقمهٔ را كه ستون این تنست * رفع تیغ جوعتان چون جوشنست * چونكه حق
قهری نهد در نان تو * چون خناق آن نان بكیرد در كلو) بر لقمه كه بو تنك ستونیدر
سزك جوعكز تیغنه اول لقمه جوشن كبیدر بعض نسخه ده جوعتان یرنه جوع نان واقع
اولمشدر بو نسخه اوزره معنی تیغ جوعی دفعه نان جوشن كبیدر دیمك اولور یعنی سن
بوزمینك بوقدر حلیملكی ایله قهر وغضب اولدیغنی تعجبمی ایلرسن بونی سن تعجب
ایلمه مثلا شول بر لقمه كه بو سنك بدننك ستونی ایله بیله قهر وغضب مثابه سنده در كه
سنك تنك آنكله قائم اولور اول لقمه ونان كرسنه لك تیغنی رفع ایلمكدن اوتری جبه

وجوشن كبيدر چونكم حق سبحانه وتعالى سنك نانكه وطعامكه برقهر قويه اول
نان بوغازده خناق كبى طوتاور خناق بوغازده اولور بر مرضدر كه بوغازى بوغار
يعنى نانكه قيام بدنى آنكله اولور واندن قوت بولور ايكن چونكم حق تعالى
حضرتلرى سنك يديكك نانه قهر قويه اونان سنك بوغازكى خناق كبى طوتار
وسنى هلاك ايدر (م ى) اين لباسيكه زسرما شد مجير * حق دهد اورا مزاج زمهرير *
تاشود برتنت اين جبهٔ شكرف * سرد همچو يخ كزنده همچو برف * تا كريزى از وشاق
وازحرير * زو پناه آرى بسوى زمهرير * مثال آخر شول لباسكه سرمادن سنى مجير
اولدى وحفظ قيلدى اكر حق تعالى اكا زمهرير مزاجى ويره وسنى اوشوتمك مراد
ايليه تاكم سنك تنك اوزره بو جبهٔ شكرف يخ كبى سردو برف كبى كزند اولور يعنى
يخ نيجه سردوبارد و برف دخى بدنى نيجه ايصريجى وانجيديجى اولورسه همچنان
سنك بدنكده اولان عظيم جبه وقالن لباس سنك بدنكه يخ كبى باردو برف كبى
المويريجى اولور واصلا اول لباسلردن وكوركلردن سنك تنك ايصيموب تاوشقدن
وحريردن قجرسن اندن زمهرير جانبنه پناه كتوررسن يعنى وشق وسمور كورك
وحرير جبه كيمكدن فائده بوله ميوب آخراندن زمهريره صغنوب يعنى برودت جانبنه
راضى اولورسن واكا نسبت ايصنورسن ﴿ مثنوى ﴾ تو دوقله نيستى يك قلهٔ *
غافل ازقصهٔ عذاب ظلهٔ) بو بيت سورهٔ شعراده اولان بوآيت كريمه يه اشارتدر
قال تعالى (فكذبوه فاخذهم عذاب يوم الظلة) حضرت شعيب عليه السلام قومنه
اى قوم بن سزى حقه دعوت ايدرم يريوزنده ظلم وفساد ايلمك وكيله وميزانكزده
عدالت ايليك واللهدن اتقا ايليك ديدكده ديديلركه بز سنى كاذب ظن ايدرز اى
شعيب سنده بزم كبى بر بشرسن پس اول شعيبى تكذيب ايلديلر پس بونلرى
اخذ ايلدى ظله كوننك عذابى ظله لغتده سايبانه ديرلر قصه سى بودركه حق تعالى
حضرتلرى بونلره يدى كون يدى كيجه حرارت عظيمه مستولى قيلدى شول
مرتبه كه بونلرك قويولرينك وچشمه لرينك صويى حرارتدن قورودى پس حرارتدن
خانه لرينه قاچديلر حرارت زياده اولوب اولرندن مبشيستانه وطاغلره چقديلر
وهر برى بر درختك تحتنده حرارتدن پخته وسوخته مشابه سنده ياتوركن
ناكاه برابر سياه هواده هويدا وپيدا اولوب بونلر مسرور اولديلر واول
سحابك التنه مجتمع اولوب قرار قيلديلر الحاصل اول سحابدن بر آتش ظهور
ايدوب بونلرى بالكليه احراق ايلدى (انه كان عذاب يوم عظيم) تحقيق اول
عذاب يوم ظله يوم عظيمك عذابى اولدى ومعنىٔ بيت اولدركه اى غافل سن ايكى قله
دكل برقله سن عذاب ظله نك قصه سندن غافلسن قله طاغ ديه سنه وبرداغه
واو لجكه وحوضه دخى ديرلر بونده قله دن مراد قات ديمك اولور وتوضيح معنى

ای ابله سن ایکی قات دکلسن همان بالك قات سنکه هر نسنه‌یی سببدن کوروب مسببه ناظر اولمزسن مثلا شبعی ناندن صانورسن و ایصمغی قفتاندن قیاس قیلورسن حال بوکه حقیقتده سنی طویریجی و بدنکی دخی کرم ایدیجی حضرت خدادر اکر فی المثل سنك لباسلریکه برودت و پرسه‌وسنی اوشوتمك مراد ایلسه اول لباسلر سکا حرارت و یرمز پس سن برنسنه‌یی مجازا سببدن وفی الحقیقه مسببدن کورمیوب همان سبب صوریدن بیلدیکك ایچون بك قله و یك قات سن وسن عذاب ظله قصه‌سندن غافل وبی‌خبرسن اکرسبید. برقوت اولیدی سحابك خود یغمور یاغدرمق و کولکه لندرمك خاصیتی وشانی ایدی لیکن حق تعالی حضرتلری کورکه سحابی آتشبار ایلدی وخانه‌لرك درودیواری دافع حرارت اولوب مضطرب اولنلره راحت ویرمك ایکن امر حقله خانه‌لرك درودیواری بیله دافع حرارت اولمیوب قوم شعیب کندی خانه‌لری ایچره قرار ایلمکه قادر اوله‌مدیلر نته‌کم بو معنایه کوره حکایه ایدوب بیوررلر ❊ مثنوی ❊ امر حق آمد بشهرستان‌ده ❊ خانه‌ودیواررا سایه مده ❊ مانع باران مباش وآفتاب ❊ تابدان مرسل شد ندامت شتاب ❊ که بردیم اغلب ای مهتر امان ❊ باقیش از دفتر تفسیرخوان ❊ حق تعالینك امری شهرستان وقرایه کلدی خانه‌یه ودیواره سایه ویرمه دیو یعنی بونلرك شهرلرینه وقریه‌لرینه وخانه‌لرینك دیوارلرینه حق تعالی حضرتلرندن امر کلدی بویله دیوکه ای خانه ودیوار بوقومه سایه ویرمك و بونلری کولکه لندرمك ای خانه ودیوار آسماندن نازل اولان باران عذابه وحرارت آفتابه مانع اولمالك پس الله امریله شهرده اولان خانه ودیوار آسماندن نازل اولان باران عذابه وحرارت آفتابه پرده ومانع اولمدی حتی اول امت شتاب وسرعتله اول مرسل جانبنه کتدیلر مرسلدن مراد حضرت شعیب علیه السلام اولسه‌ده اولور حضرت حق طرفندن بونلره اوزره ارسال اولنان سحاب اولسه دخی جائزدرکه بونلر اول سحابك جانبنه شتابله کتدیلر بویله دیوکه ای مهتر پادشاه بز اغلب اولدق امان وا کثریمز مقهور وهلاك اولدی سندن درمان دیدیلر بوسوزی مرسلدن مراد حضرت شعیب علیه السلام اولورسه اکادیمش اولورلر واکر مرسلدن مراد انلر اوزره ارسال اولنان سحاب اولورسه بونی حضرت حقه دیمش اولورلر و بونك باقیسنی تفسیر دفترندن اوقوکه بو قصه‌یی اهل تفسیر تفصیل وتعبیر ایلمشلردر ❊ مثنوی ❊ چون عصا را مار کردآن چست دست ❊ کرترا عقلیست آن‌نکته بسست ❊ تونظر داری ولی امعانش نیست ❊ چشمهٔ افسرده است وکرده ایست ❊ چونکیم اول تیزدست عصایی مار ایلدی اکرسنك عقلك وار ایسه اول نکته سکا بسدر یعنی سن همان برقات سن وسببدن ایلرو نظر ایتمکه ومسبب الاسبابی مشاهده قیلمغه قادر دکلسن کورکه اول

جابك دست او لان استاد کامل نیجـه عصایی اژدرهـا ایلدی اکرسنك عقلك وارایسـه سکا اولقدرنکته کافیدرکه حضرت موسی علیه السـلام اول عصایی آلات واسبابه تمسك ایتمکله اژدر قیلدی بلکه قدرت حقله فی الحـال اول چوب پاره‌یی ثعبان مبین ایدوب بوقدر بوز بیك قوی وشجیع عسا کره انکله مقابله ایلدی بونده خود اصلا سبیك مدخلی اولمدی سن هم عقل ونظر طوترسن ولیکن انك امعان ودقتی یوقدر سنك نظرك فی المثـل بر چشمهٔ افسرده در و بر کرده در کرده بوکرکه دیرلر بونده همان لحم پاره‌لرمراد اولور اما کرده فتح کافله ایتمش معناسنه وایست طورمق وتوقف قیلمق معناسـنه اولسه هم جائزدرکه اولی بودر یعنی نعم اکرچه سن دخی عقل ونظر طوترسن ولیکن انك امعانی یوقدر سـنك نظرك طوکمش بر چشمه در وهمـان بر بوکرك پاره سیدر یاخود معنی سنك امعانی اولمین نظرك برطوکمش چشمه در و طورمق ایتمش چشمه درکه ماء جاری کبی انك نوری آقیجی وحقیقته ایریجی ومسببی وفاعل مختاری کوریجی دکلدر امعـان نظرصاحبی اولدرکه اسبابی کورمکدن کچوب مسببی کوره ونظری هرشیئك حقیقتنه ایرکوره

* مثنوی * زین همی کوید نکارندهٔ فکر * که بکن ای بنده امعـان نظر *
آن نمی خواهد که آهن کوب سرد * لیك ای پولاد برداود کرد * فکرتلرنقاشی

بوندن اوتری همیشه سویلرکه ای بنده امعان نظرایله فکرفکرتك جمعی اولمقده جائزدر خاتونلر یوزینه چالدیغی کلکونه معناسنه اولسه ده جائزدر بوتقدیرجه روی اشیاده اولان رنك مراد اولور وتقدیرکلام بویله دیمك اولورکه دروند. فکرتلر یازیجی ویاخود روی اشیایی رنکلرله نقش ایدیجی و دوزیجی صانع بواجلدن دیرکه ای بنـده . بوخلقه امعان نظرایله نظرایله کماقال الله تعالی (فارجع البصر هل تری من فطور ثم ارجع البصر کرتین) * وقال تعالی (قل سیروا فی الارض فانظروا کیف بدأ الخلق) ودخی (فاعتبروا یااولی الابصـار * فاعتبروا یااولی الالباب) بیوردی پس بنده‌یه لازم اولان یاابصار یاالباب صاحبلرندن اولوب وامعـان نظر ایله مصنوعات حقه نظرقیلوب غیرت پذیراولمق و بوجمله‌نك صانعنی مشاهده. قیلمق وقدرت کامله سنی وحکمت بالغه سنی کورمکدن و یاخود اولواالالباب برخلیفهٔ حقه خدمت قیلوب اندن نظره نورآلمق وامعـان نظر حاصل قیلمقدر خدای تعـالی حضرتلری ای بنـده . سکا دیمزکه صوغوق دمور دوك لکن ای پولادکبی سرد وغلیظ اولان داود اطرافـنه طولان صوغوق دمور دوکمك امعـان نظرسز غلاظت قلـبله و قسوت درونله مصنوعاته قوری یره نظرایلمکدن کنایت اولور یعنی اکرحق تبارك وتعالی ای بنده بنم خلق ایلدیکم مخلوقاته نظر ایله وکرهٔ بعدکرهٔ باق دیدی ایسه خدای تعالی بویله دیمکدن صوغوق دمور دوك دیمکی مرادایلمزکه

بو آسمان وزمینه قسوت قلبله وغفلت درونله نظر ایلمك صوغوق دمور دوكمك كبیدر بیك كره صوغوق دموری دوكمك فائده حاصل اولمز وكرة بعد كرة بو آسمان وزمینه هم نیجه بیك كره نظر قیلسك برمنفعت ظهوره كلمز پس حق تعالی حضرتلری (فانظروا كیف بدأ الخلق) دیمسی دخی (ثم ارجع البصر كرتین) بیورمسی قسوت درونله بی امعان نظر بو خلقه كرات ومراتله باقك دیمك ایستمز ولیكن ای قلبی پولاد كبی جهل وغفلتله قاسی اولان برعلیم و حكیم داود سیرت خلیفهٔ الهینك اطرافنه طولان واندن نظر وبصر یكه نور ویرن علمی اوكرن تا امعان نظر صاحبی اوله سن واندنصكره بو مصنوعاته امعان نظر ایله نظر قیله سن حتی بو مصنوعاتك مزایاسنده صانع بیچونی اوصاف كامله ایله مشاهده قیله سن دیمك اولور (می) تن بمردت سوی اسرافیل ران * دل فسردت رو بخورشید روان) تنك اولدیسه اسرافیل جانبنه سورسنك كوكلك فسرده اولدیسه خورشید روانه كیت یعنی الله تبارك وتعالی هر صنعت ایچون براهل وهر كار ایچون براستاد ماهر خلق ایتمشدر لابد هر نسنه یی اهلندن استمك لازم اولنلردندر مثلا اسرافیل علیه السلام حضرتلرینه اولمش بدنلری احیا ایلمك خاصیتنی و برمشدر اكثر طبیب حاذق اولنلره ده هم حق تعالی اسرافیل علیه السلام خاصیتنی قومشدر كه بركسه نك تنی مرده اولمق مرتبه سنه وارسه باذن الله طبیب حاذق اولان اكا علاج قیلسه صحت بولور پس اكر سنك تنك اولمك مرتبه سنه واردیسه وا كا صحت استرسك براسرافیل سیرت طبیب حاذق جانبنه وار باذن الله اندن وانك دم حیات بخشندن دوا وشفا بوله سن واما قلبك طوكدیسه ویخ پاره سی كبی منجمد اولوب سرد اولدیسه جان كونشی اولان برعالم ربانینك ومرشد حقانینك جانبنه كیت كه انك كرمیت درونی و پرتو روحی سنك قلبكك طونقلغنی كیدره ودرونكده قساوت وغفلت وجهالت قالمیه آب روان كبی نظرك هر جانبه سریان ایلمكه قابل اوله كه خورشید روان اولان عزیزلرك نفسی قلبك فسرده لكنی ازاله ایلر اندنصكره قلب امعان نظر صاحبی اولوب اوهام وخیالاتدن خلاص اولور ونجات بولور

﴾ مثنوی ﴿ درخیال از بس كه كشتی مكتسی * نك بسوفسطائی بدظن رسی * او خود ازاب خرد معزول بود * شد زحس محروم ومعزول ازوجود) خیالده چوقلقدن كه مكتسی اولدكشته بدظن اولان سوفسطائیه طائفه سنه ایریشورسن اول خود اب خرددن معزول ایدی حسدن محروم ووجوددن معزول ایدی مكتسی اكتسا ایدیجی یعنی لباس وكسوه كیجی معناسنه در وتوضیح معنای بیتین شریفین بویله دیمك اولور كه ای حقیقت اشیادن غافل اولان واسباب وآلاته اعتماد وتمسك قیلان ومرتبهٔ خیالده قالان كه الهام وخیال مرتبه سنده چوقلق جهتندن

اولقدر كسوهٔ خيالى كيمى اولدك وقيس ظنونى اكتسا ايلدككه اشـته بدظن
اولان وحقايق اشيايه انكار قيلان سوفسطائيه طائفه سنه ايرشورسن اول
سوفسطائيه طائفه‌سى خود اب عقلدن ومغزادراكدن معزولدر اول طائفهٔ
رذيله حس وادراكك بيلديكى وذوق ايلديكى معنالردن محروم وحقيقت وجوددن
هم معزول وبى نصيبدر زيرا انلر ديرلركه بواشيانك حقيقتى و بوموجوداتك حقيقتنده
وجودى يوقدر بواشيا وموجودات اوهام وخيالات قبيلندندر وبزم حسلريمزك
ادراك ايلديكى سراب ونمايش سبيلندندر ديرلر خذلهم الله و بوسوفسطائيه
طائفه سنك اوچ كروه اولديغنك شرحى اكرچه بعض مواضعده هم ذكر اولنمشدر
اما جاى اولده وزير حكايه سنده (درخيالاتش چوسوفسطائيم) بيتك شرحنده
مرور ايتمشدر اندهطلب اولنه وخلاصهٔ كلام بويله ديمك اولوركه اى مسببدن
غافل وفاعل حقيقيدن جاهل سن هم اسبابه وخيالاته برمرتبه توغل وتمسك
ايلمشسن كه خيال مرتبه سنده قالوب قات قات وهم وخيال كسوه‌لرين كيوب سوفسطائيه
طائفه سنه ايرشمككه قريب اولمشسن زيرا انلر اب عقلدن معزول و وجود
حقيقيدن محروم درلرسن هم اب عقلدن معزول وفاعل حقيقيدن و وجود الهيدن
محروم وغافلسن اكراب عقله واصل اولايدك بواشياده اولان تصرفاتى همان
فاعل حقيقيدن كوررردك ونظريكى حقيقت اشيايه ايركوررردك و بواسباب وآلات
مشابه سنده اولان اشيادن كچوب قادر وقيوم اولان خدايه اعتصام وتوكل قيلوردك

(مى) همين سخن خانوبت اب خاييست * كربكويى خلق را رسوايست) آكاه
اوزاى سوزچينيجى اب چيكمك نوبتيدر اكرسويلرايسك خلقه رسوايلقدر اكرخلط
سويلرايسك رسوايلقدر ديمك دخى وجه درسخن خاوصف تركيبدر سوزچينيجى
معناسنه وسوزچينمك خلط كلام ايلمكدن كنايت اولور اب خاهم وصف تركيبدر
دوداق چينيجى معناسنه بونده دوداق ايصرمق خاموش اولمقدن وسكوت
قيلمقدن عبارتدر ودخى سكوت ايله ديمككه هم اشارت اولور بكويده ياخطاب ايچوندر
وخطاب تجريد قاعده سى اوزره كندى وجود شريفلرينه اولور وتوضيح معنى
بويله ديمك اولوركه آكاه اول اى اسرار الهيدن وعلم لدنيدن سوزچينيجى وخلط
كلام ايليجى دوداق ايصرمنك نوبتى خاموشلك وقتيدر اكرخلقك حالنى سويلرايسك
خلقه رسوايلقدر ياخود معنى اكرحقيقتدن وسرهويتدن خلقه سويلر ايسك
رسوايلقدر افشاء سر ربو بيت ايلمك نامحرملره لايق وجائز دكلدر بلكه بونلره اولا
امعان نظر صاحبى اولمغى تعليم ايلمك لازم وريسنى بيلكه طالب اولاركسه‌لره
امعان نظر تحصيل ايلمك واجبدر ﴿ مثنوى ﴾ چيست امعان چشمه را كردن
روان * چون زتن جان رفت كويندش روان) امعان ندر چشمه‌يى روان ايتمكدر

چونكم تندن جان كيده اكا روان ديرلر امعان نظر دقت نظر وابعاد نظر واجراى نظر ايلمك معنالرينه دركه امعانى بعضلر ابعاددن طوتمشلردركه امعن الفرس ديرلر تباعد فى عدوه معناسنه ويررلرنه كم امعن فلان ديرلر هم ابعد فلان معناسنه ويررلر وبعضلر دخى امعانى معندن طوتمشلر معن جرى معناسنه دركه كم معن الماء ديرلر جرى الماء معناسنه ويررلر ماء معين دخى ماء جارى معناسنه در پس امعان اجرا معناسنه اولور وحضرت مولانا قدس سره امعانك اشتقاقنى بو محلده جريان معناسنه اولان معندن طوتمشلردركه كم بو معنايه اشارت ايدوب بيوررلر امعانك معناسى ندر چشمه‌يى آقيتمق وروان ايتمكدر چونكم تندن جان كيده اكا كندى اصلى جانبنه آقوب كتديكيچون روان ديرلر پس امعان نظرى بو اشيانك اصلى وحقيقى جانبنه اجراء ايلمك واكا واصل ايتمك اولور پس روح روان ديدكلرى مناسبتله روانه نيچون روح روان ديديلر انك بيانه شروع ايدوب بيوررلر (م ى) آن حكيمى راكه جان از بند تن * باز رست وشد روان اندر چمن * دولقب را او برين هر دو نهاد * بهر فرق اى آفرين برجانش باد) شول بر حكيمكه جانى بند تندن كيروقورتلدى چمن حقيقت گلزار معرفت ايچره جارى اولدى اول حكيم بو هر ايكيسنه ايكى لقب قودى برى برندن فرق ايلمكدن اوترى آفرين انك جانى اوزره اولسون حكيمدن مراد اصل ابتدا جانى وجان روانى فرق ايليوب بيلان كمسه اولوركه انسانك ايكى روحى واردر برينه حيات ديرلر و برينه دخى روح تميز تعبير ايدرلر روح حياته روح حيوانى دخى ديرلر واكا مطلقا جان تعبير ايدرلر وروح تميزه روح روان اضافى وروح الهى هم تعبير ايدرلر و بو ايكيسنك ما بيننده فرق واردركه اهل تفسير *الله يتوفى الانفس حين موتها والتى لم تمت فى منامها فيمسك التى قضى عليها الموت ويرسل الاخرى الى اجل مسمى* آيتنده تحقيق و بيان ايلمشلردر و بونك تحقيق وتميزى بر قاچ موضعده مرور ايلمشدر بو بيتلرده دخى روحك ايكى قسم اولديغنه اشارت بيوررلر شول بر حكيمكه جانى قيد تندن و بند بدندن رياضت واسطه‌سيله منسلخ اولوب كير وقورتلدى وچمن روحانيتده وروضهٔ معنويده روان اولدى وسيران قيلدى پس بو ايكيسنك اوزرينه ايكيسنى برى برندن فرق ايلمكدن اوترى ايكى لقب قودى اولكى مطلق بدنه حيات ويريجيدر و بدن انكله قائم اولوب زنده اوليجيدر اكا جان ديدى وعربجه روح حيوانى ديدى كه انسان نائم اولديغى زمانده بو روح بدندن چيقوب كتمز بدن بونكله اجل مسمايه دك زنده وقائم اولور وموت بدنه كلدكده بو روح بدندن چيقوب كيدر اما اول بر روحكه چمن روحانيته كيديجى و حق باطلدن فرق وايويى كوتودن تميز ايديجيدر و انسان خوابه واردقده بو روح چمن روحانيت جانبنه آقوب كيديجى وانده سير ايديجيدر اكا

روان دیو لقب قودی وعربجه روح تمیز وروح اضافی وروح الهی دخی دینلیکه
بو ایکی روحك مابیننده فرق بیدارلق حالنده بو روح بدنه کلور وانده تدبیر وتصرف
قیلور ونایم اولدقده بدنده جان قالور ولیکن بو روح تمیز چمنزار باطنه روان اولور
وانده سیران قیلور بو اعتبار ایله بو روحه روان دینور بونی بویله فرق ایلین کسه‌نك
جانی اوزره تحسین وآفرین اولسون (مثنوی) در بیان آنکه بفرمان رود * کرکلی
راخار خواهدان شود) اول کسه‌نك بیاننده که فرمان اوزره کیدر اول کسه اکر
برکلی خاراسته یه اولور در بیان آنکه مابعدنده اولان قصه قرینه سیله مقدر قصه‌ٔ
بشنو لفظنه ظرف اولوب تقدیر کلام در بیان آنکه جانش بفرمان الهی رود کرکلی
راخار خواهد آن کل خار شود قصه‌ٔ بشنو دیمك اوله واول قصه معجزهٔ هوددر که بیان
بیوررلر که اول هود علیه السلام فرمان الهی اوزره روان اولدی وکل کبی بادك
عاد اوزره خار اولمسنی مراد اید وب باد انلره خار وقهسار اولدی بوده جائزدر که
در بیان آنکه ماقبلنده واقع اولان (دو لقب راوبرین هردو نهاد) قولنه ظرف اوله
بوقول اوزره معنی بویله دیمك اولور که آن حکیمکه جانش از بند تن بازرست واندر
چمن روحانی جان اوروان شد برین هرد واو بهر فرق دولقب نهاد در بیان
آن روحکه بفرمان الهی رود و برامر حق روان کرد د کرکلی را خار خواهد آن کل
خار شود آن روح را روان لقب نهاد در بیان آن روحکه نه بفرمان الهی رود انرا
جان لقب نهاد پس بو بیت اول حکیمك (دو لقب راو برین هردو نهاد) دیدیکی قولنه
ظرف اولور واول روحکه فرمان حق اوزره کتمیه آکا همان جان لقب قومش اولور
واول بررو حکه فرمان الهی اوزره کیده واکر برکلی خار اولمق استه یه اول کل
خار اوله وبالعکس اکر برخاری دخی کل اولمق استه یه اول خار کل اوله آکا روح روان
دیو لقب قودی واول فرمان الهی اوزره کیدن وکلك خار اولمسنی مراد ایلدکده
اول کلی خار کبی ایلین روح روانلردن بریسی حضرت هود نبی علیه السلامدر که
بادی قوم عاده خار کبی درنده قیلدی وکندیسنه تابع اولان مؤمنلره کل کبی لطیف
وجانفزا وراحت وبریجی ایلدی نته کم بیوررلر

معجزهٔ هود علیه السلام در تخلیص مؤمنان امت بوقت نزول بلا

نته کم حق تبارك وتعالی سورهٔ هود ده بیورر (ولما جاء امرنا نجینا هودا والذین
آمنوا معه برحمة منا ونجیناهم من عذاب غلیظ) یعنی وآن هنکامکه بیامد فرمان
مابعد ازایشان نجات دادیم هود را وآن کسانی را که کرویده بودند با او وایشان
چهار هزار بودند که همه را با هود رهانیدیم به بخشش و بخشایش ازما یعنی نجات
بفضل ما بودنه بعمل ایشان و رهانیدیم ایشانرا از عذاب درشت و آن سموم
دوزخ بود که بمناخر ایشان درآمده مؤمنان ازدست باد ضاره بیرون شدند

و اعضای ایشانرا پاره پاره می ساخت (می) مؤمنان ازدست بادضایره * جمله
بنشستند اندردایره) مؤمنلرضایره اولان بادك دستندن جمله سی دائره ایچره
اوتوردیلرضائره اسم فاعلدرضیردن ضیر باغ یدیغ باندن ضرر وزیانه دیرلرضائره ده
اولان مؤنث ضمیری بادك مؤنث اولمسنه اشارتدرکه ریح مؤنثدر روایت اولنورکه
حق تعالی حضرتلری حضرت هود علیه السلامه الهام ایلدیکه عاد قومنه
ریحله عذاب ایلسم کرکدر پس هود علیه السلام حضرتلری کندی یه تابع
اولان مؤمنلری بر یره جمع ایدوب انلرك اطرافنه بردائره چکدی پس ریح صرصر
اسمکه باشلدقده درت بیك مقداری کسه اول ضائره اولان باد صرصرك دستندن
قاچوب جمله سی هود علیه السلام حضرتلرینك چکدیکی دائره نك ایچنده اوتوردیلر
و باد سمومدن نجات بولدیلر اماداره دن طشره اولان قوم عاد (فاما عاد فاهلكوا
بريح صرصر عاتية سخرها عليهم سبع ليال وثمانية ايام حسوما) آیت کریمه سنك
موجبنجه ریح صرصرله هلاك اولدیلر ﴿ مثنوی ﴾ باد طوفان بودو کشتی
لطف هو * پس چنین کشتی وطوفان دارداو) فی المثل اول باد صرصر طوفان
ایدی و کشتی لطف هویت الهی ایدی چوق بونجلین کشتی وطوفان طوتر اول
خدا طوفاندن مراد برقومی و یا براقلیمی احاطه ایلین بلا وعذاب اولور اول بلا
وعذاب اکر بادله اولسون اکرناره اولسون واکر آبله اولسون هرنه کونه شیله
اولورسه اولسون بر بلا وعذابکه برقومی احاطه ایلیه اکا طوفان دینوب وهرشول
شی که اول قومی اول عذابدن خلاص ایلمکه سبب اوله اول شیئه کشتی تعبیر اولنور
پس هود نبی علیه السلام حضرتلرینك عصرنده باد صرصر فی المثل طوفان
اولدی لطف هویت الهی کشتی اولدی مؤمنلر اول لطف ورحمت واسطه سیله
طوفان بلادن نجات بولدی واما عاد اول باد بلا ایله هلاك اولدی پس اول خدا
بونك کبی چوق کشتی وطوفان طوتر جمله دن بری ﴿ مثنوی ﴾ پادشاهی را
خدا کشتی کند * تا بحرص خویش برصفها زند * قصدشه آن نی که خلق ایمن
شود * قصدش آنکه ملك کردد پای بند) خدای تعالی حضرتلری بر پادشاهی
فی المثل کشتی ایلرحتی اول پادشاه کندینك ماله وملکه اولان حرصی سببیله اعدانك
صفلرینه اورر یعنی حق تعالی حضرتلری عالم ایچره بر پادشاهی کمی کبی ایلرتاکم
رعایا و برایادن انك حوزهٔ حکومت وحیطهٔ امارتنه چوق کسه لر داخل اولور بچون
اطراف واکنافدن طوفان بلا کبی اعدا عسکری ظهور ایلسه اول پادشاه حیطهٔ
حکومتنده اولان رعایایه اولان کندینك حرصی سببیله اعدانك مصافنه کندوینی
اورر پادشاهك قصدی اعدا مصافنه کندوینی اورمقدن اول دکلدرکه خلق ایمن
اوله لر آنك قصدی اولدرکه ملك پای بند اوله یعنی زمانه پادشاهلرینك اکثرینك

اعدا ایله مقابله ومقاتله قیلسندن مقصود ومرادی عباد الله ایمن اولسونلر وظل
سعادتنده راحت بولسونلر بنده دخی حق تعالیدن بو خدمت مقابله سنده سعادت
دارین بوله‌یم دیمك دكلدر بلكه انك اعدا ایله جنك ایلكدن مقصودی مملكت
یقلسون واعدا آنی آلمسون ونیجه زمان بنم اولسه قالسون دیمكدر اكرچه شاهك
مقصودی بودر ولیكن خدای تعالینك انك اویله قیلسندن نیجه صنع وحكمتی
ظهوره كلور جمله‌دن بری آنك مملكتی ایچره اولان رعایا طوفان اعدادن امان بولور
نته كم بو معنایی تفهیم ایچون بو بیتلری مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر (مثنوی)
آن خراسی می دود قصدش خلاص * تا بیابد اوز زخم آن مناص * قصد او آن نی كه
آبی بركشد * یا كه كنجد را بدان روغن كند) مثلا شول برخراس بلرانك قصدی
خلاصدر خراس دولابه ودكرمنه قوشدقلری حیواندر اما اصل اشك دكرمنه
دیرلر صكره مطلق حیوان چكدیكی دكرمنه و دولابه دیدیلر كاهی دكرمنه
قوشدقلری حیوانه دخی اطلاق ایلدیلر یعنی شول برصو دولابنه و یاخود یاغ دكرمنه
قوشلمش حیوانك قصدی ونیتی اولدر كه بلا و زحمتدن خلاص اوله واول زخم
ومحنتدن تامناص بوله اول حیوانك مقصودی اول دكلدر كه دولابی دوندرمكله
قیودن یوقارو برآب چكه و یاخود دكرمنی دوندرمكله صوصامی روغن ایلیه
كنجد شیرلغن یاغی چیقاردقلری صوصامه دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ كاو بشتابد
ز بیم زخم سخت * نی برای بردن كردون ورخت * لیك دادش حق چنین خوف
ووجع * تا مصالح حاصل آید در تبع) مثال آخر كاو زخم سختك بیمندن سرعت ایلر
كردونی و رختی منزله ایلتمكدن اوتری دكل كردون عربه و قاكیه دیرلر ولیكن
حق تعالی اكا بو نجلین وجع ودردك خوفنی ویردی تا كم اول وجع قورقوسندن
شتاب وسرعت ایلر وتبعده مصالح حاصل كلور پس بوقومك كارلری لله وفی الله
اولمیوب و لكن بنه بالتبع ضمنا مصالح الهی حاصل اولدیغنی ومراد الله ظهوره
كلدیكنی اشعار ایلر (م ی) همچنان هر كاسبی اندر دكان * بهر خود كوشد نه اصلاح
جهان * هر یكی بر درد جوید مرهمی * در تبع قائم شده زین عالمی) بو نجلین
دكان ایچره هر بر كاسب كندیدن اوتری چالشور اصلاح جهاندن اوتری دكل
هر بری درد اوزره مرهم استربعده بوندن برعالم قائم اولمش یعنی پادشاه جهان
كندی نفسی ایچون سعی ایدوب تبعده رعایا شر دشمندن امان بولدیغی و كاو وخر
زخم قورقوسندن سرعتله حركت ایدوب دكرمنی ودولابی دوندروب انلردن صو
و یاغ حاصل اولدیغی كبی هر بر دكان ایچره كندی نفسندن اوتری سعی ایلر و صنعتی
ایشلر ضمنا تبعده اصلاح عالم حاصل اولور و جهانه نظام كلور كور كه بو عالمده
هر برینك بر دردی وار كندی دردی اوزره بر مرهم استر و بو عالم بونلرك هر برینك

کندی دردی اوزره مرهم دیلمسندن وکندی نفسی ایچون سعی ایلمسندن عالم قائم
اولور وانتظام بولور * مثنوی * حق ستون این جهان ازترس ساخت *
هر یکی ازترس جان درکارباخت * حمد ایزد را که ترسی را چنین * کرد او معمار
اصلاح زمین) حق سبحانه و تعالی بو جهانك ستون و قیامنی ترسدن دوزدی
هر بریسی خوفدن جانی کارنده اوینادی یعنی چونکم خدای تعالی حضرتلری
بوعالمك قیامنی خوفدن دوزدی پس خالق عالمدن هر بریسی خوفدن اوتری جانی
کاروکسبده اوینادی وهر بری جانی قورقوسندن برکاره سعی ایتدی پس بونلرك
هر برینك قورقودن اوتری برکارك حصولنه سعی ایلمکلرندن عالم بویله منتظم
اولدی و بنی آدم راحت بولدی حمد وثنا شول ایزدتعالی حضرتلرینه که برخوفی
بونجلاین اول خدا زمینك معمارلری و اصلاحی ایلدی اکر بوخلق عالم یاءفقردن
یاقلت معاشدن قورقمیه لر و برکار وکسبك طالبی اولمیه لردی وهرکس اصلا کار
وکسب قیلمیه لردی بوعالمك نظامنه خلل کلوردی وخلق عالم المرده ومضایقه لرده
اولورلردی پس حق تعالی حضرتلری خلقك قلبنه برکونه خوف براغوب انلرك
هر بری برصنعته طالب اولدیغی وانی فعله کتوردیکی بیوك نعمتدرکه انسان کندی
وجودندن اوتری هرنه یی استه سه کوررکه دوزلمش وانکیچون حاضر ومهیا اولمشدر
پس حق تعالی حضرتلرینه بوخصوصده دخی چوق حمدلر وشکرلر ایتمك کرکدرکه
بو یریوزینه بویله انتظام ویردی (م ی) این همه ترسنده اند از نیك و بد *
هیچ ترسنده نترسد خود زخود * خود حقیقت برهمه حاکم کسیست * که قریبست
او اکر محسوس نیست * هست او محسوس اندر مکمنی * لیك محسوس حس
این خانه نی) بودوکلی بنی آدم نیك و بدن قورقوجیلردر هیچ برقورقوجی خود
کندیدن قورقمز یعنی بودوکلی خلق عالم ایکیدن خالی دکلدر ایولکك زوالندن
وکملکك اصابت قیلمسندن قورقوجیلردر هیچ برقورقوجی کندی کندیدن قورقمز
بهرحال آنی برمخوف واردرکه اول خائف اولان کسه یی کاه ایولك زوالی ایله
قورقودر وکاهی کملکك اصابت قیلمسیله قورقودر فی الحقیقه مخوف الله تبارك
وتعالیدر خود حقیقتده دوکلی اشیانك اوزرینه حاکم همان برکسه درکه (ونحن
اقرب الیه من حبل الورید) آیت کریمه سنك موجبنجه ودخی * وهو معکم اینما
کنتم * قول شریفنك حسبنجه اول حاکم بنده لرینه قریبدر اکر محسوس دکل
ایسه ده که بوظاهر کوزیله بوعالمده اول ادراك واحساس اولنمز اما اول حاکم مطلق
واول جمله ده متصرف اولان حضرت حق بر مکمنده محسوسدر ولیکن بوخانه نك
حسنك محسوسی دکلدر مکمن محل کونه دیرلر بونده مکمندن مراد اهل دله نسبتله
جان و عامهٔ مؤمنینه جناندرکه (وجوه یومئذ ناضرة الی ربها ناظرة) آیت

كريمه سنك موجبنجه مؤمنلر اول كونده ربلرني كوره‌لركافال * سترون ربكم كما ترون القمر ليلة البدر لا تضارون فيه * پس جناب عزت جل شانه بوخانهٔ جسدك حسنه و بصرنه محسوس دكلدر * لا تدركه الابصار و هو يدرك الابصار وهو اللطيف الخبير * بيوردي اما اصحاب قلوب ممكن دلده كوكل كوزيله اول حاكم مطلق آشكارا كوررلر انلرك چشمي جاننه حضرت حق مخفي و پوشيده دكلدر ﴿ مثنوى ﴾

آن حسي كه حق بران حس مظهرست * نيست حس اين جهان آن ديكرست *

حس حيوان كر بديدي آن صور * بايزيد وقت بودي كاو وخر) شول برحسكه حق سبحانه وتعالى اول حس اوزره ظاهردر او بوجهانك حسي دكلدر اول غيربدر يعني حق سبحانه وتعالى شول حس وادراك اوزره كه كنديسني ظاهر قيليجيدر واول حس دخي حضرت حقي مشاهده ومعاينه ايليجيدر بوجهانك حسي دكلدر اول حس غيربدركه اكا چشم جان وديدهٔ جنان و بصر بصيرت دخي ديرلر كه مراد اندن كوكل كوزي ديدكاربدر حق تعالى يي كوريجي و مشاهده قيليجي بو حس جان وديدهٔ جناندر يوخسه بوظاهر حسي دكلدر بوظاهر كوزي سائر حيوانا تك كوزيله رؤيتده برابردر بوظاهر كوزينه حس حيواني ديرلر اكر حس حيواني اول صور رباني يي كوربدي كاو وخر بايزيد وقت اوليدي صوردن مراد بونده صفات الهيه درنته كم * ان الله خلق آدم على صورته * حديث شريفنده محدثلر صورتي صفتله تفسير ايدوب اي على صفته ديمشلردر پس تقدير كلام حس حيواني اكر اول صورالهيه يي كوربدي يعني صفات ربانيه يي مشاهده ومعاينه قليدي هر كاو وخر كندي وقتنك بايزيدي اولوردي زيرا كاو وخرك كوزلرنده محسوساتي كورمك دخي زياده دراكر صفات الهي وصور رباني وروحاني بوكوزله كورلمك و بوحسله مشاهده اولنمق ممكن اوليدي في الحقيقه هر كاو وخر عارف بالله اولوردي وهر ظاهر كوزلري زياده كورن جاهل وابتر شيخ دين اولمق لازم كلوردي بوخود بوله دكلدر

(م ى) آنكه تن را مظهر هر روح كرد * وآنكه كشتي را براق نوح كرد *

كر بخواهد عين كشتي را بجو * او كند طوفان تواي نورجو) اول حاكم مطلق وفاعل مختار اولان حضرت حق جل شانه كه تني هر روحه مظهر ايلدي يعني خاكدن مخاوق اولمش بدني هركونه روحه مظهر قيلدي واول خدا كه سفينه‌يي نوح عليه السلام حضرتلرينه براق ايلدي حتى نوح عليه السلام حضرتلري توابعيله اكا بينوب طوفاندن نجات بولدي اكر اول حاكم مطلق مراد ايلرسه حوده عين كشتي يي اول خدا اي نورجو سكا عين طوفان ايلر بعض نسخه‌ده بجوجيم ايله واقع اولمشدر ايرمق معناسنه بونده جويدن مراد دريا اولوركه دربار حضرت حقك قدرت وعظمتنه نسبتله جوي كبيدر و بعض نسخه ده دخي

خاء معجمه ایله نحو واقع اولمشدر بو تقدیرا وزره معنی اکر حق تعالی استرسه خوی وعادتله اولان عین سفینه بی اول خدا سکا طوفان ایلر ای نور دیلیجی دیمك اولور نورجو بونده سلامت جومعناسنه استعاره اولنمشدر یعنی * یفعل الله مایشاء و یحکم ما یرید * آیت کریمه سنك حسبنجه اکر اول حاکم مطلق مراد ایلرسه عادت اوزره اولان عین سفینه یی ای سلامت جو سکا طوفان ومحل غرق ایلر واسترسه هم عین طوفانی سکا محضا سفینه ایلر اول دکلدر که سن برسبب سلامت اولان شیئه تمسك قیلمغله حق تعالینك طوفان بلاسندن نجات بوله سن و یوده دکلدر که سن طوفان بلایه غرق اولدقده حق تعالی حضرتلری سنی بلاسبب حفظ ایلدکدنصکره اول طوفان بلا سکا ضرر ویره حق تعالی بر قولنی حفظ ایلدکدنصکره جمیع عالمی طوفان بلا احاطه ایلسه آنك برقیلنه ضرر کلمز وحق تعالی برقولنه ضرر مراد ایلدکدنصکره برشیئ انی مانع ودافع اولمز کما قال تعالی فی سورة یونس * وان یمسسك الله بضر فلا کاشف له الا هو وان یردك بخیر فلاراد لفضله یصیب به من یشاء من عباده * وقال ایضا فی سورة فاطر مایفتح الله للناس من رحمة فلا ممسك لها ومایمسك فلا مرسل له (مثنوی) هردمت طوفان کشتی ای مقل * باغم وشادیت کرد او متصل * کر نه بینی کشتی ودریابه پیش * لرزها بین درهمه اجزای خویش) ای مقل هردم سنی طوفان و کشتی نته کم اوسنی غم وشادی یه متصل ایتدی اکردریا وکمی اوکده کورمیه سن کندیکك دو کلی اجزاسنده لرزه کور مقل فقیره دیرلر یعنی ای فقیر اکرسنك دیده غیب بینك وارایسه کورر سنکه هردمده سکا سفینه طوفان واردر سفینه دن مراد سبب سلامت اولان حالت وطوفاندن مراد باعث محنت وآفت اولان حالتدر کورکه حق تعالی حضرتلری سنی کاه اولور غم دریاسنه دوشررکه آنده غرق اولمق مرتبه سنه وارر ایکن فی الحال سفینه سلامت سنی شادی وسرور ساحلنه ایرکورر وساحل شادی وسرورده دخی همیشه قومیوب ینه برموج قدرت کلوب سنی اول مقامدن ایروب برآخر کردابه دخی دوشرر واندن دخی برسبب سلامت دوزوب سنی اول واسطه ایله خلاص ایلر ینه برآخر دریایه دخی دوشرر حاصل کلام اکرسن سبب سلامت اولان معنوی سفینه لری و باعث محنت و آفت اولان بلا دریالرینی حضورکده کورمز ایسك کندی اعضاو جوارحکده بوقورقولری واضطرابلری کورهر برجزوك نه دن ترسان اولوب مضطرب اولورسه اول دریادر و هرنه دن سلامت وراحت بولورسه اول کشتیدر ﴿ مثنوی ﴾ چون نبیند اصل ترسش راعیون * ترس دارد ازخیال کونه کون) چونکم عیون اصل ترسش کورمیه کونا کون خیالدن ترس طوتر ترسش کسرسینله خوف معناسنه اسم مصدردر یعنی ناسك عیون جانی چونکم دروننده اولان خوفك اصلنی کورمیه واول ترس و بیمی موجد ومرسل کیمدر آنی

مشاهده قیلیه کونا کون خیالاتدن خوف و بیم طوتر و اول خوفی اول خیال
مشابه سنده اولان شیلردن تخیل ایلر بصر بصیرتی یوقکه اول خوفك اصلنی وفاعلنی
آنکله کوره و کونا کون خیالاتدن اعمی کبی خوف ایلمکدن قورتله نته کم بومعنایی
تفهیم ایچون بو بیتلری مثل موقعنده ایراد ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ مشت
بر اعمی زند یك جلف مست * کور پندارد لگدزن اشترست * زانکه آن دم بانك
اشتری شنید * کوررا کوشست آینه نه دید * باز کوید کورنی این سنك بود * یامکر
ازقبهٔ پرطنك بود * این نبود واونبود وآن نبود * آنکه اوترس آفرید اینها نمود) مثلا
برخیرسز مست اعمی اوزره ناکاه مشت اورر وسکوت قیلور کور ظن ایلرکه دپمه
اوریجی دوه در اول جهتدن کورلکدزن اشترظن ایلرکه اول دمده اشتر
صداسنی اشتدی انکیچون اول مشت اوران کسه یی دپمه اوریجی دوه صاندی
زیرا کورك آینه سی کوشدر کوزدکلدر جلف خیرسز کسه یه دیرلر یعنی فی المثل
برخیرسز مست کسه برکوری امتحان ایلمکدن اوتری اکا بریومرق اورسه اما
کندیسی سکوت قیلسه وحرکت قیلسه واول کورك یاننده بردوه اولسه واول دوه صدا
ایدوب اول کور آنی ایشتمش اولسه کوراول کندویه مشت اورانی بیله میوب دوه
کندیسنه دپمه اوردی صانور اما انی دخی تحقیق ایلیوب کیرو کندیسنه اول کور
دیر بوبکاطوقونن دوه دپمه سی دکل ایدی طاش ایدی یاخود مکر پرطنك اولان
قبه دن ایدی طنك طنین وصدا معناسنه در یعنی کور کندیسنه طوقونن نسنه یی
دپمه صانمیوب مطلق برجانبدن کلمش طاش ایدی دیرکیرو دونوب یعنی یاخود
مکراول طاش برپرصدا قبه دن ایدی کلوب طوقندی دیر بواولمدی واواولمدی
واول دخی اولمدی یعنی نه دوه دپمه سی اولدی ونه طاشك برجانبدن کلسی ونه
قبه دن کلسی اولدی بلکه اول خدا که خوفی خلق ایلدی بوکونه خیاللری اکا
کوستردی وکوردل اولان کسه کندیسنه طوقونن زخمك اصلنی بیله میوب کاه
عمرودن وکاه بکردن صاندی وکاهی آنی بعض اسبابدن قیاس ایلدی اما بوجمله سی
حقیقتی کورمدیکندن واصلنه نظرایله کورمدیکدن حاصل اولور ﴿ مثنوی ﴾
ترس ولرزه باشد ازغیری یقین * هیچ کس از خود نترسد ای حزین) ترس ولرزه
غیریدن اولور یقین بودر هیچ کسه ای حزین کندیسندن قورقمز یعنی برکسه کندی
کندیسندن قورقمز ومضطرب اولمز اکر برکسه یه خوف ولرزه کلسه لابد غیریدن
کلور وناقص المعرفه اولان عوام قتنده . اول غیرخلقدرکه انلر خوف ولرزه یی
خلقدن کوررلر اما کامل المعرفه اولان عاقل قتنده . خوف ولرزه یی خلق ایلین
حضرت حقدر پس مخوف فی الحقیقه حضرت حق اولور اما عارف اولینلر بودرونه
کلان خوف والمی وهم وخیالدن بیلور (می) آن حکیمك وهم خواند ترس را *

فهم کژ کردست اوان درس را * هیچ وهمی بی حقیقت کی بود * هیچ قلبی بی صحیحی کی رود) اول حکیم جك ترسه وهم اوقور اول حکیم جك بو درسی اکری فهم ایتمشدر هیچ حقیقتسز بر وهم یخن اولور هیچ بر صحیحسز بر قلب یخن کیدر یعنی کتمز حکیمك ده اولان کاف تصغیر ایچوندر اما تحقیر معناسنی افاده ایلر و حکما بویله دیرلر که انسانك قوت واهمه حواس خمسهٔ باطنه سندن برقوتدر که غلط ادراك ایدیجیدر و اکثر انسانی اول قوت واهمه ضرر اولمین شیلردن تحذیر وتخویف ایلر پس انسانك قلبنه کلان قورقو وهمدر نته کم اول بویله دین حکیم جکك مذهبنی بیان ایدوب بیورررلر که یخن برکسه نك قلبنه برشیدن قورقو کلسه اول حکیم قلبنه کلان قورقو یه اصلی یوق وهمدر دیر بو قلبه قلق واضطراب ویرن خوفه مجرد وهمدر دیمك درسنی اول حکیم کژ فهم ایلمش و صحیح بیله میوب بیانه سو یلمشدر فرض ایده لم که خوف وحذر وهم ایمش ووهمدن حاصل اولور ایمش اما هیچ اصلسز وحقیقتسز بر وهم یخن اولور بهرحال هر وهمکه برکسه نك قلبنه قورقو براغه بهرحال آنك برحقیقتی واصلی واردر اول اصل وصدق واسطه سیله قوت واهمه آدمی قورقودر یوخسه اکر اول خوفك اصل وحقیقتی اولمسه وهم آدمك قلبنده نیجه حکمنی یورودر واثرنی نافذ ورایج ایلردی حکمنی یورودوب نافذ ایلمکه قادر اوله مزدی مثلا بین الناس هیچ صحیحسز ونقد خالص امیدیسز برقلب جاری اولورمی بو مقرردر که اولمز برکسه برقلبی آلسه وقبول قیلسه بلکه بو صحیح العیار برنقددر دیو آلوب قبول ایلر وکذلك انسانك قلبنده اولان وهم دخی برقلب ودروغ نقره یه بکزر که صحیح خوف دکلدر اما خوفك حقیقتی واصلی واردر که اول نقد خالص کبیدر یخن قوت واهمه کاوب برکسه یه قورقو ویرسه اول کسه قلبده اولان وهمی خوفك صحیحندن وصدقندن اوتری جایز کورر یوخسه مطلق اول وهمه وجود ویرمز امدی وهمك انسانك وجودنده تأثیر ایلمسنك بهر حال براصلی وحقیقتی واردر یوخسه اکر اول حقیقت اولمسیدی وهم برعاقلی آلدامغه قادر اولمزدی (مثنوی) کی دروغی قیمت آرد بی زرست * در دو عالم هر دروغ از راست خاست * راست را دید او رواجی وفروغ * برامید او روان کرد آن دروغ) مثلا یخن بر دروغ راستسز قیمت کتورر بو مقرردر که هیچ بر دروغ راستك وجودیسز قیمت بولمز و مقبول اولمز ایکی عالمده . هر دروغ راستدن قالقدی یعنی ظاهرده وباطنده . هر کذبکه قائم اولدی یعنی صدقدن قائم اولدی اکر ظاهرده واکر باطنده برکسه بر کذبی قبول قیلدی مکرکه راست اولمق ملاحظه سیله پس ظاهرده وباطنده . کذب راستدن قائم اولمشدر اول کسه راستی کوردی رواجنی وفروغنی یعنی او برکاذب راستك رواجنی وبین الناس فروغنی کوردی اول راست

امید ی اوزره اون دروغی روان ورایج ایتدی یوخسه اکر دنیاده راستك فروغی
ورواجی اولمیدی برکاذب کندی دروغنی نیجه روان ایلیه بیلوردی پس دروننده
قوت واهمه قلب وکذبدر قچن برکمسه‌یه خوف و خلجان ویرمك استسه بهرحال
خوفك برحقیقتی اولمق ملاحظه سیله حکمی یورودر یوخسه اول خوفك اصلی
وصدقی اولمدیغی ظاهر اولیجق وهمی کمسه قبول ایلمز نته‌کم قلب التونی وکذبی
کیمسه قبول ایلمز مکرکه صحیح اولمق ملاحظه سیله پس بودنیاده هم بین الناس
نقدر زراق وکذاب وارایسه کندیسنی خالص وصادق شکلنده کوسترمکله
مقبول اولور یوخسه آنك کذب وزرقی ظاهر اولدقدنصکره عاقل قتنده اصلا
مقبول اولمز نته‌کم دروغه منسوب اولنلره صدقك قدرنی بیلمکدن اوتری خطاب
ایدوب حصه بیوررلراندنصکره بنه حکیم فلسفینك هم سوزینك وعلمینك حقیقتنی
وبطلاننی بیان بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ ای دروغیکه زصدقت این نواست * شکر
نعمت کومکن انکار راست) ای دروغه منسوب اولان اهل زرق واهل ریا که
سکا بونوا ورزق وقدرت وغدا صدقدندر شکر نعمت سویله راسته انکار ایلمه یعنی
هرنه قدر زراق ومرایی وکذب ومدعی وارایسه البته انلر اهل خلوص واصحاب
صدق وصفا وارباب وفا شکلنده اولمغله غنا ونوا بولورلر لازم کلدیکه کذبه
منسوب اولان طائفه باری اهل صدق وصفانك وجودلرینك نه نعمت ایدیکنی
بیلوب انلرك شکرنی قیلمق انلره لازم اولور تاکم کفران نعمت اولمغله هم برآخر کناه
ایلمش اولمیه‌لر پس انلره شکر نعمت قیلمغی وراست اولنلرك قدرنی بیلمکی تعلیم ایدوب
بیوررلر ای دروغه منسوب اولان لافی بونوا وقدرت سکا صدقدن حاصلدر لازم
کلدیکه راستك نه نعمت ایدیکنی بیلوب اکا شکر سویلیه سن زنهار راسته انکار
ایلمه‌که کفران نعمت اولنلردن اولمیه سن پس حکیم فلسفی دخی نوعا دروغه
منسوبدر آنك دخی عاقل وعالم اولنلردن برك ونوا بولمسی انك قولنك وعلمنك
صدقی اولمسی اعتباریله‌در واندنصکره بو امت ایچره انلرك اقوال وکتابلرینی اوقومق
حضرت نبی علیه السلامك شرعنه تطبیق ایدوب کتابلرینی حمدله وتصلیه ایله
باشلیوب صادق اولان عالملرك علمیله خلط ایدکلری ایچوندر والا فلسفیلرك اقوالی وعلمی
وکتابی اصلا بو امت محمد صلی الله تعالی علیه وسلم ایچره مقبول دکلدر پس مفلسف
اولنلرك طوفاننه وکشتیلرینك بیاننه شروع ایدوب بیوررلر (م ی) ازمفلسف
کویم وکژهای او * باز کشتیهای دریاهای او) مفلسفدنمی سویلیم وآنك
سوداسندنمی سویلیم یاخود آنك کشتیلرندن ودریالرندنمی سویلیم مصرع ثانیده
اولان او ضمیری مقدما آنکه دیمکله اشارت ایلدکلری حضرت حقه راجع اولور
وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه فلسفه صاحبندنمی سویلیم وانلرك کژفهملرندنمی

سو يليم كه انلرك اكثر فهملری كژ و بيلدكاری خيالات سوداويه كيدر ياخود اول
خدانك كشتيلرندن ودريالرندنمی سو يليم (مى) بل ز كشتيهاش كان بند دلست
* كو يم ازكل جزو در كل داخلست) بلكه اول خدانك كشتيلرندن سو يلرمكه اول
بند دلدر كلدن سويلرم جزؤ كلده داخلدر كشتيهاشده اولان ضمير بيت اولده
واقع اولان او ضميرنك راجع اولديغى مرجعه راجع اولور كه اندن مراد آنكه ديمكله
ابيات سابقه ده اشارت ايلدكاری حضرت حقدر نتهكم آنكه او ترس آفريد
اينها نمود ديمشلرايدی بو ضميرلر اكا راجع اولور وآنك كشتيلرندن مراد احكام
واوامر الهی اولور كه اول كوكلارك بند و قيديدر و كوكللر اكا مربوط و مقيد
اولمشلردر بو اعتبارله احكام الهی بند دل اولور و خلق دريای ضلالات وكرداب
معصيتدن خلاص ايلديكی اعتبارله كشتيلر كبی اولور و بو احكام الهی كشتيلرينك
كشتيبانی هرعصرده برنوح سيرت اولان ولی خدا اولور واحكام الهی فی المثل كل
وسائر احكام عقليه واحكام خلايق جزولر كيدر چونكم كل مشابه سنده اولان احكام الهی
ذكر اولنه احكام عقليه واحكام شرعيه نك جمله سی انده داخل اولور پس بيوررلركه
ای مستمع اولان طالب اهل فلسفه دن وآنك فهملرندن وسوداسندنمی سو يليم
وياخود اول خدانك كشتيلری مشابه سنده اولان احكامندنمی سو يليم كه اول كشتيلر
مشابه سنده اولان احكام الهی بندكان حقك قلبلرينك بندی اولمش وهر بندهٔ
الهينك جان ودلی اكا مقيد كلمشدر كل مشابه سنده اولان احكام الهيدن سو يلرم
زيرا جزو مشابه سنده اولان حكم شرعی وحكم عقلی بو كلده داخلدر وكشتی لابد
بركشتيبان ايله جاری اولوب برمحله واصل اولديغی كبی احكام الهی هم برعالم ربانی
اولان ولی واسطه سيله بو دريای عالمده جاری وروان اولوب محل ومقصد هرنه
ايسه اكا واصل اولور ﴿مثنوی﴾ هرولی را نوح وكشتيبان شناس * صحبت
اين خلق را طوفان شناس) چونكم اول خدانك بند دل اولان كشتيلرندن مراد
احكام الهی اولديغی آكلادك هرولی يی هم نوح وكيجی آكله بو خلقك صحبتنی طوفان
آكله يعنی حضرت نوح عليه السلامك سفينه سنه تمسك ايدنلر طوفاندن نجات
بولوب واندن تخلف ايدنلر غرق وهلاك اولديغی كبی هرعصرده نوح سيرت اولان
واحكام الهی سفينه سنی اجرا قيلان وانك علمنی بيلان ولينك طريقنه تمسك قيلان
لابد بو خلقك مصاحبتی طوفانندن خلاص اولور و بونلرك شر وفسادی درياسنه
غرق اولمقدن نجات بولور ايمدی ای طالب هرعصرده اولان ولی خدايی نوح
وكشتيبان بيلكه اول احكام الهيه كشتيسنك و سنت نبويه سفينه سنك رئيس
ومدبريدر بو خلقله خلط ومصاحبت قيلق معناده طوفان بلادر اكرسن بو خلقك
طوفان مصاحبتندن وكرداب شر ومضرتندن خلاص اولمق استرايسك وقتنك

نوحی وشریعت کشتیسنك کشتیبانی اولان بر ولینك کشتیٔ طریقنه داخل اول
وا کا تمسك قیل تاکم بو خلقك شروضرر ندن امین اوله سن ونجات بوله سن (مثنوی
کم گریز از شیر واژدرهای نر زآشنایان وزخویشان کن حذر* در تلاقی روز
کارت می برند* پادهاشان غائبی ات می چرند) شیردن واژدرهای زدن ای سالك
راه الهی قاچمه که بونلردن آدمك دین و ایمانه ضرر اولمز اگر بونلرك ضرری
اولورسه انجق بدنه اولور اما آشنالردن واقربالردن حذرایله که اقارب عقارب کبیدر
دیمشلر وخصملر که معاده خصملرك اکد واشدیدر دیو حقیقتنه واقف اولنلر تحقیق
ایلمشلردر اگرچه آشنا و اقربا آدمك دیننه ضرر ویرمزلر ایسه ده دینه متعلق
اولان کسب وتحصیله مانع اولورلر انلره تلاقیده سنك روز کاری ایلتورلر انلری
یاد ایلمکلکله سنك غائبه منسوب اولان شیلریکی اوتلرلر یعنی انلر کاوب سکا ملاقی
اولمقده وسنکله مصاحبت قیلقده سنك وقت عزیزکی وعمر نازنیننکی ضایع ایدرلر
سنك تنهاده اولان آشنالری وخویشاوندلری یاد ایلمکلکلرك وقلب ایچره ویالسانله
انلری تذکر قیلمقلقلرك سنك غائبه منسوب اولان محصولکی وروحانیتکی اوتلرلر
یعنی انلرك تذکراتی ایله شول حیواناته بکزرکه سنك قلبك باغنده بتن محصولاتی
وروحانیاتی اوتلیوب سنك قلبکده ذوق وصفا نباتلرندن اثر قومزلر الحاصل
قلبك انلرك یادنه مشغول اولور حیوانات اوتلمش باغه و صغرلر چکنه مش طاغه
دونر (مثنوی) چون خرتشنه خیال هر یکی* از قف تن فکررا شربت مکی)
چونکه انلرك هر برینك خیالی صو سز اشك کبی تن قفندن فکری شربت
امیجیدر شربت مکی شربت امیجی معناسنه در قف اصلانده شربت سلنه دیرلر
بونده ظرف معناسی مراد اولور یعنی اول آشنا واقربا و یاران دیدیکك کسه لر
هر برینك خیالی خرتشنه کبی ای طالب سنك بدنك قابندن دینکه نافع اولان فکری
وسکا فائده قیلان ذکری شربت کبی امرلر وسنك بدنك ظرفندن فکرالهی وذکر
ربانی شربتنی قومزلر زینهار انلرك تشنه خرلر کبی اولان خیالی همان خانهٔ
قلبکه کتورمیه کور (مثنوی) نشف کرد از تو خیال آن وشات *شبنمی که داری
از بحر الحیات* پس نشان نشف آب اندرغصون* آن بود کان می نجنبد در رکون)
اول واشیلرك خیالی سندن نشف ایتدی شول برشبنمیکه سن بحرحیاتدن طوترسن
پس غصونده اولان آبك نشف اولمسنك نشانی اول اولورکه اول غصون رکونده
حرکت ایلمز وشاة واشینك جمعیدر واشی غمازه ونمامه ورنك وبریجی کسه یه دخی
دیرلر نشف ایچمکه دیرلر نشف الحوض الماء دیرلر قچن حوض آبی ایچسه غصون
غصنك جمعیدر غصن داله و بداغه دیرلر رکون رکنك جمعیدر رکن میله دیرلر
وتوضیح معنای بیتین شریفین بویله دیمك اولورکه اول آشنا واقربا دیدیکك

نماز ونمالرك هر برينك بحر حيات طيبه دن شول برشبنمكه درونكده سن طوترسن سندن آنى هر برينك فكرى وخيالى نشف وجذب ايتدى وسنى برقورى اغاج كبى قودى پس شاخلرده و بداقلرده اولان آبك نشف اولمسنك علامت ونشانى اولدركه اول هوا اسدكده سائر تازه شاخلر كبى يمين وشماله تمايل ايلمز بلكه حجر صلد كبى بر پرده غليظ اولوب طورر كما قال السعدى (بيت) وعند هبوب الناشرات على الحمى * تميل غصون البان لا الحجر الصلد) پس اى سالك وطالب اولان كسه سنك دخى اغصان وجودكده آب حيات معنويه نك كتمسى وقلبكده اولان نشو ونمايى انلرك خيالى جذب ايتمسنك علامتى اولدركه سنك قلبك ودرونك خشك ويابس اولوب هواى يارله حركت ودين وطاعت جانبنه مائل اولمز * مثنوى * عضو حر شاخ تر وتازه بود * مى كشى هرسو كشيده مى شود * كر سپد خواهى توانى كردنش هم توانى كرد چنبر كردنش) مثلا حرك عضوى شاخ تر وتازه اولور هر جانبه چكه سن چكلمش اولور يعنى اقربا وآشنا قيدندن ودنيا وهواى نفسانى بندندن حر وآزاد اولان كسه نك عضوى فى المثل شول شاخ تر وتازه كبى اولور كه آنى سن هر جانبه كه چكه سن چكلمش اولور و سكا ميل قيلور مثلا اكر اول شاخ تازه يى سپد اورمك استيه سن انى سپد ايلمكه قادر اولورسن هم انى سپدك كردننك چنبرى ايتمكه قادر اولورسن نته كم سپدك بوينده شاخلردن چنبرلر وحلقه لر هم اوررلر مصرع ثانيده اولان كردن بيون معناسنه اولور اما كاف عربيله ايتمك معناسنه اولورسه هم جائزدر وليكن مكرر اولور زيرا بو وجه اوزره معنى هم انى ايتمكه قادرسن چنبر ايتمكه قادرسن ديمك اولور * مثنوى * چون شد آن ناشف زنشف بيخ خود * نايد آن سوبى كه امرش ميكشد) چونكم اول ناشف كندى كوكنك نشفندن كندى اول جانبه كلمزكه امر انى چكر ناشف نشفدندر نشف ايديجى معناسنه نشف ايچمكه وسيكمكه و دخول ايتمكه ديرلر اكر نشف اغاجك كوكى جانبندن ايچمك وجذب ايتمك معناسنه اولورسه شد بوند. رفت معناسنه اولور اما كاهى يابس معناسنه استعمال ايدرلر بو تقدير اوزره شد اولدى معناسنه اولور اولكى وجه اوزره معنى چونكم اول ناشف اولان اغاج كندى كوكنك نشف وجذب ايلمسندن كندى يعنى زمينده ن رطوبت جذب ايتميوب قوريدى اول جانبه كلمزكه امر آنى چكر وايكنجى وجه اوزره معنى چونكم اول شاخ كندى كوكنك يبوستندن يابس اولدى بر صاحب امر آنى بر جانبه چكسه كلمز ومائل اولمز كذلك هر شول كسه نك كه اغصان اعضاسى اصلنده ايمان و اسلام آبنى ايچميجى اولميه بلكه انك بيخ قلبى وروحى آب ايماندن يابس اوله ورطوبت دينيه دن بى بهره قاله اول كسنه قورو آغاج كبى اولور صاحب امر آنى بر جانبه كه چكه كلمز واكا مائل و منقاد

اولمز (م ی) پس بخوان قاموا کسالی ازنبی * چون نیاید شاخ از بخش طبی)
بو بیت شریف سورهٔ نساده اولان بو آیت کریمه یه اشارت اولور قال الله تعالی
(ان المنافقین یخادعون الله) یعنی تحقیقا منافقلر مخادعه ایدرلر یعنی مکر وحیله
ایدرلر اللهه ورسولنه وعباد اللهه یعنی ظاهرا توحید شرع اوزره وباطنا کفر
وعصیانلرین آچق ایدرلردی (وهو خادعهم) حال بوکه الله تعالی بونلری خادعدر
یعنی بونلرك خدعه ومکری مقابله سنده جزاینه مکرو یرر (واذاقاموا الی الصلوة قاموا
کسالی) یعنی بو منافقلر صلوته قائم اولسه لردی قائم اولورلردی متثاقل اولدقلری
حالده . کالمکره علی الفعل کسالی بضم الکاف وفتح الکاف جمع کسلان وایکسیله ده
قرأتدر (یراؤن الناس) ناسه ریا ایدوب عملارین کوسترلردی تاکم بونلری مؤمن
صانه لر (ولایذکرون الله الاقلیلا) وحال بوکه اللهی ذکر ایتمزلر الاقلیلا زیرا هر بارکه
ناسی کورسه لر ذکر ایدرلردی و یاخود مراد قلبلرنده اولیوب لسان ایله ذکر
ایلملری اوله معنای بیت پس قرآن عظیمدن قاموا کسالی آیتنی اوقو چونکم شاخ
آنك کوکندن ایجك بولمیه طبی طانك فتحه سیله وکسره سیله هم آت وقاطر وحار
وکیك ایچکنه دیرلر یعنی پس بو وجودی یابس اولان ورطوبت اسلامیه دن خالی
قلان کسه لرك شاننی وحالنی بیلك ایسترایسك قرآندن منافقلر حقنده اولان بو آیتی
اوقو کورکه امر حقه صفای قلبله مائل اولمزلر وصلاتی قیلمغه متثاقل اولورلر آمر
جانبنه تازه شاخ کبی اکلمزلر وباش ایندرمزلر ایدی چونکم برشاخ کندی بیخندن
واصلندن ایچك بولمیه ورطوبت اخذ قیلمیه اول شاخ اکلمز وجاذب اولان کسیه میل
قیلمز مکرکه کسلان اوزره تارك صلاة منافق سیرتلرك حق تعالی نك جانبنه باش
اکمدکلری ومیل قیلمدقلری کوکلری قورودیغندن وروحلری ایمان واسلام رطوبتندن
خالی اولوب کندیلر شاخ یابس کبی قالدیغندن اولور طبید . یانفس کلمه دن اولمیوب
وحدت ایچون اولسه طب کسر طایله لغتده اصلاح ولطف معناسنه دخی کلور
بو وجه اوزره معنی چونکم شاخ کوکندن اصلاح وتازه لك بولمیه قورر وهرنه
جانبه چکسك کسلان اوزره چکیلور دیمك اولور (م ی) آتشینست این نشان
کوته کنم * برفقیر وکنج واحوالش زنم * آتشی دیدیکه سوزد هر نهال * آتش
جان بین که زوسوزد خیال * نی خیال ونی حقیقت را امان * زین چنین آتش که شعله
زدزجان) بونشان آتشیندر بونی کوته ایلرم یعنی بو مقدما وجودی رطوبت
ایمانیه دن نشو ونمای اسلامیه دن خالی اولان کسه نك علامت ونشانی یابس
اغاج کبی امر حقه مائل اولمق وباش اکمکدر دیمش ایدك وآتشناك وسوزناك
برنشاندر بونی قصه ایلرم فقیر اوزره وکنج وانك احوالی اوزره اورورم و بونلرك
قصه سنی سویلرمکه مقدما ذکر ایلمشدك لکن الکلام یجر الکلام بعض کلامك

مناسبتله ذکراولنمسیله اول فقیرك قصه سی وانك احوال پرحصه سی تمام اولمیوب قالمش ایدی برآتشی کوردك که هرنهالی وشاخی یاقر مثلا آتش صوری کبی که بوآتش عنصری وصوری هرنهالی ودرختی یاقر بونی سن کوردك آتش جانی کورکه اندن اوهام خیال یناروبوآتش جاندن مراد آتش توحید الهی ونار تجلیٔ ربانیدرکه باطنده اولان اوهام وخیالاتی شعله زن اولدقده احراق ایدوب ازاله وافنا ایلرنه خیاله ونه حقیقته امان واربوتجلین آتشدنکه جاندن شعله اوردی خياللردن مراد دنیاده اولان شیلروحقیقتدن مراد آخرتده اولان شیلردر برکسه‌نك جاندنکه آتش توحید الهی ونار تجلیٔ ربانی شعله زن اوله وظهوره کله بوتجلین آتشدن نه خیال مشابه سنه اولان صوراشیایه امان اولور ونه آخرتده ماسوا حکمنده اولان حقیقته امان اولور بلکه سوا حکمنده اولان اکرخیال واکرحقیقت هرنه ایسه بونارتجلیٔ الهی انلری احراق ایدوب محو ایلر (می) خصم هرشیر آمد وهرروبه او * کل شیٔ هالك الاوجهه) هرشیرك وهرروباهك خصمی کلدیکه کل شیٔ هالکدر الاانك وجهی دکل بوآیت سورهٔ قصصك آخریدر بونك تفسیری وتحقیقی برقاج موضعده مرور ایتمشدر جمله دن جلد اولده شیرحکایه سنده مرورایلدی انده طلب اولنه وبونده شیردن مراد قوی وروبهدن مراد ضعیف ویاخود شیردن مراد عالی وشریف روبهدن مراد حقیرودنی ویاخود شیردن مراد صادق وراسخ کارورو بهدن مرادکاذب وحیله کار اولور الحاصل اول آتش وحدت ونارتجلیٔ احدیت شریف ودنی وقوی وضعیف هرنه قدر اضداد ومغایرات واختلافات وکثرات وارایسه بوجمله سنك خصمی کلدی وبوجمله سنی نارقهاریتله قهرقیلدیکه هرشی جمله سی فی الحقیقه هالکدر الا اول واحد وقهارك ذاتی دکل اول همیشه دائم وباقیدر (کل من علیها فان) مقتضاسنجه هرشی فانیدر (می) دروجوه ووجه اوروخرج شو * چون الف در بسم درروودرج شو * چون الف در بسم پنهان کردوایست * هست اودر بسم وهم در بسم نیست) اول خدانك وجوهنده ووجهنده یوری خرج اول بسمده اولان الف کبی کیت درج اولان الف کبی بسمده پنهان اول وطور بووجه اوزره کردکاف فارسی ایله شو معناسنه امراولور وایست دخی طورمعناسنه امراولور وبودخی جائزدرکه دینه چونکم الف بسم لفظنده پنهان اولدی وطوردی بوتقدیرجه کردشد معناسنه اولور وایست طوردی معناسنه ماضی اولور وبعض نسخه‌ده مصرع اول آن الف در بسم پنهان کرده ایست واقع اولمشدر بووجه اوزره معنی اول الف بسم لفظنده پنهان اولمش وقیام ایتمش اول الف من وجه بسمده وهم بسمده دکلدز بووجه اوزره ایست طورمق معناسنه مصدر اولور ووجوهدن مراد صفات الهیه اولورکه هرصفت بروجه

کیدر ووجهدن مراد ذات الهی اولور نتهکم کل شیء هالك الاوجهه ده اولان وجهدن مراد ذات الهیدر والفدن مرادباسم الله ده اولان اسمك الفیدر که لفظده وصورت کتابتده پنهان وناپیدادر که باسمه متصل یازیلوب الف صورتا ولفظا ساقط و پنهان اولوب بایله بسم مابیننده درج اولمشدر اما معناده قائم وثابتدر پس انسانك دخی ایکی وجودی واردر برینه وجود عینی دیرلرکه اول بو صحیفهٔ کونده موجود اولان وجود مجاز یسیدر و برینه دخی وجود علمی دیرلر اندن مراد عین ثابته سیدر که اول عین ثابته اسم الهینك حرف الفی کیبدر واسمدن مراد بونده حق تعالینك صفاتی اولورکه من وجه عین مسمی اولور لفظده اولان اسم مراد اولمز پس بسم الله ده الفك لفظدن وخطدن ساقط اولوب پنهان اولمسی سالکره بوسر و بورمزی تعلیم ایلرکه تاسالك کندی یقینی و ظاهرده اولان وجودنی خامل وناپیدا ایلیه وشهرت تعیندن کچه وفنا شرابنی ایچه و بو عالم صورتدن عالم معنی جانبنه کوچه واند قائم وثابت اوله بوحالت عامهٔ ناسه موت اضطراری ایله حاصل اولور وخواصه موت اختیاری ایله میسر اولور وظهوره کلور چونکم بومقدمه معلومك اولدی پس تحقیق بیتین شریفین بویله دیمك اولورکه ای سالك چونکم نار تجلیٔ واحدیت لابد هرشیئك مغایرتنی وتعیننی احراق و افنا اید و ب جمله سنك وجود مجاز یلری هالك اولمق مقرر وهمان اول وجه الهی کما کان فی الاول باقی قالمق محققدر (لمن الملك الیوم لله الواحد القهار) دیو بنه کندی جواب ویرمك مصدقدر اولاسن بو عالمده کندی اختیارکله اول خدانك وجوه صفات جمله سنده ووجه ذات جلیله سنده بوری جمله صفاتکی وذاتکی خرج ایله واصلا سنده اوصاف بشریه دن وذات مجازیه دن برنشان و بقیه قالمیه بسمده اولان الف کبی یوری صورتا ولفظا غائب و پنهان اولوب درج اول وعالم معناده قائم وثابت اوله کورکه اول الف بسم لفظنده پنهان ومخفی قیام ایتمشدرکه معناده ثابتدر نظر ایلسك اول الف هم بسم لفظنده واردر وهم یوقدر سن هم بونك کبی اولمق کرك سنکه بسم لفظنك بوشکل کتابت اولنمسی والفظدن دخی اول الفك ساقط اولمسی سالکه بونکته لری تعلیم ایلر ﴿ مثنوی ﴾ همچنین جمله حروف کشته مات * وقت حذف حرف از بهر صلات) بونجلین در جمله مات اولمش حرفله صله لردن اوتری حرفك حذفی وقتنده یعنی بو بسمده مات ومحو اولان الف کبیدر صله لردن اوتری برحرفی حذف ایلمك وقتنده مثلا اسیر سیرالبرید یسك معناده اسیر کسیر البرید دیمکدر کاف لفظدن وکتابتدن ساقط اولوب معناده ثابت اولمشدر ومررت زیدا دیسك مررت بزید تقدیرنده در بونده دخی باء لفظا ساقط اولوب معناده ثابت اولمشدر وخاتم فضة لفظنده هم خاتم من فضة وغلام زیدتر کیبنده غلام لزید

تقدیرنده درودخلت المسجد دیمک دخلت فی المسجد تقدیرنده در الحاصل الفاظ عربیه‌ده حذف وایصال قبیلندن کلمات والفاظ قتی چوقدر باخصوصکه بعض اسملرده بولنور مثلا اسمعیل ورحمن کبی بونلرك الفلری مات اولمشدر ومعنیده ثابت وکتابتدن سقوط قیلمشدر ❋ مثنوی ❋ اوصله ست و بی وسین زووصل یافت ❋ وصل بی وسین الف رابرنتافت) اوالف صله دربی وسین اندن وصل بولدی بی وسینك وصلی الفه طوغمدی وشعله اورمدی وياخود طاقت کتورمدی برنتافت کلمه سنده بومعنا لرجائز اولور یعنی بسم لفظنده درج اولان الف حدذا تنده همزه وصلدر چونکم لفظدن وکتابتدن ساقط اولدی انك سقوطی صورتا زوالندن بِی وسین بری برینه وصلت بولدی بابله سینك بری برینه اولان وصالی الفه شعله اورمدی وياخود الفك وجودنه طاقت کتورمدی پس الفك صورتا وجودنی اورتادن قالديروب بابله سين ميانده الف اتصال واقع اولدی پس بونده بادن مراد فعله الف وسبب اولان روح اولور وسيندن مراد اسم الله اولور که سين دخی الله اسملرندن براسمدر دیمشلردر نته‌کم یس ده اهل تفسیر بومعنایی تحقیق ایلمشلردر چونکم بادن مرادروح اوله مطلق آدم اولسه ده جائزدر که آدم مرتبهٔ ثانیده اولمغله بایه مشابهدر و بابله اسم اللهیت میاننده واقع اولان الفدن مراد انسانك مجازی اولان وجودیدر مادامکه برانسانك مجازی اولان وجودی یاموت اضطراری ویاخود موت اختیاری ایله محو وفانی اولیه بامرتبه‌سنده اولان روح سین مرتبه‌سنده اولان اسم اللهیه واصل اولمز کندینك حاکمی ور بیسی اولان اسمه اتصال قیلمز واسم ذات مستجمع صفات اولان مسمی اللهی هم مشاهده ومعاینه قیلمغه قادراولمز زیرا (بیت) تعین حجابست والحاصلی ❋ چو پیوندرا بکسلی و اصلی ❋ دیمشلردر مادامکه بو وجود مجازی وتعین صوری کندی مرتبه‌سنده قائم و برجا اوله روحك اسما وصفات الهیه مرتبه‌سنه واصل اولمسنه مانع قوی اولورکه نته‌کم (بیت) بینی و بینك انی ینازعنی ❋ فارفع بفضلك انیا من البین ❋ دیمشلردر الفك وجودی ثابت اولدقجه سینه وصالی میسر اولمدیغی کبی آدمی دخی مادامکه کندی وجود مجازی اولان مرتبه‌سنده ثابت و برقرار اوله آنك روحی مسمی الله مرتبه‌سنه و اسما وصفات عالمنه واصل اولمق میسردکلدر

❋ مثنوی ❋ چونکه حرفی برنتابد این وصال ❋ واجب آید که کنم کوته مقال ❋ چون یکی حرفی فراق سین و بیست ❋ خامشی اینجا مهمتر واجبیست) چونکم برحرف بو وصاله طاقت کتورمدی واجب کلورکه مقالی کوتاه ایلیم چونکم برحرف سین وبانك فراقیدر وانلرك اتصالنه مانعدر خاموشلق بو محلده برمهمتر واجبدر یعنی ای طالب چونکم وصال حروف مقطعه‌دن برحرفك وجودی بووصاله

طاقت كتوره مديكه بايله سين بر يره جمع اولوب متصل اولدقده الفك و جودى بو ايكيسنك شدت وصالنه طاقت كتوره ميوب اورتالقدن محو وفانى اولدى واول باسينه كتمكله متصل اولدى پس روحك مرتبهٔ اسما وصفات حقه واصل اولمسنه هم بو وجود مجازى طاقت كتوره مز وروح حضرت حقه واصل اولسه وجود موهومى قالمز چونكم وصاله مانع اولان همان وجود وهمى ومجازى ايمش بيلدك واجب كلديكه بومحلده سوزى اوزاتوب قصه ايليم چونكم برحرف سين وبانك سبب فراقى اولدى وايكيسنك برى برينه اتصال قيلسنه مانع كلدى بومحلده خاموش اولمق وسكوت قيلمق برمهمتر واجبدر زيرا مقصود نه ايدوكى بوقدرله معلوم اولور وتطويل كلامه احتياج قالمز ﴿مثنوى﴾ چون الف ازخود فناشد مكتنف بى وسين بى اوهمى كويند الف) چونكم الف كنديدن فنا اوله مستتر اولديغى حالده بى وسين آنسز الف ديرلر يعنى چونكم الف كندى صورت مجازيه سندن بايله سينك ماينده مستتر اولوب غائب اولدى باوسين آنك وجود يسز الف ديمكى مراد وانك معناسنى ادا ايدرلر نته كم بسم ديدسه الف هم معنيده ديمش اولور پس چونكم انسان وهمى ومجازى اولان اثنينيتى وتعينى فانى ايليه وغائب قيله انك آلات فعل حق اولان جسمى وروحى انك مجازى اولان انانيتندن ظاهر اوله جق معنايى ادا ايدرلر ﴿مثنوى﴾ مار ميت اذ رميت بى و بست * همچنين قال الله ازضمنش بجست) مارميت مفهومى انسزدر همچنين قال الله تعالى انك ضمندن صچرادى مصرع اول سورهٔ انفالده اولان (ومارميت اذرميت ولكن الله رمى) آيت كريمه سنه اشارتدر تفسيرى جلد اولده وزير حكايه سنده و بعض مواضعده مرور ايلمشدر ضمن بونده آرالق معناسنه در ومراد دهان آرالغيدر نته كم يقال هو فى ضمن كتابه يعنى بوشى آنك كتابنك آرالغنده. در وقال الله دن مراد احاديث قدسيه در يعنى چونكم حضرت نبى محترم صلى الله تعالى عليه وسلم كندى وجود مجازيلرنى فانى ايلديلر وروح شريفلرى حضرت حقه واصل اولدى اول حضرتدن هرنه صادر اولديسه حضرت حقدن اولدى جمله دن اول كفاره رمى تراب ايلمكلرى انك وجوديسزدر كه حق تعالى شول زمانده كه ترابى سن آتدك آنى سن اتمدك ولكن الله آتدى بيوردى همچنين انك دهان شريفنك آرالغندن الله قولى صچرادى وظهوره كلديكه نه قدر احاديث قدسيه وارايسه جمله سى الله كلامبدر ليكن حضرت نبى عليه السلامك دهان شريفندن ظهوره كلمشدر فى الحقيقه كلام حضرت حقكدر ليكن ظاهرا آنى قائل اولان حضرت نبى عليه السلامدر نته كم حضرت نبى صلى الله تعالى عليه وسلم بيوررلر (قال الله تعالى لايزال العبد يتقرب الى بالنوافل حتى احبه فاذا احببته كنت سمعه الذى يسمع به و بصره الذى يبصر به و يده التى

بطش بها ورجله التي يمشي بها * مثنوی * تا بود دارو ندارد او عمل * چونکه شد فانی کند دفع علل) تا دارو اوله اول دار و عمل طوتمز چونکم فانی اولدی دفع علل ایلر یعنی تاکم دارو دار و اوله وادویه واجزانك وجودلری منکسر اولمیوب طوره اول دارو عمل طوتمز وتأثیر ایتمز اما چونکم اول دارولر دوکیلوب فانی اوله علتلری دفع ایلر کذلك بر آدمینك هنوز دخی اثنینیتی یرنده اوله ومجازی اولان وجودی فانی اولمیه کندی خاصیت حقیقیه سی اوزره عمل قیلمز وآنك عقلنده ورو حنده تأثیر اولمز اماچونکم فانی اوله وانانیتنی محو قیله نیجه علتلری دافع اولور ودوا وشفا اولمق مرتبه سنی بولور * مثنوی * کر شود بیشه قلم در یا مدید * مثنوی را نیست پایان امید) اکر بیشه قلم ودریا مرکب اولسه مثنوی شریفه بر پایان امیدی بوقدر مداد مرکبه دیرلر قافیه ایچون مدید اوقنور یعنی اکر میشیستان اقلام اولسه وهم دریالر مرکب اولسه مثنوی شریفك برحد وغایتی اولمغه امید یوقدر شو اعتبار ایله که مثنویات الهام الهیه ایله در چونکم سبب اولان الهام الهینك پایان ونهایتی اولمیه مسبب اولان مثنوی شریفك هم معنی یوزندن پایانی اولمز اکرچه الفاظ وکتابت جهتندن پایان وغایتی اولدی ایسه ده وشو اعتبار ایله دخی مثنوینك معناده پایانی اولمز که بو مثنوی تفسیر اسرار کلمات اللهدر چونکم کلمات اللهه نهایت اولمیه معناده آنك تفسیرینه دخی نهایت اولمزا کرچه بحسب الظاهر نهایت بولدیسه ده * مثنوی * چارچوب خشت زن تا خاك هست * میدهد تقطیع شعرش نیز دست) خشت زنك چارچو بنه تاکم خاك وار مثنوی شریفك شعرنك تقطیعی دخی ال ویرر خشت زن کرپیچ دوکیجی دیمکدر بونده حضرت حق مراد اولور انسانك جسدلری کرپیجنی طوپراقدن دوزدیکی اعتبار ایله وچارچو بدن مراد عناصر اربعه دن مصنوع اولان قالبدر یعنی اجساد آدمیه کرپیچلرنی دوکیجی صانعك چار چوب کبی یاپدیغی قالبه مادامکه خاك واردر واول خاکدن طورمدین جسد کرپیچلرنی یاپمقده وکسمکده درمثنوینك شعرنك کسمکلکی دخی ال ویرر وبیت بیت بروزن اوزره قطع اولوب دوزلمسی میسر اولور وخلاصهٔ کلام مادامکه بو خاك جسد وار اوله مثنوی شریفك شعرنی سویلك هم ال ویرر دیمك اولور وخاکدن مراد اصل جسد شریفلری وقالب لطیفلری اولمش اولور اکر مثنوینك تقطیع شعرندن مراد بیت بیت نظمه کلسی ومکتوب اولمسی اولورسه خاکدن مراد جسد شریفلری اولور وآنك شعرنك تقطیعی تاکم خاك موجود اوله ال ویرر دیمکدن مراد ناس ایچره اوقنمق ویازلمق مراد اولور خاکدن مراد بو خاك زمین اولور ومعنی مادامکه بو خاك زمین خشت زنك چارچوبنه مایه ومادهٔ اوله واندن اجساد مخلوقاتی ایجاد قیله مثنوی شریفك شعرنك السنهٔ ناسده تقطیع اولمسی

وسو یلنمسی مصراولور دیمك اولور ﴿مثنوی﴾ چون نماند خاك و بودش جف كند *
خاك سازد بحرا و چون كف كند) چونکم خاك قالمیه وانك بودنی جف ایلیه انك بحری
چونکم كف ایلیه خاك دوز ر بود بونده وجود معناسنه در جف قورولق معناسنه
در كف کوپوك معناسنه در یعنی چونکم جسد خاکی ر یوزنده قالمیه وانك وجودنی
خشت زن اولان صانع قوروایده چونکم اول صانعك دریای قدرتی کوپوك ایلیه
وتموج قیله خاك دوز ر بنه بو مثنوی شریفك شعری اول جسد خاکی موجود
اولدقجه تقطیع اولور وبیت بیت نقل اولنور پس الی قیام الساعة وساعة القیام
بو کلام اوقونمقدن ونقل اولنمقدن خالی اولمز دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون
نماند بیشه وسر در کشد * بیشهـا ازعین در پاسر کشد) چونکم بیشه قالمیه
وباش چکه بیشه لر عین دریادن سرچکر بیشه دن مراد اغاچلق ودریادن مراد
دریای حقیقی والهیدر مقدما اکر بیشه قلم ودز یامر کب اولسه مثنوی شریفه
برپایان امیدی یوقدر دیمشلر ایدی بونده بیوررلر که چونکم مثنوینك تحریر وکتابتنه
سبب اولان بیشه بو عالمده قالمسه وعالم عدمه هر اغاج باش چکسه وغائب اولسه
عین دریای قدرتدن نیجه قلم اوله جق وکتابت قیله جق اغاجلرباش یوقار وچکر
ووجود عالمنه کلور و بو مثنوی باقی بی کتابت قیلور پس بونده بیشه دن مراد
ذکر ملزوم ارادهٔ لازم قاعده سی اوزره بنه مثنوی یازمغه قابل ومستعد اولان
انسان اولور که فی المثل بیشه لر قلم اولسه البته اول قلمله کتابت ایلمکه بنی آدمدن
بهر حال بر کاتب لازم اولور پس معنی ونتیجه چونکم برعصرده بومثنویاتی قلملرله
یازمغه کاتب قالمسه وعالم عدمه باش چکسه بنه دریای قدرتدن تازه کاتبلر
ومثنوی خوانلر باش یوقار وکتووب بونی یازوب اوقورلر وبو بحر معنادن بی زحمت
خبر وبروب تعلیم قیلورلر دیمك اولور ﴿مثنوی﴾ بهراین کفت آن خداوند فرج *
حدثوا عن بحرنا اذ لاحرج) اول فرج صاحبی بوندن اوتری دیدی بزم بحرمزدن خبر
ویرك زیرا بوخصوصده حرج یوقدر یعنی بزم بحرمزدن خبر ویرك دیمك بزم علممزدن
وبزم بحر قلبمزدن صدور ایلین احادیث شریفه دن طالب اولانلره خبر ویرك حرج
وزحمت یوقدر دیمك اولور نته کم طبرانی ابو خـافه دن بوکونه روایت ایدوب
بیوررلر * قال علیه الصلاة والسلام (حدثوا عنی بما تسمعون ولا تقولوا الاحقا ومن
کذب علی بنی له بیت فی جهنم یرتع فیه) وابوداود ابوهریرة رضی الله تعالی عنه
حضرتلرندن بوکونه روایت ایدرلر * قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (حدثوا
عن بنی اسرائیل ولاحرج) وبودخی روایتدر * قال علیه الصلوة والسلام (حدثوا
عنی ولاحرج فرب حامل فقه غیرفقیه ورب حامل فقه الی من هوا فقه منه) یعنی
اول فرج وسرور صاحبی اولان حضرت نبی علیه الصلاة والسلام بومعنایی اشعار

ایلکدن اوتری بیوردیلر بندن اشتدیککز کلامی ناسه خبرویرککه بو خصوصده حرج وزحمت یو قدر وهر عصرده بنم حدیثمی فهم ایلزوانکله عمل قیلر کسه لر چوقدر سز همان بو علمدن تبلیغ اید وب سویلیك وحفظ ایتدیککزکبی نقل ایلیك دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ باز کرد از بحر ورو درخشك نه * هم زلعبت کوکه کودك راست به * تازلعبت اندك اندك درصبا * جانش کردد بایم عقل آشنا) بحردن کیرودون و یوزیکی خشکه قوهم لعبتدن سویله که کودکه اون بهدر تاکم لعبتدن تدریجله آزآز صبا وقتنده آنك جانی بحر عقله آشنا اوله بحردن مراد بحرمعنی خشکدن مراد برصورت لعبتدن مراد قیل وقال وصورت حکایه و کودکدن مراد هنوزدخی کال عقله واصل اولمیان اطفال شریعت اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که ای مولانا بحرمعنادن خبر و یرمکدن ودریای حقیقیدن سوزسویلمکدن رجوع ایله وصورت عالمنه یوزقو وصورت قصه جانبنه توجه ایله هم لعبت قیل وقالدن سویله که اطفال سیرت اولان کسه لره صورت حکایه‌یی سویلمك ولعبت مثابه سنده اولان قیل وقالدن خبر ویرمك اولی و بهتردر تاکم صبیلك وقتنده لعبت و بازی ایلمکدن تدریجله اول کودك سیرتك جانی عقل درباسیله آشنا اوله اندنصکره بوصورت مرتبه سنده قیل وقالله ملاعبه ایلمکدن اوصانوب دریای سیرده و بحر معنیده شناورلك قیلمغه لایق ومستعد اوله اندنصکره اکا بحرمعنادن هرنه سویلسك فهم ایلیوب حظ ایلر ﴿ مثنوی ﴾ عقل زآن بازی همی یابد صبی * کرچه باعقلست درظاهرابی) عقلی صبی اول بازیدن بولورا کرچه ظاهرده عقلاه ابا ایدیجیدر ابا امتناع معناسنده در یعنی عقل جزوی صاحبی اولان صبی کال عقلی اول او یونجقدن بولورا کرچه لعب وبازی ظاهر مرتبه سنده کال عقلاه بریره جمع اولمزکه کال عقل لعب و بازیدن ابا وامتناع ایدیجیدر وعقلاه لعب ولهوا کرچه ظاهرده مانعة الجمعدر ولیکن صبی عقلك کالنی لعب ولهودن بولورولعب ولهوه مشغول اولمغله بعض عقلی اولان معناره واقف اولور ﴿ مثنوی ﴾ کودك دیوانه بازی کی کند * جزو باید تاکه کل رافی کند) کورمزمیسن کودك دیوانه نجن بازی ایلر یعنی ایلمز زیرا جزو کرك تاکیم کله رجوع ایلیه فی رجوعه دیرلرکولکه یه دخی فی دیدکلری عاقبت سایه صاحبنه رجوع ایلدیکی اعتباریله در یعنی عقلدن خالی اولان دیوانه اوغلنجق لعب ولهوه مائل اولمزا نکیچون لعب ولهوه دخی برجزوی عقل کرکدر تاکم اول عقل جزوی اولالعب ولهوه مائل اوله وملاعبه ایدرك اول لعبت و بازیدن کندکچه تدریجله عقله قوت کله حتی اولعبت و بازیدن عقل جانبنه رجوع ایلیه وکال بوله امدی لعبت و بازی جانبنه هم مائل اولمغه برمقدار عقل کرکدر تاکم اول واسطه ایله عقلك کالنه رجوع قیله پس بوصور حکایات والفاظ وکالات هم کال

عقله بالغ اولان رجالك قتنده هم لعب و بازی مشابه سنده در بعض کودکلر بوکا
مائل اولسونلر و بوکا مشغول اولمغله علم وعقل بولسونلر دیووضع ایلمشلر در پس
اطفال سیرت اولان کمسه ایچون مثل سویلمك وحکایت نقل ایلمك لازم اولدیغـنه
بناء مقدما حکایه ایلد کلری قبه وکنجك بقیه سنی بیان ایلمکه رجوع ایدوب بیوررلر

﴿ رجوع کردن بقصهٔ قبه وکنج ﴾

﴿ مثنوی ﴾ نك خيال آن فقيرم بی ریا * عاجز آور داز بیا واز بیا * بانك
اوتونشنوی من بشنوم * زانکه دراسرار همرازویم) اشته اول بی ریا اولان
فقیرك خیالی بیاو بیا دیمکدن بنی عاجز کتوردی یعنی او قصه سی مقدما
سبقت ایلین بی ریا اولان فقیرك خیالی بکا کل کل بنم قصه می سویله وغیری
کلام نقل ایلمکی برمقدار ترك ایله بنم قصه مده اولان حصه هم طالبلره عیان اوله
دیو بنی باطنا عاجز ایلدی سن اول بی ریا اولان فقیرك بانك وصداسنی ایشتمزسنکه
انك بانك وصداسی حرف وصوت واسطه سیله دکلدر که سن آنی استماع ایلیه سن
امابن آنی سمع جانله ایشیدیرم زیرا که اسرارده بن انك همرازی یم انك مرادنی
بیلور ورازنی فهم قیلورم ﴿ مثنوی ﴾ طالب کنجش مبین خود کنج اوست *
دوست کی باشد بمعنی غیر دوست * سجده خود رامی کند هر لحظه او * سجده
پیش آینه ست از بهر رو) ای سر وحدتدن خبر بیلك وعلم حقیقتدن اثر طویق
استین طالب اول طالب کنج اولان فقیری سن من حیث الحقیقه طالب کنج کورمه
خود کنج معناده اولدر نهایت من حیث الظاهر طالب ومن حیث المعنی مطلوبدر
زیرا دوست معناده فحن دوستك غیری اولور دوست معناده دوستك غیری اولمز
بلکه دوست دوستله من حیث المعنی نفس واحد کبیدر اگرچه بحسب الظاهر
ایکیلك بولنورسه ده اول ظاهرده اولان اثنینیت اعتباریدر حقیقی دکل هر لحظه اول
طالب کنج حقیقی اولان فقیر سجده بی کندی یه ایلر مثلا سجده آینه نك اوکنده
ساجدك کندی وجهندن اوتریدر اگرچه ظاهرا بر آخر شیدن اوتریدر (المؤمن
مرآت المؤمن) حدیث شریفنده اکثر محققلر بویله دیمشلردر که مؤمن حق تعالینك
اسماء حسناسندندر و عبد مصدقه دخی مؤمن دیرلر پس عبد مؤمن حق تعالی
حضرتلرینك اسما وصفاتنه مرآت اولمشدر که حق سبحانه وتعالی کندینك اسما
وصفاتنی انده کورر وحق تعالی دخی عبد مؤمنه مرآت اولمشدر که عبد مؤمن
کندینك عین ثابته سنی وصورت اصلیه سنی مرآت الهیده مشاهده قیلور وحقیقتده
نظر ایلسك طالبك مطلوبی ینه کندینك صورت اصلیه سی وعین ثابته سیدر پس
انك سجده سی کندینك مرآت الهیده نمایان اولان وجه حقیقیسی جانبنه اولور که
فی الحقیقه کندینك مسجودی ومطلوبی کندیدن غیری اولمز وآنك تحیاتی هم کندی
لساننده هم کندی ذاتنه اولور کما قال ابن الفارض قدس الله سره * بیت *

سلامی مجازی علیه لائما* حقیقته منی الی تحیتی* انها صلوتی بالمقام اقیمها * واشهد فیها انها بی صلت* ثانیه یه واقع اولان شعر جزده بیان ایلمشز انده طالب اولنه (می) کر بدیدی زآینه اویك پشبز* بی خیالی زونما ئدی هیچ چیز* هم خیالاتش هم اوفانی شدی * دانش او محونادانی شدی) اکر اول فقیر آینه دن برخیالسز بر پشیز کوردی اندن هیچ برشی قالمزدی هم انك خیالاتی وهم اوفانی اولیدی انك دانشی محونادانی اولیدی یعنی حضرت حق کندیسنه آینه کبی بیلان وکندینك صورت اصلیه سنی انده مشاهده قیلان طالب هم علم وحدتدن بیلمش وسر احدیت ندراندن برحبه قدر آکاه اولمشدر مرآت حقیقتدن اول فقیر برخیالسز برحبه قدر معنی کوردی انك وجودندن اصلا هیچ شی قالمزوساجدلك ومسجودلك وعاشقلق ومعشوقلق خیالی اندن محواولوب انك باطننده تفرقه ومغایرتی موجب حالات اولمزدی بلکه هم انك خیالاتی وهم انك موهومی اولان ذاتی فانی اولیدی انك عقل ودانشی هم نادانلقده محواولیدی وبیلمسی عین بیلمامك مرتبه سنی بولیدیکه نادانلك بو طریقتك اصحابی قتنده اعلای جمیع مراتبدر کما قال مولانا جامی * بیت* معلم کیست عشق وکنج خاموشی دبستانش * سبق نادانی و داناد لم طفل سبق خوانش * پس کندی کندیلرینی دخی بومرتبه نك اهالیسنك میانه ادخال ایلیوب بوجمله نك لسانندن بو بیتی ادا بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ دانشی دیکر زنادانی ما * سر برآوردی عیان که انی انا) بزم نادانلغمزدن دانش آخر باش یوقاری کتوریدی بویله دیوکه تحقیقا بن بنم یعنی حقیقی مشاهده ایلمکدن مقصود عبد کندینك مجازی اولان وجودنی وعلمنی فانی ایلمکدر چونکم برعبد کندینك مجازی اولان وجودنی فانی ایلیه لابدوجود حقانی باش یوقاری کتوروب ظاهر اولور وهمچنین مجازی اولان علمنی وکندینك بیلمکیسنی محووفانی ایلسه انك نادانلغندن برآخر علم الهی وسرربانی باش یوقار وکتوروب تحقیقا اصل فی الحقیقه بن بنم دیر پس عبد فناسی قدر بقا بولور ﴿ مثنوی ﴾ اسجدوا لادم ندا آمد همی * کادمید وخویش بینیدش دمی) آدمه سجده ایلیك نداسی کلدی بویله دیوکه آدمسز کندیکزی بردم آنی کورك یعنی الله تعالی حضرتلرندن (واذ قلنا للملائکة اسجدوا لادم) آیت کریمه سنك حسبنجه کندی ملکلرینه ای ملکلر سرآدمه سجد ایلیك نداسی همیشه کلور بویله دیوکه ای ملکلر سز معناده آدم سزسز کندیکزی بردم آنی کورك وتوضیح معنی بویله دیمك اولورکه آدمکه خلیفة الله ومظهر ذات وصفات الهیدر وملائکه حضرت آدمك قوای روحانیه سی مثابه سنده درکه آدمك حقیقتی جمیع علویات وسفلیاتی جامعه بر حقیقتدر پس قوای روحانیه مراتبنده ملائکه یه حق سبحانه وتعالی حضرتلرینك جانب

شرف يفندن اى ملكلر سز بنم خليفه و ذات وصفاته مرآت اولان آدمه سجده
ايلك نداسى كلدى وانلره بونكته يى اشعار وبوسرى افهام ايلديكه سزاى ملكلر
فى الحقيقه آدمك قواسى كبيسز كنديكزى بردم انك عينى كورك واكا قوا واجزا
كبى تابع اولك وكنديكزى انك مرآت وجودنده كورك چونكه سزاكا باش ايندروب
انقياد ايده سز وآنى كنديكزه متبوع ومقتدا قبله سز آدمله نفس واحد حكمنده
اولديغكز ومعنوى اتحاد قيلديغكزى بيلور سز وحقيقتده ناظر اولوب آنى كندى
عينكز وكنديكزى دخى انك عينى كورور سز وسر وحدتى اكا انقياد ايتمكله مشاهده
قيلور سز ديدى بومعنالر (اسجدوا لآدم) آيت كريمه سنك لسان اشارتيله دلالت
ايتديكى معناى باطنى اولور (مى) احولى ازچشم ايشان دور كرد * تازمين
شدعين چرخ لاژورد) احوللكى اول ملكلرك كوزندن * اسجدوا لآدم * نداسى
دور ايتدى فاعل حق تعالى اولوب احوللكى انلرك كوزندن حق تعالى دور ايتدى
ديمك هم جائزدر حتى زمين بونلرك چشمى قتنده عين چرخ لاجورد اولدى آسمانك
رنكى كبود كورنديكجون اكا چرخ لاجورد تعبير ايدرلر وتوضيح معنى بويله ديمك
اولوركه حق سبحانه وتعالى حضرتلرى اول ملكلرك كوزلرندن احول اولمغى
وشيطان كبى غير كورمكى دور ايتدى ونور توحيد هدايتله انلرك ادراكنى مكحل
ومنور قيلدى پس انلر حقيقت بين اولان كوزلرله آدم عليه السلام حضرتلرينه
نظر قيلديلر آدم عليه السلام حضرتلرنى مظهر اسما وصفات الهى كورديلر
ومعدن علوم واسرار ربانى مشاهده قيلديلر پس كوكارده ارادقلرنى برده بولديلر
تاكه زمين بونلرك كوزلرى اوكنده عين چرخ لاجوردى اولدى شو اعتبارله كه
زمين خليفهٔ حق ومظهر وجود مطلق اولان آدم عليه السلام حضرتلريله
معنى رفعت وشرف بولدى وانك تشرفيله آسمان كبى اولدى پس ملكلر انك
علو قدرنى ورفعت شاننى كوردكلرى كبى آسمان لطيفه نه مرتبه محبتلرى وعلاقه لرى
اولديسه زمين كثيفه دخى اول مرتبه محبتلرى وعلاقه لرى اولدى بلكه سر وحدتى
ونور هويتى مشاهده ايتمكله زمين وآسمان انلرك چشم شهودنده برابر اولدى وفرق
ومغايرت زائل اولوب آسمانده نيجه حضرت حقك تجلياتنى واسما وصفاتنى مشاهده
ايلديلرسه زمينده دخى همان حق تعالى حضرتلرينك تجلياتنى واسما وصفاتنى
مشاهده قيلديلر چونكه بو جمله ده علوى وسفلى حضرت حقى مشاهده قيلديلر
زمين هم بو اعتبارله انلرك چشم شهودنده عين چرخ لاجوردى اولدى * مثنوى *
لا اله كفت والا الله كفت * كشت لا الا الله ووحدت شكفت) لا اله ديدى والا الله
ديدى لا الا الله اولدى ووحدت آچلدى بعض نسخه ده الا الله دنصكره واو بوقدر
بوتقدير اوزره معنى لا اولدى الا الله وحدت آچلدى ديمك اولور يعنى اول واحد

حقیقی کلمهٔ توحیدی بونلره دیدیکه اول کلمهٔ توحید لا اله الا الله درکه جمیع غیر وسوی حکمنده اولان آلهه‌یی نفی ومعبود بالحق اولان الله تعالی یی اثبات ایلمکدر وحقیقتده هیچ ره آله یوقدر جمیعسی لادر وثابت وموجود حقیقی الله تعالیدر چونکم کلمهٔ توحیدك سری عیان اوله لا اله الا الله فهو می‌اولور یعنی جمیع غیر وسوی فانی وهالك اولوب وجود حقیقی سری منکشف اولور ووحدت آچلوب ظهوره کلور

﴿ مثنوی ﴾ آن حبیب وآن خلیل بار شد * وقت آن آمد که کوش ما کشد * سوی چشمه که دهان زینها بشو * آنچه پوشیدیم از خلقان مکو) اول یار شد اولان دوست ومحبوب انك وقتی کلدی که بزم کوشمزی چکه خلیل دوست معناسنه خلاندر خلت دوستلغه دیرلر حبیب محبوب معناسنه‌در بونده حبیبدن مراد خدای تعالی حضرتلریدر وتقدیر کلام بویله دیمك اولورکه اول رشیدلو وهدایتلو اولان دوست ومحبوب حقیقی انك وقتی کلدیکه بزم قولغمزی چکه چشمه جانبنه که دهانی بونلردن یواول نسنه یی که خلایقدن اورتدك سویلمه یعنی اول هدایت صاحبی اولان محبوب حقیقی اول وقت کلدیکه بزم قولغمزی طوتوب چشمهٔ توحید جانبنه چکه بویله دیوکه دهانکی بو اسرار وحدته متعلق اولان کفت وکولردن یووبو کنج حقیقته مخصوص اولان شول معنالرکه بز خلایقدن ستر ایلمشزدر انی سویلمه ونامحرم اولنلره سر ربوبیتی افشا ایله چشمه دن مراد علم شریعت اولوب معنی بویله اولسه هم جائزدر اول محبوب یارشد آنك وقتی کلدیکه بزم قولغمزی طوتوب بزی شریعت چشمه‌سی جانبنه چکه آغزیکی یوسوزلردن یواول سرلریکه بز خلایقدن ستر ایلمشزدر آنی آنلره سویلمه ﴿ مثنوی ﴾ وربکویی هم نکردد آشکار * تو بقصد کشف کردی جرم دار * لیك من اینك برایشان می تنم * قائل این سامع این هم منم) واکر کشف سر ایلیه سن هم آشکارا اولمزسن قصد کشفله جرم دار اولورسن لیکن بن اشته انلر اوزره طوقنورم بونك قائلی وبونك سامعی هم بنم یعنی اول محبوب بویله درکه اول رازلر یکه بز خلایقدن ستر ایلمشزدر انی انلره زنهار سویلمه واکر فرضی سویلسك هم انلره آشکار اولمز زیرا انلر بورازك اهلی دکللردر نهایت ما فی الباب سن نا اهله کشف راز ایلمکه قصد ایلدیکك سببیله جرمدار اولورسنکه نامحرمه کشف راز ایلك امانته خیانت ایلمکدر زیرا (ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها) موجبنجه امانتی اهلنه ادا ایلیوب نا اهلدن حذر ایلمك امینه لازم اولنلزدندر ولیکن ای بنم اسرارم خزینه سنه عارف اولان بن اشته اول راز حقیقتدن غافل اولان خلایق اوزره اوریلورم وانلری احاطه قیلورم بوراز وحدتی فی الحقیقه قائل وبو کنج حقیقتك خبرنی هم سامع بنم * انا اسمع وانا اقول لیس فی الدار غیرنا دیار * چونکم کنج حقیقت وخزینهٔ وحدتنه ایدیکنی

بیلدك وانی كندكده بولدك زنهار نا اهل ونا محرم اولمره بو خزینه‌دن دم اورمه وكشف رازقیلمه (م ی) صورت درویش ونقش كنج كو * رنج كیش اندراین كروه ازرنج كو) درویشك صورتنی وكنجك نقشنی سویله بو كروه رنج كیشلردر رنجدن سویله یعنی درویشك سروحقیقتنی وكنجك دخی حقیقتنی سویلمكدن فراغت ایدوب صوری اولان فقیر وصوری اولان كنجی سویله وظاهرا اول خزینه‌یه طالب اولان درویشك حالنی وقصه‌سنی بیان ایله بوظاهرا درویش اولان كروه رنج مذهبلو وزحمت عادتلو طائفه درلر بونلره رنج وزحمت چكمكدن سویله
﴿ مثنوی ﴾ چشمهٔ راحت برایشان شد حرام * می خورند ازرهر قاتل جام جام)
چشمهٔ حیوان اول كروه رنج كیشك اوزرینه حرام اولدی زهر قاتلدن جام جام ایچرلر یعنی چشمهٔ حیوانكه اذواق روحانی واسرار عرفانیدر اول زحمت عادتلو كروهك اوزرینه حرام اولدی انلر زهر قاتلدن جام جام ایچرلر اما اول چشمهٔ حیوان اولان علوم ومعارفدن ایچمكه قادر اولمزلر وزهر قاتلدن مراد اولان آلام دنیویه و شدائد صوریه دركه هر بری بونلرك سیم وزر بولمقدن ومال ورزقه نائل اولمقدن اوتری نیجه محنتلر وزحمتلر چكرلر وزهرلر ایچرلر مع هذا كندیلرك باطننده اولان كنز قناعتدن وكنج حقیقتدن غافل اولمشلر درو غنای قلبیه‌دن محروم قالمشلر در (م ی) خاكها پركرده امن می كشند * تاكنند این چشمهارا خشك بند) بوخاق دامننی خاكلرله پر ایلمش چكرلر تاكم بو چشمه‌لری خشك بند ایده‌لر چشمه‌لردن مراد انبیای عظام علیهم السلام واولیای كرام اولورکه بعد الانبیا اولیای كرام كندی عصرلرنده ینبوع الهی وچشمهٔ روحانی اولمشلردر كه ینابیع حكم بونلرك دهان شریفندن ووجود لطیفندن جریان ایلمكده‌در اما آب حیواندن ذوق ایتمین حیوان سیرتلر خاكلر مشابه‌سنده اولان سیم وزر ودر وجوهرله ودخی خاكدن مخلوق اولان طعام وغدا ولباس وبونلر امثالی اولان متاعی طورمیوب چكرلر واول چشمهٔ الهی وینبوع ربانی اولان نبیلرك وولیلرك فیوضاتنی بندوسد ایلیوب (ویصدون عن سبیل الله) آیت كریمه سنك موجبنجه خلق انلر یولندن منع قیلوب وآنلرك چشمهٔ حیاتندن نوش ایلمكدن دفع ایدوب كندیلرك جمع ایلدكلری سیم وزره ومتاع وجوهره ترغیب وتحریض ایدرلر اول چشمه‌لر سزه ضرر وزیاندركالك سزدخی عاقل ایسه كز بزم كبی بویله خاكلردن ظهوره كلان متاعلری جمع ایلیك دیرلر وبوطریقله اول آب حیات چشمه‌لرنی خشك وسد ایلمك استرلر (م ی) كی شود این چشمه‌در بامدد * مكتبس زین مشت خاك نیك وبد * لیك كوید باشما من بسته‌ام * بی شما من تا ابد پیوسته‌ام)
بودربامدد اولان چشمه قچن مستتر ومدفون اولور بوایوو كتونك برآوچ طپراغندن

ولیکن بو چشمهٔ دریا مددسزه بن بسته ام دیر سز، سز بن ابده دك پیوسته ام مکتبس
بونده مستتر ومدفون معناسنه اولور کبس دفنه دیرلر و برکسه باشنی کندی ثوبنه
ادخال ایدوب بورنسه اکاهم کبس دیرلر تنکیم کبس فلان رأسه دیرلر ادخله
فی ثوبه یغطیه معناسنی ویررلر و برچقور یری طپراقله اورتوب طولادرمغه دخی
کبس دیرلر بووجه دخی جائز اولور وحاصل معنی بویله دیمك اولور که بو دریا مددلو
وبحر معاونتلو اولان چشمهٔ روحانی وینبوع ربانی اولان ولیلرك وعارفلرك وجودی
وظهوری ومعارف وعلومی واذواق وفهومی بونیك وبد اولان خلق جهانك
برآوج خاك مشابه سنده اولان سیم وزرندن وجوهرندن ججن اورتیلور ونه حالله
بونلرك خاکر ینك آلتنده مدفون اولور قالور ولیکن اول چشمهٔ الهی وینبوع روحانی
اولان عالم ربانی سزه ای بو دنیا متاعنه مغرور اولان وخاکدن مخلوق اولنه
محبت قیلان طائفه بن بسته اولدم وظهور وبروز قیلمقدن فراغت قیلدم دیر
وبن سز سز ابد جانبنه دك پیوسته اولدم ومنتها وغایتی اولمین معنی بحرنه ایردم
دیر پس بو قوم اول ینبوع الهی وچشمهٔ ربانینك بن بسته اولدم دیمسی کرچك
صانوب ارتق بوندن آب حیات معنوی ظهور ایلمز دیوب خاك خوار اولمغه باشلرلر
* مثنوی * قوم معکوسند اندر مشتها * خاك خوار وآب را کرده رها) قوم
مشتهاده معکوسلردن خاکی ییجیلر وآبی ترك ایلمشلردر یعنی بو سیم وزر ودر وکوهر
محبتنده وتحصیل رزق ومال قیدنده اولان اهل دنیا آرزو واشتهالرنده انبیا علیهم
السلام واولیاء عظامه نسبتله معکوسلردر زیرا بونلر صویی قومشلر وطپراق ییجی
اولمشلردر که مقصود اول آبدن آب حیات روحانی وچشمهٔ زندکانی وینبوع
حکم وعلم ربانیدر وخاکدن مراد غدای نفسانی وطعام جسمانیدر پس بو نفس
پروراولان قوم فی نفس الامر مشتهالرنده معکوس اولمشلردر وآب حیاتی قومشلر
وطپراق ییجی کندیلره عادت قیلمشلردر اما انبیا علیهم السلام واولیای عظام
بونلرك عکسیدر * مثنوی * ضد طبع انبیا دارند خلق * اژدها را متکا دارند
خلق) بو خلق انبیا علیهم السلامك طبعنك ضدن طوترلر اژدرهایی خلق متکا
طوترلر اژدرهادن مراد دنیانك مالی ومنصبیدر که حضرت رسول الله صلی الله علیه
وسلم * المال حیة والجاه اضر منها * بیوردی پس بو دنیانك مفتونی اولان خلق انبیای
عظام علیهم السلامك طبع شریفلرینك ضدیتنی طوترلر اولاشو اعتبارله که آب
حیاتی قومشلر خاك خوار اولمشلردر انبیای عظام علیهم السلامك طبع شریفلری
خاك خوار اولمغی قویوب آب حیاتی نوش ایدیجی اولمشلردر وثانیا بو اعتبارله که
بو خلق مار واژدرها کبی اولان مال وجاه دنیایی کندیلره محل اتکا ایدینوب انلره کمال
اعتمادله اعتماد قیلمشلردر اما انبیای عظامك طبع شریفلری بونك عکسیدر انلر مال

وجاه دنیایی مار واژدرها کبی کوروب انلردن قالقمشلر ودائم و باقی اولان حضرت حقه اتکا ایدوب هر وجهله اول بادشاهه اعتصام واعتماد قیلمشلردر ﴿ مثنوی ﴾
چشم بندختم چون دانستهٔ * هیچ دانی ازچه دیده بستهٔ) ختمك چشم بندنی چونکم بیلمشسن هیچ بیلور میسن ندن بسته سن یعنی حق تعالی حضرتلرینك کوزلر اوزره ختم ایلدیکنك کوز باغلسنی چونکم بیلمشسن وحضرت قرآندن (ختم الله علی قلوبهم وعلی سمعهم وعلی ابصارهم) آیت کریمه سنی اوقومشسن چون دانستهٔ نیجه بیلمشسن معناسنه اولسه دخی جائزدر هیچ بیلور میسنکه کوزبکی ندن باغلمش ویومشسن ونه شیئه کوز آچمش وباقمشسن ﴿ مثنوی ﴾ برچه بکشادی بدل این دیدها * یك یك بئس البدل دان آن ترا) نه اوزره بودیدهٔ بدل آچدك بر براونی سکا بئس البدل بیل یعنی بو کوزیکه سن حضرت خدا جانبندن دوندروب اکا بدل هرنه شیئه آچدك وآنی مطمح نظر ومطرح بصر قیلدك ایسه یك یك انی کندیکه یرامز بدل بیل وبئس العوض فهم قیل نه شیء اوله که اول حضرته بدل اوله ونه کونه مخلوق اوله که اول خالق بیچونك مشاهده ومعاینه سنه عوض کله هرنیه که اندن قطع نظر نظر قیله سن بئس المنظور اولمق مقرردر (م ی) لیك خورشید عنایت تافتست * آیسانرا ازکرم دریافتست) اکرچه بویله در لیکن خورشید عنایت طلوع ایلمشدر آیسانی کرمندن بولمشدر یعنی اکرچه هرنه شیئه اول موجود حقیقیدن قطع نظر منظور ایدوب اکا محبت قیله سن اول بئس البدل اولمق مقرردر لیکن خورشید عنایت الهی طالع اولمش وجمله نك اوزرینه پرتو صالمشدر نا امید اولنلری وکندی جنابندن قطع نظر قیلنلری بولمش وانلره کمال لطفندن احسان وکرملر قیلمشدر پس انك فضل وعنایتندن هیچ بر وجهله مأیوس ونا امید اولمق جائز دکلدر (م ی) نردبس نادرز رحمت باخته * عین کفرانرا انابت ساخته) رحمتدن چوق نادر نرد اوینامش عین کفرانی انابت دوزمش یعنی کمال فضل ورحمتدن چوق عجیب وغریب اویونلر اوینامش وبو خانهٔ ششدرده نادر کارلر وعقله صغمز بازیلر ایلمشدر چوق کمسه لرك عین کفران اولمسنی انابت وطاعت دوزمشدرنته کم (أولئك یبدل الله سیئاتهم حسنات) بیوردی واول مدت مدیده سیئه اشلین وتائب اولان طائفه نك جمیع سیأتنی اول محسن وکریم حسناته تبدیل ایلدی پس اندن بر کمسه نیچون قطع رجا ایدوب مأیوس اولور (م ی) هم ازین بدبختیٔ خلق آن جواد * منفجر کرده دوصد چشمهٔ وداد) بو خلقك بو بخلین بدبختلکندن اول جواد مطلق ایکی یوز چشمهٔ ودادی منفجر ایلدی یعنی خلق عالم اکثر بویله بدبخت و پرمعصیت ایکن انلرك بو بدبختلکلرندن وخطا ومعصیتلرندن اول کریم وجواد نیجه یوز مودت ومحبت چشمه لرنی جاری ایلدی وانلرك خطا

ومعصیتدن خیرلر وحسنه‌لر ظهوره کتوردی ومعصیتلرین طاعته بدل قیلدی
پس بئس البدل یرینه نعم البدل بولدیلر (م ی) غنچه را ازخار سرمایه دهد* مهره را
ازمار پیرایه دهد) غنچه‌یه خاردن سرمایه ویرر مهره‌یه ماردن پیرایه ویرر یعنی کور
اول قادر مطلق اولان صانعك غنچه‌یه خاردن نشو ونما ویروب خار غنچه‌نك ضدی
ایکن بویله برلطیف کل تازه‌یی انك میاننده خلق ایلیوب اول خاردن اکا وجود
سرمایه‌سنی عطا ایلر مهره که بونجق کبی مقبول نسنه درکه اکا یلان بونوزی دیرلر
اکثر ارباب دولتك او غلنجه‌لرینك کوزدکه‌سن دیو التونله دوزوب بونلرینه تعلیق
ایدرلر کور اول قادر پادشاهی که اژدر بویله برموذی ومضر جانور ایکن انك فرقندن
بویله برکمك پاره‌سنی خلق ایدوب اول مارك وجودندن اکا پیرایه وزینت ویررحتی
انی مقبول انام ایدوب انلر میاننده اول مهره‌یی مبارك ومتیمن ایلر ﴿ مثنوی ﴾
ازسواد شب برون آرد نهار* وزکف معسر برویاند یسار) اول صانع وکردکار
سواد شبدن نهاری طشره کتورر ومعسر الندن یسار بتورر معسر فقیره یسار
غنایه درلر یعنی اول مدبر اللیل والنهار ظلماتدن انواری وشب تاریکدن نهاری
وسنك سیاه میاننده عیون وانهاری طشره کتورر ودخی فقیر ومحتاج اولنلرك
الندن غنا ویساری کتورر نته‌کم (الله ولی الذین امنوا یخرجهم من الظلمات الی النور)
آیت کریمه سنك مقتضاسنجه مؤمن قوللرنی هم ظلماتدن اخراج ایلیوب نور
مرتبه‌سنه یتورر (م ی) آرد سازد ریك رابهر خلیل* کوه باداود کرددهم رسیل)
اول پادشاه جلیل رمالی حضرت خلیل علیه السلامه اون دوزر کوه داود حضرتلرینه
هم رسیل اولور بووجه اوزره کردد شود معناسنه اولور اما کردد بعض محلده
کرداند معناسنه استعمال اولنور بومحلده کردد کرداند معناسنه اولمق محله انسب
وفهمه اقربدر رسیل بونده انیس معناسنه درنته‌کم استرسل الیه دیرلر استأنس معناسن
ویررلر پس یارده وهم آوز معناسنه استعمال اولنور وتوضیح معنی اول جواد مطلق
حضرت خلیل علیه السلامدن اوتری بیابانك قومنی اون دوزر وبونك قصه‌سی
ایکنجی دفترده واوچنجی دفترده وبعض مواضعده هم مرور ایلمشدر وکوهی داودنبی
علیه السلام حضرتلرینه هم آوازوانیس ویارده ایلرنته‌کم (یاجبال اوبی معه)
بیوردی پس طاغلر حضرت داود علیه السلامله بیله ترجیع اصوات ایدوب تسبیح
قیلدیلر وآنکله هم آواز اولدیلر بوآیت کریمه‌نك تفسیری دخی اوچنجی دفترده
تفسیر* یاجبال اوبی* سرخنده وبعض موضعده دخی مرور ایلمشدر تکراره حاجت
یوق (م ی) کوه باوحشت درآن ابر ظلم* برکشاید بانك چنك وزیرو بم* خیر ای
داود ازخلقان نفیر* ترك آن کردی عوض ازما بکیر) وحشتله موصوف اولان
طاغ اول ظلمتلر ایرنده چنك صداسنی وزیر وبمی آچار زیر آلت صدایه وبم اوست

صدایه دیرلر ای خلایقدن نفرت ایدیجی داود قالق آنی ترک ایلدک بزدن عوض
طوت یعنی کورکه وحشتله وهیئتله موصوف اولان طاغ اول سیاه بلودک ایچنده چنك
صداسنی وابنجه وبوغن صدایی آچار وحضرت داودنبی علیه السلام ایله هم آواز
اولوب اکا بویله غلیظ وجامد ایکن یاردهلك ایلر وحق سبحانه وتعالی حضرتلری
اول داوده بویله دیوسویلرکه ای خلایقدن نفرت وعزلت ایدیجی داود خالق ایچون
چونکم اول خلایقی کندیکه انیس اولمقدن ترک ایلدك بزدن بونی عوض طوتکه بویله
باوحشت وباهیبت اولان طاغلری بزسکا انیس ویارده ایلدك پس اول طالب گنج
اولان کمسه نك ینه صورت حکایه سنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر

﴿ انابت طالب آن گنج بحق تعالی بعد از طلب بسیار و عجز ﴾
﴿ واضطرار که ای ولی الاظهار توکن این پوشیده را آشکار ﴾

بوسرخ شریف وبیان لطیف اول گنج طالبی اولان درویشك طلب بسیاردن
ونیجه عجز واضطرار دنصکره حق تعالی حضرتلرینه انابت قیلسنك ومتوجه
اولسنك بیانندهدر بویله دیوکه ای اظهارك صاحبی بوپوشیدهیی سن آشکار ایله
وای ظهوری دوست طوتن سن بومخفی اولان کنزی بکا اظهار ایله دیدی (م ی)
گفت آن درویش ای دانای راز * از پی این گنج کردم یاوه تاز) چونکم اول فقیر
اول خزینهیی بولمقده عاجز وبی طاقت اولدی پس عاجز ومضطرب اولنلرك
دعاسنی قبول ایلین خدای تعالی حضرتلرینه نیجه تضرع ونیاز ایله انابت
قیلوب دیدی ای دانای راز وای خالق حقیقت ومجاز بن بوگنجدن اوری یاوه تاز
اولدم بیهوده یره بوقدر کونلرتك وپوقیلدم مقصودمدن نشان بولیوب آخر عاجز
ومضطرقالدم ﴿ مثنوی ﴾ دیو حرص وآز ومستعجل تکی * نی تأنی جست ونی
آهستکی) الهی وسیدی مستعجل تکلو اولان حرص وآز دیوی تأنیسر وآهسته
لکسز استدی مستعجل تك مستعجل حله لودیمکدر یعنی اول درویش خدای تعالییه
دیدیکه ای خدا بنم استعجاالله حله ایدیجی وسرعتله یلیجی حرص وآزم دیوی
بوخزینهیی تأنی ایتمکسز وآهسته گتمکسز جست وجو ایلدی عجله ایسه شیطاندندر
بوخصوصده تأنی لازم اولنلردندر (وخلق الانسان عجولا) موجبنجه انسانك
خلقتی کندی مشتهاسی جانبنه عجول اولمقدر لطفکدن بنم عجله ایله بیهودهنك
وپوا ایلدیکمی ضایع قیلمه دیدی (م ی) من زدیکی لقمهٔ نندوختم * کف سیه کردم
دهن راسوختم * خود نگفتم چون درین ناموقتم * زآن گره زن این گره را حل کنم)
الها وملکا بیلورسنکه بن بر چولمکدن برلقمه قزانمدم مع هذا الم سیاه ایتدم دهانی
یاقدم یعنی اول درویش یاربی بن بوقدر سعی وکوشش چولمکنی قیناتدم حال بوکه
هیچ بر چولمکدن برلقمه کسب ایتمدم تا آنی غدا قیلم وانکله منتفع اولم اماالی و یوزیمی

﴿ قارهلدم ﴾

قارەلدم وآغرمی یاقدم بوسعی وکوششدن بکا آغریاقق وال وبوز قارەلمك قالدی دیدی خود بونی دیدم چونکم بن بوخصوصده ناموقنم بو کرهی اول کره زندن حل ایلیم یعنی شولدمکه بن اول کنجنامه‌یی بولدم وآنی اولندن آخرینەدك قراءت قیلدم بکااول زمان دیدك کرك ایدیکه چونکم بنم بوخزینه‌نك نه موضعده اولدیغنه ایقانم یوقدر وانك اول صحرانك بعض موضعنده اولسنه احتمال قتی چوقدر امدی بوعقده‌نك بنه اول عقده زن اولان ومشکللری فتح قیلان فتاحدن حل اولنمسنی استیم و بوقفلی نیجه اوردی ایسه انك آچلمه‌سنی طلب ایلیم خود بن اول حینده بویله دیدم و بوخصوصده ناموقن ایکن همان بی تأنی آنك طلبنده استعجال ایدوب مجرد کنجنامه‌یی بولمغله وآنده مکتوب ومسطور اولان الفاظ وکلماتدن معانی استنباط واستخراج قیلمغله عمله شروع قیلدم وکندی بیلدیکمه واندن فهم قیلدیغمه اعتماد ایدوب اولقدرله کنج مقصودی بولنور صاندم بیلدمکه همان الفاظ ولغتدن مستفاد اولان معنا ایله کنجه وصول میسر اولمز اما بن بوندن مقدم اولور صانوردم دیدی (مى) قول حق راهم زحق تفسیرجو * هین مکرژ ژاژکان ای سخت رو * آن کره کوزدهم او بکشایدش مهره کو انداخت او بربایدش) حضرت حقك قولنه هم حقدن تفسیر استه آکاه اول ای قتی یوزلو کاندن ژاژسویلمه اول کرهیکه اول اوردی هم اول اچار مهره‌یکه اول اتدی انی هم اول قپار بوندن معلوم اولدیکه کنجنامه‌دن مراد کتاب الله اولور پس طالب کنز مخفی و کنج معنوی اولان سالکه لازم کاورکه حضرت قرآنی کندی رأی وعقلی اوزره تفسیر ایلیه که (من فسر القرآن برأيه فليتبوأ مقعده من النار) بیورلمشدر پس لازم کادیکه حق تعالینك قول شریفنك سرنه ومعناسنه عالم اولمق استرسك ایکیدن خالی دکلدر یابودرکه حق تعالینك قول شریفنه هم ینه حضرت حقدن تفسیر استیه سنکه اول سکا کندی مراد شریفنی بیان وکشف ایلیه واکر حضرت حقدن بی واسطه واستفسار واستکشافه قادر اولەمزسك وکندینك قول شریفنك تفسیرنی ینه کندیدن طلب قیلوب بوله‌مز ایسك لازم وواجب اولورکه حضرت حقدن کندی قولنك تفسیرنی طلب قیلمش وحضرت حق کندی قول شریفنده اولان مرادنی اکا کشف ایلمش برعالم ربانی وعارف اسرار قرآنیدن طلب ایلیه سنکه اول عالم ربانی حضرت قرآنك معناسنی حضرت حقدن اوکرنمش اوله زنهار ای بی حیا وبی ادب مجرد کندی ظن وکمانك جهتندن بیهوده سویلمه وقول حق تفسیر ایلمه اول عقده‌لری که کندی کلام شریفنده قومش واول مشکللریکه کندی قول لطیفنده درج ایلمشدر انی فتح ایلمز الا همان ینه اول فتاح مشکلات فتح ایلر شول میدان علم وعقله که رمز ونکته مهره‌لرنی که اول براقدی کسه آنی قابمغه مالك دکلدر آنی همان ینه اول قپار مقصد حق تعالینك بو میدان

وجوده القا ایلدیکی اسرار ونکات مهره‌لرنی هیچ برکسه آنك اذن وارادتی اولمینجه اخذ وخطف ایلمکه قادر اوله‌مز مکرکه انك اذن وارادتی اوله پس انك کلام لطیفنده اولان سرلری ونکته‌لری برکسه مجرد نظر عقلیه وقوت فکریه ایله نیجه حل وفتح ایلرونه حالله انك تعلیمی اولمینجه ویاخود آنکله آشنا اولان بر ولی طالبه انی تعلیم قیلمینجه طالب حقیقت معنایه نیجه واصل اولور واندن مراد الله نه ایدیکنی نه بیلور

(مثنوی ﴿ کرچه آسانت نمود آن سان سخن * کی بود آسان رموز من لدن)

اکرچه او کونه سخن سکا آسان کوروندی رموز من لدن نیجون آسان اولور یعنی لغات عربیه عالم اولان والفاظ کلمات عربیه‌یی بیلان ومعنالرنی تحقیق قیلان مجرد علم عربیده ماهر اولمغله وحضرت قرآنك الفاظ شریفه‌سنده اولان معناره عالم اولمغله اکرچه اول کونه کلام سکا آسان کوروندی ولیکن هیهات هیهات لدن آلهیدن رموز واشارات نیجون آسان اولور حضرت قرآنك ظهری وار وبطنی وار وحدی ومطلعی وار همان آنك نظم شریفنك دلالت ایلدیکی معنا ایله مراده وصول ممکن اولمز وانك الفاظ وکلماتنده اولان حاوی ونکاتی بیلمکله هم رموز لدنیه‌نك بیلنمسی لازم کلمز بلکه اول رموز لدنیه واسرار الهیه‌نك بیلنمسی حق تعالی حضرتلرینك کشف والهام ایلمسنه موقوفدر وحضرت قرآنك لدنی اولان رموزی فی المثل کیمیا کتابلرنده اولان رموز ونکاته بکزر اول علمده مستنبط نیجه استاد کاوب پرازمتن تألیف ایتمشلر وصکره‌دن بعض استاد دخی کاوب انلرك کندی کتابلرنده درج ایلدکاری رموز واشاراتی بوندن مراد بودر وبویله دیمکدن مقصود شودر دیو حل ایلمش اما اول رموز واشاراته دخل ایلین مفسرلر ایکیدن خالی دکلدر بری بودر که اول سویلدیکی سوزی عمله کتور مشدر اول سوزی بروجه یقین علی بصیرة سویلر زیرا اول بالفعل اکا مالك اولمشدر و بر دخی بودر که اصحاب کیمیانك اصطلاحاتنی اوکرنمشدر مثلا عقرب دیملرندن مراد زیبوه وشمس دیملرندن مراد التون وقمر دیملرندن مراد کومش اولور دیرلر وبوکونه مشکللری حل ایلر وبونك عمله کلمسنه دخی سعی ایلر اما کل امدی بوقولکی فعله کتور دیسك انی فعله کتورمکه قادر اولمز پس حضرت قرآنك معانی شریفه‌سنه واقف وعارف اولان وآنی خلقه تفسیر وبیان قیلان اکثر علما بو قبیلدندر نعم چوق تفسیرلر یازمشلر وچوق تحقیق وتدقیق درلرن سمط تحریره دیزمشلر ولیکن رموز لدنیه‌دن وکنز مخفیدن قتی از کمسه خبر ویرمشدر وانده اولان اسرار الهیه‌دن انجق کنج حقیقته واصل اولنلر پیام ایرکورمش اماچه سود هر بار که سن اول ولیلرك وعارفلرك تصنیفنه وتفسیرنه مطالعه قیلاسك وانلرده مسطور اولان معانی شریفه‌یی مستخرج ومستنبط اولسك ودونوب بر استاد کامله مراجعت قیلیوب وحضرت

حقدن دخی آنك علمنی اخذ ایلمکه قادر اولمیوب همان کندی عقل ورأیك اوزره عمل
قیلسك وسعی ومجاهده ایلسك اکرچه اجر جزیل وثواب جمیل بولورسن ولیکن
شول عارفلرکه انده اولان رموز لدنیه‌یی بیلمشلر وکنج حقیقتك موضعنه دخی عالم
اولمشلر وهم بولمشلرسن اول رموز لدنیه‌یی مجرد کندی عقلکله بیله‌مزسن
واول کنج حقیقتك محل وموضعنه هم عالم اوله‌مزسن زیرا طوته‌لمکه حضرت
قرآنك بیوردیغی اوزره عمل قیلمشسن اما افراط وتفریطدن خالی اولمزسن وعمل نتیجه
کرکدرکه اول عمل موصل حقیقت اوله‌سن انی بیلمزسن پس لازم کلدیکه یا بر بیلان
استادی بوله‌سن واندن حضرت قرآندن رموز لدنیه‌یی تعلم قیله‌سن ویاخود
حق سبحانه وتعالی حضرتلرینه تضرع ونیاز ایدوب الهی کندی کلام شریفکده
اولان رموز واشاراتی بکاسن فتح ایله ومقصوده‌بنی سن واصل ایله دیو دعا قیله‌سن
(م ی) کفت یارب توبه کردم زین شتاب * چون تودر بستی تو کن هم فتح باب)
چونکم اول درویشك جانبنه جناب الهیدن بوکونه عتاب آمیز خطاب کلدی
اول درویش جناب عزته دیدیکه یاربی بوسرعت وشتابدن توبه ایلدم چونکم
قپوبی باغلدك هم سن فتح باب ایله ای مفتح الابواب وبوك فتح اولمسنه هم سن
سبب دوزای مسبب الاسباب دیدی (م ی) بر سر خرقه شدم بار دکر * در دعا
کردن بدم هم بی هنر) برغیری کره دخی خرقه طرفنه کتمك لازم کلدی
دعا ایتمکلکده هم بی هنر اولدم مصرع اولده لازم آمد تقدیر اولنور وقرینهٔ کلام
اکا دلالت قیلور سرطرف معناسنه‌در وخرقه طرفنه کتمکلك درویشلك ویوقلق
جانبنه کتمکلك وانی اختیار ایتمکلکدن کنایت اولور کانه اول درویش کنجی بولمغه
زیاده تصدیق واعتقادی اولدیغندن کندیسنی اکا واصل اولمش مرتبه سنده
قویوب خرقه وعبا وفقر وفنا طرفندن تباعد قیلمش واول کنجك طلبیله ودعا
وتضرعیله بودعا درویشی یوقلق مرتبه سندن دور ایلمش ایدی پس جناب عزته
بوکونه مناجات ایدوب دیدیکه الهی بن اول کندیلکمله سعی قیلمقدن وانانیتله
دعا ایلمکدن رجوع ایدوب بار دیکر خرقه طرفنه ودرویشلك ویوقلق مرتبه سنه
کتمکلك مقرر اولدی ولازم کلدیکه دعا ایلمکده هم بن هنرسز اولدمکه دعایی
کندیلکله قیلدم * مثنوی * کو هنر کو من کجا دل مستوی * این همه عکس
توست وخود توی) الهی هنر قنی بن قنی مستوی دل قنده بودوکلی سنك عکسکدر
خود سن سن یعنی ای وجود مطلق وای قادر وقیوم اولان حق بن فانی وهالك
اولان فقیرده هنرقنی وبنلك قنی ودل مستقیم ومعتدل قنی که تابنم بر هنرم ووجودم
مستقیم ومعتدل قلبم واردردیم بوجمله بنده اولان حالات هرنه ایسه سنك آثار اسما
وصفاتکدر خود فی الحقیقه بن یوق ام همان سنسن وجمله وارلق وحول وقوت

و وجود وقدرت هب سنکدر وبنم بنلکم براس وهمی و وجود اعتبار بدر
❊ مثنوی ❊ هر شبی تدبیر وفرهنکم بخواب * همچو کشتی غرقه میکر ددز آب *
خودنه من می مانم ونی آن هنز * تن چو مردار ی فتاده بی خبر) هر بر کیجه بنم تدبیر
وفرهنکم خوابده آبدن کشتی کبی غرقه اولور خودنه بن قالورم ونه اول هنز قالور
تن بر مردار کبی بی خبر دوشمشدر یعنی الهی وسیدی بنم بیدار لق حالنده اولان
هنزم و وجودم و بیلدیکم امر وهمی اولدیغی و بنده فی الحقیقه حول وقوت وهنز
ومعرفت اولمدیغی شوندن هم معلوم اولور که هر کیجه بنم تدبیرم وقصدم وهنزم
ومعرفتم خوابله کشتی کبی آب دریادن غرق اولوب دخی بزه آنده تدبیر وآهنك
وفرهنك قالمیوب حکم دربانك اولدیغی کبی بنم دخی وجودم کشتیسی دریای خوابه
غرق اولوب تدبیر وهنزم قالمیوب اول عالمده مدبر ومحرك همان سنسن وبکا هرنه بی
کوستزر ایسك وهرنه بی اشلدر ایسك بنم انده اصلا صنعم واختیارم یوقدر اکرچه
عالم خوابده کندیمی مختار ومدبر کورر سمده وکندیمی فاعل مختار ومرید ذواقتدار
صانور سمده پس بو بیدار لك حالنده هم اکرچه کند یمك بر وجودی وصنعی
وحول وقوتی وهنز ومعرفتی وار صانورم ولیکن همان خوابده نیجه ایسم بیدارلك
حالنده هم او یلیم بونده وآنده متصرف همان سنسن ومرید مختار سنسن بن اورته
لقده بر آلت ملاحظه ام حالت نومده بنم وار لغم وهنزم قالمیوب بدنم بر مردار
میت کبی بی خبرد وشمش ایسه بیدارلك حالنده هم اکرچه بدنمك حرکتی وار
وبنم اعتبار وجود موهومی وهنزم دخی واروليکن بیلد مکه جمله واراق بونده
دخی همان سنك ایمش وجملهده مرید ومختار وفاعل حقیقی وکیف مایشاء متصرف
همان سن ایمشسن ❊ مثنوی ❊ تاسحر جمله شب آن شاه دلی * خود همی
کوید الست وبلی * کو بلی کو جمله راسیلاب برد * یا نهنکی خورد کل را کرد ومرد *
سحره دك جمله کیجهده اول علی وعظیم پادشاه کندی الست وبلی سو یلرقنی بلی
بوجمله بی سیلاب ایلتدی یاخود بر نهنك جمله یی کرد ومرد یدی کرد اصلنده
ضم کاف عجمی ایله قوی پهلوانه دیرلر ومرد بی حیات وبی جانه دیرلر وکرد ومرد
لفظلری صکره غالب ومغلوب وقوی وضعیف دیمك وقادر وعاجز دیمك محلرنده
استعمال اوندی پس توضیح معنای بیتین شریفین بو یله دیمك اولور که اول قادر
مطلق کیجه ایله چونکم بو خلقك وجودلری اوزره نومی مسلط وحواله ایلیه انلر
دریای خوابه غرق اولورلر ووجودلر ندن وهنزلر ندن معزول اولوب عالم خوابده
بیخود وفانی قالورلر اکرحق تعالی حضرتلری بر نیجه کمسه یه منامنده فی المثل
الست بربکم دیسه انلر دخی بلی دیسه لر وحق تعالینك ربوبیتنه اقرار قیلسه لر
بروجه یقین عالم اولان کمسنه بیلور که فی الحقیقه بو الست دین کیم وبلی دین کیمدر

بلی دین دخی فی الحقیقه الست دینلدرنا ثمك اول عالمده بلی دیمكه و اقرار قیلغه ور یسنی بیلمكه اختیاری و اقتداری یوقدر بلكه اول مرید ومختار اولان خدا اول بی وجوده بلی دیدیرروالست دین متكلمی اكا بیلدیرر چونكم بومقدمه معلومك اولدی سحره دك اول علی وكبیر اولان پادشاه اعظم جمله شبده كندی بنسزك ربكز دكلمی ام دیر و برجانبدن دخی بلی دیوب اقرار ایلركه مقر اولان و شهادت قیلان كسه لرك وجودنده هم بلی دیمكه اختیار واقتدار منام حالنده یوقدر پس انلره بلی دیدیرن اول شاه علی اولیجق كندی من وجه الست ومن جه دخی بلی دیمش اولور بونی بیلورسنكه نوم حالنده بلی سویلیجی واقرار ایلیجی قنی جمله سنی سیلاب خواب ایلتدی ودریای نومه دوشور وب بی وجود وفانی ایتدی یاخود خواب فی المثل برنهنك ایدی كرد ومرد یعنی غالب ومغلوب وقوی وضعیف هرنه قدر كسه و ارایسه بالكلیه جمله سنی یدی واكل و بلع ایتدی ﴿ مثنوی ﴾

صبحدم چون تیغ گوهر دارخود * ازنیام ظلمت شب بركند * آفتاب شرق شب را طی كند * این نهنك آن خور دهارا فی كند) صبحدم چونكم كند ینك تیغ كوهر دارنی ظلمت شب غلافندن قوپره یعنی چقاره آفتاب شرق شبی طی ایلر بونهنك نوم اول یمشلری قی ایلر نهنك برعظیم جانوردرفیلی یاغه كبی شرحی جلد اولده مرور ایلمشدر وبونده نهنكدن مراد نوم اولور كه بوخلقك روحلرینی كویاكه اكل وبلع قیلور بواعتبارله نوم نهنكه مشابه اولوروتیغ كوهرداردن مراد آفتاب عالم آرا اولور وتوضیح معنی بو یله دیمك اولوركه صباح وقتی چونكم كندینك تیغ كوهر داركبی اولان آفتابینی ظلمت غلافندن اخراج ایلیوب عالمه شعشعه صاله وضیاكستراوله آفتاب مشرق ظلمت شبی طی ایلر پس بونهنك نوم اول یمش وجودلری باذن الله قی ایلیوب باطندن اخراج ایلر (م ی) رسته چون یونس زمعده آن نهنك * منتشر كردیم اندر بوورنك) اول نهنكك معده سندن قورتلمش یونس كبی بوورنكده منتشر اولورز بو بیت ومابعدنده اولان بیتلر حضرت یونس علیه السلامك قصه سنه اشارتدر و بو معنایه مناسب اولان آیت كریمه سوره صافاتده در وتفسیری ایكنجی جلدده جوحی سرخنده * كرنبود اول مسبح بطن نون * شرحنده مرورایلمشدرانده طلب اولنه و بونده بو بیتك توضیحی بو یله دیمك اولوركه چونكم آفتاب شرق ظلمت شبی طی ایلیه ونهنك خواب اكل وبلع ایلدیكی ارواحی قی ایلیه اول نهنك خوابك معده سندن قورتلورز حضرت یونس علیه السلام معده حوتدن قورتلدیغی كبی پس بوی ورنك عالمنده هربیمز كندی كاری جانبنه منتشر اولورز ﴿ مثنوی ﴾ خلق چون یونس مسبح آمدند * كاندران ظلمات پرراحت شدند * هریكی كوید بهنكام سحر * چون زبطن حوت

شب آبدبدر * کای کریمی کاندران لیل وحش * گنج رحمت بنهی وچندین چشش *
چشم تیز و کوش تازه وتن سبك * ازشب همچون نهنك ذوالحبك) خلق یونس حضرتلری کبی مسبح کادیلرکه اول ظلمات خوابده پر راحت اولدیلر یعنی وقتاکم حضرت یونس علیه السلامی حوت اکل وبلع ایدوب قرننه داخل اولدی وظلماتده قالدیسه (فنادی فی الظلمات ان لا اله الا انت سبحانك انی کنت من الظالمین) وانت ارحم الراحمین) آیت کریمه‌لرینك موجبنجه اول ظلمات بطن حوتده حضرت حقه ندا قیلدی ومسبح اولدی کذلك بو خلق عالم دخی نهنك خوابك درونته داخل اولدقلرنده هربری لسان استعداد ایله وزبان حالله (وان من شیء الا یسبح بحمده) مصداقنجه حضرت حقی تسبیح ایدرلر زیرا اول ظلمات منامده پر راحت اولورلر واستراحت قیلورلر چونکم بطن خوابدن طشره کله لر و بیدار اولهلر بونلرك هر بریسی سحر وقتنده چونکم بطن حوت شبدن طشره کله‌لر کیمی زبان حالله و کیمی زبان قالله بویله دیرلر که ای کریم سنکه اول لیل وحش ایچره رحمت کنجنی و بوقدر چاشنی ولذتی قورسنکه برکمسنه اول موحش اولان کیجه‌ده خوابه وارسه انك روحی راحت بولور ووجودی کلال وملالدن قورتلور نهنك کبی ذوالحبك اولان شبدن چشم تیز و کوش تازه وتن سبك اولور ذوالحبك ذوالطرایق دیمکدر نهنكك اوستی یول یول اولمغله ذوالحبك اولمق قابلدر وشب دخی نجوملرله یول یول اولمغله شبه دخی ذوالحبك دینسه جائزدرکه آسمانك ذوالحبك اولمسی کیجه‌ده ظاهر اولور وحق تعالی (والسماء ذات الحبك) دیو آسمانه قسم ایلدی وبو آیتك تفسیری جلد اولده عرب بادیه نشین حکایه سنك آخرنده * هم عرب ماهم سبو ماهم ملك * بیتنك شرحنده مرور ایلدی وخلاصهٔ کلام ظهری ذوالحبك اولان کیجه‌دن نهنك کبی بو خلقك کوزلرینه کلال کلمش ایکن نومدن تازه اولور وقولقلرینه دخی ملال وفتور کلمش ایکن اول دخی تازه اولور و بدننه ثقلت کلمش ایکن خفت بولور پس اول کلال وملال کیدوب ثقلت بدنیه‌دن نجات بولور (م ی) ازمقامات وحش روزن سپس * هیچ نکریزیم ماباچون تو کس) وحش رو اولان مقاماتدن بوندنصکره بزسنك کبی کمسه ایله قاچمز زوحش روووصف ترکیبیدر یوزی وحشتلو وشکلی موحش معناسنه باچون توکس دیمك سنك کبی کمسه ایله بیله او لدقجه دیمك اولور یعنی چونکم شب ظلمانیده بویله وحش روایکن بوقدر راحتلر ولذتلر قومشسن بونی بیلدکدنصکره وبو حالتلری مشاهده قیلدقدنصکره وحشت یوزلو وکریه شکللو مقاملردن دخی بزقاچمز زیرا سنك کبی کمسه ایله بزهرنه مقامده وهرنه حالده اولسق نته کم (وهو معکم اینما کنتم) قول شریفی بزه بو معنادن خبر ویرر ودخی (عسی ان تکرهوا شیئا وهو خیر لکم) آیت کریمه‌سی هم مقامات وحش

رودن و بلیات جفاخویدن قاچیوب انك مؤمنه خیراو اولمسندن مؤمن اولنلره
مژده ایرکورر ظلمت شبده بو بله آب حیات کبی راحتلری وضع ایلین قادر متعال
ظلمات شداید و مصائبده هم نیجه راحتلر ونعمتلر قومشدر که لابد صابر اولنلر
بولورلر اکرچه ظاهرا انی نار کبی اول امرده محرق کوررلر سه ده ﴿ مثنوی ﴾
موسی آنرانار دیدی نور بود* زنکی دیدیم آنرا حور بود) حضرت موسی علیه السلام
انی نار کوردی نور ایدی بزشبی بر زنکی کوردك حور ایدی یعنی حضرت موسی
صلوات الله علی نبینا وعلیه اول زمانده که شعیب علیه السلام حضرتلرندن
آیریلوب کندی اهلیله مصر جانبنه سفر قیلدقده ووادیٔ ایمنه کلدکده و شب
ظلمانی اول حینده عالمی احاطه قیلدقده انلره آتش لازم اولدی پس حضرت
موسی ایراقدن بر عظیم آتش کوردی کندی اهلنه دیدیکه سن بونده اکلن
بن بر آتش کوردم کیدم آلوب کتورم دیدی پس اول ناره قریب کلدکده
آنی نور الهی وتجلیٔ ربانی کوردی اول فی الحقیقه نار شکلنده بر نور ایدی
ولیکن موسی علیه السلام حضرتلری ایراقدن آنی نار کوردی بزهم بو ظلمانی
اولان شبی برسیاه زنکی کبی کوردك اول خود معناده برقره کوزلو ولطیف یوزلو
محبوب ایدیکه بزه اندن بوقدر راحت ایر شدی ﴿ مثنوی ﴾ بعد از بن ما دیده
خواهیم از تو بس * تانپوشد بحر را خاشاك وخس) بوندنصکره سندن بزهمان
دیده استرز انجق تاکم بحری خاشاك وخس ستر ایلیه بحردن مراد بحر وحدت
ودریای حقیقت اولور خاشاك وخسدن مراد اسباب وصورت اولور کاه اولور که
برشیئك و برحالك صورتی موحش ومستکره اولور ولیکن انك سر ومعناسی
من حیث الحقیقه لطیف ومستحسن اولور شیخ عطار قدس سره حضرتلری
برکسه دن بویله حکایت ایدوب بیوررلر که برصالح کسه وار ایدی حق تعالی
حضرتلرینه برنیجه زمان دعا ایدوب دیدیکه یاربی کندی درکاهکه منسوب
بر قونق کوندر تاآنی قونقلیم وآنی قونقلمغله خیر واحسان بولم بودعایی خیلی
زمان ایلدی بر کیجه اکا منامنده دیدیلرکه ایندیکك دعا مقبول اولدی حق تعالی
یارین سحر وقتنده سکا برمهمان کوندرسه کرکدر شول زمانده که سن کندی
خانه کك قپوسنی آچه سن وطشره چیقه سن قپواوکنده هرکیمی کورر ایسك
حق تعالی انی سکا مهمان کوندرمشدر آنی برخوش قونقله تاحق تعالیدن خیر
وجزا بوله سن ورحمت حقه مظهر اوله سن دیدی اول کسه بیدار اولدی شکرلر
قیلدی آبدست الدی الحمد لله حق تعالی حضرتلری بنم اویمه بو کونه کندی
درکاهنه منسوب برکسه بی قونق کوندردی دیوب صباح وقتنه دك حاضر
ومهیا اوتوردی چونکم صباح اولدی اول کسه بسم الله دیوب قپوسنی آچدی

وطشره چیقدی فی الحال برکلب کلوب انك قارشوسنه تملق ایدوب طوردی
اولکسه غضبه کلوب انی قودی وسوردی و برنیجه ساعت قپواوکنده طوردی
کوردیکه اصلا انسان قسمندن کلور کیدر یوق مأیوس اولوب خانه سنك ایچنه
کلدی وتعجب ایدوب سبحان الله بو بنم کوردیکیم واقعه اضغاث احلام قبیلندنمیدر
بن خود بونی اشارت الهی بیلوردم دیوب حق تعالی حضرتلرینه مناجات وعرض
حاجات قیلوب اخشامه دك الهی بونك حقیقتنی بکا کشف ایله دیو دعالر ایلدی
اخشام اولوب بنه یاتوب اویودی اکا منامنده دیدیلرکه بز سکا کندی درکاهمزه
متعلق صورتا برسك و معنا بك مقبول برمخلوق کوندردککه سن انك صورتنه
باقوب تحقیر ایلدك اما اول بو عصرده سك اصحاب کهف منزله سنده ایدی
باخصوصکه بزم انك وجودنده اولان قدرت کامله و حکمت بالغه مزه نظر قیلدك
وانك وجودنده بعض خصلت واردرکه اکر اول برانسانده بولنسه بنم درکاهمك
مقربلرندن اولوردی (بیت) دروفاداری سك ازتو بهترست * زانکه دائم اومقیم
یك درست * وسن بوحدیث شریفی ایشتمدکمی که حضرت نبی صلی الله علیه وسلم
بیوردی * ان امرأة بغیا رأت کلبا فی یوم حار یطیف ببئر قداولغ لسانه من العطش
ونزعت له بموقها فغفر لها * پس حق تعالیدن مهمان استمکی قویوب بوندنصکره
حقیقت کوریجی واسرار حقه نظر ایر کوریجی بر کوز استه * اللهم ارنا الاشیاء
کماهی * دیو دعا ایله تاکم صورت سنك یولکی اورمیه واحوال موحشه سکا رهزن
اولمیه وحقیقت حالی کورمکدن سنی محروم قیلمیه دیدی ﴿ مثنوی ﴾ ساحرانرا
چشم چون رست ازعما * کف زنان بودندبی این دست وپا) ساحرلرك چشم قلبی
چونکم عمادن قورتلدی بودست وپاسز کف زنان اولدیلر یعنی حضرت موسی
علیه السلام زماننده اول ساحرلرك چونکم بصر بصیرتی عمای غفلت وجهالتدن
نجات بولدی ونور ایمان وهدایتله منور اولدی انلر چشم حقیقت بینله کندیلرك
حقیقتن کوردیلر وعالم آخرتك نعمتلرینه وراحتلرینه نظرایر کوردیلر بوظاهرده
اولان الك و اباغك کسلمسندن قورقمدقلری زماننده فرعون انلره (لاقطعن ایدیکم
وارجلکم من خلاف) دیوقورقوو بردی (لاضیر انا الی ربنا منقلبون) دیواکا بی باك
جواب ویردیلر وحضرت حق یولنده بودست وپاسز الله اوریجی اولدیلر
﴿ مثنوی ﴾ چشم بند خلق جز اسباب نیست * هرکه لرزد بر سبب ز اصحاب
نیست) خلقك چشم بندی اسبابدن غیری دکلدر هرشول کسه که سببه اوزره
دترر اصحابدن دکلدر یعنی خلقك کوزینك باغی وپرده سی همان اسباب وآلاتدرکه
بواسباب وآلات جانبنه متوجه اولدقلرندن ووسائل حبالنه تمسك قیلدقلرندن
مسببدن غافل اولشلر ومرید ومختار اولان فاعل حقیقینك مشاهده ومعاینه سندن

محجوب ومحروم قالمشلردر هرشول كسه كه سبب اوزره‌لر زان اولور ومسببی قویوب
اسبابه اعتمادواعتصام قیلور اول كسه اصحاب معرفت وارباب حقیقت زمره‌سندن
اولمز واكا اهل توكل واهل توحید دخی دیمز ﴿ مثنوی ﴾ لیك حق اصحابنا
اصحابرا * دركشاد وبر دتا صدر سرا) لیكن ای بزم اصحابمز سببه لرزان اولمین
اصحاب حقیقته حق تعالی قپو آچدی وصدر سرایه دك ایلتدی سروری مرحوم
بو بیتك معناسنده خطا ایلمشدر اصحابناده اصحابی صحودن طوتوب بنا عروس را
بخانه آوردن باشد ومعنی حق ظاهر شد واولیا كه بمنزلهٔ عرایس اللهند ایشانرا
بخلوتخانه راه دادو بصدر سرا متمكن كردانید دیمشدر لكن مناسبتدن خالی
سویلمشدر واصل معنی بودر كه اصحابناده حرف ندامقدر اولوب ای بزم اصحابمز
دیمك اوله وتقدیر كلام بویله دیمك اولور كه هرشول كسه كه سبب اوزره لرزان
اولور اول اصحاب معرفتدن دكلدر لیكن ای بزم اصحابمز اصحاب معرفت اولانه
حق تعالی حضرتلری حقیقت قپوسنی آچدی وانلری سرای حقیقتك صدرنه دك
ایلتدی ومقعد صدق ده ساكن ایتدی واكثر اصح اولان نسخه‌لرده متصلدر
وبعض نسخه‌ده لیك حق اصحاب ونا اصحابرا نون نافیه ایله منفصل واقع اولمشدر
بو نسخه اوزره معنی هركم سببه لرزان اولورسه اصحابدن دكلدر لیكن حق تعالی
نا اصحاب اولان اصحابه یعنی اصحاب معرفت وارباب حقیقتدن اولمین اصحابه
رحمت وقربت قپوسنی آچدی وسرای حقیقتك صدرنه دك عاقبت انلری دخی
ایلتدی تاكم كندینك كمال فضل وكرمی ظاهر اوله ونامستعد ونامستحق اولان
كسه‌لر انك فضل وكرمندن مأیوس اولمیه‌لر وحبل رجایی قطع قیلمیه‌لر كه اول
پادشاه اعظم مجرد اصحاب طاعت وارباب علم ومعرفت اولنلری بونلر صدر سرایه
مستحقلردر دیو اكا ایلتمز بلكه اصحاب طاعت اولمین وقطع اسباب قیلمین
نامستحقلری دخی كمال فضلندن صدر سرای حقیقته واصل ایدرلر وهو الانسب
لهذا البیت (می) باكفش نامستحق ومستحق * معتقان رحمتند از بند رق) زیرا
اول خدانك دست فضلنه نسبتله مستحق اولان ومستحق اولمین علی كلا التقدیرین
رق بندندن رحمت معتقلری دررلر رق عبو دیته دیرلر یعنی اكر مستحق اولان
طائفه اولسون واكر صدر سرایه مستحق اولمین طائفه اولسون اول وهاب
مطلقك كف قدرت ویدرحمته نسبتله جمله سی رقت بندندن وبنده لك قیدندن
انك رحمتك معتقلریدر اول رحیم ورحمن برقولنی آزاد قیلمسه هیچ اول قوللك
آزد اولمغه استحقاقی اولمز انكچون صدر سرای جنته داخل اولمغه هیچ بر كسه
كندینك استحقاقیله لایق اولمز بلكه اكر مستحق واكر نا مستحق جنت اعلایه
داخل اولان مجرد اللهك رحمتیله دخل اولور اكر حضرت نبی علیه الصلوة والسلام

ایسه ده نته کم بیوردیلر (لن یدخل احد منکم بعمله الجنة قالوا ولا انت یارسول الله قال علیه السلام ولا انا الا ان یتغمدنی الله برحمته وفضله (م ی) در عدم ما مستحقان کی بدیم * که برین جان برین دانش زدیم) عدمده بزچن مستحقلر اولدقکه بوجان اوزره وبو دانش اوزره اوردق یعنی دخی بزم اصلا نام ونشانمز یوق ایکن عالم عدمده بزچن بوجانه وبو علمه مستحقلردن اولدقکه استحقاقمز سببیله بوجانه وبوعلمه کندیمزی اوردق بز خود عالم عدمده اصلا وقطعا مستحقلردن اولمدق و استحقاقمز سببیله بوجانه وبودانشه کندیمزی اورمدق بلکه استعداد و استحقاقی دخی اولاسن عطا ایلیوب ثنایابزه بو بله عقل و دانش وجان و بینش و بردك وبزی کتوروب مرتبهٔ انسانیته ایرکوردك (م ی) ای بکرده یارهر اغیار را * وی بداده خلعت کل خاررا * خاك مارا ثانیا پالیزکن * هیچ نی رابار دیکر چیز کن) ای هر اغیاری یار ایلمش وای خاره کل خلعتنی ویرمش خدا بزم خاکری ثانیا سوز ومصفی ایله هیچ بوغی بار دیکر چیز ایله یعنی ای خدا سن شو قادر مطلق سنکه هر غیر و ضد اولان شیلری بری برینه یار ومتحد ایلمشسن وخاره کلدن اطیف خلعت و یرمشسن اطفکدن بزم خاك بدنمزی ثانیاهم پاك وطاهر ایدوب مصفی ایله بزهیچ بوغی یرکره دخی حقیقتده موجود ایله (مثنوی) این دعاتو امر کردی زابتدی * ورنه خاکی راچه زهره آن بدی * چون دعامان امر کردی ای عجاب * این دعای خویش راکن مستجاب) بو دعایی ابتدا دن سن امر ایلدك یوخسه بو برخاکینك اکا زهرهسی اولوردی یعنی قوللریکه ادعونی استجب لکم دیوابتدادن امر ایلدك ودخی (ادعوا ربکم تضرعا وخفیة) دیو انلره دعا ایلکه حکم قیلدك یوخسه برخاکك اول دعایی ایلمکه نه یورکی اولوردی ونه یورك ایله سنك درکاهکه ال آچوب دعا قیله بیلوردی چونکم ای شانی عجیب بزه دعا ایلمکی امر ایلدك بزدخی ادعوا ربکم امرنه امتثال ایدوب سنك جنابکه دعا ایلدك بو کندی دعاکی الهی مستجاب ایله (مثنوی) شب شکسته کشتیء فهم وحواس * نی امیدی ماندونه خوف ونه یاس * برده دردریای رحمت ایزدم * تازچه ون پرکنده بغرستدم) شب فهم وحواس کشتیسنی صمشدرنه برامید قالمش ونه خوف ونه یأس قالمشدر یعنی اول قادر مطلق شبه برخاصیت ویرمشدر اول شب نوم ونعاس واسطهسیله فهم وحواس کشتیلر ینی صمشدر نوم حالندهنه برامید ونه برخوف ونه یأس ونه قنوط قالمشدر اکرچه واقعده امید وخوف ویأس خیاللری کوربورسه ده اکثر بیدار لکده اولان خوف ورجایی خواب ازله ایلر وخوابده خائف وراجی اولمق از واقع اولور اکثرا امید روجا وقنوط حالتلری کیدوب حیرت وبیخودلك دریاسنه غرق اولمقدر ایزدم بنی دریای رحمته ایلتمش تانه فندن پرایلرینی کوندرر یعنی اول

طالب كنج اولان وحضرت حقه مناجات ايدب عرض حاجات قيلان درويش
ديركه بنى ايزدم وخالقم دريای رحمته ايلتمش وبحر معنايه غرق ايتمشدر نوم
واسطه سيله عالم ارواحه واصل اولوب مستغرق اولدقدنصكره ثانه فندن بنم
قلبمى پرايلر وبو عالم اجسامه نه حالتله بنى كوندرر بيلمزم * مثنوى * آن يكى راكرده
پرنورجلال * وآن دكررا كرده پروهم وخيال * كر بخويشم هيچ رأى وفن بدى *
رأى وتدبيرم بحكم من بدى * شب زرفتى هوش بى فرمان من * زيردام من بدى
مرغان من) اول برنى نورجلال ايله پرايتمش واول آخرى پروهم وپرخيال ايتمش
يعنى اول مقلب القلوب والابصار واول مدبر الليل والنهار بوخلق عالمى كيجه ايله
عالم ارواحه ايلتمش ودرياى بيخودلغه غرق ايتمش اول بركسه نك درونى نور
جلال ايله پرايدوب واول برآخركسه نك دخى قلبنى وهم وخيال ايله طولدروب
على السحر بو عالم اجسامه كوندرر هركس بيدار اولدقلرى كبى جيب درونده
حق تعالى حضرتلرينك وضع ايلديكى افكارى وخواطرى بولور وهمان اول
درونده اولان افكارك مقتضياتى اوزره عمل قيلمغه مشغول اولور اكر بنم كندمله
هيچ رأى وتدبيرم بنم حكممله اوليدى يعنى بنم هيچ رأيم وفنم ارادتمله دكلدر اكر
بنم رأيم وفنم كندى ارادتمله اوليدى بنم رأيم وتدبيرم بنم حكممده اولوردى
كيجه عقل بنم امرمسز كتمزدى بنم قوشلرم بنم دامم التنده اولوردى قوشلردن
مراد حواس خمسۀ ظاهره وحواس خمسۀ باطنه اولور يعنى اكر بنم رأيم وتدبيرم
بنم حكم تصرفمده اوليدى اول كيجه ايله بنم عقلم بنم امرمسز كتميدى بلكه بنم
حواسم قوشلرى بنم تصرفك التنده اوليدى بن عقلمى استديكم يره كوندرردم
وقلبمه مراد ايلديكم افكارى كتوروب انى استديكم كبى دوندرردم نه عقلم بنم
الده در بيلمزمكه كيجه بنم عقل وروحمى نه عالمه ايلتورلر ونه كونه واقعات كوستررلر
وبو عالم اجسامه كلدكدنصكره هم نه ايشادرلر ونه كسب ايتديررلر اكر بنم تصرفم
واختيارم مطلق بنم الده اوليدى بن بو عالمده واو عالمده استديكم كبى كار ايلمكه قادر
اولوردم (م ى) بودمى آكه زمنزلهاى جان * وقت خواب وبيهشى وامتحان)
جان منزللرندن آكاه اولديدم خواب وقتنده وبيهوشلك وامتحان وقتنده
تقدير كلام اكر بنم رأيم وتدبيرم مطلق بنم حكممده وتحت تصرفمده اوليدى
بن اولا خواب وقتنده جانك منزللرندن ومرتبه لرندن آكاه اولوردم وثانيا
بيهوشلك وقتنده جانك منزللرندن آكاه اولوردم وثالثا امتحان وبلوى وقتنده
هم جانك منزللرندن آكاه اولوردم وجانم نيه ايرسه كركدر آنى بيلوردم كندى
ارادت واختيارمله استديكم پرده سير وسفر قيلوردم حال بوكه بنم بوخصوصلرده
ارادتم ومطلق اختيارم بنم الده دكلدر (م ى) چون كفم زين حل وعقد اوتهيست *

ای عجب این عجبی مرز کیست) چونکم بنم الم انك حل وعقدندن تهیدر ای
عجب بنم عجبلکم کیمدندر که عجب جیمك فتحه سیله کندوبی و کندینك هنرینی
بکنمکه دیرلر اوضمیری هوشه وجانه کتسه ده جائزدر وحق تعالی به کتسه ده جائزدر
اولکی وجه اوزره معنی چونکم بنم الم اول عقل وجانك عقد وحلندن فانیدر که بن عقلمده
وجانمده حل وعقده قادر دکلم وایکنجی وجه اوزره معنی چونکم بنم دستم اول خدانك
حل وعقدندن تهیدر که مطلق حل وعقد صاحبی اولدر و قابض وباسط ومانع
ومعطی وضار ونافع هر حالده اندن غیری یوقدر فی الحقیقه جمله ده متصرف
شهان اولدر پس ای عجب بو بنم کندیمی بکنمم وهنرمه مغرور اولمم کیمدندر چونکم
کندمده بر حول و بر قوت اولمیه خود پسند اولمق نه قباحتدر ﴿ مثنوی ﴾
دیده را نادیده خود انکاشتم * باز زنبیل دعا بر داشتم) دیده بی خود نادیده ظن
ایلشم کبرو دعا زنبیلنی بو قاری قالدرمشم یعنی بن خود کورلمشی وکورلمشی
وبولمشی وبولمشی بیلشم وفرض قلشم مع هذا کبرو دعا زنبیلنی جرار کبی
یوقارو طوتمشم وبکا شو مرادی و یردیو تضرع ونیاز ایتمشم عجب حکمت
وغریب حالتدر که بو مرتبه یوقلغی وبیخودلغمی بیلدکدنصکره بنده طلب وزجادن
خالی دکلم ﴿ مثنوی ﴾ چون الف چیزی ندارم ای کریم * جز دلی دلتنك تراز
چشم میم) ای کریم الف کبی برشی طوتمزم چشم میمدن دل تنکتر بردلدن غیری
یعنی الف حرکات وسکنات ونقطه دن خالی اولوب اصلا برشی طوتمدیغی کبی
بندخی ای کریم وای رحیم الف کبی اصلا برشی طوتمزم مکر میمك کوزندن اضیق
ودل تنکتر بر کوکل طوترمکه بنم قلبم کمال انقباضده میمك کوزندن دخی طار در
﴿ مثنوی ﴾ این الف و ین میم ام بود ماست * میم ام تنکست الف زوتر
کداست * آن الف چیزی ندار دغا فلیست * میم دلتنك آن زمان عاقلیست)
بو الف وبو میم بزم بود بزك امیدر بودوجود وام اصل معناسنه در امك میمی تنکدر
الف اندن قوی کدادر اول الف برچیز طوتمز غافللك حالیدر میم کبی دلتنك اول
عاقللق زمانیدر یعنی هیچ برشیء طوتمین الف وبودلتنك اولان میم بزم وجودمزك
اصلیدر بزم وجودمزك امنك میمی اضیق ودلتنکدر والف ایسه اندن دخی قوی
کدا وفقیردر ترکدا قوی کدا معناسنه در اول الف برشیء طوتمز دیمك انسانك
کندی حرکات وسکناتندن واتصال وانفصالاتندن غافل اولمقلغی زمانیدر که
کندی قیدندن آزاد اولوب نفسنی اونودوب شویله طورمسی الفك حرکات قبول
ایتمیوب خالی طورمسی کبیدر میم کبی دلتنك اولق اول عاقللق زمانیدر هر بارکه
انسان کندی عقلیله مقید اولسه دلتنك اولمقدن خالی اولمز وعاقل اولمقدن
قورتلوب کندیدن غافل اولسه الف کبی برخبر طوتمقدن خالی اولمز پس انسانك

ایکی حالی اولدی بری عاقل اولوب دلنك اولمق بری دخی کندیدن غافل اولوب الف کبی برشیدن خبر طوتمق بو ایکی حالت انسانه ام منزله سنده اولدی

﴿ مثنوی ﴾ درزمان بیهشی خود هیچ من * در زمان هوش اندر پیچ من) بیهشلك زماننده خود بن هیچم وهوش زماننده بن پیچده یم هیچ من هیچم تقدیرنده در پیچ من من پیچم تقدیرنده در یعنی الهی بیهوشلك وغافلك زماننده خود بن هیچم برشیدن خبر طوتمزم وغافل اولمق زماننده بن طولشمقده ودانك اولمقده یم

﴿ مثنوی ﴾ هیچ دیکر برچنین هیچی منه * نام دولت برچنین پیچی منه) الهی برآخر هیچی بونك کبی برهیچ اوزره قومه دولت نامنی بربونك کبی پیچ اوزره قومه یعنی بو دنیا دولتی حد ذاتنده هیچدر وبن دخی برهیچم بونك کبی برهیچك بارنی وآرزوسنی وسعی وطلبنی الهی وسیدی بنم کبی برهیچك اوزرینه قومه بونك کبی برطولاشق وقرشق پرکره کار دنیایه دولت نامن قویوب بوهیچی اندن اوتری دلنك ایله

﴿ مثنوی ﴾ خودندارم هیچ به سازد مرا * چون زوهم دارمست این صدعنا * درندارم هم تودارایم کن * رنج دیدم راحت افزایم کن) خود نسنه طوتمزم هیچ بنی به دوزه یعنی هیچ بنی ایودوزر خود برشی طوتمزم زیرا چونکم بو یوزعنا وبلا بکا دارم وهمندر خلاصهٔ کلام شمدنصکره بنی ایودوزر خود هیچ برشیٔ طوتمزم زیرا بوقدر یوز بلا وعنا بکا بن طوترم و دارم وهمندن حاصلدر چونکم بوقدر بلاوعنایه باعث وبادی بن طوترم وبکابوشیٔ نافعدر بونی حاصل ایدرمکه نابنی به دوزه دیمك ایمش شمدنصکره بویله دیمکدن فراغت ایتدم وهیچ برشی طوتمزم ندارم حالندهیم هم سن بکا داراق ایله رنج کوردم بکا راحت افزالق ایله یعنی الهی بن شمدی هیچ ندارم حالندهیم بکابوهیچ نسنه طوتمزم دیمك حالنده پادشاهلق و دستکیرلك ایله بو یولده بیلورسن که چوق رنج کوردم راحت افزالك ایله بنی بوورطه لرده قومه قلبمی بو دغدغه لردن خلاص ایله

﴿ مثنوی ﴾ هم درآب دیده عریان بیستم * بردر توچونکه دیده نیستم * آب دیدهٔ بندهٔ بی دیدهٔ را * سبزهٔ بخش ونباتی زین چرا) هم کوز یاشنده عریان طوردم سنك قپوك اوزره چونکم کورمش دکلم یاخود دیده نیستم دیمك چونکم بکادیده بوقدر دیمك معناسنه اوله یعنی سنك قپوك اوزره چونکم بکا بوکوز بوقدر که آنی کورم و برلایق یوز یوقدر که اکا سورم ولهذا کوز یاشنده عریان طورمشم بندهٔ بی دیده نك آب دیده سنه بوچرادن برسبزه و برنبات بخش ایله بونده کندینك بی دیده اولمسنه دخی اشارت قلمشدر یعنی شوقدر آغلدمکه سیلاب سرشك بنی احاطه ایدوب آخر عریان اولدم وسنك قپوکده چونکم آغلمقدن کوزم قالمدی عریان طوردم بوکوزسز اولان بنده نك کوزی یاشنه بوفضل وکرمك چراکاهندن

ای وهاب مطلق بر سبزه ویر نبات بخش ایله تابو فقیر بی دیده نك آب دیده سی ضایع اولیه ﴿ مثنوی ﴾ ورنمانم آب آبم ده زعین * همچو عینین نبی هطالتین) واگر بکا آب قالیه گوزه‌دن بکا آب ویر حضرت نبی علیه السلامك هطالتین اولان ایکی مبارك گوزی کبی هطالتین هطاله‌نك تثنیه سیدر هطاله مبالغه ایله آقیجی ویاش دوکیجی معناسنه‌در هطل کسر طایله سیلان ایدیجی دیمکدر وبو بیت بوحدیث شریفه اشارت اولور که حضرت نبی علیه الصلوة والسلام دعا ایدوب بیوررلردی * اللهم اعطنی عینین هاطلتین قبل ان یکون الدمع دما والاضراس جمرا *یعنی ای بنم پروردکارم بکا اعطا ایله شول ایکی گوزیکه گوزیاشی دوکیجی اوله‌لر شول زماندن اولکه گوزیاشی قان اوله دخی دیشلر آتش پاره کبی اولمزدن اول یعنی قیامتدن اول (م ی) او چو آب دیدی جست از جود حق * باچنان اقبال واجلال وسبق * چون نباشم زاشك خون باریك ریس * من تهی دست قصور کاسه‌لیس) اول سلطان عالیشان واول خلاصهٔ اکوان علیه السلام چونکم جود حقدن آب دیده ایستدی انجلین اقبال وآنجلین اجلال من حیث المرتبه جمله یه سبقت ایتمکله بیله اللهم اعطنی هاطلتین دیو دعا ایلدی چونکم بویله‌در بن تهی دست ویرقصور وکاسه یلایجی محتاج وکدا اشك خون آلوددن نیچون اینجه اکریجی اولیم یعنی کوزلرمدن ایپلك کبی قانلو یاشی بری برینه متصل اجرا واخراج قیلیم بکا خود قانلو یاش اغلمق هر وجهله احق واولیدر ﴿ مثنوی ﴾

چون چنان چشم اشك را مفتون بود * اشك من باید که صد جیحون بود * قطرهٔ زان زبی دوصد جیحون بهست * که بدان یك قطره جن وانس رست) چونکم بونجلین کوزاشکه مفتون اوله مراد حضرت رسول علیه السلامك چشم مبارکیدرکه اول حضرت همان عین چشم منزله سنده ایدی یعنی اول عین چشم اولان حضرت بونجلین برصاحب سعادت ایکن کوزیاشنه مفتون اوله بنم اشکم کرکدر که یوز جیحون اوله یعنی اول حضرت اغلدیغی برده بنجه یوز جیحون قدر کوزیاشی اقتمق وسرشك دیده‌یی روان ایلمك لایق اولور ولازم کلور اول چشم لطیفدن واول عین شریفدن بر قطره بو ایکی یوز جیحوندن بهتردرکه اول حضرتك مبارك کوزندن خروج ایلین برقطره سببیله جن وانس قورتلدی وعصاة ثقلین دوزخدن خلاص اولدی ﴿ مثنوی ﴾ چونکه باران جست آن روضهٔ بهشت * چون نجوید آب شوره خاك زشت) چونکم اول روضهٔ جنت باران استدی مع هذا روضهٔ جنتك بارانه احتیاجی یوقدر خاك زشت نیچون آب شوره استمیه یعنی چونکم اول روضهٔ بهشت الهی کوزیاشی استدی بوخاك زشت کبی اولان محتاج نیچون طوزلو کوزیاشی استمیه وهر وجهله محتاج اولنلره ومرتبهٔ سفلیده

قالنلره اغلبوب اكلك ودعا ايلمك خود لازم ولابددر (م ی) ای اخی دست ازدعا
کردن مدار * با اجابت باردا ویت چه کار) ای اخی دعا ایلمکدن الکی کیرو طوتمه
اجابتله انك ردیله سنك نه کارك وار در یعنی ای برادر حق تعالی حضرتلرینه دعا
ایلمکدن وشب وروز تضرع قیلمقدن الکی کیرو طوتمه وفراغت ایتمه سنك اودعانك
مقبول او لمسیله یاخود رد اولمسیله نه کارك وار در سکا لازم اولان (ادعونی
استجب لکم) امرنه ودخی (ادعوا ربکم تضرعا وخفیة) فرماننه امتثال ایدوب
حضرت رب العالمینه دعا وتضرع ایلمکدر که دعانخ عبادتدر سن دعا ایتمکله
امر حقی برینه کتورمش اولورسن عبدك شاننه لایق اولان ممکن اولدیغی مرتبه
مولاسنك امرنی برینه کتورمکدر آنك قبولیله ورد یله بنده یه تقیدبرنده دکلدر
بنده کندو یه لایق اولنی ادا قیلدقدنصکره علیم وحکیم اولان مولی کندی شان
شریفنه لایق اولنی هم قیلور انکچون حدیث قدسیده بیورر (عبدی اطعنی
علی ما امرتك ولاتعلمنی ما یصلحك (م ی) نانکه سد ومانع این آب بود * دست
ازآن نان می بباید شست زود * خویش را موزون وچست وسخته کن * زآب دیده نان
خود را پخته کن) ایتمك که بو آب دیده نك سدی ومانعی اولدی الی اول ناندن
فوری یومق کرك یعنی شول نان وخوان کوزیاشنه سد ومانع اوله وسنی کریان ایلمکدن
کیروقویه الی اول نان وخواندن فوری یومق لازمدر که کثرت اکل وشرب قسوت
قلبه مبتلا ایلر ورقت دلدن وآب دیده دن واکلمکدن وتضرع ایلمکدن بری ایلر
کندیکی موزون وچست ودوزلمش ایله سخته ساخته دن مخففدر آب دیده دن کندی
نانکی پخته ایله یعنی میزان شریعتله کندیکی موزون ایله وطریقده چست وچابك اول
وآداب انبیاء علیهم السلام واولیای کرام ایله کندیکی ساخته و پرداخته ایله وکندی
غداکی ونانکی کوزك یاشیله تخمیر ایدوب درونك آتشیله پشور تاسکا حضرت
حقدن فیض ورحمت کله والهام الهی اوله ومراد ومقصود که سنی واصل قیله

﴿ آواز دادن هاتف مر طالب کنج را واعلام کردن از حقیقت اسرار آن ﴾

(م ی) اندرین بود او که الهام آمدش * کشف شداین مشکلات ازایزدش *
کو بکفتت در کمان تیری بنه * کی بکفتندت که اندر کش توزه * اونکفتت که کمانرا
سخت کش * درکمان نه کفت اونی پرکنش) اول درویش وطالب کنج اولان دلریش
بو دعا وزاریده ایدیکه اکا حضرت حق جانبندن الهام کلدی اکا ایزدندن
بو مشکلات کشف اولدی وحضرت حق طرفندن اکا بوکونه الهام کلدی که
ای درویش سکا واقعه ده اول هاتف دیدی کمانه بر تیر قو سکا قچن دیدیلرکه
زهی محکم اچروچك یعنی سکا کمانه اوق قو وآنی آت دیدیلرسه سکا اول یابك

كرشنی چڭن محكم چك دیدیلر اول هاتف غیبی سكا دیدیكه كمانی محكم چك اول هاتف سكانیری كمانه قودیدی آنی بر اله دیدی یعنی اول كمانی طولوو قوی چك دیو سویلدی (م ی) ازفضولی تو كمان افراشتی * صنعت قواسی برداشتی * ترك این سخته كمانی رو بكو * در كمان نه تیر و بریدن مجو * چون بیفتدبر كن انجامی طلب * زور بكذا رو بزاری جوذهب) اما فضولكدن سن كمانی بوجه ایتدك قواسلق صنعتنی یوقار و طوتدك بوسخته كمانلغی یوری ترك ایله تیر كمانه قو واوچورمق دیله چونكم اول تیر دوشه اول یری قاز طلب ایله زوری قوذهبی زاریلكله استه طالب كنجدن مراد كنج حقیق طالبی اولان كسه‌لر اولور وكماندن مراد مجاهده و تیردن مراد فكر اولور اول درویشه هاتف غیبی اكرچه كمان مجاهده‌یی اله كتور وتیر فكری اكا وضع ایدوب بی كلفت اعتدال اوزره انی رمی ایله هرنه موضعه تیرفكرك واقع اولورسه اندن بحث ایله كنج حقیقتی وخزینهٔ وحدتی انده بولورسن دیمشدی اما اول فضوللق ایدوب كمان مجاهده‌یی یوقارو قالدیروب تیرفكری هر جانبنه رمی ایلمكده قواسلق وتیراندازلك صنعتنی عالی ایتدی پس هاتف غیبی اكا تعلیم ایدوب دیدیكه ای سعی ومجاهده‌ده افراط ایدیجی یوری بو مجاهده كمانی سخت ومحكم ایلمكی ترك ایله ثم تیر فكركی قوس مجاهده‌یه وضع ایله ورمی ایت امانی حددن تجاوز ایله اوچورمق استمه چونكم تیرفكركی اعتدال اوزره سهولتله رمی ایلیه‌سن برمقامه دوشه انده طلب ایله معنی ذهبی تضرع وزاری ایله طلب ایله زور ایله ودینده تعمق ایتمكله دكل زیرا دین حقده تعمق ایلمك محذور ونامقبولدر نته كم رسول اكرم صلی الله علیه وسلم بیوردیلر (ایاكم والتعمق فی الدین فان الله تعالی قد جعله سهلا فخذوا ماتطیقون فان الله یحب مادام من عمل صالح وان كان یسیرا) رواه ابو القاسم فی امالیه عن عمر رضی الله عنه وقال علیه السلام (بعثت بالحنفیة السمحة ومن خالف سنتی فلیس منی) رواه الخطیب عن جابر (م ی) آنچه حقست اقرب از حبل الورید * تو فكنده تیرفكرت رابعید) بو بیت سورهٔ قافده اولان بو آیت كریمه‌یه اشارتدر كه حق تعالی (ونحن اقرب الیه من حبل الورید) بیوردی وبو آیت كریمه‌نك تفسیری بوجلدك اوائلنه قریب عاشق حكایه‌سنده نصكره ان الابرار آیتنی تفسیر ایلدكاری محرخده (جئت اقرب انت من حبل الورید) بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه وبونده بو بیتك معناسی بویله دیمك اولور كه ای طالب حق اول نسنه كه حبل وریددن اقرب اوله جقدر حق تعالی انسانه بوینی طمرندن دخی قریبتردر اویله اولیجق سن فكرك اوقونی بعید برقتسن وعقل صحراسنه دوشوب زیاده ایراق یرلردن بحث ایلرسن حال بو كه سنك كنج مقصودك سكاسندن نزدیكتردر نته كم دیمشلردر (رباعی) یار نزدیكتر از من بمنست *

وبن عجبتر که من ازوی دورم * چه کنم با که توان کفت که او * درکنار من و من مهجورم ﴿ مثنوی ﴾ ای کمان وتیرها برساخته * صید نزدیك وتودور انداخته) ای کمان وتیرلر دوزمش صید قریب و سن ایراق آتمشسن یعنی ای مجاهده کمانی قوی ایتمش وافکار اوقلرنی دوزمش ومهیا ایتمش سکا صید وشکار اوله جق بغایت قریب اما سن افکارکی ایراق ایتمشسن آنی کندکدن دور اولان یرلرده طلب ایتمشسن مع هذا اول سکا سندن اقربدر ﴿ مثنوی ﴾ هرکه دورانداز تر اودورتر * وزچنین کنجست اومهجورتر) هرشول کسه که تیرفکرنی ایراق آتیجیدر اول حقدن دورتردر وبونك کبی کنج حقیقتدن اومهجورتردر انکیچونکه هرکسه کندینك ربیسنی بیلك * من عرف نفسه فقد عرف ربه * حدیث شریفنك حسبجه کندی نفسنی بیلمکه موقوف ومنوطدر * وفی انفسکم افلا تبصرون * نص شریفی ودخی * وهو معکم اینما کنتم * قول لطیفی هم طالب مطلوب ومقصودنی کندی وجودنده استمکه دلیل وشاهد درپس هرکیم مقصودنی کندی وجودنده طلب ایتیوب تیرفکرنی دور ودراز یرلره آتسه واورادن بحث ایتسه کنج حقیقیدن بعید اولسی واقرب من حبل الورید اولان محبوب ذاتیدن فلسفی کبی دور ومهجور قالمسی مقرر ومحققدر (م ی) فلسفی خودرا ازاندیشه بکشت * کوبدو کوراسوی کنجست پشت * کوبد وچندآنکه افزون می دود * ازمراد دل جداتر می شود) فلسفی کندیسنی فکر واندیشه دن دپله دی اکا یل دی که آنك پشتی کنج جانبنه در اکا سویله ای فلسفی بل اولقدر که اول افزون یلرمراد دلدن جداتر اولور فلسفی انبیا علیهم السلامك طریقنی قویوب عقلیات وریاضیاته اشتغال ایلیوب دلائل عقلیه ایله اثبات واجب الوجود ایلین وبوکونك صانعنی مصنوعات ومخلوقاتك وجودیله استدلال ایدوب اثردن مؤثره انتقال ایلك واسطه سیله بیلان بوطائفه درکه بوطائفه تصفیهٔ قلب ایلیوب وانبیا واولیانك بیوردیغی اوزره عمل قیلیوب وانلرك سننه سالك اولمیوب حضرت حقی قوت فکریه وترتیب مقدمات نظریه ایتمکله بیلمکه وانك ذات وصفاتنه عالم اولمغه کیجه وکوندز سعی ایدرلر شول مرتبه که انلر کندیلرینی فکر واندیشه ده دپه لر ودقیق دورودراز بحثلر ایلرای طریق انبیا علیهم السلامه سالك اولان طالب کنج حقیقی سن فلاسفه مشربنده اولنلره وادلهٔ عقلیه ایله حضرت حقی بیلمکه سعی قیلنلره سویله که انلرك ارقه سی کنج حقیقی جانبنه در انلر حضرت حقی کندیلردن جدا وبعید ظن ایلیوب موضع خزینه اولان وجودلرنی ورای ظهرلرنده قویوب کندی عقللری صحراسنده سهام افکاری طورمدین هرجانبه آتوب اندن بحث ایتمکده وکندکچه کنج حقیقیدن بعید اولوب بیسانه کتمکده درلر پس سن اول فلاسفه مذهبنده اولنلره وانلرمشربی اوزره سیر وسلوك قیلنلره دی ای فلاسفه

مشر بنده اولنلر شـولقدر بو بولده تك و پو ايليلك كه نقدر بو بولده سزبله سز وتك و پو ايليه سز كوكل مرادندن كندكچه جدا تراولورسز ومحروم قالور سزا كر حضرت حق بيلمكه و بولمغـه دليل اسـترسكز اكا اقوى اولان دليل كندى كلام شريفى كفايت ايلر بوندن اقوى دليل اولورميكه حق سبحانه وتعـالى كلام مجيدنده * وهو معكم اينما كنتم * (ونحن اقرب اليه من حبل الوريد) ديدى ودخى (واعلموا ان الله يحول بين المرء وقلـبه) بيوردى ودخى * وفى انفسـكم افلا تبصرون * ديدى بوجمله سى طالب كنج الهى اولان انى كندى وجودنده طلب ايلمكه دلالت وشهادت ايلروا كر انى طلب ايلمكده سـعى ومجـاهده ايلرسه ده انك طريقنده جدوسـعى ومجـاهده ايلمك كركدر يوخسـه كندى عقلنك مقتضياتنده سـعى ومجـاهده ايلمك انسانى مقصود اصليدن دورتر ايلمك مقرردر ﴿ مثنوى ﴾

جاهدوا فينا بكفت آن شهريار * جاهدوا عنا نكفت اى بى قرار) بو بيت سورهٔ عنكبوتك آخرنه اشارتدر قال الله تعالى (والذين جاهدوا فينا) يعنى شول كسه لركه مجاهده ايليه لر بزم حقمزده و يابزم طريقمزده اطلاق مجاهده جهاد ظاهره و باطنه شمولدن اوتريدر (لنهدينهم سبلنا) البته بز هدايت ايلرز سبيل وصولى بزم جانبمزه (وان الله لمع المحسنين) وتحقيقا الله تعـالى محسن قوللريله در نصرت واعانتيله معناى بيت يعنى اى علم كلام و علم فلسفه ايله طالب حق اولان كسه حق تعـالى جاهدوا فينا اى فى حقنا وطريقنا بيوردى جاهدوا عنا ديمدى بزم رضامز اولان علمده وعملده مجاهده ايليك بزدن و بزم طريقمزدن خارج اولنه مجاهده ايليك ديمدى اى قرارسز مجاهده يى مجـاوزتى مشعر اولان حرفله ادا بيوردى تاكه سن انبياى عظامك شرايعنى جامع اولان شريعت كشتيسنه داخل اولمغى قويوب كنعان كبى كندى عقلك وفكرك طاغنى عاصم وحافظ ظن ايليوب اكا التجا ايليه سن وطريق حقدن تجاوز ايدوب بن كندى عقل وفكرمله اثبات واجب الوجود ايلرم و پيغمبر عليه السلام وآنك وارثلرى اولان وليلره تابع اولمق نه لازمدر ديمكى موهم ومشعر سوزلرسويليه سن بزه لازم اولان همان حضرت مصطفى صلى الله تعالى عليه وسلمك سفينهٔ شرعنه داخل اولوب واكا ايمـان كتوروب وآنك شرعنه سـالك اولان عالملره اتباع قيلمق وقرآن عظيمله عامل اولمقدر كنعان كبى عقلنه طاينوب معرض اولمق وتفردقيلمق دكلدر نتكم بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ همچو كنعان كوزنك نوح

رفت * برفراز قلهٔ آن كوه زفت * هرچه افزونتر همى جست او خلاص * سوى كه ميشد جداتر از مناص) حضرت نوح عليه السلامك اوغلى كنعان كبى كه او نوح عليه السلام حضرتلرينك سنكندن كندى واكا تابع اولمقدن عار ايدوب آنك سفينه سنه داخل اولميوب اول زفت وعظيم اولان طاغك قله سنك ذروهٔ اعلاسى اوزره صعود والتجا ايتدى هرنه قدر اول كنعان طوفاندن خلاصى افزونتر استدى كوه جانبنه كندى مناصدن

جداتر اولدیغی حالده بوهم وجهدرکوه جانبنه مناصدن جداتر کتدی دیشه سوی که درسوی که تقدیرنده اولوب مصرع اوله صرف اولوب ظرف اولسه هم معنی درست اولور بوتقدیر اوزره معنی اول کنعان کوه جانبنده هرنه قدرزیاده خلاص استدی مناصدن جداتر اولدی دیمك اولور وبوندن مقصود فلاسفه مذهبنده اولنلرعینیله کنعان مشربنده دردیمك اولور شو اعتبارله که کنعان حضرت نوح علیه السلامك سفینه سنه داخل اولمیوب بشقه باشنه تفرد ایلیوب * سآوی الی جبل یعصمنی من الماء * دیوسویلیوب طاغ جانبنه کتدی وامان بولمیوب طوفانده مغرقیندن اولدی فلسفی مشربنده اولنلرهم سفینهٔ شرعده داخل اولمیوب واولیایه انقاد قیلیوب کندی بشقه باشلرینه اثبات واجب الوجود ایلمکه وصانعی مصنوع ایله بیلمکه وکندیلرینی بو یولدن خلاص قیلمغه سعی ومجاهده ایدرلر اما فی الحقیقه مقصود اصلیدن کتدکجه بعید اولوب کندیلرینی طوفان اوهام وخیالاته غرق ایدرلر واصلا سعی وکوششلرندن برنتیجه وفائده بوله میوب وحضرت حقله آشنا اوله میوب عاقبت دنیادن آخرته محروم کیدرلر ﴿ مثنوی ﴾ همچواین درویش بهر کنج وکان * هرصباحی سخت ترجستی کمان * هرکمانی کو کرفتی سخت تر * بوداز کنج ونشان بدبخت تر) بودرویش کبی که کنج وکاندن اوتری هرصباح سخت تر ومحکم تر کمان استردی قیاس ایلردیکه اوقی ایراق آتمغله اول کنجه واصل اوله هر برکمانیکه اول درویش قوبتر ومحکم تر طوتدی کنجدن ونشاندن بدبخت تر ایدی کذلك فلاسفه مشربنده اولنلر و کندی عقللری وفکرلریله کنج مقصودی طالب اولنلرهم بودرویش کبیدر کندی زور بازولریله هرکون سهام افکاری دور ودرازآتارلر واورادن بحث ایدرلر کوررلر که اوراده خزینهٔ مقصود بولنمز تکرار برمقدمه دخی اندن محکم ترترتیب ایدرلر ینه بحث ایدرلر انده دخی کنج حقیقتی بوله مزلر و بوادق ظن ایلدکلری وقتده معترضلر طرفندن نیجه نفی وسؤال لاحق اولمقدن قورتله مزلر پس بواسلوب اوزره هرکون کندی عقللرینك مقتضالری اوزره سعی وبحث ایدرلر کتدکجه اول کنج حقیقتدن بدبخت تر اولوب بعید کیدرلر ﴿ مثنوی ﴾ این مثل اندر زمانه جانیست * جان نادانان برنج ارزانیست) بومثل زمانه ده جانه منسوبدر جانیدر اولان بانسبت ایچوندر اول مثل بودرنادانلرك جانی رنجه لایقدر یعنی بومثل خلق زمان ایچره جانه منسوب ومحبوب قلوبدرکه دیرلر جان جاهل بسختی ارزانیست که فی الحقیقه جاهل ونادان تعذیب حیوان بلافائده قیلمقدن خالی اولمزواوزرینه لازم اولمین علم وعمله اشتغال ایلمکدن فراغت قیلمزودین وطریقتده عمل ایلمرسه ده اوستاده تابع اولمقدن عار ایدوب کندی رأی باطلی وفکر فاسدی اوزره تکلف ایدوب کندیسنه نافع اولمین

زحمت ومشقتی ارتکاب ایلر باخصوصکه الله تبارك وتعالی (یرید الله بکم الیسر ولا یرید بکم العسر) بیوردی وحضرت نبی علیه السلام * بعثت بالحنیفیة السمحة السهلة * بیوردی ودخی لاحرج فی الدین بیوردی و الحاصل دینك اکر یسری و اکر عسری برعالم ربانی اولان استادك تعلیم ایلمسنه محتاجدر وبرکسه دینده اولان علمی وعملی براستاد کاملدن اوکرنمك لازمدر واکر استاد کامله خدمت ایتمیوب کندی عقل ورأیی اوزره عمل ایلرسه انجق بیهوده یره زحمت چکمش اولور ورحمتدن محروم قالور ﴿ مثنوی ﴾ زانکه جاهل ننك داردز اوستاد * لاجرم رفت ودکان نوکشاد * آن دکان بالای استاد ای نکار * کنده و پر کژ دمست و پرزمار) زیرا که جاهل ونادان استاد دن ننك وعارطوتر ومرشد ومعلمه خدمت و اقتدا قیلیق واندن علم دین وطریقتی اوکرنمك استمز بلکه کندی زعمنجه دیرکه انلردن تعلم ایلمك وانلره خدمت قیلیق بکانه لازمدر بنم خود بوقدر عقلم وذکاوتم واردر مقتضای عقلم اوزره سلوك ایده رم دیر لاجرم کندی ودکان نوآچدی یعنی چونکم استاده خدمت ایلمکدن عارطوتر لامحالة کیدوب کندی بشقه باشنه بیلدیکی اوزره خلقه تعلیم ایلیکه وبندخی بررئیس وپیشوایم دیوسو بلکه باشلر ای نقش وصورت استادك فوقنده اول دکان قوقش و پرعقرب ومار دن پردر استادك بالاسنده اولان دکاندن مراد معلم ومرشدك امرینك فوقنده ورضاسنك وراسنده برمکسب وجاب دنیا ایچون برسبب وبرمذهب دوزمکدن عبارت اولور یعنی برصاحب ارشادك ودین وطریقتده اوستادك امرینك وراسنده وفرمانك بالاسنده برمکسب وبرمذهب پیدا ایتمك ای نقش وصورت اول مکسب معنیده قوقش وعقارب وحیاتله پراولمشدر (می) زودو یران کن دکان وبازکرد * سوی سبزه وکلستان وآبخورد) دکانی فوری ویران ایله وکیرو دون سبزه وکلستان وآبخورد جانبنه آبخورد صواده دیرلر بونده پیکار مراد اولور ودکاندن مراد بعض جاهل ونادان اولان کسه لرك مجرد عقل وفکریله برجمع پیدا ایدوب جلب دنیا وکسب مال ایچون کندی متاع عقلنی صاتمق و خلقه بیلدیکی بردن تعلیم ایتمکدر پس دین علمنه عالم اولمین وطریقتده استاد اولمق مرتبه سنی بولمین ولکن جمع ناسه مشغول اولان نادانه امر ایدوب بیوررلر ای علم دیندن بی بهره اولان وخلقی باشنه جمع ایلمکدن اوتری بشقه دکان آچان اکر ظلمات نفسانیه دن قورتلمق ورضای حقه واصل اولمق استرایسك فوری اول رسم وعادت دکانی ویران ایله و بردین وطریقتده استاد اولان کسه نك سبزه معرفتی وکلستان صحبت ومتابعتی وآبخورد پند ونصیحتی طرفنه رجوع ایله تاکم آنك چشمه نصیحتندن نوش قیله سن وکلستان مناصحتندن راحت جان بوله سن وسبزه معرفتندن حظ

ونصیب آله سن ﴿ مثنوی ﴾ نی چو کنعان کوز کبر وناشناخت * از که عاصم سفینهٔ فوز ساخت) کنعان کبی دکل که او کبر وناشناختند ن کوه عاصمدن سفینهٔ فوز دوزدی یعنی صقین حضرت نوح علیه السلامك اوغلی کنعان کبی اولمه که اول کنعان متکبر وناشناخت اولدیغندن کندی زعمنجه کوهی عاصم وطوفاندن حافظ ظن ایلیوب کوه عاصمدن کندی ظن فاسدی اوزره فوز ونجات سفینه سی دوزدی وپدری حضرت نوح علیه السلامه * ساوی الی جبل یعصمنی من الماء * دیدی وحضرت نوح علیه السلام دخی اکا * لاعاصم الیوم من امر الله الا من رحم * دیو خبر ویردی امابدبخت اولدیغندن متنصح اولمیوب مغرقیندن اولدی بو بیت سورهٔ هودده اولان آیت کریمه یه اشارتدر تفسیری جلدرابعده بیان آنکه * یاایها الذین آمنوا * سرخنده * همچو کنعان سوی هر کوهی مرو * بیتنك شرحنده مرور ایلدی انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ علم تیرانداز یش آمد حجاب * وآن مراد اوراند حاضر بجیب) اول کنعانه تیراندازلق علمی حجاب کلدی واول مراد اکا جیبده حاضر اولمشیدی یعنی اول کنعانه تیرفکرنی آتمق وکندوکندویی خلاص ایتمك علمی فوز ونجاتدن حجاب کلدی وآنی خلاصدن مانع اولدی وحال بوکه اول ایلدیکی مراد آنك کندی جیب درونده ایدی اول محل بعیدده اولان جبل عظیمه صعود ایلمکده قیاس ایلدی انکیچون (ساوی الی جبل یعصمنی من الماء) دیو سویلدی اکر کندی یه اقرب اولان سفینه یه داخل اولیدی وحضرت نوحه متابعت قیلیدی مراد ایلدیکی خلاصی کندی جیبندن بولوردی ضمیر طالب کنج اولان درویشه راجع اولوب اول درویشه تیراندازلق علمی حجاب کلدی وآنی مرادندن بعید ومهجور قیلدی وفی الحال آنك مرادی کندی جیبندن ایدی که کنز حقیقی وکنج معنوی انسانك کندی جیبنده در ﴿ مثنوی ﴾ ای بسا علم وذکاوات وفطن * کشته رهرو راچوغول وراهزن) ای غافل چوقلق ذکاوتلر وعلملر وفطنتلر رهروه غول ورهزن کبی اولمشدر کشته کاف عربینك ضمه سیله اوقنوب رهرو اولان کمسه یی غول ورهزن کبی دیپلشدر دینسه دخی جائزدر غول ورهزن چوق رهروی هلاك ایدرلر وحاصل کلام بعض ذکاوتلر وفطنتلر اولور که سالکی مرشده متابعت قیلمقدن منع ایلر ونفسنه کبر وغرور ویرر وطالب حق اولمقدن جدا ایلر بوکونه ذکاوتلر وفطنتلر سالکه لابد رهزن اولور وغول کبی انی اغوا واضلال قیلور باخصوص بر علم که علم نافع اولمیه اندن حضرت حقه استعاذه ایلمك لازمدر نته کم حضرت نبی علیه السلام (اللهم انی اعوذ بك من علم لاینفع) دیو حق تعالی یه استعاذه ایلمکی تعلیم بیوردیلر (م ی) بیشتر اصحاب جنت ابلهند * تازشر فیلسوفی میرهند) زیاده رك اصحاب جنت ابلهلردر تاکم فیلسوفلك

شرندن قورتلەلر بو بيت شريف بو حديث شريفه اشارتدر كه حضرت نبی عليه
السلام بيورديلر (اكثر اهل الجنة البله * رواه البزاز عن انس بله ابلهك جمعيدر
ابله سلامت صدر صاحبنه ديرلر كه ساده دل اوله و بو حديث شريفك شرحی
دردنجی دفترده قصه پرستش خروب سرخنده * اكثر اهل الجنة البله ای پدر * بيتك
شرحنده ودخی جلد اولده صفت پيوسرخنده قريب * خود جهان آن يك كست
اوابلهست * بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر اول محللرده طلب اولنه و بونده توضيح
معنی اصحاب جنتك اكثری ساده دللر وعقل معاش زيركلكندن غافللردر تاكم
حكمت شناسلك شرندن وعلوم نظريه نك ضررندن قورتلمشلردر اكرچه بو عالم
خلقنه نسبت نسنه بيلمزلر ابلهدرلكن عند اهل الاخره هر بری ابله عقولدرو دين
وطريقتده نحولدر ﴿مثنوی﴾ خويش را عريان كن از فضل فضول * تا كند رحمت
تراهردم نزول * زيركی ضد شكستست ونياز * زيركی بكذار وبا كولی بساز)
كنديكی فضلدن وفضولدن عريان ايله تاكم سكا رحمت الهی نزول ايليه زيركلك شكسته
لك ونيازك ضديدر زيركلكی قوكو للكله دوزل فضل زياده لكه ديرلر ومالابد منه
اولان علمدن هرنه زياده اولسه اكا فضل ديرلر اكر فضيلت دين وطريقت علمندن
ايسه غايتله مقبولدر واكر نافع اولمين علمده اولورسه مذمومدر آنی ترك ايلمك طالب
حقه لازمدر بونده اولان فضلدن مراد دين وطريقته متعلق اولمين فضل غير
نافعدر وفضول ضم فا وضم ضاد له لغتده فائده سی اولمين مالايعنی يه مشغول اولان
كشی يه ديرلر بونده فضول مصدر حكمنده در وتقدير كلام بويله ديمك اولوركه ای
طالب كنج حقيقت وای سالك طريقت كنديكی فضيلت غيرنافعه دن وبی فائده
ومالايعنی اولان علمه مشغول ايلمكدن عريان ومجرد ايله تاكم حق تعالی حضرتلرينك
رحمتی هردم سكا نزول ايليه مادامكه سن فضلله معجب اوله سن وفضوللق ايدوب
عمر نازنينكی كنديكه لازم اولمين علمه خرج و صرف ايليه سن حق تعالينك
رحمتندن دور ومهجور اولورسن زيرا حق تعالينك رحمتی شكستەلره وجرمن
بيلان دردمند وخستەلره اولور زيركلك ومعجبلك ايسه نيازك وشكستەلكك ضديدر
لازم كلديكه اول باعث عجب وغرور اولان زيركلكی ترك ايليه سن وابلهلكله
دوزوله سن كه بوكونه زيركلكدن سليم القلب اولمق هر وجهله اوليدر (م ى)
زيركی دان دام برد وطمع وكاز * تاچه خواهد زيركی را پاكباز * زيركان باصنعتی
قانع شده * ابلهان از صنع درصانع شده * زانكه طفل خرد را مادر نهار * دست
وپا باشد نهاده بركنار) زيركلكی بردك وطمعك وكازك دامی بيل برد غالب اولمغه
ديرلر وكاز بونده ايكی چتال اولمق معناسنه در تاكم زيركلكی پاكباز اولان نه استر
پاكباز مجرد اولمغه ديرلر يعنی سن بوزيركلكی وذكيلكی غالب اولمنك وخلقك مالنه

ومنصبنه طمع قیلمق وایکی چتال اولمق که مراد کاهی دینه وکاهی دنیایه میل قیلمق
بلکه مشرك خفی اولمقدن کنایتدر طوزاغی وآلت صیدی بیل چونکم زیرکانك
بویله در مجردان طریقت اولمین زیرکار عجبدر که برصنعته قائم اولمشلردر و برمخلوقه
کوکل ویرمشلر و برمرتبه ده قالمشلردر اما ابله اولنلر وسلامت صدر بولنلر صنعتدن
صانعه کتمشلردر یعنی ساده دل اولنلر وقلبنی ماسوادن سلیم قیلان کسه‌لر بومصنوعاته
میل قیلمقدن ترقی ایدوب صانع قدیمك مشاهده سی مرتبه سنه کتمشلر واکا تقرب
ایتمشلر زیرا طفل خرده نهارك مادری دست و پایی کنارنه قومش اولور نهار
طوی قوشنك یوروسنه دیرلر ومطلق یوری معناسنه دخی استعمال ایدرلر بونده
یوری معناسنه اولمق ممکندر بووجه اوزره معنی ویرلدی امانهار کوندز معناسه
اولوب ظرفیت معناسنی متضمن اولسه هم جائزدر بووجه اوزره معنی زیرا که نهارده
مادر طفل خردك دست و پایی کنارنده قومش اولور یعنی صنعتدن کیدن وحضرت
خدانك مشاهده سنده کندوبی حیران ایدن ابلهلر طفل خرد منزله سنده در طفل
صغیری مادری نهارده نیجه قوجاغنه آلوب النی واباغنی کناره قویوب حفظ
وتربیه ایلرسه الله تبارك وتعالی حضرتلری هم سلیم القلب اولان وآنك جنابنه
توکل قیلان بنده‌لرنی هم مادر طفل خردنی حفظ وحمایت قیلدیغی کبی همیشه حفظ
و حمایت قیلوب * الله یتولی الصالحین * حسبنجه جمله امورنه متولی اولور وجمیع
مؤنتنی مهیا ایلر انکیچون حضرت نبی علیه الصلوة والسلام اکثر اوقاتده (اللهم
وکانی کالطفل الصغیر) دیو دعا ایدرلردی وکندی نفسیله مقید اولمقدن ونفسنك
تدبیروتدارکیله سلوك قیلمقدن احتراز ایدوب طرفة العین بیله کندی نفسنه کلکی
وکندی وجودیله مقید اولمغی استمیوب (اللهم لاتکلنی الی نفسی طرفة عین ولااقل
من ذلك) دیودعا ایدرلردی والحاصل (من انقطع الی الله کفاه الله سائر مؤنته ورزقه
من حیث لایحتسب ومن انقطع الی الدنیا وکله الله الیها) حدیث شریفنك
موجبنجه هرکم حق تعالی یه منقطع اولسه وتوکل قیلسه آنك صوری ومعنوی رزقی
اباغنه کلور وحظ نصیبی همان اول اولور اما الله تعالی یه منقطع اولمین وعقل وذکاسنه
مغرور اولوب دور ودراز اولان طریق مستطیله یه سلوك قیلان کسه‌لر تعب وزحمت
چکمکدن خالی اولمز و حضرت حقه متوکل اولان مؤمن وموحدك حظ وذوقنی
دخی بولمز نته کم بوسرخ شریفده اولان جهود وترسا متوکل علی الله اولان مؤمن
وموحدك حظ ونصیبنی دور ودراز طریقه ذاهب اولمغله بولمغه وانی آلوب اکل
قیلمغه قادر اوله مدیلر که بوسرخ شریفدن مقصود ونتیجه نه ایدیکی معلومك اولور

* داستان آن سه مسافر مسلمان و ترسا و جهود و آنکه بمنزلی قوتی یافتند ترسا و جهود سیر
بودند کفتند این قوت را فردا خوریم و مسلمان صائم بود و کرسنه ماند زآنکه مغلوب بود *

بو سرخ شریف اول اوچ مسافرك داستانیدر که انلك بری مسلمان و بری دخی ترسا و بری دخی جهود ایدی واول وقتده بر منزلده بر مقدار قوت وغدا بولدیلرکه اندن مراد حلوا اولدیغی مصرحدر ترسا وجهود طوق ایدیلر دیدیلرکه بو قوت وغدایی یارین ییهلم مسلمان ایسه صائم ایدی وآج قالدی زیرا که مغلوب ایدی و انلر غالب ایدی انلره مخالفت ایتمکه قادر اولهمدی پس صبر ایدوب وحضرت حقه توکل قیلوب سکوت ایلدی (مثنوی) یك حکایت بشنو اینجا ای پسر * تا نکردی ممتحن اندرهنر * آن جهود ومؤمن وترسا مکر * همرهی کردند باهم درسفر) ای پسر بو خصوصده وبو محلده بر حکایت ایشت واول حکایتی جان ودل ایله کوش ایدوب انکله برایش ایت تاکم هنرده امتحان اولنمش وابتلا قیلنمش اولمیهسن اول حکایت بودرکه اول جهود ومؤمن وترسا مکرکه بری برلریله سفرده همراهلق ایلدیلر وبری برلریله یولداش اولوب مصاحبت ومقارنت قیلدیلر ﴿مثنوی﴾ بادوکره همره آمد مؤمنی * چون خرد با نفس وبا آهرمنی) ایکی کافر ایله بر مؤمن آفاقده بویله همراه کلدی واول مظهر ضلالت اولان ترسا وجهود ایله اول اهل هدایت مصاحبت قیلدی نتهکم انفسده عقل ونفس واهرمن ایله همراه اولدی که آفاقده بر کاذب صادق ایله ومؤمن منافقله ومطیع اولان کسه فاسقله مصاحب ومقارن اولمق چوق واقع اولور نتهکم انفسده عقل وروح مظهر هدایت اولان مؤمن کبیدر ونفس وشیطان مظهر ضلالت اولان ترسا وجهود کبیدرکه بونلر دخی بو بدنده برقاچ کون بری برلریله همراه اولمشلردر ﴿مثنوی﴾ مرغزی ورازی افتد از سفر * همره وهم سفره پیش همدیکر) سفر جهتندن مرغزی ورازی همره وبری بری اوکنده هم سفره اولمق واقع اولور مرغز برشهرك آدیدر وراز هم برشهرك آدیدر بو ایکی شهرك مابیننده خیلی مسافه واردر وبرینك قومی مشرك وکافر وبرینك دخی مؤمن وسنی واقع اولدیغندن بو ایکی شهرك قومی بری برلریله ضد واقع اولمشدر امامع هذا ینه سفر واسطه سیله بری برلریله یولده همراه اولمق وبرسفره ده اوتورمق چوق دوشر ومرغز ورازك برمقدار تحقیقی جلد اولك اوائلنه قریب مرور ایلمشدر (می) درقفص افتد زاغ وجغد وباز * جفت شدد رحبس پاك وبی نماز) برصیادك صیدی واسطه سیله قفصه جغد ودخی زاغ وباز دوشرلر وکاه اولورکه حبسخانه ده پاك اولان اهل نماز ایله ناپاك اولان بی نماز جفت اولور ومقارنت قیلور برقفصده بری برینه مخالف طیور جمع اولمق وبرمجلسده بری برینه مغایر وضد کسهلر ضرورت حسبیله مقارنت قیلمق چوق دوشر ﴿مثنوی﴾ کرده منزل شب بیك کروان سرا * اهل شرق واهل غرب وماورا * مانده درکروانسرا خردوشکرف * روزها باهم

زمهرماوز برف * چون کشاده شدره بکشادبند * بکسلند وهر یکی سوی پی روند) بوچوق واقع اولور که برکاروانسرایده کیجه ایله اهل شرق واهل غرب واهل ماوراء النهر منزل ایتمش وبری برلریله صحبت طوتمشدر کوچك وبیوك برکاروانسرایده نیجه کونلر بری برلریله سرمادن و برفدن اوتری قالمشلردر وقیش اولدیغندن اوتری بربرده مقارنت قیلمشلردر چونکم یول کشاده اوله و بند آجیله چوزیلورلر و بری برندن منقطع اولورلر وهر بری برجانبه کیدرلر ﴿ مثنوی ﴾ چون قفص را بشکنند شاه خرد * جمع مرغان هر یکی سوی پرد * پر کشاده پیش ازین پرشوق و باد * درهوای جنس خودسوی معاد * پر کشاده هردمی بااشك وآه * ایك پریدن نداردروی وراه * راه شد هر یك پرد مانند باد * سوی آن کز یادآن پرمی کشاد آن طرف که بود اشك وآه او * چونکه فرصت یافت باشدراه جو) چونکم عقل پادشاهی قفص صیه بهرحال قوشلرجمی هر بری برجانبه اوچرقفصدن مراد اکرقوشلرقفصی اولسون واکرکاربانسرای اولسون وا کرزندان اولسون بهرحال بونلرده جمع اولان کسه لر فرصت ورخصت بولدقدنصکره هر بری کندی مقصد ومطلبی جانبنه پرواز ایلر بوندن اول هر بری پرشوق و باد کندی جنسی هواسنده مرجع ومعاد طرفنه قناد آچمش ایدی واول جمع اولدقلری منزلده ضرورت حسبیله قالمش ایدی پس هر بردمده آه وکریه ایله پرآچار ومرادی سمتنه اوچمغه سعی ایلر ولیکن اوچمغه وجه و یول طوتمزا کرمرادی سمتنه اوچمغه یوز و یول طوتیدی بر آن اول محل ضرورتده قرار ایتمزدی همان دمکه بو اضداده یول اولیدی وهر بری کندی مقصدی جانبنه کتمکه فرصت ورخصت بولیدی انك جانبنه انك یادندن وتذ کرندن اوتری پرآچار وانك هواوآرزوسنده اوچاردی اول طرفه که آنك کریه سی وآهی وارایدی چونکم فرصت بوله بهرحال راه جواولور واول جانبه رحلت قیلور (م ی) درتن حودبنکراین اجزای تن * ازکجاها کردآمد دربدن * آبی وخاکی وبادی وآتشی * عرشی وفرشی وورومی وکشی * ازامید عود هریك بسته طرف * اندرین کروانسرا ازبیم برف) کندی تنکده نظرایله بواجزای تن نه یرلردن بدنده جمع کلدی وبو بری برینه مخالف اولان درت جزو قنغی مقاملردن کلوب بدن خانه سنده الفت ومفارنت قیلدی اول جزولرك بری آبی و بری خاکی و بری بادی و بری آتشیدر و بری عرشی و بری فرشی و بری رومی و بری دخی کشیدر کشی کاف عجمینك فتحه سیله ناز که وکوزله دیرلر بونده بومعنی اولمق جائزدر وکش کاف عربینك ضمه سیله خلطه دیرلر بومعنی مراد اولمق هم جائزدرکه انسانك بعض جزئی خلطه منسوبدر بوانسبدر عرشیدن مراد عقل وروحدر وفرشیدن مراد قوای جسمانی در ومیدن مراد اخلاط

اربعه اولور مثلا دم وصفرا وسودا وبلغم کبی که قانه کش سرخ وصفرایه کش زرد وسودایه کش سیاه و بلغمه کش سپید دیرلر الحاصل انسانك خانهٔ بدننده بو عناصر اربعه دن جمع اولان جزولر واخلاط اربعه وعلوی وسفلی اولان قوتلر جمع اولمشلر وضروری بری برلریله برقاچ کون مقارنت قیلمشلردر عودت ومرجعلرینه رجعت قیلمق امیدندن اوتری هر بری بوکار بانسرای جسمده کوز باغلمشدر برف و برد قورقوسندن اوتری و بو برفدن مراد نه ایدیکی بو بیتلردن معلوم اولور ﴿ مثنوی ﴾ برف کونا کون جود هرجماد * درشتای بعد آن خورشید داد * چون بتابد تف آن خورشید خشم * کوه کرد دکاه ریك وکاه پشم * در کداز آید جمادات کران * چون کداز تن بوقت نقل جان) هرجمادك جودی ایچون برف کونا کون واردر اول خورشیددادك بعدی شتاسندن خورشیددادن مراد خدای تعالی حضرتلریدر برف کوناکوندن مراد هرجامدك جامد اولمسنه سبب اولان شیلردرکه جماداتك انواعی چوقدر هرجامدك جودنه سبب دخی چوق اولیجق اول اسبابه کوناکون برف تعبیر ایلمك یرنده اولور بلکه هرحیوانك جسمی دخی باعتبار مایؤول الیه جماد منزله سنده در پس انك جسمنك دخی قیامنه وتکوننه سبب اولان شیلر برفلر کبی اولور وبو جمله وجودك انجمادی وقیامی خورشید عدالت اولان خدای تعالی حضرتلرینك جلال وعظمتی پرتوندن بعید اولدیغچه حاصل اولورکه حق تعالینك بعدی شتا کبی وقربی صیف حار کبیدر چونکه اول خورشید خشم الهی تابان اوله وپرتو قهریه ایله بوجمادات اکوانه پرتو صاله اول حینده * وبست الجبال بسا فکانت هباء منبثا * آیت کریمه سنك موجبنجه طاغلر کاه رمل کبی خردو خشخاش اولوب هباء منبث کبی اولور وکاهی * وتکون الجبال کالعهن المنفوش * آیت کریمه سنك حسبنجه پشم منفوش کبی پاره پاره وریزه ریزه اولوب اطراف وجوانبه بوکلر کبی آتیلور بو کران ثقیل اولان جمادات جهان نه قدر وارایسه قار کبی اریمکه کلور جانك نقلی وقتنده تنك اریمسی کبی نه کم جان بدندن نقل ایتدکدنصکره بدن اریوب وچوریوب محوونابود اولور واضداد اربعه دن هر برجزؤ کندی مرکزومرجعی طرفنه رحلت قیلور جهانك قالبنی دخی خورشید ازلینك وحدانیتله تجلی قیلوب پرتو قهریه سنی بواشیا اوزره صالدیغی وقت جانی کتمش قالب انسانه کوره قیاس ایله ﴿ مثنوی ﴾ چون رسیدنداین سه همره منزلی * هدیه شان آورد حلوا مقبلی * بردحلوا ایش آن هرسه غریب * محسنی از مطبخ انی قریب * نان کرم وصحن حلوای عسل * بردآنکه درثوابش بوداملی) چونکم بواوچ همراه برمنزله ایرشدیلر یعنی مؤمن وترسا وجهود چونکم برمنزله ایریشوب قوندیلر بونلرهٔ برمقبل حلوا هدیه کتوردی اول

هر اوج غريبك اوكنه برمنعم ومحسن انى قريب ديه نك مطبخندن حلوا ايلتدى انى قريب
زكيبله * واذا سألك عبادى عنى فانى قريب اجيب دعوة الداع اذا دعانى)
آيت كريمه سنه تلميح بيورمشلردر وبو آيت كريمه نك تفسيرى جلد ثانينك آخرنه قريب
بيان دعويكه عين آن دعوى سرخنك آخرنده * آن غريب ازذوق آواز غريب *
بيتنك شرحنده مرورايلدى انده طلب اولنه ومضاف مقدر اولوب از مطبخ قائل
انى قريب تقديرنده اولور يعنى برمحسن وغريب نوازاولان منعم بن قوللرمه قريبم
بكا دعا ايلد كلرى وقتده انلرك دعاسنى قبول ايلرم دين پادشاهك مطبخندن بو اوج
غريبك اوكنه اسيجق اتمك وعسل حلوا اسنك صحنى اول وقتده ايلتدى انك
ثوابنده املى وارايدى يعنى اول محسن ومقبل اولان كسه اول اوج غريبك اوكنه
برصحن بال حلوا اسى ايلتدى انك ثوابنى حضرت حقدن اميد وار وراجى ايدى
﴿ مثنوى ﴾ الكياسة و الادب لاهل المدر * الضيافة و القرى لاهل الوبر)
كياست وادب اهل مدرايچوندر ضيافت وقونقلق اهل و برايچوندر كياست قوت
عقله ديرلر مدر بونده بلد معناسنه در اگرچه اصلنده كسك پاره لرينه ديرلر اما
عرب صكره قريه و بلده مدر ديديلر و بردخى اصلنده دوه يوكنه ديرلر اما اهل خيامه
دخى عرب و برديرلر يعنى كوچر اوصاحبلرى اولان كسه لره و براطلاق ايدرلر قرى
بكسر القاف ضيافت ايتمك واحسان ايتمكه ديرلر قرى الضيف يقرى قرى دينور
اى احسن اليه ديمكدر يعنى خداى تعالى حضرتلرى بنى آدمدن هرطائفه يه بركونه
خاصيت و برمشدر اكثر اهل بلدك خاصيتى ادب وكياست وفهم وفراست وتعليم
ودراستدر واهل خيامك خاصيتلرى دخى مسافر اولنلره ضيافت واحسان قيلمق
ومهمانلق واطعام غربا قيلمقدر ولهذا قال عليه الصلوة والسلام (الضيافة على
اهل الوبر وليست على اهل المدر) رواه القضاعى عن ابن عمر رضى الله تعالى عنهما
﴿ مثنوى ﴾ الضيافة للغريب والقرى * اودع الرحمن فى اهل القرى) غريب
ايچون ضيافتى واكا قرانى رحمن اهل قراده وديعت قودى اولكى قرى كسر قافله
احسان معناسنه در ودخى والقرى اليه تقديرنده . وايكنجى قرى ضم قافله قريه نك
جمعيدر يعنى غريب ايچون ضيافت قيلمغى واكا احسان ايدوب قونقلمغى حق تعالى
قريه لر اهلنده وديعت وامانت قوديكه اهل قريه يه واجب ولازمدركه مسافره
وغربايه ضيافت قيله لر ومحسن اوله لركه انلرك خاصيتى بودر ﴿ مثنوى ﴾ كل يوم
فى القرى ضيف حديث * ماله غير الاله من مغيث * كل ليل فى القرى وفد جديد
* مالهم ثمه سوى الله المجيد) هركون قريه لرده بريكى ضيف واردر اول ضيف
ايچون اللهدن غيرى برمغيث يوقدر لده اولان ضمير ضيفه راجعدر قرى ده مضاف
مقدردر اهل قرى تقديرنده اولور بو تقديرجه ضمير اهل قرى يه راجع اولمق دخى

جائز اولور مغیث اغاثه وامداد ایدیجی معناسنه در بو وجه اوزره معنی هر کون
کویلرده بر مهمان نو اولور واول مهمان کیدوب بریکی مهمان دخی کلور اول کویلر
اهلی ایچون الله تعالیدن غیری امداد واعانت ایدیجی یوقدر حضرت حق اول بیابانده
اولان قریه لرك اهالیه معین اولور وامداد قیلور تا انلر دخی آینده وروندهیه ضیافت
ایدرلر ومعاونت قیلورلر هر کیجه ده قراده بریکی جماعت واردر انلر ایچون اول مکانده
اللهدن غیری مجید یوقدر و قد جماعته دیرلر ثمه مکاندن عبارتدر مجید فعیل وزننده
دابه نك قارنی طویجه علف و یریجی کمسه یه دیرلر تهکم مجدت الدابة دیرلر علفتها
ملأ بطنها معناسن ویررلر ومجید بونده کریم معناسنه اولسه هم جائزدر لکن اولکی
معنی انسبدر پس توضیح معنی بویله دیمك اولور که هر کیجه قراده بریکی جماعت
مهمان اولور اول مهمان اولان جماعت ایچون اول مکانده الله تعالیدن غیری انلرك
مرکبلرینك ومطیه لرینك قارننی طویریجی یوقدر وفی الحقیقه انلرك مرکبلرینك
قارننی طویریجی وغدالرنی وعلفلرنی ویریجی خدای تعالی حضرتلریدر واهل قری
انجق صورتا آلت ملاحظه در (می) تخمه بودندان دو بیکانه زخور * بود صائم
روزان مؤمن مکر * چون نماز شام آن حلوا رسید * بود مؤمن مانده درجوع شدید)
اول ایکی بیکانه خوردن تخمه ایدیلر اول ایکی بیکانه دن مراد شول ترسا وجهود در که
دین وایماندن انلر بیکانه دررلر اول ایکی دیندن بیکانه کثرت اکلدن تخمه وغدا
وخوردنیدن زیاده سیر ایدیلر مکر اول مؤمن کوندز صائم ایدی چونکم اخشام نمازنده
بر محسندن اول حلوا بونلره ارشدی مؤمن محکم آچلقده قالمشدی بکه هم مسافر وهم صائم
ایدی (می) آن دو کس کفتند ماز خود پریم * امشبش بنهیم وفردایش خوریم *
صبر کیریم از خور امشب تن زنیم * بهر فردا لوت را پنهان کنیم) اول ایکی کمسه دیدیلر
بز خوردنیدن پرز یعنی جهود وترسا دیدیلر بز غدادن ممتلی یز بو کیجه اول حلوانی
قویه لم وانی یارین ییه لم بو کیجه ییجکدن صبر طوته لم وسکوت ایده لم فردادن اوتری
لوتی پنهان ایلیه لم یعنی بو قوت وغدایی یارین ییمکدن اوتری کیزلیه لم دیدیلر وادخاره
عزیمت ایلدیلر تهکم بو ایکیسنك اسلافی هم مائده حتی ادخار ایلمشلر وبونلره ادخار
ایلمك آبا واجدادندن خوی وعادت اولمشدی حضرت موسی علیه
السلامك قومی من وسلوایی ادخار ایلدیلر وحرصلرندن بونی یارین ییه لم دیو
کیزلدیلر وحضرت عیسی علیه السلامك قومی دخی کوکدن نازل اولان مائده نی
ادخار ایلدیلر انلر دخی بزه بو یارین واو بر کون یمکه کرك اولور دیو سویلدیلر باخصوصکه
بو ایکی طائفه یه حضرت موسی علیه السلام و حضرت عیسی علیه السلام بونی
ادخار ایلمك یوم جدید ورزق جدید در بو کون بو کلنی اکل ایدك یارنکی رزقکزی
بنه حق تعالی سزه کوندرر دیو کرار اومر ارسو یلدیلر تهکم نسلندن اولان جهود

وترساهم اول کلان طعامی ادخار ایلمکه قصد ایلدکارنده مؤمن انلره کورهم بو یله دیدی * مثنوی * کفت مؤمن امشب ان خوردهٔ شود * صبر اینهیم تا فردا بود * پس بدو کفتند زین حکمت کری * قصد تو آنست تا تنها خوری) مؤمن بونلره ایتدی بو کیجه بوغدای شیرین خورده اولسون صبری قویه لم فردا اوله یعنی صبری یارنکی کونه قویه لم صبربار ین اولسون بو کیجه ابن وقت اولوب بو حلوای تر ینسون وحق تعالی یه حمدلر وشکرلر دینسون بو اولی وواجبدر دیدی پس جهود وترسا اول مؤمنه دیدیلر بو حکمتکرلکدن یعنی بو کونه حکمت دوزیجی اولمقدن سنك مقصودك بودرکه تاسن بونی تنهایه سن که سنك قارنك آجدر و بزم ایکیمزك بیله قارنلری طوقدر پس سن استرسنکه بونی بشقه باشکه اکل و بلع ایلیه سن * مثنوی * کفت ای یاران نه که ماسه تنیم * چون خلاف افتاد تا قسمت کنیم * هرکه خواهد قسم خود برجان نهد * هرکه خواهد قسم خود پنهان کند) چونکم مؤمن سنی اول جهود وترسادن بو سوزلری اشتدی انلره ایتدی ای یاران بزکه اوچ کسه دکلی یز بومقرردرکه بز اوچ کسه یز استفهام تقریر ایچوندر اولور چونکم میانمزده خلاف واقع اولدی تا قسمت ایلیه لم هرکم استرسه کندی قسمنی وحصه سنی جانی اوزره قویه وآنی ییه هرکم استرسه کندی قسمنی پنهان ایلیه که اصل عدالت بودر وشرط مرافقت هم بودرکه برکسه کندی همراهنه ظلم ایلمیه وآنك حصه سنه طمع قیلیه بن کندی قسمه وحصه مه راضیم بونی تقسیم ایلیه لم دیدی * مثنوی * آن دو کفتندش زقسمت درکذر * کوش کن قسام فی النار ازخبر) اول ایکیسی مؤمنه دیدیلر قسمتدن کچ یعنی قسمت ایلمکدن فراغت ایله (القسام فی النار) حدیثنی خبردن استماع ایله که حضرت نبی علیه السلام قسمت ایدیجی نارده در دیدی پس سن قسام اولمقدن حذر ایله کأنه دیدیلر صدقین سن قسام اولمغه میل قیلمه بز ایکیمز خود قسام اولمقدن قورقرزکه قسام نارده در دینشدر بو محلده برنیجه نکات شریفه واردر مقصد ما کافر ایله جهودك کثیر الاکل ومؤمنك قلیل الاکل اولدیغنه اشارت قیلمشلردر حضرت نبی علیه السلام (المؤمن یأکل فی معاء واحد والکافر یأکل فی سبعة امعاء) بیورمشلردر ودخی جهود وترسانك اکثر طبیعتلری وعادتلری ادخار قیلمغه مائل وتوکل وتسلیمدن عاطل اولدیغنه اشارت قیلمشلردر وصحیح مؤمن اولنلرك سیرتی ابن وقت اولمق وحضرت حقه توکل قیلمق اولدیغنه هم تنبیه ایلمشلردر ودخی ترسا وجهودك قسمته راضی اولمدقلرینه هم اشارت ایلدکلرندن ماعدا کندی نفسلرینك مرادنی وطبیعتلرینك مقتضاسنی مجرد مؤمنی الزام ایلمکدن اوتری شرعی صورته قویوب باطلی حقله تلبیس ایدوب طریق تزویره ذاهب اولمشلردرکه بوجمله سی یهودی ونصارایه لایق اولان صفتلردر مؤمن

اولنلره انلرك صفتلرندن حذرو پرهيز ايلمك لازمدر باخصوص بو صفتدنكه برنسنه سنك نفسنكك مشتهاسى وطمعكك مقتضاسى اوله وبرآخر كمسه نك اول حق اوله وسن مراد نفسكى صورت شرعيه يه قويوب انى احكام شرعيه ايله الزام ايلمكه سعى قيله سن ومرا وجدل ايليه سن نته كم جهود ايله ترسا بو يله ايلديلر (مثنوى) كفت قسام آن بود كوخويش را * كرد قسمت برهوا و برخدا) مؤمن اول ترسا وجهوده جواب ويروب ديدى فى النار اولان قسام اول اولوركه كنديسنى هواى نفسى اوزره وامر خدا اوزره قسمت ايلدى مثلا سزك ايكيكز كبى كه كنديكزى هم حظ نفسكز اوزره وهم امر حق اوزره تقسيم وتوزيع ايلديكزكه ظاهرا بكا صورت حقدن كلوب امر حقله بنى الزام ايتمك استرسز وباطنا كندى هوا كزى ومقتضاى نفسكزى ويرمك استرسز بو يله اولنجق كنديكزى هم هوا اوزره وهم امر خدا اوزره قسمت ايتمش اولورسز پس ناره لايق اولان قسام سزك كبى كنديسنى هوا اوزره وهم امر خدا اوزره قسمت ايلين قسام اولوركه صورتا قول نبى عليه السلام وحكم الهى ايله برمسلمانك حصه سنى وقسمنى كندى نفسى ايچون آلمغه قصد ايليه ولازم كلوب اول مسلمان اكا بنم حقمى نه تمسكله آلورسن ديدكده حكم شرعى وقول نبوى بودر ديو اكا سو يليه وفى الحقيقه كنديسنى اى جهود وترسا سزك كبى امر هوا وامر خدا اوزره تقسيم ايلين قسام اهل ناردر والا مطلق امر حق اوزره قسام اولان محقق كمسه اهل جنت اولور (م ى) ملك حق وجمله قسم اوستى * قسم ديكرا دهى دوكوستى) اى جهود وترسا اووسن ملك حق وجمله آنك سن قسمى ديكره ويره سن ايكى سو يليجيسن يعنى اى جهود وترساسزك هربريكز الله تعالينك ملكى ومملوكيدر وجمله كز اول حضرتك قسميدر اكروجوديكز قسمنى غيره ويره سز ايكى ديليجى مشرك اولورسز غيردن مراد نفس وهوا وشيطاندر اكر مالك الملك اولان حق تعالينك امرشر يفنى قويوب هوايه اويارسكز واكا متابعت قيلورسكز (افرأيت من اتخذ الهه هواه) آيت كريمه سنك مفهومنك مظهرى اولورسز واكر شيطانه اويارسكز (الم اعهد اليكم يابنى آدم الاتعبدوا الشيطان) عتابنه مستحق ولايق كلورسز پس موحد اولان اهل كتابه اللهك بيورديغى اوزره عمل قيلمق وشركدن حذر ايلمك لازمدر ديدى (م ى) اين اسد كر بود غالب بر بقور * نوبت كاوان بدوان كاوزور * اين اسد غالب شدى هم بر سكان * كرنبودى نوبت آن بدركان) بواسد كرچه بقرلر اوزره غالب ايدى اما كاولرك نوبتى واول كاوزورك نوبتى ايدى بواسد هم سكلر اوزره غالب اولوردى اكر اول بدركلرك نوبتى اولميدى اسددن مراد مؤمندر بقور بقرك جميدرومراد جهود وترسادر كه انلر صغرلر كبيدر كاوزور يلان پهلوانى ديمكدركه زور كذب ودروغه ديرلر وكاو كاف عربى ايله

پهادره و پهلوانه دیرلر و کاف عجمی ایله صغر معناسنه اولدیغی مشهوردر و بو ایکی بیتك تقریر وتعبیری بویله دیمك اولورکه نعم مؤمن فی الحقیقه اسد کبیدر فقط ایکی کافره و یاخود ایکی جهوده مقابل اولسه شرط ایمان اولدرکه هروجهله انلردن یوزدوندرمیه ومغلوب اولمیه واظهار ضعف قیلمیه بلکه اظهار جلادت وشجاعت ایلیوب غلبه یه همت قیله ولیکن بو اسد دخی اکرچه اول صغرلر کبی اولان جهود وترسا اوزره فی الحقیقه غالب ایدی واول ایکیسندن خوف یوق ایدی اما اول صغرلرك غلبه سنك نوبتی و اول پلان پهلوانك قدرت وقوتنك وقتی واسلامك اول دیارلرده ضعفی زمانی ایدی بودین اسلامده اسد کبی اولان مؤمن هم اول کلاب اوزره غالب اولور وحمله قیلوردی اکرچه اول بدرکار نوبتی اولمیدی بوندن منفهم اولان بودرکه یابوحالت ضعف اسلامده واقع اولمش اوله ویاخود مؤمن بریره کتمش اوله که اول دیارده مؤمن ضعیف وترسا وجهود قوی اوله واول کلابك اول دیارده غلبه وقوتنك نوبتی اوله بواجلدن اول مؤمن بوایکی کلبه حمله ایده میوب من وجه مدارا ایلمش اوله والا بر مؤمن ایکی کافردن قورقوب وانلرك مغلوبی اولمق شرع شریفده جائز دکلدر ❊ مثنوی ❊ قصد شان آن کان

مسلمان غم خورد * شب برودر بی نوایی بگذرد * بود مغلوب او بتسلیم ورضا * کفت سمعا طاعة اصحابنا) انلرك قصدی اوکه اول مسلمان غم یه شب آنك اوزرینه بینوالقده بکچه یعنی اول جهود وترسانك اول مسلمانی منع ایلمکدن مقصودلری اول ایدی اول مسلمان راحت بولمیه وشاد اولمیه وغم وغصه یه اول کیجه اول مسلمانك اوزرینه بی نوالقله بکچه واول مسلمان اول کیجه ده نیجه محنت وزحمت چکوب زهرلر ایچه جهود وترسانك اهل اسلام اولنه قلبا وفعلا اهانتلری مقرردر چونکه اول مسلمان مغلوب ایدی تسلیم ورضا یله انلره صورتا مدارا طریقیله دیدی ای بزم اصحابمز ایشتمکله اشتدم واطاعت ایتدم یعنی قبول ایتدم سزك دیدیککزه اولسون دیدی بونده کفارله مصالحه ایتمکه تنبیه واراکر انلر غالب ایسه لر مدارا ایلمکه اشارت وتعلیم واردر اکر اقتضا ایلرسه اهل اسلام اولان کفار ایله مصالحه ایلیه ومدارا ایلمك حقنده آیات واحادیث وارده اولمشدر باخصوصکه حدیث شریف کتابلرنده بوخصوصده برمستقل باب ایلمشلردر مشهور اولدیغیچون

ایراد اولنمدی ❊ مثنوی ❊ پس بخفتند آن شب و برخاستند * بامدادان خویش را

آراستند * روی شستند ودهان وهر یکی * داشت اندرور دراه ومسلکی * یك زمانی هر یکی آوردرو * سوی ورد خویش از خود فضل جو) پس او کیجه یاتدیلر وصباح اولدی خوابدن قالقدیلر سحر وقتنده کندیلرنی بزه دیلر یعنی چونکه میانلرنده بوقدر قیل وقال واقع اولدی آخر مؤمن انلره مدارا ایدوب او یدی پس

او كيجه بونلر ياتوب اويوديلر سحر زمانى خوابدن قالقديلر وكنديلرينى هر برى آيينلرى اوزره آراسته ايلديلر بوزلرين وآغزلرين يوديلر وهر برى ورده بريول و برمسلك طوندى ورد بونده وظيفه اولان طاعت معناسنه در يعنى بو مؤمن وترسا وجهوددن هر بريسى وظايف طاعاتدن كنديلرك دينى وآيينى اوزره برراه و برمسلك طوندى واول طريق اوزره حق تعالى حضرتلرينه عبادت ايتدى برزمان بونلردن هر بريسى كندى وردى جانبنه حضرت حقدن فضل جو اولديغى حالده يوزكتوردى يعنى بونلرك هر بريسى كنديلره وظيفه ايلدكلرى طاعت جانبنه برزمان متوجه اولدى حضرت حقدن فضل وكرم طالبى اولديغى حالده ﴿ مثنوى ﴾ مؤمن وترسا جهود وكبر ومغ * جمله راروسوى آن سلطان الغ * بلكه سنك وخاك وكوه وآب را * هست وا گشت نهانى باخدا) مؤمن وترسا وجهود وكبر ومغ جمله نك يوزى اول الغ سلطان جانبنه در بلكه سنك وكوهك وخاك وآبك نهانى خداى تعالى يه توجه ورجوعى واردر ترسا مطلق كافره ديرلر كبرآتش پرسته ومغ كافرلك كشيشنه ديرلر الغ اولو معناسنه در يعنى جميع ملل مختلفه وفرق ضاله نك من حيث الحقيقه اول اولو سلطانه توجهى واردر كركه الله تعالى حضرتلرينى بيلسونلر نته كم انلردن بعضيسنه * ولئن سألتهم من خلق السموات والارض * مفهومى اوزره بو آسمان وزمينى كيم خلق ايتدى ديو سؤال اولنسه ايدى * ليقولن الله * ديو جواب ويررلردى وكرك بيلسونلركه بتلين كفره وجهله نك دخى من حيث الحقيقه توجهلرى وعبادتلرى ينه الله تعالى يه در انكيچون الطرق بعدد انفاس الخلايق دينلمشدر (بيت) ميل خلق جمله عالم تا ابد * كر بدانند ونداند سوى اوست * بلكه جمادات قسمندن دخى حجر ومدر وخاك وكوه وآب ونباتات قسمندن دخى جميع شجر وثمر خداى تعالى حضرتلرينه بو جمله نك رجوعى وتوجهى واردركه هر برينك * وان من شئ الا يسبح بحمده ولكن لاتفقهون تسبيحهم) آيت كريمه سنك مفهومنجه تسبيح ايلملرى حق تعالى حضرتلرينه توجه ورجوع ايلملرينه دلالت ايلر * وان منها لما يهبط من خشية الله * آيت كريمه سى دخى احجارك الله تعالى يه انقيادى اولديغنه دلالت ايدر وبو خصوصده آيات كريمه واحاديث شريفه چوقدر ﴿ مثنوى ﴾ اين سخن پايان ندارد هرسه يار * رو بهم كردند آندم ياروار) وبو سوزپايان طوتمز حاصل كلام اولدر هر اوچ يار اول دمده يار كبى يوزلرينى برى برينه ايتديلر يعنى بو مؤمن وترسا وكبر جهودك وساير ملل مختلفه نك من حيث الحقيقه عبادتلرى وتوجهلرى حضرت حقه اولديغنه متعلق اولان كلمات نهايت قبول ايتمز كه بو خصوصده سوز چوق واسراره نهايت يوقدر خلاصهٔ كلام ومحصل مرام بودر كه اول اوچ همراه سحر وقتنده

الرین و بوزلرین یو یوب هر بری کندیلرك بیلدیكی او زره حق تعالی
حضرتلرینه عبادت ایتدکدنصکره بری برلرینه توجه ایتدیلر و بریره کلدیلر
﴿ مثنوی ﴾ آن یکی کفتا که هر که خواب خویش * آنچه دید اودوش کو
آور به پیش * هر که خوابش خوشتر این را اوخورد * قسم هر مفضول را
افضل برد * آنکه اندر عقل بالا تررود * خوردن اوخودن جمله بود * فوق آمدجان
پرانوار او * باقیا ترابس بود تیمار او) اول بریسی بونلرك ایچندن دیدیکه هر بیكز کندی
خوابنی اول نسنه یکه اول دون کیجه منامنده کوردی اکادی او که کتورسن اول
واقعه یی هر شول کسه نك که خوابی خوشتر ور ؤیاسی بیشتر در بوحلوایی او یسون
هر مفضولك قسمنی افضل اولان ایلته بونده خورد وبردام غائب معنارینه اولور
یعنی بونلرك ایچندن بری دیدیکه کیجه کور دیككز واقعه یی حضور وظهوره
کتورك کوره لم هر شول کسه نك که واقعه سی خو شتر و بیشتر در بو حلوایی
اول یسون هر مفضولك قسمنی افضل اولان آلسون زیرا افضل اولان انسان
واحد کالألف در سائر هزاران انسان قدر آنك رزق ونصیبی اولسه لایقدر اول
کسه که عقلده بالاتر کیده آنك یمه سی جمله نك یمه سی اولور یعنی بو زمره انساندن
مراد عقلاله موصوف اولمقدر هر کمکه عقلده اکمل اوله وعلمده افضل اوله آنك
بیمسی جمله نك بیمسی کبیدر که حیاة العالم حیاة العالم دیمشدر نته کم جلد اولده دخی
بومعنایی مؤید * بیت * جمله حیوانرا پی انسان بکش * جمله انسانرا بکش از بهر هش *
بیورمشلردر فی الحقیقه هزار جاهلك وغافلك رزقنی وغداسنی بر عالم و عاقل
آلوب یسه انلرك هزار وهزارندن اول عاقلك یمسی هر وجهله انفع واعلادر زیرا
آنك وجودندن بنی آدمه وعالمه نیجه نفع حاصل اولور اما جاهل وغافل یسه کسه یه
نفع اولمدیغندن ماعدا نیجه ضرر ومعصیت دخی اندن ظهوره کلور اول افضل
وعقلده اکمل اولان کسه جان پرانواری فوق کلدی وبالاتر اولدی باقیلره اکا تیمار
ایلك بس اولور یعنی عقلده وعلمده کمتر اولنلر اول عاقله وکامله رعایت وخدمت قیلمق
کفایت قیلور که فی الحقیقه هم عقلده دونتر وعلمده کمتر اولنلر بر عقلده وعلمده اکمل
اولان انسانه خدمت ایچون خلق اولنمشدر (م ی) عاقلانرا چون بقا آمد ابد *
پس بمعنی این جهان باقی بود) عاقللر ایچون چونکم ابد بقا کلدی وانلر کمال عقله
ابدی باقی اولمق مرتبه سنی بولدی پس معناده بوجهان باقی اولور یعنی مادامکه
بوجهانده عقلانك وجودی اوله اکر ظاهرده موجود اولورلرسه بوجهان
انلر واسطه سیله صورتده باقی وقائم اولور وانلرك رأی وتدبیری ایله نظام بولور
عقلا بوعالمده منقطع اولنجه یه دك چونکم انلر بو عالم صورتدن عالم معنایه کیدرلر
بوجهان عالم معناده انلرله قائم اولور وباقی قالور والحاصل عاقل بوجهانك روحی

ویوجهان برقالب مسوی کبی وسائر اهل جهان عروق واعضا وقوای جسمانی منزله سنده درلر چونکم بوجهانده عاقلك وجودی باقی اوله پس معناده هم بوجهان باقی اولور که جسد روحله بقا وحیات بولور انلر اساندن عاقلك علو شانی غیریلره بو اسلوب ایله تعلیم وتفهیمدرکه فی الحقیقه برعاقل انسان کاملك وجود شریفی بو مرتبه ده در وبویله بیلمك كرك (م ی) پس جهود آورد آنچه دیده بود * تاکجا شب روح اوکر دیده بود) چونکم بونلر بویله دیدیلر بوقول وقراراو زره اتفاق ایلدیلر پس جهود اول واقعه یی که منامنده کوردی ایلرو کتوردی تاکیجه آنك روحی قنده طولنمش ایدی وخواب ایچره روحی نه عالملر کورمش وسیر قیلمش ایسه اورتایه کتوردی وحکایه ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت دره موسی ام آمدبه پیش * کربه بیند دنبه اندر خواب خویش * درپی موسی شدم تا کوه طور * هرسه مان کشتیم ناپیدا زنور * هرسه سایه محوشددر آفتاب * بعد ازان زان نور شد یك فتح باب) اول جهود ایتدی کیجه منامده موسی علیه السلام حضرتلری بولده بنم او کیجه کلدی مشهور مثل که کربه کندی رؤیاسنده دنبه کورر آنکچونکه اکا اکثر میلی وزیاده اشتهاسی اولدیغی اجلدن همیشه انك تخیل وتذکرنی ایلر حقا منامنده دخی آنی کورربن هم حضرت موسی علیه السلامی کیجه وکوندز تذکر ویاد ایلدیکمدن بنم بوکیجه اول حضرت بولده اوکیجه کلدی وبکا مرشد وپیشوا اولدی بندخی موسی اردنده کتدم کوه طوره دك که اول کوه طور محل تجلیٔ الهی ومقام مکالمهٔ ربانیدر حق تعالینك نورندن بزم هر او چمز ناپیدا اولدق یعنی بزکه حضرت موسی علیه السلامله طور طاغنه واردق حق تعالی حضرتلری بزه تجلیٔ صفاتیه سیله تجلی ایلدی موسی علیه السلام حضرتلری ودخی جبل طور ودخی بنم وجودم بواوچمز نور الهیدن ناپیدا اولوب محو وجود ایلدك هراوچ سایه فی المثل آفتابده محو اولدی یعنی بزم هر بریمزك وجودی وتعینی برسایه کبی ایدی نور آفتاب الهیده هر اوچمزك سایهٔ وجودی محو وناپیدا اولدی اندنصکره اول نور الهیدن برفتح باب اولدی برنور انی قپو آچلدی ﴿ مثنوی ﴾ نوردیکر ازدل آن نور رست * پس ترقی جست آن ثانیش جست * هم من وهم موسی وهم کوه طور * هرسه کم کشتیم زآن اشراق نور) برآخر نور اول اولکی نورك دروننده بتدی پس اول ثانی نور فوری ترقی ایستدی یعنی اول اولکی نورك دروننده برآخر نوردخی بتدی وظهور ایتدی اول ایکنجی نور اولکی نوره فوری چوق ترقی وتزاید طلب ایتدی پس باء فارسی وباء عربی ایله اوقنمق هم جائزدر اولکی نوردن مراد نور صفات الهی وایکنجی نوردن مراد نور ذات ربانی اولوب انوار صفاتیه نك تجلی وظهورنده

شابه كبی اولان صفاتلرینی محو وافنا ایلدكارینه اشارت قیلورز واول انوار صفاتیه‌نك
باطنندن نور ذات الهی فوزی تجلی وظهور ایلدكده وصفات نورنه غالب اولوب
ترقی قیلدقده اول نور ذاتك اشراقندن ذاتلرینك محو ومستغرق اولمسنه ومتلاشی
ومستهلك قالمسنه اشارت قیلوب در هم بن وهم موسی علیه السلام حضرتلری
وهم كوه طور هر اوچیز اول نور ثانینك اشراقندن كم وناپیدا اولدق یعنی نور ذاتك
تجلی واشراقندن هر بریمز محو وجود ایدوب نابود وناپیدا اولدق وتعینلریمزی كم
وفانی بولدق دیدی ﴿ مثنوی ﴾ بعد ازان دیدم كه كه سه شاخ شد *
چونكه نور حق درو نفاخ شد * وصف هیبت چون تجلی زد برو * می شكست
ازهم همی شد سو بسو) اندنصكره كوردمكه طور اوچ پاره اولدی چونكم
نور حق اكا نفاخ اولدی وصف هیبت چونكم انك اوزرینه تجلی اوردی بری
برندن اوزلدی ومنقطع اولدی طرف بطرف كندی نفاخ لغتده مبالغه ایله اوفوریجی
دیمكدر بونده فیاض معناسی مراد اولورسه كم نفخه نك فیض معناسنه استعمال
اولندیغنك تحقیق * كز نیستان تا مرا ببریده اند * بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر
انده طلب اولنه وطور طاغنك حضرت موسی علیه السلامه تجلی اولندیغی زمانده
التی پاره اولمسی وهر بری برجانبنه سیر قیلمسنك شرح وتحقیق جلد اولده اوله قریب
* كوه در رقص آمد وچالاك شد * بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه
نهایتی بو جهود واقعه سنده اوچ بلوك اولمش كوره وياخود انلرك قتنده عند التجلی
اوچ بلوك اولمش اوله ورؤیاسنده كندی مذهبلری اوزره كورمش اوله
﴿ مثنوی ﴾ آن یكی شاخ كه آمد سوی یم * كشت شیرین آب تلخ همچو سم *
آن یكی شاخش فروشد در زمین * چشمهٔ دارو برون آمد معین * كه شفای جمله
رنجوران شد آب * ازهما یونیٔ وحی مستطاب * آن یكی شاخ دكر پرید زود *
تا جوار كعبه كه عرفات بود) كوهك اول بر بلوكی دریا جانبنه كلدی سم كبی اولان
آب تلخ شیرین اولدی یعنی اول شاخك یمن وبركاتیله دریانك زهر كبی آجی اولان
صویی لذت وحلاوت بولدی كوهك اول برشاخی زمینه اشاغه كندی وبرك
دینه باتدی دارو چشمه سی ظاهر وجاری طشره كلدی یعنی اول زمینه اشاغه
كیدن طاغ پاره سنك یمن وبركاتیله زمیندن عین دارو ودوا طشره كلدی وظاهر
وجاری اولدی كه آب جمله رنجورلرك شفاسی اولدی وحی مستطابك همایونلغندن
یعنی اول تجلیٔ الهیدن اوچ پاره اولان طاغك چونكم برپاره سی زمینه آشغه
كندی آنك یمن وبركاتیله زمیندن دارو ودوا اولان عیون ظهور ونبوع ایتدی
وحق تعالینك اول آبه اولان وحی مستطابنك همایونلغندن ومباركلكدن آب جمله
رنجورلره شفا ودوا اولدی تشنه‌لك مرضنی ازاله قیلدی وبعض خسته‌لر ومریضلر

دخی مبارك صولردن اچوب بو غایة صحت بولدی بلکه هر شی اندن حیات پذیر اولدی و کوهك اول پر آخر شاخی فوری اوجدی کعبهٔ شریفك جوارنده دکگه عرفات طاغی اولدی حدیث شریفده دخی عرفات طاغی اندن بر پاره اولدیغنه اشارت واردر بو حالت انلرك محوو استغراقی مرتبه‌لرینه اشارت اواور وینه صحوه کلدیکنه دخی بو کونه اشارت قیلوب دیر (م ی) بازازآن صعقه چوباخودآمدم * طور بر جاینه افزون ونه‌کم * لیك زیر پای موسی همچویخ * می کدازید او نماندش شاخ وشخ * بازمین همو ارشد که از نهیب * کشت بالایش ازآن هیئت نشیب) کیرو اول صعقه‌دن چونکم کندیمه کلدم یعنی کیرو اول فنا وبیخودلق حالندن صحوه کلدم و کندومی بیلدم طور یرنده ایدی نه زیاده ونه نقصان یعنی طورك صورتنه اصلا فنا وزوال کلمش و کوردمکه اول زایدونقصان اولمش همان یرنده اولکی کبی طوری نهایتی بنم کوردوکم محوحالنده انك باطنی طرفی ایمش لیکن اولقدر واردر که موسی علیه السلام حضرتلرینك پاینك التنده بوز کبی حرارت شوقیه‌دن اواریدی انك شاخی وشخی قالمدی یعنی پاره سی ودپه سی قالمدی شاخ بلوکه وشخ طاغ دپه‌سنه دیرلر نهیبدن اول کوه زمینه برابر ویکسان اولدی اول هیئتدن اول کوهك بالاسی نشیب یعنی یوکسکی آلچق اولدی و بوقتی اینش اولمق منزله‌سنه کلدی (م ی) بازباخود آمدم زان انتشار * بازدیدم طور وموسی برقرار * وآن بیابان سربسر در ذیل کوه * پرخلایق شکل موسی پروجوه * چون عصا وخرقهٔ او خرقه شان * جمله سوی طور خوش دامن کشان * جمله کفهادر دعاافراخته * نغمهٔ ارنی بهم درساخته) کیرواول انتشاردن کندیمه کلدم کیرو طور وموسایی برقرار کوردم یعنی حضرت موسی علیه السلامك یوزندن کوه طوره کلان انتشار وپرا کنده لکدن که کندمدن کتمشدم کیرو اول انتشار و پراکندولك حالندن ومحو مرتبه‌سندن فرق وتمیز مرتبه‌سنه کلدم کوه طوری وموسی علیه السلام حضرتلرینی یرلرنده برقرار کوردم اما فی الحال اول بیابان سربسر ذیل کوه ده وجوه اوزره موسی شکلو پر خلایق ایدی یعنی کوردمکه اول بیابان باشدن باشه طاغك اتکنده وجه‌لرده موسی شکلنده خلایق ایله طولمش انلرك خرقه لری اول موسانك خرقه سی کبی ودخی حضرت موسی علیه السلامك عصاسی کبی اللرنده بر عصا وارایدی جمله سی طور جانبنه خوش دامن چکیجی وحاضر ومهیا اولوب سرعت قلیجی ایدیلر جمله سی اللرنی یوقارو دعایه قالدرمشلر ارنی انظر الیك نغمه‌سنی جمیعله دوزمشلر یعنی بونلر جمله دعایه الی یوقاری قالدروب حضرت حقه (رب ارنی انظر الیك) آوازی ایلمشلر ﴿ مثنوی ﴾ بازآن غشیان چواز من رفت زود * صورت هریك دکرکونم نمود *

انبیا بودند ایشان اهل ود * اتحاد انبیا ام فهم شد) کبرو اول غشیان چونکم
بندن فوری کندی یعنی محو حالی و مغشی علیه او لمق زمانی چونکم بندن
علی الفور کندی فرق وتمییز مرتبه سنه کلدم اول ذیل کوه ده حضرت موسی
علیه السلام شکلنده اولان خلایقک هر برینک صورتی بکادیکر کون کوردی
وهر برینک برغیری صورتده اولدیغی ظهوره کلدی مکر که انلراهل وداولان
انبیا ایدیلر انلری اول محوحالنده حضرت موسی علیه السلام شکلنده کورمکدن
انبیا علیهم السلامک معناده اتحاد ایلملری بکا منفهم اولدی بیلدمکه انبیای عظام
علیهم السلام معنی بوزنده متحدلر در وصورت حسبیله بری برندن متفاوتلر ومرتبه
حیثیتندن هم بری برینه نسبتله متفاضلر در بویهود طائفه سنک مؤمنلری
(لانفرق بین احد منهم) آیت کریمه سنک مفهومنه اقرار ایدرلر وحضرت
موسی علیه السلامدن اول کلان انبیایی که حضرت موسی علیه السلامک اتحادی
اولدیغنه وهر نبینک بری برندن فضیلتی اولدیغنه هم اول اقرار ایدر اما حضرت
موسی علیه السلامدن صکر کلان انبیایه اقرار ایتمزلر نه حضرت عیسی علیه السلامه
ونه حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمه ایمان واقرار ایدرلر جهود اولملرینه
سبب بودر (م ی) بازاملاکی همی دیدم شکرف * صورت ایشان بداز اجرام برف *
حلقهٔ دیکر ملائک مستعین * صورت ایشان بجمله آتشین) کبرو اولو وعظیم
بر نوع ملکلر کوردم انلرک صورتی برفک جرملرندن ایدی یعنی انلرک شکلی
قارجرملرندن اولمش ایدی بوندن مراد ومقصود کرهٔ هوانک ملکلرینی کوردم
دیمک اولور برآخر ملائکه حلقه سی دخی حق تعالی دن استعانت ایدیجی وهر بری
معاونت ونصرت طلب ایدیجی ایدیلر انلرک جمله صورتی آتشین ایدی مراد کرهٔ
نارک ملکلرنی دخی کوردم دیمک اولور * مثنوی * زین نسق می کفت
آن شخص جهود * بس جهودی کاخرش محمود بود) اول شخص جهود
رؤیاسنی بواسلوبدن سویلدی چوق جهوده منسوب یاخود معنی چوق جهودلککه
انک آخری محمود اولدی یعنی او جهود اولان شخص کندی واقعه سنی بونمط
اوزره سویلدی وبواسلوبدن نقل ایلدی انک بوکونه سویلمکدن مرادی اظهار
فضیلت ایلمک وکندی یعنی عیسویلردن ومحمدیلردن افضل واکمل کوسترمکدر
حتی بونلردن بعضیسی امت محمد صلی الله علیه وسلمه دیرلر بزی حق تعالی جمیع عالم
اوزره فاضل ایلمشدر نته کم سزک کتابکزده بزم حقمزده سویلمشدر (یابنی اسرائیل
اذکروا نعمتی التی انعمت علیکم وانی فضلتکم علی العالمین) بز بونلره دیرز نعم
ولیکن اول دورده واول قرنده اولان عالمین اوزره حق تعالی بنی اسرائیلی
فاضل قیلدی دوراحدی کلدکده نصکره اول فضیلت امت محمد صلی الله علیه

وسلك اولدی كه (كنتم خير امة) آيت كريمه سيله بونلر مشرف اولديلر ودخی اول يهود بنك بو كونه رؤيا نقل ايلمسی انلرك طريقی طريق مستطيله اولديغنه دلالت ايلر كه انلرك سلوك كنده بر آيت وغايت اعتبار اولنور انكيچون انلر هر برده حق تعالی يه عبادت ومناجات ايده مزلر بلكه حق تعالی يه عبادت ومناجات ايتمكه بر معين يرلری واردر انلرك دينلرنده اول عبادت ايچون معين اولان يره وارمسه لر انلرك عبادتلری وطاعتلر كندی دينلرينك موجبنجه صحيح اولمز عن قريب بو طريق مستطيله ايله طريق دوريه نك شرحی ان شاء الله كلور * مثنوی * هيچ كافر را بخوری منكر بد * كه مسلمان مردنش باشد اميد * چه خبر داری زختم عمر او * تا بكردانی ازو يكباره رو) الحاصل هيچ بر كافره وجهوده خور لقله باقمه كز كه انك مسلمان اولمق اميدی واردر يعنی عاقبت مسلمان اولمق احتمالی واردر بو اعتبار ايله هيچ بر كافری وفاسقی خور كورمك واردر ولازمدر سن انك عمرينك ختمندن نه خبر طوترسن تاكم اندن براوغوردن يوزبكزی دوندورمسز وبالكليه اندن قطع اميد ايدوب اعراض ايده سز بو خود شرعی دكلدر كه (انما الاعمال بالخواتيم) دينمشدر كه بوكه كوره دخی چوق احاديث شريفه وارده اولمشدر بالكليه كافری تحقير ايلمك باخصوصكه عجب وغرور ايله اوله جائز دكلدر مكر شونيتله كه شرع شريفده انلره اهانت قيلمق وعداوت قيلمق وتحقير ايلمك ثابت اولمش وبوخصوصده نيجه احاديث شريفه بيورلمشدر امتثالا لامر الله ولامر الرسول بونلره اهانت وتحقير لازم اما تلقای نفسدن اولمق عجب وغروری مشعر اولور پس بو اعتبار ايله انلری خور كورمك برنده اولمز * مثنوی * بعد ازآن ترسا در آمد در كلام * كه مسيحم رونمود اندر منام * من شدم با او بچارم آسمان * مركز ومثوای خورشيد جهان * خود بدايعهای قلعهٔ آسمان * نسبتش نبود بآيات جهان * هر كسی داند ای فخر البنين * كه فزون باشد فن چرخ از زمين) اندن ترسا كلامه كلدی يعنی يهوديدن صكره نصرانی كندی واقعه سنی وحالنی سويلمكه بوكونه شروع قيلدی وديديكه مسيح حضرتلری بكا منامده يوز كوستردی بن آنكله دردنجی آسمانه كتدم اويله دردنجی آسمانكه خورشيد جهانك مركزی ومثواسيدر يعنی مقاميدر خود قلعهٔ آسمانك بدايعلری انك آيات جهانه نسبتی اولمز يعنی آسمان قلعه سنك عجائب وبدايعنك وآيات وصنايعنك بو جهانك آيتلرينه وصنعتلرينه انك مناسبتی اولمز كه اول علوی وبو سفليدر وهر بركسنه بيلورلر ای بنينك فخری يعنی ای اولاد آدمك مفخری هر بركسنه بونی بيلور كه زمينك فندن چرخك فنی فزون اولور ومرتبهٔ زمينده اولنلردن چرخ وافلاكده اولنلر من حيث المرتبه اعلا اولور وكذلك زمينده اولان فنی بيلندن هم آسمانده اولان فنی بيلان اعلم

وافضل اولور امدی بنم علو شانم واقعه‌مدن معلوم اولور و بو واقعه بنم رفعت مکان صاحبی اولدیغمه هم دلالت قیلور دیدی

* حکایت شتر وگاو وقوچ که در راه بندی گیاه یافتند هر یکی گفت من بخورم *

* مثنوی * اشتری گاو وقوچی در پیش راه * یافتند اندر روش بندی گیاه *
گفت قوچ بخش ار کنیم این را یقین * هیچ کس ازمانگو نکرد دسبراز بن * ایک عمر
هر که باشد بیشتر * این علف اوراراست اولی کو بخور * که اکابررا مقدم داشتن *
آمدست از مصطفی اندرسنن) بردوه وبر گاو وبر قوچ یول اوکنده روشده یعنی کتمکلکده برباغ اوتلق بولدیلر قوچ لسان حالله گاوه و اشتره ایتدی ای یاران اکر بز اوتلوغی بخش ایلرسك یقین بودر که هیچ بزدن برکمسه بو اوتلوقدن طوق اولمز که بوهر بریمزه تقسیم اولدیغی تقدیرجه قتی آزنسنه قالور ولیکن اصل کار بودر که هر کیمککه عمری زیاده رك اوله و پیر وسال خورده اوله بو علف اکا اولیدر دیدی یعنی نکه پیراولنلره صغیر اولنلر رعایت قیلق لازمدر زیرا اکابری مقدم طوتمق مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرتلرندن سنتلرده کلمشدر واول حضرت شیوخی طعام یمکده تقدیم قلمشدر واکبر اولنلره توقیر ایلمشدرو * من لم یوقر کبیرنا ولم یرحم صغیرنا فلیس منا * دیو سویلمشدر اکابر اکبرك جمیدر بونده اکابردن مراد سال خورده پیرلردر * مثنوی * کرچه پیران زادرین دورلئام *
درد و موضع پیش میدارند عام * یادر ان لوتی که اوسوزان بود * یاران پل کز خلل ویران بود) سنت نبوی وشرع مصطفوی بونك اوزرینه در که برنیچه مؤمن بریرده طعام یمکه جمع اولسه‌لر ایچلرنده اولان پیری تقدیم ایلیه‌لر واکا ابتدا بو طعامه سن بدأ ایله دیو سویلیه‌لر و بودخی سنت رسولدر که چون برقاچ مؤمنلر بریوله کتسه‌لر انلرك ایچنده برپیر اولسه اکا ایلرو یوردیه‌لر وانی روشده تقدیم ایلیه‌لر اکرچه بولئام دورنده پیرلری عوام ایکی موضعده ایلرو طوترلر وتقدیم ایدرلر اول ایکی موضعدن بری یاشول برلونده وطعامده پیری ایلرو طوترلر که اول لوت وطعام سوزان وکرم اوله وانك کرم اولدیغنی انلر بیله اول حینده پیراولنلره بیورك بو طعامدن بدأ ایلك دیرلر مرادلری نه ایدیکی معلوم ویاخود شول کوپریده پیری ایلرو طوترلر که اول کوپری خللدن ویران اوله مثلا بولئیملر چون برطعامك حار اولدیغن بیلسه‌لر هیچ سنت کوزممیوب وشیوخه رعایت ایتمیوب همان بدأ ایدوب تقدم ایدرلر اما برطعامك حار اولدیغنی بیلدکلری کبی پیره سز بیورك پیرلر طعامه اول صونمق سنتدر دیرلر وکذلك بریوله کتسه‌لر پیرلره رعایت ایتمیوب تقدم ایدرلر وایلرو کیدرلر اما برویران کوپری یه کتسه‌لر وانده ضعف وخلل کورسه‌لر پیرلره دیرلر سز ایلرو بیورك پیرلر ایلرو کتمك سنتدر بولئام سنتی پیرلر حقنده بوکونه محللرده اجرا ایدرلر

بو ایسه صورتا رعایت و معنیده بونلره اهانتدر ﴿ مثنوی ﴾ خدمت شیخی بزرکی قاندی * عام ناردبی قرینهٔ فاسدی * خبرشان اینست چه بود شرشان * فهم شانرا بازدان ازفرشان) براولو و برقاند و برشیخك خدمتنی عوام برفاسد قرینه‌سز کتورمز قاندیدیی معناسنه‌در شیخ دخی طریقده نتیجه کمه‌لرك اوکنه دوشوب ایلرو یتدیکیچون اکا قاندیرلر وشیخده لله وفی الله خدمت ایلین خواصدر اکرسن دیرسنکه اکثرعوام دخی براولو قاند شیخه خدمت ورعایت ایدرلر نعم براولو قاند شیخه عوام خدمت ایدرلر امابهرحال برفاسدفکرلری وفاسدنیتلری واردر مثلا اسیجق طعامده تقدیم وویران کوپریده تعظیم ایلدکلری کبی عوام فاسد قرینه سز مشایخه خدمت ایلك احتمالی یوقدر بهر حال خدمتلرنده برغرض نفسانی واردر انلرك خیری آنلرك بودر شری نه اوله قیاس ایله انلرك قبحنی انلرك کروفرندن کبرو بیل وغرور وکبرندن قباحتلری نه مرتبه ده ایدیکنی برخوش فهم قیل نته‌کم بومثلدن انلرك برخیرنده بیك شرمندرج اولدیغی معلومك اولور مثل (می) سوی جامع می شدی یك شهریار * خلق را میزد نقیب وچوب دار * آن یکی را سرشکستی چوب زن * وان دکر را بردر یدی پیرهن * درمیانه بیدلی ده چوب خورد * بی کناهیکه برو از راه برد) مثلا برشهریار نماز قیلق ایچون جامع طرفنه کیدردی نقیب وچوب دار خلقی اوردی یعنی دربانلر ویساقچی اولان چاوشلر خلق صاولك دیودوکرلر وشکایت قیلق وفریاد ایلك دیو اورلردی کما یکون فی زماننا چوب زن اولان کسه اول برمسلمانك باشنی صیدی واول برینك پیراهننی یرتدی بواورتاده بربیدل فقیر اون دکنك یدی برکناه سزکه یوری بولدن صاول برد امردر بولدن صاول وایراق اول معناسنه یعنی بواورتاده برفقیر اصلا برکناهی یوق ایکن اون دانه کوتك یدی سن یولدن ایراق اول بادشاهك یولنده طورمه دیو (می) خونچکان رو کرد باشاه وبکفت * ظلم ظاهر بین چه پرسی ازنهفت * خیرتو اینست جامع میروی * تاچه باشد شروزورت ای غوی) اول باشی یاریلان بیدل فقیر باشنك قانی طاملیه‌رق یوزینی شاه جانبنه ایلدی ودیدی ای شاه ظاهر اولان ظلمی کور کیز لودن نه صورارسن یعنی شهادده کسه‌نك کسه‌یه ظلمی وارمیدر دیونه سؤال ایلرسن اشته ظاهر اکور که سنك کوزك اوکنده بنی دوکوب باشمی یاردیلر دیدی سنك خیرك بودر که جامعه کیدرسك وجمعه نمازنی ادا ایدوب حق تعالی‌یه عبادت قیلمغه عزیمت ایدرسن تاکیم سنك شرك وزورك نه اوله ای ازغون بوندن قیاس اولنمق کرککه سنك برخیرکده بوقدر شروضرر مندرج اولیجق سنك شروضررکده نه اولمق کرك بوندن بلله نعوذبالله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ یك سلامی نشنود پیر ازخسی * تانه پیچد عاقبت ازوی بسی) الحاصل پیر برخسدن

برسلامه منسوب کلام ایشتمز خسدن مرادینه عوام اولور یعنی پیراولنلرودین اسلامده شیخوخت مرتبه سن بولنلر برخس ودنی دن برسلام ایشتمز تاکم عاقبت اول برخسدن اوتری چوقلق پیچیده ورنجیده اولیه یعنی بو خس ودنی اولان عوامدن برپیراکر برسلام ایشتسه وبا انلردن برخدمت کورسه عاقبت اول جهتدن چوقلق پیچیده ورنجیده اولور انلرك سلامی وکلامی لله وفی الله اولمدیغیچون شر وضرردن عاقبت خالی اولمز (می) کرك دریابد ولی راه بود * زآنکه دریابد ولی را نفس بد * زآنکه کرك ارچه که پس استمکریست * لیکش آن فرهنك وکید ومکر نیست * ورنه کی اندر فتادی او بدام * مکر اندر ادمی باشد تمام) ولی یی کرك بولهبه اولور اندن که ولی یی نفس بدبولهیعنی برولی یی درنده کرك بولمق اولیدر آندنکه اول ولی یی برخبیث النفس کمسه بوله واکا مقارنت قیلمغه قصد قیله زیرا موذی قورد کرچه که برچوق ستمکردر زیاده چوق ستمکردر دینسه دخی جائز اولور لیکن انك اول فرهنکی وکید ومکری یوقدر اما بدنفس اولان آدمینك نیجه صنعتی وخدعه ومکری وار در پس حیله کار ومکار اولان بدنفس برآدمیدن حیله سی اولمین موذی برقورد یکدر اکرقوردك کید ومکری اولیدی اول قورد دامه نچن دوشردی مکر آدمیده تمام اولور پس حیله کار ومکار اولان بربدطبیعت آدمیدن حیله سز اولان بدبرقوردیك اولور ﴿ مثنوی ﴾ کفت قوچ باکاو واشتر کای رفاق * چون چنین افتاد مارا اتفاق * هریکی تاریخ عمر ابدا کنید * پیرتر اولیست باقی تن زنید * کفت قوچ مرج من اندرآن عهود * باقچ قربان اسماعیل بود) قوچ کاوه واشتره دیدیکه ای رفیقلر چونکم بزه دخی بویله واقع اولدی اتفاق برطعام ظهوره کلدی پس هر بریکز تاریخ عمرینی ابدا واظهار ایلیکز پیرتر اولان بو غدایی ییکه اولیدر باقیکز ایسم اولیکز وسکوت قیلیکز پس اولا قوچ اختیارلق وپیرلك واسکیلك دعواسن ایدوب دیدی بنم مرجم یعنی مرعا وچراکاهم اول عهدلر ایچره اسماعیلك قربانی اولان قوچ ایله ایدی بن پس سزك جمله کزدن اسکی یم واختیار وپیرم بکا سزك تعظیم وخدمتکز لازم اولور وبوخصوصده شرط طریقت بودرکه بن سزدن مقدم اولم وبونی بن آلم ﴿ مثنوی ﴾ کاو کفتا بوده ام من سال خورد * جفت آن کاوی کش آدم جفت کرد * جفت آن کاوم کش آدم جد خلق * درزراعت برزمین میکرد فلق) چونکم قوچ اسکیلك واختیارلق دعواسن ایلدی کاو آنی اشیدوب دیدی بن سیزدن سال خورده ام واسکی اولمشم اول برکاوك جفتی اولمشم که آدم علیه السلام حضرتلری آنی جفت ایتدی وزمینده آنکله حراثت قیلدی بن ای یاران اوکاوك جفتی ومقارنی ام که آنی خلقك جدی اولان آدم پیغمبر علیه السلام زراعت ایلمکده زمین اوزره فلق ایتدی یعنی انلر واسطه سیله زمینی زراعت ایتمك ایچون یاردی وسوردی ونطس ایتدی پس معلوم ومحقق

اولدیکه آدم علیه السلام اسمعیل نبی علیه السلامدن خود مقدم واسبقدر او یله
اولیجق بن سزدن اسکی واختیارم پس بو بنم حقمدر اکر سنت رسوله تابع ایسه کز
بن اختیار کرام بکاسزك خدمت ورعایت ایدوب تعظیم ایلمکز واجب اولور دیدی
نته کم بزم اصحابمز ایچره بو کونه دعوالر قتی چوق اولور اکثری بو اسکیلك
واختیارلق دعواسنه دوشوب بن فلان زمانده طریق فقره کیردم وفلان افندی یه
واصل اولدم واکا بوقدر ایام وسال خدمت قیلدم طریقنده بر کون اول کلان
کمسه ایله بر کون صکره کلان کمسه نك ارنلر چوق فرقی وار دیمشلر در کور
بو بزدن صکره طریقته کلان کمسه لری که شرط طریقتی کوزتمز واسکی واختیار
اولان دده لره رعایت ایتمزلر دیو قوجه لقاوکبی بو دعواده قالمش وبودرده مبتلا
اولمشدر اما اشتر سیرت اولان واستعداد وهمتی عالی اولان مؤمن وعارف انلره بو اشترك
ویردیکی جوابی ویروب انلرك بو کونه تقدم دعواسنه باقیوب کندی مقتضای علم
واستعدادی اوزره عمل قیلور ﴿ مثنوی ﴾ چون شنید از گاو وقج اشتر شگفت *
سر فرو آورد وآنرا بر گرفت * در هوا بر داشت آن بند قصیل * اشتر بختی
سبك بی قال وقیل * که مرا خود حاجت تاریخ نیست * کین چنین جسمی وعالی
کرد نیست * خود همه کس داند ای جان پدر * که نباشم از شما من خردتر * داند
این راهر که ز اصحاب نهاست * که نهاد من فزونتر از شماست) چونکم کاودن
وقوچدن اشتر بونی اشتدی تعجب ایتدی اصلا بونلره برسوز سویلیوب باشنی اشغه
کتوردی واول کیاه بندنی طوتدی اول قصیل باغنی هوایه بوقارو قالدردی قصیل
تازه ارپه دسته سنه دیرلر وتازه اوت باغنه دیرلر یعنی اول اوت باغنی اول بر بسرك
وبرکزیده اولان دوه بی قال وقیل یوقاری قالدردی بو یله دیو که ای یاران بکا خود
تاریخه حاجت یوقدر زیرا که بنم بونجلاین بر جسمم وعالی کردنم واردر خودای بابانك
جانی دوکلی کمسه بیلور که بن ظاهرده وحاضرده سزدن خردتر وحقیرتر دکلم
ارنلر حاضری کورمشلر ونقده نظر ایرکورمشلردر فلان زمانده وفلان تاریخده
کچن صحبته وعمره نظر ایلمشلردر هر شول کمسه که اصحاب نهاددر بونی بیلور
وعاقل اولان لابد بونی کورر وادراك قیلور که بنم نهادم واستعدادم سزدن فزونتر
وعالیتردر پس طریقته صکره کلان ولیکن جمل کبی همین ولین وبارکش اولان وزمانی
برقانده ومرشدك دستنه ویرن اهل استعداد وصاحب رشاد وسداد طریقته اول
کلان وتقدم واسکیلك دعواسی قیلان کمسه لره دیرلر که بو سزك قدم دعواسنی ایلمکز
واسکیلك لافنی اورمکز بکا اصلا حجت وبرهان اولمز بلکه عاقل وعارف اولانلر حاضره
ونقده نظر ایلمشلردر طوته لم که فلان تاریخده کلمش وفلان عزیزه خدمت قیلمش سن
سنك وجودکده بر اثر وحالت وارمیدر آنی کوره لم واول قدر عمر سورمکدن

وطريقه اول كلمكدن نه حاصل ايتدك ونقدك ندر اكا نظر ايركوره لم (بيت)
باب توكويم على مرتضاست * وه كه از آن باب كليدى كجاست * ايكه بكسوت
شدهٔ صدر جوى * كرز تو پرسند چه كويى بكوى) طريقتده اسكى اولمقدن مراد
اولادعوادن ولافدن كچمك وبرحقيقتبين كوزى اله كندوروب هر كسك استعدادنى
ومرتبه سنى ومقدارنى كورمك وديدهٔ انصافله هر كسه نظر ايركورمكدر
چونكم بو حاللر وبوكونه خصلتلر اله كليه وانجق كاوله قوج كبى قورى اختيارلق
واسكيلك دعواسنده قالنه اهل استعداد اولان عارفلر بوكونه دعوايه نظر ايتميوب
كندى عمللرينك مقتضاسى اوزره عمل قيلورلر وبيانه سويلنك بو اسكيلك دعواسندن
سزه نفع وفائده بوقدر سزه تقليد ايلك بزه لازم دكلدر بز ايشمزى بيلورز وبو
سكوت قيلورلر * مثنوى * جملكان دانند كين چرخ بلند * هست صد چندانكه
اين خاك نژند * كو عجايبهاى بام آسمان * كو خرابيهاى كنج خاكدان) پس ترسا
دخى جهوده ومسلمانه ديديكه جمله كز بيلورسزكه بو چرخ بلند يوز اولقدر واردركه
بو خاك نژند يعنى بو چرخ عالينك يوز بو اسكى خاك قدر اولديغنى بلكه نيجه بيك
بوندن زياده اوسع اولديغنى جمله كز بيلور وارفع واعلا اولديغنه اقرار قيلورسز
فنى بام آسمانك عجايبلرى وقنى خاكدان بوجغينك خرابلقلرى يعنى سقف آسمانك عجايب
وغرايبى قنى چوق واسرار وبدايعنه نهايت يوقدر خاكدان بوجغينك بر بيلمدكنه سى
واردر پس آسمان ايله زمينك اورتاسنده وعجايبنده هم بين السماء والارض فرق
واردر اويله اولنجق بن كه قلب افلاكه ايرشدم وحضرت عيسى عليه السلام ايله
كورشدم هر وجهله بنم مرتبهم سزدن ايلرو كندى وبنم روحم سزدن برتر سير ايتدى
امدى بو حلوايى ايلرو كيدن ومن حيث المرتبه ترقى وترفع ايدن يمك اولى اولوردیدى

* جواب كفتن مسلمان آنچه ديد بيارانش جهود وترسا وحسرت خوردن ايشان *

* مثنوى * پس مسلمان كفت اى ياران من * پيشم آمد مصطفى سلطان من * پس
مرا كفت آن يكى بر طور تاخت * باكليم وحق نرد عشق باخت * وآن دكر را عيسىٔ
صاحب قران * برد بر اوج چهارم آسمان * خيز اى پس ماندهٔ ديده ضرر *
بارى آن حلوا ويخنى را بخور) چونكم مسلمان جهود وترسانك سوزلرين اشتدى
وايراق كندكار بنى كوش ايتدى پس انلره ايتدى اى بنم يارانم سلطانم مصطفى عليه
افضل الصلوات واكمل التحيات بنم اوكمه كلدى پس بكا ديدى اى غريب وبى نوا
اول بريسى طورطاغنه چابدى اوحضرت كليم الله عليه السلام ايله وحقله اول
مكانده نرد عشقى اوينادى ومكالمه يى ومشاهده يى ومناجات ومعامله يى اول يرده ايلدى
واوبرنى دخى صاحب قران اولان عيسى عليه السلام حضرتلرى دردنجى آسمانك
اعلاسنه ايلتدى وانك مرتبه سنى اهل زميندن عالى ايلدى پس اى كيروده

قالمش وضرر کورمش قالق باری اول سنك یانکده تنها قلان حلوایی ویخنی یی یه
حلوادن مراد اوراق ربانیه‌در یهود ونصاری طائفه سنك طریقلری طریق
مستطیله درکه آنلر ایچون من وسلوی واردر یعنی بهر حال بر بدایت ونهایت
کوزه درلر عبادتلرنده واعتقادلرنده هم لابد برمرتبه تعیین ایدرلر والا هر یرده
حق تعالی حضرتلرینه انلره عبادت ایلمکه اذن اولنمش وانلره روی زمین مسجد
قلنمشدر بلکه انلرك خاص برمعبدی واردر عبادتی وارارنده ایدرلر مکر که مسافر اوله‌لر
اول زمان بشقه بریرده عبادت ایدرلر کذلك اعتقادلرنده دخی حین بلوغدن حق تعالی
حضرتلرینی بو انجه‌یه دك وکندی پیغمبرلرینك روحنه ویاخود انك سرنه وعلمنه
مظهر برکمسه‌یی بو انجه‌یه دك کیدرلر واول معین اولان مرتبه‌لرده حق مشاهده
ایدرلر هر حالده وهر یرده حضرت حق مشاهده قیلمغه وآنکله آشنا اولمغه
استعدادلری یوقدر بونلره طریق مستطیله صاحبلری دیرلر اما محمدیلر اصلا وقطعا
عبادتنده بونلر کبی دکلدر زیرا حق سبحانه وتعالی حضرتلری روی زمینی
علی الاطلاق امت محمده معبد ومسجد ایلمشدر هرنه یرده نماز قیلسق وحق تعالی‌یه
عبادت ایلسك وتسبیح ومناجات قیلسق جائزدر بزم عبادتمز ایچون برمقام معین
یوقدر اعتقادده بزه هم بدایت ونهایت اعتباری یوقدر زیرا بز (وهو معکم اینما کنتم)
آیت کریمه سنك حسبنجه دخی (فاینما تولوا فثم وجه الله) نص شریفنك
موجبنجه هرنه جانبه متوجه اولسق انده وجه اللهی مشاهده قیلورز وهرنه حالده
وهرنه مکانده اولسق حضرت حق بزمله بیله بیلورز بزمله حاضر وبزمله جمیع
احوالمزده ناظر اعتقاد قیلورز بلکه (ونحن اقرب الیه من حبل الورید) آیت
کریمه سنك موجبنجه انی بزه بزدن اقرب کورورز اویله اولیجق بزم واروب بر آخر
مرتفع مکانده حضرت حقله مناجات ایلمکه واکا عرض حاجات قیلمغه احتیاجمز اولمز
وبزم هیچ حضرت حق آسمانده بولمغه میل ورغبت ایدوب کندی وجودمزی
قویوب اول جانبه سیر قیلمزز پس حلوای معرفة اللهی اکل ایلمك محمدی اولنلره
مخصوص اولور وربانی وحقانی اولان رزق وغدایی اکل ایلمك بوامتدن عالم وعارف
اولان طریق دوریه صاحبلرینه مسلم کاور (می) آن هنرمندان پرفن راندند *
نامهٔ اقبال ومنصب خواندند * آن دو فاضل فضل خود در یافتند * باملایك از هنر در
بافتند * ای سلیم وکول واپس مانده هین * برجه و برکامهٔ حلوانشین) اول پرفن
هنرمندلر که بری انك موسوی وبری دخی عیسوی یدر ایلروسور دیلر اقبال ومنصب
نامه‌سن اوقودیلر وفقر ویوقلق طریقنی قودیلر اول ایکی فاضل کندی فضللرنی
بولدیلر وکیمی زمینده کیمی آسمانده ارفع واعلی اولان منصب ومقامه واصل اولدیلر
هنر جهتندن ملکلر له اورلدیلر ومخلوط اولدیلر بونده تنبیه وار در شو معنایه که

موسوی وعیسوی اولنلر ریاضتله ملکارله خلطه ایتمك مرتبه سنه ایررلر وتحصیل
علم ومعرفتله منصب اعلی صاحبی اولورلر وفضل وهنرله خیلی ترقی قیلورلر که طبده
وحکمتده وهیئتده وریاضیات ونجومده وبونلر امثالی اولان عقلیاتده وعلومده
ماهر وفاضل یهودیلر ونصرانیلر قتی چوقدر ولیکن دین اسلام علمندن وعلم
توحیددن ومعرفت الهیه‌دن وقرب ربانیدن بی خبرلر وبی بهره وبی اثرلردر بوعلملر
طریق دوریه صاحبی اولان مجتهدیلره مخصوصدر که انلر حلوای معرفتی وغدای
روح اولان سر قربتی وعلم وحدتی کندی قلبلرنده بولورلر وحضرت نبی علیه السلامك
روح شریفی وحدیث لطیفی بونلره کندیلرده اولان حلوای روحانیه‌یی وغدای
نورانیه‌یی یمکه اشارت وامر قیلورلر نته کم بو مؤمنه بوکونه اشارت ایدوب بیوردی
ای کبرو ده قالمش کوکل وسلیم القلب اولان مؤمن آکاه اول صحیره وقالق کاسهٔ
حلوا اوزره اوتور واندن استدیکك قدر هم یی وهم کوتر که اول سنك حقك
ونصیبکدر واول طریق مستطیله صاحبلری اولان یهود ونصارانك حقی
ونصیبی دکلدر که انلر کندی قلبلرنده اولان حلوای تری وشهد وشکری قویوب
هر بری اوزون یوللره کندیلر ورفعت ومنزلت وهنر وفضیلت تحصیل ایتدیلر
وارسون انلر کندیلر واصل اولدقلری مرتبه‌لرده هرنه بولورلرسه آنکله غدالنسونلر
واندن حظ آلوب اول هنرلرله مفاخرت ومباهات قیلسونلر بوحلوای روحانی
وشهد ربانی شول کمسه‌نك نصیبیدر که اصلا کندی وجودی شهرندن طشره
کتمیه وروحنه لایق اولان حلوای حقیقتی کندی قلبنده طلب ایده کندیدن طشره
کیدن وبیانده سیر ایدن کمسه‌لرك بونصیبی وغداسی اولمز بیوردیلر * مثنوی *
پس بکفتندش که انکه توحریص * ای عجب خوردی توحلوای خبیص * کفت
چون فرمود آن شاه مطاع * من که بودم تا کنم زان امتناع * توجهود از امر
موسی سرکشی * کر بخواند در خوشی یا ناخوشی * تو مسیحی هیچ از امر مسیح *
سرتوانی تافت درخیر وقبیح * من زفخر انبیا سر چون کشم * خورده ام حلوا
واین دم سرخوشم) پس یهودی ونصرانی اول مؤمنه دیدیلرکه اندنصکره
سن حریص عجب ییدك حلوای خبیصی خبیص بالدن پشمش برنوع تر حلوادر
یعنی اول جهود وترسا اول مؤمنك بومعرفتنده حیران اولوب وتعجب قیلوب
دیدیلر اندنصکره بوحلوایی ای حریص عجب که نیه سز ییدك بوحلوای خبیصی
انصاف بودرکه بوجمله سنك نصیبك وحقكدر بونیکه یمکه سن لایق اولدك
دیدیلر بووجه دخی جائزدرکه دینه چونکم اول جهود وترسا هر بری برجانبه
واقعه کوروب کندیلر انلر اوزون اوزاق واقعه‌ده ایکن مؤمن اشارت نبویه ایله
قالقوب حلوایی ییدی صباح اولدی انلر هر بری حلوایی یمکدن اوتری اوزون

اوزاق واقعه لرين سويلديلر ونقل ايلديلر مؤمن دخی بونده ديديكه محمد مصطفی صلی الله عليه وسلم بكا كيجه ايله اشارت ايلدی انلرك هر بری برواقعه كورمكه كتدی ای مؤمن قالق بو حلوايی سن تنها اكل ايله ديوسويلدی پس جهود وترسا اول مؤمنه ديديلر اول وقتده سن حريص قالقدك ای عجب حلوای خبيصی سن يدكمی بزآنی هنوز دخی طور رصاندق سن انی نيچون يدك ديديلر اول مؤمن دخی بونلره جواب ويروب ديدی چونكم اول مطاع اولان پادشاه بيوردی واول امرينه انقياد اولنان حبيب اله بكا بی ای مؤمن سن بو حلوايی ديو امر قيلدی بن كيم اولدمكه تاكم اول شاه كون ومكانك فرمان عاليسندن امتناع ايليم وانك امر شريفنه مخالفت قيله م موسی عليه السلامك امرندن سن باش چكرميسن اگرسنی موسی عليه السلام خوش لغه وناخوش لغه دعوت ايليه بو مقرر دركه حضرت موسی عليه السلام بكا شويله امر ايلدی ديوانك امرندن سركش اولمز واعراض قيلازسن وای نصرانی سن مسيحيسن هيچ حضرت مسيحك امرندن خيرده وقبيحده باشكی دوندرمكه قادر اولور ميسن ای مسيحه منسوب اولان ترسا بو مقرر دركه خيرده اگر قبيحده مسيحك امرندن سن باشكی دوندرمكه قادر اولمزسن ومسيح بكا بويله امر ايلدی بن انك امرنی طوترم ديوب اصلا انك امرندن تجاوز قيلازسن چونكم سزك حالكز بودر بن فخر الانبيا عليه السلام حضرتلرندن نه حالله باش چكرم وانك امر شريفنه مخالفت ايلمكه نيجه قادر اولورم حلوايی سزاو يوركن يدم و بو دم سر خوشم واول حلوای ترك ذوقندن دلكشم دخی سز او يورسكز وحلوايی طور رصانوب انی يمك ايچون بو قدر لاف وكزاف اوررسكز قنده كيدن حلوا اگر عاقل ايسه كز عقلكزی باشكزه جمع ايدوب خواب وخيال سيرندن فراغت قيلور سز و كيجه لر بيدار اولوب حلوای معنويدن اكل قيلور سز ديدی ﴿ مثنوی ﴾ پس بكفتندش كه والله خواب راست * تو بديدی وين به ازصد خواب ماست * خواب تو بيدار يست ای بو بطر * كه ببيداری عيانستش اثر) پس جهود وترسا انصافه كلوب اول مؤمنه ديديلر والله خواب راستی سن كوردك و بو بوز بزم خوابمزدن يكدر زيرا رؤيای صادق اولدركه انك اثری مثل فالق الصبح چوق كچمبوب ظاهر اوله بو واقعه فی الواقع بويله دركه سن واقعه ده انی يمكه اشارت اولنوب فوری اشارت اولنديغك اوزره قالقوب انی يمك واقعه سی بزم كيلرك نيجه يوز دوردراز اولان واقعه سندن يكدر ديديلر ای ابو السر و رسنك خوابك بيدار لقدر انك اثری عياندر بطر شادی وسروره ديرلر بو بطر صاحب سرور ديمك معناسنه در پس قصه دن رجوع وحصه بيانه شروع ايدوب بيوررلر (می) دركذر ازفضل واز جلدی و فن * كار خدمت دارد و خلق حسن) فضلدن و جلادتدن

وقندن کچ کاری خدمت وخلق حسن طوتر یعنی محبوب ذاتینك ومقصود اصلینك وصولنده خدمت قیلق وخلق حسن صاحبی اولمق کار طوتر ونفع ایدر بو خسه ذوفنون اولمق واظهار فضیلت وجلادت قیلق کار طوتمز وبو یولده فضل وهنرسالکه فائده ایتمز همان بنده یه لایق اولان تهذیب اخلاق ومولاسنك خدمتنه وعبادتنه مشغول اولمقدر ﴿ مثنوی ﴾ بهراین آورد یزدان شان برون * ماخلقت الانس الالیعبدون) یزدان انلری بوندن اوتری طشره کتوردی تهکم ماخلقت الجن والانس الالیعبدون * بیوردی بو مصرع ایله سورهٔ ذاریاتده اولان بو آیته اشارت بیوردیلر قال الله تعالی * وماخلقت الجن والانس الالیعبدون * بو آیت کریمه نك تفسیری بشنجی جلدك آخرنه قریب محرم داشتن ایاز سرخنده ودرد نجینك دخی اواخرنه قریب واوچیجینك دخی اواسطنه قریب حکمت آفرین دوزخ آن جهان سرخنده (ماخلقت الجن والانس این بخوان) بیتنك شرحنده مرور ایلدی انلرده طلب اولنه یعنی یزدان مجید حضرتلری عالم باطندن خارج عالمه شو خدمتدن اوتری واخلاقی تهذیب ایلمکدن اوتری کتوردی تهکم کلام مجیدنده بن جنی وانسی خلق ایلدم الا بکا عبادت ایلمکدن اوتری خلق ایلدم دیدی پس بنده یه لازم اولان سائر فضل وهنردن کچوب مولاسنك خدمتنه وعبادتنه مشغول اولمقدر (م ی) سامری را آن هنر چه سود کرد * کان فن ازباب اللهش مردود کرد) سامری یه اول هنرنه فائده ایلدیکه اول فن اللّه بابندن آنی مردود ایتدی سامرینك فندن مراد اثر رسولدن برقبضه تراب آلوب وآنی حفظ قیلوب وبنی اسرائیلك سیم وزرندن برکوساله جسدی دوزوب اول ترابی اول کوساله جسدینك اوزرینه القا ایلدکده آندن بر صدا پیدا اولوب بنی اسرائیلی اول کوساله نك عبادتنه بو موسانك وسزك الهکز در دیو دعوت قیلدی وحضرت موسیٰ علیه السلامه متابعت قیلقدن معرض اولدی کورکه انك بوفن وهنری اکانه ضرر قیلدی انی اللّه قپوسندن عاقبت دورومی دود ایلدی وسامرینك قصه سی نیجه کره مرور ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ چه کشید از کیمیا قارون ببین * که فرو بردش بقعر خود زمین) قارون کیمیادن نه چکدی کورکه اول قارونی زمین قعرنه آشغه ایلتدی قارون اول حضرت موسی علیه السلامه خدمت ایلر برفقیرکسه ایدی نیجه تضرع ونیاز ایله حضرت موسی علیه السلامدن علم کیمیایی اوکرندی صکره مالی چوق ایدوب اول عصرك عالملرندن بعضیسی اکا (احسن کما احسن اللّه الیك) دیدکلرنده انلره (انما اوتیته علی علم) دیو جواب ویردی بونك دخی قصه سی جلد ثالثك اواخرینه قریب مرور ایلدی وبعض موضعده

دخی مسطور اولمشدر تکراره حاجت یوق پس (فخسفنابه وبداره الارض) آیت
کریمه سنك مفهومی اوزره حق تعالی حضرتلری آنی وآنك سرابنی ارضه
خسف ایتدی وآنك سرابی وکندی حضرت موسی علیه السلامه تابع اولیوب
هنرینه مغرور اولدیغندن اوتری قعر زمینه کتدی ﴿ مثنوی ﴾ بوالحکم آخرچه
بربست از هنر * سرنکون رفت او زکفران در سقر) ابوالحکم آخر هنردن نه
فائده باغلادی اول ابوالحکم کفران جهتندن باشی آشاغه سقره کندی وکنیتی
ابوجهل اولدی وفی الحقیقه عقلیات وریاضیاتده وبعض علومده اولقدر ماهر
ایدیکه حتی عرب اکا ابوالحکم دیمکله کنیت ایدرلر دی چونکم اللهك رسولنه
تابع اولمدی ودین علمی بیلدی کفراندن اوتری جهنمه کتدی ونامنی خلق ایچره
ابوجهل ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ خود هنرآن دانکه دید آتش عیان * نی کپ دل
علی النار الدخان) خودهنرمند انی بیل که آتش جلالت حق عیان کوردی
دخان نار اوزره دلالت ایلدی لافنی هنر بیله دخاندن مراد آثار ومصنوعاتدر
ونار دن مراد صانع ومؤثردر ای عقلیاته طالب اولان هنرمند شول کسه یی بیل که
اول صانعی ومؤثری عیانا کوردی وآنك ذاتنه وصفاتنه نظرایر کوردی سن عالم
وهنرمند اول کسه یی بیله که آثاردن مؤثره استدلال قیلدی وصانعی مصنوعدن
بیلدی ودلائل عقلیه لافنی وعلوم فلسفه کزافنی اوردی * والدخان یدل علی النار
دیمکله ناره دخاندن استدلال قیلدی پس فلسفینك وفلسفی مشربده اولان کسه لرك
دلیلنی تحقیر وانلره خطاب ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ ای دلیلت کنده تر پیش
لبیب * درحقیقت از دلیل آن طبیب * چون دلیلت نیست جزاین ای پسر *
کوهی خور درکمیزی درنکر) ای سنك دلیلك لبیبك اوکنده حقیقتده اول طبیبك
دلیلندن قوقشرقدر یعنی ای دلائل عقلیه ایله اثردن مؤثره استدلال ایلین فلسفی
مشرب لبیب اولان عالمك اوکنده سنك دلیلك طبیبك دلیلندن دخی قوقش مردار
درکه طبیبك اکثر دلیلی بول وکاهی غایط ایله در اولور وکاهی دمدن دخی استدلال
قیلورکه آنك بوجمله دلیلی نجس وخبیثدر اما عندالعقل ای فلسفی سیرت سنك دلیلك
بوندن اخبث واقبحدر چونکم ای پسر سنك اثردن مؤثری بیلمك بوندن غیری
دلیلك یوقدر امدی کوه یی ونجسه وغایطه وبوله نظر ایله (می) ای دلیل تومثال
آن عصا * درکفت دل علی عیب العمی * غلغل وطاق وطرم وکیرودار * کمنی
بینم مرا معذوردار) ای سنك دلیلك اول عصانك مثلیدر سنك الکده عیب عمی اوزره
دلالت قیلدی یعنی ای سنك اثردن مؤثره استدلال ایلدیکك دلیل سنك دست
عقلکده سنك کورلکك عیبنه دلالت ایلر اکرسن کوردل اولیدك بوکونه دلیله
اعتماد ایدوب انکله یول ارامزدك بوکونه دلیلی الله الدیغك وانکله استدلال قیلدیغك

سنك بی بصیرت اولدیغكه ونور هدایتدن بی بهره قالدیغله دلالت ایلر غلغل وطق وطرم وكیرو دار بوجمله سی بویله دیمكدركه بن كورمزم بنی معذورطوت یعنی ای عقلیاته اشتغال قیلان وفلسفیاتی تتبع ایلیوب اول فنده ماهر اولان اول غلغله اولان غلغله لرو بوكسك مرتبه لر وقبض وبسطلر والحاصل ترتیب مقدمات نظریه قیللر وتصدیقات وتصوراتدن بحث ایلر ویز ثردن مؤثری ومصنوعدن صانعی بیلورزدیو سویلر بوجمله سنك نتیجه سی عندالعارفین بن بیلزم بنی معذورطوت دیمك اولور وبوجمله دلایل عقلیه كه ایراد ایلرسن برالای اوهام وخیالات قبیلندن اولور نته كم دلقكك های وهوی له شهره كاوب اهل شهره بی نتیجه اولان اوهام وخیالاتی براقدیغی كبی اولور

❊ منادی كردن سید ملك ترمدی كه هر كه درسه یا چهار روز بسمرقند رود بفلان مهم خلعت واسب وغلام وكنیزك وچندین زردهم وشنیدن دلقك خبراین منادی را درده وآمدن باولاق نزد شاه كه باری من نتوانم رفتن انجا واین كار من نیست ❊

بومرخ شریف سید ملك ترمدینك شهر ایچره منادیلره ندا ایتدرمسیدر بویله دیوكه هرشول كمسه اوچ كونده ویادرت كونده فلان مهم ایچون سمرقنده كیده اكا خلعت واسب وغلام وجاریه ووافر التون ویرم ودلقكك كویده ایكن بومنادینك خبرنی ایشتمه سنك واولاقلغله شاهك قتنه كلسنك بیانیدر بویله دیوكه پادشاهم باری بن عاجز اول دیاره بو قدر كونده كیتمكه قادر دكلم وبو بنم ایشم دكلدر (می) سید ترمد كه آنجا شاه بود * مسخره اودلقك دلخواه بود * داشت كاری درسمرقند اومهم * جست اولاقی تاشود آن مستتم * زد منادی هر كه اندر پنج روز * آردم زآنجا خبر بدهم كنوز) سید ترمد كه اول یرده شاه ایدی یعنی ترمد ولایتنده پادشاه ایدی آنك مسخره سی دلخواه اولان دلقك ایدی دلخواه كوكل استجی معناسنه درمقبول دل معناسی ویریلور یعنی دلقك آنك قلبنك مقبولی برمسخره ایدی اول شاه ترمد سمرقند شهرنده برمهم كار طوتدی براولاق استدی تااو كار مهمی اولاق مستتم اوله یعنی فوری واروب اول كار مهمی انده تمام قیله شهر ایچره منادیلرندا اوردی بویله دیوكه هرشول كمسه كه درت بش كونده بكا اول یردن خبر كتوره اكا كنزلر ویرم دیدی زدمنادی اسناد مجاز بدر بنی الامیرالمدینة قبیلندندر منادیلرندا اوردی معناسنه چونكه پادشاه شهر ایچره بو كونه ندا ایتدردی ❊ مثنوی ❊

دلقك اندرده بدوآن راشنید * برنشست وتابترمدمی دوید * مركبی دواندرآن ره شد سقط * ازدوانیدن فرس رازآن نمط) دلقك اول زمانده كویده ایدی شهر ایچره اول منادیلرندا ایلدیكنی اشتدی فوری برآت اوزره اوتوردی ترمد شهرنه دك یلدی وتمام سرعت قیلدی شواقدر كه برابكی مركب اول یولده سقط اولدی اول

اشكون آنی یلدرمكدن و بو نوع اوزره یورتمكدن برایكی آت چاتلدی ﴿ مثنوی ﴾ پس بدیوان دردوید از گرد راه * وقت ناهنكام ره جست او بشاه * غلغلی درجمله دیوان فتاد * شورشی دروهم آن سلطان فتاد) پس اول دلقك یول توزندن دیوانه یلدی واایاغی توزیله واول حالتله سرعت ایدرك دیوان ایچره كلدی ناهنكام وقتده یعنی زمانسز شاهه بواشغه یول واذن استدی چونكم اهل دیوان انك بو حالت اوزره سرعتله كاوب سلطانه بولشغه بی وقت اذن استدیكنی كورد كاری كبی جمله اهل دیوانه برفسلدی ومخفی دیدی وقودی دوشدی اول سلطانك وهمنه برقارشق وغلبه وحركت ایلك واقع اولدی عجبا دلقكك بویله بی وقت كلسنه وبوقدر سرعت وعجله قیلسنه باعث و بادی نه اوله دیوو همه دوشدی ﴿ مثنوی ﴾ خاص وعام شهررادل شد زدست * تاچه تشویش و بلا حادث شدست * یاعدوی قاهری درقصد ماست * یابلای مهلكی ازغیب خاست * كه زده دلقك بسیران درشت * چند اسب تازی اندرراه كشت) شهرك عوام وخواصنك كوكلی الدن كتدی تانه تشویش وبلا حادث اولشدر دیو كیمی دیدیكه عجبا یاقاهر عدو بزم قصد مزده یاخود برمهلك بلا عالم غیبدن یوقرومی قالقدیكه دلقك كویدن درشت اولان سیرالهنچه عربی آتی بولده اولدردی و بومرتبه اقدام وسرعت قیلدی بهرحال بونك براصلی اولمسه اول دلقك بومرتبه سرعت واقدام قیلمزدی دیوهر بری وهمه وكمانه دوشدی وعقللری شاشدی ﴿ مثنوی ﴾ جمع كشته بوسرای شاه خلق * تاچرا آمد چنین اشتاب دلق * ازشتاب اووفحش اجتهاد * غلغل وتشویش درترمد فتاد) آخرخلق شهرشاهك سراینه جمع اولمش بویله دیوكه تانیچون دلقك كویدن بویله شتابله كلدی وبونك اصلی ندر والحاصل اول دلقكك شتاب وسرعتندن وفاحش اولان اجتهادندن ترمد شهرنه غلغله وتشویش دوشدی وهر برینك عجبا بونك اصلی نه اوله دیو وهمه دوشوب عقلی شاشدی ﴿ مثنوی ﴾ آن یكی دودست برزانوزنان * وان یكی ازوهم واویلی كنان * ازنفیر وفتنه وخوف نكال * هردلی رفته بصدكونه خیال * هركسی فالی همی زداز قیاس * تاچه آتش اوفتاداندر پلاس) اول بریسی ایكی دیزی اوزره اوریجی واول بریسی وهمندن واویلی ایدیجی اولدی نفیردن وفتنه دن ونكال وعذاب خوفندن هربر كوكل صدكونه خیاله كتمش ودریای وهمه باتمشیدی هربركسه قیاسدن برفال اوردی بویله دیوكه عجبا تانه كونه آتش پلاس ایچره دوشدی وعجب بزه نه بلا وآفت مستولی اولدی دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ راه جست وراه دادش شاه زود * چون زمین بوسید كفتش هی چه بود * هركه می پرسیدحال زان ترش * دست برلب می نهاداو كه خش * وهم می افزودزآن فرهنك او * جمله درتشویش كشته دنك او)

﴿ والحاصل ﴾

والحاصل اول دلقك پادشاهه بولشمغه اذن واجازت استدی پادشاه اكا على الفور اجازت ويردی وكلسون ایچرو دیو بیوردی چونكم دلقك ایچرو كیردی وزمین اوپدی پادشاه اكا هاى نه اولدی دیدی هرشول كسه كه اول تلخ وترش رو بدن برحال صوردی النی دوداغی اوزره قودی بویله دیوكه خوش اول و برمقدار سكوت قیل آنك اول كونه فرهنك وهنرندن خلقك وهمی زیاده اولدی جمله سی تشویشده آنك دنك وحیرانی اولدیلر ﴿ مثنوى ﴾ كرد اشارت دلقك ای شاه كرم * یكدمم بگذار تامن دم زنم * تا كه بازآید بمن عقلم دمی * كه فتادم در عجایب عالمی) دلقك پادشاهك قتنه كلدكده پادشاه دخی اكا هی نه خبرتیز سويله دید كده دلقك اشارت ایلدی بویله دیوكه ای شاه كرم بردم جكزبنی قوتا بن دم اورم یعنی تنفس ایلیم وصولوقلنوب برمقدار كندیمه كلم وراحت بولم تا كم بنم عقلم بردم بكا كله كه بن برعجایب عالمه دوشدم ﴿ مثنوى ﴾ بعدیك ساعت كه شه ازوهم وظن * تلخ كشتش هم كلو وهم دهن * كه ندیده بود دلقك راچنین * كه ازو خوشتر نبودش همنشین) برساعتدنصكره كه پادشاه وهمدن وظندن هم آنك كلوسی وهم دهنی تلخ اولدیكه دلقكی آنجلاین كورممشدی كه آندن خوشتر آنك همنشینی اولممشدی (می) دائما دستان ولاغ افراشتی * شاه را اوشاد وخندان داشتی * آنچنان خندانش كردی درنشست * كه كرفتی شه شكم را بادو دست * كه ززور خنده خوی كردی تنش * رودرافتادی زخنده كردنش) زیرا اول دلقك دائما حكایه ولاغ یوجه ایلردی یعنی عالی حكایه ولاغ ولطیفه سویلردی شاهی اوشاد وخندان طوتردی اول شاهی انجلاین اوتورمق وقتنده خندان ایلردیكه پادشاه قارننی ایكی الیله زیاده كولدیكندن طوتردی كه كولمنك زورندن اول شاهك تنی درلردی خنده ایلمككدن یوزی اوزره دوشردی یعنی شویله برمضحك مسخره ایدیكه پادشاه آنی كوردكده وآنك لطیفه سنی اشتدكده شومرتبه شاد اولوب كولردی ﴿ مثنوى ﴾ بازامروز اینچنین زرد وترش * دست برلب میزندكای شه خمش * وهم در وهم وخیال اندر خیال * شاه را تاخود چه آید ازنكال * كه دل شه باغم و پرهیز بود * زانكه خوارزمشاه بس خونریز بود * بس شهان آن طرف را كشته بود * یابحیله یابسطوت آن عنود * این شه ترمد ازو در وهم بود * وزفن دلقك خود آن وهمش فزود) كیرو بوكون بونجلاین صاری یوزلو وترش روی النی لبی اوزره اورر بویله دیوكه ای شاه جهان خوش اول و برمقدار سكوت قیل آنك بویله ایلمسندن شاهه وهم ایچره وهم وخیال ایچره خیال بویله دیوكه تاخود نكال وعذابدن نه كله وعجبا نه آفت پیدا اوله كه ترمد شاهنك كوكلی غمله و پرهیزله ایدی اندن اوتریكه خوارزمشاه زیاده خونریز ایدی زیرا اول طرفك خوارزمشاه چوق شاهلرین دپه لمش ایدی

یاحیله ایله ویاخود سطوت وصلابتله اول عنود بوزمد شاهی هم آندن وهم
وخوفنده ایدی ودلقکك فندن خود آنك وهمی زیاده اولدی ﴿ مثنوی ﴾
کفت زوترباز کوتا حال چیست * این چنین آشوب وشورتوز کیست) پادشاه
دلقکه ایتدی تیزرك سویله تاحال نه در بونجاین سنك آشوبك وشورشك کیمدندر
و بوقدر سرعت و اقدامك اصلی نه در دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت من درده
شنیدم آنکه شاه * زده نادی برسرهرشاهراه * که کسی خواهم که تازد درسه روز
تاسمرقند ودهم اورا کنوز * کنجهابدهم ورا اندر عوض * چون شود حاصل
ز پیغامش غرض * من شتابیدم برتو بهرآن * که بکویم که ندارم آن توان * این چنین
چستی نباید ازچومن * بازاین امیدرا برمن متن) دلقك شاهه ایتدی ای شاه جهان
بن کویده آنی اشتدمکه شاه حضرتلری هرشاهراهك باشنده منادیلره ندا
اوردردی بویله دبوکه برکسه استرمکه اوچ کونده سمرقنده دکچابه وبن اکا
کنوز ویرم اول کسه یه عوضده کنجلر ویرم واکا ایلکلر ایلیم چونکم اول کسه نك
پیغامندن غرض ومقصود حاصل اوله بن کویدن سنك قتکه سرعت ایلدم
وعجله ایله کلدم اندن اوتری که تا سکا دیمکه بن اول تاب وتوانی طوتمزم بونجلاین
چستلك وچابکلك بنم کبیدن کلمز باری بوامیدی بنم اوزریمه طوقومه و بنم کبیلردن
بوکاری اومه هله بن بوندن سمرقنده اوچ درت کونده وارمغه قادر دکلم معلوم
شریفك اولسون دیدی (می) کفت شه لعنت برین زودبت باد * که دوصد
تشویش درشهر اوفتاد * از برای این قدرای خام ریش * آتش افکندی تو
درمرج وحشیش) چونکم شاه آنك بی معنی اولان کلامنی و بی نتیجه اولان سعی
واقدامنی اشتدی اکا ایتدی یوزلعنت بوسنك تعجیل وشتابك اوزره اولسونکه
شهره ایکی یوزتشویش دوشدی و بوندن هر برینك عجبا بونك اصلی نه اوله دیو
عقلی شاشدی ای خام ریش یعنی ای ناپخته بوقدردن اوتری سن اوتلقه واوته
آتش براقدك واود صالدك بوقدرهای وهویك وکفت وکویك وسعی وشتابك
همان نتیجه سی بومی ایمش خلق بوقدر کرمیت وحرارتله کلمنك براصلی و فصلی
وارصانوب وهمه دوشدی بزده سنی برآدم ظن ایلیوب سنك بوکونه کار وکردار کده
برمعنی ونتیجه وارصاندق مکرکه بوهمان برقوری اوهام وخیالات ایمش ﴿ مثنوی ﴾
همچواین خامان باطبل وعلم * که اولاقانیم درفقر وعدم * لاف شیخی درجهان
انداخته * خویشتن رابایزیدی ساخته * هم زخود سالك شده واصل شده * محفلی
واکرده دردعو تکده) بوطبل علمله اولان خاملر کبی که بز فقر وعدم یولنده
اولاقلرز یعنی دلقکك بیهوده اولان سعی وسرعتی و بی معنی اولاقلغی وکلوب
شهر ایچره نتیجه سز ولوله وغلغله صالوب برآلای خلق وهمه براقدیغی کبیدر

بوطبله وسنجاقله برنيچه خام وناپخته‌نك بر يره كلمسى وجمع اولمسى بويله ديوكه
بز فقير وعدم يولنك اولاقلريز بز سرمزى ديمزز ديرلر وخلقه اول طبله وعلمه
بروهم وكمان براغورلر خلق انلرك اول هيئت غريبه سنى وهاى وهوينى وحالت
عجيبه سنى كوروب بونلرده برحالت واردر اكر بونلرده برسر وبرحالت اولميدى
بومرتبه هاى وهوى قيلمزلردى ديوب وهم وكمانه دوشرلر اما اوته سنه باقسك
اصلا او يوق بو يوق همسان اوته سى سؤال اولنسه بن حقيقت سمرقنده كيدمزم
ديمكى اشعار ايلرا كثرمرابى ومزورهم شيخلك لافنى جهانه آتمش كنديسنى بايزيد
دوزمش لكن ادب مشيخت نه‌در بيلمزو بركسه نه مرتبه‌يه واصل اولد قده شيخ
اولمغه لايق اولور اندن خبرطوتمز اكرچه دعواسنه باقسك بايزيد بچنور لكن
درونه باقسك يزيد اندن عار ايلر نفس اماره صفتلرندن قورتلمش وآفات نفسانيه دن
خلاص اولمش وحق تعالينك وصالى نه كونه اولور بيلمش ولكن هم كنديدن
سالك اولمش وواصل حق اولمش وكنديسندن اورته‌لغى بيلمش وآكلمش اصلا
مشكلى قالمش مرشد انام اولمغه لايق اولمش بواجلدن دعوت محلنده برمحفل ايتمش
يعنى ناسى دعوت ايلمكلك محلنده برمجلس ومجمع پيدا قيلمش انلره حضرت حقك
آشنالغندن ووصالندن خبرويرر وحضرت نبى عليه السلامك واكاوارث اولان
واينك دخى كندى ايله آشنا اولمسندن پيغام ايركورر تكميل اسمادن دم اورر ومقام
حقيقتده طورر برآلاى ساده دللر دخى انى اشيدوب كرچك صانور اما اوته سنه نظر
ايلمسك اصلاندن خبرو آكاهلغى يوقدر (مى) خانهٔ داماد پرآشوب وشر * قوم
دخترا نبوده زين خبر * واوله كه كار نيمى راست شد * شرطهايكه زسوى ماست
شد * خانهارا روفتيم آراستيم * زين هوس سرمست وخوش برخاستيم) بونلرك
مثالى شول مدعى ولافى اولان دامادة بكزر كه اول دامادك خانه سى آشوب وشر ايله
پردر امادختر قومنه بوندن خبراولمش يعنى بومدعيلر ولافيلر شول بركسه‌يه بكزر كه
برصاحب دولتك كريمه سنه كندى كوكلندن كويكوا اولوب ناسى بزم جميتمز واردر
دوكونمزه كالك ديوانلردن جلب منفعت ايتمك ايچون كندى خانه سنه دعوت قيلور
اول خانه‌يه جمع اولوب انلردن جلب پرآشوب وپرشر اولور طبللر چالنور وهاى
وهويلر اولور اما قزقومينك اصلاندن وآنك دوكوندن خبرلرى يوقدر بوكونه
واوله وغلغله صالمشلركه نصف كار راست اولدى وثبوت بولدى شول شرطلركه
بزم جانبمزدندر حاصل اولدى بزاولرى سپوردك وبزه دلك بوهوسدن سرمست وخوش
قالقدق ديرلر وبوطائفه‌نك السنهٔ احوالى بومضمونلرى سويلرلركا نه ديرلركه اول
دخترى قبول ايلمك شرطى واولرى سيلوب وسپورمك وآراسته قيلمك ودوكون
تداركن كوروب خلقى دوكونه دعوت قيلوب جمع ايلمك كارى بزم جانبمزدن حاصل

اولدی زایشی تمام ایتدك سوزهمان قیز او بنده قالدی ﴿ مثنوی ﴾ زآن طرف آمدیکی پیغام نی * مرغی آمد این طرف زآن بام نی * زین رسالات مزید اندر مزید * یك جوابی زآن حوالیتان رسید * نی ولیکن یارماز ین آگهست * زآنکه ازدل سوی دل لابدرهست) بونلره اول طرفدن بر پیغام کلدیمی یوق کلدی اول بام عالیدن بوطرفه برقوش کلدیمی یعنی بومدعی اولان طائفه یه دیسك اول محبوب حقیقی طرفندن سزه بر پیام ویاالهام کلدیمی بونلردیرلر یوق کلدی واول بام عالیدن برمرغ کلدی وبرخبر کتوردیمی بونلر دیرلر یوق کتوردی ای مدعیلر سزك بومزیداندرمزید اولان رسالتلربکردن اول محبوب حقیقینك حوالیسندن سزه برجواب ایرشدیمی بونلرك لسان حالی یوق ایرشمدی دیر ولسان قالی دیر ولیکن بزم یاریمز بوبزم کاریمزدن آگاه وخبرداردر اول جهتدن که کرکلدن کوکل جانبنه لابد یول واردر نته کم (من القلب الی القلب روزنة) دیمشدر چونکم بزم قلبمز اندن آگاهدر اول دخی بزدن آگاهدر بزآنك مشتری وعاشقلری اولدیغمزی اول بیلور واول بزم حالمزدن وکاریمزدن نیچون غافل اولور ﴿ مثنوی ﴾ پس ازآن یار بکه امید شماست * ازجواب نامه ره خالی چراست * صدنشانست ازسراروازجهار لیك بس کن پرده زین در برمدار) چونکم سزك دعوا کز بودر پس ای مدعیلر شول بر یارایله سزك امیدیکز ومرجوکزدر جواب نامه دن یول نیچون خالیدر یعنی برکمسه برکمسه ایله یار وآشنا اولسه واکا برنامه یازوب کوندرسه بهرحال اول کندینك آشناسی اولان یاردن آنك نامه سنه کوره جواب کلور وایکی طرفدن بیله نیجه مکالمه واقع اولور (الیه یصعد الکلم الطیب والعمل الصالح یرفعه) آیت کریمه سنك موجبنجه سزك کلامکز وعملکز نامه کبیدر اکرسزك کلامکز کلم طیب قبیلندن وعملکز عمل صالح سیلندن اولیدی حضرت حقه اول کلم طیب صعود ایلیوب واصل اولوردی وجناب عزتدن سزه آنك جوابی منزله سنده اولان نیجه مجازات و مکافات ظهوره کلوردی کما قیل (بیت) تا الیه یصعد اطیاب الکلم * صاعد امنا الی حیث علم * ثم تأتینا مکافات المقال * ضعف ذاك رحمة من ذی الجلال) الحاصل عاشقله معشوق مابینده سرار وجهار جهتندن یوزنشان واردر کیزاو وآشکارا آشکارا صادق اولنلرك نیجه برهانی واردر فحن برطائفه (نحن احباء الله واولیاء الله) دیودعوا ایلسه لر وخلقه بزحضرت حقه آشنایز وحضرت نبی علیه السلامك نورندن روشنایز دیو سویلسه لر انلره عاقل وعارفلر (هاتوا برهانکم ان کنتم صادقین) دیرلر وصادق اولنلرك سرا وجهرا نیجه یوز نشانی واردر اول نشانلردن بریسنی کتورك کورهلم دیوسویلرلر کرچه بویله در لیکن بونلرك کذبنه وریاسنه واقف وعارف اولان بس ایله یعنی سوزی کافی سویله وخاموش اول

بوقپودن پرده‌یی قالدرمه تابونلرك درونده هر كس واقف اولیه عاقله بوقدر اشارت بسدر (م‌ی) بازرو تاقصهٔ آن دلق كول * كه بلا بر خویش آورد از فضول) اول كول وابله اولان دلقك قصه‌سنه دك كیروكیت وآنك قصه سنی وحالنی بیان ایت كه اول دلقك فضولكندن كندیسنه بلا كتوردی وهر زمان مسخره‌لق برنده اولوروآنك هر كاری شاهه خوش كلور صانوب بو بیهوده كاری ایشلدی لكن كندی ظن ایلدیكی كبی چقمدی نته‌كم بومدعی ولافی اولان كذابلردخی (وهم یحسبون انهم یحسنون صنعا) آیت كریمه‌سنك مفهومی اوزره اكرچه بز ایو ایش اشلرز صانورلر وحضرت حقدن انك مقابله‌سنده نیجه خیر ظهور ایدر اومرلر اما (وبدالهم من الله مالم یكونوا یحتسبون) آیت كریمه سنك فحواسنجه بلكه بونلره الله تعالی حضرتلرندن ظن ایلمدكاری شی ظاهر اولور وبونلره دلقك كوله اولان خشم وغضب الهی كلور * مثنوی * پس وزیرش كفت ای حق راستی * بشنو از بندهٔ كمینه یك سخن * دلقك از ده بهر كاری آمدست * رای او كشت و پشیمانش شدست) پس وزیر دخی شاهه ایتدی ای قیام حق ایچون ستون اولان شاه بو بندهٔ كمینه دن بر سوز ایشت اول سوز بودركه دلقك كویدن شهره بومرتبه سرعتله وعجله ایله بهرحال بر كاردن اوتری كلشدر آنك رأیی شهره كلد كده دوندی ومتحول اولدی واول كاره پشیمان اولمشدر * مثنوی * زآب وروغن كهنه را نومیكند * او بمسخركی برون شومی كند * اونیام غود پنهان كرد كاردر * بی كمان اوراهمی باید فشارد * پسته را باجوز را تاشكنی * نی نماید دل نه بدهد روغنی) باغدن وصودن اسكی بی یكی ایلر یعنی بومقرردر كه دلقك كویدن شهره بر كار فاسد ایچون كلشدر نهایت مافی الباب بوراده خلط كلام ایلكدن ومداهنه قیلمقدن اسكی فكرنی اورتوب یكی سوز سویلر اول مسخره‌لقله بوجرمدن طشره اولمق ایلر وبو لعبله خلاص اولمق ومؤاخذه دن نجات بولمق استر اول دلقك مثلافینی كوستردی ویچغی كیزلدی یعنی بونك بر فكر فاسدی وغرض باطلی واردر بچاغی كیزلیوب آنك نیامنی كوستردی منافق كبی بودخی فی الحال كندی فكر فاسدنی كیزلیوب اورته‌لغی مسخره لغه بوزوب بوكونه لاغ ولطیفه ایله كندی قباحتنی ستر قیلمق استر بونك بومرتبه سرعت واقدامندن مرادی بودكلدركه انسز وشكسز آنی صقمق وعصر ایتمك كرك مثلا فستقی ویاخود جوزی تاصقمیه سن وعصر قیلمیه سن نه قلبنی كوستر ونه برروغن ویرر جوز و یافستق طشره سنی صقمنجه ایچر وسنی كوسترمز وآنی عصر قیلمینجه یاغنی اظهار قیلمز پس بوفاسده دخی عظیم اشكنجه كركدر تاكم مافی الضمیرنی اظهار ایلیه ودرونده كتم ایلدیكی افكار فاسده‌یی هرنه ایسه بر بر سویلیه دیدی * مثنوی * مشنوان دفعوء ازفرهنك او * دونكر درارتعاش

ورنك او) ای پادشاه هم آنك فرهنك وصنعتندن آنك بوكونه دفعنی ایشتمه و بن
کویدن شهره انجق شو کاردن اوتری کلدم دیدیکنی قبول ایتمه آنك دتره مسنه
ورنك وروینه نظرایله که (الخائن خائف) دراکر خائن اولمسیدی نه قورقردی
وره بی نیجون متغیر اواوردی (م ی) کفت حق سیماهم فی وجوههم * زانکه
غمازست سیماومنم) حق تعالی سوره فتحده (سیماهم) بیوردی یعنی انلرك
سیمالری انلرك وجهلرنده غماز ومنمدر بو آیتك تفسیری برقاج محلده مرور
ایلمشدر جمله دن جلد اولده خرکوشك شیره بنم رنك وروینه نظر ایله * حق
چو سیمارا معرف خوانده است * بیوردقلری بیتك شرحنده مرورقلمش و بعض
آیت وحدیث دخی آنده ودردنجی دفترده دخی دفتن طیلان الهی شرحنده
مرورایلمشدر اول محلارده طلب اولنه منم افعال بابندن اسم فاعلدر نمام درونده
برازی کبزلیجی وکنوروب آنی برآخرکمسه یه سو یلیجیدر سیما دخی درونده اولان
اسراری اظهارایلیجی وغارفه سو یلیجیدرکه حق تعالی یعرف المجرمون بسیماهم
بیورمشدر بودلقکك مجرم وخائن اولمسی سیماسندن ظاهردر (م ی) این معاین
هست ضدان خبر * که بشر بسرشته آمد این بشر) بومعاین اول خبرك ضدیدرکه
بو بشرشرله سرشته کلدی یعنی حضرت نبی (لیس الخبر کالمعاینة) بیوردی عیاندن
صکره خبر وبیانه احتیاج قالمزدلقکك سیما وچهره سندن بوظاهر ومعاین اولان
حال آنك اول خبرینك وحالتك ضدیدر اکرچه بن شو مصلحت ایچون کلدم دیو
خبر ویرر اما بوفاسدلك سیماسی اول خبرك ضدنی خبر ویرر که هیچ شبهه یوقدر
بو بشرشرله تخمیراولمش کلدی نهایتی شر وفسادنی اضمار قیلدی وظاهر ایوزه
کولیجی اولدی دیدی تنبیه اولدرکه خلقی کولدرمکدن اوتری وانلره مسخره لق
قیلمقدن اوتری برکمسه برسوزی سویلسه ویاکذب ایلسه دنیاده وآخرتده بلایی باشنه
صاتون آلور ونیجه عقوبته کرفتار اولور کما قال علیه السلام * ویل لمن یحدث
فیکذب لیضحك به القوم ویل له ویل له وقال ان العبد لیقول الکلمة لایقولها الالیضحك
بها الناس یهوی بها العبد کما بین السماء والارض وانه لیزل عن لسانه اشد مما یزل عن
قدمه * کذا فی المصابیح فی باب حفظ اللسان و بونده شو معنایه دخی تنبیه واشارت
اولورکه برکمسه ناسی وهمه دوشوره جك کار وکرداری ایلمکدن وخلقی سوء ظنه
براغه جق کفتاری هم سویلمکدن حذر و پرهیز ایلمك هم لازمدرکه * اتقوا مواضع
التهم * بیورلمشدر وفی الحقیقه بودلقك مسخره نك کفتاری وکار وکرداری مواضع
تهم اولمشدر وچوق کمسه لری وهمه وسوء ظنه دوشورمشدر بو بلالره کرفتار
اولسه وخلقی اکا بوکونه سوء ظن قیلسه لایق اولور ﴿ مثنوی ﴾ کفت دلقك
بافغان و باخروش * صاحبا درخوان این مسکین مکوش * پس کمان ووهم اید

درضمیر * کان نباشد حق و صادق ای امیر) چونکم دلقك بیچاره وزیردن
بوسوء ظنی کوردی واول کلامی اشتدی فغان وخروشله اکا ایتدی ای صاحب
دولت وای مصاحب سر پرسلطنت بزمسکین وفقیرك قانه سعی ایله وبن بی گناهك
حقنده بو کونه سوز سویله بنم بو کاردن مرادم لاغ واطیفه ایدی بن بونی شاهه
خوش کلور صاندم لکن ناخوش کلدی ضمیره چوق وهم وکمان کلورکه اول ضمیره
کلان وهم وکمان ای امیرحق وصادق اولمز بلکه ظن وکمان قبیلندن اولور (می)
ان بعض الظن اثمست ای وزیر * نیست استم راست خاصه برفقیر) بو بیت سورهٔ
حجراتده اولان بوآیت کریمه یه اشارتدر قال الله تعالی (یاایها الذین امنوا اجتنبوا
کثیرامن الظن) یعنی ای اللهه ایمان ایدنلر مجانبت ومباعدت ایلیك ظنلردن چوق
ظندن یعنی اهل خیرو مؤمنین حقنده سوء ظندن احتراز ایلیك وکثیرا لفظنی
ابهامله ایراد ایلمسی هرظنده احتیاط واهتمامدن اوتریدر (ان بعض الظن اثم)
زیرا بعض ظن معصیتدر صاحبی عقابه مستحق اولور آنکله پس علی کل حال
صلحا حقنده احتیاط لازمدر (ولاتجسسوا) تجسس ایلمك بری بریکزك عیبنی
(ولایغتب بعضکم بعضا) بعضکز بعضکزی غیبت ایلمسون یعنی بعضکز غائب
اولدقده بعضکز انی سوء حالله ذکر ایلمسون وسئل رسول الله صلی الله علیه وسلم
عن الغیبة قال علیه السلام ان تذکر اخاك بما یکرهه ان کان فیه فقد اغتبته وان
لم یکن فیه فقد بهته (ایحب احدکم ان یأکل لحم اخیه میتا) یعنی یاسزدن بریکز محبت
ایدرمی برادرك اتنی یمکلکه اول برادری میت اولدیغی حالده (فکرهتموه)فاشرط
محذوفك جوابیدر یعنی اکرسزلکاوزر یکزه عرض اولنسه قرندا شکزلك میت
اولدیغی حالده اتن یمك پس سز انی کریه کورورسز بلاشبهة پس غیبت بوندن
دخی افحشدر (واتقوا الله ان الله تواب رحیم) اتقا ایلیك اللهدن غیبت سببیله
معذب اولمقدن تحقیقا الله تعالی توبه یی قبول ایدیجیدر غیبتدن تائب اولنلردن
مرحمت ایدیجیدر تائب اولنلره ومعنای بیت بویله دیمك اولورکه دلقك وزیره ایتدی
ای وزیر تحقیقا بعض ظن اثمدر انك صاحبی عتابه وعقابه مستحق اولور وحضرت
نبی علیه السلام (ایاکم والظن فان الظن اکذب الحدیث) قولیله ظنك اکذب حدیث
نفس اولدیغنه اشارت بیورر وسوء ظن ایلمکدن دخی تخویف وتحذیر قیلور پس
فقیراولنلرحقنده بوکونه سوء ظن ایلمك ظلم وستمدر ظلم وستم ایسه راست دکلدر علی
الخصوص فقیر اوزره بونده تنبیه اولدرکه مالا یعنی اولان قولی قائل اولان
ونامشروع ونامعقول اولان وتحتنده فائده سی اولمین کار وکرداری اشلین ملاحده یه
عقلا وعلما طرفندن انکار اولنسه وسوء ظن قیلنسه انلر بوکونه شرعی اولان اقواله
تمسك ایدوب دیرلرفقرایه سوء ظن ایلمك عین اثمدر بزم بو کار وکرداردن مرادیمز

خلقك بزدن توهم وتخيل ايلدكلرى كبى دكلدر بلكه بزم بوندن مراديمز افناى وجود ايلمكدر ديرلر وانلر ايتدكلرى قباحتدن وايشلدكلرى فضاحتدن هيچ آكاه وخبردار اولميوب (الذين اتخذوا دينهم لعبا ولهوا) آيت كريمه سنك فحواسنجه آنى كنديلره دين وآيين اتخاذ ايلمشلردر انكيچون كندى حقلرنده منكر اولنلره رضا ويرميوب بزم حقمزده بويله سوء ظن ايلمك ظلم وستمدر ديوسوبلشلردر

﴿ مثنوى ﴾ شه نكيرد آنكه ميرنجاندش * ازچه كيرد آنكه مى خنداندش) اى وزير شاه كريم الشان طوتمز اول كمسه يى كه انى اينجيدرندن طوتر اول كمسه يى كه آنى كولدرر يعنى دلقك اسلوب حكيم قاعده سى اوزره پادشاهه كنديسنى اخذ ايتمكى وستم بوانه كتمكى افهام ايتمك استر وزيره ديركه اى وزير شاه جهان برمرتبه كريم الشاندركه بركمسه آنى اينجيدرسه اول شاه كريم آنى اخذ ايتمزنه سبيدن اخذ ايلرشول نديمى كه اول نديم آنى خندان ايلر واكا هميشه لطيفه لر ولافلر سويلر

﴿ مثنوى ﴾ كفت صاحب پيش شه جاكير شد * كاشف اين مكر واين تزوير شد * كفت دلقك را سوى زندان بريد * چابلوس وزرق اورا كم خريد) صاحبك كفتى پادشاهك اوكنده جاكير اولدى يعنى صاحب دولت اولان وزيرك سوزى پادشاهك قتنده يرطوتجى وقلبه تأثير ايديجى اولدى بومكرك وبوتزويرك شاه كاشفى اولدى وبونك حقيقتنه ايرمكه عزيمت قيلدى يانده اولان خدمتكارلره امر ايدوب ديدى بودلقكى زندان جانبنه ايلتك آنك چاپلوسنى وزرق ومكرنى آزآلك يعنى انك تملقنى وحيله وزرقنى اصغا ايلمك وقبول قيلمك ﴿ مثنوى ﴾ مى زنيدش چون دهل اشكم تهى * تادهل وار او دهدمان آكهى * تر وخشك وپرو تهى باشد دهل * بانك او آكه كند ما را ز كل * تا بكويد سر خود را ز اضطرار * آنچنانكه كيرد اين دلها قرار) اول دلقكه اوروكز اشكمى تهى دهل كبى تا كه او دهل وار بزه آكاهلق ويره يعنى پادشاه جلادلره امر ايدوب ديديكه اى جلادلر بو دلقكه كوتك اوريكز طبلزنلر طبلك قارننى غلافندن تهى وخالى ايدوب اول طبلك اشكمنه چوب اوردقلرى كبى سزدخى بوخائنك قارننى جامه لرندن خالى ايدوب عريان ايليك اندنصكره دهل كبى اشكمى تهى اولدقده انك قارننه ضرب شديد ايله چوب اورك تاكه طبل كبى اول دلقكك آوازى چيقه وبزه درونندن خبر وآكاهلق ويره دهل تر وخشك وتهى وپر اولسه انك صداسى بزى جمله حالندن آكاه ايلر يعنى برطبل دخى اكا ضرب اولنمزدن اول وكوتك چالنمزدن مقدم نه حالده در كمسه نك معلومى دكلدر امادوكولدكدنصكره اكر ياش ونمناك ايسه صداسى اكا كوره كلوروا كر خشك وقورى ايسه هم صداسى اكا كوره كلوروا كر آنك ايچى طلو ايسه هم صداسى اكا كوره كلوروا كر انك ايچى خالى ايسه هم بانك وصداسى اكا كوره ظهور ايلر والحاصل طبل ضرب اولندقده انك صداسى بزى بوذكر اولنانلرك جمله سندن آكاه وخبردار ايلر

آنك صداسندن معلوم اولوركه اول طبل قورومیدر یاشمیدر وطلومیدر بوشمیدر بهرحال ظهوره كلور پس بوداكه دخی طبل كبی وافر كوتك اوربكزتاكم اضطراردن كندی سردروننی سویلیه آنجلین سویلیه كه بوكوكلرقرارطوته وشبهه وكماندن خالی اولوب اكا تصدیق ایده بونده مضحكه ومسخره لق قیلنلره ومالایعنی سویلینلره وبیهوده وبی فائده یبره سعی واقدام ایلینلره حصه واردركركسه طریق فقرادده اولسون كركسه صورت اغنیاده اولسون پادشاه حقیقتك بوكونه كسه لره بویله شكنجه وعذاب بیورمسنه رمز واشارت اولور (م ی) چون طمانینست صدق و بافروغ * دل نیارامد بكفتار دروغ) چونكم صدق بافروغ طمانینه در كوكل كفتار دروغله دیكلمز یعنی چونكم شعله لو وضیالو اولان صدق قلبه سكوت ویریجی وطمانینت ایركوریجیدر بركسه صدقی قویوب كذب سویاسه كفتار دروغدن كوكل آرام بولمز وسكوت قیلمز * كما قال علیه الصلوة والسلام (دع مایریبك الی مالایریبك فان الصدق طمانینة وان الكذب ریبة) رواه احمد والترمذی عن الحسن البصری (م ی) كذب چون خس باشد ودل چون دهان * خس نكردد دردهان هرگز نهان * تادر و باشد زبانی می‌زند * تابد انش ازدهان بیرون كند) مثلا كذب خس كبی وكوكل دهان كبی اولورخس وخاردهانده هركز نهان اولمدیغی كبی كذب دخی كوكلده نهان اولمزوقلبه سكون ویرمز مادامكه اول خس دهانده اوله آنك صاحبی برزبان اورر دانشله دهاندن بیرون ایلینجه یه دك یعنی تاكم خس اول دهانده اوله اول دهانك صاحبی او جانبه بوجانبه برزبان اورر ودیلی طولاشدیرر البته درست سویلمكه ودهانی خس وخاشاكدن سالم اولان كمسه كبی نطق ایلمكه قادر اولمز تاكم عقلاه وعمله اول خاری دهانندن مكر بیرون ایلیه اندنصكره زبان اورمقدن ودل طولاشدرمقدن قورتلور دهانی سالم اولان كمسه لر كبی سوز سویلمكه قادر اولور وفی الحقیقه بركمسه نك اسانندیكن باتسه مادامكه اول دیكن واول زخم آنك آغزی ایچره اوله طوغری سویلمكه قادر دكلدر تاكم اول دیكنی آغزندن طشره چیقارمیه سلامت بوله مز كذبی دخی بعینه سن بوكا كوره قیاس ایله اولا كاذبك دهانی ولسانی آغزنه دیكن بتان كمسه نك دهانی ولسانی كبی اولور برطوغری كلام سویلمكه قادر اولمز وثانیا مستمع اولان صافی دلك كوكلی بر دیكندن خالی دهان كبیدر كذب ایسه محقق دیكن كبیدركه كذب اول صافی دلك كوكلنه كیردكده اكا بتر وكوكلده آرام وسكون ویرمز تاعلمله انی مكركه قلبندن اخراج ایلیه زیرا (الكذب ریب فی القلوب والصدق اطمئنان طروب) حدیث شرینی بوخصوصده قتی كوزل بیورلمشدر (م ی) خاصه كه درچشم افتد خس زباد * چشم افتد درنم و بند وكشاد * ماپس این

خس را زنيم اكنون لكد * تادهان وچشم ازين خس وارهد) خصوصا كه چشمه باددن خس دوشـه چشم نه دوشر و بنـد ه وكشاده دوشر ودر بند ودر كشاد تقديرنده اولور و بنـد كوزى اورتمكدن وكشاد آچمقدن عبارت اولور بز پس شمدى بو خسه لكد اورهلم تا كم دهان وچشم بو خسدن كيرو قورتله خسدن مراد بونده كذب وهم كاذبدر ودهاندن مراد كوكل دهانيدر نته كم مقدم * كذب چون خس باشدودل چون دهان * بيوردقلرى بو معنايى مؤيد اولور وچشمدن مرادهم چشم دل اولور كه بصيرت دينور پس تقدير كلام بويله ديمك اولور كه على الخصوص بومقرردر كه باد هواى نفسانيدن خس كبى او لان كذب چشم قلبه دوشه چشم قلب نمناك اولمغه واضطرابه دوشر كه بند وكشاد چشم قلبه نسبتله قلق واضطرابدن عبارت اولور پادشاه ايتدى پس بز بو خس او لان كاذبه شمدى دپه اورهلم وكوتك چالهلم تاكم كوكل دهانى وجان كوزى بو خس ودنيدن خلاص اوله و بونك خس كبى اولان كذبى كوكلره باتميه وچشم جا نمزه الم واضطراب ويرميه چونكم حضرت مولانا قدس الله سره العزيزك مقصود شريفلرى بوقصه دن طالب اولنلره حصه بيان ايلمكدر وزيرلساندن ودخى شاه جهان دهانندن بوقدر فائده وحصه بى بيان ايلديلر شمدى دلقك زبانندن دخى وزير واميراولنلره نه لازم اولديغنى تقرير وبيان ايدوب بيوررلر (م ى) كفت دلقك اى ملك آهسته باش * روى حلم ومغفرت را كم خراش * تابدين حد چيست تعجيل نقم * من نمى پرم بدست تودرم) دلقك پادشاهك خشم وانتقامده تعجيل وشتاب ايتمسن كوروب ديديكه اى ملك آهسته اول و بركمسه يه انتقام مراد ايلسك تأنى قيل حلم ومغفرت يوزنى ناخن خشمله ترمله (والكاظمين الغيظ والعافين عن الناس والله يحب المحسنين) بيورلمشدر پادشاه اولنلره حليم اولمق الزم وانتقام محلنده عفو ومغفرت قيلمق اهمدرطوتلكه عفو ومغفرت اولمش وهر كسك جرمنه كوره تأديب ومؤاخذه لازم كلمش تانقمه تعجيل بوحد وبومرتبه ده نه در يعنى نقمتلره وشكنجه لره تابومرتبه تعجيل وشتاب ايلمك نه دندر بن اوچمزم سنك الكده يم وسنك حكمكده يم اوچسم و ياخود قاچسم بومرتبه تعجيل ايلسك وجهى وارايدى اماچونكم سنك الكدن اوچمغه وقاچمغه قادر دكلم پس انتقامه بومرتبه تعجيل ظل الله اولان شاهلره لايق اولمز واكرتأديك خدا ورسولى ايچون ايسه انده استعجال ايلمك خود روا كلمز ﴿ مثنوى ﴾ آن ادب كه باشد از بهر خدا * اندرآن مستعجلى نبود روا * وآنچه باشد طبع وخشم عارضى * مى شتابد تانكردد مرتضى * ترسدآرايد رضا خشمش رود * انتقام وذوق آن فايت شود) اول ادب كه خدادن اوترى اولور يعنى شول تأديب وكوشمال خداى تعالينك رضاى شريفيچون اوله انده مستعجل اولمق روا اولمزيرا

استعجال شيطاندن ونفس پرعصياندن وحلم وتأنی رحماندندر واول نسنه كه طبع وخشم عارضی اوله سرعت ايلر تامر تضی اولمز يعنی اول نسنه كه بركسه ده طبيعت اوله ودخی خشم اوله خشمنی انفاذ ايلمكده سرعت ايلر حتی رضاپذير اولمز انكچونكه قورقرا كر رضا كلورسه آنك خشمی كيدر انتقام ايلمك واول انتقام ايلمك ذوقی فائت اولور و خلاصهٔ كلام وتوضيح مرام بويله ديمك اولور كه اول تأديب كه طبيعی واول خشمكه عارضی اوله آنك صاحبی مغضوب عليه اولان كمسه يه غضبنی فوری اظهار ايليوب آندن انتقام آلمغه سرعت وعجله ايلر وراضی وخشنود اولمز انكچونكه اكر اول حينده اكا رضا وحلم كلورسه وآنك خشمی كيدرسه اول كمسه يه رضا حالنده انتقام ايلمك كيدر وآنك ذوقی فوت اولور پس همان خشم كلدكده آنی دفع ايتميوب انتقام آلمغه عجله قيلور بوكونه خشم وغضب لله اولمز بلكه شيطانی ونفسانی اولور وبونك صاحبی حقك غضبنه وعتابنه مستحق كلور

﴿ مثنوی ﴾ شهوت كاذب شتابد در طعام * خوف فوت ذوق هست آن خودسقام *
اشتها صادق بود تأخير به * تا كوار يده شود آن بی كره) كذلك شهوت كاذبه طعامه ايورذ وقك فوتنك خوفندن اوتری اول خودسقامدر شهوت بونده اشتها معناسنه در نته كم مابعدنده اولان بيت بومعنايی مؤيد اولور يعنی انسانك طبعنده طعامه ايكی كونه اشتها واردر اشتهای كاذب هنوز بركسه نك قارنی طوق ايكن طعام يمكه سرعت وعجله ايلر طعامك ذوقنك فوت اولمسی خوفندن اوتری يعنی ديركه شمدی بونفيس اولان طعامی يميز ايسم بونك ذوقی فوت اولور ديوب طبيعت اشتهای كاذبك مقتضاسی اوزره قارنی طوق ايكن آنی يمكه سرعت ايلر اول خود عين سقامت اولور زيرا ادخال الطعام بعد الطعام تغيير مزاجه ونيجه امراضه سبب اولور ايمدی اشتها صادق اوله تأخير يكدر تا كم اول طعام كرهسز هضم اوله يعنی نچن نفسك حظ ايلديكی برطعام حاضر اولسه ونفس آنی فی الحال يمكه اشتها قيلسه صبر وتأخير اوليدر انكچونكه اشتها صادق اوله حتی مأكول اولان طعامی بی عقده هضم اوله وكياوس بوله پس قوت شهويه نك كذبی وصدقی اولديغی كبی قوت غضبيه نك دخی كذبی وصدقی اولور طبيعت اوزره فوری عارض اولان غضب ذوق انتقامدن اوتری حاصل اولور پس صبر وتأخير ايلمك اولی اولور تاكم اكر اول غضب حقانی ايسه صدقی ظهوره كلور واكر نفسانی وعارضی ايسه كذبی ظهوره كلوب زائل اولور ﴿ مثنوی ﴾ تو پی دفع بلايم ميرنی *
تابيبنی رخنه را بندش كنی * تا ازآن رخنه برون نايد بلا * غيرآن رخنه بسی دارد قضا * چارهٔ دفع بلا نبود ستم * چاره احسان باشد وعفو وكرم) نعم طوتلمكه سن بنی دفع بلادن اوتری دوكرسن تاكم رخنه يی كوره سن آنی بند ايليه سن تاكم

اول رخنه دن بلا طشره کلیه قضای الهی اول رخنه دن غیری چوقلق رخنه لر طوترستم ایلمك چارهٔ دفع بلا اولمز چارهٔ دفع بلا احسان وعفو وکرم اولور یعنی ای شاه جهان اکرسن دیرسك که بن سنی انتقام عالمه سبب اولمق وخلق عالم سندن عبرت آلمق ایچون دوکرم وسنك حقکدن کانمکله وسکا تأدیب وسیاست اولنمغله بعض اطراف وجوانبدن ظهوره کلجك بلالر دفع اولور و برآخر ادبسز دخی باقه دلقك بو یله وادبسزلك ایلادی و هیچ اکا ضرر اولمدی دیو بر رخنه بولمز اکرسن بنی بلالر دفع ایلمکدن اوتری اوررسك تاکم مملکتکده وسرایکده برخنه یی کوره سن وبنی تأدیب ایتمکله اول رخنه یی بندوسد ایلیه سن تاکم اول کدکدن بلاطشره کلیه واول بولدن بردشمن ظهوره کلیه قضای الهی اول رخنه دن غیری قتی چوق رخنه لر طوتر که مجرد برکسه نك دوکلسیله قضای الهینك اول کدکاری منسد اولمز ستم بلا وجفانك دفعنه چاره اولمز ودرمان قیلمز اصلا بلالری دفع ایلمکه چاره احسان ایلمك وکرم قیلمق ومجرم ومسیٔ اولانلرك جرمنی عفو قیلمقدر نته کم (خذ العفو وأمر بالعرف واعرض عن الجاهلین) بیورلمشدر (می) کفت الصدقة مرد للبلاء* داو مرضاك بصدقة یافتی) حضرت نبی علیه السلام صدقه بلایی رد ایلر بیوردی صدقه ایله ای فتی سن مرضا که دوا ایله مصرع اول (الصدقة ترد البلاء وتزید العمر) حدیث شریفنه اشارت اولور ومصرع ثانی (حصنوا اموالکم بالزکاة وداووا مرضاکم بالصدقة) حدیثنه اشارت اولور شارح شرعة الاسلام اولنلر بو حدیثك شرحنده بوحکایتی بوکونه ایراد ایلمشدر که بر یهودی بو حدیث شریفی اشتدی کندی بسنه ایتدی مالك زکاتنی بو سنه ادا ایلیم کوره یم شامده بو قدر مالم وار در محفوظ او لورمی وحرامیدن مصون اولوب سلامتله بکا کلورمی مکر انك کندی اولدیغی دیارده برخسته سی دخی وار ایدی انك صحت بولسندن اوتری دخی صدقه و یردی و برقاچ مسلمانلره دیدیکه اکر بنم خستهم صحت بولورسه ومالم سلامتله شامدن بکا کلورسه عهد اولسون اسلامه کلم حکمت اللهك شامدن کاربان کلوب مدینه یه قریب اولدقده حرامیلر اول کاربانی غارت ایلشلر ومدینه یه خبر کتورن کسه اول یهودی یه دیمشکه سنك وکیلك دخی اول کاربانده بیله ایدی انی دخی غارت ایلدیلر پس اول یهودی مؤمنلره طعن و تشنیع ایلمکه باشلیوب دیمشکه بن * حصنوا اموالکم بالزکاة* حدیث شریفیله عمل ایدوب مالك زکاتنی و یردم مع هذا محفوظ اولمیوب یغما اولمش وخسته یه دخی اشتدمکه شفا کلمش پس سزك پیغمبرکزك سوزی صادق اولمدی بنا کا ایمان قیلمزم دیمش حکمت اللهك انك وکیلی برقاچ کوند نصکره سلامتله مدینه یه کلمش واصلا انك مالنه برضرر اولمامش وسببی بو اولمش که انك بارن چکن حیوانلر سقط اولمش واول برکاربان

سرایده برقاج مرکب تدارك ایدنجیـه دك قالمش وكاربان ایلری كتمش و يغمـا اولمش واول كيروده قالمغله كنديسی ومالی سلامت بولمش چونكم اول يهودی بو بشارتی ایشتمش برقاج كوندنصكره اكاخسته سنك دخی صحت بولديغی خبری كلوب واصل اولمش پس ایمانه كلوب صدقله اهل اسلام زمرهسنه داخل اولمش (م ی) صدقه نیـو دسوختن درويش را * كور كردن چشم حلم انديش را) درويشی یاقمق صدقه اولمز حلم انديش اولان كوزی كور ایتمك يعنی حلم وكرم انديشه ايدیجی چشم دلی خشمله كور ايدوب فقير ومسكين اولنلری آتش غضبله یاقمق وصدمهٔ ستمله خاطرلرين يقمق صدقه دكلدر كه بلالری دفع ايليـه بلكه خاطر شـكنلك ملكه نيجه نقصان كتورمكه و بلالر يتورمكه سبب اولور ديدی چونكم دلقك اساندن وزرايه وامرايه وقضاة وحكامه لازم ونافع اولان خصلتلری وادبلری بيان بيور ديلر اول شاهجهان لسانـدن دخی داد وعدالتنه ايدیكنی وشاهلرهر كسـه لطف ومرحمت اوزره اولمق هم نه مرتبـه ضرر ايدیكنی بيان ايلمكه شروع ايدوب بيـو رديلر (م ی) كفت شه نيـكو ست خير و موقعش * ليك چون خيری كنی در موضعش * موضع رخ شه نهی و يرانيست * موضع شه اسب هم نادانيست) شاه دلقكدن چونكم اول نصيحت آميز اولان كلماتی اشتدی اكا ايتدی نعم خير نيكودر روانك موقعی هم نيـكودر ليكن چونكم برخيری ايليه سن انی موضعنده ايله زيرا برخير موضعنده اولمسه اول اهل خير اولان كسـه نوعا ظالم اولور زيرا عدل اودركه هرشیئ موضعنه وضع ايليه مثلا بساط شـطرنجده رخ موضعنه شاه قويهسن ويرانلقدر كذلك شه موضعنه اسب قويه سن هم نادانلقدر استادهر برخانه ايچون برآلت وضع ايلمشدر اكر اول آلتی كندی موضعنه قومهسك نظـامه خلل كلور واول كار بی فائده اولور ولهذا قيل (بيت) فوضع الندی فی موضع السيف بالعلا * مضر كوضع السيف فی موضع الندی) پس اصل حكيم وشاه عليم اولدركه هرنسنه يی محلنده قيله وحق مستحقنه ويره جفايه لايق اولنه لطف قيليه و لطفه لايق اولنه هم جافی اولميه ﴿ مثنوی ﴾ درشريعت هم عطا هم زجر هست * شاه را صدر وفرس را در كهست) شريعتده هم عطا وهم زجر وار در شاهه صدر وفرسه دركاه واردر يعنی شرع شريفده هم عطـا ايلمك وهم زجر ومنع ايلمك واردر وليكن عطـايی محلنه و زجر ومنعی دخی محلنده ايلمك لازمدر نتـه كم شاهك محل وموضعی صدر واسـبك دركاهدر اكر اسبی صدره وشاهی دركاهه كتورسك ظلمدر پس شاه اولان هركسك مرتبـهسنی ومقدارنی بيلمك وهركسـه لايق اولد يغنی ادا قيلمق لازمدر اكر بو بله ايلمزسه عادل اولمز (م ی) عدل چه بود وضع اندر موضعش * ظلم چه بود وضع درناموقعش)

سخاوت

عدل نه اوله برشیئ موضعنه وضع ایلمك ظلم نه اوله برشیئ نامو قعنه قومق یعنی عدل اکا دیرلرکه برشیئ برنسنه یه لایق ومستحق اولدقده اول شیئه مستحق اولدیغی شیئ ویره سن وانی اکا ایرکوره سن که اول انك موضعی اولمشدر مثلا برکسه حد اورلمغه وتأدیب وتعزیر قیلنمغه مستحق اولسه سن اکا اول حدی اورمه سك واکا تأدیب قیلسه‌ك عادل اولمزسن وظلم فی الحقیقه اکا دیرلرکه برکسه برشیئ موقع ومستحق دکل ایکن کنوره سن اول شیئ اکا قویه سن (م ی)

نیست باطل هرچه یزدان آفرید * ازغضب وزحلم وز نصح ومکید * خیرمطلق نیست زینها هیچ چیز * شر مطلق نیست زینها هیچ نیز) هرنه یکه یزدان مجید حضرتلری یراتدی غضبدن وحلمدن ونصح ومکید ومکردن وبونلر امثالی حالتلردن وشیلردن هرنه ایسه باطل دکلدر نته کم (وماخلقنا السماء والارض ومابینهما باطلا) بیوردی وابن فارض دخی بومحله مناسب دیدی * بیت * فلاعبث والخلق لم یخلقوا سدی * وان لم تکن افعالهم بالسدیدة) بونلردن برشیئ خیرمطلق دکلدر بونلردن دخی هیچ شر مطلق یوقدر زیرا حکیم مطلق نه شر مطلق ونه خیر مطلق یراتدی بلکه هرشیئ نسبتله خیر ونسبتله شراولور خشم وغضب دخی اکرچه بعض کمسه‌لره نسبتله شراولور امابعض کمسه‌لره نسبتله خیرونفع اولور

﴿ مثنوی ﴾ نفع وضری هریکی درموضعست * علم ازین رو واجبست ونافعست)

نفع وضری هر بری موضعنده درعلم بویوزدن واجب ونافعدر یعنی حلم وکرم وبونلر امثالی اولان شیم مطلق نفع دکلدر وکذلك خشم وغضب وقهر وکید ومکرهم مطلق شروضرر دکلدر بلکه بونلرك نفع اولمسی وضرر قیلمسی موضعنه نسبتله در اکر لطف وعطایی موضع ومحل اولمین یره ایلسه‌ك ضرر اولور وکذلك خشم وغضبی هم نامحل ونامستحق اولان کمسه‌یه ایلسه‌ك شر وضرر اولور اما محل ومستحقنه ایلسه‌ك خیر ونفع اولور پس هر برحالتی وکار وفعلی بوکاکوره قیاس ایله علم بوجهتدن کل مؤمن ومؤمنه اوزره واجب ونافعدرکه علم اولمینجه هرحقك مستحقی وهر مستحقك حقی هم بیلنمزو برشیئك مقداری وموضعی دخی فرق اولنمز انکیچون حضرت نبی علیه الصلوة والسلام (طلب العلم فریضة لکل مسلم ومسلمة) بیورمشلردر پس امیروحاکم اولنلره هرکس نه کارونه عمله مستحقدراولانی بیلمك کرك اندنصکره لازم اولدیغی حینده حق مستحقنه ایرکورمك کرك تاکم عدلله موصوف اوله

﴿ مثنوی ﴾ ای بسازجر یکه برمسکین رود * درثواب ازنان وحلوابه بود * زآنکه حلوابی اوان صفرا کند * سیلیش ازخبث مستنقی کند * سیلی دروقت برمسکین بزن * که رهاند آنش ازکردن زدن) ای دلقك چوق زجر وضرب که مسکین وفقیر اوزره واقع اولورو برمؤدب مثلا بردرویش دوکر ثوابده نان وحلوادن اول یك اولوریعنی اول کمسه‌نك اول درویشه نان وحلواو برمسندن یك اولور انی دوکمنك وتأدیب قیلمنك ثوابی

دخی ارتق اولورو اول درویشه هم کوتك یمك نان وحلوا یمكدن معنیده انفع کاور
زیراکه حلوا اوانسز صفرا ایلر یعنی فی المثل بر محرور المزاجه و یاحماییه مبتلا اولان
مریضه حلوا ویرسك اول حلوا انك مزاجنده صفرایی زیاده ایلر پس بی وقت
برکسه یه حلوا ویرمك اکا ضرر اولور کذلك محلسز برکسه یه لطف واحسان
ایلمك هم وقتسز برکسه یه حلوا ویرمك کبی اولور وضرر قیلور اما سله وطبانجه
خبثدن انی مستنقا ایلر یعنی طبعنده خباثتی وقباحتی اولان کمسه یه لطف ایلمكدن
قهر ایلمك وطبانجه اورمق اولیدر زیرا طبانجه انی خباثت وقباحت طبیعه دن
منقی ومهذب ایلر وقتنده فقیر ومسکین اولنه ای مؤدب بر طبانجه اور که
اول سله انی بوینی اورلمقدن قورتره مقصود برکسه درویش اولسه لکن اندن
برکستاخلق ظهوره کلسه بو برفقیردر دیوا کا مرحمت فی الحقیقه اولدرکه محلنده
اکا کاهدن اوتری برسله اوراسن تاکم اول سله انی بوینی اورلمقدن خلاص ایلیه
شوا عتبارله که اول بدنفس اولان مسکین بر بیوك کناهه دخی شروع ایتمیه ثانی
اشملکله انك بوینی اورلمیه (م ی) زخم درمعنی فتداز خوی بد * چوب برکرد
اوفتدنه برنمد) زخم معنیده خوی بد اوزره واقع اولور چوب کرد اوزره واقع اولور
نمد اوزره دکل یعنی برکسه مثلا النه چوب السه و برنمدی دوکسه اول کسه نك
اول نمدی دوکمسی آنك توزی اولدیغندن اوتریدر یوخسه مجرد نمدی دوکمك
مراد دکلدر پس معنیده چوب نمدك غباری اوزره واقع اولور کذلك فقیرومسکین
اولنلری دوکمك مناسب دکل اماانلردن برید خصلت صادراولسه انلری دوکسك
معنیده اول چوب انك قباحتی اوزره واقع اولور پس تأدیب ایچون برفقیر ومسکینی
دوکمکده بلکه لازم کاورسه اولدرمکده اصلا ضرر یوق بلکه نفع وفائده فتی چوقدر
(* مثنوی * بزم وزندان هست هر بهرام را * بزم مخلص را وزندان خام را)
هر بهرام ایچون بزم و زندان واردر بزم مخلص ایچون و زندان خام ایچوندر
بهرامدن مراد بونده مطلق پادشاهلردر یعنی هر پادشاه ایچون بهر حال هم بزم وهم
زندان واردر بزم کندینك مخلصلری ومصاحبلری ایچوندر وزندان خاملر وناپخته لر
وکستاخلر ایچوندر (* مثنوی * شق باید ریش را مرهم کنی * چرك را در ریش
مستحکم کنی * تاخورد مر کوشت را در زیر آن * نیم سودی باشد و پنجه زیان)
ریشی شق ایتمك کرك مرهم ایلیه سن چرکی ریش ایچره مستحکم ایلرسك تاکم اول
چرك اول یاره نك التنده لحمی یرنصف فائده اولور و اللی زیان اولور نیم بونده
برمقدار معناسنه در پنجه کثرتدن عبارتدر و توضیح معنی بو یله دیمك اولور که
مثلا برجراح بریاره یی کورسه و انك صاحبنه مرحمت ایدوب اول یاره یی مرهم
قومقدن اوتری یارمسه وچرکی یعنی ایرینی اول ریشك ایچنده مستحکم ایلسه اول

چرك وجراحت درينك التنده اتى يىوب كيده رر پس برمقدر اول پاره صاحبنه
سود وفائده اولور شواعتبارله كه انك ريشنى شق ايلرسن پس اول پاره صاحبى
پاره سنى يارمق وانك اوزرينه مرهم قومق وجعنى وآجيسنى چكمديكى جهتدن
برمقدار سود وراحت كورر اماقتى چوق زيان اولور زيرا آنك پاره سى ايچره اولان
چرك وجراحت انك صاغ اتلرنى يروراكا نيجه زيانلودردلر والملرايركورر پس
استاد اولان جراحه لازم اولان اولدركه برفقير ومسكينك پاره سنى كورسه
بو برفقيردر بونك پاره سنى شق ايلميه لم ومرهم قومه يه لم قوطورسن ديميه بلكه اول
فقيرك رنجيده اولدبغنه باقميوب انك ريشنى شق ايليه وريشنك ايچنده اولان چرك
وجراحتى اخراج ايليه ومرهم قويه واكر بويله ايلرسه چرك وجراحتى انك ريشنده
مستحكم ايلرحتى اول چرك درى التنده صاغ اتلرى يرپس اول فقيره برمقدار نفع
اولورسه برنيجه يوزدن زيان اولور مرض قلبى وريش نفسانى دخى بويله درامير
وحاكم اولنلر جراح حاذق كبى كرك برفقيرك معنوى برمرضنى كوردكده اكاعلاج
ايلمك انى اينجتمك ودوكمك وپاره لمقله اولورسه ده مرحمت ايتميوب اكا بوكونه جفايى
رواكوره كه وقتنده اولان تأديب انك دروننده اولان پاره سى اوزره مرهم قومق كبى
اولور چونكم سلطان طرفندن امرا وحكامه لازم اولان بوقدر معانى وفوائدى
بيان بيورديلرتكرار دلقك لسانندن ينه تأديب وانتقامده تعجيل وشتاب ايلمك
قباحتنى وتأنى واحتياط قيلنك فضيلتنى بيان ايلمكه شروع ايدوب بيوررلر
(❊ مثنوى ❊ كفت دلقك من نمى كويم كذار ❊ من همى كويم تحرىٔ بيار)
دلقك چونكم شاهدن بوعدل وداده متعلق اولان سوزلرى اشتدى اكا ايتدى
پادشاهم بن ديمزمكه بنى قوبن ديرمكه برتحرى كتورركنديكى احتياط واهتمام
ايلمك مرتبه سنه يتوركه چوق كسه لر حقنده بعض اهل غرض افترا ايلر وانك كار
وكردارنك خلافنى سويلر همان اول اهل غرضى تصديق ايدوب اول متهم اولان
فقيره تأديب وقصاص ايلمك روا وسزا اولمز بلكه حاكمه لازم اولان تعجيل ايتميوب
طرفينى جست وجوقيلوب اول خصوصده نيجه احتياط واهتمام ايليه تاكم برى
كناهده براهل غرضك سوزى ايله ضرب وزجرى رواكورميه ❊ مثنوى ❊
هين ره صبر وتأنى درمبند ❊ صبركن انديشه ميكن روزچند ❊ درتأنى بريقينى
برزنى ❊ كوشمال من بايقانى كنى) آكاه اول صبر وتأنى يولنى باغلمه صبرايله برقاج
كون فكر وانديشه ايله يعنى سنكه حاكمسن زينهار صبر وتأنى يولنى سد ايلمه
برقاج كون صبرايله وبنم خصوصمده انديشه ايله حتى تأنى وتأخيرده بريقين
اوزره اوره سن وبنم كار وكردارمدن مراد نه ايديكنى بروجه يقين بيله سن
فى الحقيقه بنم كار وكردارمدن مرادم فساد اولدى ايسه وسكا يقين كلدى ايسه

ومداومت ایلدیلرنه کم حق تعالی حضرتلری (والذین هم علی صلواتهم یحافظون)
بیوردی اهل تفسیر یحافظون ای یواظبون و یداومون علیها دیمکله تفسیر قیلدی
واوله اولدیغی اوزره معنی نماز ورهمون بش وقت کلدی دیمك اولور ورهموندن
مرادازان اولور که اول عباد اللهی صلوته دعوت ایدیجی و یول کوستریجیدر
وعاشقلرك صلوتده دائم اولملری بو طریقله درکه برعاشقك کاربکه میقات صلوتده
مشاهدهٔ محبوب قیلمغه انتظاری اوله وکمال حظی ولذتی صلوتده بوله اول عاشق دائما
صلوة ایچره اولور کما قال النبی صلی الله علیه وسلم (الانسان فی صلوة مادام ینتظر
الصلوة) وشیخ حضرتلری فتوحاتده (والذین هم علی صلواتهم یحافظون) آیتنی
تفسیر ایدوب بو محله مناسب بیوررلر که ای یداومون علیها و یؤدونها فی وقاتها
فالمراد بالمحافظة المداومة کما جاء وقتها فعلوها وان کان بین الصلاتین امور ومن هذا
حصل الدوام للمصلین ﴿مثنوی﴾ نه بپنج آرام گیرد آن خمار * که دران سرهاست
نه پانصد هزار) اول خمار که اول باشلرده واردر نه پنجله آرام طوتورنه بش یوز بیك
ایله سرها فتح سینله وکسر سینله دخی اوقنمق جائزدر کسر سینله سرك جمعی اولور
وسرقلبه دینور اما فتح سینله رأس معناسنه اولمق مناسبدر که خمار اصل باشده
اولور وخماردن مراد بونده خمار الهی ومحبت ربانیدر است لفظی بونده هست
معناسنه درکه فارسیده است هست معناسنه وکذلك هست هم است معناسنه چوق
استعمال اولنور و بو بیتك تقدیری آن خمار که در سرهای عاشقانست نه به پنج وقت
آرام گیرد ونه به پانصد آرام گیرد دیمك اولور یعنی هیچ بر وقتده آرام طوتمز وقرار ایتمز
بلکه همیشه هر وقتده وهر آن وهر ساعتده الی مالانهایه معشوق ایله معامله ده
ومکالمه ده ومشاهده ومعاینه ده اولمق استر ﴿مثنوی﴾ نیست زرغبا وظیفهٔ
عاشقان * سخت مستسقیست جان صادقان * نیست زر غبا وظیفهٔ ماهیان *
زآنکه بی دریا ندارد انس وجان) زرغبا عاشقلرك وظیفه سی دکلدر زیرا صادقلرك
جانی محکم مستسقیدر زرغبا ماهیلرك وظیفه سی دکلدر زیرا که ماهی دریاسز انس
وجان طوتمز بو بیتلر بو حدیث شریفه اشارت اولور (قال صلی الله تعالی علیه
وسلم (زرغبا تزدد حبا) رواه البزار والطبرانی عن ابی هریرة رضی الله تعالی عنه وبزار
و بیهقی بونی ابوذر رضی الله تعالی عنه حضرتلرندن دخی روایت ایتمشلردر که
حضرت نبی علیه السلام انلره زرنی غبا تزدد حبا بیورمشلردر معنای شریفی اولکی
روایت اوزره دوستکی هفته ده بر زیارت ایله حبك زیاده اولور وبونك سببی
بودر که کثرت مشاهده قلت حرمته ونقصان محبته باعث اولور پس هفته ده
برکره زیارت اولنجق محبتك زیاده لکنه سبب اولور ولکن بو معنی اکثره بناءدر
والا بعض عاشقلر اولور که کندی دوستنی ومحبوبنی هر کونده بش کره زیارت ایلمسه

اولمز وقناعت كلمز پس زرغبا عاشقلرك وظيفه سی دكلدر زيرا صادقلرك جانی محبوبلری طرفنه محكم مستغرق وتشنه در انلر بعض اوقاتده آنكله ملاقی اولملری ايله ريان اولمز ومتسلی دخی اولمزلر زرغبا ماهی سيرت اولانلرك وظيفه سی دكلدر زيرا دريايله انس جان طوتمشلر در درياسز اصلا انس جان طوتمزلر پس زرغبا حديثی اهل طبيعت ايچون اولور كه طبيعت بهرحال برشیئی چوق كورسه اندن سير اولوب ملول اولور اما اهل محبت محبوبلرنی هرنه قدر كورسه وآنكله هرنه قدر مكالمه لر قيلسه لر كتدكچه محبتلری زياده اولور پس زرغبا بونلرك وظيفه سی اولميوب همان انلر ايچون ديلمش اولور ﴿ مثنوی ﴾ آب اين دريا كه هائل بقعه ايست * باخمار ماهيان خود جرعه ايست) بو دريانك صو يكه هولناك بر مكاندر ماهيلرك خمارنه نسبت خود بر جرعه در بقعه مكان خالی به دير بودريا ديدكارندن مراد دريای طاعت وياخود دريای محبتدر كه حق تعالی حضرتلرينه طاعت قيلمق ومحبت ايلمك شول هولناك دريا كبيدر كه خلق عالم آندن قورقرلر وجودلرينه ضرر كله ديو اما اول دريای طاعت وبحر محبت هرنه قدر هولناك بقعه اولورسه اولسون ماهيان بحر الهی اولان عاشقلرك خمارنه نسبتله او بر جرعه كبيدر (می) يك دم هجران بر عاشق چوسال * وصل سالی متصل پيشش خيال) بر دم هجران عاشقك قتنده بر ييل كبيدر متصل بر ييل وصال آنك اوكنده خيالدر يعنی عاشق معشوقندن بر دم جدا اولمق سازناسك كندی محبوبلرندن بر ييل جدا اولمسی قدردر وعاشقك قتنده علی الاتصال بر سنه وصال خيال قبيلندندر كه عاشقك قتنده بو وصالكه نقصانی وزوالی اوله اول عاشقه نسبتله وهم وخيال مشابه سنده در عاشق هميشه وعلی الدوام وصال استر بوخسه كاهی وصال وكاهی هجران اولسه آنك قتنده معتبر اولمز ﴿ مثنوی ﴾ عشق مستسقيست مستسقی طلب * در پی هم اين وآن چون روز وشب) عشق مستسقيدر مستسقی طلبدر هم بو آنك واو بونك پينده روز وشب كبيدر يعنی عشق فی الحقيقه عاشقه زياده تشنه در ومستسقی وتشنه عاشق طلب ايديجيدر عشق عاشقك پينده وعاشق دخی هم عشقك پينده كيجه وكوندز كبيدر عشق كاه اولور كه معشوق مثابه سنه اولور بو وجهه اوزره عاشق ايله معشوق هم بری برلرينه تشنه لردر دائم علی التوالی بری برلرينك طالبيدر نته كم ديمشدر (بيت) عاشقان هرچند مشتاق جمال دلبرند * دلبران بر عاشقان از عاشقان عاشقترند ﴿ مثنوی ﴾ روز بر شب عاشقست ومضطرست * چون ببينی شب بر و عاشقترست * نيست آن ازجست وجو يك لحظه ايست * از پی همشان يكی دم ايست نيست * اين كرفته پای آن آن كوش اين * اين بر آن مدهوش وآن بيهوش اين) كوندز كيجه يه كويا مثلده عاشق ومضطردر چونكم ديده غيب بين ايله نظر ايليه سن كيجه

كوندز اوزره دخي عاشقتردر كورمزميسن انلر بري برلريني جست وجو ايلدكدن برلحظه توقف واقامت ايتمك يوقدر رايست طورمق معناسنه در هم انلر بري برينك آردنجه اولمقدن بردم ايست يوقدر بلكه بونلر هميشه بري برينك آردنجه اولورلر وطورمدين بر برينى طلب قيلورلر فى المثل بو كيجه كوندزك پايني واول كوندزك كيجه قولاغنى طوتمش بوآنك مدهوشى واول هم بونك مدهوشى اولمش پس عاشقله معشوقى همان كيجه ايله كوندزه قياس ايله كه كيجه ايله كوندز نيجه بري برينك آردنجه اولورلر ايسه عاشقله معشوق هميشه بري برنى بويله طالب اولورلر ﴿مثنوى﴾ دردل عاشق بجز معشوق نيست * درميان شان فارق وفاروق نيست * در دل معشوق جمله عاشقست * دردل عذرا هميشه وامقست) عاشقتك كوكلنده معشوقندن غيرى يوقدر انلرك اورتاسنده فارق ودخي فاروق يوقدر فارق فرق ايديجى وفاروق مبالغه ايله فرق ايديجى ديمكدر بونده ادنى واعلا واضعف واقوى انلرميانلرنده برفرق ايديجى شئ يوقدر ديمك اولور پس حقيقتده انلرك ميانى جزئى وكلى برفرق ايديجى شئ اولمز (بيت) هركه عاشق ديديش معشوق دان * كو بنسبت هم باينست وهم آن * بيوردقلرى بومعنايى مؤيد اولور وبونك تحقيقى اوايله قريب * ع * جمله معشوقست وعاشق پرده * بيوردقلرى بيتك شرحنده مرور ايلدى معشوقك كوكلنده جمله عاشقدرنته كم عاشقك كوكلنده هم معشوقدن غيرى كسه يوقدر عذرانك كوكلنده هم معشوقدن غيرى كسه يوقدر عذرانك كوكلنده هميشه وامق واردر نته كم وامقك كوكلنده دخي عذرادن غيرى نسنه يوقدر عذرا برمعشوقه نك اسميدر ووامق آنك عاشقنك اسميدر ﴿مثنوى﴾ بر يكى اشتر بود اين دودرا * پس چه زرغبا بكنجند اين دورا * هيچ كس با خويش زرغبا نمود * هيچ كس با خود بنوبت يار بود) بوايكى جرس فى المثل براشترده اولور پس بو ايكيسنه نيجه زرغباصيغار يعنى وجود اشتركيدر عاشقلق ومعشوقلق فى المثل وجود حقيقى يه نسبتله براشترده اولان ايكى جرس كيبدركه اول ايكى جرس بري برلرينه بغايت قريبدر وصدالرينك دخي بري برينه قرب تامى واردر بويله اولان ايكى شيئك ميانلرنه زرغبا مفهومى نيجه صيغاركه انلر هميشه بروجودده دررلر وعاشقلق ومعشوقلق انجق ايكى اعتباردر وحقيقتده بونلر نفس واحده حكمنده درپس هيچ بركمسه كنديسنه زرغبا ديمكى كوسترديكى بومقرردركه كوسترمدى هيچ بركسه كنديسيله نوبتله يار اولمديكى بومقرردركه اولمدى امدى عاشقله معشوق فى الحقيقه نفس واحده كبيدر پس كاهى يار اولوب وكاهى جدا اولمق ممكن اولمز بلكه عاشق هميشه معشوق ايله در ﴿مثنوى﴾ آن يكى نى كه عفاش فهم كرد * فهم اين موقوف شد برمرك مرد * ور بعقل ادراك اين ممكن بدى * قهر نفس از بهرچه واجب شدى * باچنان

رحمت که دارد شاه هش * بی ضرورت چون بکوید نفس کش) بو دیدیکم برلك
اول برلك دکلدرکه عقل انی فهم قیله واول اتحاد دکلدرکه عقلا آنی ادراك ایلیکه
قادر اوله بو اتحادی فهم ایلمك مردك مرکنه موقوف اولدی اکر برمرد اول
اولمسه وکالبت بین یدی الغسال اولمسه وافنای وجود مجازی قیلسه بو اتحاد نه کونه
اتحاد در آنی بیلمز بو اتحاد شیئین مغاير بنك کاو ب بری برینه متصل اولمسی کبی
دکلدر بلکه عاشق مقارنتی و اثنینیتی وباطننده اولان ضدیتنی افنا ایتمکله معلوم
اولورا کر مجرد عقلله بو برلکك حقیقتنی ادراك ممکن اولیدی طریق الهیده نفسی
قهر ایلمك نیچون واجب اولوردی نفسی قهر ایلمك ومن ومادن کچمك بو اتحادی
بیلمکه وسیله در بو نجاین رحتله که عقل شاهی طوتر ضرورتسز نفسی اولدر نیچون
دیر شاه هشدن مراد رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری اولمقده
جائزدرکه اول حضرت علیه السلام عقل شاهیدر ورحمة للعالمیندر اول حضرت
علیه الصلوة والسلام مؤمنلره کندی نفسلرندن اولی وارحم ایکن بومرتبه رحمت
طوتارکن اکر ضرورت اولمیدی نیچون نفسکزی اولدرك دیردی ونفسی ذلیل
اولان حقنده طوبی لمن ذات نفسه دیردی بوندن معلوم اولورکه نفسنی ذلیل ایلین
کمسه یه طیبت وسعادت واردر شاه هشدن مراد حق تعالی حضرتلری اولسه ده
جائزدر و بووجه اوزره معنی اول شاه عقلکه آنجاین رحمت عظیمه طوتارکه ارحم
الراحیندرکه قوللر بنده پدر ومادرندن هروجهله ارحمدر اکر نفسی بنده یه
اولدرمك لازم اولمیدی ضرورتسز نیچون نفسکزی اولدرك دیردی نتهکم
بنی اسرائیله (فتوبوا الی بارئکم فاقتلوا انفسکم) دیدی بوندن معلوم اولدیکه
نفسك مشتهاسنی وهواسنی ومخالفاتنی ازاله ایتمکله انی طریق الهیده اولدرمك
واولمزدن اول اولمك مرتبه سنه ایرکورمك بنده یه واجب ولازم ایمش

﴿ مبالغه کردن موش درلابه وزاری ووصلت جستن ازچغزآبی ﴾

﴿ مثنوی ﴾ کفت کای یار عزیز مهرکار * من ندارم بی رخت یکدم قرار *
روزنور ومکسب وتاب وتوی * شب قرار وسلوت وخواب نوی * ازمروت باشد ار شادم کنی *
وقت وبی وقت از کرم یادم کنی) موش چغزه بویله دیدی که ای یار عزیز ومهر
کار بن سنك یوزکسز بردم قرار طوتمزم کوندز بنم نورم ومکسبم وتاب وتوانم
سنسن کیجه قرار وسلوت وخوابم سنسن سلوت شادیلکه دیرلرایمدی اکر بنی ملاقاتکله
شاد ایلیه سن مروتدن اولور وقتلو ووقتسز کرمکدن بنی یاد ایلیه سن دیدی
﴿ مثنوی ﴾ درشبا روزی وظیفه چاشتکاه * راتبه کردی وصال ای نیك
خواه * من برین یك بار قانع نیستم * درهوایت طرفه انسانیستم) کیجه وکوندزده

قوشلق وظيفه سنى وصالكى راتبه يعنى وظيفه ايلدك اى نيك خواه كيجه ده
وكوندزده بركره وصاله وبروقت التقايه قانع دكلم سنك هواو محبتكده بن برطرفه
انسانمدر يعنى بن سنك هواكده شاذ انسانه بكزرمكه انلر بروقته وياايكى وقته
قانعلردر بن بر عجب انسانمكه هيچ سنك وصالكه قانع دكلم ﴿ مثنوى ﴾ پانصد
استسقاستم اندر جگر * باهر استسقا قرين جوع البقر) بنم جكرمده مثلا بشيوز
استسقا واردر هر براستسقا صغر آجلغينه قريندر رجوع البقر شول مرضه ديرلركه
هرنه قدر ييسه طويديغنى بيلمز يعنى بنم درونمده سنك آب وصالكه نيجه يوز
تشنه لكم واردركه هر برتشنه لكه جوع البقر قريندر سنك وصالكه نه طويرم
ونه قانه رم بلكه آب وغدايه نيجه محتاج ايسم اكا دخى آچ ديدى بونده بركسه
كندى نيكو اولان يارنه بومرتبه آچ ومحتاج اولمق لازم اولديغنه تنبيه واردر اكر
اول ناز واستغنا يوزنده اولورسه ادنى اولان كمسه اكا عرض نياز واحتياج ايتمك
لازمكلور ﴿ مثنوى ﴾ بى نيازى ازغم من اى امير * ده زكات جاه وبنكر برفقير *
اين فقير بى ادب نادرخورست * ليك لطف عام تو زآن برترست * مى نجويد
لطف عام تو سند * آفتابى برحدثها مى زند) اى اميرسن بنم غمدن بى نياز ومستغنى سن
يعنى اى شريف وعالى سن بكا محتاج ومفتقر دكلسن اما بن سكا محتاج ومفتقرم
جاهكك ومرتبه كك زكاتنى ويرو فقير وسكا محتاج اولنه نظر مرحمتله نظرايله اكر
بو بى ادب وكستاخ اولان فقيرسكا نالايقدر اما سنك عام اولان لطفك اندن برتر
وعاليتردر سنك عام اولان لطفك سند وسبب استمز و برآفتاب فى المثل حدثلر اوزره
اورر يعنى برآفتاب سببسز حدثلرونجسلر وخبيثلر اوزره طوقنور اصلا انك نوريا كننه
عيب وشين لاحق اولمز واكا ضرر ونقصان دخى كلمز ﴿ مثنوى ﴾ نوراو رازآن
زيانى نامده * وآن حدث ازخشكى هيزم شده * تا حدث در كلخنى شد نوريافت *
دردر و ديوار حمامى بتافت * بود آلايش شد آرايش كنون * چون برو برخواند
خورشيد آن فسون) اول خورشيد نورنه اوحدث دوقنمقدن واكا ضيا و يرمكدن
برزيان كلمش واما اول حدث خشكلكدن هيزم اولمش واندن بوقدر نفع وفائده
بولمش حتى حدث بركلخنه كندى نور بولدى يعنى خشك اولمش حدث كلخنه هيزم
اولمغه لايق اولوب اكا كيدوب نارلق ونورانيت بولدى برحمامك درو ديوارنه
يلدرادى يعنى انك درو ديوارنه تأثير قيلدى وحرارت و يردى اول حالده آلايش
ومرداريدى نورشمسله خشك اولوب كلخنده يانديقدنصكره شمدى آرايش حمام
اولدى تا حمام انكله كرم اولدى وزينت بولدى چونكم خورشيد اول فسونى
اكا اوقودى يعنى چونكم كونش اول حدث اوزره پرتو صالدى وانى كرميتله يابس
قيلدى اول حدث آرايش حمام اولمغه سبب اولدى پس حدث كبى بدطبيعت

ونجس سیرت اولنلری هم خورشید معنوی اولان عزیزلرك تربیه و پرتوی نارعشقده
لایق اید وب کلخن ریاضنده یاند قدنصکره حمام کاشانك زینت وآرایشی او لمغه
انی لایق ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ شمس هم معدهٔ زمین را گرم کرد * تازمین باقی
حدثهارا بخورد) شمس هم زمینك معده سنی گرم ایلدی حتی زمین باقی حدثلری
یدی یعنی شمسك خاصیاتی قتی چوقدر جمله خاصیاتندن بری اولدرکه حدثی
خشك اید وب کلخنه لایق ایلر وزمینده باقی قلان حدثلری زمینك معده سنی گرم
ایلیوب اول حدثلری زمینه اکل ایلر ﴿ مثنوی ﴾ جزو خاکی گشت ورست
ازوی نبات . هکذا یمحوا الاله السیئات) حدث جز و خاکی اولدی واندن نبات
بتدی آگاه اول الله تعالی حضرتلری سیئاتی بونك کبی تبدیل ایلر یعنی زمین حدثی
وخشی محوایدوب اول حدث جز وخاکی اولوب اندن پاك وطاهر نبات بتدیکی کبی
حق تعالی حضرتلری هم بنده لرینك سیئاتنی محوایدوب حسناته تبدیل ایلرنته کم
(اولئك یبدل الله سیئاتهم حسنات) بیوردی اکثر علما سیئاتله خبیث وملوث اولان
انسانك جسدنی نجاستله خبیث ومردار اولمش بغدایه واربه وسائر حبوباته
تشبیه ایلمشلردر چون وافر بغدای مثلا نیچه کون نجاستده طورسه و برکسه انی
کتوروب زمینه اکسه واول بتسه واندن بغدای حاصل اولسه اول بغدای پاك
وطاهراولور اصلا انده نجاست اثری قالمز کذلك برمسلم کسه سیئه ایله اولسه
(الموت کفارة لکل مسلم) حدیث شریفنك موجبجه موت هرمسلمه مکفر ذنوب
اولور وحقوق عباد واخلاق راسخه دن غیریسنی موت مؤمندن تطهیر وازاله
قیلور دیمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ باحدث که کمترین ست این کند * کش نبات ونرکس
ونسرین کند * تابنسرین مناسك دروفا * حق چه بخشدد ر جزاودر عطا)
حدثه که کمترین وبدترین اشیادر بونی ایلرکه انی نبات ونرکس ونسرین ایلر تاکم
وفاده مناسك نسرینده حق تعالی حضرتلری جزاوعطاده نه بخش ایلر بوکا کوره
قیاس ایله یعنی حدث ونجس مشابه سنده اولان عاصیلر ومسیئلرکه بنده لرك کمترینی
وقوللرك بدترینیدر حق تعالی بونی ایلرکه انلرك سیئه لرنی تبدیل ایدوب نبات
ونرکس ونسرین کبی حسنه لرویررو انلری کناهدن وخطادن پاك وطاهر اولان
کسه لرمرتبه سنه ایرکورر بوندن قیاس ایله که عبادت نسرینلرینه ووفادارلق
زمیننده بتن طاعت کللرینه حق سبحانه وتعالی جزا وعطا ایلکده نه ویرر ومطیع
ومنقاد اولنلری فکرایله نه مرتبه یه ایرکورر ﴿ مثنوی ﴾ چون خبیثانرا چنین
خلعت دهد * طیبینرا تاچه بخشد درصد * آن دهد حقشانکه لاعین رأت *
که نکنجد در زبان ودرلغت) چونکم حق تعالی خبیث اولنلره وعصیان قیلنلره
بونجاین خلعت ویرر ونعمت وسعادت مرتبه سنه ایرکور رصدده اولان وترقب

قیلان طیبلره تانه نعمت ویرر بوندن قیاس ایله حق تعالی حضرتلری انلره انی ویرر که بر کوز کورمدی و حق تعالینك اول طیبینه وعباد صالحینه ویردیکی زبانه واغنه صیغمز واصلا بر بشرك خاطره سنه خطور قیلمز (کماقال الله تعالی فی حدیثه القدسی اعددت لعبادی الصالحین مالاعین رأت ولااذن سمعت ولاخطر علی قلب بشر وقال تعالی فی کلامه المجید فلا تعلم نفس مااخفی لهم من قرة اعین جزاء بما کانوا یعملون) (م ی) ما کیم این رابیا ای یارمن * روزمن روشن کن از خلق حسن * منکر اندر زشتی ومکروهیم * که زپر زهری چومار کوهیم) بز بومرتبه اولان نعمت ایچون کیمز ای بنم یارم کل کوزل خلقکدن بنم روزیمی روشن ایله یعنی بز بومرتبه اولان لطف واحسانه لایق دکلز و بزهم برشی دکلز کل ای بنم یارم وانیسم لطیف وجمیل اولان خویکدن بنم کوندزیمی روشن ومنور ایله بنم زشتلکمه ومکروهلکمه نظر ایله زیرا بن بر زهرلکمدن مارکوهی کبی یم یعنی برمرتبه خبیث ومکروه ایسه ده بنم بومکروهلکمه و خبیث خصالمه نظر ایله (م ی) ای که من زشت وخصالم جمله زشت * چون شوم کل چون مرا اوخار کشت * نو بهار حسن کل ده خاررا * زینت طاووس ده این ماررا) ای بنم یارم بنکه زشتم وبنم جمله خصالم دخی زشتدر بن نیجه کل کبی اولورم چونکم اول دست تقدیر بنی خارا کدی یعنی بنکه وجوده خار کبی کلشم ومکروه و بدطبیعت اولشم کل کبی نیجه لطیف اولورم بن و بنم خصالم جمله زشت وقبیحدر ایدی بوخاره حسن کل نو بهارنی ویر بوماره طاوس زینتی ویر * بیت * هرچندنیم لایق بخشایش تو * برمن منکر بر کرم خویش نکر) بنم خارلغمه ومارلغمه باقمه کندی لطف وکرمك بیدر یغ او لدیغنه نظر ایله و لطفکی بونا کسدن دریغ ایله (م ی) درکمال زشتیم من منتها * لطف تو درفضل ودرفن منتها) ای یار عالی ومصاحب سامی کمال زشتلکده بن منتهایم اما سنك لطفك فضلده وفنده منتهیدر یعنی هرنه قدر زشتلکده بن منتهی ایسم فضل وکرم فننده سندخی زیاده منتهی واکملسن (* مثنوی * حاجت این منتهی زآن منتهی * تو برار ای حسرت سروسهی) بوزشتلکده منتهی اولان بدخصلتك اول فضل وکرمده منتهی اولان جنابکدن حاجتنی ای سروسهینك حسرتی ومغبوطی سن کتور یعنی ای عدالت واستقامتده سروسهینك مغبوطی اولان بوزشتلکده منتهی اولان عاصینك مراد وحاجتنی سن لطفکده منتهی اولنی حاصل ایلیوب بتور دیمك اولور (* مثنوی * چون بمیرم فضل تو خواهد کریست * از کرم کرچه زحاجت او بریست * بسر کورم بسی خواهد نشست * خواهد ازچشم لطیفش آب جست * نوحه خواهد کرد برمحرومیم * چشم خواهد بست ازمظلومیم) چونکم بن اولسم سنك فضلك اغلسردر

کرمندن اکرچه حاجتدن او بریدر بوندن مقصود بردنی وحقیر اولان کسه اکر بوکونه سوزی حضرت حقه دیمك مراد ایلرسه فضلدن مقصود مظهر فضل الهی اولان ولیلر وعالملر اولور واکر بو شریف وعالی کسه به خطاب ایدوب دیمك مراد ایلرسه انك فضلنی بر رحیم کسه منزله سنه تنزیل ایلمش اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که چونکم بن ای بنم عالی وشریف اولان یارم بو حسرتله اولم کال کرمکدن سنك فضلك بنم اوزره اغلیسردر اکرچه اوا حتیاجدن عاری وبریدر بنم قبرم اطرافنده سنك فضل ورحمتك چوقلق اوتور یسردر انك چشم لطیفندن آب دیده صحرا یسردر یعنی یاشلردوکك استر بنم محروملغم اوزره اوسنك فضل وکرمك نوحه ایلمك استر بنم مظلوملغمدن کوز یاغلق استر یعنی بنم مظلوملغمدن اوتری بنم محروملغمدن وزشتلکمدن تعالی قیلمق واغمازعین ایلمك استر ﴿ مثنوی ﴾ اندکی زآن لطفها اکنون بکن * حلقۀ در کوش من کن زآن سخن * آنچه خواهی کفت تو با خاك من * برفشان بر مدرك غمناك من) اول تراب اولدقدنصکره آخردمده ایلیه جکك لطفلردن شمدی برازجق ایله اوحیده بکا سویلیه جکك لطف آمیز اولان سوزدن شمدی بنم قولغمه بر حلقه ایله اول نسنه یی که سن بنم خاکه دیمك استرسن حالا بنم غمناك اولان محل ادراکم اوزره نثار ایله مدرك فتح میم ایله مصدر میمی واسم مکان اولمق دخی جائزدر و بونده خلاصۀ کلام اولدر که اکر خدای تعالی حضرتلری واکر خدای تعالینك مقرب اولان نبیلری وولیلری هروجهله مؤمنلره ارحم واکرمدر وحق تعالینك یوز رحمتی واردر بربنی بودنیاده عبادی اوزره نثار قیلمشدر که خلقك بری برلرینه تعطف وترحم ایلمسی و پدر ومادرك کندی اوغلنه مرحمت قیلمسی اول بر رحمتك اثری وعکسیدر وحق تعالی حضرتلری طقسان طقوز رحمتنی انسان اولدکدن وتراب اولدقدنصکره ایلیسردر که حدیث شریفده حق تعالی طقسان طقوز رحمتنی آخرت ایچون ادخار ایلدی بیورلدیغی بو معنایه دلالت وشهادت ایلر پس بونده موشدن مراد کناه وعصیاندر دنی وزشت اولان مؤمن اولور وفضل وکرم صاحبی اولان خدای تعالی حضرتلرینه کندی جرمنه معترف اولان مؤمن بوکونه مناجات وعرض حاجات ایلر که ای ارحم الراحمین وای اکرم الاکرمین اولان رب العالمین بن اولدکدن وتراب اولدقدنصکره سنك اضعاف مضاعف اولان بی نهایت رحمتك بنم خاکمه احسانلر قیلسه ولطیف معنالر سویلسه کرکدر اول لطیف سوزلری که بن اولدکدنصکره سویلیه جك واول احسان وکرملری که بن خاك اولدقدنصکره ایلیه جکسن حالا شمدی بنی همسان اویله بر خاك حقیر منزله سنده طوتوب بنم غمناك اولان درك وعقلم اوزره اول رحمتلردن وفضل وکرملردن

برمقدار نثار ایله تا جانم سنك انسكله راحت بوله وسنك احسان وكرمكله حی وزنده
اوله مرحوم ومغفور شیخ سعدی رحمة الله علیه حضرتلری بوستانك آخرنه قریب
بو محله مناسب بو حكایتی نظمه كتوروب دیرلر ایكی كمسه بز مانده بری برلرینه
بغایت دشمن ایدیلر نیجه زمان میانلرنده جنك وخصومت واقع اولدی عداوتلری
بو مرتبه‌یه ایردیكه بری برلرینك قانی دوكمكه تشنه ایدیلر آخر بریسنه اجل ایریشوب
اولدی وبریسی انك اولدیكندن بغایت شاد ومسرور اولدی برنیجه زماندنصكره
انك قبری طرفنه كلدی تا آنی خاكده كورمكله سروری زیاده اوله كلوب
انك قبرنی آچدقده انك بدننی خاك اولمش وعضولری برندن آیرلمش كوردی
تابالضروری اول سنكدل اولان دوشمنه مرحمت وشفقت كلدی وكریه قیلوب
اكا رحم ایلدی نتكم او محلده شیخ سعدی حضرتلری برعارف لساندن بو بیتلری
نظمه كتوروب بیوررلر (بیت) شنیدم این سخن عارف هوشیار * بنالید كای
داور كردكار * عجب كر تو رحمت نیاری برو * كه بكریست دشمن بزاری برو *
تن ماشود نیز روزی چنان * كه بروی بسوزد دل دشمنان * مكر در دل دوست
رحم آیدم * چو بیند كه دشمن ببخشایدم

* لابه كردن موش مر چغز را كه بهانه میندیش ودر نسیه *
* میداز انجاح این حاجت مرا كه فی التاخیر آفات *

بو سرخ شریف وبو بیان لطیف موشك چغزه لابه وتضرع ایلدیكندر
بویله دیوكه ای یار نزاهت كردار بهانه اندیشه ایتمه وبنم حاجتمی قضا وادا
ایتمكی نسیه‌یه براقمه وفردایه ایتمه كه تأخیرده آفتلر واردر انجاح حاجت تورمكه دیرلر
* وصوفی ابن الوقت وابن دست ازدامن پدر باز ندارد واب مشفق صوفی كه
وقتست او را بنكرش بفردا محتاج نكرداند * وصوفی ایسه ابن وقتدر
وابن ایسه الی پدرینك دامندن كیرو طوتمز صوفی هم طفل صغیر كبی
وقتی محكم طوتمشدر اصلا اندن الی كیرو طوتمز وماضی‌یه ومستقبله نظر ایتمز
وصوفینك آب مشفقی كه وقتدر آنی انتظار ایله فردایه محتاج ایلمز نكرش كسرتون ایله
نكریستن لفظندن اسم مصدر در انتظار معناسنه در * چندانش مستغرق
دارد در كار سریع الحسابی خویش نه چون عوام منتظر مستقبل باشد *
كندی آبی اولی صوفی كندینك سریع الحساب اولان كارنده اولقدر مستغرق
طوتر كه عوام كبی دكل صوفی منتظر مستقبل اولمز بعض نسخه‌ده كه چو عوام
منتظر مستقبل نباشد واقع اولمشدر بو نسخه اوزره كه صوفی عوام كبی منتظر
مستقبل اولمز دیمك اولور * نهری باشدنه دهری كه لاصباح عندالله ولامساء *
صوفی نهری اولور دهری دكل زیرا الله قتنده صباح ومسا یوقدر نهردن مراد

بونده روح ودهردن مرادز ماندركه دهر زمانه دیرلر یعنی صوفی اول كسه دركه دوام كبی كچمش زمانه ویا كلجك زمانه منسوب اولوب منتظر اولمز بلكه نورانی وروحانی اولور والله قتنده ساكن اولور الله قتنده ایسه كیجه وكوندز وكچمش زمان وكلجك زمان یوقدرازمنهٔ ثلاثه اعتباری اول مرتبه ده یوقدر نته كم بیوررلر ﴿ ماضی ومستقبل وازل وابد آنجانباشد ﴾ اول مرتبه ده كچمش زمان وكلجك زمان وازل وابد اولمز ازل اكا دیرلركه اولی اولمیه آخری اوله وابد اكا دیرلركه اولی اوله آخری اولمیه ازلك آخری وابدك اولی دنیانك ختم اولمسیدر ﴿ آدم سابق ودجال مسبوق نباشد كه این رسوم درخطهٔ عقل جزو یست وروح حیوانی ﴾ اول مرتبه ده آدم سابق ودجال مسبوق اولمز یعنی ابو البشر اولان آدم علیه السلام حضرتلری بنی آدمك جمله سندن اسبقدر ودجال ایسه آخر زمانده بنی آدمك منقرض اولمسی حینده كلسه كركدر اول مرتبه ده سابقلك ومسبوقلك اعتباری متصور اولمزكه بورسوم انجق عقل جزؤی وروح حیوانی خطه سندهدر وخطهٔ روح حیوانیدر تقدیرنده در ﴿ درعالم لامكان ولازمان این رسوم نباشد پس اوابن وقتست ﴾ زمان ومكان اولمین عالمده بورسوم واعتبارات اولمز پس اول صوفی برووقتك ابنیدر ﴿ لایفهم منه الانفی تفرقة الازمنة ﴾ بوصوفی ابن وقتدرد دینلن كلامدن منفهم اولمز الانفی تفرقهٔ ازمنه یعنی صوفی ابن وقتدر دیمكدن ازمنهٔ ثلاثه نك نفی منفهم اولور وانك قتنده تفرقهٔ ازمان یوقدر دیمكی افاده قیلور ﴿ چنانكه ان الله واحد فهم شودنفی دوی نه حقیقت واحدی ﴾ انجلین كه ان الله واحد كلامندن ایكیلكك نفیی فهم اولور برلكك حقیقتنك نفی فهم اولمز یعنی تحقیقا الله بردر دیمك كلامندن ایكیلكی نفی قیلق منفهم اولور برلكك حقیقتنی نفی قیلق منفهم اولمز پس الصوفی ابن الوقت كلامندن هم تفرقهٔ ازمانی نفی قیلق منفهم اولور غیردكل ﴿ مثنوی ﴾ صوفیٔ راكفت خواجهٔ سیم پاش

* ای قدمهای تراجانم فراش * یك درم خواهی توامروزای شهم * یاكه فردا چاشتكاهی سه درم * كفت دی نیم درم راضی ترم * زانكه امروزاین وفرداصد درم)

مثلا برسیم پاش خواجه برصوفی یه دیدی سیم پاش وصف تركیبیدر سیم صاچیجی معناسنه یعنی بردرهم نثار ایدیجی سخی وكریم خواجه بركون برصوفی به دیدی ای سنك قدملریكه بنم جانم فراش اولسون یعنی سنك روشكه وطریقتكه بنم روحم بساط اولسون ای بنم شاهم بوكون سن بر درهمی استرسن یاخود یارین قوشلق وقتنده سن اوچ درهمی استرسن صوفی اول خواجه یه دیدی دون نصف درهمه راضی ترم آندنكه بوكون بو بردرهم ویارین یوزدرهم اوله مقصود بوكون وبرلمسی موعود اولانشیدن ویارین دخی وبریلجك شیدن نقد ملك اولان ادنی

شی بهتر در دیمك اولور وصوفی نقدی قویوب وعده یه میل قیلز هر نه ایسه
همان نقدوقت اندن حظ الور (م ی) سیلی نقد ازعطای نسیه به * نك قفا پیشت
کشیدم نقدده * خاصه آن سیلی که ازدست توست * که قفا وسیلیش مست توست)
نقد اولان سیلی نسیه اولان وفردا وجودده کلان عطادن یکدر اشته قفایی
ای خواجهٔ کریم سنك اوکوکه چکدم نقد ویر خصوصا اوبر سیله که سنك
الکدندر که قفا وانك سیلیسی سنك مستکدر قفایه وسیله یه مستلك اسناد مجاز یدر
مراد مستلکی انلرك صاحبنه اسناد ایلکدر یعنی قفانك صاحبی واکا سیله اوران
کسه سنك مستکدر دیمك اولور (م ی) هین بیا ای شادیٔ جان وجهان * خوش
غنیمت دار نقد این زمان * درمدزدان روی مه ازشب روان * سرمکش از جوی
ای آب روان * تالب جو خند دازآب معین * لب لب جو سر برآرد یاسمین * چون
ببینی برلب جو سبزه مست * پس بدان از دور کانجا آب هست) تیز ای جان
وجهانك شادیسی کل بوزمانك نقدنی خوش غنیمت طوت وفرصتی فوت ایتیوب
وقتك حکمنی ضایع ایتمه اول ماه یوزی شبرولردن اوغورلمه یعنی ماه کبی منیر اولان
وجهی کیجه کیدیجی سالکلردن ستر قیلمه ای آب روان بوجویدن باش چکمه
وبو ایرمقدن دونوب غیری یره آقمه تاکم ایرمغك کناری ماء معیندن کوله یعنی ماء
جاریدن نهرك کناری خندان اوله جویك لب لبنده یعنی کنارلرنده یاسمین باش یوقارو
کتوره چونکم چای کنارنده سن سبزه یی مست کوره سن یعنی بتمش ومست کبی ظهور
ایتمش کوره سن پس ایراقدن بیلکه انده آب واردر بوجمله موش طرفندن چغزه
خطاب دیتلمشدر اما ادنادن اعلایه وبنده دن مولایه دینلن کلاملردر که بوکونه
تعبیر ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ کفت سیماهم وجوه کردکار * که بود غماز یاران سبز زار)
کردکار حضرتلری سورهٔ فتحده سیما هم فی وجوههم دیدیکه سبزه زار یارانك
غمازی اولور یعنی بریرده سبزه زار اولسه لابد انده یغمور یاغد یغنی اول سبزه زار
غمز ایلر نته کم اصحاب کرامك سیمای وجوهی کیجه لرده اولان سجودنی غمز ایلر
وآثار سجود بونلرك وجوهنده ظاهر ونمایان ایدی ﴿ مثنوی ﴾ کر ببارد شب نبیند
هیچ کس * که بود در خواب هر نفس و نفس * تازکیٔ هر کلستان جمیل *
هست بر باران پنهانی دلیل) اکر کیجه یغمور یاغسه هیچ کسه انی کورمز زیرا
هر نفس ونفس کیجه خوابده اولور انکچون بارانك یاغدیغنی کورمزلر اما هر
کلستان جمیلك تازه لکی لابد پنهانی اولان باران اوزره دلیل اولور پس برکسه نك
زمین وجودنده سبزه وات معانی بتمش اولسه وریاحین روحانی ظهوره کلسه انك
اول اطافتی آب حیات معنویدن نشو ونما بولدیغنه دلالت ایلر وانك حسن حالی
نهانی اولان فیوضاتدن خبر ویرر (م ی) ای اخی من خاکیم تو آبیٔ * لیك شاه

رحمت ووهابی * آنچنان کن ازعطاوازقسم * که کهو بیکه بخدمت می رسم * ورلب جو من بجان می خوانمت * می نبینم ازاجابت مرحمت * آمدن در آب برمن بسته شد * زآنکه ترکیبم زخاکی رسته شد * یارسولی یانشانی کن مدد * تاترا ازبانك من آکه کند) موش چغزه ایتــدی ای اخی بن خاکی یم سن آبی سن لیکن شاه رحمت ووهابسن یعنی اکرچه آبی سن ولیکن زیاده موهبت ایدیجی وخاکی و ذلیل اولنلره رحمت قیلیجی شاهسن عطــادن وقسمتلردن انجلاین ایله که کاه و بیکاه خدمتکه ایرشم ومعین اولان وقت قیدندن خلاص اولوب هراســتدکده سنکله کوریشم چای کنارنده بن سنی جان ودل ایله اوقورم یعنی مصاحبت ومقارنت ایتمکه دعوت ایدرم اما دعوتمه اجابت ایلمکدن مرحمت کورمزم بنم کبی خاکی و ذلیلك دعوتنی قبول ایتمك کمال لطف ومرحمتدن ایدی اجابته متعلق اولان رحمتدن اثر مشاهده قیلمزم بکا آب ایچره کلمك بسته اولدی زیراکه بنم ترکیبم خاکیدن رسته اولمشــدر شول کمســه نککه جسمنك ترکیبی خاکدن بتمش اوله وخاکی طبیعت اوله اول کمسه آب عمیقه نیجه داخل اولور وانده اوانلرله نیجه آشــناق قیلور یابر رسول یا برنشان مددایله تاکم اول رسول یاخود اول نشــان بنم صیت وصدامدن سنی آکاه ایلیه دیدی بونده موشدن مراد خاکی وجسمانی اولان کثیفلر وچغزدن مراد روحانی ونورانی اولان وآب حیات معنوی ایچره مقـام قیلان نظیف ولطیفلر اولورکه خاکی وجسمانی اوانلر بحرر وحانیته داخل اولمغه قادر اوله مزلر استرلرکه روحانی اولان یارایله کندی میاننده برعلاقه اوله واول علاقه واسطه سیله هربار اول خاکی وجسمانی اســتدیکی وقتده کندی مرتبه سن جذب قیله وانی مقـامندن اخراج ایلیه ❊ مثنوی ❊ بحث کردند اندرین کاران دوبار * آخراین بحث ان آمدقرار * که بدست آرندیك رشـتهٔ دراز * تاز جذب رشته کردد کشف راز * یك سری برپای این بندهٔ دوتو * بست باید دیکری برپای تو * تابهم آییم زین فن مادوتن * اندر آمیزیم چون جان بابدن) اول ایکی یار بوکارده بحث ایلــدیلر بو بحثك آخری اول قراره کلدی وشوکاره منتهی اولدیکه براوزون رشته یی اله کتوره لر تاکم جذب رشته دن آیده اولان یاره کشف راز اوله خاکده اولان هربار که اول رشته یی چکه آبده اولان آنك رازنی بیله واکامیل قیله پس موش چغزه ایتدی اول رشته نك برطرفنی بو ایکی قات اولان یعنی ضعفدن وخدمتدن منحنی اولان بنده نك ایاغی اوزره باغلق کرك برآخر طرفنی سنك آیاغکه باغلق کرك تاکیم بوفن وصنعتدن بز ایکی کمسه بری بریمزه کله لم و بربره جمع اوله لم جان بدن ایله قارشدیغی وعلاقه ایلــدیکی کبی بزدخی بری بریمزله امتزاج ایدوب علاقه ایده لم دیدی ❊ مثنوی ❊ هست تن چون ریسمان برپای جان * می کشاند برزمینش زآسمان *

چغزجان درآب خواب بیهشی * رسته ازموش تن آید درخوشی) تن فی المثل جان آیاغنده بر ریسمان کبیدر بو تن جانی آسمان معنویدن زمین جانبنـه چکر جان چغزی بی هوشـلق خوابنك آبنده تن موشندن قورتلش خوشـلغه کلور یعنی تن فی المثل موش خاکی کبیدر وروح چغز آبی کبیدر وعقل جزؤی قیدندن بیهوش اولمق و مستغرق اولمق خوابه وارمق کبیدر نتـه کم روح روان خوابه وارسه و بی هوشلقده ساکن اولسه تن انی مابینلرنده اولان علاقه واسطه سیله کندیسنه جذب ایدوب بیدار اواور کذلك جان بیـدارلق حالنده هم عقل جزوینك اوهام وخیالاتندن قورتلوب بی هوشلق خوابنك آبنده ساکن اولسه بدن انی کندی جانبنه جذب ایدوب اول صفا وخوشلق حالندن آنی اخراج ایلروکندینك مکروهه اولان صحبت و حالتـه برزمان اسیرقیلر ﴿ مثنوی ﴾ موش تن زآن ریسمان بازش کشد * چند تلخی زین کشش جان می چشـد * گرنبـودی جذب موش گنده مغز * عیشها کردی درون آب چغز) اگرچه جان عالم ارواحده آب حیات معنوی ایچره خوشلقده وصفاده اولور اما موش تن انی عالم ارواحده قومیوب اول اورته لقده اولان علاقه واسطه سیله انی کندیسنه کیرو چکر و بو کششدن جان نیجه تلخلك طاتر یعنی بدن انی کندی مرتبه سندن ایروب کندی یه جذب ایلدیکی اجلدن جان تلخلك چکر وزحمت کورر اگر گنده مغزاولان بدن موشـنك روح روانی کندی جانبنـه جذب ایلمسی اولمیدی درون آبده چغز عیشـلر ایلیدی و بدنك زشتلکندن ونیجه افعال مکروهه سندن خلاص اولیدی (م ی) باقیش

چون روز برخیزی زخواب * بشنوی ازنور بخش آفتاب) بونك باقیسی چونکم روزده خوابدن قالقه سن آفتابك نور بخششندن اشیده سن یعنی بو قدر بیلورسن که هرکون بدن جانی خوابدن کندی جانبنـه جذب ایدوب سنی خوابدن بو قاری قالدرروکاره مشغول قیلدرر بونك باقیسنی چونکم روزقیامتده مرقدکدن قالقه سن وخواب موتدن بیـدار اوله سن آفتاب حقیقتك نور بخش اولان هدایتنـدن اشیده سن وبدن روحی عالم ارواحدن کندیسـنه نه واسطه ایله جذب ایلر ایمش انده انی مشاهد ایده سن ﴿ مثنوی ﴾ یك سر رشـته گره برپای من * وآن سر دیگر تو برپا عقده زن * تاتوانم من درین خشکی کشید * مرترانك شد سر رشته بدید) رشته نك برباشنی بنم پایم اوزره گره اولسـون واول برباشنی سن کندی اباغکه دوکم اور تاکم بن سنی بو خشکلکده چکمکه قادر اولم اشته رشـته بدید اولدی یعنی بنم مراد ومقصودم رشته سی بوایدی چونکم بونی سکا دیدم سر رشـته ظهوره کلدی همـان فرصتی قاچرمیوب بری بریمزله علاقه ایدهلم دیدی ﴿ مثنوی ﴾ تلخ آمدبر دل چغزاین حدیث * کمر ادرعقده آرد این خبیث) بو حدیث چغزك

كوكانه تلخ كلدى بويله ديوكه بو خبيث بنى عقده يه كتورر استفهام اولوب بو خبيث بنى عقده يه مى كتورر ديمك دخى وجه در يعنى چغزك قلبنه موشك بوكونه سوزى قتى انجى كلدى ومتألم ومضطربا والدى وبويله ديديكه كور خبيثى كه بنى باغلمغه كتوررو كند يسنه مقيد اولمق استر مقصود اصحاب صفانك بدطبيعت اولان وقبيح خصلت اولان كسه لردن اكراه ايدوب من حيث الباطن نفرت قيللرى اولور ﴿ مثنوى ﴾ هر كراهت در دل مرد بهى * چون درآمد زآفتى نبود تهى * وصف حق دان آن فراست رانه وهم * نور دل از اوج كل كر دست فهم) مرد بهينك قلبنه هر كراهت چون كله بر آفتدن تهى اولمز هر بر كراهت وخوف ونفرت كه بر ايو كسه نك قلبنه چونكم كله بهر حال بو كونه آفتدن خالى اولمز واول حكمتدن تهى كلمز سن اول بهتر اولان كسه نك قلبنده اولان فراستى وصف حق بيل وهم بيلمه انى نور دل لوح كلدن فهم ايتمشدر يعنى اكرچه بعض خوف وكراهت عوامك قلبنه كلسه اكا وهم دينسه جائزدر اما برخاص خدا اولان صاحب معرفتك قلبنه بر كراهت وخوف كلسه اول وصف الهى اولان فراستدر وهم دكلدر كه آنى كوكل نورى لوح محفوظدن فهم ايلمشدر اويله اولبجق بر حكمتدن ونتيجه دن تهى اولمز ﴿ مثنوى ﴾ امتناع پيل از سيران بيت * باجد آن پيلبان وبانك هيت * جانب كعبه نرفتى پاى پيل * باهمه لت نى كثيرونى قليل * كفتنى خود خشك شد پاهاى او * يامرد آن جان صول افزاى او * چونكه كردندى سرش سوى يمن * پيل نر صداسبه كشتى كام زن) پيلك بيت الله جانبنه سيران ايلمكدن امتناع ايلمسى اول پيلبانلرك جديله وكل ديمسى صداسيله بيله اباقيلمسى انك حسينك غيبدن آكاه اولمسى ومعنى طويمسيله در بو بيتك جوابى بويله ديمك اولور وهيت كل ديمكدر الحاصل پيلبانلرك بوقدر سعى واقد اميله پيله اول پيلك اياغى كعبه جانبنه كتمزدى بودوكلى لتلرله نه آزونه چوق يعنى بر آديم ايلر وآتمزدى ديدككه خود اول پيلك اياقلرى زمينده خشك اولدى قالدى ياخود انك صولت افزا اولان جانى اولدى واول بى جان بر مقامده طوروب قالدى اما چونكم انك باشنى يمن جانبنه دوندوره لردى اول پيل نر آديم اوررق يوز اسب كبى اولوردى يعنى يوز اتدن ارتق آديم اوروب يمن جانبنه هروله وسرعت قيلوردى بونك قصه سى مفصل ومشروح جلد اولده شير حكايه سنده نظر كردن شير درچاه سرخنده * كرتو پيلى خصم تو از تور ميد * بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ حس پيل از زخم غيب آكاه بود * چون بود حس ولى باورود) پيلك حسى زخم غيبدن آكاه اولدى باورود اولان ولينك حسى نيجه اولور يعنى برحيوان ايكن انك حسى چونكم زخم غيبدن آكاه وخبردار اوله وارادت الهيه ايله

﴿ موصوف ﴾

موصوف اولان واینك حسنی نیجه آكاه وخبردار اولمق لازم كلور بوندن قیاس ایله
﴿ مثنوی ﴾ نی كه یعقوب نبی آن پاك خو * بهر یوسف باهمه اخوان او * از پدر
چون خواستندش دادران * تابرندش سوی صحرایك زمان * جمله كفتندش
میندیش ازضرر * یك دوروزی مهلتی ده ای پدر * كه چراما رانمی داری امین *
یوسف خود ر ابسیران و ظعین * تابهم درمرجها بازی كنیم * مادرین دعوت
امین محسنیم) اول پاك خواولان یعقوب نبی علیه السلام حضرتلری بویله دكلی كه
یوسفدن اوتری اول یوسفك دوكلی اخوانـه دیدی التنجی بیتده واقع اولان
كفت كلمه سی بااخوان اویه صله واقع اولمشدر تقدیری بهر یوسف باهمه اخوان
او كفت دیمكدر چونكم پدرندن دادرلری یعنی برادرلری اول یوسفی استدیلرتاكم آنی
بر زمان صحرا جانبنه ایلته لر (قالوا یا ابانا مالك لاتأمنا علی یوسف وانا له لناصحون)
آیت كریمه سنك فحواسنجه جمله سی بابالرینه دیدیلر ای بزم پدر بمز ضرر وزیان
اندیشه ایله ای پدر برایكی كون یوسفه برمهلت و یره سن بزی یوسف اوزره نیچون
امین طوتمزسن كندی یوسفكی سیرانه وظعینه بزمله نیچون ارسال ایتمزسن ظعین
كوچه و سفره دیرلر امدی (ارسله معنا غدا یرتع ویلعب وانا له لحافظون) آیت
كریمه سنك مفهومی اوزره دیدیلر آنی بزمله چراكاهه ارسال ایله تاكم بزی بریمزله
او تللرده اوینـه یلم وفواكه وثمـاردن واكلی قابل اولان سـبزه لردن اوتلیه لم
بز بو دعوتده امین ومحسن ایز بزدن اوغلك یوسفی صاقنمه بزانك برادری دكلمی یز
بزدن آنی نیچون قاچوررسن دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ كفت این دانم كه نقلش از برم *
می فروزد دردلم در دوسـقم * این دلم هركز نمی كوید دروغ * كه زنور عرش
دارددل فروغ) یعقوب علیه السـلام حضرتلری انلره دیدی بونی بیـلورمكه
بنم قتمدن آنی نقل ایتمك بنم كوكلمده دردوسـقم شـعله لندرر و بنی محزون ایلر
نته كم بونلره (قال انی لیحزننی ان تذهبوا به) دیو خبر ویردی بو بنم كوكلم ای
اوغللرم هركز دروغ سـویله مز زیرا بوكوكل نور عرشدن فروغ طوتراویله
اولیجق كوكلك بوخصوصده خائف اولمسی وحذر قیلمسی بیهوده دكلدر
كالك بوكاری بكا تكلیف ایلمك دیدی ﴿ مثنوی ﴾ آن دلیل قاطعی بدبرفساد *
وزقضا آنرا نكرد اواعتداد) حضرت یعقوب علیه السـلامك اول كوكلنه
كلان خوف وفكر فساد اوزره بر دلیل قاطع ایدی یعنی اخوان یوسفك یوسف
حقنده اولان فسادی اوزره اول حالت بردلیل قاطع ایدی ولیكن قضای الهیدن
اول یعقوب آنی صایمدی واكا وجود ویرمدی نته كم حضرت نبی علیه الصلوة
والسلام بیورمشلردر (اذا اراد الله انفاذ قضائه وقدره سلب عن ذوی العقول
عقولهم حتی ینفذ فیهم قضاءه وقدره فاذا امضی امره رد الیهم عقولهم ووقعت

الندامة) رواه ابو منصور الديلمی فی الفردوس عن انس وعلی رضی الله عنهما
﴿ مثنوی ﴾ درگذشت ازوی نشانی آنچنان * که قضادر فلسفه بود آن زمان)
اول یعقوبدن اول برنشان انجلاین کچدی که قضا اول زمان فلسفه ده ایدی
فلسفه بونده اظهار حکمت معناسنه در یعنی اول یعقوب نبیدن اول برنشان که
یوسف علیه السلام حقنده کورمش ومشاهده قیلمشدی کچدی انجلاین که کچدیکی
ظاهر اولدی زیرا قضاء الهی اول زمانده اظهار حکمت ایلمکده ایدی پس
اذا جاء القضاعمی البصر حسبنجه حضرت یعقوب علیه السلامك دفعنه تدارك
قیله مدی ویوسفی انلرالندن قورتره مدی (م ی) این عجب نبود که کورافتد بچاه *
بوالعجب افتادن بینای راه) بوعجب اولمزکه کور چاهه دوشه بوالعجب بینای راهك
دوشمکلکیدر یعنی بربی بصیرت اولان کمسه قیویه دوشسه عجب دکلدر که کورمز که
یولده قیو وارمیدر ویاخود بوقیدر بیلمز لکن چاهه دوشسه محل تعجب دکلدر
بوالعجب اولان بولی کوریجی وانده اولان چاهی ادرك ومعاینه ایدیجی عالم
ربانینك اول قیویه کورر کن دوشمسیدر (م ی) وین قضارا کونه کون
تصریفهاست * چشم بندش یفعل الله مایشاست) بوقضانك کوناکون تصریفلری
واردر آنك چشم بندی یفعل الله یشاءدر یعنی بوقضای الهینك دورلودورلو
تصریفات وتبدیلاتی واردر اکا چشم بند اولان بندهنك کوزینی اندن باغلاین
وکورمکدن منع ایلاین الله تعالینك استدیکنی اشلمسیدر ودیلدیکنی حکم ایلمسیدرنته کم
(یفعل الله مایشاء ویحکم مایرید) بیوردی چونکم حق تعالی حضرتلری برنسنه یی
اشلمك مراد ایلیه بنده آنی بیلورسه ده من وجه بیلمش اولور (م ی) هم بداند
هم نداند دل فتش * موم کردد بهر این مهر آهنش) کوکل انك فتنی هم بیلورهم بیلمز
آنك آهنی بومهردن اوتوری موم اولور یعنی کوکل قوی تدبیرلو شدیدرأیلرله
آهن کبی هرنه قدر محکم اولسه قضای الهی مهرندن نقش اولان حکملردن اوتوری
موم کبی نرم اولور وقلبك شدت رأیی وقوت تدبیری کیدوب بومهرك نقشنی
قبول ایلمکه مستعد اولور وطوعا وکرها هرنه ایسه انده اولان نقشی بالضروری
قبول قیلور پس کوکل بعض علایم وآثار مشاهده ایتمکله اول قضانك فتنی
من وجه بیلور وقضا آنی اغفال ایتمکله من وجه انك فتنی بیلیوب حیران قالور
(مثنوی) کویادل کویدی که میل او * چون درین شدهرچه افتد باش کو *
خویش رازین هم مغفل می کند * درعقالش جان مغفل می کند) کویادل دیردیکه
اول قضانك میلی چونکم بونده اولدی هرنه دوشرسه اولسون دی یعنی سن
دیدککه دل قضای الهینك تصریفات عجیبهسنی وتبدیلات غریبهسنی کوروب
بیلدکده دیردیکه اول قضانك میلی چونکم بوکارك ظهورنه اولدی هرنه واقع

اولورسه اولسون دی قضایه رضا و برنلردنم دیر کورر که اوك وصوك هر نسنه قضا
وقدرك اقتضاسیله اولور کندیسنی هرنه واقع اولورسه اولسون دیمکدن هم مغفل
ابلهانك عقالنه جان کندوبی مغفل ابلر عقال دوه‌نك دزنی باغلدقلری ایپه دیرلر
بونده مطلق قید مراد اولور مغفل مقید معناسنه‌در یعنی جان کندیسنی بوکونه
سوزلردن دخی غافل قیلوب اول قضانك قیدنه کندیسنی مقید ابلر وانك مغلوب
وماتی اولور (م ی) کرشود مات اندرین ان بو العلا * آن نباشد مات باشد ابتلا *
یك بلا ازصد بلا اش می خرد * یك هبوطش برتعارجها برد) اکر اول علی صاحبی
قضانك ظهوری حیننده مات ومغلوب اولورسه فی الحقیقه اول مات اولمق دکلدر
اول ابتلای الهیدر چون الله تبارك وتعالی بر بنده سنی مرتبهٔ اعلایه ایرکورمك
مراد ایلسه آنی بعض بلیاتله مبتلا ابلر بر بلا اول بنده‌یی یوز بلادن کیر و آلور
اول بنده‌نك بر هبوطی آنی تعارجلره ابلتور یعنی قضای الهی طرفندن بنده اوزره
واقع اولان بر بلا آنی اخروی نیجه یوز بلالردن قورترر اول بنده‌نك بو دنیاده
مرتبه سندن دوشمسی و برکره هبوط قیلمسی آنی نیجه یوز تعارجلر وتصاعدلر
اوزره ابلتور ودنیاده وآخرتده چوق ترقیسنه سبب اولور (م ی) خام شوخی که
رهانیدش مدام * ازخم رصد هزاران زشت خام * عاقبت آویخته واستاد شد *
جست ازدق جهان وآزاد شد * ازشراب لایزالی کشت مست * شد ممیز ازخلایق
بازرست) برخام شوخی که مدام انی قورتردی صدهزاران زشت خامك خمارندن
عاقبت اول شوخ خام پخته واستاد اولدی جهانك بنده لکندن صچرادی وآزاد
اولدی شراب لایزالیدن مست اولدی ممیز اولدی خلائقدن کیرو قورتلدی بونده
مدامدن مراد بلا دخی جناب حق میخانه‌سندن برکونه شرابدرکه آنی نوش
ایلنی مست ابلر وغیری مضر اولان شیلره مشغول اولمقدن آنی منع ایلیوب کندی
دردنه وحالنه مشغول ابلر نته‌کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر شرب قضاء باده‌
بلاشول برخام اولان کستاخی که صدهزاران خام ونابخته اولان زشتك خمارندن
ومستلکندن آنی قورتردی عاقبت اول خام اولان شوخ اول بلا شرابنی نوش ایتمکله
وغیرنی فراموش ایتمکله پخته واستاد اولدی جهانه اسیر اولمقدن وخلق عالم ایله
تقید قیلمقدن صچرایوب آزاد اولدی ونجات بولدی لایزالی اولان شراب الهیدن
مست اولدی فاعل مطلق وفی الحقیقه مرید ومختار اولان حضرت حقی ممیز اولوب
وجمله کون ومکانده متصرف همان آنی بیلوب خلائقدن کیر و قورتلدی وانلره
کوکل وبرمکدن وخیر وشری ونفعی وضری هم انلردن بیلمکدن نجات بولدی
(م ی) زاعتقادست پرتقلید شان * وزخیال دیدهٔ بی دیدشان) انلرك پرتقلید
اولان سست اعتقادلرندن وانلرك بی دید اولان دیده‌لری خیالندن یعنی اول شراب

لایزالیدن مست اولان عمیز اولوب خلائقدن کبرو قور تلدی اول خلائقك پر تقید اولان مست اعتقاد لرندن ودخی انلرك کورمیجی اولان کوزلری خیالندن کبر و قورتلدی دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ ای عجب چه فن زند اورا کشان * پیش جزر و مد بحر بی نشان) ای عجب انلرك ادراکی بی نشان اولان بحرك جزرومدی اوکنده نه فن اورر یعنی ای مرد عاقل عجب اول خلائقك ادراکی بی نشان اولان بحر معنوینك قبضی و بسطی ومنع وعطاسی وامساکی وامدادی قتنده نه فن اورمغه قادر اول واکا بونلرك عقولی نه چاره قیلور بلکه هیچ برفنه قادر اولمیوب عاجز ومضطر قالور اولور بوجمله نك ادراکنده کیف مایشاء متصرف اولور (م ی) زان بیابان این عمارتها رسید * ملك وشاهی ووزارتها رسید * زان بیابان عدم مشتاق شوق * میرسند اندر شهادت جوق جوق * کاروان بر کاروان زین بادیه * می رسد در هر مسا وغادیه * آید و گیرد وثاق ما کرو * که رسیدم نوبت ماشد تورو) واول بیا باندن بو عمارتلر ایرشدی اول بیاباندن مرادمرتبهٔ الوهیت وعالم امراولور و بو عالم شهادتده اولان عمارتلر اول عالم الوهیتدن کلور واول عالم الوهیتدن شاهلق ملکی ووزارتلر ایرشور وامارتلروحکومتلر کلوراول عدم بیاباندن شوقله مشتاق شهادت عالمنه جوق جوق ایریشورلر یعنی عالم عدمکه مراد باطندر اول بیابان باطندن خلق عالم وجود شوقیله مشتاق اولوب عالم شهادته کلوب ایرشورلر بو بادیه دن کاربان کاربان اوزره هر اخشام وصباحده ایریشورلر یعنی بو بادیهٔ عدمدن خلق عالم قافله قافله اوزره کلوب هر صبح وشام بوعالم صورته ایریشور کلور و بزم خانه مزی کیرو طوتر که یتشدم بزم نوبتمز اولدی سن کیت یعنی لابد عالم عدمدن بریکی وجود ظهوره کلوب و بزم خانه لریمزی ومرتبه لریمزی طوتوب دیرکه بزم نوبتمز اولدی بز کلدك سن کیت ﴿ مثنوی ﴾ چون پسر چشم خردرا بر کشاد * زود با بارخت بر کردون نهاد * جادهٔ شاهست آن زین سوروان * وان ازآن سو صادران و واردان) چونکم پسر عقل کوزنی آچدی فوری بابارختنی کردون اوزره قودی کردون عربه یه دیرلر یعنی کار عالم بونك اوزرینه درکه چونکم عالم باطندن ظهوره کلان وتولد قیلان پسرلر عقل کوزنی آچهلر وبالغ اولوب تدبیر وتدارکه قادر اوله‌لر فوری بابامرتبه سنده اولان اسبابنی عربه اوزره قویوب عالم باطنه کوچرلر جادهٔ شاه‌در اول بو جانبدن کیدیجی واول اول طرفدن صادرلر و واردلر در صادران صادرك جمعیدر صادر بونده طوغیجی معناسنه در وارد واردك جمعیدر وارد کلیجی وحاضر اولیجی معناسنه در وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که اول بو جانبدن آخرت جانبنه روان اولیجیلره ودخی اول طرفدن بوجانبه طوغیجیلره وحاضر اولیجیلره شاهراهدر یعنی برواضح وآشکارا یولدر وبو عالم شهادت فی المثل ایکی قپولی برکاربانسرایدر لابد عالم عدم

طرفندن برقافله وارد و صادر اولوب بونده قونر و بوندن مقدم قونن كاربان
قالقوب عالم عدم طرفنه روان اولور (م ى) نيك بنكر مانشسته مى رويم * مى نبينى
قاصد جاى نويم) ايو نظر ايله بز اوتورمش كيدر زكورمز ميسن بز جاى نوك
قاصدى يز يعنى (وترى الجبال تحسبها جامدة وهى تمر مر السحاب) آيت كريمه سنك
مفهوم لطيفى اوزره اكرچه سن بو ثابته وساكنه اولان مخلوقى بو عالمده طورر
صانورسن اول جبال سحاب كبى مرور ايديجى و هميشه برحالدن برحاله
و برمنزلدن برمنزله كيديجيدر اى مرد عاقل برخوش نظر ايله بز اوتورمش
ايكن كيديجى يز و برمرتبه دن برآخر مرتبه يه طورمدين سير ايديجى يز
سن كورمز ميسن بز بريكى يرك قاصدى يز و برجديد عالمه كيديجى يز ❊ مثنوى ❊
بهر حالى مى نگيرى رأس مال * بلكه از بهر غرضها در مآل) سن حالدن اوترى
رأس مال طوتمزسن بلكه مآل ومرجعده اولان غرضلردن اوترى يعنى اى مال
صاحبى سن سرمالى همان موجود اولديغك حالدن اوترى حفظ ايتمزسن بلكه
مستقبلده رجوع ايده جكك محلده اولان غرضلردن اوترى حفظ ايدرسن كه
طورمدين اول جانبه كيدرسن ❊ مثنوى ❊ پس مسافر اين بود اى ره پرست *
كه مسير وروش در مستقبلست * همچنان كز پردهٔ دل بى كلال * دم بدم درميرسد
خيل خيال) پس مسافر بو اولور اى ره پرست يعنى اى يوله كيديجى وقوللق
ايديجى پس مسافر بودركه انك مسيرى و يوزى مستقبله در فى الواقع شول كسه نك كه
توجهى مستقبله اوله وانك سيرى كندنجه ايلرو اوله اكا مسافر دينور مثلا انجلين كه
دل پرده سندن كلالسز دم بدم خيال عسكرى خانهٔ قلبه ايريشور انده هم قرار
ايتميوب ينه كيدر و برآخر نوع اوزره اولان خيل خياله ينه كلوب انك يرينه نزول
ايدر پس كاربانسراى دل آينده وروندهدن هم خالى اولمز (م ى) كرنه تصويرات
ازيك مغرسند * در پى هم سوى دل چون مى رسند * جوق جوق اسپاه تصويرات ما *
سوى چشمهٔ دل شتابان ازظما * جرها پرميكنند ومير وند * دائما پيدا و پنهان
ميشوند) اكر تصويرات برمغرسدن اولميهلردى برى برى ايزنده دل جانبنه نيجه
ايريشورلردى مغرس محل غراسه ديرلر تصويراتدن مراد تصورات ذهنيه وصور
خياليه ديركه كوكل جانبنه كلوب باغ دلده سرزده ظهور ايدرلر اكر بو جمله
تصورات ذهنيه برمغرسدن بتميه و برمحلدن ظهور ايتميدى برى برى اردنجه
كوكل جانبنه نيجه ايريشورلردى يعنى ايرشمزلردى بزم تصويراتمز سپاهى جوق
جوق صوسزلقلرندن كوكل چشمه سى جانبنه سرعت ايديجيلردر يعنى كوكل
برچشمه كيدر وخيل خيال وتصويرات بال تشنه عسكر كبيدر پس بزم تصوير
اتمز عسكرى جوق جوق كوكل چشمه سى جانبنه تشنه لكلرندن شتاب ايدوب

كاورلر جره‌لری پرایدرلر یعنی کوکل چشمه‌سندن هر بری دستیلرنی طولدررلر
وکیدرلر دائما کوکل عالمنه کلوب پیدا اولورلر وبنه چوق طورمیوب پنهان اولورلر
﴿ مثنوی ﴾ فکرهارا اختران چرخ دان * دائر اندر چرخ دیکر آسمان) فکرلری
سن فی المثل اختران چرخ بیل انلر دیکر آسمانك چرخنده دائردر یعنی سن قلبکده
اولان انواع افکاری چرخك اخترلری کبی بیل نهایت مانند اختران اولان افکار
بو محسوس اولان آسمانك چرخنده دائر و سائر دکللردر بلکه ولایت جانده اولان
آسمانك چرخنده دائر وسائرلردر ﴿ مثنوی ﴾ سعد دیدی شکر کن وایثار کن *
نحس دیدی صدقه واستغفار کن) سعد کوره سن شکر ایله وایثار ایله نحس
کورەسن صدقه واستغفار ایله یعنی نجم سیار کده یمن وسعادت کورسك شکر
ایدوب ایثار ایلمك لازم ونحوست کوردکده صدقه ویرمك واستغفار قیلمق لازم
اولدیغی کبی مانند اختران اولان فکرلر کده دخی اکر ایلك کوررسك و سعادت
وصلاح اوزره طلوع ایلدکارینه نظر ابر کورر ایسك شکر ایدوب ایثار ایله الحمد لله
تعالی آسمان قلبمده اولان افکار شمدیلك سعادت وصلاح اوزره‌در دیو سویله اما
فکرلر کده نحوست ونکبت وخطا ومعصیت جانبنه سیر وحرکت ایلمك وار ایسه
فقرایه صدقه ویر واستغفار وتوبه ایله وحق تعالیه دعا ایله تا کم سنك فکریکی
اول نحوست ونکبته مائل قیلمقدن صاقلیه ودنی وشوم اولان کسه‌یه تعلق
ایلمکدن حفظ ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ ما کیم این رابیا ای شاه من * طالعم مقبل کن
وچرخی بزن * روح را تابان کن از انوار ماه * که زآسیب ذنب شد جان سیاه)
بزکیمز بونك ایچون ای بزم شاهمز کل طالعمی مقبل ایله و برچرخ اورو روحی انوار
ماهدن تابان ایله زیرا آسیب ذنبدن جان سیاه اولدی ذنب رأسك مقابلی اولان
عقدیه آفتابك کلسی وکسوف واقع اولمسیدر بو ذنبك تحقیق جلد اولك آخرنه
قریب کندمی خورشید آدم راکسوف بیتك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب
اولنه و بو بیتلر دخی بونك مابعدنده اولان ابیات شریفه اکرچه موش طرفندن
چغزه خطابا دینلمشدر ولیکن مرادی اولان کسه طرفندن بر اشرف واعلی
اولان کسه‌یه خطابا دینلمك مراد اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که اول
پست ودنی اولان کسه اول عالی قدر وصاحب صدر اولان کسه‌یه بو کونه
تضرع ونیاز ایدوب دیدی بو فکر اخترلرینك سعد و مبارك اولمسندن اوتری
بزکیمز ای بنم شاهم وای فلك دوانده دائر اولان ماهم بنم طالعمی ذو اقبال ایله
و بر دور اور یعنی اوج اعلادن بو اسفل طرفنه دور تنزل بیور ماه رویك
انوارندن روحمی تابان ایله که عقدهٔ ذنبك آسیب وزجتندن جانم سیاه اولدی
وروحم بی نور وبی ضیا قالدی (م ی) ازخیال ووهم وظن بازش رهان * ازچه

﴿ وجور ﴾

وجور رسن بازش زهان * تازدلداری خوب بودلی * پر برآرد بر پردزآب وکلی)
وهمدن وخیالدن وظندن کیروقورتر اول روحی چاهدن وجورزسندن انی کیرو
قورتر سنباز جورندن انی قورتر دیمك دخی جائز اولور تاکم سنك خوب اولان
دلدارلفکدن برکوکل پرکنوره برنوع آب وکلدن بوقارو اوچه چاهدن مرادچاه
طبیعت ورسندن مرادسبب اولور واکررسن بازوصف ترکیبی اولورسه اندن مراد
عقل معاش اولورکه اول فی المثل سبیده او یناینجیدر یعنی اول پست ودنی اولان
موش کردار پرهوش باره دیرکه ای عالی رتبت وای اهل سعادت لطف ایله
کل بنم اول روحی وهم وخیال وظن قیدندن کیرو قورتر چاه طبیعت ورسنباز
اولان عقل معاش جورندن آنی خلاص ایله یاخود جور سیندن آنی کیرو
قورتر تاکم سنك خوب ومحبوب اولان دلدارلفکدن ویارلفکدن پرشکسته اولمش
دل نور انی وروحانی پرلر کنوره وعلمی وعملی قنادلر بتوره آب وکل مرتبه سندن
یوقرو اوچه وجسد عالمندن ایلرو کچه وعالم حقیقته واصل اولوب آب حیات
معنویدن طویججه ایچه ﴿ مثنوی ﴾ ای عزیزمصرودر پیمان درست * یوسف
مظلوم درزندان تست * درخلاص اویکی خوابی به بین * زودکالله یحب المحسنین)
ای عزیز مصر وپیمانده درست یوسف مظلوم سنك زندان حسر تکده در
انی خلاص ایلمکده برخواب کورقور یکه الله محسن قوللرنی سور یعنی موش سیرت
اولان بردنی عالی رتبت اولان برسنی کسه یه دیرکه ای عزیز مصردولت وای عهد
وپیمانده درست ور است اولان اهل سعادت مظلوم اولان جان یوسنی سنك
زندان حسرتك وسجن فرقتکده مسجون قالمشدر اول یوسف جانی زندان
حسرتکدن خلاص ایلمك خصوصنده بررؤیا کور علی الفور که الله تعالی حضرتلری
احسان ایدیجی قوللرنی سورسن دخی بوجان یوسفنی زندان حسرتکدن قورترمق
خصوصنده عزیز مصرك رؤیا کوردیکی واول رؤیا حضرت یوسف السلامك
زنداندن خلاص اولمسنه سبب اولدیغی کبی بررؤیا کورکه اول رؤیا بنم زندان
غمدن خلاص اولمه سبب اوله پس عزیزمصرك خلاص یوسفه سبب اولان
رؤیاسنی تقریر ایدوب بیان بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ هفت کاولاغری پرکزند *
هفت کاوفربهش رامی خورند * هفت خوشهٔ خشك زشت ناپسند * سنبلات
تازه اش رامی چرند) اول عزیز مصرك رؤیاسی بودر پرکزند اولان یدی لاغر
کاو یدی سمین کاوی یدی یدی خشك ناپسند اولان زشت خوشه انك تازه اولان
سنبله لرنی اوتلرلر دی عزیز مصر دن حق تعالی حضرتلری کلام مجیدنده
سورهٔ یوسفده حکایت بیوررلر (وقال الملك انی اری سبع بقرات سمان یأکلهن
سبع عجاف وسبع سنبلات خضر واخر یابسات) وبو آیت کریمه نك تفسیری

ورؤيانك تعبيرى جلد خامسده تفسير انى ارى سبع بقرات سر خنده مرور قلنمش ومذكور اولمشدر انده طلب اولنه (م ى) خط از مصرش بر آمداى عزيز * هين مباش اى شاه اين رامستجيز) اول روحك مصر وجودندن اى عزيز قحط يوقارى كلدى اى شاه آكاه اول بونى مستجيز اولمه يعنى بوكه اجازت ويرمه خلاصهٔ كلام اى عزيز مصر وجود اولان يارنيكو اول روحك مصر وجودنده قحط وغلا يوقر وكلدى وظهور قيلدى اى شاه معنوى زنهار بو قحط وغلايه اجازت ويرمه بلكه يمن همتكله شهر وجودى پربركات ايله ديمك اولور (م ى) يوسفم در حبس نواى شه نشان * هين زدستان زنانم وارهان) بو بيتك مصرع اولنده ايكى وجه جائزدر وجه اول اولدركه اى شه نشان بن سنك حبسكده يوسفم بنى اول زنلرك كيدو مكرندن كيرو قورتر وجه ثانى اولدركه بن يوسفم اى شاه سن بنى حبسده اوتورت وآكاه اول بنى زنلرك حيله سندن كيرو قورتركه بكا انلرك كيدندن ودعوت ايلدكلرى شيدن سنك زندانكده اوتورمق احبدرتنه كم يوسف عليه السلام حضرتلرينه انلرك دعوت ايلدكلرندن سجن احب اولدى وحضرت حق كلام مجيدنده انك اساندن بوكونه حكايت قيلدى (قال رب السجن احب الى مما يدعوننى اليه والا تصرف عنى كيدهن اصب اليهن واكن من الجاهلين) پس اى عزيزكه سن هم بنى صحبتك وخدمتك حبسنده قويوب كندوكه مقيد ايله وزنلر كيدندن بنى تيز خلاص ايله * مثنوى * ازسوى عرشى كه بودم مربط او * شهوت مادر فكندم كاهبطوا * پس فتادم زآن كمال مستتم * ازفن زالى بزندان رحم) شول برعرش اعلا جانبندن كه اول بكا مربط اولدى واكا بنم روحم علاقه قلمش وانده مقيد اولمش ايدى شهوت مادر بنى آشغه براقدى حضرت حق جانبندن بو يله ديمكله كه اهبطوا يعنى انزلوا عن هذه المرتبة امرى حضرت حق جانبندن روحلريمزه وارد اولوب شهوت مادرسببيله اسفله ايندم پس اول مستتم اولان كمالدن برزالك فنندن اوترى زندان رحمه دوشدم بوزندانه كلزدن اول تمام عالم ارواحده بركمالده ايدمكه اول كمالك شرح وتعبيرى ممكن دكلدرتقديرالهى برقارينك فننى بنم اول مرتبه دن هبوط ونزول ايلمه سبب ايدوب اول كمال مرتبه سندن انك فنى وصنعتندن اوترى يا باصلبندن كاوب زندان رحمه دوشدم (خيرالابوين من علمك) حديث شريفنده شرعه شارحلرى بو يله ديمشلردركه هر وجهله مرشد ومعلم اولان استادپدر ومادردن خيرلودر اولاسنى پدر ومادرك عالم ارواحدن كتورب وحبس بدنه وزندان تنه دوشورمكه سبب اولديلر اما معلم اولان استادسنى حبس تندن خلاص ايدوب مرتبهٔ اصله ومقام وصله ايرشدرمكه سبب اولور پس سكا تعليم علم ايلين ابو ينكدن خبرلو اولور (م ى) روح را از عرش آرددر

حطیم * لاجرم کید زنان باشد عظیم * اول وآخر هبوط من ززن * چونکه بودم روح وچون هستم بدن) روحی عرش اعلا دن حطیمه کتورر حطیم اصلنده حرم کعبه نك ایچنده برمقدار یردرکه کعبه دن عداولنور اما صکره مسجد حرمنه وخانه حرمنه دخی دیرلر دیو بعض محلده اطلاق ایلدیلر بونده خانه حرمی مراد اولوب یعنی روحی مرتبهٔ اعلادن خانه حرمنه وبا جسد حرمنه زنلرك فنی کتوروب حبس ایلر لاجرم (ان کیدکن عظیم) آیت کریمه سنك موجبنجه زنلرك کیدی عظیم اولور بو آیتك تفسیری جلد رابعك اولنه قریب زن صوفی سر خنده مرور وایلمشدر انده طلب اولنه اول وآخر هبوطم بنم زندندر چونکم روح ایدم وحالا شمدی بدن اولدم وچون کیف معنا سنه اولوب چونکم اول روح ایدم ونه حالله بدن اولدم کور دیمك دخی جائزدر یعنی اول بنم آسماندن بودنیایه هبوط ونزولم حضرت حوادن اولدی بکه حواشجرهٔ کندمدن یمکه میل و آرزو قیلدی وحضرت آدم علیه السلامی دخی اندن یمکه ترغیب وتحریض ایلدی چونکم حضرت آدم علیه السلام انك سوزندن چقه میوب ایکیسی بیله اول شجره دن اکل ایلدیلر پس (قال اهبطا منها جمیعا) آیت کریمه سنك حسبنجه انلره جنت اعلادن بوزمینه کلمکه و بودنیایه نزول وهبوط قیلمغه امر الهی وارد اولدی پس انلر اولا اهبطوا امری ایله عالم بالادن بو عالم اسفله کلدیلر پس بویر یوزنده انلرك ذریاتندن هرکم وجوده کلدیسه اول حوا آنك هبوطنه سبب وثانیا انك کندی مادری انك جسمانینه کلمسنه سبب اولمشدر چونکم بن اول روح ایدم کورکه نیجه بدن اولدم بدن اولدیغمه سبب ایکی زنك وجودیدر بریسی حواودخی مادره‌در انسانك کندی نفسی دخی زن حکمنده‌در اصل اسفل السافلینه دوشورمکه سبب اول زن نفسدر * مثنوی * بشنواین زاری یوسف در عثار * یاران یعقوب بی دل رحم آر * ناله ازا خوان کنم یا از زنان * که فکندندم چو آدم از جنان) بو عثار وسقوطده اولان یوسف علیه السلامك زار یاغنی ایشت یاخود اول بی دل اولان یعقوب علیه السلام اوزره رحم کتور یوسفدن مراد کندی جانی ویعقوب علیه السلامدن مراد عقلی اولور وکندی یارعزیزی اولان دوستنه بویله دیر که ای بنم یار عزیزم بو یوسف جانك عثار وسقوط وقتنده اولان ناله‌سنی وزار یلغنی ایشت یاخود اول یعقوب کبی بی دل اولان عقله لطف ومرحمت ایت ای بنم یار عزیزم ناله‌یی اخواندنمی ایلیم یاخود زنلردنمی که آدم علیه السلام کبی بنی جنتلردن آشغه برافدیلر اخواندن مراد اخوان زمانه وزنلردن مراد کندویه متعلق اولان زنلر اولور که بو زمانه اخوانی بر طالبی بریار عزیزك بهشت وصلندن اسفله دوشوررلر وکذلك برکسه نك کندیسنه

متعلقه اولان زنلر اکر والده‌سی و اکر صاحب خانه‌سی و اکر خاله وتیزه‌سی وزنلر کبی
اولان اقرباسی آنی بریار عزیزك جنان وصالندن دور ایدوب سجن طبیعته وزندان
بشریته دوشررلر نته کم اخوان یوسف علیه السلام یوسفی چاهه براقدیلر
وزنان مصر آنی زندانه قودیلر پس موش سیرت اولان برکسه دخی چغرآبی کبی پاك
وطاهر اولان بریار عزیزه بویله دیرکه ای بنم یار عزیزم اخوان زمانه دنمی ناله وفریاد
ایلیم یاخود زنلردنمی فریاد وناله ایلیم که انلر بنی سنك جنان وصلکدن آشغه براقدیلر
حوا آدم علیه السلامی آشاغه براقدیغی کبی (م‌ی) زآن مثال برلکدی پژمرده‌ام *
کز بهشت وصل کندم خورده‌ام) اندن اوتری دیده اولان برك مثالی پژمرده‌ام
زیرا بهشت وصلدن کندم یمشم یعنی قیش زماننده اولان یپراق کبی اندن اوتری
پژمرده‌یم که وصال بهشتدن کندم کبی اولان غدای نفسی یمشم چونکم غدای
نفسه میل ایدوب انی یدم وصال جنتدن دور اولدم * مثنوی * چون بدیدم
لطف اکرام ترا * وآن سلام وسلم وپیغام ترا * من سپند ازچشم بد کردم بدید *
درسپندم نیز چشم بد رسید) ای یار عزیز چونکم سنك لطف واکرامکی کوردم
وسنك بکا اول سلامکی وسلمکی وپیغامکی هم کوردم سلم صلحه دیرلر بن چشم بددن
اوتری سپند ظاهر ایلدم یعنی چشم بدك دفعندن اوتری اوزرلك یاقدم وانی ظاهر
ایتدم بنم سپندیمه دخی چشم بد ایرشدی مشهوردرکه یرامز کوزی دفعدن
اوتری اوزرلك یاقرلر اول دخی کندی عزیزنك بوقدر اکرامنی والطافنی کوروب
چشم دکمه‌سون دیو اوزرلك یاقش اکرچه اوزرلك یاقق چشم بدی دفع قیلمقدن
اوتری خلقه برعادت اولمشدر اما قضاء حق اول دفع قیلمغه سبب اولمز * مثنوی *
دافع هرچشم بد از پیش وپس * چشمهای پرخمارتست وبس * چشم بدراچشم
نیکویت شها * مات ومستأصل کند نعم الدوا * بل زچشمت کیمیاهای رسد *
چشم بدراچشم نیکومی کند) هرچشم بدك پیش وپسدن دافعی یعنی هر بریرامز
کوزك اطرافندن دفع ومنع ایدیجیسی ای اهل سعادت اولان یار عزیز سنك پرخمار
اولان کوزکدر انجق ای شاه معنوی وای شهنشاه روحانی بوخلقك بد اولان
کوزلرنی ویرامز اولان نظرلرنی سنك نیکو اولان کوزك ومبارك اولان نظرك
مات واصلندن هلاك ایلر که نعم الدوا استیصال برنسنه‌یی کوکندن واصلندن
چقاروب هلاك ایلمکه دیرلر نعم الدوا عینك تقدیرنده‌در یعنی کوزك نه کوزل
دوادر دیمك اولور بلکه سنك کوزکدن کیمیالر ایریشور چشم بدی چشم نیکو ایلر
یعنی بلکه سنك نظر اکسیر تأثیرکده شولقدر یمن وسعادت واردرکه اندن کیمیالر
ایریشور بد اولان کوزلری وقبیح ودنی اولان اوزلری نیکو کوزلر ولطیف
وشریف اوزلر ایلمکه قادر اولور فی الحقیقه عزیزلرك نظری کیمیادر خاکی کبی

دنی اولنلری التون کبی شریف وعزیز الوجود اولمق مرتبه سنه ایرکورر (بیت)
آنانکه خاك را بنظر کیمیا کنند * آیا بود که کوشهٔ چشمی بما کنند) بیتی هم اصحاب
نظرك نظرلری بنك بغایت نافع و پرسود اولدیغنی اشعار ایچون دینلمشدر (من لم ینفع
لحظه لم ینفع لفظه) کلامی هم مشایخدن نظری نافع اولمینك لفظی دخی نافع اولمدیغنی
و طالبه فائده قیلمدیغنی اعلامدن اوتری ادا اولنمشدر * مثنوی * چشم شه
بر چشم باز دل زدست * چشم بازش سخت باهمت شدست * باز بس همت که
با بیداز نظر * می نگیرد بازشه جز شیرنر) پادشاهك کوزی دل بازنك چشمی
اوزره اورمشدر انك بازی کوزی سخت باهمت اولمشدر پادشاهك
نظرندن چوق همت که بولدی شاهك بازی اول همتله شیرنردن غیری
طوتمز بو بیتلر شلدر مثلا بر عالی پادشاه اولسه اول بر بازی النه آلسه اول
شاهك نظری اول بازك کوزینه معین اولور وکوزی اول شاهك کوزندن محکم
همتلو اولور اول باز نظر پادشاهیدن چوق همتی وقوتی که بوله انك معاونتیله
کندی حدندن زیاده اولان جانوری شکار ایلروانی صیده قادر اولور کذلك کوکل
ر بازکبیدر پادشاه حقیقی اولان خدای تعالینك عین عنایتی ونظر هدایتی اول کوکل
بازنك چشمنه طوقنسه واکا معین اولسه وقوت ویرسه انك بازی کبی اولان کوکلك
کوزی سخت باهمت اولور وزیاده قوت بولور اول بازدل چوق قوتی وهمتی که شاه
حقیقینك نظر عنایتندن بوله اول شاه حقیقینك بازی کبی اولان کوکل شیرنرکبی
اقوی واعلی اولان شکارلردن غیریسنی طوتمز وادنی صیده میل والتفات ایتمز بلکه
طور بشردن خارج اولان شریف وعالی شیلری صید ایلمکه قادر اولور دیمك اولور
* مثنوی * شیرچه کان شاهباز معنوی * هم شکارتست وهم صیدش توی)
شیرنه درکه اول شاهباز معنوی هم سنك شکارکدر هم انك صیدی سنسن یعنی
ای شاه حقیقینك عین عنایتنه مظهر دوشن کوکل باز وشیرنرنه شیدر بلکه اول
شاهباز معنوی وشهنشاه حقیقی هم سکا شکاردر وهم سن آنك شکاریسن که (من کان
لله کان الله له) بیورلمشدر چونکم بر کوکل انکچون اوله اول دخی اول کوکل
صاحبی ایچون اولمق مقرر اولور (یحبهم ویحبونه) آیت کریمه سی هم بو مضمونی
تأیید قیلور * مثنوی * شد صفیر بازجان در مرج دین * نعرههای لا احب
لا آفلین) جان بازنك دین مرجنده صفیری لا احب الافلین نعره لری اولدی
مصرع ثانیده سورهٔ انعامده اولان آیت کریمه یه اشارت اولور و بو آیتك تفسیری
جلد اولك اوائلنده قریب قصهٔ دیدن خلیفه لیلی را شرح خنده * اندرین وادی
مرو بی این دلیل * بیتك شرحنده مرور ایلمدی انده طلب اولنه یعنی چرا کاه
دینده جان بازی آفل وزائل اولنلری سومزم دیو نعره لر اوردی و (انی وجهت

وجهی للذی فطر السموات والارض حنیفا وماانا من المشرکین) مفهومنی ادا قیلدی ومقام اطاعتده طوردی (م ی) بازدل را کز پی تومی پرید * از عطای بی حدت چشمی رسید) کوکل بازی ایچونکه سندن اوتری اوچدی سنك بی حد اولان عطاکدن برچشم ایرشدی یعنی ای شاه کریم سنك بی حد و بی غایت اولان عطا و کرمکدن سندن اوتری پرواز ایلین کوکل بازی ایچون بر کوز ایرشدی تا اول کوز واسطه سیله مردمك دیدهٔ عالم اولوب حقایقی کوردی وماهیات اشیایه نظر ایرکوردی ﴿ مثنوی ﴾ یافت بینی بو و کوش ازتوسماع * هر حسی راقسمتی آمد مشاع) ای شاه کریم سنك بی حد اولان عطای کریمکدن بازدله بر کوز ایریشوب انك کوزی رؤیت بولدیغی کبی بورون دخی بوی و قولق سندن سماع بولدی هر برحس ایچون مشاع برقسمت کلدی مشاع بضم المیم باورسز غیر مقسوم اولان نسنه در یقال سهم مشاع ای غیرمقسوم یعنی ای وهاب مطلق سندن هر برحس برخاصیت بولدی قوت ذائقه ذوق ایتمك وقوت لامسه نرم ودرشتی فرق ایتمك وقوت باصره مبصراتی کورمك وقوت سامعه مسموعاتی ایشتمك وقوت شامه مشموماتی شم ایتمك بولدی الحاصل ظاهری وباطنی اولان هر برحس ایچون بر بشقه قسمت و برمعین حصه کلدی واول حس ایچون اول خاصیت مقسوم ومخصوص اولدی ﴿ مثنوی ﴾ هر حسی را چون دهی ره سوی غیب * نبود آن حس را فتور مرك و شیب * مالك الملکی بحس چیزی دهی * تا که برحسها کند آن حس شهی) هر برحس ایچون چونکه غیب جانبنه یول و یره سن اول حس ایچون مرك وشیبك فتوری اولمزای مالك الملك سن حسه برشی و یررسن تاکه اول حس حسلر اوزره شاهاق ایلر یعنی ای عطاسی چوق وای لطف واحسانـنـه نهایت یوق اولان پادشاه اعظم سن شول قادر مطلقسن که هر برحس ایچونکه عالم غیبی کورمکه یول و یره سن وآنی حقایق اشیایی مشاهده ومعاینه قیلاق مرتبه سنه ایرکوره سن اول حس ایچون موت وفنادن فتور اولمز و پیرلك اکا ضعف و یرمز برمالك الملك پادشاهسن حسه برحالت وخاصیت و یررسن وآنی برمرتبه رؤیت وادراکه ایرکوررسن که تاکم اول حس جمیع حسلر وادراکلر اوزره شاهاق ایلر وشاه شناس اولدیغی ایچون جمله حواسك بلکه اناسك مقبولی وخیراوسی اولورتنه کم بوحکایه دن بونك سری ظهوره کاور وعنقریب معلومك اولور

﴿ حکایت شب دزدان که سلطان محمود شب در میان ایشان افتاد که من یکی از شمایم و بر احوال ایشان مطلع شدن ﴾

بوشرح شریف وبو بیان لطیف شول کیجه دزدلرینك حکایه سیدر که سلطان محمود کیجه ایله انلرك میاننه دوشدی بویله دیوکه ای دزدلر بن سزدن بریکزم وانلرك احوالنه

بوطريقله مطلع اولمقلغنك بيانيدر ﴿ مثنوى ﴾ شب چو شه محمود برمى كشت
فرد * با كروه قوم دزدان بازخورد * پس بكفتندش كى اى بوالوفا * كفت شه هم من
يكى ام از شما) چونكم شاه محمود فرد طولاندى يعنى كيجه ايله سلطان محمود واحد ويكتا
شهر ايچنى دور ايلدى بر كروه قوم دزدانه اوغرادى بازخورد بونده اوغرادى وملاقى
اولدى معناسنه استعاره اولنمشدر اول دزدلر كروهى اكا ديديلر اى بوالوفا سن كيمسن
شاه بونلره بن هم سزدن بريكزم ديدى ﴿ مثنوى ﴾ آن يكى كفت اى كروه
مكر كيش * تا بكويد هر يكى فرهنك خويش * تا بكويد با حريفان در سمر * كو چه
دارد در جبلت از هنر) بو جمله نك ميانندن اول برىسى ديدى اى كروه مكر كيش
واى قوم حيله انديش تا هر بريكز كندى فرهنكنى وصنعتنى سويليه تا كندى
حريفلرينه مسامره ومكالمه ايلمكده سويليه كه او كندى جبلتنده نه هنر طوركانه
بونلر بوطريقله سلطان محمودى هم امتحان ايتمك استديلر وبزبى هنر اولان كمسه يى
قبول ايلمزز لابد بزدن اولان وبزمله الفت قيلان كمسه ده بر هنر اولمق لازمدر ديمكى
ايهام ايلديلر تاكم سلطان محمودك دخى اكر كنديلره نافع بر هنرى وار ايسه آنى
كنديلره محرم وهمراز ايدوب قبول ايليه لر واكر فرهنك وهنردن خالى ايسه اكا
كشف راز ايتميوب بر طريقله اندن اجتناب ايليه لر ﴿ مثنوى ﴾ آن يكى كفت اى
كروه فن فروش * هست خاصيت مرا اندر دو كوش * كه بدانم سك چه مى
كويد بانك * قوم كفتندش زد يناري دو دانك) بونلرك ايچندن اول برىسى بونلره
خطاب ايدوب ديدى اى كروه فن فروش بنم خاصيتم ايكى قولقدر يعنى اى فن صاتيجى
وهنر كوستريجى قوم بنم خاصيتم ايكى قولقلرمده در واول قولقلرمده اولان خاصيت
بودر كه سك بانكله نه سويلر بيلورم وكوپك اورسه انك نه ديديكنى فهم قيلورم
ديدى قوم اكا ديدى بر دينار دن ايكى دانكدر يعنى سنك بو خاصيتك فى المثل بر التوندن
ايكى دانك مقدارى اقل قليل بر نسنه در اكرچه هنردر ليكن كامل اولان اهل هنر قتنده
بو برادنى وكمتر خاصيتدر ديديلر وبوندن مقصود بركمسه نك سمعى خلقك اقوالنه
اولوب انجق خلقك اقوالندن حاصل اولان معنايى بيلمك وانلرك نه ديديكنه ونه
سويلدكلرينه عالم اولمقدر بو اصواته ولغات وكلماته عالم اولمق ايسه چوقلق
هنردكلدر وسك نفسك بانكى وصداسنى بيلمك وانك نه ديديكنى فهم قيلمق مراد
اولسه هم جائزدر بودخى چوقلق هنردكلدر ﴿ مثنوى ﴾ آن دكر كفت اى كروه
زرپرست * جمله خاصيت مرا چشم اندرست * هر كرا بينم شب اندر قيروان *
روز بشناسم من اورا بى كمان) بونلرك برىسى ديدى اى زرپرست اولان كروه بنم
جمله خاصيتم چشم ايچره در يعنى هرنه خاصيتم وار ايسه اصل كوزمده در واول
خاصيت بودر كه قيروان اولان شب ايچره هر كيمى كورزم كوندزبى كمان بن آنى اكلارم

شب اندر قیروان اندر شب قیروان تقدیرنده در یعنی زفت کبی قرا کو کیجه ده هر کیمی
کوررایسم صباح اولدقده شبهه سزآنی بیلوم وفهم قیلورم دیدی بونلرک قتنده بوهنر
مقبول اولدیغندن خوش اولدیلرو بوکا اولکی کبی بو برناقص نسنه در دیمیوب سکوت
قیلدیلر و بوندن مراد بوشب ظلمانی کبی اولان دنیاده کوردیکی کسه لری روز آخرنده
کورن و بودنیاده کندیلریله یار اولان شاهی صبح قیامت ظهوره کلدکده بی کان
بیلان واکا عالم اولان عاقل اواور ﴿ مثنوی ﴾ کفت یك خاصیتم در بازوست *
که زنم من نقبها بازوردست) اول بری دیدی خاصیتم دست و بازوده درکه بن
زوردستله نقبلراورورم نقب دلك دلمکه و برقازمغه دیرلر بونده مرادزوربازوی عقلله
بحث ایلمکه قادر اولان کسه اولور زیرا بحث دخی برقازمغه دیرلر پس بوکسه دن
مراد بازوی عقلندر ودست فکرنده قوتی اولان کسه اولورکه بازوی عقلله
بریردن بحث ایلیه ودست فکریله برجانبه نقبلراوره واول یره وخانه یه داخل اولمغه
یول ایلیه مثلا سلطان حقیقتك سرایی اولان وجود انسانینك دیوار جسمنی
زوردست عقلله شکافته ایلیوب دروند اولان کنزه واصل اولمغه وجاندر اولان
خزینه یه دخول قیلمغه یول ایلیه و بودخی خیلی مقبول هنردر ﴿ مثنوی ﴾ کفت یك
خاصیتم در بینیست * کارمن درخاکها بوبینیست) بریسی ایتدی بنم خاصیتم
بورنده در بنم کارم خاکلرده رایحه کوریجیلکدر بوبین وصف ترکیبدر رایحه
کوریجی معناسنه اکا متصل اولان یا مصدریه در یعنی بونلردن بریسی ایتدی ای
یاران بنم خاصیتم مشاممده در بنم ایشم طپراقلر ایچره رایحه کوریجیلك و هرخاکی
رایحه سندن بیلیجیلکدر ﴿ مثنوی ﴾ سرالناس معادن دادوست * که رسول
ازابی چه کفته است) الناس معادن حدیثنك سری بکا ال و یردی که رسول
علیه الصلوة والسلام حضرتلری آنی نه دن اوتری دیدی یعنی رسول اکرم صلی الله
تعالی علیه وسلم حضرتلری نیچون (الناس معادن کمعادن الذهب و الفضه)
دیمشدر بکا بوحدیث شریفك سری ال ویرمشدر و جانم بوحدیثك سرنه
وحقیقتنه ایرمشدر بوناس التون وکومش معدنلری کبی اولمشدر معدن شناس
برکسه اولمسه قنغی خاکده معدن وارایدیکنی بیلز و بوحدیث شریف بورایه
مناسب اولان شرح وتحقیق ایکنجی دفترده ترك کفتن آن مرد ناصح سرخنده
* باد الناس معادن هین بیار * بتنك شرحنده مرور ایلدی انده طلب اولنه (م ی)
من زخاك تن بدانم کاندران * چند نقدست وچه دارد اوزکان * دریکی کان زر بی
اندازه درج * وآن دکر دخلش بود کمتر زخرج) بن تن خاکندن بیلورمکه انده
نه قدر نقد واردر وکاندن اول خاك تن نه طوتر یعنی بن شول انسان معدنلرنی آکلیجی
کسه یمکه تن خاکندن بیلورمکه اول تن خاکینك ایچنده نقدر نقد وار درومعادندن

اول خاك تن نه كونه معدن طوترا كا عارف اولورم اول بر كانده اندازه سز زر درجدر
واول بركانك خيلى خرجندن كثرا اولور يعنى بو خاك زمينده بعض التون معدنى
اولور كه انده بى نهايت وبى اندازه التون مندرج اولمشدر انك خرجى قليل ودخلى
كثيردر مقبول اولان معدن بودر اما بر معدن دخى واردر كه اكرچه يا التون وياخود
كوش واردر ليكن براستاد آنى تربيتله ظهوره كتورمك مراد ايلسه انك دخلندن
خرجى چوق اولور پس بوادنى معدندر ناس دخى معادن ذهب وفضه كبيدر فقن
برمربى برمعدن ذهب كبى اولان كسه يى كورسه انده نه قدر ذهب معنوى واردر
بيلور اكر آنك حاصلى خرجندن چوق اوله جق اولورسه اكا بذل همت قيلور وآنك
تربيه سنه مشغول اولور واكر حاصلى ودخلى خرجنه وزحمته دكمزسه اكا صرف
همت ايلمز پس معادن ناسى بيلمز و الناس معادن كمعادن سرنه عالم اولمز الا كه
عارف بالله و بوندن دخى مراد عارف بالله اولان كسه اولور ﴿ مثنوى ﴾
همچو مجنون بو كنم من خاك را * خاك ليلى را بيابم بى خطا) مجنون خاكى استشمام
ايدوب اندن رايحه آلوب ليلانك نه يرده اولديغنى بلديكى كبى بن هم مجنون كبى خاكى
استشمام ايلرم ليلينك خاكنى خطاسز بولورم يعنى كاه اولوردى كه ليلايى مجنوندن
قاچروب برآخر خانه يه و برآخر مقامه قورلردى مجنون كلوب اولكى مقامنده ليلايى
بوله مسه يردن ترابى آلوب قوقوليو قوقوليو لابد صكره واروب ليلينك ساكن
اولديغى خانه يى بولوردى وليلينك ساكن اولديغى زمينك ترابنى آخر زميندن فرق
قيلوردى زيرا ليلانك رايحه سنى بيلمشدى اويله اولجق بن هم ليلاى حقيقينك
مظهرى اولان خاك بدن نه كونه كسه نك خاكيدر دماغ روحله استشمام ايليوب
بيلورم واندن رايحه آلماغه قادر اولورم ديدى ﴿ مثنوى ﴾ بو كنم دائم زهر
پيراهنى * كر بود يوسف و كر آهرمنى) بو ايلرم هر بر پيراهندن بيلورم اكر يوسف
عليه السلام اوله واكر آهرمن اوله هر پيراهندن استشمام ايلرم واول پيراهنده
اكر يوسف عليه السلام اولسون واكر آهرمن اولسون رايحه لرندن بيلورم يعنى
حضرت يعقوب عليه السلام پيراهن يوسفدن يوسف رايحه سن آلوب آنى بيلديكى كبى
بن هم هر كسك پيراهن وجودنى قوقولرم واكر اندن يوسف عليه السلام رايحه سى
كلورسه بيلورم واكر شيطان وديو رايحه سى كلورسه هم فهم قيلورم الحاصل دماغ
عقل پاك اولدقدنصكره هر كسك كيفيت حالنى بيلمك ونه كونه و صفله متصف
اولديغنه عالم اولمق ممكن اولور ﴿ مثنوى ﴾ همچو احمد كه برد بو از يمن *
زآن نصيبى يافت اين بينى من * كه كدامين خاك همسايه زرست * يا كدامين خاكى
صفر وابترست) حضرت احمد عليه السلام كبى كه يمندن بو ايلتور اندن بو بنم
بورنم برنصيب بولدى مصرع اول (انى لاجد نفس الرحمن من قبل اليمن) حديثنه

اشارت اولمشدر وحديثك شرح وتحقيق دردنجى دفترده بايزيد حضرتلرينك
حكايه سى ضمننده تفسير قوله عليه السلام انى لأجد بيوردقلرى سرخده مرور
قيلمشدر انده طلب اولنه يعنى حضرت احمد عليه السلام يمن جانبندن رحمن
رايحه سن بولديغى واويس قرنيدن رايحه الديغى كبى اندن بنم بينى جانم بر نصيب
بوادى بندخى جان بورنيله قوقولرم كه قنغى خاك همسايهٔ زردر ياخود قنغى خاك
صفرابتردر يعنى جان دماغيله هركسه نك خاك جسدنى قوقولرم وبيلورم كه قنغى
كسه نك خاك بدنى جوهر معنايه مقارن اولمش وذهب سرخدايه معدن كلمشدر
ودخى بيلورمكه قنغى كسه نك خاك جسمى توج معدنيدر وياخود خالى وابتردر
الحاصل دماغ روح پاك اولدقد نصكره ومشام عقله قوت كلدكد نصكره لابد
هر كسى رايحه سندن بيلمكه قادر اولور وانك مرتبه سنه ومقدارنه شعور بولور پس
بونده بينيدن مراد قوت مدركه اولور كه عقل اول قوت مدركه ايله هر كسك نه
كونه معدن اولديغنى ادراك قيلور ﴿ مثنوى ﴾ كفت يكنك خاصيت در پنجه ام
* كه كندى افكنم طول علم) برى دخى ايتدى ايشته خاصيت بنم پنجه مده دركه
وكند براغورم طول علم اوزره علم طاغ معناسنه در طول علم طاغك اوزنلغى
وبوقروسى ديمك اولور بونده مراد مقام اعلا ومرتبهٔ بالا اولور يعنى بونلردن
برى دخى ايتدى ايشته خاصيت بنم پنجهٔ روحده دركه بن برمقام اعلايه پنجهٔ عقله
كندو همتى براغورم واكا تمسك واعتصام ايدوب اول مقام اعلايه عروج وصعود
قيلورم ﴿ مثنوى ﴾ همچو احمد كه كمند انداخت جانش * تا كمندش بردسوى
آسمانش * كفت حقش اى كمند انداز بيت * آن زمن دان مارميت ازرميت)
حضرت احمد صلى الله تعالى عليه وسلم كبى انك جانى كمند آتدى تاكم اول حضرتك
كمند همتى انى آسمان جانبنه ايلتدى حق تعالى حضرتلرى اكا ديدى اى بيت
معموره كمند آتيجى وياخود اى خانهٔ آسمانه كمند همتى رمى ايدیجى انى سن بندن بيل
سن آتمدك شول دمده كه سن انى آتدك بو آيت كريمه نك موردى اكرچه خاصدر كه
اول حضرتك كفار جانبنه تراب آتمسى خصوصنده نازله اولمشدر اما اول حضرتدن
ظاهر اولان معنيده چونكم حضرت حقدن وجوده كلدى پس اول حضرتك
كمند همتى بيت آسمانه اتمسى دخى حقيقتده حضرت حقدن اولدى وبو آيت
كريمه نك مفهومى اول خصوصده دخى بولندى پس اول حضرته وارث كامل
اولان عشاق دخى كمند همتلرنى ارادت حلقه عالم بالايه اتارلر واول واسطه ايله
معراج روحانى ايدرلر وملكوت سمايى مشاهده قيلورلر (م ى) پس بپرسيدند زان
شه كاى سند * مر ترا خاصيت اندر چه بود * كفت در ريشم بود خاصيتم *
كه رهانم مجرمانرا ازنقم * مجرمانرا چون بجلادان دهند * چون بجنبد ريش

من ز یشان رهند * چون بجنبانم برحمت ریش را * طی کنند آن قتل وآن تشویش را)
چونکم اول قوم هر بریسی علی حدة کندیلره مخصوص اولان هنرلری سویلدیلر
پس اول شاهدن سؤال ایلدیلر بویله که ای سند وای یار معتمد تحقیق سکا خاصیت
نه شیده در بهرحال سنك دخی بر هنرك و برخاصیتك اولمق لازمدر سویله کوره لم
سن نه هنرده استاد سن ونه فن وصنعت ایچره ماهرسن دیدیلر شاه محمود ایتدی
بنم خاصیتم ریشمده درکه بن مجرملری ریشمله نقمتلردن و عذاب ومحنتلردن
قوتاریرم شول زمانده که مجرملری چونکم جلادلر الله ویرهلر چونکم بنم ریشم
حرکت ایلیه اول جلادلر الندن قورتاریرم چونکم رحمتله صقالمی تحریك ایلیم
جلادلر اول قتلی واول تشویشی طی ایدرلر واول مجرملردن شکنجه و عذابی رفع
ایدوب انلری آزاد قیلورلر ریش صقاله دیرلر وریش دپرتمك بادهان دپرتمکدن
کنایت اوله که دهان حرکت ایلسه صقال حرکت ایلمکی مستلزم اولور و یاخود
صقال دپرتمك باش دپرتمکدن کنایت اوله که اولوشاهلر برنسنه یه باشلرنی دپرتمکله
اشارت ایدرلر ومقابله سنده اولان خدمتکارلر پادشاهك باشنك حرکتندن انك
مرادنی فهم ایدرلر چون برنیجه مجرملری انك قرشوسنده قتله کتورسه لر پس پادشاه
باشیله انلرك خلاص اولمسنه اشارت قیلسه صقال بیله حرکت ایلمش اولور پس
صقالی دپرتمك ذکر جزؤ وارادهٔ کل و یاخود ذکر ملزوم وارادهٔ لازم طریقی اوزره
باش دپرتمکدن کنایت اولور وادنی اشارت معناسی مراد اولور ﴿مثنوی﴾ قوم
کفتندش که قطب ما توی * که خلاص روز محنتها شوی * بعد از آن جمله بهم
بیرون شدند * سوی قصر آن شه میمون شدند) قوما کادیدیلر که بزم قطبمز سنسن که
محنت کوننده بزه خلاص اولورسن اندنصکره جمله سی اتفاقله طشره اولدیلر اول
میمون اولان شاهك قصری جانبنه کندیلر قطب شول مرکز ومدار اولان کمسه یه
دیرلر که وجود عالم انك اوزرینه دور ایلیه تحقیق کرارا مرور ایلمشدر برقاچ کمسه
برکمسه نك وجودینك اطرافنه دائر اولسه واکا انقیاد قیلسه لر اکا دخی قطب اطلاقی
صحیح اولور زیرا اقطاب قتی چوقدر شویلدمکه برقوم برکمسه یه اقتدا ایلیه لر اول
کمسه اول قومك قطبی اولور نته کم اول قوم شاه محموده اقتدا قیلدیلر وسن بزم قطبمزسن
دیدیلر زیراسن بزم محنتلر وآفتلر کوننده خلاص ونجاتمزه سببسن دیدیلر و بونده
نکته اولدر که مرتبهٔ قطبیته واصل اولان کمسه حل وعقد وقبض وبسط صاحبی
کرکدر وظل الله ویریوزنده خلیفة الله اولمق لازمدر فرضا نیجه مجرملر وعاصیلر
حضرت حق طرفندن قصاصه وعذابه مستحق اولدقلری وکرفتار کلدکلری
زمانده اکر دنیاده واکر آخرتده اول خلیفهٔ الهی وظل ربانی برادنی اشارت ایلدکده
انلر اول شکنجه وعذابدن خلاص اوله لر واول بلا وعقابدن اول مرد کاملك

راشارتيله نجات بوله‌لر نته‌كم رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرينك روز محشرده و يوم قيامتده . راشارتلريله نيجه مجرملر زبانيلرالندن خلاص اوله‌لر كذلك اول حضرته وارث كامل اولان قطبك دخى دنيا وآخرتده كارى بودر زيرا قطب ظل الله و يريوزنده خليفة الله درهمان انك اشارتى فى الحقيقه عين اشارت الهيدر پس اول كروه سلطان محموده كندى مقاملرندن طشره كيدوب اول ميمون و مسعود اولان پادشاهك قصرى جانبنه كنديلر وانك قصرنه داخل اولوب خزينه سندن سيم وزر ودروجوهر آلمغه واخذ قيلمغه عزيمت ايتديلر بونده دخى تنبيه اولدركه هركس خليفة الله اولان قطبك خزينهٔ باطنندن كندى مرادنى ومقصودنى آلمغه قصد قيليجيدر اكر رضايله اولورسه عذاب وعقابه مستحق اولمزكه اولاكا حلال اولان وظيفه ورزق كبيدر واكر بى رضاى قطب استراقه قيلورسه عذاب وعقابه مستحق اولور وقصاصه صكره لايق كاور وبوكونه مجرملرك عذابدن خلاصى اول شاه معنوينك راشارتنه ونظرعنايتنه موقوف اولور

﴿ مثنوى ﴾ چون سكى بانكى بزدازسوى راست * كفت مى كويد كه سلطان باشماست) چونكم راست جانبندن برسك بربانك اوردى يعنى صاغ طرفدن بركلب اوردى اول بانك كلبى فهم ايلين كسه بونلره ديديسك ديركه سلطان سزكله بيله‌در بوندن مراد اكثر خلقك لسانى (وهو معكم اينما كنتم) مفهومنى سويلر ودخى (والله معكم ولن يتركم اعمالكم) فحواسنى تعبير ايلرلكن سلطان حقيقينك سرايى طرفنه متوجه اولان سالكلر ايچنده . بونلرك اصواتنده اولان رموزى ونكاتى فهم ايلمكه قادر برعارف اولسه كنديسنه ديركه اى ياران بزكه سلطانك سرايى طرفنه متوجه اولان طائفه‌يزحالا او سلطان بزمله بيله‌در و بزنه فعله شروع ايلسك اول بزدن جدا دكلدر بنى بوخلقك نفوسنك سوزندن بومعنايى فهم ايلدم سزهم بونده آكاه اولك دير اما اول قوم (حبك الشئ يعمى ويصم) موجبنجه سيم وزره كمال محبتلرندن كسه‌نك سوزنى ايشتميوب وبرخوش فهم ايتميوب وسلطانك كندولريله نيجه اولديغنى بوقلميوب كندى كارلرينه مشغول اولدقلرى كبى عارفك دخى بوسوزندن اكثر ناس متنبه اولميوب وسلطان حقيقت كنديلريله نيجه اولديغن بيلميوب مقتضاى طبيعتلرى اوزره كار ايلمكه مشغول اولورلر ﴿ مثنوى ﴾ خاك بوكردان دكرازر بوه * كفت اين هست ازوثاق بيوه) اول برى بر بوه‌دن خاك قوقوله‌دى ديدى بوخاك برطول خاتونك خانه‌سندندر بوه يوكسك يره ديرلر بيوه طول خاتونه ديرلر بونده دنيا مراد اولوركه طول عورت كبيدر مقصود برسبيل رمز وكنايت بويله ديمك اولوركه اول رايحه بيليجى معدنلرى فهم قيليجى كسه برمرتفع يردن خاكى قوقولادى وديديكه اى ياران بو بيوه

زن اولان دنیا خانه سنك خاكیدر یعنی بوشناس اولان عارف سرای سلطان حقیقته متوجه اولان سالكان طریقته بركسه‌نك خاك وجودنی دماغ جان ایله استشمام قیلدقدنصكره دیركه ای یاران بونك خاكی بیوه زن دنیانك خاكیدر بونده خزینهٔ شاهیدن اثر بوقدر خزینه‌یی بر آخر خاكده تفحص وتجسس ایلیه لم دیرلر وسلطان حقیقتك سرایی وحرمی كبی اولان برجسد پاكه متوجه اولورلر (م ی) پس كند انداخت استاد كند * تاشد ندآن سوی دیوار بلند) پس استاد كند اولان دیوار بلند اوزره كندآتدی اول دیوار بلندجانبنه كتدیلر یعنی چونكم اول بیوه زنك وثاقندن بری كالدیلرسلطانك بلند اولان حرمی دیوارنه كالدیلرپس اول كند آتقده استاد اولان كسه اول دیواراوزره كندی آتدی تاكم بونلر اول كند واسطه‌سیله بلند اولان حرم دیواری اوزره كتدیلروهر بری درون حرم خانه‌یه دخول ایتدیلر بونده دیواربلنددن مراد حدودالله ومحارم الله اولور (الان لكل ملك حمی الا وان حمی الله محارمه) حدیثنك موجبنجه هر بر پادشاهك قوروسی وحرمینك حدی اولدیغی كبی حدود الله دخی حرم دیواری كبیدر (ولیس البربان تأتوا البیوت من ظهورها ولكن البر من اتقی وأتوا البیوت من ابوابها) آیتنك موجبنجه اكر بركسه اللهك ملكنه كندی بیور دیغی یردن كاوب داخل اولوب امر اولندیغی اوزره انی اخذ و قبض قیلورسه مؤاخذه‌یه وعقابه لایق اولمز واكر بو بابدن داخل اولمیوب بوكیجه دزدلری حدودالله دن تجاوزایتمكله واللهك ملكنی غصب واخذ قیلمغله انده تصرف ایدرلرسه صبح آخرت ظهوره كاوب سلطان حقیقت سریرعرش اوزره مستوی (والامر یومئذ لله) آیت كریمه سنك موجبنجه امرهمان اكا مخصوص اولدیغی كونده حدودالله دن تجاوز ایلین وملك الهیده تصرف قیلان كسه‌لری امرحقله زبانیلر اخذ ایدرلر اندنصكره سلطان محمود بوكیجه دزدلرینه نه ایلدیسه سلطان ودود دخی كندی حددن تجاوز ایلین وبی‌رضاوبی امرملك الهیده تصرف قیلان ظالملره اویله ایلر نته‌كم كلسه كركدر ❊ مثنوی ❊ جای دیكر خاك را چون بوی كرد * كفت خاك مخزن شاهیست فرد) اول بوی شناس جای دیكری چونكم استشمام ایتدی وراوج خاك آلوب قوقلدی دیدیكه ای یاران بوخاك شاه فردك مخزنی خاكیدر یعنی اول بی نظیر اولان پادشاهك خزینه سنك ترابیدر بواهل طریق ایچره شول عارفه بكزر كه مشاهدهٔ روحه بركسه‌نك خاك جسدنی استشمام ایلدكده اتك خاك وجودنده فردوبی نظیر اولان پادشاه حقیقینك خزینه‌سی اولدیغنی بیله و كندی اصحابنه ای یاران بوشاه حقیقینك خزینه سنك ترابیدر بوخاكده خزینهٔ الهی مدفوندر آكاه اولك دیه وتبشیر ایلیه ❊ مثنوی ❊ نقب زن زد نقب ودر مخزن

رسید * هر یکی ازمخزن اسبابی کشید * پس زرو زر بفت وکو هرهای زفت * قوم بردند ونهان کردند تفت) پس نقب زن خزینه دیوارنه نقب اوردی ومخزنه ایرشدی هر بری مخزندن براسباب چکدی چوق زر وچوق زر بفت یعنی التونلی جامه واولو کوهرلر اول قوم ایلتدیلر وعلی الفوراتی نهسان ایتدیلر بو نقبزن اولان کسه اهل شریعت واهل طریقت یاننده شول کسه یه بکزر که شریعت دیوارنی وطریقت جدارنی خرق و شق ایلیه وتجاوز ایدوب برنیجه کسه دخی اکامتابعت قیلوب مخزن الهیدن حرام اولان متاعلری وحق تعالینك رضاسی اولمین شیلری اباحت طریقیله اخذایلیه وانی اخفا ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ شه معین دیده مزلکاهشان *حلیه ونام وپناه وراهشان * خویش رادزدیدزدیشان بازکشت * روز دردیوان بکفت آن سرکذشت) شاه محمود اول دزدلرك مزلکاهنی معین کوردی حلیه سنی ونامنی وپناهنی ویولنی کوردی یعنی انلرك هیئتلرنی وشکللرنی واسملرنی والتجا ایلدکاری خانه لرنی وانلرك یولنی بالتمام کوردی کندیسنی انلر میانندن اوغورلادی یعنی ظرافتله اوغرلندی یعنی انلرك ایچندن برصنعت ایدوب چیقدی وسرراینه رجوع ایتدی کوندز دیوانده کیجه اولان سرکذشتی اعیانه دیدی کندینك مصاحبلرینه اول قصه دن خبرویردی ﴿ مثنوی ﴾ پس روان کشتند سرهنکان مست * تاکه دزدانرا کرفتند وبست * دست بسته سوی دیوان آمدند * وزنهیب جان خودلرزان شدند *چونکه استادندپیش تخت شاه * یارشبشان بودآن شاه چوماه) چونکم شاه محمود بوسرکذشتی سویلدی وانلری وارك اخذ ایلیك دیوامر ایلدی پس مست اولان سرهنکلر فی الحال روان اولدیلر تاکم واروب دزدلری طوتدیلر بیستند تقدیرنده درکه کرفتند بوکادلالت ایدر حرامیلر الی باغلنمش دیوان جانبنه کلدیلر وهر بری کندینك جانی قورقوسندن لرزان اولدیلر واضطرابده قالدیلر چونکم انلر کلدیلر شاه محمودك تختی اوکنده طوردیلر اول ماه کبی اولان شاه انلرك کیجه یاری ایدی نته کم شاه حقیقت وسلطان بی شرکت بودنیا کیجه سنده حرم الهی کبی اولان دیوار شریعتدن تجاوز قیلان وملك الهیده رضاسز متصرف اولان حرامیلر ومباحیلرله بیله درکه کلام مجیدنده (وهو معکم اینما کنتم) بیوردیکه انسان خیرده وشرده هرنه حالده وهرنه مکانده اولسه الله تبارك وتعالی حضرتلری انکله بیله در وانك قیامی وداروکیری حقیقتده نظر اولنسه حضرت حقله دراکر بودنیا کیجه سنده اول شاه حقیقتك کندی ایله اولدیغنی کوروب وروز آخرت ظهوره کلوب انی بیلمکه ومعاینه قیلمغه قادراولورسه وبورؤیت ومشاهده سبیله کندوبی خلاص ایلدیکندن ماعدا کندینك توابعی اولان محرملری دخی خلاص ایلمکه قادراولور

نه کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر (م ی) آنکه شب برهر که چشم انداختی *
روز دیدی بی شـکش بشناختی * شاه رابر تخت دیدو کفت این * بود باما دوش
شبکر دو قرین * آنکه چندان خاصیت درریش اوست * این کرفت ماهم از تفتیش
اوست) اول کسـه که کیجه ده هرشول کسـه نك اوزرینه چشم آندی کوندز
کوردی بی شك انی اکلردی یعنی بونلر میاننده شول کسـه که کیجه کور دیکنی
کوندز بی شبهه بیلوردی وفهم ایلردی پادشاهی اول کون تخت اوزره کوردی
ودیدی ای یاران بوشاه عالیشان دون کیجه بزمله بیله کیدیجی وقرین وکار دوزیجی
ایدی شبکردوصف ترکیبیدر کیجه کزیجی معناسنه اول کسه که بو قدر خاصیت
انك ریشنده در بو بزم کرفتمزهم انك تفتیشندندر یعنی شول کسه که کیجه بزمله یار
ایدی وبنم ریشمده شول خاصیت واردر که آنی تحریك ایلدکده مجرملر جلادلر
الندن قورتلور دیدی اشته اول کسـه که انك محاسن لطیفنده او اقدر خاصیت
واردر که بو بزم اخذ اولنمزهم انك تفتیشندن وامرندندر دیدی شاه محموددن
مراد پادشاه حقیقی مراد اولدیغی اوزره ریشـدن مراد وجه الهیده اولان
محاسنه دینور ریوزه حسن ویردیکی اعتبارله پس اول پادشاه حقیقتك محاسننده
ومکارمنده اول خاصیت واردر که لطفله آنی تحریك ایلسه نیجه مجرملر عذاب
وعقابدن خلاص اولور وبو محلده اولان مجرملردن مراد حقوق الهیده وملك
پادشاهیده بی رضا تصرف قیلان مجرملر اولور حقوق عبادده دکل چونکم
حقوق عباد اولمیه حقوق الهی اوله * اطلب العلة کی اغفر الذلة * بیوردیغی
حدیث قدسی حسبنجه بر بهانه ایله مجرم قوللر ینك زلاتنی وسیئاتنی عفو قیلسـه
عجب اولماز باخصوصکه برعارف شه شناس انلر حقنده شفاعت ایلسه واول عارف
حرمته حق تعالی انلرك کناهندن کچسه وانلره نیجه لطفلر واحسانلر قیلسه هم انك
دریای لطفنه برقطره نقصان کلمز ﴿ مثنوی ﴾ کفت وهو معکم این شاه بود *
فعل ماهی دید وسرمان می شنود) اول عارف شه شناس بونلره ایتدی ای یاران
وهو معکم بوشاه ایدی بزم فعلمزی کوردی وبزم سرمزی ایشتدی بو بیت سورهٔ
حدیدك اولنه قریب اولان آیت کریمه یه اشارت اولور وبو آیت کریمه نك تفسیری
برقاچ محلده مرور ایلدی جلهٔ دن جلد اولده تفسیر قوله وهو معکم سرخنده
مرور ایلدی انده طلب اولنه یعنی اول عارف شه شناس بونلره ایتدی ای یاران
بو اول شاهدر که بزهرنه حالده اولسق بزمله اویله ایدی او بزم کاریمزی کوردی
واسراریمزی بیلدی واشندی (م ی) چشم من ره بر شب شـه را شناخت *
جمله شب باروی ماهش عشق باخت * امت خودرا بخواهم من ازو * کونکرداند
زعارف هیچ رو) بنم کوزم بول ایلتدی کیجه شاهی آکلادی جمله کیجه آنك ماه

اولان بو زيله عشق او بنادى يعنى شول عارف شه شناس كندى اتباعنه دبركه
اى قوم بنم چشم جانم دنيا كيجه سنده پادشاه حقيقته يول ايلتدى وآنى بيلدى
واكلدى دوكلى شب دنياده انك ماه كبى اولان وجه منيرى ايله عشق او بنادى
پس شمدى بن اول پادشاه كريمدن كندى امتى واتباعى استرم وانلر حقنده
شفاعت ايلرم كه اول شاه عالى هيچ عارف قولندن يوز دوندرمز وكنديسنى بيلان
ودنياده كندى جنابيله آشنالق قيلان عالم بنده سندن اعراض قيلمز وانك سوزنى
ردايلمز (مى) چشم عارف دان امان هردوكون * كه بدو يابيد هر بهرام عون)
عارفك كوزنى هر ايكى كونك امانى بيل كه هر بهرام عونى انك سببيله بولدى بهرام
اكرچه بر پادشاهك اسميدر بونده مطلق پادشاهلر مراداولور وعارفدن مراد
شب دنياده سلطان حقيقتله آشنا اولان وآنى بيلوب كورن عزيزلردر پس عارف
بالله اولان عزيزلرك چشم حقيقت بينى دنيا وآخرتك امانيدر كه هر پادشاه بو دنياده
عون ونصرتى اول عارفلر سببيله بولدى (وبهم يرزقون وبهم ينصرون)
حديثى هم بو معنايه دلالت قيلدى وعارف كندى عصرنده قائم مقام نبوى
وخليفهٔ مصطفوى اولدى پس حضرت محمد مصطفى صلى الله عليه وسلم نيجه
امان دوكون وعاجز وفرمانده يه عون اولديسه بو خصلت انك وارث كاملى
اولان عارفه دخى اول حضرت عليه السلامدن ميراث اولدى ❊ مثنوى ❊
زآن محمد شافع هرداغ بود * كه زجز حق چشم اومازاغ بود) اول سببدن محمد
مصطفى عليه السلام حضرتلرى شافع هرداغ اولدى كه حقدن غيرى ايچون
اول حضرتك مبارك كوزى مازاغ اولدى يعنى ميل ايلمدى وغيره نظر والتفات
قيلمدى نته كم چشم شريفى حقنده (مازاغ البصر وماطغى) ديندى چونكم اول
حضرتك چشم شريفى حضرت حقدن غيرى يه ميل قيلمدى وشاه مطلق
تماشاسندن طاغى اولمدى بو سببدن اول حضرت عليه السلام هردرد وداغ
اهلنك شفيعى اولدى ❊ مثنوى ❊ درشب دنيا كه محجو بست شيد * ناظر حق
بود وزو بودش اميد) شب دنياده كه خورشيد حقيقى خلقدن محجوبدر اول حضرت
عليه السلام ناظر حق ايدى وانك اميدى همان اندن اولدى شيد آفتابه ديرلر يعنى
بو دنيا كيجه سنده كه آفتاب معنوى ناسك عيون وادراكندن محجوب ومستوردر
اول حبيب الهى ناظر جمال پادشاهى ايدى وهمان اول حضرتك اميدى اول پادشاه
مطلقدن ايدى غيره انك چشم شريفى التفات ايلمدى ❊ مثنوى ❊ ازالم نشرح
دوچشمش سرمه يافت * ديدآنچه جبرئيل آن برنتافت) اول حضرتك ايكى كوزى
الم نشرح مفهومندن سرمه بولدى كوردى اول نسنه يى كه جبرائيل اكا طاقت
كتورمدى الم نشرح للكنك تفسيرى اوچنجى دفترده رفتن هردوخصم سرخنده

*وام دار شرح اینمنك كرو * بیتنك شرحنده و بشنجی دفترده دخی عالم هست ونیست سرخنده برمقدار و بعض مواضعده دخی مرور ایلشدر انلرده طلب اولنه یعنی الله تعالی حضرتلری اول حضرته خطاب ایدوب یامحمد بزسنك صدركی شرح ایلدك بیوردی جناب عزت جل شانه نك بو كلامندن وانك صدر شریفنی شرح ایلسندن اول حضرتك ظاهر و باطن كوزلری كحل بینش بولدی وكوردی اول وجه كریم كه حضرت جبرائیل علیه السلام انك واردیغی مرتبه یه واروب انك كوردیكنی كورمكه طاقت كتورمدی وشب معراجده سدره یه واصل اولدقده (لودنوت انملة لاحترقت) دیوب انده قالدی واول حضرت وصف و بیانه كلین جمال مطلق كوردی مثنوی *دردیده كشید كحل مازاغ* نه زاغ نگاه كردونه باغ * می راند بدان عرش پرواز * تاحجلهٔ ناز و پردهٔ راز * پس پرده زبیش دیده برخاست* بی پرده بدید آنچه دل خواست (م ی) هریتیمی راكه سرمه حق كشد* كردداودریتیمی بارشد* نوراو بر درها غالب شود * آنچنان مطلوبرا طالب شود) تحقیق بریتیمه كه سرمه بی حق چكه اول دریتیم بارشد اولور یتیم باباسی اولمینه دیرلر یعنی شول بریتیم كه باباسندن جدا اوله وانك بصر بصیرتنه حق تعالی حضرتلری سرمه چكه وآنی كندی نوریله منور قیله اول كمسه رشدصاحبی وهدایت مالكی صدف كائنات ایچره بردریكدانه اولور وانك نوری سائردرلر اوزره غالب اولور انجلین مطلوبی طالب اولور جمله انبیادرلر كبیدر واول افضل رسل درشاهوار كبیدركه اول حضرتك نور پاكی بوجمله نك نورینه غالبدر زیراكه اول حضرت انجلین عالی مطلوبه طالبدر (م ی) درنظر بودش مقامات العباد * لاجرم نامش خداشاهدنهاد) اول حضرتك مقامات العباد نظرنده اولدی یعنی حق تعالینك جمله عبادینك مقاملری اول حضرتك حضورنده ونظرنده اولدی لاجرم خدای تعالی حضرتلری اول حضرتك نام شریفنی شاهد قودی نته كم حضرت قرآنده سورهٔ احزابده (یا ایها النبی انا ارسلناك شاهدا) ودخی سورهٔ فتحده هم (انا ارسلناك شاهدا) دیدی بو آیت كریمه نك واول حضرته شاهد دینمنك تفسیری وتحقیقی جلد اولك آخرینه قریب جواب كفتن امیر المؤمنین سرخنده * كشت ارسلناك شاهدد نذر * بیتنك شرحنده مرور ایلشدر انده طلب اولنه (* مثنوی * آلت شاهد زبان وچشم تیز * كه زشب خیزش ندارد سركریز) شاهدك آلتی زبان وچشم تیزدركه انك شب خیزندن سركریزطوتمز یعنی شاهدك ایكی آلتی واردر بریسی تیز كوریجی كوزكه انكله برشیئ كماهوحقه كوره و بریسی دخی لساندركه انكله كوردیكنی بلازیادة ولانقصان سویلیه وانك حقنده شهادت ایلیه پس اول شاهدحق اولان حضرت نبی علیه السلامك شبخیز اولان وجود

شریفندن اصلا بر سر قرار قیلمز وچشم مبارکندن بر معنی پوشیده ونهان اولمز
﴿ مثنوی ﴾ کر هزاران مدعی سر برزند * کوش قاضی جانب شاهد کند) اکر
هزاران مدعی باش یوقاری اوره قاضی کوشنی شاهد جانبنه ایلر یعنی حق تعالی
الوهیتی وامری ونهیی خصوصنده واکر انبیای عظام علیهم السلامك نبوتلری
و رسالتلری خصوصنده امم سالفه‌دن و ملل مختلفه‌دن صد هزار مدعیلر باش
یوقاری کتوروب بری برلریله دعوا و مخاصمت ایلسه‌لر قاضی حقیقی سمع شریفنی
شاهد جانبنه ایلر وشاهد هرنه سویلرسه انی دکلر ومدعیلرك سوزی اکر شاهدك
سوزنه موافق ایسه قبول ایلر واکر مخالف ایسه رد ایلر چونکم اول حضرت
نبی علیه السلام شاهد حق اولدی حق تعالی حضرتلری انك امتنی دخی ناس
اوزره شهدا قیلدی وکندی رسولنی کندی امتی اوزره شاهد مزکی قیلدی نته‌کم
حضرت قرآنده بوکونه خبر و یروب بیوردی (وکذلك جعلناکم امة وسطا لتکونوا
شهداء علی الناس ویکون الرسول علیکم شهیدا ﴿ مثنوی ﴾ قاضیانرا در
حکومت این فنست * شاهد ایشانرا دو چشم روشنست * کفت شاهد زان بجای
دیده‌است * کوبدیده بی غرض سر دیده است) قاضیلرك حکومت وقتنده فنی بودر
شاهد انلره ایکی روشن کوزدر شاهدك سوزی اول سببدن دیده یرنده درکه
اول شاهد غرضسز دیده ایله سر کورمشدر وفی الحقیقه شریعت محمدیه‌دن قاضی
اولنلره ایکی شاهد ایکی روشن کوز کبیدر وایکی شاهدك سوزی قاضینك کندی
کوزی منزله سنده‌درکه انلر بی غرض اولان دیده ایله سر وحقیقتی کورمشلردر
پس حضرت نبی مکرم صلی الله علیه وسلم انك امتندن مرتبهٔ کماله بالغ اولان
واول حضرتدن میراث بولن عزیزلر شاهدلر در قاضیٔ حقیقته بونلر انسان العین
منزله سنده اولمشلردر نته‌کم شیخ اکبر قدس الله سره حضرتلری فصوص
الحکمده وهو بمنزلة انسان العین للحق دیو تحقیق قیلمشلردر و بونك تحقیقی برقاچ
محلده کچمشدر اکرچه حق سبحانه وتعالی عبادنك احوالنه واعمالنه علیم
و بصیردر اما کندی رسولنی عبادی اوزره شاهد قیلمسنده ودخی انك امتنی ناس
اوزره شهدا ایلمسنده حکمت بالغه‌سی واسرار غامضه سی واردرکه آنی بیلنلر
بیلدیلر انجق ﴿ مثنوی ﴾ مدعی دیدست اما با غرض * پرده باشد دیدهٔ دل را غرض)
مدعی کورمشدر اما غرضله کوکل دیده سنه غرض پرده اولور یعنی برنسنه‌یی
دعوی ایلین کمسه‌هم نوعا اول شیئی کورمشدر اما غرض نفسانی ایله کورمشدر
غرض نفسانی ایسه کوکل کوزنه حجاب اولمشدر واول مدعینك حقیقتبین اولمسنه
غرض پرده کلمشدر پس مدعی شیئی من حیث الحقیقه کما ینبغی کوره ممشدر
اما شاهدك کوزنده اوغرض نفسانی حجابی یوقدر پس اول حقیقتله کوریجیدر

﴿ لیکن ﴾

لكن مدعينك سوزى مقبول اولميوب شاهدك سوزى قاضى يه مقبول اولمشدر
(* مثنوى * حق همى خواهد كه توزاهد شوى * تاغرض بگذارى وشاهد
شوى * كين غرضها پردهٔ ديده بود * برنظر چون پرده پيچيده بود) حق تعالى
حضرتلرى استركه سن زاهد اوله سن تاغرضى قويه سن وشاهد اوله سن يعنى
اى امت محمددن اولان حق سبحانه وتعالى حضرتلرى استركه سن دنيايى وهوايى
واغراض نفسيى بالكليه تارك اولوب تاغرض نفسى قويه سن وشاهد اوله سن
زيرا بوغرضلر كوزك پرده سى اولور نظر اوزره پرده صارلمش وطولشمش اولور
ومؤمنى حقيقت بيندن اولمقدن منع قيلور پس بو امتدن شهداء على الناس اولان
اغراض نفسانيه دن پاك وبرى اولان وبصر بصيرتلرى كشاده قيلان طائفهٔ عليه
اولور يوخسه عوام شهادته مستحق دكللردر كه انلرك اكثرينك شهودى واقرارى
وتصديقى يا تقليد ايله در وياخود اغراضله معلولدر نهايتى مقلده اولان عوامك
شهادتلرى محقق اولان كسه لره تبعيتله مقبوله اولور (* مثنوى * پس نبيند
جمله را باطم ورم * حبك الاشياء يعمى ويصم) پس اهل غرض جمله يى طم ورم ايله
كورمز زيرا حبك الاشيا يعمى ويصم بيورلمشدر وبو حديثى حضرت نبى
عليه السلامدن ابو الدرداء رضى الله عنه حضرتلرى وهم ابوهريره رضى الله عنه
حضرتلرى روايت قيلمشلردر وبو حديث شريفك شرحى جلد ثانيده معاويه
حكايه سنده مرور ايلمشدر طم مال كثيره ديرلر رم دخى مال كثيره ديرلر لكن رم
مالك نفيسنده استعمال اولنور بونده جمله يى اعلى وادناسيله چوقلق كورمز ديمك
معناسنه استعاره اولور يعنى اهل غرض اولان كسه جمله يى مالك اولدقلرى
اشيانك اعلاسى وادناسيله كورمكه قادر اوله مز زيرا شيئه محبت انسانى كور
وصاغر ايلر پس غرضله اعمى واصم اولان كسه جمله يى حقيقتله كورمكه قادر اولمز
(* مثنوى * در دلش خورشيد چون نورى نشاند * پيشش اخترا مقاديرى نماند *
پس بديد او بى حجاب اسرار را * سرروح مؤمن وكفار را) اول حضرت نبى
عليه السلامك مبارك كوكلنده چونكم خورشيد حقيقى برنور قودى اول حضرتك
اوكنده اخترلرك مقاديرى قالمدى يعنى چونكم حق تعالى حضرتلرى رسول اكرم
صلى الله عليه وسلم حضرتلرينك قلب شريفنده برنور اعظم قويوب انك قلب
شريفنى كوكب درى كبى برزجاجه قيلدى پس اخترلرك اول حضرتك حضورنده
مقدارى قالمدى پس اول نبى مكرم صلى الله عليه وسلم بحجابسز اسرارى كوردى
مؤمنك وكفارك روحنك سرنى كوردى هركسك روحنده مخفى اولان معنيلره نظر
ايركوردى (م ى) درزمين حق راودرچرخ سمى * نيست پنهان تر زروح آدمى)
زمينده وچرخ سميده حضرت حقك آدمينك روحندن پنهان ترمخلوقى يوقدركه

آدمینك نفخهٔ الهی اولان روحی هرخفیدن اخفی وهر باطندن ابطندر كه عقول انك ادراكنده و ما هیتنده حیراندر وانی بیلمكده واله وسرگرداندر (م ی)

باز كرد ازرطب ویابس حق نورد * روح را من امر ربی مهر كرد) حق تعالی حضرتلری قورودن ویاشدن دوره كیسنی كیرو باز ایتدی اما روحه امر ربیدن مهر ایتدی یعنی بو اشیانك رطب ویابسی وادنی واعلاسنی كان منطوی اولمش وعیون وادراك انسدن مخفی وپوشیده قالمش ایدی حق سبحانه وتعالی رطب ویابس وادنی واعلی وروحانی وجسمانی هرشیئك دوركیسنی وپرده سنی كیدروب كتاب مبنده قوللرینه هرنسنه یی بیان ایلدی اما روحدن سؤال ایلدكلرنده (قل الروح من امر ربی) دیمكله انی مهرلدی وانك پرده سنی كشف ایتمدی وحقیقتندن خبر ویرمدی نته كم سورهٔ بنی اسرائیلده یهودیلر روحدن سؤال ایلدكلرنده حق تعالی حضرتلری حبیبنه امر ایدوب یا محمد سن بونلره روح بنم ربمك امریدردی بیوردی وبو آیت حضرت رسول اكرم صلی الله علیه وسلمك روحی بیلدیكنه دلیل اولمز بلكه اول حضرت روح نه ایدیكنی بیلمش وانی كورمشدر ولیكن اول نامحرم ونااهل اولان طائفه یه بویله مبهم جواب ویرمكه امر اولنمشدر شیخ صدرالدین قنوی قدس سره العزیز حضرتلری بیوررلر كه حضرت نبی علیه السلام روحی بیلدی وكورمدی دیمك وبو آیتله استدلال ایلمك یرنده دكلدر زیرا یهود قریشه دیدیلر كه پیغمبریكزدن اوچ نسنه یی سؤال ایلیك ایكیسندن خبر ویروب برندن خبر ویرمز ایسه صحیح پیغمبردر والا كاذبدر دیدیلر اكر اصحاب كهفك كلبندن ودخی اسكندر ذوالقرنیندن ودخی روحدن سؤال ایلیك اكر بو ایكسندن خبر ویروب وروحدن خبر ویرمیوب مبهم قورسه صحیح پیغمبردر تصدیق ایلیك دیدیلر زیرا توراتده حق تعالی اول ایكیسندن خبر ویردی وروحدن خبر ویرمیوب مبهم قودی دیدیلر پس قریش روحدن برسبیل امتحان سؤال ایلدیلر اویله اولیجق (قل الروح من امر ربی) انلرك استعدادنه كوره ودخی حقیقتده عالم اولمین نامحرملرك مشربنه وفهمنه كوره بیورلمش اولور والاجناب حق بیلن وحضرت حقی كورن سلطان كائنات علیه افضل الصلواته روحی بیلدی دیمك مناسب دكلدر دیو بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾

پس چو دید آن روح را چشم عزیز * پس بر او پنهان نماند هیچ چیز * شاهد مطلق بود در هر نزاع * بشكند گفتش خمار هر صداع) پس چونكه اول روحی عزیزك كوزی یاخود عزیز اولان كوز كوردی پس انك اوزرینه هیچ چیز نهان قالمز چشم عزیزدن مراد بونده رسول اكرم علیه السلام حضرتلریدر اول حضرت جمیع اشیا ایچره چشم عزیزكبیدر كه انسان كاملدر وروحك بعض شرح وتحقیق ومتكلمینك ومشایخك انك حقنده اولان سوزی جلد اولده (تن زجان وجان زتن مستور

نيست) بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر انده طلب اولنه و بونده توضيح معنى بويله ديمك اولور كه پس جميع اكوان ايچره چشم عزيز منزله سنده اولان انسان العين وسلطان الكونين صلى الله عليه وسلم اول روحى كوردى وبيلدى پس اول حضرتك علم شريفى وچشم لطيفى اوزره هيچ برشئ پنهان ومخفى قالمزاول حضرت هر نزاعده شاهد مطلق اولور اول حضرتك سوزى هر صداعك خمارنى صير يعنى چونكم نبى مكرم صلى الله عليه وسلم وجود مطلق بيلدى وحضرت حقى كوردى ومشاهده قيلدى پس مخلوقك وموجوداتك دخى حقايق واسرارى اكا پوشيده ومخفى قالمدى بوجهتدن هر نزاعده شاهد مطلق اولدى اول حضرتك كلام شريفى وكفتار لطيفى هر موجب صداع اولان جدال ونزاع خمارنى كسرايلر وحقيقت حالى بيان ايلمكله صداع وبرن عقلى ونقلى خمرلرينى وانك مستلكنى دفع وازاله قيلر ﴿ مثنوى ﴾ نام حق عدلست وشاهد آن اوست * شاهد عدلست زين روچشم دوست) حق تعالينك نامى عدلدر وشاهدانك لايقيدر بويوزدن چشم دوست شاهد عدلدر عدل حق تعالينك اسماء حسنى سندن براسمدر پس عدل حق تعالينك ناميدر وشاهد دخى انك ملكى ولايقيدر بوجهتدن شاهد عدل دوستك كوزى منزله سنده در شاهد عدلدن مراد حضرت رسول اكرم صلى الله عليه وسلم ودخى وارث كامل اولان عارف واصل اولور ﴿ مثنوى ﴾ منظر حق دل بوددر دوسرا * كه نظر در شاهد آيد شاه را) حق تعالينك منظرى ايكى سرايده كوكل اولور كه شاهك نظرى شاهده كاور ايكى سرايده بيله حق تعالينك نظرى قلبه اولديغنه اولا بوحديث شريف دلالت ايلر قال عليه السلام * ان الله لا ينظر الى صوركم ولا الى اعمالكم بل ينظر الى قلوبكم ونياتكم * وثانيا بو آيت كريمه دلالت ايلر قال الله تعالى (يوم لا ينفع مال ولا بنون الا من اتى الله بقلب سليم) پس حق تعالى حضرتلرينك دنياده و آخرتده نظرگاهى كوكلدر زيرا پادشاهك نظرى محبوبه در وكنديونى مشاهده قيلان قلبه در قلب سليم ايسه لطيف وصافى اولديغى اعتباريله محبوبدر وبصيرتله حضرت حقى كورديكى جهتدن شاهد ومشاهد در پس قلب صافى شاهدلك وصفلريله موصوف اولديغيچون حق تعالينك نظرى اكا اولور ﴿ مثنوى ﴾ عشق حق وسر شاهد بازيش * بودمايه جمله پرده سازيش) حق تعالينك عشقى وانك شاهدبازلغنك سرى انك جمله پرده سازلغنك مايه سى اولدى يعنى حق سبحانه وتعالينك ظهور واظهاره اولان افراط محبتى وشاهدله اولان معامله سنك سرى بوكون ومكان كه فى المثل پرده وجه حقيقتدر بوجمله كون ومكان پرده سنك دوزلمسنه اصل ومايه سى حق تعالى حضرتلرينك ظهور واظهاره اولان عشق ومحبتى اولدى كما قال فى الحديث القدسى كنت كنزا

مخفیا فاحببت ان اعرف فخلقت الخلق لاعرف) و بو جمله پرده سوزلغه مایه وعلت غایه شاهد حق اولان حبیب اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینی سومسی و آنکله عشقبازلق قیلمسی اولمشدر نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر

(مثنوی پس ازآن اولاك كفت اندر لقا * درشب معراج شاهد بازما)

اول سبدن لقا وقتنده اولاك دیدی شب معراجده بزم شاهد بازمز یعنی بزم شاهد بازمز اولان خدای تعالی حضرتلری معراج گیجه سنده حبیب اکرم حضرتلرینك وصل ولقاسی وقتنده اول حضرته خطاب ایدوب * اولاك اولاك لماخلقت الافلاك * دیدی یعنی اکرحبیبم سنك وجودك نعمتی اولمیه یدی بن افلاکی خلق ایلمزدم بو افلاکك وجوده کلمسنه سن مایه وعلت غایه سن دیدی پس بومعنی جناب عزتك رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینی زیاده سودیکنه دلالت ایلر انکیچون اول حضرت بن الهمك حبیبیم دیدی واکا بو اجلدن حبیب الله تسمیه اولندیکه اول حضرت هم الهك محبی وهم محبوبیدر حق تعالی حضرتلرینه بو اعتبارله شاهدباز تعبیر ایلشلردر (دی) (بر قضا برنیك و بد حاکم بود * بر قضا شاهد نه حاکم میشود) بو قضا نیك و بد اوزره حاکم اولور قضا اوزره شاهد حاکم اولمزمی یعنی حاکم اولور قضا بونده قاضی معناسنه در ومبالغه ایچون مصدر ذکر اولنمشدر یعنی بو قاضی اکرچه نیك وبد اوزره حاکم اولور اما قاضی اوزره شاهد معناده حاکم اولور شول اعتبارله که قاضینك قضاسی وحکمی شاهدك شهادتنه موقوفدر شاهدنه کونه شهادت ایلرسه قاضی اکا کوره حکم ایلر پس شاهد بر وجه قاضی اوزره حاکم اولمش اولور وقاضینك قضاسی شاهدك وجودی ایله ظهوره کلور بو اعتبارله شاهد قاضی اوزره حاکم اولمش اولور (مثنوی شد اسیران قضا میر قضا * شاد باش ای چشم تیز مرتضا)

اول قضانك میرقضا اسیری اولدی شاد اول ای مرتضی اولان چشم تیز مصرع اولده اوچ وجه جائزدر اولا اسیران جمع اولوب اسیران قضا میرقضا اولدی دیمکدر اما بو وجه ضعفدن وتکلفدن خالی دکلدر وثانیا اول قضانك اسیری میر قضا اولدی دیمکدر وثالثا میرقضا اول قضانك اسیری اولدی دیمکدر او ایکی وجه اوزره توضیح معنی اسیران قضا اولان کمسه لرك اعیان ثابته لرینك مقتضاسی اوزره قضای الهی حکم ایلر پس اسیران قضانك نفس الامرده اعیان ثابته سی امیر قضا اولور وقضا اوزره حکم قیلور وقضای الهی دخی انلرك اعیان ثابته سی نه اقتضا ایلرسه اکا کوره حکم قیلور و بو مسئله نك نتیجه سی علم تابع معلومدر دیمکه منتهی اولور و بونك تحقیق نقش فصوصه اولان شرحزده فص عزیریه ده مذکور اولمشدر انده طلب اولنه وایکنجی وجه اوزره معنی میرقضا اولان نبی اول

قضای الهینك اسیری اولدی دیمك اولور كه حضرت نبی علیه السلام بو یر یوزنده اولان و بین الخلایق ظهور، كلان قضانك امیریدر و بو امیر قضا اول قضای ازلینك اسیریدر واوچنجی وجه اوزره معنی امیر قضا اولان حاكم حقیقی اولان قضا صاحبی اول نبی علیه السلامك شهیدی اولدی شواعتباراله كه انك قضاسی وحكمی اول شاهد عدلك شهادتنه موقوف اولدی وانك حكمی بونك وجودیله ظهوره كلدی و بونك محبوبی ومشهودی اولدی واول بونك حبیبی وشاهدی اولدی ای ارتضا ایتمش و بركزیده اولمش چشم تیز شاد اولسكه رؤیت همان سكا عطا اولندی و بو حقیقی كورمك و بو رؤیته واصل اولمق سكا میسر و مخصوص اولمشدر نته كم بیور مشلردر (ان الله اعطی موسی الكلام واعطانی الرؤیة وفضلنی بالمقام المحمود والحوض المورود) رواه ابن عساكر عن جابر رضی الله تعالی عنهما

﴿ مثنوی ﴾ عارف از معروف بس درخواست كرد * كای رقیب ما تواندر كرم وسرد * ای مشیر ما تواندر خیر وشر * از اشارتهات دل مان بی خبر) عارف معروفدن چوق درخواست ایتدی بویله دیو كه ای بزم رقیبمزسن كرم وسردده ای خیر وشرده سن بزم مشیرمزسن سنك اشارتلركدن بزم دلمز بی خبردر عارفدن مراد بونده بو دنیا كیجه سنده شاه حقیقی بیلن واولیادن پادشاه بی نظیری مشاهده قیلان صاحب بصیرت اولور وتقدیر كلام بویله دیمك اولور كه عارف بالله اولان ولی كندینك معروف ومشهودی اولان حضرت حقدن چوق استدی كند ویه تابع ومرید و محب اولان طائفه‌نك زلاتنی و تقصیراتنی وسیئاتنی اوارحم الراحمیندن عفو اولمق استدی وانلره حقنده شفاعت ایلدی بویله دیو كه ای پادشاه مطلق كرمده وسردده وخیرده وشرده وسرده وعلانیتده سن بزم نكهبانمزسن شول معین و بصیرسنكه شب وروزده بزدن هر نه صادر اولورسه آنی كورر و بیلورسن و بزهر نه یرده اولسق بزمله اولورسن ای خیرده وشرده بزه اشارت ایدیجی پادشاه سنك اشارتلركدن بزم كوكلمز بی خبردر نته كم سلطان محمودك اشارتلرندن اول قومك كوكللری بی خبر اولدی و بیلمز یشمده مجرملری قتلدن خلاص ایلمكه قدرت وخاصیت واردر دیمكده نه رمزونه اشارت واردر انلر بونی فهم قیله مدیلر نته كم حضرت قرآنده اولان اشارت الهیه‌دن هم اكثر عالم بی خبردر جمله‌دن بری * ونحن اقرب الیه من حبل الورید * نكته سندن ودخی (وهو معكم اینما كنتم) اشارتندن ودخی (ان الله یغفر الذنوب جمیعا * رمزندن وحضرت حبیب اكرم صلی الله تعالی علیه و سلم (ولسوف یعطیك ربك فترضی) بیوردیغی بشارتندن اكثرینك قلبی بی خبردر وحضرت حق هر كارده وهر حالده انلرله بیله ایكن انلر آنی كورمیوب وآنكله آشنالق قیلیوب اندن غافللردر (می) ای

براناالاتراه روز وشب * چشم بند ماشده دید سبب) ای شول پادشاهکه روزوشب
بزی کورر اما بز انی کوره مزز بزم چشم بنـد مز سبب کورمك اولدی یعنی ای لیل
ونهارده وهر کاروکردارده پادشاه و بزانی کورمکه وادراك قیلمغه قادراوله مدیغمز
لطیف اولان اله بزم ابصارمزك بنـد و پرده سی اسباب کو رمك اولدی اسبابه
مشغول اولدیغمز واسطه ایله مسببدن بی خبر اولدق دیر ﴿ مثنوی ﴾ چشم من
ازچشمها بگزیده شد * تا که درشب آفتابم دیده شد) بنم کوزم سائر کوزلردن کزیده
اولدی تاکم کیجه آفتاب بکا کورلمش اولدی یعنی عارف بالله اولان ولی کامل دیر
الهی وای پادشاهلر پادشاهی سائر کوزلردن بنم کوزم برکزیده اولدی تاکم بودنیا
کیجه سنده سنك بکا آفتاب رویك کورلمش اولدی ومشهودکلدی ﴿ مثنوی ﴾
لطف معروف تو بود آن ای بهی * پس کمال البر فی اتمامه) اول کیجه کورمك سنك
لطف معروفك ایدی ای بهالو پس کمال برآنك اتمامنده در بهی فعیل وزننده در
بهالو و کوزل دیمك اولور بعض نسخـه ده لطف ایله معروف مابیننده واو واقع
اولمشـدر بو تقدیرجه معروف احسان معناسنه اولور وتوضیح معنی بویله دیمك
اولورکه عارف شه شناس بویله دیرکه ای کوزل وزیبا اولان محسن اول بنم بودنیا
کیجه سنده آفتاب بین اولمهوسن شاه مطلقی من وجه مشاهده قیلم سنك بکا لطفك
واحسانك ایدی پس کمال احسان انی اتمام اقتلکده اولورنته کم (ماالاحسان الابالتمام)
دینور چو نکم بودنیاده بزه ایمان وعرفا ن وایقان وردك و بزی سنی بیلمك وسنکله
بوقدرجه آشنا اولمق مرتبه سنه ایرکوردك استرزکه یوم قیامتده بواحسانی اتمام
ایلیه سن وبزی بین الخلایق مؤاخذه قیلمیه سن دیدی (مص) یارب اتمم نورنا فی الساهره
* وانجنا مفضحات قاهره) یاربی ساهره ده بزم نور یمزی اتمام ایله وبزی قاهره اولان
مفضحاتدن قورتر ساهره عرصهٔ قیامته دیرلر و اکا ساهره دیدکلری خلقی اول بیدار
ایلدیکی اعتباریله درنته کم بورایه مناسب اولان برمقدار شرح وتحقیق هم جلد
خامسده تمثیل رو شهای مختلف سرخنده مرورایلدی انده طلب اوله یعنی عارف
کامل حضرت جناب حقه بوکونه دعاایلروبویله سویلرکه ای بزم پروردکارمز عرصهٔ
قیامتده سن بزم نورمزی اتمام ایله نته کم یوم قیامتده حضرت نبی مکرم صلی الله
تعالی علیه وسلمه ایمان قیلان مؤمنلر (یقولون ربنا اتمم لنانورنا واغفرلنا انك علی
کل شیٔ قدیر) دیه زواقه تعالی حضرتلری کندی نبیسـنی وانکله بیله اولا ن
مؤمنلری (یوم لایخزی الله النبی والذین آمنوا معه) آیت کریمه سنك موجبنجه اول
کونده رسوای ایلمیوب انلری مفضحاتدن امین ایلیه الهی سن بزی هم اول مفضحات
قاهره دن قو تروب خلاص ایله و بزی اول کون رسـوای ایلمیوب حلم ولطفله بزه
تجلی ایله ﴿ مثنوی ﴾ یارشب را روز مهجوری مده * جان قربت دیده را دوری

مده * بعد تومی کیست بادرد ونکال * خاصه بعدیکه بود بعدالوصال) الهی کیجه
یارنه کوندز مهجورلك و یرمه قربت دیده اولان جانه دورلك ویرمه یعنی ای پادشاهلر
پادشاهی دنیا کیجه سنده یاراولنه وسنکله بیله سیرقیلانه روزآخرتده مهجورلك ویرمه
وبوعالمده سنك قدمنی کورن جانه وسنکله آشنا اولان روح روانه دورلك ویرمه وبعد
الممرینه ایر کورمه زیراسنك بعد وفراقك برموتدر درد ونکال ایله علی الخصوص بربعد که
بعدالوصال اوله یعنی سنك بعدك مطلق درد له وعذابله اولان برمرك کبیدر خصوصا
شول بعد وفراقکه بودنیاده اولان وصالدن وآشنالقدنصکره اوله اول بعد نیجه
مرك عظیم وعذاب الیمدن زیاده در (می) آنکه دیدستت مکن نادیده اش *
آب زن برسبزهٔ بالیده اش) اول کمسه که سنی کورمشدر آنی کورمش ایله انك
بالیده اولان سبزه سنه صواور بالیده بتمش وبیومش معناسنه در یعنی الهی شول
قولك که سنی کوردی وسنکله کندی استعدادی قدر آشنالق ایلدی انی کورمش
ایله بلکه کال لطفکدن انك بتمش اولان وجودی سبزه سنه وباغ قلبنده ظاهر
اولان مقصودی نباتنه آب لطفکی اور وانی آب وصالکله احیا ایدوب دیرکور
والطف واحسانك مرتبه سنه وکال قربك وزیاده آشنالکك مقامنه ایرکورتا کم
خوف وحزندن امین اولان وعقاب وعذابدن نجات بولان وخاص ومقرب
اولان عبادك زمرسنه داخل اوله * مثنوی * من نکردم لاابالی درروش *
تومکن هم لاابالی درخلش) الهی بن ممکن اولدیغی مرتبه روشده لاابالی اولمدم
سن هم خلشده لاابالی اولمه خلش خایدن لفظندن اسم مصدردر اصلدکن باتمغه
ویاره سنجمغه دیرلر وآغرتمق وایذا ایتمك معنالرنده هم استعمال ایدرلر بونده آغرتمق
وایذا ایتمك معناسی مراد اولور لاابالی قیرمقسز معناسنه در نکردم کاف فارسی ایله
نشدم معناسنه اولمقده جائزدر اما اکر کاف عربی ایله اوقنورسه لاابالی عدم
مبالات معناسنه اولورمکن دخی کاه اولورکه مشومعناسنه استعمال اولور اکا کوره
معنی ویرلدی اکرمکن ایله معناسنه اولورسه بومصرعده هم لاابالی عدم مبالات
معناسنه اولور وتقدیر کلام بویله دیمك اولور که الهی بن فقیر روشده وسنك یولکه
کیدشده ممکن اولدیغی مرتبه لاابالیلك ایتمدم وقایرمقسز اولنلر بولنه کتمدم قادر
اولدیغجه روشده احتیاط ایدوب قایردم سن هم بنی آغرتمقده وبکاالم ویروب ایذا
ایتمکده لاابالیلك ایتمه بلکه حالمه رحم ایلیوب لطف واحسان ایله وخوان نعمتکله
طویله (می) هین مران ازروی خود اورابعید * آنکه او یکبار آن روی تودید)
هرکز آنی کندی یوزکدن بعید سورمه اول کسه که او برکره سنك یوزکی
کوردی یعنی شول کسه که عالم الستده سنك سوزکی اشتدی بوعالمده انی کندی
یوزکدن بعید سورمه وبوعالمده هم سنی برکره مشاهده ایلدی اول عالمده انی
کندی لقای شریفك مشاهده سندن ایراق ایله * مثنوی * دید روی

جز توشـد غل کاو * کل شئ ماسوی الله باطل) سندن غیر ینـك یوزنی کورمك غل کاو اولدی اللهدن غیری کل شئ باطلدر نته کم ومسلم بخاری نـك اتفاقیله صحیحنده بویله روایت اولنمشـدرکه قال علیه السلام (اصدق کلمة قالها الشاعر کلمة لبید الا کل شئ ماخلا الله باطل * وکل نعیم لامحالة زائل) وبو کلمه نك شرح وتحقیقی جاـد اولك اواخرنه قریب تعجب کردن آدم علیه الـسلام ازضلالات ابلیس سرخنده * کل شئ ماخلا الله باطل * بیتنك شرحنده مرورایلمشدرانده طلب اولنه وبونده معنی سندن غیر ینك یوزنی کورمك معناده زنجیرکاو اولدی زیرا هرشی ماسوی الله فرض اولندقده باطلدر والله تعالیدن خالی وغیری اعتبارقیلندقده بی فائده وبی حاصلدر بوجهتدن اکا کوکل ویرن وآنی کورن کمسه لره زنجیرکاو اولمق مقرردر * مثنوی * باطل اندرمی نماند م رشد * زآنکه باطل باطلانرا می کشـد * ذره ذره کاندرین ارض وسماست * جنس خودرا هریکی چون کهرباست) کل شئ الله تعالیدن سوی وخلا فرض اولندقده باطلاردر وبکارشد کوسترلر یعنی کندیلرنی موجود کوستروب کندیلر جانبنه اولان یولی بکا راه رشد کوسترلر وبنی کندیلره جذب ایدرلر اول سببدنکه بندنخی غیر وسوی حکمنده اولدیغم اعتبار ایله باطلم باطل ایسه باطلاری کندیسنه جذب ایلر الحاصل ذره ذره که بو ارض وسما ایچره واردر بهرحال کندی جنسنی هر بری کهر با کیبدر کهر با کاهی کندیسنه نیجه جذب ایلرسه هرکس کندی جنسنی هم کندیسنه اویله جذب ایلر پس تخن برکسه کندیسی حقدن غافل اولسه وغیری وسوی مرتبه سنده لابد قالسه لابد حقدن غافل اولنلره مائل اولور واکراهل حق اولسه وحضرت حقی مشاهده قیلسه الجنس الی الجنس یمیل موجبنجه ینه کندی جنسنه میل قیلور (می) معده نانرا میکشد تا مستقر * میکشد مر آبرا تف جکر) مثلا معده نانی مستقرنه دك چکرکه معده ایله نانك ماببنده جنسیت واردر وکذلك تحقیقا آبی تف جکر چکرکه آبله جکرك مابینده جنسیت واردر * مثنوی * چشم جذاب بتان زین کو یها * مغز جویان از کلستان بو یهـا * زآنکه حس چشم آمد رنك کش * مغز وبینی میکشد بوهـای خوش) چشم بتلرك جذابی بوکویلردن مغز کلستاندن بو یلر استیجیدر یعنی کوز بومحله لردن محبوبلری جذب ایدیجیدر ودماغ کلستاندن رایحه استیجیدر انکچونکه حس چشم رنك وبوچکیجی کلدی ورنك بویله آنك مناسبتی اولدی انکچون اول رنکه ولونه میل قیلدی وکذلك بینی وبرون خوش قوقولر چکر انکچونکه مغز ودماغك روایح طیبه ایله مابینده مناسبت تامه واردر اول مناسبتدن اوتری روایح طیبه یی کندی جانبنه جذب ایلر * مثنوی * زین کششها ای خدای رازدان * تو بجذب لطف خودمانده امان * غایی برجاذبان

ای مشتری * شاید ار درماندکا نزاواخری) ای رازدان اولان خدا بو کششلردن
یعنی بو اشیانك بری برلرنی کندیلره جذب ایلملرندن سن کندی لطفك جذبیله بزه
امان ویرو بزی بونلره منجذب اولمقدن ومیل قیلمقدن خلاص ایدوب کندی جانبکه
جذب ایله ای مشتری اولان وای مؤمن قوللرندن نفسلرینی ومالرنی صاتون الوب
انلره جنت ملکنی ثمن ویرن خداسن جمله جاذبلر اوزره غالبسن لایقدرا کر درمانده لری
کیرو الهسن یعنی شان شریفکه لایقدرکه اکر عاجز وفرومانده اولان بنده لریکی
بو اشیانك جذبلرندن قورتروب کیرو الهسن کندی جنابکه مقرب وآشنا قیله سن
پس بنه شه شناس اولان وکیجه ایله کوردیکی صباح بیلن کسه نك حالنی بیانه
شروع ایدوب بیوررلر (می) رو بشه آورد چون تشنه بابر * آنکه بود اندرشب
قدرآن بدر * چون زبان وجان او بود آن او * آن او با او بود کستاخ کو) یوزنی
شاهه کتوردی تشنه ابره یوز کتوردیکی کبی اول کسه که قدر کیجه سنده بدرك لایق
ایدی بدردن مراد پادشاه اولور شب قدردن مراد پادشاهله انك مقارنت
ومصاحبت ایلدیکی کیجه اولور واول کیجه یه شب قدر تسمیه سی شریف وعظیم
کیجه اولدیغی اعتبارله اولور چونکم اول شه شناس زبانی وجانی اول شاهك
لایق ایدی آنك لایق اکا کستاخ کو اولدی وتوضیح معنی بویله دیمك اولورکه
اول کسه که اول عظیم وشریف اولان کیجه ده بدر فلك سلطنت وصدر سریر
سعادت ودولت اولان پادشاه اعظمك لایقی و بیلیجیسی وآشناسی اولدی اول
عارف شه شناس تشنه اولان کسه سحابه وآبه توجه ایلدیکی کبی پادشاهه توجه
ایلدی چونکم اول شه شناس اولان عارفك لسانی وجانی اول شاهك لایقی
ایدی انك لایقی اکا کستاخانه سویلیجی اولور وهرنه سویلسه انك سوزی
غیریلر کبی اولمیوب پادشاهه اول سوز خوش کلور چونکم اول شه شناس اولان
عارف کندینك جانی ودخی لسانی اول شاهك لایقی اولدیغنی بیلدی سوزه کلوب
اکا بوکونه خطاب قیلدی (می) کفت ما کشتیم چون جان بندطین * آفتاب
جان توی در یوم دین * وقت آن شدای شه مکتوم سیر * کز کرم ریشی بجنبانی
بخیر) اول عارف شه شناس ایتدی ای سلطان عالم وای پادشاه اکرم جان طینه
بند اولدیغی کبی بز هم مقید ومغلول اولدق یوم دینده آفتاب جان سنسن یعنی
جان بدنه وابسته ومقید اولدیغی کبی بز هم کرفتار اولدق وحضورکه مقید کالدك
روز جزاده جانه نور ویریجی آفتاب سنسن وبو ظلمت ومحنتدن روحلری قورتریجی
بر پادشاه اعظمسن ای سیری مکتوم اولان شاه انك وقتی اولدی که کرمکدن
خیره متعلق بر ریش دپره ده سن یعنی ای سیری مخفی ومعیتی پنهان اولان شاه
اکرم اول وقت اولدیکه خیر واحسانه متعلق کرمکدن برادنی اشارت ایلیه سن

ومحاسن ومكارمكى تحريك ايتمكله بو مجرملرى قيد محنتدن و بند آفتدن خلاص
قيله سن (م ى) هر يكى خاصيت خودرا نمود * آن هنرها جمله بدبختى فزود *
آن هنرها گردن مارا ببست * زان مناصب سرنكون ساريم و پست) اى شهنشاه
اعظم هر برى كندى خاصيتنى كوستردى اول هنرلر جمله بدبختلك زياده ايلدى
يعنى بو قومدن هر بريمز كندى هنرنى وخاصيتنى اظهار ايلدى واول هنرلر بزه نافع
اولميوب جمله بدبختلك زياده ايدوب بو كونه بلالره بزى كرفتار ايلدى اول هنرلر بزم
بو يمزى باغلدى اول منصبلردن سرنكونسار و پستز يعنى اول وجود له اولان
هنرلر ونفسك حظنه ومشتهاسنه معين اولان خاصيتلر وسنك حدودكدن تجاوز
ايدوب بى اذن و بى رضاملككده تصرف ايلمكه سبب اولان فنلر وصنعتلر جمله بزم
بو يمزى باغلدى اول هنرلر كه بزه منصبلر اولمشدى اول هنرمنصبلرندن باشى آشاغه
اولوب واسفله دوشدك (م ى) آن هنر فى جيدها حبل مسد * روز مردن
نيست زآن فنها مدد) اول هنر فى جيدها حبل من مسد در يعنى اول فن وهنر معنى
بو زنده فى المثل ليفدن اورلمش برحبلدر زيرا اولملك كونى اول فندن انلره مدد
يوقدر چونكم برفن وهنردن موت كوننده مدد ومعاونت اولميه جان بو يننده اول
فن و هنر ليفدن بوكلش ايپ كبيدر ابو لهبك عورتينك بو يننده اولان ايپ كبى
بو آيت كريمه نك تفسيرى اوچنجى دفترده تشبيه بند دام قضا سرخنده مستوفى مرور
ايلمشدر انده طلب (م ى) جزهمان خاصيت آن خوش حواس * كه بشب بد چشم
اوسلطان شناس) همان اول خوش حواسك خاصيتدن غيريكه كيجه ده انك چشمى
سلطان شناش اولدى يعنى اولملك كونى انواع فنوندن اصلا مدد يوقدر الا همان
شول خوش حواس اولان كمسه نك هنر وخاصيتنك نفع ومددى اولور كه بو دنيا
كيجه سنده انك چشم جانى سلطان شناس اوله و بصر بصيرتله پادشاه حقيقتك
كندى ايله بيله اولديغنى كوره و بيله وآنك مشاهده سنه قادر اوله (م ى) آن هنرها
جمله غول راه بود * غير چشمى كوزشه آكاه بود * شاه را شرم ازوى آمد روزبار *
كه بشب بر روى شه بودش نظار) اول هنرلر جمله غول راه ايدى شول برچشمدن
غيريكه اول شاهدن آكاه اولدى يعنى اول قومك هنرلرى جمله رهزن طريق
اولدى الا شول برشه شناسك كوزى دكل كه اول شهدن آكاه وخبردار اولدى
اجازت كوننده پادشاهه اندن شرم كالدى كه كيجه شاه بو زنه انك نظارهسى
اولدى روزبار اجازت كونى ديمكدر اما حكومت كونى ديمك معناسنه استعمال اولنور
حكمده دخى اجازت معناسى بولنور يعنى شول كمسه نك كه دنيا كيجه سنده پادشاه
حقيقته نظاره قيلق وآشنالق اولمق صيتى اولدى پادشاه اعظمه روز جزاده آنك
يوزندن استحيا ايلمك كاور كه حق تبارك وتعالى حضرتلرى حيا وكرم صاحبيدر

عارف بنده لرندن اسحیا ایلمك آنك شانندندر نته كم قوللرندن خشیت ایلمك مرتبه سنده اولور دیمشلردر و بونكته یی افاده ایلمكدن اوتری (انما یخشی الله من عباده العلماء) آیت كریمه سنده امام ابو حنیفه رضی الله تعالی عنه حضرتلری لفظهٔ جلالی مرفوع وعلمایی منصوب قرآت ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ وان سك آكاه ازشاه وداد * خود سك كهفش لقب بایدنهاد) شاه وداددن اول آكاه اولان سك خود اكا نك اصحاب كهف لقب قومق كرك یعنی اول هنرجمله سی غول راه كبیدر مكرشول هنردكل كه اول پادشاه شناس اوله واول محبت شاهندن آكاه اولان كاب دخی غیری هنراهلنه كوره یكدر اكا اصحاب كهفك كلبی دیو لقب قومق كرك زیرا اندن مراد كهف حقیقتك اصحابنه تابع اولان و خدمت قیلان كسه نك نفسی اولورشول كسه نك كه نفسی اصحاب دلك قپوسنك سكی اوله اول دخی شاه ودادی آكاهجی اولور پس اول سائرنفوسه بكزه مز بلكه سائرنفوسدن اول اصحاب دله خدمت قیلدیغیچون بهتراولور ﴿ مثنوی ﴾ خاصیت دركوش هم نیكو بود * كو ببانك سك زشیرآكه شود) خاصیت كوشده هم نیكو اولوركه اول كوش بانك سكله شیردن آكاه اوله یعنی شول خاصیت كه قولاقده اوله كه اوكلبك صداسی سببیله شیردن آكاه اوله وغیری هنزله نسبت بونافع كاوریعنی شول بركسه نك كوش هوشنده بو هنر وخاصیت اوله كه اول كسه اصحاب دلك قپوسنه خدمت قیلان وانلره تابع اولان كسه نك نفسنك صوت وكلامی سببیله شیرحقیقتدن آكاه اوله و پادشاه معنوینك كندیله اولدیغنی بیله بوقدر هنردخی غیری هنزله نسبتله نیكوتردر پس بوجمله هنزردن مقبول اولان هنزلر اوچ قسم اولدی اعلا اولان هنزاولدركه شه شناس اوله ومشاهده یه قادراوله بوشب دنیاده شاهی كوره بیله واوسط اولان هنزاولدركه هنوز دخی نفسی خست ودناءتدن خلاص ایلمش اوله لكن اصحاب قلوبه واهل شهوده خدمت قیله وسك اصحاب كهف مثابه سنده اوله و پادشاه حقیقتی بیله وادنی اولان هنزاولدركه اهل قلوبه خدمت قیلان كسه لرك كلامنه قولاق طوته وانلرك صیت وصداسنی فهم ایده وانلرك كلامی واسطه سیله پادشاه حقیقتك كندی ایله اولدیغنی بیله واكا ایمان واقرارقیله ﴿ مثنوی ﴾ سك چو بیدارست شب چون پاسبان * بیخبرنبود زشبخیز شهان) سك پاسبان كبی چونكم بیداردر شاهلرك شبخیزندن بی خبراولمز شاهلردن مراد بونده ملوك معنوی وشاهان روحانی اولان ولیلراولور وسكدن مراد شول كیجه لرده متهجد اولان واحیای لیالی قیلان كسه نك نفسی اولور یعنی شول سالكك نفسی كه پاسبان كبی كیجه لرده بیداراوله وتهجد قیله اول كسه شاهان طریقتك كیجه قالقمه سندن بی خبراولمز بلكه بودنیا كیجه سنده تبدیل صورت ایدوب برفقیروكدا اشكالنده خلق

ایچره کزسه‌لرهم فراستله انلری بیلوز سائر عوام کالهوام کبی انلرك صورتنه باقوب بو بر فقیر وکدادر دیمز بلکه سیرتنه باقوب شاه معنوی اولد یعنی بیلور و برای مصلحت تبدیل صورت ایلمش انجق دیو واقف اولور (م ی) هین زبد نامان نباید ننك داشت * هوش براسرار شان باید کماشت) آگاه اول بدنامل‌ردن ننك وعار طوتمق کرکمز عقلی انلرك اسرارنه حواله ایتمك کرك یعنی ای عاقل آگاه اول معیوب اولان طائفه‌دن وظاهر ابدنام اولان قومدن براوغوردن عار طوتمه ونامل‌رینه وظاهرلرینه باقوب انلره تحقیر واهانت ایتمه بلکه چشم هوشی انلرك سیرتنه واسرارنه حواله ایلمك کرکدر که انلرك سری ونیتی نه ایدیکی تا سنك معلومك اوله اکر انلرك سری ونیتی سنك معلومك اولمز ایسه مجرد ظاهر ابدنام اولمرندن اوتری انلره پشت ویا اورمه نته کم دینلمشدر (بیت) برآستانهٔ میخانه کرسری بینی * مزن بپای که معلوم نیست نیت او (م ی) هرکه اویلبار خود بدنام شد * خود نباید نام جست وخام شد) هر شول کسه که خود اوبراوغوردن بدنام اولدی خود اکا نام استمك وخام اولمق کرکمز جست جستن معناسنه وشد شدن معناسنه مصدرلردر یعنی شول سالك که بر دفعه خود کاتله بدنام اولدی وملامتی اختیار قیلدی وملامیه‌دن اولدی خود اکا نام ونشان استمك ونا پخته وخام اولق کرکمز اصحاب ملامتك قتلرنده نام ونشاندن کچوب بی نام و بی نشان اولمق پخته لك مرتبه‌سنی بولقدر چونکم برکسه نام ونشاندن کچوب پخته اوله تکرار اکا نام ونشان استمك خام اولمقدر اول کسه که براوغوردن نام و نشان قیدندن حقیقتله کچه تکرار اکا نام ونشان استمك وخام اولق لازم اولمز ﴿ مثنوی ﴾ ای بسازر که سیه تابش کند * تاشود ایمن زتاراج وکزند) ای چوق التونکه آنی سیاه تاب ایدرلر تا کم تاراج وضرردن ایمن اوله تابش اسم مصدر اولقده جائز وشین ضمیر اولوب زره عائد اولقده جائزدر یعنی ای مرد عاقل چوق خالص التون اولور که انك تابنی وزاغنی سیاه ایدرلر تا کم بعض یغماجیلرك غارت ایتمسندن وضررندن اول صنعتله ایمن اوله ونجات بوله کذلك اصحاب خلوصدن چوق کسه‌لر دخی ظاهرلرنی ظلمات خطا و معصیتله بویارلر وکندیلرینی اهل معصیت هیئتنده کوسترلر تا کم غارتکرلرك ضررندن ویغماسندن ایمن اوله‌لر واسقاط جاه ومنزلت ایتمکله شر شهرتدن وضرر تعظیمدن نجات بوله‌لر که بونلر شهرتك آفت ایدیکنی بیلمشلر و بو خلق عالمك تعظیمندن نیچه ضرر ومخافت وار ایدیکنه واقف وعارف اولمشلردر انکچون بو صنعتله تستر واختفا قیلمشلردر و بو سیرت اوزره سلوك ایدن طائفه‌یه ملامیه دینور و بو قصهٔ پرحصه‌دن ملامیه‌نك محققلرینك مرتبه‌لری واحوال شریفه‌لری وانلرك صورتنه نظر ایدوب وسیرتندن ودرونندن غافل اولان حیوانلرك حالی معلومك اولور

﴿ قصۀ ان كاو بحرى كوهر كاويان ازقعر دريا برآورد شب برساحل دريا نهد تا در درخش وتاب آن مى چرد بازركان ازكمين برون آيد چون كاو از كوهر دور تر رفته باشد بازركان كوهر را بلجم وكل تيره بپوشاند و بر درخت كريزد ﴾

بو سرخ شريف وبو بيان لطيف آنك قصه سيدر كه بحرى اولان كاو يعنى دريا صغرى كاويلر كوهرنى دريادن طشره كتورر كاويان فريدونك عسكرينك اسميدر كه آنك سر عسكرنه حداد كاوى ديدكلرى ايچون اول عسكره كاويان ديديلر وضحاكك خزينه سنك كوهرلرنى آلوب عملرى اولان درى پاره سنه وضع ايليوب آنى حفظ ايلدكلرى اعتبارله اول علمده اولان ذى قيمت كوهرلره كوهر كاويان ديديلر يعنى اول كاو بحرى دريانك ديبندن بر تابدار زياده براق بر كوهرى طشره كتورر كيجه ايله آنى دريانك كنارنه قور تا كم اول كوهرك درخشى وتابنده يعنى برق وضياسنده اوتليه اول كوهرى بولانلر وآنى آنلر شو صنعتله اول كاو بحرينك الندن آلورلر كه اولا بركيمده اختفا قيلورلر چونكم اول كاو بحرى اول كوهرى كتوروب دريا كنارنه قويه شول زمانده كه اول كاو كوهردن بر مقدار ايراق كيده بازركان كميندن طشره كلوب اول كوهرى بالجمله وتيره بالجقله ستر ايلر وآغاج اوزره فرار ايلر واول كاو ظلمنده قالوب كوهرك رونق وتابنى كوره ميوب وآنك ظاهرنده اولان بلجمى وكل تيره يى كوروب اندن اعراض ايدر ودونوب كلديكى يره كيدر پس بازركان بو صنعتله اول كوهر تابدارى آنك الندن خلاص ايلرنته كم نظمدن دخى معلومك اولور ﴿ مثنوى ﴾

كاو آبى كوهر از بحر آورد * بنهد اندر مرج وكردش مى چرد * در شعاع نور كوهر كاو آب * مى چرد از سنبل وسوسن شتاب) كاو آبى كوهرى دريادن يوقارى كتورر چرا كاهده آنى قور وآنك اطرافنده اوتلار كوهرك شعاعنك نورنده صو صغرى سنبلدن وسوسندن سرعتله اوتلار واول جانبده سنبل وريحان اكل ايلر ﴿ مثنوى ﴾ زآن فكنده كاو آبى عنبرست * كه غدا اش نركس ونيلوفرست)
اول سببدن كاو آبينك فكنده سى يعنى فضلاتى ودبرندن اخراج ايدوب براقديغى عنبردر كه آنك غداسى نركس ونيلوفر وسنبل وريحان وكل اذفردر عنبرك اصلنده ايكى وجه يازمشلردر برى بودر كه بحر محيط كنارنده حق تعالى زنبوره مشابه بعض حيوانجقلر خلق ايلمشدر انلر اول عنبرى زنبور موم ياپديغى كبى ياپرلر دريانك بر موجى كلوب اخذ ايلر واكر دريادن بعيد ايسه بر سيل كلوب آنى دريايه كتورر اول دريا اول عنبرى انسان ساكن اولان سواحله كتوروب اخراج ايلر پس دريا كنارنده بولوب آلورلر وبر قول دخى بودر كه عنبر كاو بحرينك فضله سيدر لابد اول كاو بحرينك فضله سى عنبر اولور ديمشلرنته كم حضرت خداوندكار دخى بو قولى

اختيار ايلمشدر وكاو بحرينك فضله سنك عنبر اولمسنه سبب آنك پاك وطاهر اولديغيچوندر نته كم پاك وحلال يين كسه لرك دخي بدننده يدكاري غذا نور جلاله متبدل اولور بو مناسبتله اشارت ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ هر كه باشد قوت او نور جلال * چون نزايد ازلبش سحر حلال * هر كه چون زنبور وحيستش نقل * چون نباشد خانهٔ او پر عسل) هر شول كسه كه آنك قوت وغداسى نور جلال اوله آنك لب ودهانندن نيچون سحر حلال طوغميه يعنى هر شول كسه نك كه قوت وغداسى نور جلال و پرتو جمال الهى اوله لابد آنك لب ودهانندن سحر حلال طوغر وآنك لسان ودهانندن ظهور ايدن فضلات وكلمات عنبردن اطيب اولورا وفضلاته اول كسه بنم فضلمدر ديسه اكا لايق كاور كما قال ابن الفارض (بيت) ومن فضل ما اسأرت شرب معاصرى * ومن كان قبلى فالفضائل فضلتى * هر شول كسه كه زنبور كبي وحى الهى اكا نقلدر انك خانه سى نيچون پر عسل اولميه نقل بونده ضم نون وفتح قافله نقلك جمعيدر نقل اصلنده شراب ايچدكارى حينده يديلن مزه يه ديرلر صكره غدا معناسنده هم استعاره طريقيله استعمال اولنمشدر بونده نقل غدا معناسنه در يعنى هر شول كسه يه كه زنبور كبي وحى الهى والهام ربانى قوت وغدا اولمش وآنك قلبنده حضرت حقدن اشارت و بشارتلر كلمشدر انك خانهٔ قلبي عسل معرفت وانكبين حكمتله پر اولمشدر وشهد معانى ايله درونى طولمشدر ﴿ مثنوى ﴾ مى چرد در نور كوهر آن بقر * تا كهان كردد ز كوهر دورتر * تاجرى بر درنهد لجم سياه * تا شود تاريك مرج وسبزه كاه * پس كريزد مرد تاجر بر درخت * كاوجويان مرد را باشاخ سخت * بيست باران كاو تازد كرد مرج * تا كند آن خصم را در شاخ درج) اول بقر ساحل درياده كوهرك نورنده اوتلر تا كهان اوتليه رق كوهردن دورتر اولور وكوهر اندن بر مقدار بعيد قالور اول كينده اولان بر تاجر بوصودن چيقوب اول تابدار اوزره لجم قور تا كم اول چرا كاه وسبزه كاه تاريك اوله وكوهرك نورى لجم سياه التنده مستور قاله چونكم اول كوهر تابدارك اوزرينه لجم سياهى وضع ايليه پس اول مرد تاجر فى الحال بر آغاج اوزره قاچر اول كاو بحرى ايسه مرد تاجرى قتى بوينوزايله جويان اولور نيچه كره اول كاو بحرى مرجك اطرافنى طلب ايلر بيست بونده كثرتدن عبارت اولور وشاخ بوينوزه دينور تا كم اول كاو بحرى اول خصمى شاخه درج ايليه يعنى بوينوزيله آنى هلاك ايليه ﴿ مثنوى ﴾ چون ازو نوميد كردد كاو نر * آيد آنجا كه نهاده بد كهر * لجم بيند فوق در شاهوار * پس ز طين بكريزد ابليس وار) چونكم اول مرد تاجردن كاو نر نااميد اوله وآنى بوله ميوب اندن كيرو دونوب فراغت قيله اول محله كلور كه انده كوهرقو يمش ايدى اول در شاهوارك اوزرنده لجم كورر پس طيندن اول كاو ابليس كبي

فجر اول طینك التنده اولان کوهری کوره میوب وظاهرینه باقوب اندن فرار ایلر
(مثنوی) کاین بلیس از متن طین کور و کرست * کارکی داند که در کل کوهرست) که اول ابلیس متن طیندن کور و کردر متن بونده ایچرو معناسنه در کاونه بیلور که کلده جوهر واردر یعنی اول ابلیس لعین آدم علیه السلامك درون طیندن کور وصاغردر صغر بالحق ایچره کوهر اولدیغنی بیلمز پس ابلیس طبیعت وکاوسیرت اولان کسه‌لردخی برآدمینك طیننه باقر ونوردین وکوهر یقیندن اواوب اول بقر کبی اندن قاچر واکا طعن وانکار ایدوب کندی کبی اولان جزوزه تابع اولور ومیل ومحبت قیلور کما قال السعدی * بیت * کر بی هنر بمال کند کبر برحکیم * کون خرش شمار اکر کاو عنبرست (م ی) اهبطوا افکند جان رادر حضیض * از نمازش کرد محروم آن محیض) جانی حضیض بدنه اهبطوا براقدی اول محیض انی نمازدن محروم ایلدی حضیض اسفله دیرلر محض حیض معناسنه در یعنی جان نفس الامرده برعالی کوهردر وانك اصلنده مرتبه ومقامی بغایت برتر وعالیتردر انی کندی مرتبهٔ عالی ومقام سامیسندن بو حضیض طینه واسفل سافلینه الله تبارك وتعالی حضرتلری جانبندن اکا واقع اولان اهبطوا امری براقدی اول جانی حق تعالینك مشاهده سندن ونمازندن واکا توجه تامدن اول حضیضه متعلق اولان محیضی محروم ایلدی واول حضیضه متعلق اولان محیضی بو بیتله ایضاح وتفسیر ایدوب بیوررلر (م ی) ای رفیقان زین مقیل وزآن مقال * اتقوا ان الهوی حیض الرجال) ای یولداشلر بومقیلدن واول مقالدن پرهیز ایلیك زیرا هوی حیض الرجالدر مقیل محل قیلوله وقیلوله معناسنه اولمق هم جائزدر وقیلوله ضحوهٔ کبرادن وقت ظهره دك اولان نومه دیرلر نته کم تحقیق دیباجه ده (احسن مقیلا) قولنده مرور ایلدی وبونده مقیلدن مراد بوعالم طبیعتدر که محل خواب غفلتدر واول مقالدن مراد حضیض بشریتده اولان مقالدر وتوضیح معنی بویله دیمك اولور که ای شریعت قرداشلری وای طریقت یولداشلری بوعالم طبیعت خوابکاهندن واول حضیض بشریتده اولان قیل وقالدن اتقا و پرهیز ایلیك زیرا هوی تحقیقا رجالك حیضیدر همان دیمکه بررجل عالم طبیعته میل ایلسه ونفسی هواسنه کوره سوزسو یلیه اول حایض اولان زن کبی معنیده مردار اولور وحیض خاتونلری نمازدن نیجه محروم ایلرسه اول رجلی دخی هوا نماز حقیقتدن ومشاهدهٔ الهیه‌دن اویله محروم ایلر واول هوا ومیل طبیعی انك باطنی ملوث وناپاك ایلر حتی طهر باطنه محتاج اولور و بو طهارت باطنینك شرحی نیجه برده مرور ایلمشدر (م ی) اهبوا افکند جانرا دربدن * تا بکل پنهان بود درعدن) جانی بدنه اهبطوا امری براقدی تاکم درعدن کلده پنهان اوله یعنی جانکه حد ذاتنده برعالی کوهردر حق تبارك وتعالینك

اهطبوا دیو امر ایلدی انی بدن باجغه براوسی تا کم اول عدن حقیقتك دری کبی اولان روح بدن کلیله پنهان اوله و بدن باجغنك ایچنده . اول کوهر نورانی مستور قاله ﴿ مثنوی ﴾ تاجرش داند ولیکن کاونی * اهل دل داند هر کل کاونی) اول کوهر جانی تاجر بیلور ولکن هرکا و دکل اهل دل بیلور هر کل کاودکل کل کاو وصف ترکیبدر بالحق قازیجی معناسنه و بونده مراد بو عالم اجسامدن وابدانه متعلق اولان کاروکرداردن بحث ایلیین وتراش قیلان اهل صورت اولور یعنی کوهرجانی حق تعالینك امری کتوروب بو بدن باجغنه براقدی وصورت جسمانیه ایچره آنی وضع ایلدی تاجر کوهر روحانی اولنلر آنی بیلورلر ولکن هرکاو طبیعت کرهرجان نه مرتبه کوهر عالیشاندر بیلمز اما اهل دل اولان صاحب بصیرتلرانك ظاهرده اولان کلنه بقمیوب حقیقتنه ونورانیتنه نظر ایدرلر وهر بدن باجغنی قارشدریجی واجسامه متعلق اولان یردن بحث ایدیجی اهل صورت جان کوهرینك قیمتنی وشان شریفنی بیلمز وآنك علو قدرنه آکاه اولمز برکسه نك جانی هرنه قدر عالی قدر اولسه واوصاف الهیه ایله عزت و شرف بولسه ولکن آنك صورت جسمانیه سی حقیر ودنی اولسه همان جانی دخی اویله حقیر ودنی صانورلر اما بر کسه نك صورتی لطیف ومنصبی شریف وثیابی نظیف اولسه لیکن جانی خبیث وروحی کثیف اولسه انك صورتنده اولان عزت وشرفی کوروب جانی دخی اویله صانورلر الحاصل اهل کل اهل دل اولانك شانی بیلمکه قادر اولمزلر انکیچون لایعرف ذا الفضل الاذووه دیمشلردر ودخی یعرفنا من کان من جنسنا وسائر الناس لنا منکرون دیو سویلمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ هر کلی کاندر دل او کوهریست * کوهرش غماز طین دیکریست) هر بر کل که آنك کوکلنده بر کوهر واردر انك کوهری بر غیر طینك غمازیدر یعنی هر بر جسد کلنك که دلنده بر کوهر جانی ودرعرفانی قونمش اوله لابد انك کوهر جانی بر آخر جسمك غمازی ومخبریدر اذ انك بو آب وکلدن مرکب اولان جسمنه کل تعبیر ایدرلر آنك اصلی ومادهسی کل اولدیغیچون برکسهنك که کوکلنده نور ربانی وکوهر روحانی اوله اول کسه بو جسم خاکیدن و بدن زایدن چیقدقدنصکره اکا بر جسم نورانی و بر بدن روحانی ویریلور که اول بدن روحانی اعمال صالحهدن واوصاف حمیدهدن ترکیب اولنمشدر اکا وجود مکتسبی دخی دیرلر پس بو بیت شریفده . واقع اولان طین دیکردن مراد اول جسم نورانی ونشئهٔ جنانیدر هر شول کسهنك که حالا قلبی ایچره بر کوهر ایمانی ودر عرفانی اوله لابد آنك کوهری بر آخر تخمیر وترکیبك مخبر وغمازی اولور که اول آخر ترکیبه جسم نورانی و بدن روحانی و نشئهٔ جنانی دیرلر ووجود مکتسبی دخی تعبیر ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ وآن کلی کز رش حق نوری نیافت * صحبت کلهای پردر بر نتافت)

برکل که حق تعالینك رشندن برنور بولدی پردر اولان کاملرك صحبتنه میل قیلدی ویاخود طاقت کتورمدی مصرع اول ابن عمر رضی الله تعالی عنهما حضرتلرندن روایت اولنان بو حدیث شریفه اشارتدرکه بیوردیلر قال النبی علیه السلام (ان الله تعالی خلق خلقه فی ظلمة ثم رش علیهم نوره فمن اصابه من ذلك النور یومئذ اهتدی ومن اخطأه ضل) بو حدیث شریفك شرحی برقاچ موضعده مرور ایلمشدر جمله دن بری دفتر اولده حکایت پادشاه جهود دیکر سرخنده *حق فشاندآن نوررا برجانها* بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه توضیح معنی واول کاملدن مرکب اولان برجسدکه حق تعالینك عالم ازلده نثار ایلدیکی نوردن بونور بولدی اول جسد معانی ومعارف درلریله پر اولان جسدلرك مصاحبتنه میل قیلدی وطاقت کتورمدی جسدلرك ماده اصلیه سی کلدر باعتبار مایؤل الیه هم کل اولدیغی اجلدن اکا کل تعبیر ایلمشلردر وکلهای پردردن مراد عرفا وصلحا واولیا قدس الله اسرارهم حضرتلرینك جسدلری اولورکه انلرك اجساد لطیفه سی درر معانی ولآلی اسرار ربانی ایله طولمشدر واول کسه لرکه نور الهیدن خالی اولمشدر انلر له مصاحبت ایلمکدن اجتناب قیلمشدر (می) این سخن پایان ندارد موش ما * هست بابهای چو برکوش ما) بو سوز پایان طوتمز ذکر ایلدیکمز موش جویك کناری اوزره بزم استماعمز اوزره درموشك مالفظنه اضافتی ادنی ملابسه ایچوندر مراد بزم ذکر ایلدیکمز موش دیمك اولور کوش بونده دکلك واستماع ایلك معناسنه درکه ذکر سبب واراده مسبب قیلندن اولور وذکر ملزوم اراده لازم سبیلندن اولور دینسه دخی جائز اولور یعنی بو سویلدیکمز معارف واسراره متعلق اولان سوز پایان طوتمز بزم مقدما قصه سنی ذکر ایلدیکمز موش ایرمق کنارلرنده بزی دکلك وکلاممزی استماع ایلك اوزره منتظردر یاخود معنی صوقولغنده چای کنارنده منتظردر دیمك اوله بو وجه اوزره ماآب معناسنه اولور وکرش ماصویك برکوشه سی معناسنه اولور پس آنك قصه سنی سویلك وچغزله اولان حالنی بیان ایلك اولیدرتاکم آنك قصه سندن عاقل اولنلر نیجه حصه آلهلر وآنك کاری نیه منتهی اولور بیله لر

﴿ رجوع کردن بقصهٔ طلب کردن آن موش آن چغزرا که درلب جوی بود وکشیدن سر رشتهٔ تاچغزرا خبرشود درآب ازطلب او ﴾

بو سرخ شریف اول موشك اول چغزی طلب ایلمسنك قصه سنه رجوع ایلدککدرکه اول موش لب جویده ایدی وسر رشته یی اول موش چکمسنت بیانیدرتاکم آب ایچره ساکن اولان چغزه اول موشك انی طلب ایلمسندن خبر اوله یعنی اول موش اله چغز بکاله ومعامله دنصکره بری برلرینك یاننه بر رشتهٔ دراز

باغليوب چغزآب ایچره کتمش ایدی کوشا کاخبرآقدن اوتری کندینك طلبندنا کا اشارت قیلمقدن اوتری مابینلرنده اولان رشتەنك باشنی چکدی و بوندن مقصود وحصه نه اولدیغنی نظمه کتوروب بو ابیات شریفه ایله بیوررلر (م ی) آن سررشتهٔ عشق رشته میکشد * رامید وصل چغز بارشد * می تنیدم بررشتهٔ دل دمبدم * که سر رشته بدست آورده ام * همچوناری شد دل وجان درشهود * تاسررشته بمن رو بی نمود) اول عشقك بوغرلمشی رشته یی چکر بارشد اولان چغزك وصلی امیدی اوزره سررشتهٔ عشقدن مراد بونده شول موش سیرت ودون طبیعت اولان کمسه اولور که چغز کبی برپاك وطاهر اولان کمسه نك عشقیله بوغرلمش وتخمیر اولمش اوله ورشته دن مراد کوکل رشته سی اولور که ایکیسنك بری برلرینه ربط قلب ایلملری علاقه قیلملری معنوی اولان رشته ایله بری برلرنی باغلمقدر یعنی اول عشقله مخمر اولان واختلاط قیلان موش عقلاو ورشدلو اولان چغزك وصالی امیدی اوزره رشتهٔ قلبی جذب ایلر کوکل رشته سی اوزره دمبدم طولنور بویله دیوکه رشته باشنی اله کتورمشم کوکل رشته سی اوزره دمبدم طولنمق مابینلرنده اولان علاقه یی صیانت قیلمقدن وخاطره رعایت قیلمقدن عبارت اولور وقطع علاقه قیلمقدن کنایت اولور کأنه دیردی بحمدالله سر رشتهٔ قلبی آله کتورمشم ایمدی اول رشته اوزره همیشه بکا طولنمق لازم اولور زیرا دل وجان شهود وانتظارده برتار کبی اولدی تاکم سررشته بکا یوز کوستردی یعنی دیردیکه اول یارنظیف ودلدار شریفك شهود وانتظارنده دل وجان برایلك قاتی کبی نحیف وزار اولدی تاکم انکله علاقه ایلمك وبری بریمزه کوکل باغلمق سررشته سی کوجله بکا یوزك کوستردی پس انکله اولان علاقه یی بکا کوزتمك وضبط ایتمك لازمدر دیوب اول رابطه یی الدن قومزدی ﴿ مثنوی ﴾ خود غراب البین آمد ناکهان * درشکار موش بردش زآن مکان * چون برآمد برهوا موش ازغراب * منسحب شد چغز نیز ازقعر آب) خود ناکهان غراب البین کلدی موشك شکارنه موشی اول مکاندن ایلتدی یعنی قاپدی واخذ ایتدی چونکم موش غراب سببندن هوا اوزره کلدی چغز دخی قعر آبدن طشره چکلیمش اولدی سحب چکمکه دیرلر منسحب چکلمش دیمکدر انفعال بابی مطاوعت ایچوندر غراب البین شول آلاجه قرغه یه دیرلر که انك بیاضی وسوادی اوله کما قال الجوهری وهوالذی فیه سواد وبیاض قال صاحب حیات الحیوان سمی غراب البین لانه بان عن نوح علیه السلام لما وجهه ینظر الماء فذهب ولم یرجع ولذلك تشأموا به وبو غراب البینك شوملغی بوندن دخی معلوم اولور که امام احمد حضرتلری وزهری ابن عباس رضی الله عنه حضرتلرندن بو حدیثی روایت بیوررلر انه کان علیه السلام اذا نعق الغراب قال علیه السلام اللهم لاطیر الاطیرك

ولاخير الاخبرك ولااله غيرك ﴿ مثنوی ﴾ موش درمنقار زاغ وچغزهم * درهوا آويخته پادررتم) موش زاغك منقارنده چغزهم هواده آصلمش اياغى ايبلكده رتم شول ايبلكه ديرلركه بركسه بركار ايچون بركسه نك اول كارى فراموش ايتمكدن اوترى پارمغنه ايبلك باغلراول ايبلكه رتم ديرلر بونده مطلق ايبلك مراد اولور يعنى چونكم زاغ موشى صيد ايدوب منقارنه آلدى موش زاغك منقارنده قالدى برى جانبندن بوايكيسنك مابينده اولان رابطه وعلاقه واسطه سيله چغز دخى اياغى ايبلكه باغلوا هواده آصلمش اولدى ومرادنه ايديكى عن قريب معلوم اولور ﴿ مثنوى ﴾ خلق ميكفتند زاغ از مكروكيد * چغز آبى را چه كونه كرد صيد * چون شد اندر آب وچو نش درربود * چغز آبى كى شكار زاغ بود * چغز كفتا اين سزاى آن كسي * كوچو بى آبان شود جفت خسى) خلق هوايه باقديلر كورديلركه زاغ برقوربغه يى آوله مش وآنى هوايه چقاروب برايبلكه باغلمش تعجب ايدوب ديديلر بوزاغ مكروكيددن آبى اولان چغزى كورنه كونه صيد ايلدى اول زاغ آبه نيجه كتدى واول قوربغه يى نه حالله قاپدى آبه منسوب اولان چغز نيجه شكار زاغ اولدى بوخود معتاده مخالفدر الحق عجب مكروحيله ايدوب بونى بوكونه آوله مشدر ديو تعجب وتماشا ايلركن دردمند چغز لسان حالله بونلره ديدى اى بنم احوالمه ناظر اولنلر بواول بركسه نك لايق وسزا سيدركه بى آبلر كبى برخسك جفتى اوله بونده اولان آبلر دن مراد عرض وناموس وحيا معناسنه در نته كم تركيده دخى فلان كسنه بوزى صوين يره دوكشدر ديرلر حياوادبى ضايع ايتمشدر ديمكدن كنايت ايدرلر پس بى آبان بى شرمان وبى حرمتان معنا رينه اولور يعنى چغز انلره ديدى بو اول كسه نك لايقيدر كه اول كسه حياسزلر وبى ناموسلر كبى برخس ودنى غرابك جفت ومصاحبى اوله بركسه نك مصاحبى ودليلى غراب اوله انك عاقبتى بويله خراب اوله وغداسى جيفۀ كلاب اوله كما قيل * بيت * ومن يكن الغراب له دليلا * يمر به على جيف الكلاب ﴿ مثنوى ﴾ اى فغان ازيارناجنس اى فغان * همنشين نيك جوييداى مهان) اى يارناجنسدن فغان واى يارناجنسدن فغان همنشين نيك استيك اى اولولر يعنى اى مهلر واى بنم حالمه ناظر اولان بهلرناجنس اولان ياردن فريادوفغان وبدطبع اولان خباثت كرداردن ناله وفغان زنهار بزنهار جليس سوءدن وخليل مضلدن حذر ايليك وهمنشين نيكووجليس صلاح خوبركسه استيك والاصكره ياغراب البين ياليت بينى وبينك بعدالمشرقين ديو بيهوده يرەتمنى ايدرسزو(ياويلتى ليتنى لم اتخذ فلانا خليلا لقد اضلنى عن الذكر بعد اذجاءنى وكان الشيطان للانسان خذولا) دين كسنه كبى سزدخى چوق تحسرلر وغملر يسر انكچون حضرت نبى عليه السلام (اياك

وجليس السوء فانك تعرف به) ديو تحذير ايلمشلردر ودخى (مثل الجليس السوء كمثل نافخ الكير اما ان يحرق ثيابك واما تجد منه رايحة خبيثة) ديو سويلمشلردر الحاصل ناجنس اولان يارك نحوست ونكبتى قتى چوق ومضرتنه وشآمتنه نهايت بوقدر اعاذنا الله واياكم من الجليس السوء (م ى) عقل را افغان زنفس پر عيوب * همچو بينى بدى برروى خوب) عقل ايچون نفس پرعيوبدن افغان ايلمك واردر زيرا عقل نفس پرعيوبه مناسب اولمز بربدبرون روى خوب اوزره اولدېغى كبى يعنى عقل برخوب ومحبوب اولان لطيف روى كبيدر ونفس پرچركين وزشت برون كبيدر زشت وچركين اولان برون روى خوب اوزره نيجه ياقشمز ومناسب اولمز ايسه نفس اماره ايله عقل شريفك دخى بريرده اولمسى وبرمحلده مقارنت قيلمسى بويله ياقشمز انكچون عقلك نفس پرعيوبدن افغان ايلمسى واردر چغز آيننك موش خاكيدن افغان ايلديكى كبى ﴿ مثنوى ﴾ عقل ميكفتش كه جنسيت يقين * ازره معنيست نى ازآب وطين) عقل اكا ديديكه يقينا جنسيت معنى يولندندر آب وطين يولندن دكلدر يعنى چغز صورتا خلاف جنسدن شكايت ايدوب بواول كسه نك لايقيدركه اول كسه خلاف جنس ايله آشنالق ايليه وجفت اوله ديدكده عقل اكا ديدى يقين بودركه جنسيت معنى يونده اولور آب وطين يعنى جسم وصورت يولندن اولمز اى چغز اكرسنك من حيث المعنى اول موشله جنسيتك اولميدى اصلا الاكامل قطرزدك وانكله مصاحبته ومقارنته ملتفت اولمزدك ايمدى ماينكرزده باطنا قدر مشترك برجنسيت وارايمش كه اول جنسيت سنى اكاضم ايلمكه علت اولديكه جنسيت لابد علت منضم اولور وجنس كندى جنسنه بهر حال ميل ومحبت قيلور (م ى) هين مشو صورت پرست واين مكو * سر جنسيت بصورت در مجو * صورت آمد چون جماد وچون حجر * نيست جامدرا ازجنسيت خبر) اى مرد عاقل زنهار صورت پرست اولمه وبونى ديمه جنسيت سرنى صورتده طلب ايله صورت جماد كبى وحجر كبى كلدى جامدك جنسيتدن خبرى يوقدر يعنى چوق آدم بويله زعم ايلركه جنسيت مجرد شكل وصورتله اوله وبرنيجه كمسنه بركروهك شكلنى وصورتنى كند بسنه اورمكله اول كسه لراول كروهدن اوله مع هذا بويله دكلدر زيرا جنسيت اصل من حيث المعنى قلوبك تشابهى وارواحك تعارفى وعقولك تناسبى ايله اولور والامادامكه قلوب مخالف اوله وارواح تناكر وتباغضله اتصاف قيله صورتا جنس اولمنك فائدهسى اولمز مثلا برنيجه كسه لر صورتا مولوى اولسه لر ومولوى كلاهنى وخرقه سنى كيسه لر لابد انى ظاهر اكورن كسه لر بوفقراى مولويه جنسندندر ديرلر اما بوطريقك اهلى وصاحبى اصلا اول صورته اعتبار ايلمز وصورتا مولوى هيئتنده كورديكى كسه يى بودخى مولويدر ديو سويلمز

بلکه انك سیرتنه ناظر اولور اکر انك قلبنده وروحنده حضرت مولانا ایله آشنالغی اولدیسه وارواح مولویه ایله تعارف قیلدیسه اکا مولویدر دیر والا انك روحنك آشنالغی ومیلی هرقنغی کسه‌یه ایسه بو اول کسه‌لردندردبو حکم ایلر زیرا عارفه الجنس الی الجنس یمیل کلامی برعظیم محك ومیزاندر همانکه برکسه‌یی بیلمك استسه لابد انك زیاده مائل اولدیغی کسه‌لر کیم ایسه بو دخی اول کسه دندردیر نته کم دیمشلردر * بیت * جاهلی جاهل بولور نادانی نادان دونی دون * جنسنه میل ایلر البته جهانده هرکشی * پس صورتا برکسه هرنه شکلده اولورسه اولسون عارفك نظری اکا دکلدر بلکه اول کسه‌نك اختلاطی والفتی ومیلی هرقنغی طائفه‌یه زیاده ایسه انك اول طائفه‌دن عداولنمسی عنداهل التحقیق مقرردر ایمدی ای عاقل سندخی آکاه اول صقین صورته طاپیجی اولمه وبونی دخی سویله الجنس الی الجنس یمیل سرنی شکل وصورتده طلب ایلمه زیرا بوشکل وصورت جماد واحجار منزله‌سنده کلشدر بومقرردر که جامدك اصلا جنسیتدن خبری یوقدر بوممکندر که برکسه یاکاغددن ویاخود تخته‌دن ویاخود حجردن برطائفه‌نك شکلنده برصورت دوزه اول صورتی اول طائفه‌یه بکزه‌ده عاقل اولان بونی بیلور که اول جامد اول طائفه جنسندن صورتا انلره تشبه قیلدیغی ایله انلردن عد اولنمز زیرا اول صورتك بوطائفه‌دن خبردارلغی یوقدر چونکه برطائفه‌یه صورتا مشابه اولان جامدك اول طائفه جنسندن اولمغه جوازی اولیه پس هرکندی شکلکده وهیئتکده کوردیکك صورتلری بوبزم جنسمزدندر دیمه بلکه معنی یوزنده سنکله آشنا اولان صورتا هرنه شکل اولورسه اولسون سنك جنسك همان اولدر (می)

جان چو مورتن چو دانهٔ کندمی * می کشاند سو بسویش هردمی * مورداند کآن حبوب مرتهن * مستحیل جنس من خواهدشدن) مثلا جان مور کبی وتن برکندم دانه‌سی کبیدر اول بدنی جان طرف بطرف چکر مور کندم دانه‌سنی طرف بطرف چکدیکی کبی مور بیلور که اول مرتهن اولان حبه‌لر بنم مستحیلم اولمق استر مستحیل متبدل اولمغه دیرلر یعنی مور اولقدر حس ایلرو دیرکه اول صورتا کندی جنسندن اولمین رهن اولنمش حبه‌لری بندر بجمله غدا ایتدکده بکامتبدل اولورو بنم بدنمده هضم اولوب بنمله جنسیت بولیسر دردیر * مثنوی *

آن یکی موری کرفت ازراه جو * مور دیکر کندمی بکرفت ودو * جوسوی کندم نمی تازد ولی * مورسوی مور می آید بلی * رفتن جوسوی کندم تابعست * مورراببن که بجنسش راجعست) مثلا اول برمور یولدن جو طوتدی بردیکر مور برکندم ودو طوتدی دویلك معناسنه‌در چونکه جو کندم جانبنه چاپمز زیرا ایکیسی بیله جامدلردر وحرکته قادر دکلدر ولیکن مورمور جانبنه بلی کلور جوك

كندم جانبنه كتمسى موره تابعدر كوركه اول مور جنسنه راجعدر كندمدن مراد برصورتا ايوكسه‌نك جسدى اولور وجودن مراد صورتا اكا مشابه اولمين دينك جسدى اولور وتوضيح معنى بويله ديمك اولور كه مثلا برمور ار په يى طوتوب وبرآخر مور دخى برآخر بولدن بربغدايى طوتوب ويلوب اول ارپه طوتن مورك اول بغدايى يانته كتوروب وياخود اول ارپه يى اول برآخر مور بغدايك يانته كتورديكى كبى برجان دخى كوررسنكه صورتا بردنى وحقير اولان صورتى برشكل شريف وعالى اولان صورتك قتنه كتورر بونى بيلورسنكه آرپه بغداى جانبنه يلمز وحركت ايلمز وليكن قرنجه جانبنه قرنجه كاور بلى بوايكيسى برى برلرينه جنسدر اكرچه آرپه ايله بغداى برى برلرينه جنس دكلدر پس صورتا برى برلرينه مخالف اولان ومعنده تعارف واتحاد قيلان كسه‌لرى بوكا كوره قياس ايله كورر سن بركسه‌نك شكل وصورتى برآخر كسه‌يه بكزه‌مز امابرى برلريله مقارن اولمشلر وصحبت قيلمشلر بيلورسن كه (الارواح جنود مجندة فما تعارف منها ائتلف) حديثنك موجبنجه اول ايكيسنك روحنك ميانده جنسيت واردركه اول جنسيت علت ايتلاف وسبب انضمام اولمشدر زيرا بوجسدلر فى المثل كندم ايله جو كبيدر لابد برآرپه‌نك بغداى جانبنه كتمسى برمورك برآخرى كندى جنسى اولان مور جانبنه كتمسنه تابع اولديغى كبى بوجسدلرك دخى برى برى جانبنه كتمسى روحلرنه تابعدر باطنا ايكى روحك برى برليله تعارفى وجنسيتى اولمسه اول روحلرك جسدلرى طوعا برى برلريله مقارنت ومصاحبت ايتمك احتمالى يوقدر (م ى) تو مكو كندم چرا شد سوى جو * چشم را برخصم نه نى بركرو * مورا سود برسر لبد سياه * مور پنهان دانه پيدا پيش راه) سن ديمه بغداى ارپه جانبنه نيجه كتدى سن كوزى خصم اوزره عاريت اولان رهن اوزره قومه مثلا قره قرنجه برقره كچه اوزره قرنجه پنهان دانه يول اوكنده پيدادر لبد كسر لامله وسكون بايله بوكدن ياپلمش كيجه‌يه ديرلر وفى الحقيقه برسياه كچه‌نك اوستنده ايكى سياه مور اولسه انلر كورنمز اما برى ارپه وبرى بغداى طوتسه وبرى برى جانبنه حركت ايتسه اول بغداى ايله ارپه‌نك برى برى جانبنه كتمسى وبربره كاوب مقارنت ايتمسى مرئى ومحسوس اولور سن صورتا برى برينه بكزه‌مين جسدلرى هم بوكا كوره قياس ايله انلرك روحنى كورمك لازم دكلدر الظاهر عنوان الباطن دربهر حال ايكى كسه‌نك روحى برى برلرنه جنس اولمسه وتعارف قيلمسه طوعا جسدلرينك برى برلريله مصاحبت قيلمسى وآشنا اولمسى نه‌دن لازم كاوردى ايكى صورتك طوعا برى برلريله مصاحب اولمسى روحلرينك جنس اولمسنه شهادت ايلر (م ى) عقل كويد چشم را نيكو نكر * دانه هر كزكى رود بى دانه بر) عقل چشمه دبراى چشم

ایو نظر ایله دانه دانه‌یه برکسه سز هر کز نچون کیدر یعنی کیمز نچون برکوز صورتا بری برینه مخالف اولان ایکی جامدك حرکت قیلسنی و بر بره کلسنی کورسه لیکن انلرك محرکنی کورمسه عقل اول کوزه دیر ای کوز برخوش نظر ایله هر کز برجامد دانه برجانبدن برجانبه دانه‌ایلدیجی اولمقسز بومقرردر که حرکت قیلمزسن جسدلری دخی بوکا کوره قیاس ایله برنیجه اجسام مختلفه واشکال متنوعه‌نك بربره کلسی وطوعا معاشرت و مصاحبت قیلمسی انلرك روحلرینك جنس اولمسنه وتعارف قیلمسنه دلالت وشهادت ایلرکه جنسیت لابدعلت انضمام اولور و برکسه شکلا کندی‌یه بکزه‌مین جنسنی کورسه همان‌دم اکا میل ومحبت قیلور

(مثنوی * زین سبب آمد سوی اصحاب کلب * هست صور تها حبوب ومورقلب) اصحاب کهف جانبنه کلب بوسبیدن کلدی زیرا فی المثل صورتلر حبه‌لر وقلب مور در قلب بر آخر قلبه متشابه او لدقدنصکره صورتلرك تخالف اولمسنه اعتبار یوقدر نته کم کلب ایله اصحاب کهفك صورتلرینك بری برینه اصلا جنس اولمسی وتشابه قیلمسی یوقدر کلب انلره وانلر کلبه من حیث الصوره جنس ومتشابه دکللردر اما من حیث الباطن کلبك انلر ایله جنسیتی ومشابهتی وار در انکچون کلبك قلبی انلره میل ومحبت قیلدی وتابع اولدی حتی انلر اول کلبی دوکدیلر ونیجه کره قوديلر اول جنسیت واسطه سیله انلردن مفارقت ایتمکه مجال اولمیوب بالطبع انلره مایل وتابع اولدی والله اذنیله لسانه کلدی و بنی نیچون خدمتکزدن طردومنع ایلرسز بن اللهك صالح بنده‌لرینی سورم استرمکه انلره خدمت قیلم وانلرك صحبت پر برکتلرندن نیجه نفع وفائده بولم دیو تکلم قیلدی * بیت * سك اصحاب کهف روزی چند * پی نیکان کرفت ومردم شد) کلامنك حسبنجه معنیده مردم اولدی وانسان صورتنده حشر اولمق وجنت اعلایه انسان شکلنده دخول قیلمق خصوصنده هم حدیث شریف وارد اولدی که اوچنجی دفترده انك حقنده اولان حدیث مسطور اولمشدر الحاصل قلب وروح آشنالغیله اول بومرتبه‌لری بولمش وانلره میل ومحبت قیلمشدر

(مثنوی * زآن شود عیسی سوی پاکان چرخ * بدقفصها مختلف یك جنس فرخ * این قفص پیدا وآن فرخش نهان * بی قفص کش کی قفص باشدوان) اول سبیدن عیسی علیه السلام حضرتلری پاکان چرخ طرفنه مائل اولور یعنی اول * جنسیت معنوی سببندن روح الله حضرتلری چرخ برینك پاکلری جانبنه ترقی قیلور قفصلر صورتا مختلف اولدی امافرخ برجنس اولدی فرخ قوش یاور یسنه دیرلر صورتا قفصلر بر برینه مغایر اولسه ولیکن ایچنده اولان قوش یاوریلری جنس واحد اولسه قفصلرك صورتا بر برینه مغایر اولملری ضرر و برمز زیرا نظر قفصلر ایچره اولان قوش یاوریلرینك جنس اولسنه درشول دمکه اول مغایر اولان قفصلردن

ری بر ینه جنس اولان قوشلر چیقوب خلاص اوله‌لر بنه هرجنس کندی جنسیله پرواز قیلور ومصاحب اولور کما قیل (بیت) کند هرجنس باهم جنس پرواز * کبوتر با کبوتر باز با باز) عیسی حضرتلرینك روح شریفی دخی ملأ اعلا و پاکان سما جنسندن اولدیغیچون اول جانبه پرواز ایتدی وقفص جسمی دخی آلوب بوقاری کندی بو قفص جسم محسوس وپیداد روانك فرخی نهان ومخفیدر قفص چکیجیسز قفص فخن روان اولور بو معلومدر قفص چکیجی اولمینجه وقفص کندی کندیدن روان اولمز وسیر وحرکت قیلمز پس جسم قفصلرنی دخی بو کا کوره قیاس ایله بهر حال بر جسمی یا اسفلدن اعلی یه ویا اعلی دن اسفله جذب ایدیجی اولمسه اول جسم خلی ونفسه سیر وحرکت ایلمزدی ﴿ مثنوی ﴾ ای خنك چشمی که عقلستش امیر * عاقبت بین باشد وحبر وقریر * فرق زشت ونغز از عقل آور بد * نی زچشمی کز سیه گفت وسپید) ای سعادت شول بر کوزه که عقل اکا امردر اول کوز عاقبت بین وعالم ونورلو اوله حبر عالم معناسنه وقریر منور معناسنه در یعنی شول بر کوزه که اول کوز مأمور وعقل اکا امیر اوله وعاقبت کوریجی اوله وزیاده بیلیجی ونور عقلله روشن اوله زشتی ونغزی فرق ایتمکی عقلدن کتورك برچشمدن دکل که سیاهدن وسپیددن سویلدی یعنی زشتی نیکودن فرق ایلمك استرسك سپید وسیاه کورن کوزدن فرق ایلمکز بو چشم ظاهر انجق برشیئك شکل وصورتنده اولان لونی کورر اما اول شیئك ذاتنی ومقدارنی وطبعی وخاصیاتنی کورمکه عقل کوزی لازم اولور پس اکر بر شیئی بر آخر شیدن فرق وتمیز ایلمك استرسکز عقل کوزیله ایلیك تا آنی بیلمکه وتمیز قیلمغه قادر اوله‌سز والا بو چشم ظاهرك فرق وتمیزده مدخلی یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ چشم غره شد بخضرای دمن * عقل کوید بر محك ماش زن) چشم خضرای دمنه غره اولدی عقل دیدی بزم محکمزه اور دمن کسر داللّه دمنه‌نك جمعیدر دمنه مزبله‌یه دیرلر خضرای دمن مزبله‌لرده وسرکینلرده بتن سبزه‌یه دیرلر چن بو ظاهر کوزی بر مزبله‌ده بشل براوت بتمش کورسه آنی پسند ایلر وبونه لطیف سبزه در دیو سویلر عقل اکادر که یوق سنك کور دیکك کبی دکلدر سن آنی سائر سبزه‌لردن فرق وتمیز ایتمك استرایسك بزم محکمزه اورتا آنی غیری سبزه‌لردن فرق ایتمکه قادر اوله سن اولا بو مزبله‌ده کوردیکك خضرانك منبت ومحلی نجس وناپاکدر پس پاك اولان یرده بتن سبزه‌لرله بونك نه مناسبتی اولور وخضرای دمن شول حسنی اولان عورته دیرلر که صورتا بغایت کوزل اوله ولیکن طبیعتی خبیثه وذاتی قبیحه اوله نتکم (ایاکم وخضراء الدمن) حدیثیله بوکونه صورتا حسنی وسیرتا بد اولان عورتدن حذر ایلمکه اشارت قیلمشلردر (م ی) آفت مرغست چشم کام بین * مخلص مرغست عقل دام بین * دام دیکر بد که عقلش در نیافت * وحی غایب بین بدین سوزان

شناخت) كام كوريجى كوزمرغه آفتدر دام كوريجى عقل مرغه مخلصدر يعنى
برقوشك كه كوزى دانه كوريجى اوله وهمان نفسنك مشتهيا ومرادنه نظر قيله
اول كوز اول قوشه آفت وسبب بلا ومحنتدر واول قوشك دام كوريجى هوشى
وعاقبت انديش اولان عقلى اكا محل خلاص وسبب نجاتدر پس بو عالم طبيعتده
ومرتبهٔ صورتده اولان منفعت ومضرتى عقل معاش بيلور وكنديسنه خيرلو اولنى
ضرر وزيان اولندن فرق وتميز قيلور معنيده وراه دينده دام ديكر اولدى كه عقل
اول آخر دامى بولمدى وادراك قيلمدى غائب بين اولان وحى الهى بوجانبه اول سببدن
سرعت قيلدى وكلدى يعنى معقولاتده اولان وحى محسوساتده اولان نفعلرى
وضررلرى وخيرلرى وشرلرى بيلكه وفرق وتميز قيلمغه قادر اولور كوركه عقلا وحكما
معقولاتده ومحسوساتده اولان خيرلرى وشرلرى ونيكلرى وبدلرى نيجه فرق وتميز
قيلمشلردر امادين يولنده وآخرت طريقنده وحق شناس اولمقده شولقدر داملر
قالمشدر بيلكه قادر اولمشلردر اول سببدن بو عالمه عالم غيبك دامنى كوريجى وضررنه
نظر ايركوريجى انبياى عظام عليهم السلام كلدى وانلره وحى الهى نزول قيلدى
تاكم انلر اول وحى الهى سببيله عالم غيبك دامنى كورديلر وخيرنى وشرنى ونفعنى
وضررنى بيلوب بزه اندن خبر ايركورديلر ﴿ مثنوى ﴾ جنس وناجنس ازخرددانى
شناخت * سوى صورتها نشايد زودتاخت * نيست جنسيت بصورت لى ولك *
عيسى آمد در بشر جنس ملك * بركشيدش فوق اين نيلى حصار * مرغ كردونى
چو چغزش زاغ وار) جنسى وناجنسى عقلدن آكلق بيلورسن صورتلر جانبنه
فورى چاپمق لايق دكلدر يعنى معنى يوزنده اولان جنسى ناجنسندن بيلكه واكلمغه
عقل جهتندن قادر اولورسن وجنسى ناجنسدن فرق ايلمكى عقل واسطه سيله
بيلورسن ايمدى عقلى قويوب بوصورتلر جانبنه فورى سرعت ايتمك وصورتا
برطاقمه بى شكلده ورنكده وهيئتده بربرينه مشابه كورمكله بونلر هپ برجنسدر
ديمك لايق ومناسب دكلدر زيرا اسنكچون وبنمچون صورت حسبيله جنسيت يوقدر
اكر صورت حسبيله جمله انسان برجنسدر اما معنى حسبيله دكل كوركه عيسى
عليه السلام حضرتلرى بشر صورتنده جنس ملك كلدى وانك روح شريفى ملائكه ايله
جنس اولديغندن انلره ميل قيلدى اول عيسايى بو نيلى حصادك اوستنه كردونه
منسوب اولان مرغ زاغ اول چغزى چكديكى كبى يوقرو چكدى مرغ كردونيدن
مراد حضرت جبرائيل عليه السلام اولور نيلى حصاردن مراد بو كبودرنكلو اولان
آسمان اولور يعنى زاغ چغزى چكوب يوقارو هوايه چقارديغى كبى مرغ كردونى
اولان جبرائيل عليه السلام حضرتلرى هم عيسى عليه السلام حضرتلرنى اول
جنسيت واسطه سيله بو كبودرنك اولان آسمان اوزه چكوب ايلتدى ودردنجى فلكه

واصل ايتدى پس لابد جنس جنسنى كندى جانبنه اخذ وجذب ايلر و بركسه
برطائفه يه جنس اولدقدنصكره لابد اول انلره و انلر دخى اكا ميل قيلاور و برى برلريله
خلط ومصاحبت قيلمغه اول جنسيت سبب اولور نتهكم بو حكايه دن معلوم اولور

﴿ قصهٔ عبد الغوث ور بودن پريان اوراو سالهـا در ميان پريان ﴾
﴿ ساكن شدن او و بعدازسالها آمدن او بشهر وفرزندان خويش ﴾
﴿ و بازنا شكفتن اوازآن پريان بحكم جنسيت معنى وهمدلى او باايشان ﴾

بوسرخ شريف و بو بيان لطيف عبد الغوثك و پريلر آنى قاپمسنك و نيجه ييللر
اول عبدالغوثك پريلر اورتاسنده ساكن اولمسنك و نيجه ييللر دنصكره انك كندى
شهرنه واولادنه كلمسنك وكيرو پريلردن انك صبر ايتمهسنك انلرله همدل اولديغى
وجنس اولديغى معناسنك حكميله اول پريلردن صبر ايتمكه قادر اولمسنك قصه سيدر
پريلرجن طائفه سنك لطيف وملايم اولان نوعنه ديرلر وعبدالغوث صلحاى امتدن
بركسه ايدى نتهكم انك قصه سنى ابيات شريفه ده دخى نظمه كتوروب بيوررلر
﴿ مثنوى ﴾ بود عبدالغوث هم جنس پرى * چون پرى نه سال در پنهان پرى)
عبدالغوث نامنده اولان كمسنه پرى ايله هم جنس ايدى پرى كبى طقوز ييل پنهان
پريلكده ايدى پنهـان پرى وصف تركيبيدر اكا متصل اولان يامصدريه در يعنى
عبد الغوث طقوز ييل پريلر كبى كيزلو اوچيجيلكده اولدى و پريلر عيون ناسدن
نيجه مخفى پرواز ايدر بجيلر ايسه اول دخى انلر كبى خلقك كوزندن غائب اولوب
كيزلو پرواز ايدر بجيلكده اولدى ﴿ مثنوى ﴾ شدز نش رانسل ازشوى دكر *
وآن يتيمانش زمرگش در سمر * كه مر اورا كرك زد يا رهزنى * يافتاد اندر چهى
ياكمنى * جمله فرزندانش در اشغال مست * خود نكفتندى كه باباييم هست)
انك عورتنك شوى ديكردن نسلى اولدى وانك اول يتيملرى انك مرگ كندن سمرده
ايديلر يعنى چونكه عبد الغوثى ناكاه پريلر قاپدى وناسك كوزندن غائب اولدى
انك خاتونى آنى اولدى اعتقادنده اولوب برآخراره واردى اول آخر اردن اول
خاتونك نسلى واولادى اولدى واول عبد الغوثك يتيملرى انك موتندن مسامرده
و برى برلريله مكالمه ده اولديلر بويله ديوكه انى كرك اوردى ياخود برهزن اوردى
ياخود برچاهه وياخود كمين عدويه دوشدى بهرحال شونلردن برينه مبتلا اولمش
واولمش كتمشدر ديوانى قطع اميد ايلديلر جمله انك اولادى اشغال دنياده مست
ايديلر خود ديمزلر ديكه بزم بربابامز واردر واول شمدى حالا بودنياده زنده در اصلا
بوخاطره يى ايلمزلر و بويله ديو هم سويلمزلردى بلكه انى همان اولوب كتمش بيلورلردى
﴿ مثنوى ﴾ بعدنه سال آمد او هم عاريه * كشت پيدا باز شد متواريه *

يك مهى مهمان فرزندان خويش * بود در وزان پس كس نديده ش رنك بيش) طقوز ييلدنصكره اول عبد الغوث كندى شهرنه كلدى واهل واولادنى كورمكدن اوترى بشريت وجسمانيتله اولادنه كورندى ولكن همان عاريتى كلدى وبرزمان پيدا اولدى كيرو متوارى ومخفى اولدى بر آى مقدارى كندى اولادنك مهمانى اولدى واندنصكره آنك رنكنى وشكلنى ارتق كمسه كورمدى واروب پريلر ايچره قالدى وبو پريلرك انسانى قاپمسى چوق واقع اولمشدر نته كم اصحاب كرامدن تميم دارى حضرتلرينى دخى قپمشلردر واول دخى جنيلر ميانده چوق زمان اكلنمشلردر اندنصكره كندى اهل واولادنه كلمشلردر وحضرت رسول عليه السلام بعض قصه سنى خبر ويرمشلردر انك قصه سى روايت صحيحه ايله مشهور وثابت اولمشدر وبوندن ماعدا دخى قاضى بدر الدين كتاب آكام المرجان فى بيان احوال الجان ديو تسميه ايلديكى كتابده جنلرك بر ارشكلنده تمثل ايدوب بشر جنسندن بعض خاتونلرله مجامعت ايدوب اندن اولادى اولديغنى وقيزلرينى دخى عروس شكلنه قويوب بشردن بعض رجله انى تزويج ايدوب انلرك ديشيسندن دخى بو ايكيسنك مجامعت اتمسيله اولاد وانسال ظهوره كلديكنى وبشر جنسندن بعض كمسه لرى دخى آلوب كيدوب كندى ايچلرنده نيجه زمان بسليوب اكا رعايت قيلديغنى يازمشلر وبوندن دخى زياده نيجه عجائب وغرائب قصه لر نقل ايدوب كندى كتابنى صافى جنلر بيان ايلك اوزره نيجه دلائل عقليه وبراهين نقليه ايله دوزمشلردر انى كورن بونلرك بعض احوالنى بيلور (مى) بردهم جنسى پريانش چنان * كه ربايد روح راز خم سنان) پريلرك هم جنسيلكى عبد الغوثى كنديلر جانبنه انجلين ايلدى كه زخم سنان روحى بدندن قپار يعنى زخم رماح بركمسه نك روحنى بدندن قاپوب اصلنه واصل اتمكه سبب اولديغى كبى اول عبد الغوثك پريلرله جنس اولمسى انى بشر ميانندن انجلين قاپدى وانلر ايچنه ايلتدى ❊ مثنوى ❊ چون بهشتى جنس جنت آمدست * هم زجنسيت شود يزدان پرست) چونكم بهشتى جنس جنت كلمشدر هم جنسيتدن يزدان پرست اولور يعنى چونكم اهل بهشت جنت جنسى كلدى ونيجه يوزدن جنته مناسب اولدى اولا (الطيبات للطيبين والطيبون للطيبات) آيت كريمه سنك مفهومى اوزره اهل جنت طيبلر وطاهرلر در وجنات عاليه هم مساكن طيبه در پس برى برلرينه جنس اولدى ومناسب كلدى هم اهل جنت جنسيتدن حق تعالى به طاپيجى اولورلر شو اعتبار ايله كه حق تعالى طيبدر واهل جنت دخى پاك وطيبدر بو مناسبتله اهل جنت يزدان پرست اولور بونلرك خلافى اولان اهل جهنم هم كندى جنسلرينه مائل اولورلر وكنديلر خبيث اولديغيچون خبيث اولان اصنامه وشيطانه پرستش قيلورلر وعاقبت دار خبيثين اولان جهنمه كيرلر پس بودنياده اهل جهنم اولان جهنمه مناسب اولان فعال وخصاله تعلق قيلور واهل جنت اولان جنته مناسب

اولان فعل وخصاله تعلق قيلور واكا مائل اولور (م ى) نى نبى فر بود جود ومحمده * شاخ جنت دان بدنيا آمده) نبى عليه الصلوة والسلام حضرتلرى جود ومحمده دنيايه كلمش شاخ جنت بيل بيورمديمى يعنى حضرت نبى عليه السلام سخا وخصلت حميده جنت شاخلرندن آنى ايكى شاخ بيلكه بو دنيايه كلمش ومتدليه اولمشدر بيوردى كاقال عليه السلام (السخاء وحسن الخلق غصنان من شجرة الجنة) وقال عليه السلام ايضا (السخاء شجرة من اشجار الجنة اغصانها متدليات فى الدنيا فمن اخذ بعضا منها قاده ذلك الغصن الى الجنة والبخل شجرة من النار اغصانها متدليات فى الدنيا فمن اخذ بعضا من اغصانها قاده ذلك الغصن النار) رواه على وابوهريرة وجابر وابو سعيد وانس رضوان الله عليهم اجمعين كذا فى الجامع الصغير (م ى)

مهرها راجمله جنس مهرخوان * قهرها راجمله جنس قهردان) مهرلره جمله جنس مهر اوقو وقهرلره جمله جنس قهر بيل يعنى بو دنياده نه قدر مهرلر ومحبتلر ومرحمتلر وشفقتلر وعطوفتلر ورأفتلر وار ايسه انلره جنس مهر ومحبت اوقو كه بو جمله نك اصلى نفس الامرده حق تعالينك مهر ورحمتنك اثريدر وكذلك بو دنياده نه قدر قهرلر وغضبلر وزحمتلر ومشقتلر وبونلر امثالى حالتلر وصفتلر وار ايسه جمله سنى قهر جنسندن بيل كه بو جمله نك اصلى حقيقتده حق تعالينك قهريدر (م ى) لا ابالى لا ابالى آورد * زانكه هم جنسند در رأى وخرد) لا ابالى لا ابالى كتورور زيرا رأيده وعقلده بونلر جنسدرلر يعنى قايرمقسز وبى باك اولان كمسه بركندى كبى بى باك اولان قايرميجى كمسه يى آله كتورر وكندى يسنى انك مصاحبت ومقارنتى مرتبه سنه يتورر اندن اوتريكه عقلده ورأيده ايكيسى برى بريله هم جنس درلر جنسيت ايسه علت ضم اولمق وجنس كندى جنسنه ميل قيلمق مقرردر (م ى) بود جنسيت در ادريس از نجوم * هشت سال اوبازحل بدرقدوم * در مشارق در مغارب يار او * هم حديث ومحرم آثار او) ادريس حضرتلرنده نجومدن جنسيت وار ايدى سكز بيل اول ادريس عليه السلام زحل ايله قدومده اولدى ادريس عليه السلام حضرتلرينك قصه سى بو دفترده ودخى بشنجى دفترده برقاج محلده مرور ايتمشدر ودخى (واذكر فى الكتاب ادريس انه كان صديقا نبيا ورفعناه مكانا عليا) آيت كريمه سنده سوره مريمده اهل تفسير انك حكايه سنى ياز مشلر درايراده حاجت يوق وادريسك نام شريفى اخنوخ در انك كثرت درسندن اوترى اكا ادريس ديمشلر در يعنى حضرت ادريس عليه السلامك وجودنده نجوم جهتندن جنسيت وار ايدى واهذا سكز بيل اول ادريس فلك سابعده اولان زحل يلدز يله كلمكده اولدى مشرقلرده ومغربلرده زحل يلدزى انك يارى اولدى انكله هم حديث وانك محرم آثارى اولدى وادريس

عليه السلام حضرتلری هم اول زحل نه‌دیرسه بیلدی وآنك جمله آثارنه عالم
وعارف اولدی ﴿ مثنوی ﴾ بعد غيبت چونكه آورداو قدوم * درزمين ميكفت
اودرس نجوم * پيش اواستاركان خوش صف زده * اختران دردرس اوحاضرشده
* آنچنانكه خلق آواز بجوم * مى‌شنيدنداز خصوص واز عموم * جذب جنسيت
كشيده تازمين * اخترانرا پيش او كرده مبين * هريكى نام خود واحوال خود *
بازكفته پيش او شرح رصد) غيبتدن صكره چونكم اول ادريس عليه السلام
بشريته قدوم كتوردى زمينده اونجومك درسنى ديدى غيبت عندالمشايخ مقدما
جلد اولك ديباجه سنده الغيب الحضار قولنك شرحنده مرور قيلنمشدر انده
طلب اولنه بونده غيبتدن مراد مقام بشريتدن منسلخ اولمق وكندى جسمندن
غيبت قيلمقدر چونكم ادريس نبى عليه السلام حضرتلرى كندى جسمندن
منسلخ اولدى وروحله افلاكه صعود ايدوب نجومله آشنالق قيلدى بعد الغيب
چونكم اول بشريت مقامنه قدوم كتوردى يريوزنده طالب علم نجوم اولنلره
درسنى ديدى فرضا انك اوكنده ستاره‌لر خوش صف اورمشلر ايدى اخترلر اول
ادريس عليه السلامك درسنه حاضر اولمشلر وانك نظرنده طورمشلر دى
انجلين كه درس اوقوبان خلق نجومك آوازنى عمومدن وخصوصدن ايشدرلردى
يعنى انك مجلسنده عوامدن وخواصدن هركم حاضر اولديسه نجومك اكا سويلديكى
سوزى استماع ايدرلردى ادريسله انلرك ميانده اولان جنسيت جذبى انلرى آسمان
طرفندن زمينه دك چكدى اخترلرى انك اوكنده اول جنسيت مبين وظاهر ايلدى
مبين ثلاثيدن اولمق مناسبدر كه اكرچه افعالدن اسم فاعل صيغه سى اوزره
اوقنسه دخى جائز اولور هر بريلدز كنديك احوالنى اول ادريس عليه السلامك
اوكنده كيروسويلرلردى واكا شرح رصد ايلردى وانك مجلسنده حاضر اولنلر
بوعلمده تدوين كتب قيلديلر ورصد علمنى اوكرنديلر ويلدزلرك خاصياتنه عالم اولدیلر
(مى) چيست جنسيت يكى نوع نظر * كه بدان يابنده راه باهمدكر * آن نظر كه
كردحق دروى نهان * چون نهددر توتو كردى جنس آن جنسيت) ندر برنوع
اولان نظر سببيله ايكى كمسه برى برلرينه يول بولورلر اول نظريكه حق تعالى اول
بركمسه‌نك وجودنده نهان ايتدى چونكم سنده قويه سن انك جنسى اولورسن يعنى
معنى بو زنده اولان جنسيتدن مراد عقل ونظرك برنوع اولمسيدر كه خلق عالم
برى برلريله اول نوع اولان نظر واسطه سيله جنس اولور مثلا اى برطائفه يه جنس
اولمين كمسه شول نظريكه حق تعالى حضرتلرى اول قومك وجودنده نهان
ومخفى قيلمشدر اكر اول نظرى فرضا سنك وجود كده قويه سن هم اول قومك
جنسندن اولورسن وانلره ميل ومحبت قيلورسن ﴿ مثنوى ﴾ هر طرف چه مى

کشدتن را نظر * بی خبر را که کشاند باخبر) تنی هرطرفه نه چکر نظر چکر بی خبری کیم چکر باخبر چکر یعنی هر طرفه بی خبر اولنی نه چکر دیرسك باخبر اولان عقل ونظر چکر یوخسه بی خبرك برجانبه حرکت ایتمکه استطاعتی یوقدر بعض نسخه ده که برنه بی خبرراکی کشاند باخبر واقع اولمشدر بو نسخه اوزره معنی بی خبری باخبر چکمز میانلرنده عدم جنسیت اولدیغی ملابسه ایله دیمك اولور لکن اولکی اولی

❋ مثنوی ❋ چونکه اندر مرد خوی زن نهد * او مخنث گرد دوکان می دهد * چون نهد در زن خدا خوی نری * طالب زن گردد آن زن سعتری) چونکم حق تعالی ارده عورت خوینی قویه اول مخنث اولور وکان ویرركان جماعه دیرلر بونده کون ویرمکدن کنایت اولور وچونکم خدای تعالی عورتده ارلك خوینی قویه اول زیبقجی عورت زن طالبی اولور سعتری زیبقجی عورته دیرلر فارسیدر نته کم مولاناجامینك بو بیتنده دخی واقع اولمشدر * بیت * فرج را بشد ازکاو کن کز زنان سعتری * فارغست آن کس که قوت اوزنان سعترست * وفی الحقیقه ارلرده عورت خویی اولسه مخنث اولور و کون ویرر ومفعول اولوب ملعون اولور وعورتده دخی ارخویی اولسه عورت سومکه طالب اولور وارلره تشبه قیلور وزیبقجی اولوب ملعونه اولورکه حضرت رسول صلی الله علیه وسلم بو ایکیسنك حقنده بیوررلر (لعن الله المخنثین من الرجال والمترجلات من النساء) رواه ابوداود والترمذی عن ابن عباس کذا فی الجامع الصغیر (می) چون نهد در توصفات جبرئیل * همچوفرخی برهواجویی سبیل) چونکم حق تعالی سنده جبرائیل علیه السلام صفاتنی قویه برفرخ کبی هوا اوزره سبیل استرسن یعنی چونکم حق تعالی حضرتلری سنك وجودکده اوصاف جبریلیه واخلاق ملکیه قویه برقوش یاوریسی کبی هوای روحانی جانبنه یول استرسن واوج ملکوت اوزره پرواز ایتمکه میل وسعی قیلورسن

❋ مثنوی ❋ منتظر بنهاده دیده برهوا * از زمین بیگانه عاشق برسما) دیده یی هوااوزره منتظر قومش زمیندن بیگانه عاشق سما اوزره یعنی عاشق زمیندن بیگانه درهوا اوزره سما طرفنه کوزنی منتظر قومشدر استرکه هوای روحانیت اوزره پروازقیله وملکوت سمایه واصل اوله انکیچونکه اکا اوصاف روحانیه غالبه اولمغله روحانیلرله جنس اولمشدر وارضی وجسمانی اولانلردن نفرت ایدوب بیگانه قالمشدر و لهذا ملکوت سما طرفنه منتظر اولوب کوز قومشدر انك مرادی همیشه ترقی وتصاعد ایلمك وعالم ارواحده پرواز قیلمقدر ❋ مثنوی ❋ چون نهد در توصفتهای خری * صدپرت گرهست برآخر پری) چونکم حق تعالی سنده خرلق صفتلرنی قویه اگر یوزپرك وار ایسه آخور جانبنه اوچرسن یعنی اگر حق تعالی حضرتلری سنك وجودکده خرلق صفتلرنی وحیوانیت خویلرنی وضع ایلیه

اكر سنك عقلدن يوزدانه قنادك اولسه بنه اول صفات جاريه مقتضاسى اوزره دنيا
آخورنك جانبنه اوچرسن ومقام حيوانيته قاچرسن (و يأكلون كما تأكل الانعام)
آيت كريمه سنك مفهومى اوزره انعام مثال يبوب ايچن طائفه كبى سن هم يبوب ايچرسن
﴿ مثنوى ﴾ از پى صورت نيامد موش خوار * از خبيثى شد زبون موشخوار)
موش صورتندن اوترى خوار كلمدى خبيثلكندن اوترى موشخوارك زبونى اولدى
مصرع ثانيده موشخوار وصف تركيبيدر صيچان ييجى معناسنه موشخوار اصل
چيلغه ديرلر كربه معناسى مراد دخى اولسه جائز اولور يعنى موشك خور وحقير
اولمسى مجرد صورتندن اوترى اولمدى بلكه اول چيلغك زبونى اولدى صفات
خبيثه سندن اوترى اويله اولمجق موشك خور وحقير اولمسى وكربه وچيلغك زبونى
اولمسى سيرت خبيثه سندن اوترى اولور ﴿ مثنوى ﴾ طعمه جوى وخاين وظلمت
پرست * از پنير وفستق ودوشاب مست) اول موش طعمه جوى وخائن وظلمت
پرستدر پنيردن وفستق ودوشابدن مستدر يعنى موشك خور وحقير اولمسى مجرد
صورت جهتندن دكلدر بلكه اوصاف خبيثه سى اولديغى جهتندندر جمله دن
برى غابت خبيثلكندن موشخوارك زبون ومغلوبى اولديغيدر وبرى دخى هميشه
طعمه جوى اولديغيدر وبرى دخى خائن وسارق اولديغيدر وبرى دخى ظلمته ميل
ومحبت قيلديغى ور وشنالقدن معرض اولديغيدر و دخى پنير و فستق وبكمز
وبونلر امثالى اولان غداى جسمانيه نك مستى اولوب بونلره حريص اولديغيدر
پس هرشول كسه لرده كه بو صفتلر بولنه انلر موش كبى خور وحقير اولور وانلره
موش سيرت ومار طبيعت ديور ﴿ مثنوى ﴾ بازاشهب را چو باشد خوى موش *
ننك موشان باشد وعار وحوش) بازا شهبك چونكم موش خويى اوله موشلرك ننكى
و وحوشك عارى اولور يعنى شول بياض طوغانكه طوغانلرك كزيده ومقبوليدر
اما چونكم اول باز سپيدك خويى موش كبى اوله وقاره ده بولنان صفتلر انك
وجودنده بولنه اول بازا شهب جمله وحوشك ننك وعارى وجميع موشك معيوب
وخوارى اولور زيرا صورتنك مقتضاسنى ويرمديكندن (اولئك كالانعام
بل هم اضل) آيت كريمه سنك مفهومى اوزره بونلردن اضل واسفل اولور
وبونلراندن ننك وعار طوترلر (م ى) خوى آن هاروت وماروت اى پسر *
چون بكشت وداد شان خوى بشر * درفتادند از نحن الصافون * درچه بابل
ببسته سرنكون) اى پسر اول هاروت وماروتك خويى چونكم دوندى وخدا انلره
بشر خوين ويردى يعنى اى پسر چونكم هاروت وماروت نامنده اولان ملكلرك
خويى متبدل ومتغير اولدى حق تعالى انلره بشر خوبنى ويردى انلر نحن الصافون
مرتبه سندن دوشديلر بابل قيوسنه باشى آشغه بسته ومقيد يعنى بونلر بز صاف

اوروجیلرز دیدکاری ملکوت مرتبه سندن بابل قیوسنه باغلنمش دوشدیلر دیمك اولور
ومصرع اول سورهٔ صافاتده اولان آیت کریمه یه اشارت اولور وبو آیت کریمه نك
تفسیری جلد اولده هاروت وماروت حکایه سنده مرور ایلدی وهاروت وماروتك
حکایه سی برمقدار اول محلده واصل بشنجی دفترده او ایله قریب بیان آنکه عقل
وروح محبوسند در آب وکل همچو هاروت وماروت درچاه بابل سرخنده مذکور
اولمشدر انلرده طلب اولنه (مثنوی) لوح محفوظ ازنظرشان دور شد * لوح ایشان
ساحر ومسحور شد) لوح محفوظ انلرك نظرلرندن دور اولدی انلرك نظرلری
ساحر ومسحور اولدی یعنی انلر عالم ملکوتده ایکن لوح محفوظ انلرك نظرلرنده ایدی
بشریته کلکله لوح محفوظ انلرك نظرندن غائب اولدی انلرك اوجی حضیض
بشریته نزول ایلدکدنصکره سحر ایدیجی کسه لرك ودخی سحر اولنمش کسه لرك
وجودی اولدی وبونلرك ساحرلك ومسحورلك لوحلرینه نظر قیلمغه باشلدی
(مثنوی) پرهمان وسرهمان هیکل همان * موسیٔ برعرش وفرعونی مهان)
پرهمان وسر همان وهیکل همان برموسی عرش اوزره وفرعون مهاندر یعنی
پرهمان اول پروسر همان اول سر وهیکل وهیئت هم اول هیکل وهیئتدر
معهذا برعظیم الشان موسی عرش اوزره وبرفرعون دنی خوار ومهاندر بونده
ایکی قوللرله اللردر که انسانك اللریله قوللری ایکی جناح کبی واقع اولمشدر یعنی
انسان صورتله انسان اولمز بلکه سیرتله انسان اولور کورکه فرعونك دخی ایکی
الی همان موسی علیه السلامده اولان ایکی ال کبی وفرعونك باشی دخی امان اول
باش وهیئت وهیکل هم اول هیئت وهیکل وایکیسنه بیله انسان دینور وبشریتده
بونلر مشترکدر وایکن حضرت موسی کورکه عرش اوزره فرعون دنی مقام
اسفلده خوار وحقیر اولدی (مثنوی) در پی خوباش وباخوشخو نشین * خوپذیری
روغن کل رابیین) خوی اردنجه اول خوشخو اولنلرله اوتور وروغن کلك خوپذیر
ایکنی کور یعنی حاصل کلام وخلاصهٔ مرام سکا بودر که خوی نیکو اردنجه اول
وخوشخو اولان کسه لرله اوتور ومصاحبت قیل که انلرك صحبتندن سکا دخی خوشخوی
اولق سرایت قیله وطبعك انلردن اخلاق حسنه کسب ایلیه که صحبت مؤثره وطبیعت
سارقه در کل یاغنك کل خوش بودن خو پذیر اولسنی کور بلکه کل خوشبویه
دخی نظر ایر کورکه اول کل کل خوشبویه بر زمان مصاحب ومقارن اولمغله اندن
نیجه رایحه اولور ومعطر اولور وشیخ سعدینك بو سوزی بو معنایه دلالت قیلور دیرکه
(قطعه) کلی خوش بوی در حمام روزی * رسید ازدست محبوبی بدستم *
بدو کفتم که مشکی یا عبیری * که از بوی دلاویز تو مستم * بکفتا من کل ناچیز بودم *
ولیکن مدتی باکل نشستم * کمال همنشین در من اثر کرد * وکرنه من همان خاکم که

هستم * وبو بيت لطيف دخی بو مضمونی مؤيد اولور كه ديمشلردر * بيت *
اصحب اخا كرم تحظی بصحبته * فالطبع مكتسب من كل مصحوب * كالريح آخذة
مماتمر به * نتنا من النتن اوطيبا من الطيب (می) خاك كوراز مرده هم يابد شرف *
تانهد پر كور اودل روی وكف * خاك از همسايكیٔ جسم پاك * چون مشرف آمد
واقبالناك * پس توهم الجار ثم الدار كو * كردلی داری برودلدارجو) كور كه خاك
كور شريف اولان مرده دن هم شرف بولور تاكم انك كوری اوزره اهل دل
روی وكف قور يعنی اول برخاك اياقلر التنده خور وحقير اولمش ايكن كنوروب
اكابر عزيز وشريف اولان كسه نك جسمنی دفن ايدرلر فی الحال اول خاك حقيراول
مرده نك جسمندن شريف اولور ورونق بولور و برمرتبه ده كه تا اهل دل انك
اوزرينه ال قور يوزوسورروتعظيم وتكريم ايلر خاك جسم پاكك همسايه لكندن
وكامفارنت قيلمقدن چونكم مشرف واقبالناك كلدی يعنی اقباللو اولدی وشرف
بولدی پس سن ای طالب عزت وشرف مر دكار الجار ثم الداردی نته كم حضرت نبی
عليه السلام الجار ثم الدار والرفيق ثم الطريق ديدی اكر بردل طوتار ايسك بوری
دلداراسته كه شرف عزتی دل داداردن بولور وكشی كندی همنشين ياردن يمن
وسعادت اولور ﴿ مثنوی ﴾ خاك واهم سيرت جان ميشود * سرمهٔ چشم عزيزان
ميشود * ای بسادر كور خفته خاك وار * به زصد احيا بنفع وانتشار * سايه برده
اووخاكش سايه مند * صد هزاران زنده در سايهٔ وبند) اول دلدارك خاك جسمی
جانك هم سيرتی اوله عزيزلرك چشمنه سرمه اوله يعنی چوق دلدار كامل كسه لر
واردر كه انك خاك جسمی اكر حياتده واكر مماتده جاله همسيرت اولور وبو دنيادن
آخرته نقل ايلدكدنصكره انك تربهٔ مباركی عزيزلرك كورنه توتيا اولور يعنی چوق
كسه نك اول خاك مبارك واسطه سيله كوزلری آچيلور مثلا حضرت امام حسين
رضی الله عنهك تربهٔ شريفندن هرسنه نيجه كورلرك كوزلری آچلديغی كبی
ای چوق نبينك ووالينك جسدلری كور ايچره خاك وار ياتمش نفعده وانتشارده
يوز احيادن يكدر انتشار بونده فائده معناسنه اولور يعنی چوق ولی ونبينك جسد
مباركلری قبر ايچره اكرچه خاك كبی ياتمش وخاك زمين انلرك جسد شريفنی
ستر ايتمشدر وليكن انلرك خاك شريفی وقبر لطيفی نفعده وفائده ده بريوز زنده كزن
زنده لرك نيجه يوزندن يكدر اول عزيز بوجهاندن سايهٔ جسمنی ايلتمش وانك خاكی
سايه اودر نيجه يوز بيك زنده انك سايه سنده در اولكی سايه دن مراد اول عزيز
وشريف اولان كسه نك جسملريدر كه جسم روحه نسبتله سايه كبيدر وانك
خاكنك سايه مند اولمه سندن مراد سعادتمند اولمسيدر وسعادت دخی سايه كبيدر
نته كم فلان صاحب سعادتك بوقدر كسه سايهٔ سعادتنده خوش كچر ديرلر وتوضيح

معنی بو یله دیمك اولور که اول صاحب کرم وجود اولان عزیز الوجود اگرچه بو دنیادن سایهٔ جسدنی ایلتمش وروضهٔ جنتده انی ساکن ایتمشدر ولیکن انك خاك شریفی سایه‌لو وقبر نظیفی سعادتلودر نیجه بو زیك زنده اولان کسه‌لر انك خاکنك سایهٔ سعادتنده خوش یجرلر وخاکی سایه‌لو وقبری مایه‌لو اولان نبیلر وولیلر بو دنیاده قتی چوقدر جمله دن افضل جمیع مرسلین وحبیب رب العالمین اولان رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك قبر شریفی ومرقد لطیفیدر که برکسه اول حضرتك قبر شریفنی زیارت ایلسه همان حال حیاتده ایکن انلری زیارت ایلمش کبی اولور * کما قال علیه السلام (من زار قبری بعد وفاتی فکانما زارنی فی حیاتی) واول حضرتك قبر شریفنی زیارت قیلان مؤمنه انك شفاعتی واجب اولور * کما قال النبی صلی الله علیه وسلم (من زار قبری وجبت له شفاعتی) رواه ابن عمر رضی الله عنهما واولیای کزیندن دخی بو زمینده مرقدی متین ومتبرك اولان چوق ولیلر واردر ولیکن بو جمله دن مرشد اهل یقین وسلطان العاشقین وبرهان العارفین اعنی مولانا جلال الدین قدس الله سره العزیز حضرتلرینك خاك پاکی ومرقد طربناکیدر که نیجه ذردمندلر اول حضرتك قبر پاکندن صفالر وذوقلر بولمشلر ونیجه زنده‌لر دخی اول حضرتك سایهٔ سعادتی آلتنده آسوده اولمشلردر آنك آستانهٔ سعادت آشیانه‌سنه خدمت قیلنلره روحانی وجسمانی نیجه ذوق وصفالر وصحتلر وبرکتلر حاصل اولدیغندن ماعدا جوارنده واطرافنده اولنلر یله اندن نیجه منافع وفوائد بولورلر واول قبر شریف وآستانهٔ نظیف سببیله نیجه فقرا وضعفا زندکانیلك قیلورلر هرکس اعتقادی قدرانك قبر شریفنه وآستانهٔ نظیفنه یوز سوردکده مرادنه واصل اولورلر پس جود وکرم صاحبی اولان ولی کامللرك وفات ایلدکدنصکره نیجه کندیلره معتقد اولنلر وحسن توجه ایله روح شریفلرندن استمداد واستعانت قیلنلره مدد رسان اولدقلرینه ودنیوی واخروی معاونت قیلدقلرینه بو حکایت غریبه ایله تنبیه واشارت ایدوب بیوررلر

﴿ داستان آن مردکه وظیفه داشت از محتسب تبریز ﴾
﴿ ووام‌ها کرده بود برامید آن وظیفه واورا خبرنی از وفات او ﴾

بو سرخ شریف اول مردك داستانیدر که شهر تبریزك محتسبندن وظیفه طوتردی محتسب اصل امر معروف ونهی منکر ایدیجی کسه‌یه دیرلر کما قال فی الصحاح احتسبت علیه کذا اذا انکرته علیه بونده دخی محتسبدن مراد امر معروف ونهی منکر ایلین کسه اولمق انسبدر واول مرد کندی شهرنده دینلر ایلمش ایدی وچوق کسه دن استقراض ایدوب وافر بورجلر قیلمشدی محتسبدن اولان اول

وظیفه امیدی اوزره كانّه اول صاحب دولتدن وظیفه آلورم و بونلره انی صکره ویریرم دیو برنیجه کسه‌دن وافر درهم ودینار آلمش ایدی واول مردك اول محتسبك وفاتندن خبری یوق ایدی ﴿ الحاصل ازهیچ زنده وام او کزارده نشد الا ازمحتسب متوفی کزارش چنانکه کفته‌اند * لیس من مات فاستراح بمیت * انما المیت میت الاحیاء ﴾ حاصل کلام اول مرد وامدارك هیچ برزنده‌دن انك بورجی کزارده اولدی ویرکسه انك بورجنی اداقیلدی الا اینه متوفی اولان محتسبدن انك بورجی کزارده اولدی وقضا قیلندی انجاین که دیمشلردر شول کسه که اولدی پس اولکله راحت بولدی اول کسه اولدی میت دکلدر اما میت دیریلر میتی‌در یعنی شول کسه که صورتا اولکله وبو دار غروردن دار سروره انتقال قیلمغله راحت بولدی وحیات حقیقیه‌یه واصل اولدی اول کسه فی الحقیقه اولمدی ومرده دخی دکلدر مرده شول کسه‌درکه زنده‌لر شکلنده اوله واصلا انك راحتی وذوقی اولمیه وقلبی وروحی راحت حقیقی وحیات معنویه‌دن غدا وبهره بولمیه ﴿ مثنوی ﴾ آن یکی درویش زاطراف دیار * جانب تبریز آمد وامدار * نه هزارش وام بود اززرمکر * بود در تبریز بدرالدین عمر * محتسب بود او بدل بحر آمده * هرسر مویش یکی حاتمکده * حاتم ار بودی کدای اوشدی * سرنهادی خاکپای اوشدی ﴾ اول بردرویش ومحتاج درویش اطراف دیاردن تبریز جانبنه وامدار کلدی مکر اول فقیرك طقوزبیك التون بورجی وار ایدی تبریز شهرنده بدرالدین عمر نامنده بر کسه وار ایدی محتسب ایدی او محتسب کوکلده بحر کلمش یعنی دریادل بر سخی وجوانمرد برکسه اولمش ایدی فرضا هرقیلی باشنده حاتمکده وار ایدی حاتمکده حاتملك محلی دیمکدر بونده زیاده سخیلر مقری دیمکدن کنایه‌در یعنی اول بر مرتبه سخی وجوانمرد ایدیکه انك هر برقیلنك باشنده نیچه سخیلر محلی وار ایدی فرضا حاتم طی اکر حاضر اولیدی وانی کوریدی انك کداسی وغلامی اولوردی واکا باش قوردی وانقیاد قیلوردی وانك خاکپایی اولوردی حاتم طی طی قبیله سندن عرب ایچره جود وسخایله معروف ومشهور اولمش وخلق ایچره شهرت بولمش برکسه‌نك اسمیدر وبعض حکایه‌سی دخی اکثر مواضعده مرور ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ که بدادی تشنه را آب زلال * در کرم شرمنده بودی زان نوال * وربکردی ذره‌ء رامشرقی * بوداندر همتش نالایق ﴾ اول بر مرتبه سخی وکریم ایدیکه اکر تشنه‌یه آب زلال ویریدی یعنی بر صوسز کسه‌یه آب حیات کبی بر لطیف وشیرین صویی انی قاندرنجه ایچوریدی وتمام انی سیراب ایدوب ریان قیلدی اونوالدن کرمده شرمنده اولوردی و بوتشنه‌یه مراد اوزره احسان وانعام ایلمدم دیو استحیا قیلوردی واکر فرضی بر ذره‌یی بر مشرق ایلیه‌یدی یعنی بر خرد وحقیر اولان

کسه‌یی اگرمشرق کبی محل نور و مظهر حبور وسرور ایلسیدی انك همتنده اول
بر نالایق کار ایدی یعنی انك علو همتنه نسبتله برذره‌یی مشرق ایلمك لایق اولان
کار و هنر دکل ایدی انك همت عالیه‌سی نه‌مرتبه اولمق کرك بوندن قیاس اولنه
﴿ مثنوی ﴾ برامید او بیامدآن غریب * کوغریبانرا بدی خویش ونسیب *
بادرش بود آن غریب آموخته * وام بی حداز عطایش توخته * هم بپشت
آن کریم اووام کرد * که بخششهاش واثق بود مرد) الحاصل اول غریب اول
محتسب سخینك سخاوکرمی امیدی اوزره کلدی زیرا اول محتسب تبریزی غریبلره
قریب ونسیب ایدی یعنی غربانك اقربا ونسبی کبی ایدی هر کلان انی کندینك
اقرباسی کبی بولوردی وانك خانهٔ سعادتنی هرغریب کندیسنه ملجأ ومأوی بیلوردی
اول مرد غریب اول کریمك قپوسنی اولدن اوکرنمش وانك باب سعادتنه مقدما
اعتبار قیلمش واندن نیجه اطفلر و عطالر بولمش ایدی کندی شهرنده اول کرم
صاحبنك عطاسندن اوتری بی حد وام برکش وآزآز جمع ایتمش ایدی توخته
توختن لفظندن اسم مفعولدر توختن ارکله وآزآز جمع ایتمکه دیرلرهم اول کریمك
ارقه‌سیله اول درویش وام ایتدی یعنی مرد درویش اول کریمه اعتماد واستناد
ایتمکله وافربورج ایتدی که انك بخششلرینه اول مردواثق ایدی وانك عطاياسنه
محکم اعتقاد قیلمش ایدی بواجلدن دبوندن حذر ایتیوب اندن بوندن وافر
استقراض ایدوب وام دار اولدی ﴿ مثنوی ﴾ لاابالی کشته زو ووام جو *
برامید قلزم اکرام خو * وامداران روترش اوشادکام * همچو کل خندان ازآن
روض الکرام) اول جهتدن لاابالی ووام جو اولمش اکرام خوی اولان قلزمك
امیدی اوزره یعنی اول کرم خوبلو اولان کرم دریاسنك عطا وبخشایشی امیدی
اوزره اول درویش قارمقسز استقراض ایدوب وافردیون ایدنمش ایدی فرضا
سائر وام دارلر عبوس الوجه اولملرندن روترش ایدیلر امااوشادکام واول روض
الکرامدن کل کبی خندان ایدی یعنی اول کریملر روضه سندن اوتری کل کبی کولر
وشادکام اولوب کندیسنی مسرور وبی غم ایلردی که انك اول کریمه عظیم
اعتمادی وارایدی ﴿ مثنوی ﴾ کرم شد پشتش زخور شید عرب * چه غمستش
ازسبال بولهب) کویااول کسه‌نك پشتی خورشید عربدن کرم اولدی اکابولهبك
سبالندن نه غم واردر سبل وسبال بیق معنیلرینه دربونده ابولهب غضبناك ومالدار
اولان کسه‌لردن وسبال انك کبر ونخوتندن وعجب وفخرندن کنایت اولور وبوبیت
مثل طریقیله دینلمشدر یعنی اول درویشك اول کریمه عظیم اعتمادی اولدیغندن
اوتری بی غم وبی الم اولدیغی عجبمی طوترسن هرشول مؤمنك که ارقه‌سی خورشید
عرب حضرتلرندن کرم اوله واول آفتاب معنویدن حرارت و قوت بوله مال

صاحبی اولان غنیلرك کبر ونخوت وعجب ومفاخرتندن اکا نه غم اولور بولهیدن مراد نفس وشیطان اولوب نفس وشیطانك وعید وتخویفندن اکا نه غم واردر دیومعنی ویراسه هم جائز اولور ﴿ مثنوی ﴾ چونکه دارد عهد و پیوند سحاب * کی دریغ آید زسقا یانش آب) چونکم برکسه سحابله پیوند عهد طوتار سقالردن اکا آب دریغ ایلمك نچون کلور یعنی برکسه یه فی المثل سحاب عهد ایلسه و پیوند قیلسه ودیسه که لابد سن نه قدر آب ویرر سن بن سکا در عقب امداد وافاضه ایلرم هیچ سن آب خصوصنده غم یمه والم چکمه اول کسه یه سقالر کلوب بزه صو چقر ویرمشکمزی طولدوره لم هم نوش ایده لم هم تشنه لره آنی ویره لم اول کسه مقرردرکه سقالردن صویی دریغ ایلمز انکیچونکه منبع آب اولان سحابله انك بویله برعهد و پیوندی وار در پس معطی و وهاب اولان حضرت فیاض مطلقه کمال اعتمادی اولان وانك عهدنه و پیوندنه توکل قیلان بنده لردخی محتاج اولنلردن منافع وفوائد دریغ ایتمزلر ﴿ مثنوی ﴾ ساحران واقف ازدست خدا * کی نهند این دست و پارا دست و پا) مثلا دست خدادن واقف اولان ساحرلر بو دست و پایه نچون ال وایاق قورلر یعنی حضرت موسی علیه السلامه ایمان کتورن وحق تعالی حضرتلرینك دست قدرت و ید قوت وارادتنه واقف وعارف اولان ساحرلر بوظاهرده اولان دست و پایله ال وایاق نامن قومزلر و بونك اوزرینه سائر عوام کبی لرزان اولمزلر کورکه فرعون بونلره (لاقطعن ایدیکم وارجلکم من خلاف) دیو تخویف وتهدید ایلدکده (لاضیر انا الی ربنا منقلبون) دیو جواب ویردیلر و بو دست و پایك کتمسندن الم چکمیوب کندیلری اول حضرته ایرکور دیلر ﴿ مثنوی ﴾ روبهی که هست زآن شیران پشت * بشکند کلهٔ پلنکا زابمشت) بر روباهکه اول شیرلردن اکا ارقه وار در پلنکلرك کله سنی مشتله صیر یعنی برضعیفه که اول شیران الهی ودلیران ربانیدن مظاهرت ومعاونت واردر اول ضعیفه بودنیا پلنکلرینك وعالم شیرلرینك کله سنی یومرقله شکست ایلر نته کم امام جعفر رضی الله عنه حضرتلری تك وتنها برقلعه یه کندوبی اوروب اول قلعه یی بشقه باشنه فتح ایلدی که بو سرخ شریفده بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر

﴿ آمدن جعفر رضی الله عنه بکرفتن قلعه بتنهای ومشورت ﴾
﴿ کردن ملك آن قلعه باوزیر در دفع او وکفتن آن وزیر ملك ﴾
﴿ راکه زنهار تسلیم کن واز جهل تهور مکن که این مرد ﴾
﴿ مؤیدست واز حق جمعیت عظیم دارد ز جان خویش ﴾

بو سرخ شریف امام جعفر صادق رضی الله عنهك تنها لکله برقلعه یی طوتغه کلسینك بیانیدر و بو جعفر رضی الله عنه حضرتلرینك قصه سی و بوکا جعفر

طيارد تمسنك وجهى ايكنجى دفترك آخرنه قريب عذر كفتن آن فقير با آن شيخ سرخنده
* جعفر طيار را پر جاره بدست * بيتنك شرحنده مرور ايلشدر انده طاب اوله
واول قلعه پادشاهى اول جعفرى دفع ايتك خصوصنده كندى وزيريله مشورت
ايلمسى ودخى اول وزيرك پادشاهه سويلمسيدر بويله ديوكه اى پادشاه زنهار بومرد له
جنك ونزاع ايتمه بو قلعه يى اكا تسليم ايله وجهلكدن تهور و بيهوده غضب ايتمه
زيرا بومرد كامل مؤيد من عند الله در وكندى جانبنده حق تعالى دن عظيم جمعيت
طوتاركه اكرچه صورتا واحددر لكن واحد كالالف دركه حق تعالى بونك وجودنده
عالم قوتنى جمع ايلشدر (بيت) ليس من الله بمستنكر * ان يجمع العالم فى واحد) ديدى
(م ى) چونكه جعفر رفت سوى قلعهٔ * قلعه پيش كام خشكش جرعهٔ * يك سواره
تاخت تا قلعه بكر * تادر قلعه ببستند از حذر * زهره نه كس راكه پيش آيد بجنك
اهل كشتى راچه زهره با نهنك) چونكه امام جعفر رضى الله عنه حضرتلرى
برقلعه جانبنه كندى قلعه انك خشك اولان دماغى اوكنده برجرعه ايدى يعنى تشنه
اولان كمسه نك خشك اولان دماغى اوزره كاسهٔ آب نيجه برجرعه كبى اولورسه
قلعه هم انك پرحرارت اولان دماغى اوكنده برجرعه كبى ايدى يك سواره قلعه يه دك
كروفرايله چاپدى يعنى قلعه جانبنه تنها حمله ايدوب سوردى حتى اهل قلعه
قلعه نك قپوسنى خوف وحذردن اوترى باغلدى كمسه نك زهره سى ويوركى يوقكه
تا انكله جنكه كله ومحاربه قيله مثلا اهل كشتينك نهنكله نه زهره سى وار در يعنى
اهل كشتينك نهنكله جنك ايتمكه يوركى يوقدر نهنك قپلو بغه كبى برعظيم
جانور در قصه سى جلد اولك اوايلنه قريب * اين چه بلبل اين نهنك آتشست *
بيتنك شرحنده مرور ايلشدر انده طاب اوله ﴿ مثنوى ﴾ روى آورد آن ملك
سوى وزير * كه چه چاره ست اندرين وقت اى مشير * كفت آنكه ترك كوبى كبروفن *
پيش اوآيى بشمشير وكفن) اول ملك وزير جانبنه يوز كتوردى وكندى وزيرنه
توجه ايدوب ديديكه اى مشير بووقتده چاره وتدبير ندر انك وزيرى اكا ديديكه تدبير
اولدركه بوزمانده كبر وفنى ترك ايليه سن اوكنه شمشير وكفن ايله كله سن وديه سنكه
اى مرد كامل اشته بوينم اشته قليجك استرسك اولدر واسترسك مروت ايدوب
بنى كولدر بوكا چاره وتدبير بودرديدى ﴿ مثنوى ﴾ كفت آخر نى يكى مرديست
فرد * كفت منكر خواردر فردئ مرد * چشم بكشا قلعه را بنكر نكو * همچو سيما
بست لرزان پيش او * شسته در زين آنچنان محكم پيست * كو ياشرقى وغربى با ويست)
پادشاه وزيره ايتدى بوكمسه آخر فرد بر مرددر كليدر بوخود يالكز برمرددر وزير
اكا ايتدى سن مردك فردلكنه خورباقمه بلكه كوزيكى آچ قلعه يه نيكو باق قلعه انك
اوكنده ژيوه كبى لرزاندر اول مرد ايسه ات اوزره اكرده اوتورمش انجلاين محكم

پدر یعنی اول مرد دلیر ایسه اکرده اوتورمش و آنجلین ثابت قدم اولوب طورمشدر که کو یا شرقی وغربی آنکله بیله در واهل شرق واهل غرب نه قدر وار ایسه اکا سپاه اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ چند کس همچون فدایی تاختند * خویشتن را بپش او انداختند * هر یکی را او بکرزی درفکند * سرنکونسار اندر اقدام سمند) بر قاچ کمسه فدایلر کبی چاپدیلر کندیلرنی اول جعفر رضی الله عنهك اوکنه آتدیلر یعنی ملك نوعا وزیرك تدبیرنه رضا ویرمیوب انی امتحان ایلمك استدکده بر قاچ دلاور کمسه‌لر فدایلر کبی اول جعفر رضی الله عنهك اوکنه چاپدیلر و کندیلرینی انك میدانته آتدیلر فی الحال هر برینی اول دلاور بر کرز ایله آتلرندن سرنکونسار آتك ایاقلری آلتنه براقدی یعنی بر کرز ایله انلری اتلرندن آشغه یقدی اتك ایاقلری التنده قالدیلر ﴿ مثنوی ﴾ داده بودش صنع حق جمعیتی * که همی زد یك تنه برامتی) حق تعالینك صنعی اول جعفره بر جمعیت ویرمش ایدی که بر قوم اوزره یك تنه کندوینی اوردی یعنی خدای تعالی حضرتلرینك صنع پاکی اکا بر جمعیت درون وبر مرتبه قوت دل ویرمشدیکه یالکز باشنه کندیسنی اول جمعیت دل واسطه سیله بو قومه بی باك اوردی ﴿ مثنوی ﴾ چشم من چون دیدروی آن قباد * کثرت اعداد از چشمم فتاد) بنم کوزم چونکم اول قبادك یوزینی کوردی کثرت اعداد بنم کوزمدن دوشدی بو بیت یا جعفر رضی الله عنه لساندن انك حالنی حکایه ایتمك طریقیله دینلمشدر یعنی جعفر رضی الله عنه حضرتلری دیرکه چونکم بنم چشم باطنم اول قباد حقیقی و پادشاه معنوینك وجه پاکنی کوردی کثرت اعداد بنم کوزمدن ساقط اولدی یاخود حضرت مولانا قدس سره العزیز طرفندن اوله دیرکه چونکم بنم چشم جانم اول قبادك یعنی جعفر رضی الله عنه حضرتلرینك روح شریفنی وذات لطیفنی کوردی اعدادك چوقلغی بنم کوزمدن دوشدی اولکی معنی انسبدر ﴿ مثنوی ﴾ اختران بسیار خورشید ار یکیست * پیش او بنیاد ایشان مندکیست) اخترلر چوق وخورشید اکرچه بردر انك اوکنده اول اخترلرك بنیادی مندکدر یعنی اخترلرك چوقلغنه اعتبار یوقدر اکرچه کونش بر کواکب فتی چوقدر لکن انلرك بنیادی خورشید اعظمك اوکنده متلاشی ومضمحل در پس انلرك چوق اولمسنك نه فائده‌سی واردر وشمسك بر اولمسنده هم نه ضرر وار چونکم بر کمسه نك وجودنده قوت الهی ونصرت ربانی اوله انك یالکز اولمسنده واکا مقابل اولان اعدانك چوق اولمسنده ضرر یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ کر هزاران موش پیش آرند سر * کربه را نی ترس باشد نی حذر * کی به پیش آیند موشان ای فلان * نیست جمعیت درون جانشان) اکر نیجه بیك موش باش ایلرو کتورسه‌لر کربه نك نه ترسی اولور نه حذری اولور زیرا ای فلان موشلر نیچون ایلرو

كاورلر انلرك درون جاننده جمعيت يوقدر يعنی نيچه بيك فاره مثلا كرباش ايلرو كتورسه‌لر وكربه‌نك اوزرينه يوروسه‌لر كربه‌نك انلردن نه خوف وحذری اولور انكيچونكه انلرك درون جاننده اتحاد وجمعيت يوقدر پس انلر نيچه ايلر وكاورلر جمعيت ايدوب ايلرو كلمكه قادر اوله مزلر انكيچون كربه انلرك نيچه بيكندن قورقمز كذلك موش سيرت اولان اصحاب تفرقه دخی اهل جمعه نسبتله بويله در اهل جمع اصحاب تفرقه‌نك يوز بيكندن قورقمز انكيچونكه انلر (تحسبهم جميعا وقلوبهم شتى) آيت كريمه‌سنك مفهومنه مظهر اولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ هست جمعيت بصور تنها فشار * جمع معنی خواه هين از كردكار * نيست جمعيت زبسياری جسم * جسم رابر بادقائم دان چواسم * دردل موش اربدی جمعيتی * جمع كشتی چند موش از حميتی * برزندی چون فدائی حمله * خويش رابر كربه بی مهله) صورتده اولان جمعيت فشاردر آكاه اول كرد كاردن جمع معنی استه فشار باطل و بيهوده معناسنه در يعنی صورتلرله اولان جمعيت باطل وبی فائده در عند العقلا والعرفا اكا اعتبار يوقدر اكر جمعيت استر ايسك كرد كار حضرتلرندن جمعيت معنی استه يوخسه جمعيت صورتك اصلا نفع وفائده سی يوقدر جمعيت جسم چوقلغندن اولمزسن جسمی اسم كبی باد اوزره قائم بيل شول جسملرك كه بنيادی بادهوا اوزره قائم اوله انلرك‌نه دوام وثباتی اولور پس برالای قلوبی متفرق اجسام بريره جمع اولسه عاقل قتنده اسامئ كثيره‌نك بريره جمع اولمسی كبيدر اتحاد درون وجمعيت باطن اولمدقد نصكره كثرت اجسامه اعتبار اولمزنته‌كم اكثر كفره حضرت نبی عليه السلامك عصر شريفنده چوق اولورلردی وقبائل شتی جمع اولوب بريره كاورلردی وحضرت نبی عليه السلامك اصحابی انلره نسبت قتی اقل قليل اولوردی اما بونلرده اتحاد واتفاق اولديغندن وانلرده تفرقه وعدم اتفاق اولديغندن باذن الله بونلر انلره غالب اولورلر وانلری منهزم وشكسته قيلورلردی فی المثل موشك كوكلنده اكر بر جمعيت اوليدی برقاچ موش حميتلرندن كوكل برايدوب جمع اولوردی و بربرلريله اتحاد واتفاق قيلوردی فدائی يكتلر كبی برحمله ده كندولرنی كربه اوزره برمهله سنزا وررلردی يعنی اكر انلرك كوكلنده جمعيت اوليدی فدائی دلاورلر كبی برحمله ايدوب بلا مهلت كندولرنی كربه اوزره اوررلردی واندن خوف ايتميوب اكا مقابل طوررلردی ﴿ مثنوی ﴾ آن يكی چشمش بكندی از ضراب * وآن دكر كوشش دريدی هم بناب * وآن دكر سوراخ كردی پهلوش * از جماعت كم شدی بيرون شوش * ليك جمعيت ندارد جان موش * بجهد از جانش ببانك كربه هوش * خشك كردد موش زآن كربه عيار * كربود اعداد موشان صدهزار) اكر موشلرده اتفاق واتحاد اوليدی لابد كربه‌يی يكرلردی اول بريسی

كربه‌نك جشمنی مضاربه‌دن قوپارردی اول بری دخی کربه‌نك کوشنی دیشیله
هم یرتاردی واول بریسی دخی اول کربه‌نك پهلوسنی سوراخ ایلردی دلك دلك
قیلوردی تاکم کربه‌نك جماعتدن خلاصی وطشره قورتلسی اولمزدی بیرون شو
وصف ترکیبیدر طشره اولمق ونجات بولمق معناسنه کم شدی نشدی معناسنه‌در
اکر خلاص اولوردی دینسه دخی جائزدر یعنی بوموشلر اکر جمعیت ایدوب اتفاقله
کربه‌نك اوزرینه هجوم ایلسه‌لردی لابد اول کربه بوقدر جماعتك الندن خلاص
اوله‌مزدی ولیکن جنس موشك جانی جمعیت طوتمز اول موشك جانندن کربه‌نك
آوازیله عقلی صچرار یعنی موشـك کربه‌نك آوازنی اشـتدکده انك جانندن
عقلی کیدر موش کربهٔ عیـاری کوردکده اول کربهٔ عیار دن خشك اولور
وقورقوسندن قوت وجرأتدن خالی ویابس قالور اکر موشلرك اعدادی
صد هزار اولورسـه‌ده وکربه یالکزجه اولورسـه‌ده ﴿ مثنوی ﴾ از رمهٔ
انبه‌چه غم قصابرا ＊انبهیٔ هش چه بندد خواب‌را) مثلا چوق رمه‌دن قصابه نه غم
یعنی چوقلق غنم سورو سندن قصابه غم یوقدر عقلك کثرتی خوابی نیجه باغلر
یعنی عقل هرنه قدر چوق اولسـه دفعه قادر اولمز وخواب اندن قورتلمز پس
حق تعالینك قوت وجمعیت وبردیکی کسه‌لر بوکا بکزر (م ی) مالك الملك ست
جمعیت دهد ＊ شیررا تابرکهٔ کوران جهد ＊ صد هزاران کورده شـاخ دلیر ＊
چون عدم باشند پیش صول شیر) حق تعالی مالك الملك درشیره جمعیت وبرتا کم
اول شیر یبان صغرلرینـك سوروسی اوزره صچرار کورکاف عجمینك ضمیله یبان
صغرنه دیرلر کاف عجمینك فتحه سـیله سورویه دیرلر یعنی حق تعـالی وتبارك
حضرتلری شول مالکدرکه هرکیمه دیلرسـه ملکی اعطا ایلر جمله دن ارسلانه
برقوت جمعیت ویرر که تاکم اول ارسلان اول جمعیت دل واسـطه سیله یبـان
صغرلرینك سوروسی اوزره حمله ایدوب صچرار نیجه یوز بیك‌ده شاخ ودلیر اولان
یبان صغری شیرك صولتی وهیبتی اوکنده عدم کبی اولورلر یعنی یبان صغرلرینك
هر برینـك چوق بوینوزلری وار ایکن وبری برلری مابینده هر بری دلیر وقوی
ایکن شیر دلیرك صوتنی اشیدوب صولتنی کوردکلرنده انك صولتی وسطوتی اوکنده
یوق اولورلر وبی‌تاب وبی‌توان اولورلر (م ی) مالك الملك ست بدهد ملك حسن ＊
یوسفی‌را تابود چون ماه مزن) اول خدای متعال شول مالك الملکدرکه ملك حسنی
بریوسفه ویرر تا کم ماه ابرکبی اولور مزن مزنه‌نك جمعیدر مزنه ابر سپیده دیرلر
بعض نسخه‌ده ماه برنه ماء دوشمشدر بودخی لطیفدر یعنی (قل اللهم مالك الملك
تؤتی الملك من تشاء وتنزع الملك ممن تشاء وتعز من تشاء وتذل من تشاء بیدك الخیر
انك علی کل شیء قدیر) آیت کریمه‌سنك موجبنجه سن اول پادشاهلر پادشاهنه

مالك الملك دیکه جمیع ملکك مالکی اولدرهمان فی الحقیقه وآنك ملکی قتی چوقدر
شول کسه یه که شجاعت ملکنی ویره اول برشیر دلیر کبی اولوب هزاران بیان
صغر ینك سوروسندن خوف وحذر ایلر وشول قوانه که ملك حسنی ویره آنی
عزیز وجمیل ایلر ومحبوب قیلر نتکم یوسف صدیق حضرتلرینه حسن ملکنی
ویردی تاکم اول یوسف ابرسپیدك آب لطیفی کبی اولدی یاخود سحاب لطیفك
ماه منیری کبی هاله ضیا ویردی ﴿ مثنوی ﴾ دررخی بنهد شعاع اختری *
که شود شاهی غلام دختری) بریوزده اختره منسوب شعاعی قور که برشاه بردخترك
غلامی اولور یعنی شول مالك الملك اولان اللهدرکه بردخترك یوزنده اخترشعاعی
قور که آنی کوکب دری کبی نورانی وجمیل ایلر حتی برصاحب سلطنت پادشاهانك
غلامی واسیری اولور وخسروکبی اول شیرینه بنده لکلر قیلور وآنك یولنده تاج
وتختنی ودولت وبختنی فدا ایلر بلکه جان وباشنی اول بذل قیلر ﴿ مثنوی ﴾
بنهد اندر روی دیکرنورخود * که بیند نیمشب هرنیك وبد) غیری یوزده کندی
نورنی قورکه نیم شبده هرنیك وبدکورینور بیند متعدی اولقده جائزدر بووجه اوزره
معنی برآخر یوزده کندی نورنی قورکه اول نور نیم شبده هرنیك وبدی کورر دیمك
اولور بند کورینور معناسنه اولمق هم جائزدرکه بونده کورینور معناسنه درفارسیده
برفعل هم متعدی اولور وهم لازم اولور قرینه اقتضا ایلدیکنه کوره اکا معنی ویریلور
یعنی اول مالك الملك اولان پادشاه اعظم برآخر یوزده کندی نورپاکنی قورکه مراد
اول یوزدن رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك وجه شریفی وجمال
لطیفیدرکه آنك نورر ویندن نصف اللیلده هرنیك وبدکورینوردی نتکم حضرت
عائشه رضی الله تعالی عنها بزحضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلمك
نور وجهندن شب تاریکده بعض شیلری خانه ایچره بولوردق وکورردك بیوردیلر
واول حضرتك وجه منیری قمردن انور وآفتابدن احسن اولدیغنه اصحاب کرامدن
چوق کمسه شهادت قیلمشلر وناقل اولمشلردر نتکم ترمذی ابو هریره رضی الله تعالی
عنه حضرتلرندن بوحدیث شریفی روایت ایتمشلردر قال ابوهریرة رضی الله تعالی
عنه (مارأیت احسن من رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم کأن الشمس تجری
فی وجهه الی آخره وعن جابر بن سمرة قال رأیت النبی صلی الله تعالی علیه وسلم فی لیلة
اضحیان فجعلت انظر الی رسول الله صلی الله تعالی علیه وسلم والی القمر وعلیه حلة
حمراء فاذا هو احسن عندی من القمر ﴿ مثنوی ﴾ یوسف وموسی زحق بردند نور *
دررخ ورخسار ودرذات الصدور) یوسف وموسی علیهما السلام حضرتلری
حق تعالیدن نور ایلتدیلر رخ ورخسارده وذات الصدورده یعنی حضرت
یوسف علیه السلام رخنده وذات صدورنده حق تعالیدن نور آلدی وآنك صدر

شريفنه نورحقله طوالدی حتی رخسار لطیفنه دخی اول نور چیقوب سرایت قیلدی
ووجه منیری ماه بدرکبی اطرافیا کنافه پرتو صالدی وحضرت موسی علیه الصلوة
والسلام دخی حضرت حقدن نور آلدی وآنك دخی صدر شریفنه نور الهی
طوالدی حتی وجه مبارکنه چیقوب اندن برق اوروب اطرافنه شعشعه کستر اولدی
(م ی) نور موسی بارقی انگیخته * پیش رواوتو بره آویخته * نور رویش
آنچنان بردی بصر * که زمرد از دو دیده مار کر * اوز حق درخواسته تا تو بره *
کردد آن نور قوی را ساتره) موسی علیه السلام حضرتلرینك نور وجهی بر بارق
قوپرمش یوزینك اوکنه او موسی تو بره آصمش ایدی بونده تو بره دن مراد
یوزلرنی وکوزلرنی ستر قیلان و بوروبن کلیم پاره سی اولور که کندی کلیملرندن
تو بره کبی دیکوب مبارك یوزلرنی آنکله ستر قیلمشلر ایدی وغیری شیدن نقاب ایتمیوب
کندی کیدکلری کلیم پاره سندن تو بره ایتدکلرینك اصلی وسببی عن قریب کلور
زیرا اول حضرت موسی نور وجهی آنچلاین بصری کیدرردی که زمرد حمله ایدیجی
مارك ایکی کوزندن کیدرردی کرحله یه دیرلر بودخی وجهدر که زمرد مارك ایکی
کوزندن کری کیدرردی یعنی اول موسی علیه السلامك یوزینك نوری آنچلاین
خطف ابصار ایلرو کوزلرك کروفرنی ازاله ایدوب کیدرردی که زمرد مارك ایکی
کوزلرندن کروفری نته کم کیدرردی اول موسی علیه السلام چونکم کندی وجه
منیرینك خطف ابصار ایلدیکنی کوردی حق تعالیدن وجه مبارکنی ستر ایدیجی
تو بره استدی تا کم تو بره اول قوی اولان نوری ساتره اوله وا کا پرده اولوب خلقك
کوزلری انك جانبنه نظر قیلمغه قدرت بوله * مثنوی * تو بره کفت از کلیمت
سازهین * کان لباس عارفی آمد امین * کان کسا از نور صبری یافتست * نور جان
در تار و پودش تافتست * جز چنین خرقه نخواهد شد صوان * نور مارا برنتابد
غیر آن * کوه قاف از پیش آید بهر سد * همچو کوه طور نورش بردرد) حق سبحانه
وتعالی حضرتلری اول موسی علیه السلامه دیدی ای موسی آکاه اول تو بره یی
کندی کلیمکدن دوز زیرا اول عارفه منسوب اولان لباس امین کلدی یعنی اول
بنی بیلیجی اولان کمسه نك لباسی امین اولدی زیرا اول کسا نوردن بر عظیم صبر
بولمشدر جان نور آنك تار و پودنه طلوع قیلمشدر یعنی یاموسی اول کیدیکك کسا
نوردلدن بر صبر وتحمل ایتمك بولمش جان نوری عرض وطولنه وجمله تار و پودنه
طوغمش وسرایت قیلمش وجان نوریله اوممتاد اولمش وزیاده انسیت قیلمشدر اویله
اولیجق بوینجلاین خرقه دن غیری اول نور وجهه صوان اولمق استمز صوان ضمله
وکسرله قفتان ولباس قیوب حفظ ایلدکاری وعایه دیرلر بونده اول وجه منیرك
وعاسی و پرده سی معناسنه اولور یعنی حق سبحانه وتعالی ایتدی یاموسی بوسنك

کیدیکك خرقه دن غیری اول وجه منیره پرده ونقاب اولمیسه‌در اول خرقه دن غیری بزم نور یوزه طاقت کتورمیه‌سیدر فرضا کوه قافی اول قوی اولان نوره سد وحجاب ایلمکدن اوتری اکر اوکه کتوره سن انك نوری کوه طوری پرتدیغی کبی پرتاریدیغی کوه طوری تجلی نوری نیجه پرتوب پاره پاره ایلدیسه اول وجه منیرك نوری هم کوه قافی مدکوك ومتلاشی ایلر واول کوه قاف اول قوی اولان نوره سد وحجاب اوله مز ﴿ مثنوی ﴾ از کمال قدرت ابدان رجال * یافت اندر نور بیچون احتمال) حق تعالینك کمال قدرتندن ابدان رجال نور بیچوندن تحمل بولدی یعنی کمال قدرت الهیه‌دن رجال اللهك بدنلری حق تعالینك بیچون اولان نورنه تحمل ایتك بولدیکه اول رجالك نور بیچونی احتمال ایلدیکی کبی سائر اشیا آنی احتماله قادردکلدر ﴿ مثنوی ﴾ آنچه طورش بر نتابد ذره * قدرتش جا سازد از قاروره * کشت مشکات وزجاجی جای نور * که همی دردزنور آن قاف وطور) اول نسنه که طور اکا بر ذره طاقت کتورمز اول خدانك قدرتی بر قاروره دن اکا یردوزر مشکات و برزجاجه جای نور اولدیکه نوردن اول قاف وطور پرتلور یعنی اول اللهك نوری که طورطاغی اکا برذره طاقت کتورمز وتحمل قیله‌مز اول اللهك قدرتی اول نوراعظمه کوکب دری کبی اولان برزجاجه دن محل دوزر کورکه مشکات و برصافی زجاجه محل نور الهی اولدیکه اول نور الهیدن قاف طاغی وطور پاره پاره اولور وتحمل قیلیوب مدکوك ومتلاشی اولور اما مشکات وزجاجه حق تعالینك قدرتیله اول نور اعظمه تحمل قیلور ومحل اولور بو ابیات شریفه سورهٔ نورده اولان آیت کریمه‌یه اشارتدر او اور وبو آیت کریمه‌نك تحقیق وتفصیلی وتأویلی ایکنجی دفترده ظاهرشدن فضل لقمان سرخنده * نورهای چرخ بریده پست * بیننك شرحنده مرور ایتمشدر انده طلب اولنه (مثنوی) جسمشان مشکات دان دلشان زجاج * تافته برعرش وافلاك این سراج * نورشان حیران این نورآمده * چون ستاره زین صبحی فانی شده) اول رجال اللهك جسملرینی سن مشکات قلبلرینی زجاجه بیل عرش وافلاك اوزره بوسراج یالدرامش وطالع اولمشدر یعنی الله تبارك وتعالی حضرتلرینك نورعظیمی فی المثل برمصباح کبی بیل ونبیلر علیهم السلام وولیلر قدس الله اسرارهمك قلبلرینی قندیل صافی کبی بیل وجسملرینی قندیل قودقلری کوه کبی بیل که اکا دریچه دخی دیرلر و بوعالمی برخانه کبی وعرش اعلایی بوعالم خانه سنك سقفی کبی بیل چون برخانه‌نك ایچنده برمشکات اولسه واول مشکات ایچره برکوکب دری کبی زجاجهٔ صافی اولسه آنك ایچنده اولان مصباحك نوری سقف خانه‌یه ایریشوب اول خانه‌نك در ودیوارنه ضیا ویردیکی کبی انبیا علیهم السلامك واولیای عظامك دخی بوخانهٔ عالمده اولان مشکات کبی جسملرینك

وزجاجهٔ صافی کبی اولان قلبلرینك نوری عرش وافلاك اوزره چیقمش وآسمان واملایه ضیا کستر اولمشدر اول عرشك وافلاکك نورلری بوخانهٔ عالمده اولان مشکات وزجاجه‌نك نورینك حیرانی کلمشدر بو صحرادن ستاره کبی انلرفانی اولمشدر یعنی عرش وافلاکك وسائر اشیای تابناکك نورلری یوزینده مشکات وزجاجه مثابه‌سنده اولان جسم وقلبك نورینك حیرانی کلمش وضیاسنك والهی اولمش ستاره‌لرضحوهٔ کبری وقتنده نیجه فانی اولمش ایسه انلرك نوری دخی بوصحرای اکبرك نورندن اویله فانی اولمشدر ﴿مثنوی﴾ زین حکایت کرد آن ختم رسل * ازملیك لایزال ولم یزل * که نکنجیدم درافلاك وخلا * درعقول ودرنفوس باعلا * در دل مؤمن بکنجیدم چوضیف * بی‌زچون وبی چکونه بی زکیف) اول ختم رسل بوندن حکایت ایتدی لایزال ولم یزل اولان ملکدن لایزال یانك ضمیله صیغهٔ مجهول اوزره اوقنور زال یزیل دندر یرندن ایرلمش ومرتبه‌سندن ایرلمش معناسنه‌در باع بیع بابندندر لایزال یانك فتحه سیله اوقنمق هم اولیدرکه ینه زوالدندر لم یزل زال یزول دن زائل اولمق معناسنه‌در زوالدندر یعنی اول مرسلینك ختمی اول زائل اولمین وذاتنده نقصان وزوال کلمین ملیك مقتدردن اوتری حکایت ایلدی وبویله دیوسویلدیکه ملیك مقتدر بویله دیرکه بن افلاك وخلایه صیغمدم عقول ونفوس باعلایه هم صیغمدم اما تقی ونقی اولان مؤمن قولك کوکلنه ضیف کبی چونسزدن وچکونه سزدن وکیفسزدن صیغدم یعنی مؤمن قولك قلبنه شویله صغدم که آنده چون وچکونه وکیفیت وکمیت وظرفیت ومظروفیت اعتباری یوقدر بلکه اول بنم تجلیاتمك ظهور محلی ومرآتی اولدی وبو اعتبارله بکا واسع کلدی دیمك اولور وبو ابیات شریفه بوحدیث قدسی‌یه اشارت اولورکه حضرت نبی مکرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرت حقدن حکایت ایدوب بیوررلر * قال الله تعالی ماوسعنی ارضی ولاسمائی ولکن وسعنی قلب عبد المؤمن التقی النقی الورع * وبو محله مناسب اولان تحقیق نقش فصوصه واقع شرحزده فص شعیبیه‌ده مذکور اولمشدر آنده طلب اولنه ﴿مثنوی﴾ تابدلالی آن دل فوق وتحت * یابدازمن پادشاهیها وبخت) تاکم اول دلك دلاللغی سببیله فوق وتحت بندن پادشاهلقلر وبخت بوله یعنی اول تقی ونقی اولان عبدك قلبی واسطه سیله اسفلده واعلاده اوللر بندن پادشاهقلر وبخت وسعادتلر بوله‌لر ﴿مثنوی﴾ بی چنین آینه از خوبی من * برنتابدنی زمین ونی زمن) بوتجلین آینه سز بنم خوبلغمدن نه زمین ونه زمن طاقت کتورمز یعنی حق سبحانه وتعالی انسان کامل حقنده بیورر بنم خوبلغم ومحبوبلغم جهتندن اولان ظهورلر وتجلیلره بوتجلین برآینه سز هم زمین وهم زمان وهم کون ومکان طاقت کتوره‌مز بلکه بنم خوبلغمك تجلیسنه

واوصاف کامله مك ظهورنه بونك کبی بر مظهر ومجلی آیینه طاقت کتورر بیوردی
﴿مثنوی﴾ بردو کون اسب ترحم تاختم * پس عریض آیینهٔ برساختم * هردمی
آیینهٔ پنجاه عرس * بشنو آیینه ولی شرحش مپرس) ایکی کون اوزره بن ترحم اسبنی
سوردم زیاده عریض بر آیینه دوزدم هر بردم بو پنجاه عرس اولور آیینه دن آیینه یی
ایشت ولیکن آنك شرحنی صورمه عرس ضم عین وسکون رایله دوکون طعامنه
دیرلر پنجاه عرس اللی دراودوکون طعامی دیمکدر یعنی حق سبحانه تعالی
حضرتلری بیوررکه بن ایکی جهان اوزره مرحمت وقدرت اسبنی سوردم زیاده
بر عریض وطویل آیینه دوزدم که اول انسان کاملك وجودیدر که ظاهری و باطنی
وصورتی ومعنابی جمع ایلمشدر هر بردمده بو اللی دوراو طعامی اولان آیینه دن آنك
آیینه اولدیغنی ایشت اما آنك شرحنی صورمه یعنی انسان کاملك وجودیکه نیجه
یوز درلو ایکان طعام روحانی وغدای نورانی صاحبیدر هر بردمده بو انواع اطعمهٔ
روحانی صاحبی اولان مرآت الهیدن آیینهٔ الهی ومرآت اوصاف ربانی اولدیغنی
ایشت آنك آیینه اولمسنی ایشتمکه ومرآت اسرار ربانی اولدیغنی کوش ایتمکه
وفهم ایلمکه سنده قابلیت واردر اما آنك شرحنی یعنی روحنی صورمه زیرا روحی
بیلمکه وآنك حقیقتنی فهم قیلمغه سنده قابلیت واستعداد یوقدر انکیچون حق تبارك
وتعالی روحدن سؤال ایلدکلری وقتده (قل الروح من امر ربی) دیو حبیبنه امر
ایلدی پس انسانه لازم اولان بواولورکه بر مرآت الهینك مظهر اوصاف ربانی
اولدیغندن سؤال ایلیه وآنی دکلیه اما آنك روحندن سؤال ایلمیه که آنك بیلمسی
هرکسه یه ممکن دکلدر ﴿مثنوی﴾ حاصل این کز لبس خویشش پرده ساخت *
کو نفوذ آن قرامی شناخت * کر بدی پرده زغیر لبس او * پاره کشتی کربدی کوه
دو تو * زآهنین دیوارها نافذ شدی * توبره با نور حق چه فن زدی) حاصل
کلام بوکه حضرت موسی علیه الصلوة والسلام کندی لباسندن اول نوره پرده
دوزدی زیرا اول موسی علیه السلام قرکبی اولان یوزك نورنك نفوذنی بیلدی
وفهم ایلدی اکرفرضی اول حضرتك لباسندن غیری اول نوره پرده اولیدی اکر
ایکی قات طاغ اولیدی پاره پاره اولوردی وتحمل قیله میوب فنا بولوردی دمور
دیوارلردن فرضا نافذ اولور وتجاوز قلوردی حق تعالی حضرتلرینك نورنه توبره
نه فن اورردی غیری لباسدن اولان توبره نور حقه فن اورمغه ومقابل طورمغه اصلا
قادر اوله مزدی (می) کشته بود آن توبره صاحب تفی * بوده وقت شور
خرقهٔ عارفی) اول توبره کویا بر صاحب تف وقت شورده عارفه منسوب خرقه
اولمشدی یعنی عارفك سوز وکداز وشورش ونیاز وقتنده اولان خرقهٔ جسمی
نیجه صاحب تف اولوب انك تف وتابنه نه مرتبه تحمل ایلدیسه اول روی موسی

عليه السلام اوزره اولان نوره دخی وقت سوزده عارفه منسوب اولان برخرقه کبی اولمشدی ﴿مثنوی﴾ زآن شود آتش رهین سوخته * کوست با آتش ز پیش آموخته) مثلا اول سببدن آتش سوخته یه رهین اولورکه او آتشه اولدن اوکرتمشدر سوخته قاوه دیرلر معنی اول جهتدن آتش قاوه رهین وقرین اولورکه اول سوخته اولدن آتشنه برمقدار یانمش واوکرنمش وآنکله معتاد اولمشدر ﴿مثنوی﴾ وزهوا وعشق آن نور رشاد * خود صفورا هر دودیده باد داد * اولا بربست یك چشم وبدید * نور روی اووآن چشمش پرید * بعد ازآن صبرش نماندووان دکر * برکشاد وکرد خرج آن قمر) اول نور رشادك هوا وعشقندن خود صفورا هر ایکی کوزنی باده ویردی صفورا حضرت شعیب علیه السلامك کوچك قزینك اسمیدرکه حضرت موسی علیه السلامك زوجه سی اولدی وحضرت موسی علیه السلام حضرت شعیب علیه السلامه آنك مهرندن اون سنه خدمت ایتمکله آنی آلدی یعنی اول منبع رشاد ومعدن سداد اولان موسی علیه السلام حضرتلرینك نورنك عشقندن وهواسندن اوزی خود حضرت موسی علیه السلامك خانونی ایکی کوزنی باد هواسنه ویردی اولا برکوزنی باغلدی و برکوزیله اول حضرتك نور روینی کوردی وآنك اول کوزی اوچدی یعنی اول وجه منیره طاقت کتوره میوب انك کوزنك نوری زائل اولوب کوزندن قاچدی اندنصکره بنده اول صفورانك صبری قالمدی واول برآخر کوزنی آچدی واول قمره خرج ایلدی یعنی صفورا انك اول بدرمنیر کبی اولان وجه پاك وروی تابناکنه باقوب اوکوزنی دخی انك یوزی تماشاسنده فدا ایلدی (می) همچنان مرد مجاهدنان دهد * چون بروزدنور طاعت جان دهد) آنجلین که مرد مجاهد اول حق بوانده نان ویرر چونکه نور طاعت اکا اوره جان ویرر یعنی صفورانك حضرت موسی علیه السلامك روی تابناکنی مشاهده قیلقده اول برکوزی ویرمسی وصکره برآخر کوزنی دخی اکا بکزرکه مجاهد فی سبیل الله اولان کمسه حق تعالینك راه طاعتنده اولانان وخوان بذل ایلرچونکم حضرت حق جانبندن اکا نورطاعت ایریشه جاننی بذل ایلر (بیت) مالی سوی روحی وباذل روحه * فی حب من یهواه لیس بمسرف (می) پس زنی کفتش زچشم عبهری * کزدست رفت حسرت می خوری * کفت حسرت میخورم که صدهزار * دیده بودی تاهمی کردم نثار * روزن چشم زمه ویران شدست * لیك مه چون کنج درویران نشست * کی کذارد کنج کین ویرانه ام * یاددارد ازوراق وخانه ام) پس برزن اول صفورایه دیدی عبهری اولان کوزدن عبهر نرکسه دیرلر بعضلری زرین قدح دیدکاری شکوفه یه دخی دیمشلر یعنی برخاتون اول صفورایه دیدی ای خاتون

سعادت مشحون نرکس بنی اولان کوزلرندن اوتری که السکندن کندی حسرت
یرمیسن واول کوزلر ایچون نحیف قیلو رمیسن صفورا اول خاتونه ایتدی بلی
حسرت یرمکه یوز بیك کوزم اولیدی تا کم اول وجه منیرك تماشاسنده آنی بر برفدا
ونثار قیلیدم اکرچه بنم چشم روزنی ماه منیردن ویران اولمشدر لیکن ماه کنج کبی
ویرانه ده اوتورمشدر یعنی نور ماهه پرده اولان سقوف وجدار ویران اولدقدن
صکره اول ماهك نور ویرانه نك هر برنه واصل ونائل اولدیغی کبی اول وجه منیردن
ظهوره کلان نوردخی اکرچه بنم چشم روزنه سنی ویران ایلمشدر اما کنج ویرانه ده
اوتوردیغی کبی اول نور کاوب بنم ویران اولان چشم خانه سنده اوتورمشدر کنج
چون قورکه بنم بوویران کبی اولان چشممی یاده کتوره رواقدن و بنم خانه مدن
رواق صوندرمه یه دیرلر یعنی برکسه نك فی المثل بر معمور اولان خانه سی اتسه
برعظیم خزینه اولسه واول خانه نك در ودیواری وطاق ورواقی خرابه مشرف
اولسه خزینه اول خانه نك خراب اولمسندن اوتری صاحبنه غم چکدرمز و یادنه
دخی کتورمز کذلك بنم بودرونمده اولان کنج نورانی وخزینهٔ روحانی بنم بو چشمم
رواقنك وچشم طاقنك خراب اولمسندن اوتری بکا غم چکدرمز وخاطره دخی
کتورمز زیرا بو خزینهٔ دل اکا نسبت نعم البدل دردیدی پس حضرت یوسف
علیه السلامك دخی نور وجهنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾

نور روی یوسفی وقت عبور * درفتادی دردر بچکهای دور * پس بکفتندی
درون خانه در * یوسفست این سو بسیران وکذر) یوسفه منسوب اولان رویك
نوری عبور وقتنده یعنی حضرت یوسف علیه السلامك روی پاك وجمال تابناکنك
نوری اول حضرت اسولق مصر ایچره مرور ایلدیکی زمانده ایراق اولان
در بچه جکاره دوشردی بعض نسخه ده میفتادی درشبك پرقصور واقع اولمشدر
بو نسخه اوزره معنی آنك نور رویی وقت عبورده هر قصرلرك شبکه لرینه دوشر
و پنجره لرندن ایچرو کیروب درون خانه یی روشن ایلردی پس خانه ایچره اولان
کسه لر دیرلردی بوطرفده یوسف علیه السلام سیران وکذرده در ﴿ مثنوی ﴾

زآنکه بر دیوار دیدندی شعاع * فهم کردندی پس اصحاب بقاع * خانه را کش
دریچه است آن طرف * دارداز سیران آن یوسف شرف * هین دریچه سوی
یوسف باز کن * وزشکافش فرجهٔ آغاز کن) زیرا که دیوار اوزره شعاع کوررلر پس
اصحاب بقاع فهم ایدرلردی یعنی خانه ده اولان کسه لر یوسف علیه السلامك
اول طرفده اولدیغن اول جهتدن بیلورلردیکه آنك وجه منیرنك شعاعی خانه نك
در ودیوانه دوشر وخانه ایچره اصحاب بقاع آنك شعشعهٔ رویینی کوررلر وفهم
قیلورلردی که ینه یوسف علیه السلام بوطرفده سیرده وکذرده در برخانه نك که

اول خانه‌نك اول طره‌ده دریچه‌سی واردر اول یوسفك سیرانندن شرف طوردی یعنی هرقنغی خانه که یوسف علیه السلامك سیره و کذرکاهی طرفنده دریچه طونیدی اول خانه سائر خانه‌لر اوزره شرف طوردی ای عاشق یوسف حقیقیدن سندخی آکاه اول کوکل خانه سندن یوسف حقیقی جانبنه بردریچه کشاد ایله واول کوکل روزنه سنك شکافندن تفرج آغازایله فرجه بوزده فتح فایله تفرج معناسنه اولور (م ی) عشق ورزی آن دریچه کردنست * کز جمال دوست سینه روشنست * پس همواره سوی معشوقه نکر * این بدست تست بشنو ای پدر) عشق ورزلك اول دریچه ایتمکلکدرکه دوستك جمالندن سینه روشندر عشق ورز وصف ترکیبیدر عشقه سعی ایدیجی معناسنه اکا متصل اولان یا مصدریه در یعنی یوسف حقیقی ومحبوب ذاتینك عشقنه سعی ایتمكلك نه دردیرسك خانهٔ قلبه اول روزنه‌یی ایتمکدر تا آنك پرتوجمالی سنك خانهٔ درونکه دوشه که دوستك جمالندن سینهٔ عاشق روشندرچونکم سن کوکل خانه سنه برروزنه یاپاسن و یوسف حقیقی طرفنه کوکلدن بر منظره آچه سن پس همواره معشوق طرفنه نظرایله وهیشه محبوب معنوی جمالك نوریله خانهٔ قلبی روشن ایله ای پدر بوسنك الکده . در ایشت یعنی ای طریقده پدرمثابه سنده اولارکه یوسف حقیقی طرفنه کوکل خانه سندن برروزنه پیدا ایلمك حالا سنك دست عقلکده وقید ارادتکده‌در همان ایشت ﴿ مثنوی ﴾

راه کن درندرونها خویش را * دورکن ادراك غیراندیش را) اندرونلرده کندك ایچون یول ایله غیراندیش اولان ادراکی دور ایله یعنی اول محبوب حقیقی ویوسف معنوی جانبنه درونلردن کندی روحك ایچون بر یول پیدا ایله خانهٔ دلده غیری فکرایدیجی اولان عقل وادراکی قومه که ماسوی اندیش اولان عقل معاش سندن محبوب حقیقی‌یی دورایدیجی وآنك نوروجهنه پرده وحجاب اولیجیدر ﴿ مثنوی ﴾

کیمیاداری دوای پوست کن * دشمنان‌را زین صناعت دوست کن) کیمیا طوترسن پوسته دوا ایله دشمنلری بوصناعتدن دوست ایله عقل ومعرفت کیمیا کبیدر یعنی ای طالب معشوق حقیقی سن کندی خانهٔ قلبکده عقل ومعرفت کیماسنی طوترسن باقرکبی اولان پوشکه دوا ایله شول مرتبه که آنك ذلیل ودنی اولان وصفلرینی ازله ایلیه سن بوصناعتدن دشمنلری دوست ایله که نفسك اوصاف رذیله واخلاق ذمیمه‌سی دشمنلردر کیمیاکرلر صنعت کیمیادن حقیر ودنی اولان نحاس ورصاصی تبدیل ایدوب ذهب وفضه ایلدکلری کبی سن هم صنعتدن و بوعلم حکمتدن اعدای عدو اولان نفسکی تبدیل ایدوب دوست ایله وشیطاننکی اسلامه کتوروب کندیکه منقاد ایله تاکم (اسلم شیطانی علی یدی ولا یأمرنی الا بخیر) دیمکه لایق اوله سن ودشمنلرینی دوست ایلین صاحب سعادتلر مرتبه سنی بوله سن ﴿ مثنوی ﴾ چون شدی

زیبادان زیبارسی * کەرهاند روح را از بی کسی) چونکم سن زیبا و جمیل اولەسن اول زیبا وجمیلە ایریشورسن کە اول جمیل واطیف اولان پادشاه روحی بی کسلکدن قورتارر یعنی چونکم سن کندی ذاتکی وصفاتکی جمیل ولطیف ایلیوب زیبا اولەسن اول محبوب زیبایە ایریشوب واصل اولورسن کە اول جمیل ولطیف کندیە آشنا اولان کمسەلرك روحنی بی کسلکدن خلاص ایلر آنکلە مونس اولان روح خود اصلا بی کس اولمز ﴿ مثنوی ﴾ پرورش مر باغ جانهارا نمش * زندە کردە مردۀ غم رادمش) اول زیبانك نمی جانلر باغنە پرورش آنك دمی غم مردەسنی زندە ایلمشدر نمدن مراد فیض ولطافت اولور دمدن مراد نفس رحمانی وکلام ربانی اولور یعنی اول زیبا اولان محبوب ذاتینك فیض وحیات بخشی جانلر باغنە پرورش ویرمش ولطافت وطراوت مرتبەسنە ایرکورمشدر وآنك کلام حیاتبخشی غمدن اولمشی والملر ایچرە مردە اولمشی زندە قیلمشدر (می) نی همە ملك جهان دون دهد * صدهزاران ملك کونا کون دهد) اول مالك الملك اولان پادشاه برفوانە همان دوکلی جهان دون ملکنی ویرمز بلکە کونا کون ملك ویرر کە آنك ممالکی قتی چوق عوالمنە نهایت یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ برسر ملك جمالش داد حق * ملك تعبیر بی درس وسبق * ملکت حسنش سوی زندان کشید * ملکت علمش سوی کیوان کشید) حق سبحانە وتعالی اول یوسفك ملك جمالی اوزرە یعنی حضرت یوسف علیە السلامك ملك جمالندن فضلە حق تعالی ملکت تعبیری دخی بی درس وسبق اکا ویردی حق تعالی حضرتلری اکا جمیع عالمدە اولان حسنك نصفنی ویرمشدرنتەکم صحیحندە انە علیە السلام * یعطی شطر الحسن * روایت اولنمشدر اندنصکرە حق تعالی حضرتلری اکا تعبیر رؤیا ایلمکی اعطا قیلمشدرنتەکم سورۀ یوسفدە آنك لساندن حکایت ایدوب بیورمشدر * رب قد آتیتنی من الملك وعلمتنی من تأویل الاحادیث * پس انی ملکت حسن زندان جانبنە چکدی اما ملکت علم کیوان جانبنە چکدی کیوان زحل یلدزنك اسمیدر بوندە مرتبۀ اعلی مراد اولور یعنی حق تبارك وتعالی اکا ملك حسنی مسلم ایدوب پادشاه حسن اولدی ولیکن ملك حسن آنی زندان جانبنە چکدیکە عزیز مصرك خاتونی اکا محبت قیلوب کندیسنە مطیع ومنقاد کورمدکدە اکا تهمت ایدوب زندانە قودردی پس آنك حسنی آنك زندانە کیرمسنە سبب اولدی پس یدی سکز ییل مقداری زنداندە یاتوب علم تعبیر واسطەسیلە زنداندن خلاص اولدی شول دمکە عزیز مصر رؤیاسندە یدی لاغر نقریدی سمین کاوی اکل ایلدی کمسە آنك تعبیرنە قادر اولەمدی پادشاهك ساقیسنك اولدم حضرت یوسف علیە السلام خاطرنە کلوب پادشاهم تعبیر رؤیایە قادر وبو علمدە ماهر زنداندە محبوس اولان یوسفدر دیو نی تعریف ایلدی وکندی

رؤیاسنك تعبیرایلدیكنی دخی عزیز مصره سویلدی * وقال الملك ائتونی به استخلصه لنفسی فلما كلمه قال انك الیوم لدینا مكین امین (م ی) شه غلام اوشد ازعلم وهنر * ملك علم ازملك حسن آسوده تر) شاه مصرعلم وهنردن اوتری آنك غلامی اولدی یعنی عزیز مصر چونكم آنك بوعلمی كوردی آنك بومرتبه ده اولان هنرنه نظر ایركوردی بالطبع اكا محبت ایدوب آنك غلامی اولدی واكا * انك الیوم لدینا مكین امین * دیو خطاب قیلدی پس علم ملكی حسن ملكندن ممدوحتر ومقبولتر اولدی زیرا جمال صوری فانیدر اما جمال معنوی اولان عالم روحله قائم و باقیدر هروجهله ملك حسندن ملك علم اشرف وممدوحتر اولور

﴿ رجوع كردن بحكایت آن شخص وام كرده
وآمدن او بامید عنایت آن محتسب سوی تبریز ﴾

(م ی) آن غریب ممتحن از بیم وام * درره آمد سوی آن دارالسلام * شد سوی تبریز وكوی كلستان * خفته امیدش فراز كلستان) اول ممتحن اولان غریب بیم وامدن یعنی اول ذكری مقدما مرور ایلاین بورجه مبتلا اولان غریب بورج قورقوسندن اول دارالسلام جانبنه یوله كلدی یعنی بورج قورقوسندن یوله كاوب جنت كبی دار السلامه اولان تبریز طرفنه توجه و عزیمت قیلدی تبریز وكوی كلستان جانبنه كتدی آنك مراد امیدی كلك فرازنده صرت اوستنه یاتمش كوی كلستان تبریزه عطف تفسیر اولمشدر فراز كل اوستنده دیمكدر ستان چالقیون یاتمغه دیرلر وتقدیر كلام بویله دیمك اولوركه اول غریب ممتحن تبریز طرفنه وكلستان محله سی جانبنه كتدی آنك امیدی كل اوستنده صرتی اوزره یاتمش وزیاده راحت ایتمش ایدی یعنی كللر اوزره صرتی اوزره یاتوب استراحت و صفا ایلاین كسنه نه مرتبه راحت اولورسه آنك امیدی دخی كل اوزره یاتن كسنه كبی راحت وصفا بولمش ایدی ﴿ مثنوی ﴾ زدزدار الملك تبریزی سنی * برامیدش روشنی بروشنی) سنی اولان دارالملك تبریزدن آنك امیدی اوزره روشنلك روشنلك اوزره اوردی سنی عالی وروشن معناسنه در یعنی اولیا وصلحا ایله رفیع القدر اولان وروشنالك بولان دار الملك اولان تبریزدن اول غریبك امیدی اوزره روشنلك روشنلك اوزره اوردی وراحت اوزره راحتلر كلدی ﴿ مثنوی ﴾ جانش خندان شد ازآن روضهٔ رجال * ازنسیم یوسف مصر وصال) اول غریبك جانی اول روضهٔ رجالدن خندان اولدی یوسف مصر وصالك نسیمندن روضهٔ رجالدن مراد شهر تبریزدركه مردان الهینك منبت ومسكنیدركه حقیقت باغنك كللری اولان كامللر انده بتمشلر وظهور ایتمشلردر بوجمله دن شمس الدین تبریزی قدس سره

حضرتلریدر که اول روضهٔ رجالده نشو ونما بولمش واول دیاردن ظهوره کلمشدر پس بو غریب وامدارك جانی اول مردان الهینك روضه سندن شاد وخندان اولدی اول یوسف معنوینك نسیمندن ووصال مصرنك بوی، وشمیمندن آنك روح روانی راحت ومسرت بولدی (م ی) کفت یاحادی انخ بی ناقتی * جاه اسعادی وطارت فاقتی) اول غریب دوه سوریجی یه دیدی ای دوه سوریجی بنم دوه‌می چوکرد بکا اسعاد کلدی وفاقتم طایر اولدی حادی شعرله وترنمله دوه سوریجی یه دیرلرنته کم حدوت الابل حدوا دیرلر بن دوه‌یی سورمکله سوردم معناسن و یرلر انخ امر درااناخه دن اناخه دوه چوکردکلری وقتده دوه جیلرك دوه‌یه نخ نخ دیدکلری صوته دیرلر اسعاد اعانت معناسنه در وبونده مضاف مقدراولوب جاه قرب اسعادی دیمك تقدیرنده اولسه فهمه اقرب اولوب یاخود بو بیت باعتبار مایؤل الیه تفاؤل طریقی اوزره دینلمش اولور یعنی اول وامدار پرمحن وغریب ممتحن چونکم خطهٔ تبریزه داخل اولدی شتربانه ایتدی یاسایق الابل بنم دوه‌می چوکرد زیرا بکا اعانت وامداد وقتی کلدی و بنم فاقه و احتیاجم بندن طائر وزائل اولدی پس دوه جی یه خطاب ایلدکدنصکره کمال سوزندن کندی ناقه سنه دخی خطاب ایلدی وبوکونه سویلدی (م ی) ابرکی یا ناقتی طاب الامور * ان تبریزا مناخات الصدور) ای بنم ناقه م بونده سن چوك زیرا امور طیب اولدی تحقیقا تبریز صدرلرك مناخلریدر ابرکی امر در برکه‌دن برك البعیردیرلر چخن دوه چوکسه مناخات مناخك جمعیدر مناخ دوه چوکه‌جك یره دیرلر بونده مقامات معناسنه اولور صدور صدرك جمعیدر صدرهرشیك اولنه دینور ورئیس و برکزیده معناسنه هم استعمال اولنور یعنی اول غریب بی نوا چونکم اول اهل جود وسخانك شهرنه کلدی همان کندوبی نعمت وعطایه واصل اولمش ملاحظه قیلدی وجمله اموری طیب بیلدی وکمال سروردن دوه سنه خطاب ایدوب دیدی ای بنم ناقه‌م شمدنصکره بوراده چوك زیرا امرلر طیب اولدی وشانلر میسر کلدی تحقیقا تبریز شهری رؤسا وبزرکانك مقاماتیدر وافاضل واعالی اولان کرامك قرارکاهیدر دیوسویلدی (م ی) اسرحی یاناقتی حول الریاض * ان تبریزا لنانعم المفاض) ای بنم ناقه‌م حوللر باضده اوتله تحقیقا تبریز بزم ایچون نه کوزل محل افاضه در اسرح سرح دن امردر سرح کلا معناسنه در بونده اسرح اوتله معناسنه مفاض ضم میمله افاضه محلنه دیرلر یعنی اول غریب وامدار چونکم شهر تبریزه کلدی و اول خواجهٔ کریمك مقامنه قریب اولدی کندی ناقه سنه بوکونه خطاب قیلدی ودیدیکه ای بنم یارم چکن ناقه شمدنصکره روضه‌لر اطرافنده اوتله زیرا تبریز شهری بزم ایچون فتی کوزل افاضه محلیدر ریاضت تمام اولدی وسفر وسیاحت بونده نهایت بولدی و بو محلده

دل وجان استدیکی مقامه کلدی دیدی بونده ناقه‌دن مراد طالب وسالکك
جسمی وتبریزدن مراد مرشد وهادی اولان شیخك مقامی و مسکنی وغریب
وامداردن مراد سالکك روحی وعقلی اولور یعنی سالك کندی وطن مألوفندن
چیقوب برکاملك احسانی امیدی ایله انك موطن ومقامنه قریب کلسه کندی جسمی
ناقه‌سنه بوکونه خطاب ایلر و بوغریب بی نوانك سویلدیکنی سویلر ﴿مثنوی﴾
ساربانا بار بکشا ز اشتران * شهر تبریزست کوی کلستان * فر فردوسیست این پالیز را *
شعشعهٔ عرشیست این تبریز را * هر زمانی فوج روح انکیز جان * ازفراز عرش
بر تبریزیان) ای ساربان اشترلردن باری حل ایله زیرا شهر تبریز کوی کلستاندر
یعنی ای شتربان شترلردن یوکلرك یاغنی چوزوب انلرك اوزرندن بومحلده یوکلرین
ایندر زیرا شهر تبریز کلستان محله سیدر بوندن اعلی برشهره کتمك و بوندن الطف
برمحله جانبنه دخی سیر ایتمك تعذیب حیوان بلا فائده اولور وکوکل کندی مقصودنی
بونده بولور و بو پالیز ایچون فردوسه منسوب فر ورونق واردر پالیز بوستانه دیرلر
بوتبریز ایچون شعشعهٔ عرشی واردر یعنی بوشهر تبریز که پر لطیف بوستان کبیدر که
اکا فردوسه منسوب اولان فر ورونق واردر وعرشه منسوب اولان شعشعه وتاب
حاصلدر هر زمانده جانك روح انکیز اولان فایحه ورایحه‌سی عرشك فرازندن
تبریزیلر اوزره نازلدر یعنی عرش اعلانك اوستندن بوی هر برزمانده جانك راحت
فوریجی رایحه‌سی تبریز اهلنك اوزرینه کلیجیدر که انده اولیا واتقیا چوق اولمغله
حق تعالینك روح ورحتی انلر اوزرینه نزول ایدوب انلر حرمتنه تبریزیلر اوزره
دخی اول روح رحمت نثار اولور (م ی) چون وثاق محتسب جست آن غریب *
خلق کفتندش که بکذشت آن حبیب * او پر پرازدار دنیا نقل کرد * مرد و زن
از واقعهٔ اوروی زرد * رفت آن طاوس عرشی سوی عرش * چون رسید از
هاتفانش بوی عرش * سایه‌اش کرچه پناه خلق بود * درنوردید آفتاش زود زود *
راند او کشتی ازین ساحل پر بر * کشته بود آن خواجه زین غمخانه سیر) الحاصل
اول غریب وامدار چونکم اول کریم الشان اولان محتسبك وثاقنی استدی وخانه‌سنی
طلب ایلدی خلق اکا دیدیلر اول حبیب دنیادن آخرته کچدی واول طبیب بوعالم
فانیدن سرای آخرت جانبنه کوچدی اول سخی وکریم اولکی کون دار دنیادن
دار آخرته نقل ایلدی مرد وزن آنك واقعه سندن روی زرد اولمشلر وآنك ماتمندن
غم ودرد له طولمشلردر اول عرشه منسوب اولان طاوس عرش اعلی جانبنه کندی
چونکم اکا هاتفلردن بوی عرش ایرشدی یعنی چونکم اول طاوس عرشه روحانی
وربانی اولان ملکلردن عرش رایحه سی ایرشدی آنك روح شریفی عالم اعلی
جانبنه کیدوب روحانیلرله کورشدی اکرچه اوصاف دولتك سایهٔ سعادتی پناه

خلق ایدی آفتاب انی فوری وفوری طی ایلدی یعنی انك جسمی وصورتی برسایهٔ سعادت ایدیکه خلق اکا انجا ایتمکله راحت بولورلردی اما شمدی آفتاب حقیقی اول صاحب دولتك سایهٔ و جودنی ومایهٔ جودنی زیاده سرعتله دوردی وآنی عالم اعلی یه ومقام بالایه ایرکوردی اول صاحب سعادت دون دکل اونه‌کی کون بوساحل دنیادن کذر ایدوب کشتیٔ وجودنی عدم دریاسنه سوردی اول خواجه بوغمخانه سندن سیراولمش ایدی یعنی اول خواجهٔ عالم بودنیا غمخانه سندن طویمش واوصانمش ایدی انکیچون ساحل دنیادن کذر ایدوب کشتیٔ وجودنی اونه‌کی کون بحر حقیقت جانبنه سوردی وکندیسنی مقعد صدقه ایرکوردی رحمة الله علیه رحمة واسعه دیدیلر * مثنوی * نعرهٔ زد مرد و بیهوش اوفتاد * کو بیا اونیز در پی جان بداد * پس کلاب وآب بررویش زدند * همرهان برحالتش کریان شدند * تابشب بی خویش بود و بعد ازآن * نیم مرده باز کشت ازغیب جان) چونکم اول مرد غریب اول کریمك و حبیبك وفاتنی ایشتدی برنعره اوردی و بیهوش و بیخود اولوب دوشدی کویا اول دخی آنك آردنجه جان ویردی یعنی دیدیلرکه اول غریب دخی اول حبیبك آردنجه جان ویروب کتدی وروحنی اکا ایرکوردی انك یانندە اولان کسه‌لر انك یوزی اوزره چوق کلاب اوز دیلر وآب دوکدیلر انك همراهلری انك حالتی او زره کریان اولدیلر ومغشی علیه دوشوب بیخود اولدیغیچون آغلشدیلر کیجه‌یه دك اول غریب بی خویش اولدی وعقلسز مرده کبی یاتوب قالدی واندنصکره نیم مرده عالم غیبدن انك جانی کیرو اولدی یعنی اخشامه دك مرده کبی بیخود یاتوب قالدقدنصکره عالم غیبدن انك جانی انك بدننه نیم مرده شکسته و پژمرده رجوع قیلدی و برمقدار عقلی باشنه کلدی وقالقوب قائم اولدی

* باخبرشدن آن غریب ازوفات آن محتسب واستغفاراواز اعتماد برمخلوق وتعویل برعطای مخلوق و یاد نعمتهای حق کردنش وانابت بحق ازجرم خود * ثم الذین کفروا بربهم یعدلون *

بوسرخ شریف و بو بیان لطیف اول غریب وامدارك محتسبك وفاتندن خبردار اولمسی ومخلوقه اول اعتماد ایلدیکندن وعطای مخلوق اوزره تعویل واستناد ایتدیکندن اوتری استغفار قیلمسنك بیانیدر ودخی آنك حق تعالینك نعمتلرنی یاد ایلمسنك وحضرت حقه کندی جرمندن انابت ورجوع قیلمسنك قصه سیدر (ثم الذین کفروا بربهم یعدلون) بوآیت کریمه‌یی یا اول غریب ذکر ایلمش اوله و یاخود حضرت مولانا قدس سره الاعلی مناسبتله بونی بومحلده ایراد ایلمشلر اوله

بو آیت کریمه سورهٔ انعامك اولندهدر قال الله تعالی (الحمد لله الذی خلق السموات والارض وجعل الظلمات والنور) یعنی جمیع حامدك محامدی وستایشی الله ایچوندر وجله ثنانك مرجعی خدادر الحمدك تحقیق جلد رابعده وحی کردن حق تعالی موسی را سرخنده مستوفی مرور ایلدی او یله الله که قدرت کامله ایله آسمانی خلق ایلدی بغیر عمد ولامد د و یرلری دخی خلق ایلدی بلامادهٔ و پیدا قیلدی ظلمات ونوری ثنویه‌نك قولنی رد در زیرا انلر دیرلر که خالق نور الله در وخالق ظلمات شیطاندر یعنی ایکیسنك دخی خالقی الله در بیضاوی نوردن مراد هدایت وظلماتدن مراد ضلالت اوله دیر بو جهتدندر که ظلماتی جمله کتوردی زیرا ضلالات متعدده در ونوری لفظ واحدله ذکر ایلدی زیرا هدایت بردر (ثم الذین کفروا بربهم یعدلون) بو قدر دلائل وآیاتدنصکره شول کسه که ربلرینه کافر اولدیلر اندن عدول قیلدیلر بو وجه اوزره بربهم‌ده با کفروایه متعلق اولور و یعدلون یعرضون معناسنه اولور وآنك صله سی محذوف اولور که عنه‌در اما اصل مابعدلونه‌یه متعلق اولوب یعدلون یسوون معناسنه اولمق اولیدر دیمشلرنته کم عدلت هذا بهذا دیرسن ساویته به معناسن و یرسن پس بربهم یعدلونك صله‌سی اولور وتوضیح معنی بویله دیمك اولور که تحقیقا ظلمات ونوری جاعل اولان و یرلری وکوکلری خلق وایجاد قیلان الله تعالیدر حمد وثنایه حقیق ومخصوص اولان که اول قادر مطلق عالمی عدمدن عباده نعمت اولمق ایچون بو قدر آیات عظیمه‌یی ظهوره کتوردی اندنصکره اول کسه‌لر که کافر اولدیلر عاجز و بی قدرت اولان صنملرنی ربلرینه مساوی ومعادل قیلدیلر پس هرشول کسه که برمنعمی کندیسنه رازق کورز ومعطی بیلور واکا اعتماد واتکا قیلور صنملرنی ربلرینه مساوی ایلین کسه‌لرکبی اولور مانع ومعطی حقیقتده حضرت حق ورزاق ومنعم نفس الامرده همان اول وجود مطلقدر عاجز اولان بشرا کا آلتدر اگر اول مراد ایلرسه برکسه برفقیره مراد الله اولدیغی قدر عطا ایلروا کرمراد الله اولمزسه برکسه عطا وسخایه قادر اولمز پس مؤمنه اولی اولان اولدر که همان منعم حقیقی یه ورزاق مطلقه توکل واعتماد ایلیوب مخلوقه وعطای مخلوقه اعتماد واستناد ایلمکدن حذر ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ چون

بهش آمد بکفت ای کردکار * مجرم بودم بخالق امیدوار * خواجه کرچه پس سخاوت کرده بود * هیچ آن کفوی عطای تو نبود * او کله بخشید وتو سر پر خرد * اوقبا بخشید وتو بالاوقد * اوزرم داد وتودست زرشمار * اوستورم داد وتو عقل سوار) چونکم اول بیهوش اولان غریب هوشه کلدی حضرت منعم حقیقیه متوجه اولوب دیدی ای کردکار وای جمله‌یه خداوند و پروردکار بن مجرمم وکنهکارم زیرا خلقه اعتماد قیلدم واندن امیدوار اولدم خواجه اگرچه چوق سخاوت

ایلمشدی هیچ اول سخاوت سنك عطا و بخشایشكك كفوی اولدی ومثلی كلدی ای وهاب مطلق اول بكا كلاه بخش ایلدی وسن پرعقل باش ویردك اول بكاقبا ویردی وسن بكاقبا كیجك قد ویردك وبالاقد بخش ایلدك او بكازر ویردی وسن بكا التون صایجق ال ویردك اول بكا مركب ویردی وسن بكا عقل سوار ویردك بو نعمتلره آنك ویردیكی مساوی اوله مز وهیچ بركسه نك بخشش وعطاسی سنك بخشایش وعطاكه معادل كله مز ❊ مثنوی ❊ خواجه شمعم داد وتو چشم فریر * خواجه نقلم داد وتو طعمهٔ پذیر * اووظیفه داد وتو عمر وحیات * وعده اش زروعدهٔ تو طیبات * اووثاقم دادوتو چرخ زمین * در وثاقت اووصد چون او سمین) الهی خواجه بكا شمع ویردی ایسه وسن بكا چشم فریر ویردك چشم نورانی هزار شمعدن انفع واولیدر خواجه بكا نقل ویردیسه وسن طعمه پذیرلك وغدا ییجیلك ویردك كه معده طعمه پذیرلك اولمسه ووجود انی اكل قیلمسه نقل وغدانك نفع وفائده سی اولمزدی اول خواجه بكا وظیفه ویردیسه وسن عمروحیات ویردك عمر وحیات خود اصل نعمت واعظم لطف وراحتدر (بیت) خلق ایچنده معتبر برنسنه یوق دولت كبی * او لیه دولت جهانده برنفس صحت كبی) آنك وعده سی بكازر اولدیسه وسنك وعدك بكا طیبات اولدی طیباتدن مراد یاحلال اولان ارزاق طیبه اوله ویاخود جنات طیبه سی مراد اوله كه حق تعالی آنی مؤمن بنده لرینه وعده ایلمشدر اول خواجه بكاوثاق ویردی وسن چرخ وزمین ویردك سنك خلق ایتدیكك وثاق عالمده اول خواجه ونیجه یوزبیك آنك كبی خواجه‌لر سمین وفربه اولمشلردر ❊ مثنوی ❊ زرازآن تست وزراونافرید * نان ازآن تست ونان ازنش رسید * آن سخاورحم هم تو دادیش * كز سخاوت می فزودی شادیش * من ورادرقبلهٔ خود ساختم * قبله ساز اصل را انداختم) زرسنك ملككدر وزری اول یراتمدی بلكه زری سن خلق ایتدك وآنی دخی خلق ایدوب اكا وافر زر بخش ایتدك نان سنك ملككدر وسنك مخلوقكدر واول خواجه به نان وخوان سندن ایرشدی والا اول نانی نه یرده بولوردی اول سخا ورحمی اكا هم سن ویردك كه سخاوتدن آنك شادلغی زیاده اولوردی یعنی الهی وسیدی اول سخی اولان خواجه به سخا وكرمی ورحم ولطفی هم سن ویردك كه اول محتاج اولنلره سخا قیلمقدن شاد اولوردی وحظ آلوردی اما بن تحقیق آنی كندیمه قبله دوزدم اصل قبله دوزیجی بی ورزق ویریجی بی نظردن آتدم وعقلدن دور ایتدم مرك ایدیكه اول مجازی وموهومی اولان كسه‌لری كندی روحمه قبله قیلیدم وسنك كبی قبله ساز اولان منعم حقیقیدن غافل وذاهل اولمیدم اما غفلت ایدوب آنی كندیمه قبله قیلمشم وسن وهاب مطلقدن غافل اولمشم دیدی (م‌ی) ما كجا بودیم كان دیان دین * عقل می كاربدآندر آب وطین * چون همی كرد ازعدم كردون بدید * وین بساط خاك رامی كسترید *

زاختران می‌ساخت اومصباحها * وزطبایع قفل بامفتاحها) بز قنده ایدك كه اول یوم دینك دیانی یعنی دین كونــدہ هركسه جزا ویریجی خدا عقلی آب و طین ایچره اكدی یعنی بو جســد بالجنی ایچره عقل تخمنی دخی بز بوعالمه كلمزدن اول اكدی وهر كســك زمین وجودنده یدقدرتله فهم وفراست دیكمه‌لرنی دیكدی چونكم عالم عدمدن كردونی بدید ایتدی و بو بساط خاكی دست قدرتیله دوشه‌دی و بزم ایچون آنی فراش ایتدیكه بزآنك اوزرنده قائم اولورز وسیر وسلوك قیلورز كما قال الله تعالی فی سورة البقرة (الذی جعل لكم الارض فراشا والسماء بناء وانزل من السماء ماء فاخرج به من الثمرات رزقا لكم فلا تجعلوا لله اندادا وانتم تعلمون) اخترلردن اول صانع وحكیم آسمان اوزره مصباحلر دوزدی نته كم (ولقد زينا السماء الدنيا بمصابيح وجعلناها رجوما للشياطين) یوردی وطبایع اربعه دن مفتاحلرله قفل دزودی یعنی اول علیم وحكیم اولان خدا عناصر اربعه دن مفتاحلرله اولان جسملر قفلنی وطلسمنی دوزدی كه طبایع اربعــه دن مركب اولان جسملرك قفلنك مفتاحلری عقل ورأی و علم ومعرفت وحكمت وفهم وفراست ودخی بونلرك اهلی واصحابیدر كه بونلرله اول عناصر اربعه‌نك اقفالنی فتح ایلمك وعقده‌لرنی حل ایتمك میسراولور وظهوره كلور ﴿ مثنوی ﴾ ای بسا بنیادهــا پنهان وفاش * مضمر این سقف كردو این فراش) ای چوق پنهان وفاش بنیادی بوسقفك و بوفراشك مضمری ایتــدی یعنی اول صانع قدیم وخالق حكیم ای عاقل چوق مخفی وآشكارا بنالری بوسقف آسمانك وفراش زمینك مضمری ایتدی یعنی حق سبحانه وتعالینك بوحس ظاهرله مرئی ومحسوس اولان بنالردن غیری بصر بصیرته پیدا وآشكارا واندن هم پنهان ومخفی چوق بنالری واردركه بوآسمان وزمین ایچره مضمر قیلمشدر ظاهر كوزیله اول بنالر كورنمز اما عقل كوزیله اول بنالرك اكثری كورینور نتــه كم جنتك و جهنمك بنالری بصر بصیرتله كورینوب بیلندیكی كبی اما حق تعــالینك بوزمین وآسمان ایچره بعض بنالری دخی واردركه عقلاء بیلمز و بصر بصیرتله كورلمز آنی خلق عالم كورمكه قادر اوله مزلر بواعتبار ایله اول مضمر اولور ﴿ مثنوی ﴾ آدم اصطرلاب اوصاف علوست * وصف آدم مظــهر آیات اوست * هرچه دروی می‌نماید عكس اوست * همچوعكس ماه اندر آب جوست) آدم اوصاف علوینك اصطرلابیدر وصف آدم اول خدانك آیاتنك مظهریدر یعنی آدم بوارض وسما ایچره علو وسامی اولان خدانك اوصاف علیه ســنك فی المثل اصطرلابیدر آدمك جــمیع وصفلری اول خدانك آیتلرینك وصفلرینك مظهریدر اصطرلاب شــول ربع دائره‌یه دیرلركه انكله آفتابك ارتفاع وانخفاضی معلوم اولور وقنغی برجه نقل ایتــدیكی انكله بیلنور پس وجود آدمی عالی وسـامی اولان خدانك اوصاف علــیه سنك اصطرلابی كبیدركه اول آدمینك وجودنده اوصافی ظهوره

كلوركه وجود آدم اول خدانك آيات عظيمه سنك مظهريدر هرنه كه اول آدمينك وجودنده كورينسه اول اوصاف الهيه نك عكس واثريدر مثلا آب جو ايچره ماهك عكسى كبيدر يعنى ماه تابان آب جو ايچره نيجه كورينور و آب صافيده بدر منير نيجه نمايان اولورسه صفات الهيه دخى آدمينك وجودنده اويله كورينور وانك وجودنده ظهوره كلان عكوس اوصاف الهى اولور

﴿ مثنوى ﴾ برصطرلابش نقوش عنكبوت * بهر اوصاف ازل دارد ثبوت)

اول آدمك اصطرلابى اوزره عنكبوت نقشلرى واردر عنكبوت نقشلرى اوصاف ازلدن اوترى ثبوت طوتر اصطرلاب شول تخته پاره سيدر كه اهل هيئت انى ربع دائره شكلنده دوزرلر وانك اوزرينه كبيت العنكبوت خانه لر يازرلر وبساط شطرنج اوزره اولان خانه لر كبى انك اوزرنده دخى خطلر چكرلر وخانه دوزرلر وبرجلرك واخترلرك اسملرنى كتوروب انك اوزرينه يازرلر واورتاسنه برايپلك باغليوب انك اوجنه فندق قدر رطوب باغلرلر اكا عنكبوت تعبير ايدرلر واول اصطرلابك اوزرنده اولان نقشلر فى المثل اورمجك اوينك نقشلرينه بكزر حضرت مولانا قدس الله سره العزيز انسانك وجودنى دخى اول اصطرلاب تخته سنه تشبيه بيورمشلردر كه انسانك اصطرلاب وجودنده مسطور اولان نقوش ظاهره سى ونقوش باطنه سى اوصاف الهيه نك بيلنمسنه سبب اولمشدر انسانك اكر نقش ظاهرى واكر نقش باطنى بهرحال اوصاف ازليه دن نيجه صفتلره دلالت قيلمشدردر نته كم بو معنايه اشارت بيورررلر اول آدمينك اصطرلاب وجودى اوزره عنكبوت نقشلرى واردركه يدقدرت انى حكمت اوزره يازمشدر وانك وجودنى كندى او صافنه مرآت اولمقدن اوترى دوزمشدر انك صورى ومعنوى نقشلرندن هر بر نقش اوصاف ازليه نك بيلنمسندن اوترى انك اوح وجودنده ثبوت طوتر فافهم

﴿ مثنوى ﴾ تازچرخ غيب وزخور شيد روح * عنكبوتش درس كويد ازشروح)

تاكم چرخ غيبدن وخور شيدر وحدن اول اصطرلابك عنكبوتى شروحدن درس ديه عنكبوتشده اولان ضمير مقدم اولان آدمينك اصطرلاب وجودينه راجعدر وانك عنكبوتندن مراد اسا نيدرنته كم اصطرلابك عنكبوتنك حركت ايلمسيله كونشك علمى وبروجك دخى علمى بيلنور كذلك اصطرلاب وجود آدميده لسانك حركاتندن هم عالم غيبك شرحنك علمى وآفتاب روحك دخى علمى معلوم اولور انكيچون آدمينك وجودنى اصطرلابه تشبيه ايتدكارند نصكره انك لسانى دخى اصطرلابك عنكبوتنه تشبيه ايدوب بيورررلر تاكم عالم غيبك چرخندن وروح كونشندن اول آدمينك اصطرلاب وجودينك عنكبوتى مثابه سنده اولان لسانى شرحلردن درس سويليه يعنى عالم غيبك فلكى نيجه ايديكنى وانده اولان آفتاب روحك سير

ومدارنی وارتفـاع وانخفاضنی ودخی سائر خاصیاتنی طـالب اولنلره تعلیم ایلیه
﴿ مثنوی ﴾ عنکبوت واین صطرلاب رشاد * بی منجم در کف عام او فتـاد)
عنکبوت و بو رشاد اصطرلابی منجمسز عوام النه دوشـدی یعنی وجود آدمی
بر اصطرلاب ربانیـدر وانك لسانی اصطر لابك عنکبوتی کبیدرکه انکله آسمـان
غیبینك اسرارنی سویلمك وآفتاب روحك علومنی وخاصیاتنی تعلیم ایلمك انسـانه
میسردر زیرا لسـان بونلر ایچون برآلتدر اما بو رشاد وسدادا اصطر لابی اولان
وجود انسانی ودخی انك لسـانی منجمسز عوام النه دوشدی شول اصطرلاب
تخته سی کبی که علم نجومی بیلین عوامك النه دوشسه اول اصطر لابك قدرنی بیلیوب
وانك نقوشـندن وخطوطندن مرادنه ایدیکنی فهم قیلیوب وانك عنکبوتی
دخی نه دن اوتری وضع اولنمشدر انك سرنه دخی واقف اولمیوب بو بر تخته پاره سیدر
دیوب عبث یره انی شوکا بوکا صرف ایدرلر کذلك بو وجود انسانی وانك لسانی هم
عوام النه دوشدی بونك قدر وقیمتنی بیلیوب وبولسان دخی بدن انسـانده نیچون
وضع اولنمشـدر اکا دخی عالم اولمیوب بونی همان یمکدن وایچمکدن اوتری خلق
اولنمش جسم پاره سی ظن ایلیوب عبث یره خرج ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ انبیارا داد حق
تنجیم این * غیب را چشمی بباید غیب بین) حق تعـالی حضرتلری بونك تنجیمنی
انبیایه ویردی زیرا غیبه غیب کوریجی برکوز کرکدر ولهذا قیل * بیت * دیدن
لعل ترا دیدهٔ جان بین باید * وین کجا مرتبهٔ چشم جهان بین منست * تنجیم بونده نجم
بیلمك معنا سـنه دریعنی بو افلاك صوریده اولان نجومك علمنی بیلمکه حق تعالی
اصطرلاب تخته سنی آلت ایلیوب انی منجم اولنلره ویردی که منجم اولنلر افلاك اوزره
سیر قیلان نجومك مسیره ومدارنی وخاصیاتنی اول اصطرلاب واسطه سیله بیلورلر
اما ولایت جانده دخی آسمانلر واردرکه آسمـان غیبی دینور و روح انسانی انك
کونشی و بوجسم انك اصطرلابی و لسان انك عنکبو تی کبیدر بووجود انســانی
اصطرلابنك تنجیمنی حق تعالی حضرتلری انبیای عظام علیهم السلامه ویردی زیرا
اسرار غیبی کورمکه غیب کوریجی برکوز کرکدر که انبیای عظام علیهم السلامك
بصر بصیرتلری غیب کوریجی وعالم معنایی مشـاهده ایدیجیلردر انلر اول دیدهٔ
غیب بینله بووجود انسانه نظر ایلدیلر کوردیلر که انسانك لوح وجودنده مسطور
اولان صوری ومعنوی هر برنقش برمعنـایه دلیل اولور وانك هر بر صفتی صفت
الهیه نك اثری اولدیغنه اشارت قیلور الحاصل انك لوح وجودی علوم واسرار
غیبینك بیلنمسـنه برآلت اولمش کوردیلر وبوندن هرکسه خبرایر کور دیلر انلره
ایمان کتورن کندی وجودینك نه ایچون مخلوق اولدیغنی بیلدی واکا کوره عمل
قیلدی وانلره ایمان کتورمین کندی وجودنی بوق یره ضایع قیلدی واندن مقصودنه

ایدیکنی بیلمدی پس انبیای عظامك بو علمنه و اولیای کرام وارث اولدیلر انلر دخی بو اصطرلاب وجود انسانینك علمنی بیلدیلر وطالب اولنلره انی تعلیم قیلدیلر اما طالب اولمین عوام بو علمدن و بو سردن بی بهره قالدیلر (م ی) درچه دنیا فتادند این قرون * عکس خودراد ید هر یك چه درون * عکس در چه دیددر بیرون ندید * همچو شیر کول اندرچه دوید) بو قرون دنیاچاهنه دوشدیلر هر بری درون چاهده کندی عکسنی کوردی عکسی چاهده کوردی طشره‌ده کورمدی شیر کول کبی چاه ایچره بلدی قرون قرنك جمیدر برقرن بر عصره دیرلر بونده مضاف مقدردر اهل قرون تقدیرنده وتوضیح معنی بو اهل قرون دنیا قیوسنك ایچنه دوشدیلر بونلردن هر بریسی بو دنیاقیوسنك ایچنده کندی عکسنی کوردی و کندی عکسنه مشغول اولدی وانکله تقید قیلدی عکسی واثری چاه دنیاده کوردی چاه دنیانك وراسنده اولان ذاتنی وحقیقتنی کورمدی شول احمق اولان شیر کبی که قیو ایچره کندی ذاتنك عکسنی کوروب اول قیونك ایچنه بلدی وانده قالدی نته کم بو شیرك مفصل ومشروح قصه‌سی نظمه کلدی وجلد اولده مرور قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ از برون دان آنچه در چاهت نمود * ورنه آن شیری که درچه شد فرود * بردخر کوشیش ازره کای فلان * درتك چاهست این شیر ژیان * درروا ندر چاه و کین ازوی بکش * چون ازو غالبتری سر بر کنش) طشره دن بیل اول نسنه‌یی که سکا چاه ایچره کورندی بوخسه اول شیرسن که قیویه آشغی کندی یعنی ای بنی آدم اول عکس و پرتو که سکا بو دنیاقیوسی ایچره کورندی بو عکس وخیالی سن بو چاه دنیانك وراسنده اولان عالم معنادن بیل اکر بویله بیلمز ایسك وبو خیال وضلالك حقیقتنه عالم اولمز ایسك کندیکی شول احمق ارسلان کبی بیل که اول چاهه اشغه دوشدی اول احمق اولان ارسلانی بر خرکوش بولدن ایلتدی وانی اضلال ایتدی بویله دیو که ای فلان شیر اول سنك خصمك اولان شیرقیو بندده در قیو ایچره کیت واندن کین چك چونکم اندن غالبترسن انك باشنی قو پار بونده خرکوشدن مراد عقل معاش اولمقده جائز در شیطان اولمق هم جائزدر که بو ایکیسی انسانی بو چاه دنیا ایچره دوشورورلر و بونده اولان نقوش وخیالی اکا کوستروب سکا انفع واولی اولان بو دنیا ایچره کوردیکك شیلردر دیوب بو عکس وآثار متشابه‌سنده اولان اشیایه انی کرفتار ایدرلر نته کم بو معنایه اشارت ایدوب بیوررلر (م ی) آن مقلد سخرهٔ خرکوش شد * ازخیالی خویشتن پرجوش شد * اونکفت این نقش داد آب نیست * این بجز تقلید آن قلاب نیست) اول مقلد اولان شیر خرکوشك زبون ومغلوبی اولدی کندینك خیالندن پرجوش اولدی یعنی خرکوشك سوزنك حقیقتنیله میوب چاه ایچره کندینك خیالنی کوروب انك اوزرینه پرجوش اولدی وحمله‌لر قیلدی نته کم مقلد اولان کمسه‌نك نفسی دخی عقل معاشك وشیطانك زبونی اولور و بو چاه دنیا ایچره اولان عکوس وخیالاتی

حقیقت ظن ایلیوب انك غورنه ایرمکه سعی و اقدام قیلورلر اول مقلد اولان شبر
خرکوشه دیمدی که بوقیوایچره کورینن نقش داد آب دکلدر بونقش اول قلابك
تقلیدندن غیری دکلدر انك بوعکس و نقشی اول قلاب حقیقینك تقلیدندرکه
صوایچره انی بویله کوستردی نته کم مقلداولان کمسه یه دخی شیطان وعقل معاش
بوچاه دنیا ایچره اولان نقوش وعکوسی حقیقت کوسترسه اول مقلد شیطانه
وعقل معاشه بویله دیمکه قادر اوله مزکه ای عقل معاش وای مکاراولان اوباش
بوچاه دنیا ایچره نمایان اولان نقوش والوان خیال وعکوس قبیلندندر اول مقلب
القلوب والابصارك بونی بویله کوسترمك کال تقلیب وتصریفندندر ﴿ مثنوی ﴾
توهم ازدشمن چوکینی میکشی * ای زبون شش غلط درهر ششی) سن هم دشمندن
چونکم برکین چکه سن ای شش غلطك زبونی سن هر شش ده شش غلطدن
مراد شش حس درکه انك بشی حواس خمسهٔ ظاهره وبری حس مشترکدرکه
انسانك عندالحکما اون حسی واردر اما عند المتکلمین التی حسی واردر انك
بشی حس ظاهردر وبری حس باطندرکه اکا حس مشترك دیرلر ولیکن عندالمشایخ
بوالتی حس مادامکه نورایله منوراولمیه غلط کور مکدن خالی اولمز هر برنی کورسه
بهرحال عکس وغلط کورر وهر ششدن مراد شش جهات اولور پس توضیح
معنی بویله دیمك واورکه ای غافل چونکم سن هم بردشمندن انتقام اله سن هرشش
جهات ایچره غلط کورر سن شش حواسك زبونی سن بومعنی دخی جائزدرکه
بو بیتك معناسی بیت ثانی یه مرهون اوله ﴿ مثنوی ﴾ آن عداوت اندر وعکس
حقست * کزصفات قهر آنجا مشتقست) وتقدیر کلام سن هم دشمندن چونکم
کین چکه سن واکا انتقام ایلیه سن ای شش جهات ایچره شش غلطك زبون ومغلوبی
اولان کمسه اول کینه وعداوت اول دشمنك وجودنده عکس وقهر حقدرکه
صفات قهردن انده مشتقدر یعنی سنك دشمنك اولان کمسه وجودنده اولان اول
بغض وعداوت حق تعالینك قهرینك عکسیدرکه صفات الهیدن اول عداوتلر
وکینلرانك وجودنده مشتق اولمش وظهوره کلمشدر نته کم بومحله مناسب دیمشدر
* بیت * ازخدادان خلاف دشمن ودوست * که دل هردودر تصرف اوست *
کرچه تیراز کمان همی کذرد * ازکما ندار بیند اهل خرد (می) وآن کنه دروی
زجنس جرم تست * باید آن خودرازطبع خویش شست) واول کناه اول دشمنك
وجودنده سنك جرمك جنسندندر کرکدرکه اول خوبی کندی طبعکدن یومق
یعنی اول دشمنکده کوردکك کناه سنك نفسکده اولان جرم وکناهك جنسندن
وعکسندندر اول خوبی کندی طبعکدن یومق کرکدر تاکم اول دشمنکدن
دخی اول کینه وعداوت زائل اولوب کیده ﴿ مثنوی ﴾ خلق زشتت اندرو

رویت نمود * که ترا او صفحهٔ آینه بود * چونکه قبح خویش دیدی ای حسن *
اندر آینه بر آینه مزن) سـنك خلق زشتك سكا انده یوز كوستردی كه سكا اول
صفحهٔ آینه اولدی یعنی ای بدخو اولان كمسـه سنك زشت وقبیح اولان خویك
اول دشمنك وجودنده سكا یوز كوسـتر دیكه سكا اول دشمنك وجودی فی المثل
صفحهٔ آینه ایدی چونكم ای كوزل كمسه بر آخر كمسه‌نك مرآت وجودنده كندی
قبح خصالكی كوره سن مرآت اوزره اورمه اندر آینه مصرع اوله ظرف اولور یعنی
(المؤمن مرآة المؤمن) حدیثنك موجبنجه مؤمن مؤمنك مرآتیدر سنكه بر مؤمنك
مرآت وجودنده كندی قباحتكی كوره سن انك مرآته اول قبحی اسناد ایله بلكه
اول سنك كندی نقشكدر اكر او ررسك هم معتقده كندی نقشكه اورمش اولورسن
زیرا آینه ایچره كورینن سنك كندی عكسكدر ﴿ مثنوی ﴾ میزند بر آب
استارهٔ سنی * خاك تو بر عكس اختر میزنی * كین ستارهٔ نحس در آب آمدست *
تاكند او سعد مارا زیر دست) مثلا اسـتارهٔ سنی اوزره عكس اورر سن عكس
اختر اوزره خاك اورر سن بویله دیوكه بو نحس اولان ستاره آبده كلمشـدر تاكم
بزم سعد مزی زیر دست ایلیه آبدن مراد وجود انسانی وخاك دن مراد اسـتیلا
وغلبه اولور وستاره‌دن مراد صفت قهر وكین اولور وتوضیح معنی مثلا بر آدمینك
وجودنده بغض وعداوتك وقهر وغضب وكین وكدورتك كورنمسی صو ایچره
روشن اولان ستاره‌لرك كورنمسی كبیدركه فلك اوزره اولان ستاره‌لر آبه عكس
اورد یعنی كبی صفت قهر الهی دخی بر كمسـه نك وجودی ایچره عكس ایدوب
خاك استیلا وتراب اهانت وتحقیری عكس واثر اوزره اوررسن بویله دیوكه بو نكبت
ونحوست ستاره سی بو كمسه‌نك آب وجودنده ظاهر كلمشدر تاكم او بزم سعدمزی
ال التنده ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ خاك استیلا بریزد بر سرش * چونكه پنداری زشه
اخترش * عكس پنهان كشت واندر غیب راند * توكمان بردیكه ان اختر نماند)
سن اول آب ایچره منعكس اولان اخترك باشی اوزره استیلا وغلبه خاكنی دوكرسن
چونكم ظن وشبهه دن انی اخترصانه سن یعنی بر كمسه نك وجودنده كور دیكك
صفت قهر یه‌یی سن شـبهه وكمان جهتندن انك وجودی ایچره ظن ایلیه سن
انك اوزرینه غلبه واسـتیلا ایلمك طپراغنی دوكرسن چونكم اول عكس واثر انك
وجودنده پنهان اولدی وغیبه سوردی سن كمان ایلتورسنكه اول اختر قالمدی
﴿ مثنوی ﴾ آن ستارهٔ نحس هست اندر سما * هم بدان سو بایدش كردن دوا *
بلكه بایدل سوی بی سوی بست * نحس این سو عكس نحس آن سوست) اول
ستارهٔ نحس سماده درهم اول طرفده اكا دوا ایلمك كرك یعنی اول سنك بر كمسه نك
وجودنده كور دیكك نحوست وعداوت اسـتاره سی فی الحقیقه انك وجودنده

دکلدر بلکه آسمان معنویده وفلك غیبیده در اکر دو ایلك استر ایسـك هم اکا
اول طرفده دوا ایلك کرکدر بلکه بو محسوس اولان جانبدن کوکلی قالدیروب
بی سوی اولان جانبنه باغلق ولامکان طرفنه ربط ایلك کرکدر زیرا بو طرفك نحسی
اول طرفك نحسـنك عکسیدر یعنی بو طرفده کوردیکك نحسـوست و نکبت
وعداوت اول طرف معنویده اولان نحوست ونکبت وعداوتك عکس و پرتویدر
* مثنوی * داد داد حق شناس و بخشش * عکس آن داد ست اندر پنج و شش *
کر بود دادخسان افزون زریك * تو بمیری وآن بماند مرده ریك) دادی داد حق
وبخششی انك بخششی اکله اول دادك عکسیدر پنج وششده اولان یعنی بو مظاهر
کونیه ده کوردیکك داد و عطایی و بخشش و سخـایی حق تعالینك دادی اکله
ودخی انك بخششی وجودی بیل بو پنج حواس وشش جهـات ایچره کوردیکك
داد و بخشش هرنه قدر وارایسـه اول داد الهی و بخشایش ربانینك عکس
واثریدر اکر خسـلرك داد وعطاسی ریکدن زیاده اوله سن اوله سن واول داد
وعطا آرده قاله چق اولور مرده ریك ارده قاله چق معنا سنه اولور یعنی خسان
دنیا سکا ویر دیکی فرضا قوملردن ارتق اولسه سن اولور سن واول ارده قالور
پس سن اولدکدنصکره انك سکا نفعی اولمز (م ی) عکس آخر چند پاید در نظر *
اصل بینی پیشه کن ای کژنکر * حق چو بخشش کرد بر اهل نیاز * باعطا بخشید
شان عمر دراز) عکس آخر نظرده نه قدر اکانور وپایدار اولور عکس و اثر نظرده
چوق اکلنمیوب وپایدار اولمیوب مرور قیلور پس ای اکری باقیجی وغلط کوریجی کسه
کندیکه اصل بینلکی پیشه ایله وحقیقت کور مکه معتاد اولوب انی کندیکه خوی
وخصلت ایله حق تعالی حضرتلری اهل نیاز اوزره چونکم بخشش ایلدی عطایله
انلره عمردراز بخش ایلدی اهل نیاز همیشـه هر حالده حق تعالی حضرتلرینه
مفتقر اولان وهمان استغنا نتی اکا حصر قیلان بنده لر اولور حق تعالی همیشـه
کندی جنابنه مفتقر ومحتاج اولان وعرض حاجات قیلان بنده لرینه نیجه عطایله
عمردراز بخش ایلمشـدر * مثنوی * خالدین شد نعمت و منعم علیه * محیی
الموتاست فاجتازوا الیه) نعمت ومنعم علیه خالدین اولدی وموتایی محییدر بچوك
واکا سلوك ایلیك اول پادشاهه واجتازوا افتعال بابندن امردر سلکوا معناسنه
جوازدندر سلوك معنا سنه اولور منعم علیه نعمت ویرلمش کسـه یه دیرلر خالدین
دالك فتحه سیله صیغهٔ تثنیه اوزره اوقنسـه دخی جائزدر یعنی منعم حقیقی اولان
حق تعالی اهل نیازه عطایله شول نعمتی ویردیکه هم نعمت وهم منعم علیه اولان کسه
خالد ومخلد اولدیلر اول منعم حقیقی مرده لری احیا ایدیجیدر پس سزانك وصالنه
سلوك ایلیك (م ی) داد حق با تو درآمیزد چو جان * آن چنانکه آن تو باشی و توآن)

دادحق سنكله جان كبی قار يشور انجلين كه اول سن اولور سن وسن اويعنی
حق سبحانه وتعالينك دادوعطاسی سنك وجودكله جان كبی ممتزج اولور وانسيت
والفت قيلور انجلين كه اول سن اولورسن وسندخی همان اول عطانك عينی
اواورسن برمرتبه سنكله اتحاد ايلركه سن همان انی كندی وجودك وعينك
بولورسن ﴿ مثنوی ﴾ كر نماند اشتهای نان وآب * بدهدت بی اين دوقوت
مستطاب) وجود كده اشتهای نان وآب قالميه سكابو ايكيسز برمستطاب قوت
و يرر يعنی اكر سنك معدكده نان وآبه اشتها قالمسه الله تبارك وتعالی شول
رزاق ومغنيدركه سكا پاك ومستطاب قوت وغداو يررو سنی نان وآب يمش
مرتبه سنه ايركورر ﴿ مثنوی ﴾ فربهی كررفت حق در لاغری * فربهی
پنهانت بخشد آن سری) فربهلك اكر كتسه حق تعالی لاغر لقده سكا پنهان
فربهلك بخش ايلر اول سری سری قوی ورئيس معناسنه در يعنی اكرسنك بدنكدن
فربهلك وسمزلك كتسه حق سبحانه وتعالی شول قوی وبركزيده پادشاهدركه
لاغرلك حالنده سكا كيزلی فربهلك بخش ايلروقوت قلب عطا ايلر ﴿ مثنوی ﴾
چون پريرا قوت از بو ميدهد * هرملك راقوت جان او ميدهد) چونكم پريه
بويدن قوت و يرر هر ملكه قوت جانی اول ويرر يعنی چونكم حق سبحانه وتعالی
حضرتلری پريلره رايحه دن قوت وغداو يرر و انلرر ايحه دن قوت بولور
هر ملكه دخی جان قوتنی اول ويررحتی ملائكه تسبيح وطاعت ايلمكدن
قوت وغدا بولور ﴿ مثنوی ﴾ جان چه باشد كه توسازی زوسند * حق بعشق
خويش زندت ميكند * زو حيات عشق خواه وجان مخواه * تو ازو آن رزق
خواه ونان مخواه) جان نه اوله كه سن اندن سند دوزه سن حق تعالی سنی
كندی عشقيله زنده ايلر يعنی سكا حيات بخش اولان جان ظن ايليوب اندن
كندبكه نيچون سند دوزرسن واكا اعتماد وتعلق ايلرسن اكر حق تعالی استرسه
كندينك عشقيله سنی زنده وفرخنده ايلر امدی استرسك اول خدادن حيات
عشق استه جان استمه سن اندن اول رزق روحی استه نان استمه كه نان بوجسمك
غداسی روح حيوانينك رزقيدر اماعشق الهی جانك رزقيدر تن رزقنی استمكدن
جان رزقنی استمك اوليدر ﴿ مثنوی ﴾ خلق را چون آب دان صاف وزلال *
اندر ان تابان صفات ذوالجلال * علمشان وعدلشان ولطفشان * چون ستاره
چرخ در آب روان) خلقی كه سن مثلا صاف وزلال اولان آب كبی بيل كه
بوخلايق فی المثل آب صافی كبيدراول خلقك وجودنده كورينن صفات ذوالجلال
تابان اولمش وظهوره كلمشدر خلايقك علمی وآنلرك عدلی وآنلرك لطفی آب روان
ايچره كورينن ستاره چرخ كبيدر فلكلرده اولان كواكب آب صافی ايچره نيجه

کوردی وظهوره کلدیسه حق تعالی حضرتلرینك اسماء وصفاتی دخی بوخلایقك وجودلرنده اویله کورنمش وتجلی قیلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ پادشاهان مظهر شاهیٔ حق * فاضلان مرآت آکاهیٔ حق) پادشاهلر حق تعالینك شاهلغنك مظهری وانك کبریا وعظمتنك وجلال وهیبتنك وسطوت وقدرتنك آیینه لریدر فاضللر حق تعالینك آکاهلغنك مرآتیدر یعنی فضلا وعلما حق تعالی حضرتلرینك علیملکنك وخبیرلکنك مرآتلریدر که انلرده اولان آکاهلق وخبردارلق وعلم وحکمت حق تعالی حضرتلرینك خبیر وعلیم وحکیم صفتلرینك عکوس وآثاریدر (م ی) قرنها بکذشت واین قرن نویست * ماه آن ماهست آب آن آب نیست * عدل آن عدلست وفضل آن فضل هم * لیك مستبدل شد آن قرن امم) قرنلر کچدی وبو بریکی قرندر ماه اول ماهدر آب اول آب دکلدر ماهدن مراد حق تعالی حضرتلرینك صفاتیدر وآبدن مراد بومظاهر کونیه در که بومظاهر کونیه قرنا بعد قرن آب جاری کبی کچوب کتمکده ودرعقب اکا مماثل ومشابه برآخر قرن دخی کلمکده وظهور ایتمکده در پس توضیح معنی بویله دیمك اولور که نیجه قرون کلوب کتدی ونیجه نیجه بی حساب مظاهر صفات الهی بوعالم وجوده کلوب ینه عالم عدمه رحلت ایتدی حالا بوبزم قرنمز بریکی قرندر اکرچه مظاهر اولکی مظاهر دکلدر که اول قرن اوادة کتدی وماء جاری کبی کندی اصلی جانبنه سیرایتدی اما ماه صفات الهی همان ینه اول ماه صفات الهیدر شاهلرده اولان عدل همان ینه اول عدلدر وعالملرده اولان فضل هم اول فضل الهیدر ولیکن اول قرن وامم مستبدل اولدی توضیح معنی حق سبحانه وتعالینك هرصفتی فی المثل ماه کبیدر وبومظاهر کونیه آب جاری کبیدر آسمانده اولان ماه صافی آبه تجلی قیلسه آب ایچره انك عکسی اورر اکر هلال اولسه آب ایچره هلال کورینور واکر بدر کامل اولسه آب ایچره هم بدر کامل کورینور وآب جریان ایلیوب ایلر وکتسه انك محل ظهورنه برآخر آب کلور ماه انده دخی نمایان اولور پس آب اول آب اولمز ولیکن ماه اول ماه اولور صفات الهیه ایله مظاهر کونیه بی هم بوکا کوره قیاس ایله مثلا بوقرنده وبوامت ایچره اولان عدل دخی حق تعالینك صفت عدلنك اثری وپرتویدر پس بوزمانده کوردیکك عدل اول عدل حقیقینك عکس واثری اولیجق بوزمانه ده اولان عدل اول زمانده اولان عدل جنسندن اولور لکن ماه کاه هلال وکاهی بدر اولدیغی کبی صفت الهیه دخی هرعصرك استعدادنه کوره نسبتله کاه ناقص وکاه کامل ظهوره کلور فضلی دخی بوکا کوره قیاس ایله فضل الهی دخی برماه کبیدر بهرحال هر عصرده نیجه مظهرده اول مظهرك استعدادنه کوره ظهوره کلور پس هرقرن

وهر امت متغير ومتبدل اولمقدن خالى اولمز لكن نظر حقيقت بيـله نظر اولنسه هرعصرده وهرقرنده متجلى همان حضرت حقدر واول دائم و باقيدر وبواشيايه تجلى قيلمقده وبنى آدمك مرآت وجودنده انك صفاتى ظهوره كلمكده‌در اكر بر قرن كتسه‌در عقب بر آخر قرن دخى كتوروب انده دخى كنـدى صفـاتنى كوسترمكده‌در ﴿ مثنوى ﴾ قرنها برقرنها رفت اى همام * وين معانى برقرار وبردوام) اى همام قرنلر قرنلر اوزره كتدى ونيجه قرون واعصار مرور ايتدى و بومعانى برقرار و بردوامدر يعنى صفات الهى دائمه وثابته‌در اما مظاهر صفات الهى بجوب كتمكدن ومرور وعبور ايتمكدن خالى دكلدر ﴿ مثنوى ﴾ آب مبدل شد درين جوچندبار * عكس ماه وعكس اختر برقرار * بس بناش نيست برآب روان * بلكه برافطار عرض آسمان * اين صفتها چون نجوم معنويست * دانكه برچرخ معـانى مستويست) آب جويده نيجه كره مبدل اولدى اما عكس ماه وعكس اختر برقراردر آبدن مراد مظاهر صفات الهى وجويدن مراد بوعالمدر يعنى مظاهر اوصـاف الهى نيجه كره متبدل اولدى وآب كبى بوعالمده مرور وعبور قيلدى اما ماه صفات الهى ونجوم اسماء ربانيك عكوس وآثارى برقرار وبر دوامدر پس ماه صفات الهى و نجوم اسماء ربانيك بناسى آب روان اوزره دكلدر بلكه آسمانك عرضنك اطرافى اوزره‌در اقطـار قطرك جميعدر قطر طرفه وجانبه ديرلر آسماندن مراد ذات الهيدر بوماه ونجوم بوصورى اولان آسمانده نيجه راسخه و ثابته ايسه صفات الهى هم آسمان ذاتده فى المثل راسخه وثابته‌در و بوخلق عالمك وجودى ماجارى وآب صافى كبيدر حق تعالى حضرتلرينك ماه ونجوم كبى اولان صفتلرى بوماء جارى كبى اولان مظـاهر كونيه اوزره بنا طوتمشدر بلكه آسمان اوزره اولان ماه ونجوم زمينده اولان ماء جارى ايچره نيجه كورنديسه صفـات الهيه هم مظـاهر كونيه‌ده اويله كورنمشدر پس ماه ونجومى آب صافى ايچره استميوب بلكه آسمان اوزره استديكك كبى صفات الهيه‌يى دخى وسعت آسمان ذاتينك اقطارنده بيل زيرا بوصفات الهيه نجوم معنوى كبيدر بلكه چرخ معانى اوزره مستويدر يعنى بونجوم صورى چرخ صورى اوزره مستوى ومستقيم اولديغى كبى بو صفـات الهيه دخى چونكه معنويدر بلـكه بونلر چرخ معنوى اولان ذات الهيده مستويدر وليكن نجوم صورينك عكوس وآثارى مرآت صـافى وماء جاريده كورنديكى كبى بونجوم معنوى اولان صفات الهيه‌نك هم عكوس وآثارى مظاهر كونيه‌ده كورنمش ومراياى صور آدميده ظهوره كلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ خوب رويان آينهٔ خوبىٔ او * عشق ايشان عكس مطلوبىٔ او * هم باصل خود رود اين خدوخال * دائمادر آب كى ماند خيال * جمله تصويرات

عکس آب جوست * چون بمالی چشم خود خود جمله اوست) مثلا خوبرویلر
اول خدانك خو بلنكنك آينه سيدر كما قال ابن الفارض * بيت * وكل مليح حسنه
من جمالها * معارله بل حسن كل مليحة) اول خوبرویلرك عشقی اول محبوب
حقیقینك مطلو بلغنك عكس و پرتو يدر اول محبوب حقيقی بو محابيب مجازينك
مرايای صورنده تجلی قیلش وظهوره كلمشدر عشاق مجازی اول عكس و پرتوی
كوردكاری كبی اكا تعشق قیلشلر ومفتون اولمشلر درهم بو محبوبلرك چهره سنده
اولان خد وخال (كل شئ يرجع الى اصله) حسبنجه كندی اصلنه كيدر زيرا
آبده دائما خيال فجن قالور يعنی آب ایچره مرئی اولان عكس وخيال دائم قالميوب
كنديكی كبی برمظهرده ظهوره كلان جمال وكمال دخی دائما قالميوب كندی
اصلنه مرور وعبور ايلر جمله تصويرات فی المثل عكس آب جودر چونکم كوزیكی
اووه سن خود جمله اودر كوز اومق وآنی آچق برخوش باقمقدن كنايت اولور
يعنی بو عالمده هرنه قدر تصويرات واشكال وظهورات كورر ايسك فی الحقيقه
او آب صافی ايچره مرئی اولان عكوس وخيال كبيدر كما قيل * بيت * كل
مافی الكون وهم اوخيال * اوعكوس فی المرايا او ظلال * پس آب ايچره مرئی
اولان عكوس وخيالك نفس الامرده نظر اولنسه وجودلری يوقدر بلكه وجود
اصل اول عكوس وخياله سبب اولان واول آبه عكس و پرتوصالن ذاتكدر
چونکم سن كندی چشم جانكی آچه سن ونفس الامرده برخوش نظر قيله سن
خود همان اودر كه آنی كوررسن حقيقتده غير وسوی يوقدر اگرچه صورتا
اضداد واختلافات قتی چوقدر پس موحد اكاديرلر كه عالم كثرت آنی وهم وغلطه
دوشورميه ومظاهر كونيه ده كورديكی كثرات واختلافات انك عقلنی شاشرميه
بلكه وحدتی كثرتده وجمعی فرقده كوربجی اوله وبو جمله تعينات وتشخصاتك
وجودلرنده ظاهر اولنی همان واحد حقيقی وموجود ازلی بيله ﴿ مثنوی ﴾ بازعقلش
كفت بكذار اين حون * خلی دوشا بست ودوشا بست خل) كبروانك عقلی ديدی
بوحولی ترك ايله حقيقتده سركه بكمز وبكمز سركه در يعنی چونکم اول غريب
وامدار خواجه نك وفاتی خبرندن بيخود وبی هوش اولوب بعد زمان صحوه كلوب
مخلوقه كوكل ويرديكنه پشيمان اولوب اندن واجب الوجوده ومفيض الخير والجوده
متوجه اولوب رجوع قيلمش ايدی واول وهله ده بو مظاهری غير وسوی كوروب
آنی دلدن نفی وازاله ايدوب معبود بالحق اولان پادشاهی اثبات قلمشدی پس انك
بصر بصيرتنی حق تعالی حضرتلری نور توحيدله منور ايليوب بوكونه اول نور
توحيدله منور اولان كوز ايله نظر ايدوب موجود حقيقيدن غيری اصلا بروجود
كورميجك كبروانك عقلی اكا ايتدی بوری بوايكی كوربجيلكدن كچ وتوحيد

شرابنی ایچ زیرا حقیقته نظر اولندقده خل و دوشاب برشیره دندر نهایتی صکره دوشاب بعض عارضه ایله شیرین اولوب اکا دوشاب دیو اسم ویرلدی وخل دخی بعض عارضه ایله حامض اولوب اکا خل دیو نام ویرلدی اکر بو ایکینك اصلی اولان انکوره یاخود ظهوره کلان شیره یه نظر اولنسه خل دوشاب ودوشاب دخی اول مرتبه ده خل کذلك سن مظهر صفات الهی اولان برکسه نك وجودنی دخی بوکا کوره قیاس ایله که انك وجودنده غیریت واثنینیت وجود وهمی وامر اعتباری قبیلندن دراحول اولان برماهی ایکی کوردیکی کبی انك بریسی خود وهمدر ﴿ مثنوی ﴾ خواجه راچون غیر کفتی ازقصور * شرم دارای احول ازشاه غیور * خواجه راکه در کذشتست ازاثیر * جنس این موشان تاریکی مکیر) خواجه یه چونکم قصور فهمکدن غیری دیدك ای احول شاه غیوردن شرم طوت چون اشباع واوله کیف معناسنه اولمق جائزدر بو تقدیراوزره معنی خواجه یه قصور معرفتکدن نیجه غیری دیدك ای احول غیور اولان پادشاهدن استحیا ایت اولکی وجه بوندن اولیدر یعنی سکا منعم اولان واحسان قیلان خواجه یه چونکم قصور فهمکدن وقلت معرفتکدن غیری دیدك وانی موجود حقیقیدن غیری ظن ایلدك ای احول اول پادشاه غیوردن استحیا ایله وبویله کورمه دن رجوع ایله یوخسه معاذه شرك خفی صاحبی اولورسن وبرآخر وجود اثبات ایتمکله پادشاه غیورك خشمنه لایق کلورسن خواجه آینهٔ منعم حقیقیدر سن انی بو عالم فرق وکثرتده غیریلر کبی بیلمه خواجه نك که اثیر وافلاکدن مرتبه سی ایلرو کچمشدر بوتاریکه منسوب اولان موشلر جنسی طوتمه که انلردن مراد اهل دنیا واصحاب نفس وهوا وارباب مکر ودغادر وبونلر ظلمته منسوب اولان موشلر کبیدر پس حضرت حقله آشنا اولان وانك اوصاف علیه سنه مظهر کلان انك اخلاقیله تخلق وتحقق قیلان خواجهٔ عالمی سن بوموشان آدمی کبی فرض ایتمه که بونلرك مقامی سفلی وظلمانیدر اما خواجهٔ عالم اولان صاحب سعادتك مرتبهٔ علیه سی علوی ونور انیدر پس بونلر اکا اصلا وقطعا مشابه اولمزلر ﴿ مثنوی ﴾ خواجه راجان بین مبین جسم کران * مغز بین او را مبینش استخوان * خواجه را ازچشم ابلیس لعین * منکر ونسبت مکن اورا بطین) خواجه یی جان کور جسم ثقیل کورمه انی مغز کور آنی استخوان کورمه اول خواجهٔ محسنی همان بدن کثیف کورمه بلکه جان کور ودخی انی لب ومغز نغز کور محضا پوست واستخوان کورمه خواجه یی ابلیس لعین کوزندن کورمه وانی طینه نسبت ایلمه یعنی ظاهر کوزندن ماعدادر وانده بصر بصیرت اولمزسه ویرکسه یه بصر بصیرتله نظر قیلمزسه بیلمکه آنی همان بوچشم ظاهر ایله کورر وچشم ابلیسله کورمش اولور

ایمدی سن اکا همان بو چشم ظاهر ایله نظر قیله وانی همان طیندن مخلوق اولمش بشردر دیوب آب و خاکه منسوب قیله وصورتنه ناظر اولمه بلکه سیرتنه واوصافنه وجان وعرفاننه ناظر اول تاکه انی بیله سن ﴿ مثنوی ﴾ همره خورشید را شپره مخوان * آنکه او مسجود شد سا جد مدان) خورشیدك همراهنه شپره اوقومه اول مسجود اولدی انی ساجد بیلمه شپره یره سه دیدکلر بدرکه کیجه اوچار وکونشدن قاچر و بونده مراد عوام ناس اولور ومسجود بونده معظم ومکرم معناسنه اولور وتوضیح معنی خورشید حقیقینك مصاحبی اولنه وآنکله الفت وانسیت وآشنالق قیلنه خفاش دیده خفاش عوام کالهوا مدرکه حضرت حقدن غافل اوله وخالق مانع ومعطی وضار ونافع بیلوب اکا خدمت قیله اول کسه که اول مخدوم ومعظم اولدی انی سن ناسه خادم وخلقه ساجد بیلمه که انك خلقه عبادت وخدمت قیلمسی بو قدر بلکه کندی عصرنده مسجود ملائکه اولان آدم کبیدر پس سن انی سائر بشره قیاس ایدوب بو دخی بزم کبی بر بشردر دیلردن اولمه ﴿ مثنوی ﴾ عکسها را ما نداین وعکس نیست * در مثال عکس حق بنمود نیست) بو خواجه عکسلره بکزر اما عکس دکلدر عکس مثالنده حضرت حق کورنمکلکدر یعنی بنی آدمك وجودلری شول آبه بکزر که انده نجوم منعکس اولمشدر وصفات الهیه هر کسك وجودنه بر کونه تجلی قیلمش و پرتو صالمشدر ولیکن بو خلقك وجودنده مرئی اولان صفتلر عکوس وآثار قبیلندندر اما صاحب کمال اولان خواجه لرك وجودلرنده مرئی اولان صفات الهی سائر ناسك وجودلرنده اولان صفات الهی کبی عکوس وآثار دکلدر بلکه انلر اخلاق الهیه ایله تخلق واوصاف ربانیه ایله تحقق ایلمشلردر پس بو خواجهٔ عالم اولان کاملك وجودی دخی سائر عکسلره بکزر اما فی الحقیقه انده ظهوره کلان صفات الهی عکس دکلدر نهایتی عکس مثالنده حق تعالی حضرتلری صفاتیله کورنمشدر وانك وجودندن تجلی وتصرف قیلمشدر وانك وجودی حضرت حقه وقایه وآلت اولمشدر خلیفه مستخلفك عینیدر دیدکلری هم بو معنایی تأیید قیلمشدر وحضرت جنیدك بیوردقلری بو بیت شریف بو معنایه اشارت اولمشدر * بیت * رق الزجاج ورقت الخمر * فتشابها وتشاکل الامر * فکانما خمر ولا قدح * وکانما قدح ولا خمر ﴿ مثنوی ﴾ آفتابی دید او جامد نماند * روغن کل روغن کنجد نماند) بر آفتاب کوردی او جامد قالمدی روغن کل روغن کنجد قالمدی کنجد صوصام دیدکلریدر روغن کنجد صوصام یاغی دیدکلریدکه بو دیارلرده اکا شیرلغان یاغی دیرلر کل زمانده برشیشه یه انی قویوب وافر کل دخی اکا آمیخته ایدوب کونشه قورلر بعد زمان کل یاغی اولور کنجد یاغلغی قالمز پس بیوررلر مثلا برودت هوا ایله منجمد اولان

آب آفتاب کورد کده اول جامد قالبوب آب پاك اولدیغی کبی اول خواجه‌نك
وجودی دخی آفتاب حقیقتك تجلیسن کوروب جامدلك قالمدی وآب حیات کبی
صاف اولدی وروغن کنجد کبی ایکن تبدیل اولوب کل حقیقته مقارنت ایتمکله
روغن کل کبی خوش بوی ولطیف اولدی وحضرت حقدن رایحه آلدی واتك
اوصافی ایله اتصاف قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ چون مبدل کشته اند ابدال حق *
نیستند از خلق بر کردان ورق) چونکم ابدال حق مبدل اولمشلر در خلقدن
دکللردر ورقی دوندر ابدال حدیث شریفده واقع اولدیغی اوزره قرق نفر کسه
دراوتوز نفر اولدیغنه دخی حدیث شریف واقع اولمشدر وابداله متعلق اولان
حدیثلر فتی چوق موضعلرده مرور قیلمشدر جلده‌دن ایکنجی دفترده براز درها
برخرس یاوریسنی اخذایلمش و برمردآنك فریادنه ایرشدی دیدکاری سرخده
مرور ایلمشدر و بونلره ابدال دینلمکه سبب بودرکه بریسی وفات ایلسه الله تعالی
صلحای امتدن برینی آنك برینه بدل ایلر و بر وجه دخی بودر که انلر بشریت صفتلرنی
ربانی وحقانی اولان صفتلره بدل قیلمشلر وکندیلر مبدل اولمشلردر بو اعتباره
انلره ابدال دیمشلردر بو بیت دخی بو معنایی مؤید اولور زیرا بیوررلر که چونکم
حق تعالینك ابدال قوللری مبدل اولدیلر واوصاف بشریه‌یی ازاله ایدوب کندیلرینی
نور اتینه تبدیل قیلدیلر واخلاق اللهله متخلق واوصاف ربانی ایله متحقق اولدیلر
انلر خلق جنسندن دکلدرسن انلرك صورت ظاهره سنه باقوب ورقك بری بوزن
اوقومه بلکه ورقی دوندروب انلرك باطننه نظر ایله و باطنلرنده اولان رحمانیت
وحقانیت صفتلرنی کورمکه همت ایله ﴿ مثنوی ﴾ قبلهٔ وحدانیت دوچون بود *
خاك مسجود ملائك چون بود) وحدانیت قبله سی ایکی نیجه اولور وایکی نیجه
وحدانیت قبله‌سی اولوردیمك دخی وجهدر خاك ملائکه‌نك نیجه مسجودی اولور
یعنی نه ایکی قبلهٔ وحدانیت اولور ونه خاك مسجود ملائکه اولور انکیچونکه
وحدانیت برد یمکدر برایکی اولمق قابل دکلدر وخاك سفلی وکثیفدر ملائکه ایسه
علوی ولطیفدر علوی ولطیف اولان ایسه سفلی وکثیف اولانه سجده قیلمق
مناسب ولایق دکلدر خلاصهٔ کلام ملائکه‌نك حضرت آدم علیه السلامه
سجده ایلدکلری انك خاکی اولان جسدندن وطینی اولان جسمانیتدن اوتری
دکلدر بلکه انك وجودنده ظهور ایلین نورحقه سجده ایلمشلردر وآدم فی الحقیقه
قبله کبی اولمش ونور الهی انك آینهٔ وجودنده ظهوره کلمشدر چونکم ملکلر اول
نورحقی انك وجودنده کوردیلر واکا سجده قیلمغه هم امر اولندیلر پس نورحقه
باش قودیلر وسجده قیلدیلر بو دکلدر که آدمك وجودی غیری اوله وحضرت
حق هم اندن غیری اوله بویله اولسه قبلهٔ وحدانیت ایکی اولوردی بوخود بویله

دکلدر بلکه ملکلرك حضرت آدم علیه السلامه سجده‌سی همان حضرت حقه سجده در بوخسه خاکدن مخلوق اولمش آدم نیجه مسجود ملائکه اولمق لایق اولوردی * مثنوی * چون در ین جوید عکس سیب مرد * دامنش رادید آن پرسیب کرد * آنچه در جو دیدکی باشد خیال * چونکه شدازدیدنش پرصد جوال) چونکم بو جویده برمرد سیب عکسنی کوردی اول مردك دامنی انی کورمك پرسیب ایتدی بوتقدیرجه اول نسنه‌یه که مرد جویده کوردی فقین خیال اولور چونکم انی کورمکدن صد جوال پراولدی وتوضیح معنی دیمك اولورکه جمله ناسك وجودی برصافی آبه بکزر وحق تعالی حضرتلرینك صفاتی اول آب ایچره عکس اوران ومرئی اولان الماره بکزر وانبیا علیهم السلام واولیای کرامك سائر ناسدن فرقی وتمییزی بووجهله اولورکه انلر دخی بشریت حسبیله آب پاکه بکزر انلرك وجودنده دخی صفات الهیه واوصاف ربانیه ظهوره کلمشدر اما سائر ناسك وجودنده مرئی اولان وظهوره کلان اوصاف الهیه فی الحقیقه عکس واثر کبیدر اکر انلرك وجودنده اول اوصافك حقیقتنی بولمق ایستسك بولمغه قادراوله مزسن مثلا برایرمق کنارنده برالما اغاجی اولسه اول المالرك عکوسی آبه اورسه‌سن آب ایچره اول المالری طلب ایلسك انده الما بولمغه قادر اوله مزسن اما انبیاعلیهم السلام واولیای کرامك وجود شریفلری شول آبه بکزرکه الما اغاجی انك ایچنده بتمش وعکس شکلنده ظهور ایتمشدر مرد آنی عکس صانمسه واکا ال صونسه اندن کتوردیکی المالری اجتنا ایلر کذلك انبیا علیهم السلام واولیای کرامك وجود شریفلرنده نمایان اولان اوصاف الهی عکس وخیال دکلدر حقیقتدر برمرد آنی امتحان ایلیه عینیله حقیقتی انلرده بولور نته‌کم بوبیتلر بومعنایه اشارت اولوریورلر که چونکم بو مظهر حق اولان انسانك جوی وجودنده برمرد صفات الهی سیبلرینك عکسنی کورسه آنی کورمك انك دامن قلبنی اوصاف الهیه سیبلرندن پر ایلر بوتقدیر اوزره اول مظهر الهی اولان انسان کاملك جوی وجودنده اول صفتلریکه اول مرد کورر عکوس وخیال اولمز زیرا چونکم اول صفتلری کورمکلکندن انك نیجه یوز جوالی پر اوله که عقلی وفکری وقلبی وروحی وحواس ظاهره وباطنه‌سی وقوای جسمانیه وروحانیه‌سی جواللرنی اندن طولدوره وپر ایلیه فی الحقیقه بوتقدیر اوزره عکس وخیال اولمیوب حقیقت اولور * مثنوی * تن مبین وآن مکن کان بکم وصم * کذبوا بالحق لماجاءهم) تن کورمه وآنی ایلمه که اول ابکملر واصملر حقی تکذیب ایلدیلر شول زمانده که بونلره کلدی یعنی انبیا علیهم السلام واولیای کرامی تن کورمه وبشر وجسم بیله که اول صم وبکم اولان منکرلر ایلدیلر پس آشغی مصرع

جملهٔ مستأنفه اولوب سؤال مقدره جواب اولور یعنی اول منکرلر نه ایلدیلر دیمك لازم کلوب جواب بیوررلر که حقی تکذیب ایلدیلر شول وقتده که بونلره کلدی نیجه آیات ومعجزات بومصرع سورهٔ انعامده اولان آیت کریمه یه اشارتدر (فقد کذبوا بالحق) پس بو کافرلر قرآن عظیمی تکذیب ایلدیلر (لما جاءهم) اول وقتده که بونلره کلدی (فسوف یأتیهم) عن قریب بونلره کلور ظاهر اولور (انباءما) شول شیئك خبرلریکه (کانوا به یستهزؤن) انك سببیله استهزا ایدرلردی وبوخبرلرك ظهوری یادنیاده عذابك نزولی قتنده اوله ویاعندظهور الاسلام اوله ویاقیامتده عذاب آخرت منکشف اولدقده اوله ﴿مثنوی﴾ مارمیت اذرمیت خواجه است * دیدن او دیدن خالق شدست) مارمیت اذرمیت خواجه در آنی کورمك خالقی کورمك اولدی اکثر نسخه ده مصرع اول مارمیت اذرمیت احمد بدست واقع اولمشدر خواجه دن مراد دخی اول حضرتدر ومصرع اول سورهٔ انفالده اولان آیت کریمه یه اشارتدر تفسیری جلد اولده وزیر حکایه سنده مرور ایلدی یعنی حق تعالی حضرتلری یا محمد شول زمانده که کفار جانبنه ترابی سن آتدك انی فی الحقیقه سن آتمدك ولکن الله آتدی دیمکه مظهر خواجهٔ کائنات اولان احمد علیه السلام حضرتلری اولمشدر اول حضرتی کورمك معنیده همان حضرت حقی کورمك اولمشدر انکیچون (من رآنی فقد رأی الحق) بیورمشدر واکا اطاعت ایلمك همان حضرت حقه اطاعت ایلمك اولدیغنه (من اطاعنی فقد اطاع الله) حدیث شریفی اشارت اولمشدر وانکله بیعت ایلینلر همان اللهله بیعت ایلدکلرینه (ان الذین یبایعونك انما یبایعون الله) آیت کریمه سی شهادت قیلمشدر (م ی) خدمت او خدمت حق کرد نست * روز دیدن دیدن این روز نست) فی الحقیقه اول حضرته خدمت واطاعت همان حضرت حقه خدمت واطاعت ایلمکلکدر روزی کورمك بوروزنی کورمکدر یعنی بو عالم شهادت فی المثل برخانه کبیدر وحضرت احمد علیه السلامك وجود شریفی برروزن کبیدر وحق تعالی حضرتلری روز روشن کبیدر پس بو خانهٔ عالم ایچره روز روشن کبی اولان حضرت حقی کورمك اکا روزن اولان حضرت احمد علیه السلامی کورمکدر وحضرت احمد علیه السلامی کورمك حضرت حقی کورمکی مستلزم اولور زیرا خانه ایچره ضیا لابد روزندن کلدیکی کبی بو عالم ایچره دخی نور الهی وضیای ربانی خواجهٔ کائنات حضرتلرینك وجود شریفندن کلمش وانك مطلع روحندن طلوع وظهور قیلمشدر پس همان اول حضرتی کورمك حضرت حقی کورمك واکا خدمت قیلق حضرت حقه خدمت قیلق اولدی ﴿مثنوی﴾ خاصه این روزن درخشان ازخودست * نی ودیعهٔ آفتاب وفرقدست) علی الخصوص

بو روزن كنديدن درخشاندر آفتابك و فرقدك وديعه‌سی دكلدر فرقد بر يلدزك
آديدر نته‌كم ايكيسنه فرقدان ديرلر و بونده آفتابدن مراد آفتاب صوری وفرقددن
مراد نجم ظاهری اولمقده جائزدر آفتابدن مراد اول حضرتك عقلندن غيری
اولان عقل و فرقددن مراد اول حضرتك قلبنـدن وروحندن غيری اولان
قلب وروح اولمق هم جائزدر اول حضرتك وجود شريفی حق تعالی حضرتلرينك
خورشيد ذاتنه برروزن كبی اولمش وحق تعالينك خورشيد ذاتنه اول حضرتك
روزن وجودی شو لقدر تقرب واتحاد قيلمشدر كه همان انك روزنهٔ وجودی
كندی حقيقتندن درخشان وروشن اولمشدر سائر آفتاب عقلك وفرقد روحك
وديعه‌سی دكلدر وآنده اولان نور وضيا امانت وعاريتی دكلدر كه اول كندی
حقيقتندن منوردر ﴿ مثنوی ﴾ هم ازآن خورشيد زد بر روزنی * ليك ازراه وسوی
معهودنی * درميان شمس واين روزن رهی * هست روزنها نشد زو آكهی)
هم اول خورشيدن برروزن اوزره اوردی ليكن بولدن ومعهود جانبدن دكل
يعنی اول خورشيد حقيقيدن حضرت نبی عليه السلامك رزون وجودی اوزره
نوراوردی وآفتاب ذات الهيدن نور اعظم وفيض اقدس ابتدا اول حضرتك روح
شريفنه طوقندی وليكن معهود اولان عقل يولندن ودخی معهود اولان جهات سته
جانبندن دكل حق تعالی حضرتلرينك نور ذاتنك اول حضرتنه پرتوصالمسی چون
وچرادن ومعهود اولان راهدن وجانبدن بری وعاريدر شمسله بوروزنك ميانده
بريول واردر غير روزنلراندن برآكاه اولمدی بونور ذات حقه روزن مثابه‌سنده
اولان حبيب اكرم صلی الله عليه وسلم حضرتلرينك روح شريفلريله حضرت
حقك ميانده بريول واردر كه اندن سائر روزن انوار الهی اولان روحلر وعقللر
آكاه اولمدی وحضرت حقك نوری وفيضی اول حضرتك روزن روحنه نيجه
كلور وانك روزن روحندن ضيای الهی ونور ربانی بوخانهٔ كون ومكان ايچره
نيجه پرتوصالار بركمسه آنی بيلمدی مكر شول وارث كامل كه اول حضرتك روح
شريفنه مظهر اوله وآنكله زياده آشنالق قيله اندن غيريسنه بوسردن آكاه اولمق
وبواتحادی بيلمك ميسر اولمز ﴿ مثنوی ﴾ تامكر ابری برآيد چرخ پوش * اندرين
روزن بود نورش بجوش) تامكر برچرخ اورتيجی ابركلسه بوروزنده اول خورشيد
نور جوشده اولور يعنی اول حضرتك وجود شريفنی روزنه تشبيه وذات حق
آفتابه تمثيل ايلدكده سن اول حضرتك وجود شريفنی بولمقده اولان روزنلركبی
بيله‌جكن ارضله سمامابينده برسحاب كلوب حايل اولسه شمسله روزنك مابينده پرده
وحجاب اولوب روزنك نورنی ستر ايلر بوزمينده اولان روزنلر آفتابدن زياده بعيددر
اماحضرت احمد عليه السلامك وجود شريفی كرچك روزن آفتاب الهيـدر

لیکن بو عالمده اولان روزنلر کبی دکلدر تا بر چرخ اورتیجی سحاب وحجاب کلسه وحق تعالینك نور ذاتنی وپرتو صفاتنی بو عالم خلقنك وجودلرندن بالکلیه ستر قیلسه بو روزن وجود محمدیده نور الهی ینه جوش وشروق ایلمکده درکه اول حضرتك روزن وجودی حضرت حقه اولقدر تقرب ایلمشدرکه انکله حضرت حق میاننده اصلا پرده وحجاب یوقدر سحاب افلاکدن نیجه منزل بری اولدیغی کبی جمله پرده وحجاب دخی اول حضرتك روح پاکندن آشغه ودونتردر واول حضرتك روح پاکی جمله حجابلردن برتردر پس حضرت حقله غیری روحلرك مابیننده برحجاب کلسه ونور ذات وصفاتی اندن ستر قیلسه محقق اولور اما حضرت احمد علیه السلامك روح شریفی ایله حضرت حقك میاننده حجاب و پرده کلمك محالدر

﴿ مثنوی ﴾ غیرراه این هو او شش جهت * درمیان روزن وحور مألفت)
بوهو او بو شش جهت یولندن غیری روزن وخور میاننده مالفت واردر مألفت الفت معناسنه مصدر میمیدر یعنی خورشید حقیقی که حضرت حقدر واول خورشید حقیقی یه زیاده مقرب اولان روزن حضرت احمد علیه السلامك وجود شریفیدر وخورشید حقیقی ایله حضرت احمد علیه السلامك روزن وجودی میاننده برمرتبه الفت واتحاد واردرکه اول بوهو ایولندن وبوشش جهات سمتندن دکلدر بلکه معنی یوزندندر هرکم معنایه وحقیقته عالم وعارف ایسه بو الفت واتحادنه یولدن ایدیکنی بیلور وحضرت حقله اولان اتصاله وتقربه اول آگاه اولور ﴿ مثنوی ﴾ مدحت وتسبیح او تسبیح حق * میوه میرو یدزعین این طبق) انك مدحت وتسبیحی تسبیح حقدر بو طبقك عیننده میوه بتر تسبیحدن مراد بونده تعظیم وتنزیه معناسنه اولسه دخی جائزدر حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلمی مدح قیلمق وانی تنزیه ایلمك معناده حضرت حقی مدح قیلمق وانی تنزیه ایلمکدر زیرا حضرت نبی علیه الصلاة والسلامك وجود شریفی فی المثل برطبق نور ایدیکه انك عین وجودندن میوهٔ ربانی وثمرهٔ حقانی بتر غیری طبقلر کبی دکلدرکه انلرده میوهلر عاریتی وضع اولنمشدر اما حضرت نبی علیه السلامك وجود شریفندن اول میوهٔ حقانی بتمش وظهور ایتمشدر پس انده ظهور ایلین اوصاف الهی وانوار ربانی همان ینه اول حضرتك عیننده ظهور ایلمشدر ودیعت وعاریتی دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ سیب رویدزین سپد خوش لخت لخت * عیب نبود گر نهی نامش درخت * این سپد را نو درخت سیب خوان * که میان هر دوراه آمد نهان) وبو سپددن پاره پاره خوش المابتر عیب اولمز اکر انك نامنی درخت قویهسن لخت لخت پاره پاره دیمکدر امابونده نوع نوع معناسنه استعاره اولنور سیبدن مراد صفات الهی وآیات ربانی اولور و سپددن مراد

حضرت نبی علیه السلامك وجود شریفلری اولور الما مناسبتیله آنك وجود شریفنی الما قودقلری سپده تشبیه بیورمشلردر وسائر وجودلردن آنی هم بو وجهله فرق وتمییز قیلمشلردر كه سائر وجودلر شول سپدلره بكزر كه آغاجده الما بتوب صكره كتوروب اول سپدلره وضع اولندی اما حضرت نبی علیه السلامك وجود شریفی اول سپده بكزر كه الما آنك كندی عیننده ن بتدی پس توضیح معنی بویله دیمك اولور كه بوذكر ایلدیكم وجود شریف سپد كبیدر كه آندن نوع نوع الما بتر معنی صفات الهیه وآیات ربانیه المالری همان اول حضرتك كندی حقیقتندن ظهور ایدر پس عند اهل التحقیق عیب اولمزا كر اول حضرتك اسمنی مظهر آیات الهی ومنبت صفات ربانی قویه سن همان بوذكر ایلدیكم نورانی سپده سن الما آغاجی اوقو زیرا هر ایكیسنك اورتاسنده نهان یول كلدی یعنی حضرت حبیب اكرم صلی الله تعالی علیه وسلمك وجود شریفی وروح لطیفی شول نورانی سپد كبیدر كه آنك عیننده ن آیات الهی المالری بتمشدر پس مظهر آیات الهی آینهٔ صفات ربانی اولدیغی اعتبارله سن اكا معدن صفات الهی ومنبت آیات ربانی اوقو زیرا حضرت حقله آنك میاننده بر كیزلی یول كلدی وحضرت حقك ذاتنه وصفاتنه اول مظهر اولدی وجناب حق جل شانه اول اكا صفاتیله ودخی ذاتیله تجلی قیلدی وحضرت حقه اول خلیفهٔ كامل اولدی مشایخ عظامك خلیفه مستخلفك عینیدر دیدكلری بو معنایه اشارت اولدی ﴿مثنوی﴾ آنچه رویداز درخت بارور * زین سپد روید همان نوع ثمر * پس سپد را تو درخت بخت بین * زیر سایهٔ این سپد خوش می نشین) اول نسنه كه بارور اولان درختدن بتر بو سپددن هم اول نوع ثمر بتر پس سپدی سن درخت بخت كور بو سپدك سایه سی التنده خوش اوتور یعنی اول صفت واول قوت وقدرت كه فی المثل درخت بارور كبی اولان حق تعالی حضرتلرندن بتر وظهور ایدر بو خواجهٔ كائنات علیه السلامك دخی وجود شریفندن كه سپده تشبیه اولنمشدر اول نوع قوت وقدرت وعلم وحكمت میوه لری وصفات الهی ثمره لری آنك وجود شریفندن هم ظهور ایدر عند العرفا بو محققدر كه حضرت نبی علیه السلامك وجود شریفندن ظهوره كلن آیات ومعجزات وقوت وقدرت هپ حضرت حقدندر وحضرت نبی علیه السلام حق تعالی حضرتلرینك صفتلرینه كویا بر موضع ومحل كبی اولمشدر بر سپد المالره محل ولطیف میوه لره موضع اولدیغی كبی چونكیم حق تعالی حضرتلرینك صفتلری میوه سی رسول اكرم علیه الصلوة والسلام حضرتلرینك وجود شریفلری سپددن بته واندن ظهور ایده پس سن اول وجود شریفی وسپد لطیفی درخت وشجر سعادت كور بو صفات الهی سپدنك سایهٔ سعادتی التنده خوش اوتور وآنك ظل هدایتنه كندیكی یتور تا دنیا وآخرتده آسوده اولهسن وجسمانی وروحانی راحت بوله سن اكر سؤال اولنورسه كه اول خواجهٔ كائنات ودیباجهٔ موجودات

عليه افضل الصلوات واكمل التحيات حضرتلرى بودنيادن آخرته نقل ييورديلر
بز اول وجود شريفك سايه سى التنده نيجه خوش اوتوره لم وآنك سايه سندن مراد
نه دركه بزا كا كنديمزى يتوره لم جواب اولا آنك سايه سندن مراد اول حضرتك
سنت سنيه وآثار عليه سيدر بركمسه كنديسنى اول حضرتك بيورديغى احكامك
التنه ايلتسه وآنى خوش قبول ايتسه آنك سايهٔ سعادتى التنده خوش اوتورمش
اولور وثانيا اول حضرته وارث اولان وانك خلافتى مرتبه سنى بولان وسنتى
اوزره ارشاد قيلان برعالم ربانى دخى ظل الله وظل رسول الله كبيدر هركيم كنديسنى
اول قائم مقام نبوينك سايهٔ سعادتنه واول عالم ربانينك ظل هدايتنه ايلتسه وآنك
التنده خوش جلوس ايتسه همان معناده حضرت رسول اكرم صلى الله تعالى عليه وسلمك
سايهٔ سعادتلرى التنده اوتورمش كبى اولور ومعناده هم اللهله مجالست قيلور كما قيل
من اراد ان يجالس مع الله فليجلس مع اهل التصوف ﴿ مثنوى ﴾ نان چو اطلاق
آورد اى مهربان * نان چرا مى كو بيش محموده خوان) نان چو نكم اطلاق
كتوره اى مهربان اكا نيچون نان ديرسن اكا محموده اوقو محموده ملين و مسهل
يردو انك اسميدركه مشهوردر بو بيت مثل طريقيله ديلمشدر يعنى مثلا نانك
خاصيتى اولدركه اطلاق كتورمسيه ولينت ويرميه چونكم برنان اطلاق كتوره
ومسهل اوله اى شفقتلو سن اكا اگرچه صورتا نان ايسه ده نان ديمه بلكه اكا
محموده دى كه اندن محموده خاصيتى ظهوره كلدى كذلك بشردخى نان كبيدر چونكم
بر بشردن خاصيت الهى وقوت وقدرت ربانى ظهوره كله سن اكا (ماهذا الا
بشر مثلنا) ديلردن اوله بلكه مسهل اولان نانه محموده ديمك لايق اولديغى كبى
اوصاف حقله موصوف اولان بشرده دخى آيينهٔ حق ديمك لازم اولور كه خليفه
مستخلفك عينيدر ديدكلرى بومعنايه شهادت قيلور اما بو سوزلردن نبى عليه
السلامك وياوليك خدا اولمسى لازم كلمز نته كم قصور فهمى اولنلر بوندن اويله
اولمق توهم ايدر بلكه بونلرك خداى تعاليدن غيرى اولمسى وجدا لق قلمسى لازمدر
(بيت) ولى خدا خدا نباشد * ليكن زخدا جدا نباشد ﴿ مثنوى ﴾ خاك ره
چون چشم روشن كرد وجان * خاك اورا سرمه بين وسرمه دان) خاك ره چون
چشم وجانى روشن ايتدى آنك خاكنى سرمه كور وسرمه بيل وسرمه دن مقصودك
كوزى روشن ايتمكدر چونكم برخاك راهدن اول خاصيت ظهوره كلسه آنك
صورتا خاك اولمسى عيب اولمز بشرك وجودى دخى خاك راه الهيدر چونكم خاك
راه الهى اولان بشرك وجودى چشم وجانى روشن قيله وجانه هدايت وارشاد
ايتمكله نورانى ايدوب بينا ايليه سن اول راه الهينك خاكى اولان بشرى عين سرمهٔ
هدايت كور ومحضا كل سعادت بيل كه آنك وجودنده ظهوره كلان هدايت الهى

ونمایان اولان سعادت ربانیه‌در ﴿ مثنوی ﴾ چون ززروی این زمین تابد شروق * من چرا بالا کنم رودر عیوق) چونکم شروق بوزمینك یوزندن درخشان اولور بن یوزمی نیچون عیوق ایلرم عیوق برنورلو یلدزدر که کهکشانه قریب اولور واولکر آردنجه طوغردیعشلز بونده مطلق آسمان مراد اولور وتوضیح معنی بویله دیمك اولور که چونکم شرق الهی وانوار ربانی روی زمینده برانسان کاملك مشرق وجودنده طلوع ایلر وظهوره کلور بن عالم اعلی وصورتا مکان بالا اولان افلاك جانبنه نیچون یوز کتورورم وانواری اندن طلب ایلرم بوزمینده آینهٔ الهی اولان کامل حاضر آنك مطلع وجودندن نورالهی بوعالمه طالع وظاهردر پس آنك ضیاسی وشروقی عالم بالاده اولان ضیا وشرقه طالب انوار الهی اولنی محتاج ایلز (می) شدفناهستش مخوان ای چشم شوخ * درچنین جوخشك کی ماندکلوخ) فنا اولدی ای چشم شوخ سن اکا هست اوقومه بونجلین جویده کلوخ نیجه قوری قالور بلکه نمناك اولور ومحو ومتلاشی اولور یعنی اول خواجهٔ کائنات حضرتلرینك بشریتلری نورالهی وتجلیٔ ربانیده محو وفانی اولدی سن اکا بومجازی اولان وارلغله واردر وهستیٔ بشریتله هستدر دیمه ای شوخ چشم بونجلین برنهرالهی وبحر ربانی ایچره آنك کلوخ بشریتی نیجه خشك قالور بلکه خشك قالیوب نهرالهیده فانی ومتلاشی اولور ﴿ مثنوی ﴾ پیش این خورشید کی پاید هلال * باچنان رستم چه باشد زورزال) بوخورشیدك اوکنده هلال نیجین قالور بونجلین رستم ایله زور زال نه اولور رستم زیاده قویدن وزال ضعیف وناتواندن عبارت واستعاره اولور وخورشیددن مراد ذات ربانی وهلالدن مراد وجود انسانی اولور توضیح معنی بونك کبی برخورشید اوکنده انسانك هلال کبی اولان وجودی نیجه قالور هلال خورشیدك شعشعه سی قتنده نیجه محو ونایاب اولورسه بشرك وجود مجازیسی دخی خورشید الهی ونور ربانی قتنده آنجلین محو ونایاب اولور رستمك قتنده برضعیف پیرك زور وقوتی برشیٔ اولمیوب متلاشی اولدیغی کبی بونجلین قوی وقادر پادشاهك قوت وقدرتنه نسبتله هم ناتوان اولان بشرك زور وقوتی متلاشی ومضمحل اولور واول قادر وقوی اولان پادشاه بشر ضعیفك وجودنده کیف مایشاء تصرف قیلور ﴿ مثنوی ﴾ طالبست وراغبست آن کردکار * تازهستیها برآردصددمار) اول کردکار طالب وغالبدر تاکم وارالقلردن صددمار وهلاکی یوقرو کتورر یعنی حضرت کردکار جل شانه جمیع موجودات اوزره غالبدر وکندیسنه طالب اولان قوللرینه اول دخی طالبدرتاکم غیروسوی مرتبه سنده اولان هستیلردن صد هلاك وفنا کتوروب انلرك مجازی وموهومی اولان وجودلرنی محو ومضمحل ایلرتاکم ایکیلك قالمز ومغایرت اولمز ووحدت مطلقه

اول مجازی اولان واراقلر کتمکله ظهوره کلور ووجه باقی فانی اولنه تجلی قیلور (مثنوی) دومکوود ومخوان ودومدان * بنده را درخواجهٔ خود محودان) ایکی سویله وایکی بیله وایکی اوقومه بنده یی کندی خواجه سنده محو بیل یعنی بندهٔ حق اولان بر کاملی حضرت حقدن غیری بیله وایکی کورنلر ومشرك اولنلر کبی ایکی وجود اثبات ایله بلکه (العبد وما یملکه کان لمولاه) دیو عبدك هرنسی وار ایسه بالکلیه مولاسنکدر و بنده مولاسی قتنده فانیدر و بنده دن هرنه ظهور ایلرسه فی الحقیقه آنك مالکنکدردی و بونی بویله بیل واو قو والاصکره ایکی دینلردن اولورسن وشرك خفی مرتبه سنده قالورسن (مثنوی) خواجه هم درنور خواجه آفرین * فانیست ومرده ومات و دفین) خواجه هم خواجه آفرینك نورنده فانی ومرده ومات ودفیندر بونده خواجه دن مراد خواجهٔ تبریزی اولمق مناسبدر که هرکیم خواجهٔ کائنات علیه الصلوة والسلام حضرتلرینه وارث کامل اولسه وقائم مقام نبوی اولمق مرتبه سنی بولسه اول دخی خواجه درپس خواجهٔ کائنات صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری خواجهٔ آفرین اولان خدانك نورنده نیجه مرده ومات ودفین اولدیسه اکا وارث اولان خواجه دخی حق تعالینك نورنده مرده ومات ومدفون اولمش وفنا بولمشدر (مثنوی) چون جدا بینی زحق این خواجه را * کم کنی هم متن وهم دیباجه را) چونکم بو خواجه یی حضرت حقدن جدا کوره سن هم متن وهم دیباجه یی کم ایلرسن دیباجه بونده اول معناسنه در متن رنیجه معنایه کلور بونده وجه واسطه واعلا معنالرینه اولمق مناسبدر توضیح معنی چونکم سن خواجهٔ عالم حضرتلرنی ودخی خواجهٔ عالمه وارث اولان بر خواجهٔ عالمی حضرت حقدن جدا وغیری کوره سن سن بو کتاب وجودك هم دیباجه سنی وهم وجهنی وظهرنی واعلاسنی کم وضایع ایلرسن وبو کتابك اولندن وآخرندن و باطنندن وظاهرندن بی خبر اولورسن کرکدر که بو خواجه یی حضرت حقدن جدا ایلیه سن وآندن غیری و بعید اعتقاد قیلیه سن (مثنوی) چشم ودل را هین کذاره کن زطین * این یکی قبله ست دو قبله مبین * چو دودیدی ماندی ازهر دو طرف * آتشی درخف فتاد ورفت خف) کوزی وکوکلی آگاه اول طیندن کچور بو برقبله در ایکی قبله کورمه چونکم ایکی کوره سن هر ایکی طرفدن قالدك بر آتش خفه دوشدی وخف کندی یعنی ای صورت بین اولان کمسه کوکلی و کوکل کوزنی طین مرتبه سندنکه مراد آندن جسم وصورتدر ایلرو کچور حقیقت بین اول و باطنه نظر قیل بو خود فی الحقیقه برقبله در ووحدت مطلقه در موجود حقیقی حقدن غیری یوقدر زنه کم کل ماخلا الله باطل دیمشدر پس سن زنهار ایکی قبله کورمه که آنك بری عبدك وجودی اوله و بری دخی ربك وجودی اولا وعبد کندی

مولاسندن جدا و بعید اوله وعبدك وجودنده مولاسنك ارادتنه واختیارنه مغایر
برغیری مراد واختیار اوله اگر بویله کورر ایسك برقبله یی ایکی کورنلردن اولورسن
ودخی هرعصرده قائم مقام نبوی اولان برعالم ربانینك وجودینی حضرت خواجهٔ
کائناتدن جدا وغیری کورر ایسك هم برقبله یی ایکی کورنلردن اولورسن چونکم
آنی بوندن جدا قبله سن و بونی اندن غیری کوره سن وایکی بیله سن وهرایکی طرفدن
محروم قالور و بی نفع اولورسن بوخواجه نك وجودی برقاوه و حضرت حقك
تجلیسی برآتشه بکزر مثلا برآتش قاوه دوشدی قاونیجه یانوب کتدی کذلك آتش
تجلیٔ حق خواجه نك وجود مجازیسنه دوشدی قاوکبی اول هم یانوب کتدی
پس ایکیلك قالمدی فانی اولدی شعلهٔ الهی ونور ربانی قالدی لازم کلدیکه احول
اولمقدن وایکی کورمکدن کذرقیله سن وحقیقت بین اوله سن وکونك وجودنده
ظهوره کلان همان آندن ایدیکنی بیله سن وسر ونکته یه عالم اوله سن والا ایکی
کورنلردن اولورسن هرقنغی جانبنه توجه ایلسك ومرادکی اول طرفدن طلب
قیلسك مراد حاصل اولمیوب محروم قالورسن نته کم بومعنایی تفهیم ایچون برلطیف
حکایه ایراد ایدوب بیوررلر تاکم بوحکایه نك ضمننده اولان نکات واسراردن
خبردار اولوب بیگانه اولمیه سن واهل توحیدك سرندن عاطل و بی خبر قالمیه سن

✽ مثل دو بین همچون آن غریب شهر کاش عمرنام که ازیك ✽
✽ دکانش بسبب این نام بدان دکان دیگر حواله کرد ✽

بوسرخ شریف دوبین اولان کسه نك برمثلی عمرنامنده شهرکاشك اول غریبی
کبیدرکه بردکاندن آنی بونام سببیله اول دکانك صاحبی برآخر دکانه حواله ایتدی
و بوری وار سکا نانی اول دکان صاحبی و برسون دیو بوبهانه ایله کندیدن دفع
ایتدی ✽ واوفهم نکرد که همه دکانها یکیست درین معنی که بعمرنان نفروشند
هم اینجا تدارك کنم که من غلط کردم نام عمر نیست ✽ اول عمرنامنده اولان غریب
بونی فهم ایتمدیکه دوکلی دکانلر شومعناده بردر ومتفق ومتحددرکه عمرنامنده اولانه
نان صاتمیه لر زیرا کاشان شهرنك قومی شیعه ایدیلر باطنا عمرنامنده اولانه اتمك
ویرمك خصوصنده اتفاق ایلمشلر ایدی اما اول غریب بونلرك معنوی اولان
اتحادلرین بیلدیکندن بویله دیمدی هم بومحلده تدارك ایلسمکه بن غلط ایلدم بنم
نامم عمر دکل ایدی ✽ چون بدین دکان توبه وتدارك کنم نان یابم ازهمه دکانهای
این شهر واگر بی تدارك همچنین عمرنام باشم ازین دکان درگذرم محروم واحولم
واین دکانهارا ازهم جدا دانسته ام ✽ اول غریب بویله دیمدیکه چونکم شو
دکانده بونامدن توبه وتدارك ایلیم بوشهرك دوکلی دکانلرندن هرقنغی دکانه

واردر ایسم نان بولورم واكر بويله اولمز ایسم و بونامدن رجوع قیلمز ایسم تدار كسمز بونجلين عمرنام اولمم بودكاندن كچم و برآخردكانده مراده واصل اولورم ديم بنده محرومم و احولم و بودكانلری بری برندن جدا ایلمشم بودكانلر خود معناده هپ متفق ومتحدلردر پس مادامكه بنده بونام اوله و بن بونلری بركورميم هرقنغیسنه وارسم بكا اندن بهره ونصيب يوقدر ديمدی ﴿ مثنوی ﴾ كرعمرنامی تواندر شهركاش * كس نيفر وشد بصددانكت لواش * چون بيك دكان بكفت عمرم * اين عمررا نان فروشيد از كرم) سن شهركاشده اكر عمرنام ايسك سكا يوزدانكه كسه لواش صاتمز دانك ربع درهمه لواش فتح لامله برنوع يوفقه اتمكه ديرلر چونكم سن بردكانده عمرم ديه سن بوعمره كرمدن نان صاتك ديو تضرع ايليه سن اصلا انلر سكا نان ويرمك احتمالی يوقدر زيرا انلر عمرنامنده او لنه نان ويرمك خصوصنده باطنا متفق ومتحدلردر ﴿ مثنوی ﴾ او بكويد رو بدان ديكر دكان * زآن يكی نان به كزين پنجاه نان * كرنبودی احول اواندرنظر * او بكفتی نيست دكان دكر * پس زدی اشراق آن نااحولی * بردل كاشی شدی عمرعلی) اول دكان صاحبی چونكم سن عمرم ديه سن سكا دير يوری اول غيری دكانه اودكاندن برنان بكدركه بودكاندن پنجاه نان يعنی بودكاندن سكا اللی نان اولمقدن اول دكاندن برنان سكا بهتردر يوريكه سكا نفع بورادن كتمككدر ديرا اكراول عمرنامنده اولان كمسه نظرده احول اولميدی اوديردی برغيری دكان يوقدر اوك وصولك هرقنغی دكانه وارسم بهرحال انلردخی بكا بوكونه بهانه ايديسرردر پس اول احولك اشراقی كاشينك قلبی اوزره اوريدی عمرعلی اوليدی يعنی اول احول اولمق وحضرت علی ايله عمری ايكی كورمك پرتوی كاشينك قلبی اوزره طوقونيدی عمرعلی اوليدی واول كمسه اسم قيدندن كچوب بنم نامم علی در ديدی چونكم چهاريار كزين رضوان الله تعالی عليهم اجمعين معنی يوزنده نفس واحد حكمنده بری بريله متحدلردر پس بركمسه اهل توحيد اولسه وسر اتحادنه ايديكنی بيلسه اسم ورسمله مقيد اولمقدن و ايكی كورمكدن خلاص اولور وحقيقت بين اولوب مراده وصول بولور وبونده دخی كاشان شهرنی ايراد ايلمرندن مراد اول شهر خلقنك باطنا اولان اتحادلرينه اهل توحيدك اتحادنی تشبيه وتمثيل اولور وعمر نامنی كتورملرندن مراد بركمسه نك نامی ظاهرا ابو وخوش اولوب لكن باطنا دخی حقيقت بين اولمسه وسر اتحادی بيلمسه اكا اهل توحيدنان روحانی ويرمزلر و غدای معرفتدن آنك جانبنه بربهره ايركورمزلر ديمك اولور ومادامكه اسم ورسم قيدندن قورتلمه قنغی اهل وحدتك صحبتنه وارسه آنك مقامندن و باخود فعالندن اهل تفرقه اولديغنی بيلوب اكانصيب ويرميوب برآخر مكانه دخی ارسال

ایدرلر ﴿مثنوی﴾ این از ینجا کوید آن خبازرا * این عمررا نان فروش ای نانبا *
چون شنید اوهم عمر نان درکشید * پس فرستاد آن بدکان بعید * کین عمررا نان ده
ای همبازمن * راز یعنی فهم کن زاوازمن) بونان فروش بورادن اول خبازه سویلر
بو بنم دکانم اوکنه کلان عمره نان صات دیو ایهام وکنایه ایلرچونکم اول برآخر
خبازعمرنامنی اشتدی هم اتمکی آندن چکدی یعنی اکا اتمك ویرمکدن امتناع ایدوب
کندیسنی آندن چکدی پس آنی بربعید دکانه کوندردی بویله دیوکه ای بنم
همبازم بوعمره نان ویر و بونی مرادنه ومقصودنه سن ایرکورکانه رازسویله یعنی
فهم ایله بنم آوازمدن دیو کنایت ایلرهمان آنك بوکسه بونام و بونشانده در دیمسی
واول کسه نك دخی بونام و بونشاندن اول شهرده بچمیوب اکا مقید اولمسی
کندیسنی ناندن محروم ایلمکه سبب اولورکه انلر بوخصوصده متفقلر ومتحدلردر
کذلك اصحاب توحید واهل اتحادی دخی بوکا کوره قیاس ایله که نام ونشانه مبتلا
اولان اهل تفرقه بونلرك ایچنه دوشه مادامکه اول نام ونشاندن بچمدکجه و بونلرله
هم مشرب وهم مذهب و هم ملت وهمرنك اولمدقجه بونلردن هرقنغی سنه واصل
اولسه آنی غیری یه ارسال ایلر ﴿مثنوی﴾ اوهمت زان سوحواله میکند *
هین عمرآمد که تابرنان زند * چون بیك دکان عمر بودی برو * درهمه کاشان زنان
محروم شو * وربیك دکان علی کفتی بکیر * نان ازینجابی حواله و بی زحیر) اوهم
سنی اول طرفدن برآخرجانبه حواله ایلر بویله دیوکه آکاه اول ای نان صاحبی عمر
کلدی تانانه اوره وسندن غدا ونصیب آله والحاصل چونکم بردکانده عمراولدك
بوری دوکلی کاشان ایچره ناندن محروم اول زیرا انلر بونامله مقید اولنه اتمك
ویرمزلر واکر بردکانده علی دیه سن ونامك علی قویه سن بورادن حواله سز
وایچ آغریسی اولمقسزاتمك طوتکه اول دکان صاحبی سنی غیری یره حواله ایتمز
وسندخی ایچ آغریسی چکمزسن و بونك سببی اولدرکه انلر بونامده اولنه اتمك
ویرمکه اتفاق واتحاد ایلمشلردر مادامکه برکسه کندیلرك مذهب وملتنده اولمیه
انلرا کاضد اولوب اتمك ویرمزلر واول کسه انلردن نصیب آله میوب محروم قالور
وبوسرخ شریف بورایه کلنجه یه دك مثال اولور شول کسه لر حقنده که انلراهل
وحدت اوله لر و باطنا اتحاد قیله لر وبری ایکی کوریجی احول بونلرك ایچنه کله
واسم ورسمدن وتفرقه وتضاددن بچمیه بونلر اکا نان روحانی و یرمزلر وغدای
عرفانیدن آنك جاننه بربهره ایرکورمزلر دیمك اولور نته کم قصه دن حصه
نه ایدیکنه اشارت ایدوب بیوررلر ﴿مثنوی﴾ احول دو بین چو بی برشد
زنوش * احول ده بینی ای مادرفروش * اندرین کاشان خاك ازاحولی * چون عمر
میکرد چون نبدی علی) احولی دو بین چونکم نوشدن بی نفع اولدی ای مادر

فروش سن اون کور بجی احواسن پس سنك حالك نیجه اولور بوخاك کاشانده احوللکدن عمر کبی طولن چونکم علی اولمیه سن یعنی کورکه ایکی کور بجی احول کاشان شهرنده عیش ونوشدن بی نفع اولدی وغدا وطعامدن بی نفع ومحروم قالدی سن ایسك ای اناسنی صاتیجی اون کور بجی احواسن سن نه مرتبه عیش ونوشدن بی نفع اولمق کرکسن بوندن قیاس ایله مادر فروش بونده مربیسن صاتیجی دیمکدن کنایت اولورکه بودنیاده چوق کسه واردرکه فی الحقیقه کندی به مادر مهربانده اول برمربی ومرشده واصل اولسه اکا اقتدا قیلمز ونام ونشان قیدندن خلاص اولمز نته کم اول کاشان شهرنده اولان کسه عمرنامندن بچه میوب عیش ونوشی برنامه صاتدیغی کبی اکثر نام ونشانك صاحبلری دخی برمادر مهربان کبی مربی کاملی کورسه لر نامدن بچوب آنی خریدار اولمزلر بلکه برقوری نام ونشانه آنی صاترلر پس بویله کسه لره مادرفروش دیمك یرنده اولور ای ایکی کور بجی احول بوکاشان شهری کبی اولان خاك دنیا ایچره شاشیلغکدن و بروجودی برقاچ مغایر وجود کورمکدن واسم ورسم قیدنده قالمقدن کذر قیلمیه سن اول عمرنامنده اولان کسه کبی طولن چونکم علی اولمیه سن و بوایکیسنی کنفس واحده معنی یوزنده متحد بیلمیه سن بلکه بری برندن جدا قیلوب تعصب سمتنه سالك اوله سن لازم کلور که عیش عرفانی ونوش وجدانیدن بی بهره قاله سن و بونده شمول اهل طریق هیئتنده اولان احوللره دخی توبیخ وتعریض واردرکه برآخر طریقده برکامل ومکمل عارف واصلی بولدقده اکا اقتدا قیلمیه وآندن مستفید اولمیه ودیه که بزم طریقمزده دکلدر بوکامل ومحبت وخدمت بزه لازم اولمز دیوب عمرنامنده اولان کسه قوری نامدن بچه میوب کاشان شهرنده بیهوده یره دور وحرکت ایلدیکی کبی اول دخی نامی کندویه اورونوب اول نامدن بچه میوب وتوحید شرابن ایچه میوب بیهوده یره دور وحرکت ایلیه (مصرع) هست احول را درین ویرانه دیر * کوشه کوشه نقل نوای تم خیر) احول ایچون بوویرانه دیرده کوشه کوشه تکی نقل واردر ای کوکل خیر اول مکانده دیو نقل بونده فتح نوله انتقال معناسنه اولور تم مکان مبهمدن عبارتدر ای حرف ندادر منادی محذوفدرکه آندن مراد احولك کوکلیدر بودیرویرانه کبی اولان دنیاده ایکی کوزیجی ومربی وکامل اولان عزیزلری بری برندن جدا قیلیجی کسه لر ایچون کوشه بکوشه یکی یکی نقل وحرکت ایلمك واردر هر بری کندیسنه بویله دیوکه ای کشی خیر بودکانده در چونکم ایکی کورمکدن بچه مدی و بوتوحید شرابنی ایچه مدی اول مکانده خیر بوله مز واول واردیغی دکاندن حظ ونصیب آله مز پس بونده خیر یوق آنجق ای کوکل خیر سکا فلان مکانده فلان شیخدن حاصل اولور دیوب اول مکاندن

نقل ایلر همچنین دور وحرکت قیلمقدن خالی اولمز وکسه دن بهره ونصیب دخی بولمز وبو سوزلر برکامل ومکمل طالب ایلمکدن منع قیلمز و برنیجه ناقص شیخلره ملاقات اولدقده انلرک دام یعنی مقید اولوب اول نام ونشان قیدنده قالمغی هم مستلزم اولمزکه مواضع کثیره ده طالب مربی کامل ایچون تنبیه وتأکید ایلملری وکرارا مرارا انلرک صحبتنک منافعنی وناقص اولان شیخلرک ضررلرنی سویلملری بو معنایی مؤید اولور ومرادلری بویله اولدیغنه هم دلالت قیلور و بونده اولان ابیات شریفه وکلمات طیبه برکسه هرقنغی طریقده اولورسه اولسون برکامل ومکمل عارفه واصل اولسه وانک مرادی دخی حضرت حقه وصول بولسه امانام ونشاندن بیچه میوب کندی طریقندن غیری یه اسه اول اولور واکا همیشه ناقص قالوب غدای عرفانی ونان روحانیدن محروم اولمق لازم کلور دیمکی افاده قیلور وبو معنالری مستلزم ومقتضی اولور * مثنوی * وردوچشم حق شناس آمد ترا * دوست پربین عرصهٔ هردوسرا * وارهیدی ازحواله جابجا * اندرین کاشان پرازخوف ورجا) واکرسنکا حق آکلیجی ایکی کوز کلدیسه وحاصل اولدیسه هردوسرانک عرصه‌سنی پردوست کور قورتله سن جابجا حواله‌دن بو پرخوف ورجا اولان کاشان ایچره یعنی ای طالب حق اولان کسه اکر سنکچون حق فهم ایلیجی وحقیقت کوریجی ظاهر وباطن کوزلری حاصل اولدیسه هر ایکی عالمک میدانی دوستله طولی کورکه و (هو الاول والآخر والظاهر والباطن) آیت کریمه سنک موجبنجه اولده وآخرده وباطنده وظاهرده اول دوستدن غیری یوقدر (و هو بکل شیء محیط) حسبنجه اول کل شیء احاطه قیلش و جهه‌ده پراولمشدر اویله اولیجق هیچ برشیء اندن خالی وجدا دکلدر چونکم برمظهر کاملی واوصاف الهیه ایله متصف اولان برواصلی بوله سن بوخدادن جدادر وبزم مذهب ومشربمزدن دخی دوردر دیمه تاکم اندن غدای عرفانی و حظ روحانی بوله سن ودخی بو پررجا وپرخوف اولان کاشان دنیا ایچره جابجا حواله اولمقدن قورتله سن زیرا برموحد کاملی حضرت حقدن جدایله سن وبرآخر موحد کامله واصل اوله سن وانی دخی حضرت حقدن جدایله سن واولکی موحداولان کامله انی مغایر ومخالف زعم قیله سن مقصود حاصل اولمق مقرر اولور و برآخر کامله دخی واصل اوله سن مادامکه ینه کورش وبیاش همان بواوله کالاول انلردن نیجه محروم اولور ایسک بوندن دخی مراده ایره میوب ینه محروم قالورسن چونکم شرط طریقت حقیقت بین برکوزاله کتوروب حق واهل حقی برخوش کورمکدر اوکوزی اله کتوروب وکندیکی برموحداولان عارف کامله یتور تاکم هم حضرت حقی وهم جمیع انبیاعلیهم السلام واولیای عظامی انکله باطنا متحد کوره‌سن وانک آینهٔ وجودنده

جمله یی مشاهده قیله سن و خانه بخانه کزمکدن و کاشانه بکاشانه طالب اولمقدن
خلاص اوله سن ﴿ مثنوی ﴾ اندرین جو غنچه دیدی یا شجر * همچو هرجو
توخیالش ظن مبر * که ترا ازعین این عکس نقوش * حق حقیقت کردد و میوه
فروش) بو جوی ایچره غنچه کوره سن یاخود شجر کوره سن هر جوی کبی سن
اکا خیال ظن ایلمه که سکا بو نقوش عکسنک عیندن حق حقیقت ومیوه فروش
اولور جویدن مراد بونده محقق وکامل وعالم واصل اولان خواجه لرك وجودی
اولور و توضیح معنی بویله دیمك اولور که محقق وکامل اولان خواجهٔ واصلك
جوی وجودنده غنچه کبی برنا کشاده معنی کوره سن و یاخود معانیٔ اسرار
میوه لرینك شجرنی کوره سن اکا سائر کسه لرك جوی وجودی کبی خیال ظن
ایلمه که محقق وکاملك وجودنده مرئی اولان صفتلر وحالتلر وحکمتلر و معرفتلر
جمله سی حقیقتدر سائر ناسك وجودلرنده مرئی اولان وظهوره کلان صفات
وحالات کبی عکوس وخیالات دکلدر که انلرك وجودنده کورینن صفاته وحالاته
عکس و خیالات دینلسه لایقدر اما محقق اولان کاملك وجودنده بتن غنچهٔ
معرفت وشجرهٔ حکمت عکس وخیال قبیلندن دکلدر که اول کاملك وجودنده
کورینن وظهوره کلان نقوشك عین عکسندن حضرت حق حقیقت اولور
ومعانیٔ اسرار میوه لرین بیع قیلور اما سائر ناسك وجودنده تجلیٔ الهی اولمز بلکه
تجلیٔ حق انلرك وجودندن عکس واثر قبیلندندر واما محقق کاملك وجودندن
ظهوره کلن تجلیٔ حق عکس وخیال قبیلندن دکل عین حقیقتدر واول کاملك
وجودی حضرت حقه آلتدر جناب حق جل شانه انك وجودی واسطه سیله معانی
وحقایق میوه لرین طالب اولنلره و بریجی و بیع ایدیجی اولورلر ﴿ مثنوی ﴾
چشم ازین آب ازحول حر میشود * عکس می بیند سپد پر میشود) چشم بو آبدن
حولدن حر اولور عکس کورر سپد پر اولور یعنی اول موحد کاملك وشیخ واصلك
وجود شریفی شول آب لطیفه بکزرکه انده شجر وثمرلر عکسی کورنمش اوله
و برکسه نك باطن کوزی هم احول دوبین اوله وایکی کورمکدن خالی اولمیه چونکم
اویله براحول دوبین اول آب صافی کبی اولان صاحب یقینك خدمت وارادتنه
واصل اوله کوز اول وجود شریف وآب لطیفه سببیله حولدن آزاد اولور وایکی
کورمکدن نجات بولور اکرچه ظاهرا انده کوردیکنی سائر ناسده کوردیکی کبی
عکس واثر کورر ولیکن اول کاملك وجودندن انك سپد جسمی معانی وحقایق
میوه لریله پر اولور پس اول کاملك وجودی وکرم وجودی سائر ناسك وجودی کبی
عکس اولمز بلکه فی الحقیقه تجلیٔ حقدرکه اندن ظهوره کلور (می) پس یعنی
باغ باشد این نه آب * پس مشو عریان چو بلقیس ازحباب) پس معنیده بو باغ اولور

آب اولمز پس بلقیس کبی حبابدن عریان اولمه حباب آب اوزره ظهوره کلان ومنعین اولان کفه دیرلر که معناده اول عین آبدر یعنی چونکم بر آب لطیف شکلنده مرئی اولان شیئک اوزرنده عکس شکلنده ظاهر اولان میوه‌لری تجربه ایلدکده عکس اولمیوب حقیقتله انلری میوه بولدقده اول آب صورتا آب ومعناده بر باغ لطیف کبیدر پس بلقیس صرح ممردی آب صافی ظن ایلیوب فی الحال ساقلرینی کشف ایدوب عریان اولدیغی کبی سن هم اول عالی جناب اولان کاملی آب وحباب کبی مطلق مظهر معکوس ظن ایلیوب جامهٔ تدبیر ولباس ادراک واحتیاطدن عریان اولمه اگر اول آب وحباب شکلنده کورندی ایسه معناده باغ حقیقت وروضهٔ حکمت ومعرفتدر بلقیسک سلیمان پیغمبر علیه السلامه کلسنک وسلیمان پیغمبر علیه السلامک قوری یردن آب صافی شکلنده بر صرح ممرد دوزمسی تفاسیرده مسطوردر (مثنوی) بارکونا کونست برپشت خران * هین بیک چوب این خرانرا تومران * بریکی خربار لعل وکوهرست * بریکی خر بار سنک ومرمرست) مثلا خرلرک اوزرنده کونا کون باروار در آگاه اول سن بو خرلری بر چوبله سورمه یعنی بهرحال هرکسک نفسی بر کونه باری مرتکب اولدیغی ملابسه ایله مرکبه بکزر پس بو ناسک نفوسی مرکبلرینک اوزرنده کونا کون یوکلر واردر که برینک کتوردیکی بر آخرک کوتردیکنه بکزه‌مز پس سن بو جمله بارکیرلری وخرلری بر نظرله کورمه و بر قیاس چوبیله سورمه که بونلرک جمله سنک کتوردیکی بار متساوی ومتشابه دکلدر مثلا برخرک اوزرنده اولان بار لعل وکوهردر که انک بر دانه‌سی نیجه یوز بیک فلوری دکر و برخرک اوزرنده اولان بارسنک ومرمردر که اگرچه ظاهرا ثقیلدر لکن معناده بی قیمت وکمتردر پس بو جمله ناس هپسی مظاهر اسماء وصفات الهیدر جمله سنک خالقی حق اولیجق بو جمله‌سی برابردر دیمه و بونلری بر نظرله کورمه که بونلرک هر برینک میاننده فرق بسیار وتفاوت بی شمار واردر

﴿ مثنوی ﴾ بر همه جوها تواین حکمت مران * اندرین جوماه بین عکسش مخوان * آب خضرست این نه آب دام ودد * هرچه اندرروی نماید حق بود * زین تک جوماه کوید من مهم * من نه عکسم هم حدیث وهم رهم) دوکلی

جویلر اوزره سن بو حکمی سورمه بو جویده ماه کور اکا عکس اوقومه یعنی اگرچه جمیع ناسک وجودلری جویلر کبیدر وحق تعالینک ذات وصفاتی ماه ونجوم کبیدر که انلرک وجودی جویلرنده منعکس اولمش وظهوره کلمشدر ایمدی بو خلایقک وجودی مظاهر اوصاف الهی اولیجق انبیا علیهم السلام واولیای کرامک وجودلری مظاهر اوصاف الهی اولیجق بو جمله‌نک وجودلری بردر ومظهر اوصاف الهی اولمقده برابردر دیمه‌سن بو حکمی توکل وجود جویلرینه

سورمه وبونلرده مرئی اولان هب عكس صفات الهیدرد یوب طورمه بو خواجهٔ
كاملك جوی وجودنده ماه حقیقتی كور واكا عكس اوقومه كه آنك آب وجودنده
مرئی اولان حقیقتدر عكس وپرتو قبیلندن دكلدر بو خواجهٔ كاملك وجودی
فی المثل آب حضردر آب دام وددد دكلدر كه بو آب حیاتدن هركیم نوش ایدرسه
حیات ابدیه وسعادت سرمدیه بولور اماسائر ناسك وجودلری آب دام وددكیدر
انلردن نوش ایلین یابردامه كرفتار اولور یابربلایه ویاخود هلاك اولور هرنه كه
خواجهٔ كاملك وجودنده كورینورسه حقیقت اولور عكس وپرتو قبیلندن اولمز
بوجویك دیبندن ماه بن مهم دیر یعنی بو خواجهٔ كاملك جوی وجودینك
باطننـدن ماه حقیقت لسان اشارتله ای طالبلر بن ماه حقیقتم بن عكس دكلم
خواجه نك وجودی ایله هم حدیث وهمراهم دیر یاخود معنی اول ماه حقیقت
بن عكس دكلم بلكه هم كلام وهم طریقم دیوسویلر نته كم اول ماه حقیقت بعض
ولیلرك جوی وجودندن انا الحق دیدی وبعضلردن دخی (سبحانی ما اعظم شانی)
دیو سویلدی ﴿ مثنوی ﴾ اندرین جوآنچه بربالاست هست * خواه بالاخواه
دروی كیردست * ازدركرجوهامكیر این جوی را * ماه دان این پرتومه روی را)
بو جویده اول نسنه كه بالاده در واردر استرسك بالایه واسترسك اكا ال طوت
غیری جویلر جنسندن طوتمه بو جویی بوماه رویك پرتونی ماه بیل اول نسنه كه
عالم بالاده ومرتبهٔ اعلاده واردر اول نسنه نك جمله سی بوخواجهٔ كاملك جوی
وجودی ایچره واردر پس سن استرسك اول نسنه لر بالذات عالم اعلادن
وحضرت خدادن اخذایله واسترسك اول كامل ومكمل اولان خواجه نك جوی
وجودنه ال طوت ومرادی اندن اخذایت زنهار بو كاملك وجود شریف وجوی
لطیفنی غیری جویلر جنسندن طوتمه وبونی سائر بشره قیاس ایتمه بلكه بو ماه
روی اولان كاملك پرتونی عین ماه بیل وماه حقیقتی اول خواجه نك وجودندن
تجلی قیلمش وظاهر اولمش كور وآنك مظهر اوصاف الهی اولدیغنه برخوش
نظر ایركور تاكم حقیقت بین اولنلردن اوله سن واحولك مرتبه سندن قورتله سن
﴿ مثنوی ﴾ این سخن پایان ندارد آن غریب * پس كریست ازدرد خواجه
شد كئیب) حاصل كلام خواجهٔ كائنانك ودخی اكا وارث اولان عالی صفاتك
اوصاف كمالاتنه متعلقه اولان كلمات پایان طوتمز اول غریب وامدار چونكم خواجه نك
وفاتندنصكره خبردار اولدی خواجه نك دردندن اوتری چوق اغلدی ومحزون
وشكسته اولدی وعاجز ومضطر قالدی حتی شهر پایمردی ودخی بعض اعیانی
انك حالنی طویدی وبیلدی وپایمردك قلبنه مرحمت كلوب انك دینی اعیان
شهره عرض ایلیوب توزیع ایلدی نته كم بوسرخ شریفدن معلوم اولوركه بیوررلر

توزیع کردن پایمرددر جملهٔ شهر تبریزوجمع شدن اندك چیز ورفتن آن غریب بتربهٔ محتسب بزیارت واین قصه رابرسرکور اوکفتن بطاریق نوحه

بوسرخ شریف شهر تبریزك جمله اغنیاسنه اول غریب وامدارك دیونی ادا ایلمك ایچون پایمردك یعنی کتخداسنك توزیع ایلمسی وانلرك جملهسندن برازجق شیٔ جمع اولمسنك واول غریب وامدار بونی کورد کدنصکره محتسب تبریزینك تربهسنه زیارت طریقیله کتمسنك وبوقصهیی نوحه طریقیله اول محتسب تبریزینك قبری اوزره سویلمسنك ونوحه ایلمسنك بیاننده در مثنوی واقعهٔ آنوام اومشهور شد * پایمرد ازدرد اورنجور شد * ازپی توزیع کرد شهر کشت * ازطمع میکفت هر جاسر کذشت * هیچ ناورد ازره کدیه بدست * غیرصد دینار آن کدیه پرست) اول غریبك اول وامی واقعهسی اهل تبریز میاننده مشهور اولدی واول غریبك محتسبه اعتماد ایتمکله بوقدر دیون ارتکاب ایلدیکی خلق ایچنده شیوع بولدی پایمرد اول غریبك دردندن رنجور اولدی یعنی اکا زیاده مرحمت ایلدیکندن خسته خاطر اولدی پایمرد برقومك قیمه ونقیبنه وشهر کتخداسنه دیرلر اول پایمرد توزیعدن اوتری شهرك اطرافنی طولاندی درهم ودیناره طمعندن اوتری هرقنده اولسه سر کذشتی سویلردی واول غریب وامدارك محل مرحمت اولدیغنی اعیان شهره نقل ایلردی الحاصل بوقدر جد وسعی ایلدی کدیه ودریوزه بولندن الله هیچ برشیٔ کتورمدی اول کدیه پرست یوزالتوندن غیری بودوکلی شهر خلقندن انجق بوزالتون قدر مبلغ اله کتوره بیلدی (م ی) پایمرد آمد بدودستش کرفت * شد بکوران کریم پس شکفت * کفت چون توفیق یابد بندهٔ * که کند مهمانیٔ فرخندهٔ * مال خود ایثار راه او کند * جاه خود ایثار جاه اوکند) پس پایمرد کلدی اول غریب وامدارك ایکی النی طوتدی یاخود انی ایکی الیله طوتدی اول سخا وکرمده چوق عجیب اولان کریمك قبری جانبنه کتدی اول پایمرد اول غریب وامداره دیدی چونکم بربنده توفیق الهی بوله واکا حق تعالی هدایت قیله که اول بنده برفرخندهنك مهمانلغن ایلیه اول فرخنده اولان دولتلو کندی مالنی اول کسهنك یولنه ایثار ایلروکندی جاهنی اوکسهنك جاهنه ایثار ایلر (م ی) شکر اوشکر خدا باشد یقین * چون باحسان کرد توفیقش قرین * ترك شکرش ترك شکر حق بود * حق اولاشك بحق ملحق بود) یقین بودرکه اول موفق اولان فرخندهنك شکری خدا انك شکری اولور چونکم توفیق الهی اول فرخندهیی احسان ایلمکه قرین ایلدی لازم کلدیکه اول سبب احسان وکرم اولان کسهیه شکر ایلیهسن زیرا آنك شکرنی ترك ایلمك حق تعالینك شکرنی ترك ایلمکدر (من لم

يشكر الناس لم يشكر الله) حديثی بو معنایه دلالت قیلوو اول منعمك حق لاشك
حضرت حقه ملحق اولور زیرا اول منعم انعام حقه واسطه وآلات اولمشدر
پس احسان دیده اولان کمسه اوزره اکادخی شکر قیلمق لازم کلور ﴿ مثنوی ﴾
شکر میکن مرخدارا در نعم * نیزه میکن شکر ذکر خواجه هم) خدای تعالی
حضرتلرینه نعمتلرده شکر ایله دخی سبب نعم اولان خواجه نك شکرنی
وذکرنی ایله یعنی سکا برخواجهٔ کریمدن وافر نعمت کلسه سن اول نعمتلر خصوصنده
خدای تعالی حضرتلرینه شکر ایله ودخی اول نعمتلری سکا ایصال ایلین وآلت
حق اولان خواجه به هم ایله که حضرت رسول اکرم صلی الله علیه وسلم
(اشکر الناس لله اشکرهم للناس) بیورمشلردر رواه اسامة بن زید وابن مسعود
رضی الله عنهما ﴿ مثنوی ﴾ رحمت مادر اگرچه ازخداست * خدمت اوهم
فریضست وسزاست) مادر مهربانك رحمتی اگرچه خدا دندر یعنی والدهٔ
مشفقه نك کندی فرزندی اوزره مرحمت وشفقت ایلمسی کرچه حضرت
حقدندر اماینه اول مادرك خدمتی فریضه وسزادر زیرا حق تعالی حضرتلری
والدینه دخی (ان اشکرلی ولوالدیك) دیمکله شکر ایلك ایچون امر قیلمشدر
ودخی انلرك هر برینه احسان ایلمکه حکم ایلمشدر کما قال فی سورة بنی اسرائیل
(وقضی ربك الاتعبدوا الااياه وبالوالدین احسانا) وحقوق والدین حقنده آیات کریمه
واحادیث شریفه چوق وارده اولمشدر حدیث کتابلرنده وموعظه کتابلرنده
هم بونك ایچون مستقل برباب ایلمشلردر تفصیله حاجت بوقدر ﴿ مثنوی ﴾
زین سبب فرمود حق صلوا علیه * که محمد بود محتال الیه) بوسببدن حق تعالی
حضرتلری مؤمنلره صلوا علیه بیورودی زیرا محمد علیه السلام حضرتلری
محتال الیه اولدی بو بیت سورهٔ احزابده اولان آیت کریمه یه اشارتدر (قال الله تعالی
(ان الله وملائكته) تحقیقا الله تبارك وتعالی وملائکه سی (یصلون) تصلیه
ایدرلر (علی النبی) پیغمبرك اوزرینه صلوة اللهدن رحمت وملائکه دن استغفار
ومؤمنلردن دعادر (یاایها الذین امنوا صلوا علیه) ای خدا ورسولنه تصدیق
ایلینلر اول پیغمبر علیه السلامه دعاایلیك یعنی اللهم صل علی محمد وعلی آل محمد
دیوسویلیك (وسلموا تسلیما) دخی سلام ایلیك اکا سلام قیلمقله یعنی (السلام
علیك یاایها النبی ورحمة الله وبرکاته) دیمك بعضلر سلامی انقیاد معنا سنه المشلر
سلموا ای انقادوا لاوامره دیمشلردر وبوآیت صلواتك وجوبنه دلالت ایدروجمله
علما امروجوب ایچون اولدیغنه متفقلردر ولکن مقدارده اختلاف ایتمشلردر مثلا
امام مالك جمیع عمرنده برکره ایتمك واجبدر وسائرلری مندوب ومستحبدر دیمشلر
وبعضیلر مجلسده ذکر اولندقده برکره تصلیه واجبدر وسائری مندوب ومستحبدر

دیمشلر (م ی) در قیامت بنده راکوید خدا * هین چه کردی آنچه دادم مرترا * کویدای رب شکرتو کردم بجان * چون زتو بود اصل آن روزی و نان) قیامتده خدای تعالی بر بندهسنه دیه آکاه اول ای بنده اول نعمتلریکه بن سکاویردم سن نه ایلدك اول بنده دیرکه ای بنم ربم سنك جان ودل ایله شکرك ایلدم وسکا مدح وثنالرسویلدم چونکم اول رزق ونانك اصل ومنشأی سندن ایدی یعنی چونکم اول نان وغدانك اصلی سندن ایدی اول نعمت مقابله سنده سکا شکر ایلدم دیر وشکرنه دیمکدر وآنك مرتبهلری نه قدردر بیان اولندی (م ی) کویدش حق نی نکردی شکرمن * چون نکردی شکر آن اکرام فن * برکریمی کرده ظلم وستم * کهزدست اورسیدت نعمتم) حق تعالی اول بندهیه دیر یوق بنم شکرمی ایلمدك چونکم اول اکرام فنلو نك شکرنی ایلمدك یعنی چونکم اول فنی اکرام وخوی وخصلتی احسان وانعام اولان منعمه شکر ایلمدك بکا دخی شکر ایلمدك برکریمهظلم وستم ایلمشسن اکا شکر ایتمکله که بنم نعمتم سکا انك الندن ایرشدی یعنی شول برکریمه ظلم وستم ایلمشسن که بنم نعمتم سکا انك الندن ایرشدی چونکم انك حقنی بیلمکله وآکا شکر قیلمغله اکا جفا ایلدك اول جفایی معناده بکا ایلدك پس ینه اول پایمر دنه کار ایلدیکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ چون بکوران ولی نعمت رسید * کشت کریان زارو آمد در نشید * کفت ای پشت وپناه هرنبیل * مرتجاوغوث ابناء سبیل * ای غم ارزاق ما برخاطرت * ای چورزق عام احسان وبرت) چونکم اول غریب وامدارپایمردله بیله کاوب اول ولی نعمتك قبرنه ایرشدی کریان اولدی زاریلك قیلدی وسؤال وطلب ایلمکه کلدی نشید نونك فتحیله وشینك کسریله شول شعردرکه خلق ایچنده اوقنور بونده مرثیه اوقمق معناسی مراد اولور اول غریب بوکونه نوحه ایدوب دیدی ای هرنبیلك پشت وپناهی نبیل بزرك ونیکو معناسنه درفقیر معناسنه دخی استعمال اولنور بونده فقیر معناسنه اولمق مناسب کورینور اکرچه ای اولولرك ونیکوکارلرك پشت وپناهی دخی دیمك جائز اولور ای ابنای سبیلك غوثی ومرتجاسی یعنی ای مسافرلرك ویول اهلنك ممد ومعینی ومحل رجاسی ومأوی وملتجاسی دیدی ای شول صاحب سعادتکه بزم ارزاقز غمی سنك خاطرك اوزره درای سنك احسانك وبرك رزق عام کبیدر بعض نسخهده عامد نصکره واوعاطفه واقع اولمشدر غلط ناسخدر وخطادر اصح اولان نسخهده واوعاطفه احساند نصکره واقع اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ ای فقیرانراعشیره ووالدین * درخراج وخرج ودر ایفاء دین) ای فقیرلره والدین وعشیره کبی اولان صاحب دولت خراجده وایفاء دینده یعنی ای فقیرلرك دینی ایفا وادا ایلمکده وخرجلرنی کورمکده وخراج وتکالیف

وقتنده انلرك خراجنی و تكلیفنی اوزرینه المقده وانلردن پدرومادر كبی مهربان اولان وقوم قبیله كبی معین وظهیر كلان صاحب سعادت دیدی ﴿ مثنوی ﴾ ای چو بحر از بهر نزدیكان گهر * داده تحفه سوی دوران مطر) ای بحر كبی نزدیكاردن اوتری گهرویرمش ودوررلر جانبنه مطر تحفه ویرمش یعنی ای دریا كبی كندویه قریب اولنلره گوهر ویرمش وكندی قربندن وجواردن بعید اولنلره بارانی تحفه گوندرمش یعنی سحاب دز یادن امطاری آلوب دریادن دور اولان یرله اول مطرلری تحفه ایلندیكی كبی سن دریای كرمدن دخی یركسه اول درهم ودیناری آلوب بعید اولنلره انی سندن تحفه ویرن دولتلو دیدی ﴿ مثنوی ﴾ پشت ماكرم ازتو بودای آفتاب * رونق هرقصر وهر گنج خراب) ای آفتاب بزم ارقه مزسندن كرم ایدی ای هرقصرك رونقی وهرخرابك گنجی یعنی ای هر قصرك رونقی و ای هرخرابه‌نك گنجی اولان آفتاب كرم بزم پشتمزسندن كرم وقوی اولدی وسكا اعتماد واتكا ایتمكله بو قدر دیونی ارتكاب قیلدی سن بنم قصردر و نمك رونق وتابی وخراب اولان قلبمك گنج بی حسابی ایدك دیدی ﴿ مثنوی ﴾ ای درابرویت ندیده كس گره * ای چو میكائیل زادرزق ده) ای سنك رویكده وابروكده كمسه چین وگره گورممش ای میكائیل كبی زادورزق ویریجی یعنی حضرت میكائیل علیه السلامی حق تعالی حضرتلری ارزاق اوزره موكل ایلیوب هر كسه مقسوم اولان رزقی میكائیل علیه السلام حضرتلری ویردیكی كبی سن هم انك قوللرینه زاد ورزق ویریجیسن باخصوصكه بو احسان وكرمده كمسه سنك روی شریفكده عقده وچین گور ممشدركه اسخی واكرم اولان كمسه‌لرك خلق لطیفی بویله اولوركه جودوعطا ایلدكده گولر یوزایله وشیرین سوز ایله جود وعطاایلر ﴿ مثنوی ﴾ ای دلت پیوسته نادریای غیب * ای بقاف مكرمت عنقای غیب) ای سنك گوكلك دریای غیبه پیوسته اولان ای مكرمت قافنده عنقای غیب اولان دولتلو یعنی ای سنك گوكلك عالم غیبك دریای جودنه متصل اولان صاحب دولت ای مكرمت كوه قافنده عنقای غیبی اولان صاحب سعادت دیدی (می) یادناورده كه ازمالم چه رفت * سقف سمت همتت هرگز نكفت) یادكتور ممش بویله دیوكه مالمدن نه كتدی سنك همتك سقفنك سمتی هرگزشكافته اولممش نكفت كاف عربیك فتحه سیله یارلمدی معناسنه در كفتن افظندن مشتقدر كفتن یارلمغه دیرلر یعنی اول غریب بوگونه نوحه ایلدی واكا بوگونه مدح سویلیوب دیدیكه ای خواجهٔ كریم سن شول جودوكرم صاحبیسنكه هرنه قدر مال ورزق عطا ایلسك مالمدن نه كتدی دیو خاطره كتور ممشسندر وسنك عالی اولان همتك سقفی هرگزشق اولمدی وهمت عالیه كه فتور ونقصان گلدی

(مرى) اى من وصد همچو من در ماه وسال * مر ترا چون نسل تو كشته عيال) اى بن و يوز بنم كبى كمسه لر آيده و يلده تحقيقا سكا سنك نسلك كبى عيال اولمشدر يعنى اى سن شول بر كريم وسخى وجوانمردسنكه بن و بنم كبى نيچه يوز محتاج وفقير كمسه لر هر آيده وهر يلده سنك اولاد وانسالك كنديكه نيچه عيال اولدبسه بزدخى اولاد وانسال كبى سكا عيال اولدق وسندن نيچه لطفلر واحسانلر ورعايتلر بولدق ديدى بونده اول غريب وامدار لسانندن سخى وجوانمرد اولان كمسه لرك اوصافنى واحوالنى بيان ايلمشلردركه كريم الطبع سخيلرك محتاجلرله معامله سى بو يله اولور وسخاوكرم صاحبى فقراوضعفايه لطف واحسانى بو يله ديه جكى اشعار قيلور ﴿ مثنوى ﴾ نقدما وجنس ما ورخت ما * نام ما وفخر ما وبخت ما * تو نمردى ناز وبخت ما بمرد * عيش ما ورزق مستوفى بمرد) بزم نقد مزو بزم جنس متاعمز و بزم رختمز و بزم نامز و بزم فخر مزو بزم بختمز ايدك اى خواجۀ كريم سن اولمدك بزم نازمز وبختمز اولدى يعنى مؤمنلر اولمز باخصوص كه كريم النفس اوله سن بزم بختمز ايدك وبز سنكله نازايلر دك سن دار فنادن دار بقايه انتقال ايلمدك و بزم بختمز ونازمز وعيشمز ومستوفى اولان رزقمز اولدى سن كتمكله عيشمزه ومستوفى اولان رزقمزه نقصان كلدى ﴿ مثنوى ﴾ واحد كالالف دررزم وكرم * صدچوحاتم كاه ايثار ونعم) رزمده وكرمده بيك كمسه كبى بركمسه ايدك ايثار ونعم وقتنده يوز حاتم كبى ايدك يعنى شجاعتده وكرم قيلمقده نيچه بيك آدمه معادل ايدككه سنك شجاعتك وكرمك نيچه بيك آدم قدر وارايدى ونعمتلر وايثار نثارلر ايلمك وقتنده سن نيچه يوز حاتم طى كبى بركمسه ايدك ديدى ﴿ مثنوى ﴾ حاتم ار مرده بمرده مى دهد * كردكانهاى شمرده مى دهد * تو حياتى مى دهى در هر نفس * كز نفيسى مى بكنجد درنفس * تو حياتى ميدهى پس پايدار * نقدزر بى كساد وبى شمار) حاتم اكر مرده يى مرده يه وير ديسه معدود جوزلر ويرر يعنى حاتم طيك ويرديكى درهم ودينار درو متاع دنياى غدار دركه فى الحقيقه بونلر مرده دررلر و بونلره طالب اولان اهل دنيا دخى مرده حكمنده دررلر ولهذا قال عليه السلام (لاتجالسوا الموتى الاوهم اهل الدنيا) وقال عليه الصلوة والسلام ايضا (اياكم ومجالسة الموتى قالوا ومن الموتى يارسول الله قال النبى صلى الله تعالى عليه وسلم الاغنياء) اصحاب نهى قتنده معدود اولان درهم ودينار صايلمش جوزلركبيدر پس عند العارفين حاتم طائينك سخاسى سخا دكلدر زيرا حاتم بر مرده وجماد اولان شيلرى طالب دنيا اولان كمسه لره بذل وايثار ايدردى آنك درهم ودينار و يرمسى رجال مرتبه سنه بالغ اولان اهل كمال قتنده اطفاله صايلمش جوزلر و يرمك كبيدر اما سن اى سخى كامل وجوانمرد اولان فاضل هر نفسده طالب

حیات طیبه اولنلره برحیات ابدیه ویررسنکه نفیسلکدن نفسه صیغمز نفس بونده کلام معناسنه در یعنی ای اجود واسخی اولان کامل سن هروجهله حاتم طائیدن اجود واسخاسن وسنك و یردیکك آنك ویردیکندن افضل واعلادر زیرا سن هردمده طالب اولان آدمه حیات قلبیه و نعمت روحانیه وغدای نورانیه و یررسن که اول حیات قلبیه زیاده نفاستندن کلامه صیغمز وغایت لطافتندن دهانه و بیانه کلمزسن شول لطف وکرم صاحبی اهل سعادتسن که زیاده پایدار وابدی برحیات ویررسن و بی کساد و بی شمار اولان نقد زری و یررسن بونده بی کساد اولان نقد وزردن مراد حکمت زرلریدر بی شمار اولسی * ومن یؤتی الحکمة فقد اوتی خیرا کثیرا * آیت کریمه سنك مقتضاسنجه خیرکثیراولمشیدی وزرحکمته اصلا کساد اولمق احتمالی یوقدر بلکه همیشه دنیاده وآخرتده رواج ورونق بولمقده در کما قال (فی دیباجة السفرالثالث و یأخذ من کنز الحکمة الاموال العظیمة التی لا تنکسر ولا تورث میراث الاموال وقال الحکیم الترمذی الجود التام بذل العلم فان متاع الدنیا عرض زائل ینقصه الانفاق و العلم عکسه فانه دائم وباق * و بورایه مناسب اولان بعض کلمات بیان اولندی ﴿ مثنوی ﴾ ورائی نابوده یك خوی ترا * ای فلك سجده کنان کوی ترا) سنك بوخویکه بروارث اولمش ای فلك سنك کویکه سجده ایدیجیدر خواجهٔ تبریزینك غریب وامدار لسانندن مدحنی ایتمك مناسبتله خواجهٔ کائنات حضرتلرینك مدحنه اشارت بیوررلر که ای خواجهٔ عالم وای سید ولد آدم سنك برخوی شریفکه بروارث اولمش وخلق عظیمکی برکسه بولمش که سنك شان شریفکده حضرت حق (انك لعلی خلق عظیم) بیورمشدر ای سن شول عظیم الشانسن که فلك سنك مقام ومکانکه سجده کناندر

﴿ مثنوی ﴾ خلق را از کرك غم لطفت شبان * چون کلیم الله شبان مهربان)

خلق ایچون غم کرکندن سنك لطفك شباندر کلیم الله کبی شبان مهرباندر یعنی غم والم که فی المثل برکرك درنده کبی خلقه مضر وزیانکار برحالتدر سنك لطف ومرحمتك بوخلق عالمی الم قورتلرندن حفظ وحمایت ایدیجیدر مهربان اولان کلیم الله حضرتلری کندی قیونلرینه شفقت ایدوب انلری حفظ وحمایت ایلدیکی کبی شول زمانده حضرت موسی صلوات الله علی نبینا وعلیه شعیب نبی علیه السلام حضرتلرینك صفورا نام دخترنی تزوج ایتدی شعیب نبی علیه السلام حضرتلری اکا برعصا وکندی قیونلری سوروسندن برسوری قیون و یروب مصرجانبنه کتمکه وخلقی حق یولنه دعوت ایتمکه اذن واجازت و یردی حضرت موسی علیه السلام خاتونی یانسنه آلوب مصر جانبنه متوجه اواوب اول قیون سوروسنی سوروب برکون اخشام زماننده باد و باران اوانده وادئ ایمن کنارنه کلدیلر حکمت اللهك

اول شب ظلمانیده خانونلرینه وضع حمل ایلمك اقتضا ایتدی برجانبدن ظلمات شب
و برجانبدن دخی رعد و برق و باد و بارانك ظهوری واستیلاسی اول حضرتی مضطر
قودی مع هذا اول قیونجقلر دخی هر بری برجانبه فرار ایتمکله باشلدی هله بونلری نه حال
ایسه بر یره جمع ایلدی اما بونلرك ایچنده بریسی اول حضرتدن قاچدی واول دخی
سکردوب آنك اردنه دوشدی نته کم بو حکایته بو ابیات شریفه ایله اشارت ایدوب بیوررلر
﴿ مثنوی ﴾ کوسفندی از کلیم الله کریخت * پای موسی آبله شد نعل ریخت *
در پی اوتا بشب درجست و جو * وآن رمه غائب شده درچشم او * کوسفند
ازماندکی شده سست و ماند * پس کلیم الله کرد ازوی فشاند * کف همی مالید
بر پشت وسرش * می نواخت ازمهر همچون مادرش * نیم ذره طیرکی وخشم نی *
غیر مهر ورحم وآب چشم نی * کفت کیرم برمنت رحمی نبود * طبع تو بر خود چرا
استم نمود) بر کوسفند کلیم الله علیه السلام حضرتلرندن قاچدی و حضرت
موسی علیه السلام آنك آردنجه محکم سکرتدی حتی اول حضرتك پای مبارکی آبله
اولدی ونعلی دوکدی یعنی زیاده سکرتمکدن ششدی وقابه رق اولدی و باشمقلرنی
دوکدی اول قیونك آردنجه اخشامه دك جست وجوده اولدی واول قیون سوروسی
آنك کوزندن غائب اولمشدی اول سوریدن چقان قیون مانده لکدن یعنی یورغونلقدن
سست اولدی وقالدی پس کلیم الله علیه السلام حضرتلری اول قیونجغی طوتدی
وآندن توزی سلکدی وآنك ارقه سنه و باشنه مرحمتلر النی سوردی وصغادی
ومهر ومحبتدن انی مادرکبی اوخشادی وشفقت قیلدی یارم ذره قدر اول حضرته
تیره لك وخشم اولمدی مهردن ورحمدن وآب چشمدن غیری اولدی یعنی اول
حضرت کرچه بو قدر تعب وزحمت چکدی لکن اصلا بولانمدی وخشمه کلدی
وآغلمقدن وشفقت ومرحمت قیلمقدن غیری اول حضرتدن برخوی وخصلت
صادر اولمدی خصوصا بغایت غضبناك ایدی اما مرحمت وشفقتی دخی زیاده غالب
ایدی کال شفقتدن اول فرار ایلین کوسفنده دیدی ای دردمند طوتلم که سنك بکا رحمك
اولمدی سنك طبعك سکا نیچون ستم کوستردی اگر بکا مرحمت ایتیوب آجیمه دك
ایسه کندی نفسکه باری بو تعب وزحمتی نیچون روا کوردك دیدی و بوکونه
مرحمت وشفقتلر اظهار ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ باملائك کفت یزدان آن زمان *
که نبوترا همی زیبد فلان) یزدان حضرتلری جل وعلا ملائکه یه اول زمان دیدیکه
ای بنم ملکلرم فلان قولم نبوته یراشور ورسالته لایق اولور که اندن بو مرتبه
مرحمت وشفقت وحسن سیرت ظهوره کلور قیونجقلره بو مرتبه مرحمت وشفقت
ایلین بنم قوللرمه دخی راعی وداعی اولسه وانلره تربیه ایدوب حمایت قیلسه لایق
اولور بیوردی ﴿ مثنوی ﴾ مصطفی فرمود خود که هر نبی * کرد چوپانیش

برنایا صبی * بی شبانی کردن وآن امتحان * حق ندادش پیشوائی جهان * کفت سائل هم تونیز ای پهلوان * کفت من هم بوده ام دهری شبان * تاشود پیدا وقار وصبر شان * کرد شان پیش از نبوت حق شبان) بو ابیات شریفه بو حدیث لطیفه اشارت اولورکه امام بخاری رحمة الله علیه حضرتلری ابوهریرة رضی الله تعالی عنه حضرتلرندن روایت بیوررلر قال صلی الله تعالی علیه وسلم (مابعث الله نبیا الا رعی الغنم فقالوا وانت یارسول الله فقال علیه السلام نعم کنت ارعی علی قراریط لاهل مکة) کذا فی المشارق والمصابیح فی باب الاجارة و معنای شریفی الله تبارك وتعالی بر پیغمبری بعث ایلمدی الا پیغمبر قیون کوتدی پس اصحاب کرامدن اوراده حاضر اولنلر دیدیلر یارسول الله سندخی قیون کوتدکمی حضرت نبی علیه السلام دیدی نعم بن دخی قیون کوتدم اهل مکه ایچون قیراطلر اوزره بعضلر قراریط مکه اطرافنده برموضعك اسمیدر واحد طاغنه دخی دیمشلر دیرلر بوتقدیرجه علی فی معناسنه در دیمشلر و بعضلر دخی قراریط قیراطك جمعیدر قیراط نصف دانقه دیرلر یعنی اهل مکه بنی استیجار ایدوب انلره هرکون برقیراط اجرتله قیون کوتدم دیمك اولور و بو ابیات شریفه دخی بو حدیث شریفی تفسیر قیلور بیوررلر که مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلری بیوردیکه هر نبی اول قیونه چوبانلق ایتدی برنا یا صبی ایکن و یاخود بیوب جوان اولدیغی حالتده قیون کوتدی دیدی چوبانلق ایلمکسزین واول امتحان واختبارسز حق تعالی اول پیغمبره جهان پیشوالغنی ویرمدی الا اول پیغمبر قیون چوبانلغنی ایتدکدن وحق تعالی آنی رعی غنمه مبتلا قیلدقدنصکره پیشوالق و یری اول مجلسده برسائل اول حضرتنه دیدی هم سندخی قیون کوتدکمی ای پهلوان نبوت ورسالت دیدی اول حضرت صلی الله تعالی علیه وسلم دیدی بن هم بردهرشبان اولمشم بن دخی مکه وادیلرنده برزمان اجرتله رعی غنم قیلمشم دیدی وانبیای عظامك قیون کوتملرنده حکمت بودرکه تا کم انلرك وقاری وصبری زیاده اوله انکیچون حق تعالی انلری نبوتدن مقدم قیون چوبانی ایتدی و انلرك هربریسی قبل البعث قیون کوتدی قال شارح المصابیح فی شرح هذا الحدیث علة رعیهم الغنم انهم اذا خالطوا الغنم زاد لهم الحکم والشفقة فاذا صبروا علی شفقة رعی الغنم وعلموا اختلاف طبایع کل فرد من الغنم وصبروا علی جمعها مع تفرقها فی المرعی والمشرب عرفوا ضعفها واحتیاجها الی النقل من موضع الی موضع صبروا علی مخالطة العوام مع اختلاف طباعهم وقلة عقول بعضهم وتمل نفوسهم من دعویهم الی الدین لانهم اعتادوا تحمل المشقة ﴿مثنوی﴾

هر امیری کوشبانی بشر * آنچنان آرد که باشد مؤتمر) هر برامیرکه او بشر نوعنك چوبانلغنی آنجلاین کتوره که مؤتمر اوله مؤتمر امری قبول ایلمش معناسنه در یعنی

هر بر حاکم نوع بشرك چوبانلغنی آنجلین کتورمك کرکدرکه اول حاکم الله تعالینك امرنی قبول ایلمش اوله وآنك قوللری ایچنده الله تعالینك بیوردیغی اوزره حکومت قیله ﴿ مثنوی ﴾ حلم موسی وار اندر رعی خود * او بجای آرد بتدبیر خرد * لاجرم حقش دهد چوپانیٔ * برفراز چرخ مه روحانیٔ) کندینك رعیتنده موسی وار حلمی او برینه کتوره تدبیر خرد له یعنی اول امیر کندینك رعایاسی خصوصنده حضرت موسی علیه السلام کبی تدبیر خرد له حلم وشفقتی یرینه کتوره وهر کسه مرحمت وعدالت اوزره اوله چونکیم اول امیر کندی رعیه‌سی ایچره بو یله عمل قیله لاجرم حق تعالی اکا چرخ ماهك فوقی اوزره روحانی برچوبانلق و یرر فراز بونده فوق معناسنه اولور چرخ مه فلك قمر دیمکدر بونده مرتبهٔ اعلی مراد اولور یعنی برامیر کندی رعایاسی ایچره عقل وتدبیرله موسی علیه السلام وار حلم ومرحمتی یرینه کتوره لاجرم حق تعالی اکا من حیث المعنی فلك قمردن عالی مرتبه اوزره روحانی براعیلك وداعیلك و یرر وآنی عادل اولان امیرلر مرتبه سنه ایرکورر که عادل اولان امیرلرك مرتبه سی (ان المقسطین عندالله علی منابر من نور عن یمین الرحمن) حدیث شریفنك حسبنجه عندالله نوردن منبرلر اوزره اوتورمقدر ﴿ مثنوی ﴾ آنچنانکه انبیا از بن رعا * برکشید وداد رعی اصفیا) آنجلین که انبیای عظام علیهم السلامی بورعایه‌دن حق تعالی چکدی وانلره اصفیا رعینی و یردی اصفیا صفینك جمیدر بو اصفیادن مراد انبیا علیهم السلامه متابعت ایلین مؤمنلردر که نوع بشر حیواناته نسبتله صفیلرونوع بشردن انبیا علیهم السلامه ایمان کتورن وکندیلرینی متابعت مرتبه سنه یتورن امم دخی صفیلردر پس توضیح معنی بو یله دیمك اولور که الله تعالی حضرتلری اول امیری خلق چوبانلغندن یوقری چکوب آنجلین اکا برروحانی چوبانلق و یرر که انبیای عظام علیهم السلامی نته کم قیون چوبانلغندن یوقری چکدی وصفی اولان مؤمنلرك رعینی وتربیه وارشادنی انلره و یردی پس مناسبتله بوقدر معارف بیوردقلرندنصکره ینه اول غریب وامدارك خواجهٔ تبریزی نه دیدیکنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ خواجه باری تودرین چوبانیت * کردی آنچه کورکرد د شانیت) ای خواجه سن باری بوچوبانلغکده اول نسنه‌یی ایتدك که سنك شانی وعایبك کور اولورشانی عائب وقادح وبغض ایدیجی معناسنه در یعنی ای خواجه سندخی بوضعفا وفقرایه ایلدیکك رعایت وحمایتده اول لطف واحسانی ایلدك که سکابغض ایلجی وسنك عیبکی سو یلیجی کمسه‌لر کور وابتر اولدی ﴿ مثنوی ﴾ دانم آنجا در مکافات ایزدت * سروریٔ جاودانه بخشدت * برامید کف چون در یای تو * بروظیفه دادن وایفای تو * وام کردم نه هزار اززر کزاف * توکجایی تاشودآین درد صاف) یالورم

اول عالمده مكافات ايلمكده سنك ايزدك سكا جاودانى سرورلك بخش ايلر يعنى
(هل جزاء الاحسان الا الاحسان) آيت كريمه سنك حكمنجه بيلورمكه ربك سكا
بو احسانك مقابله سنده مكافات ومجازات قيلمقده اول عالم باقيده جاودانى سرورلك
وابدى سلطانلق وشاهلق ويرد وسنى سرير اعلايه ومقام بالايه ايركورر اى
خواجه سنك دريا كبى كوهرنثار اولان كفك اميدى اوزره سنك وظيفه ويرمكلك
وايفاى ديون واداى حاجت ايلمكلك اوزره اعتماد واتكا ايدوب كزاف يره طقوز
بيك التون بورج ايتدم سن قنده سنكه تا كم بو درد صاف اوله و بو قدر واجب الادا
اولان ديونمى ويره سن و بنى بو غم وغصه دن قورتروب سلامت مرتبه سنه
ايركوره سن ديدى ﴿ مثنوى ﴾ توكجايى تا كه خندان چون چمن * كويم
بستان دوصد خندان زمن * توكجايى تامرا خندان كنى * لطف واحسان چون
خداوندان كنى * توكجايى تا برى درمخزنم * تا كنى ازوام وفاقه ايمنم) سن قنده سن
اى خواجه تا كم چمن كبى خندان وتازه روى بكا ديه سن اول دينكدن زياده ايكى
يوز التون بندن آل سن قنده سن تا بنى خندان ايليه سن خداوندلر يعنى پادشاهلر كبى
لطف واحسان ايليه سن يا بنى مخزننكه ايلته سن تا كم بنى وامدن وفاقه دن ايمن
ايليه سن و بكا بنم مخزنمدن هرنه قدر درهم ودينار استرايسك ال ديو سويليه سن
﴿ مثنوى ﴾ من همى كويم بس وتو مفضلم * كفته كين هم كير ز بهر دلم) بن
سويليم كفايت ايلر وسن مفضل بكا ديمش اوله سنكه بونى هم طوت بنم خاطرم
ايچون يعنى بن سكا بوقدر بس وكافيدر ديم وسن افضال وكرم صاحبى بونى دخى
بنم خاطرم ايچون طوت واخذ ايت ديمش اوله سن وتكليف قيله سن ديدى
وخواجهٔ كريمى مبالغه ايله بوكونه مدح ايلدى فى الحقيقه جود وسخانك وكرم
وعطانك نهايتى بودر بوندن آرتق جود وكرم اولمز كه بركسه بوقدر شئ بكا
وافى وكافيدر ديركن بونى دخى بنم خاطرم ايچون ال ديو بركسه يه تكليف اوله
﴿ مثنوى ﴾ چون همى كنجد جهانى زير طين * چون بكنجيد آسمانى درزمين *
حاش لله تو برونى زين جهان * هم بوقت زندكى هم اين زمان) برعظيم جهان
طين التنه نيجه صغار و برعظيم آسمان زمينه نيجه صغدى يعنى سن برجهان
معناسنكه بو آب و كل التنه صيغمز سن و برآسمان روحانى سنكه بوزمينه صيغمز
و ير التنه كيرمز سن حاشا لله سن بو جهاندن بيرونسن يعنى سنك بوجهانه
صيغمقلغكدن و بعد الوفات بو يرزمينه كيرمكلككدن بن اللهى تنزيه ايلرمكه
اول الله سنى هم زندهلك وقتنده وهم بو زمان بوجهانك وراسنده سكا مقام ويرمش
وسنى مقعد صدقه ايركورمشدر ﴿ مثنوى ﴾ درهواى غيب مرغى مى پرد *
سايهٔ او برزمينى مى فتد * جسم سايهٔ سايهٔ سايهٔ دلست * جسم كى اندر خور پايهٔ

دلست) مثلا هوای غیبده بر قوش اوچار آنك سایه سی بر زمین اوزره واقع اولمشدی بوجسم کوکلك سایه سنك سایه سنك سایه سیدر جسم دل پایه سنك فجن لایقیدر کوکل مظهر الهی ونور ربانیدر وروح روان اول کوکلك سایه سی کیدر وروح حیوانی دخی روح روانك سایه سی کیدر و بوجسم انسانی روح حیوانینك سایه سی کیدر پس جسم سایهٔ سایهٔ سایهٔ دل اولور واو یله اولیجق جسم کوکل مرتبه سنك لایق اولمز زیرا کوکل آینهٔ الهی ونور ربانیدر وجسم نیجه مرتبه اندن ابتر واسفلدر بوتقدیرجه جسم کوکل پایه سنه نیجه لایق اولور * مثنوی *

مرد خفته جان او چون آفتاب * در فلك تابان وتن در جامه خواب * جان نهان اندر خلا همچون سجاف * تن تقلب میکند زیر لحاف) برمؤمنك اولمسی فی المثل نام اولمسی کبیدر مثلا برمرد یاتمش آنك روحی آفتاب کبی فلکده تابان وتن ایسه جامه خوابده جان عالم سجاف کبی نهان اما تن لحاف التنده تقلب ایلر سجاف سنجف دیدکلریدر که جامه لرك ایچ یوزنه دکرلر وخلادن مراد عالم باطندر وتوضیح معنی بویله دیمك اولور که مثلا برآدم یاتمش اولسه آنك جانی آفتاب کبی فلك معنویده تابان اولور و بدنی دوشکده یاتوب جان عالم باطنده سنجف کبی نهان اولور و بدن یورغان التنده یمینه وشماله تقلب ایلر (النوم اخ الموت) حدیثنك حسبنجه موتی دخی بوکا کوره قیاس ایله مؤمنلرك بدنلری یینی مرقدلری ایچره یاتورلر وانلرك مرقدی ریاض جنتدن برروضه اولور وروحلر عالم اعلاده سیر قیلور * مثنوی * روح چون من امر ربی مختفیست * هرمثالی که بکویم منتفیست) روح چونکم امر ربدن مختفیدر هر برمثالی که روح حقنده سویلرم اول مثال منتفیدر یعنی روحدن سؤال اولندقده واستفسار قیلندقده (قل الروح من امر ربی) دیمکله حضرت پیغمبر علیه السلام انلره جواب ویرمکه امر اولندی وروح بنم ربمك امریدر دیمکله بیان اولنموب مخفی قلندی چونکم روح امر ربی دیمکلکدن مختفیدر بن آنك امرنده نه قدر مثال کتورر ایسم اول اکا طابق النعل بالنعل مثل اولمز بلکه اول مثالك جمله سی منتفیدر نهایت مافی الباب بوروح حقنده اولان امثال آنك شاننی بعض ضعیف الذهن اولنلره تفهیم ایچون اولور یوخسه مطلق اوروحك ذاتنی وحقیقتنی تعریف ایچون اولمز و بوروحه متعلق اولان تحقیق اکرچه بعض موضعده مرور ایلمشدر اما جلد اولده اوله قریب * تن زجان وجان زتن مستور نیست * بیتنك شرحنده مذکور اولمشدر آنده طلب اولنه (م ی)

ای عجب کو لعل شکربار تو * وآن جوابات خوش واسرار تو * ای عجب کو آن عقیق قندخا * آن کلید قفل مشکلهای ما * ای عجب کو آن دم چون ذوالفقار * آنکه کردی عقلهارا بی قرار) ای عجب اول سنك شکر یاغدرجی لعلك قنی واول سنك

جوابات خوشـلك واسرارك قنی یعنی اول فقیر وامدار بوکونه نوحه ایدوب ای
عجب اول سنك شکر کبی شیرین سوزلری نثار ایدیجی ایلرك واول سنك خوش اولان
جوابلرك واطیف ودلکش اولان سوزلرك قنده در دیدی ای عجب اول قندچینیجی
عقیق واول بزم مشکلرمز قفلنك کلیدی قنده در دیدی یعنی اول عقیق کبی
اولان وشـهد وشکر کبی سوزلر چینین دهانك قنده در و بزم مشکلرمز اقفالنی
فتح ایلین اول مفتاح لسانك نه‌رده در دیو نوحه ایلدی ای عجب اول ذوالفقار کبی
قطع ایدیجی دم قنی یعنی اول تیغ آبدار کبی کسکین اولان وغموم وهموم قطع قیلن
کفتار قنده در اول که عقللری بی قرار ایلردی وشهد وشـکر کبی شیرین ولذیذاتلر
سویلردی دیدی ﴿ مثنوی ﴾ چند همچون فاخته کاشانه جو * کو وکو وکو وکو
وکو وکو وکو * کو همانجا که صفات رحمتست * قدرتست ونزهتست وفطنتست)
ای مرد غریب نیجه بر کاشانه جو اولان فاخته کبی قنی وقنی وقنی وقنی وقنی
فاخته اوکیك دیدکاری قوشدر که اول کوکو دیو اوتر برکمسه قچن کوکو دیو
اکثار ایلسه آنی فاخته‌یه تشبیه ایدرلر پس اول مرد غریب کوکو دیمکدن فراغت
ایدوب اول خواجهٔ نیکونك مقام اعلاسـندن خبر ویرمکدن اوتری کندیسنه
بویله دیدیکه ای مرد نوحه کر کاشانه جو اولان فاخته کبی نیجه بر اولطیف خو یك
مقامندن سؤال ایدوب آنك مقامی کووکو دیرسن که اول لطیف خو وشیرین کو
اولان صاحب سعادت هم اول مرتبه ده در که صفات رحمت الهی واردر واول
مرتبه ده قدرت وقوت واردر ونزهت واردر وفطنت واردر یعنی آنك مرتبه سندن
قنی قنی دیو نه سؤال ایلرسن آنك مقامی صفات لطیفه مرتبه سنده در که آنده
حق تعالینك لطفی ورحمتی وقدرت ونزهتی واردر ودخی خلق ایلدیکی عقلار وفطنتلر
واردر پس اول غریبك لسانندن اول خواجهٔ عالیشانك مقامنی بیان بیوررلر وهر
مظهر لطف ورحمت الهی اولان کریملرك مرتبه‌لرنی بوتقریبله هم بیان ایدرلر
﴿ مثنوی ﴾ کو همانجا که دل واندیشه اش * دائم آنجا بد چوشیر وبیشه اش *
کو همانجا که امیدی مرد وزن * میرود در وقت اندوه وحزن * کو همانجا که
بوقت علتی * چشم پرد بر امید صحتی) اول خواجه قنی قنی دیو نه استفهام ایلرسن که
اول خواجهٔ عالیشان هم اول مرتبه‌ده در که کوکل واندیشه سی دائما بودنیاده ایکن
آنده اولدی شیرانك بیشه سی کبی یعنی عالم صفات فی المثل بیشه ستان کبیدر ومظهر
صفات جمالیه اولان مرد کاملك قلبی اندیشه سی بر شیر دلیر کبیدر شیر همیشه بیشه
ایچره ساکن اولدیغی وسیر قیلدیغی مظهر صفات لطفیه اولان مرد کاملك قلبی
واندیشه سی دخی بودنیاده ایکن همیشه صفات الهیه مرتبه سنده اولور واوعالمده
سیروسلوك قیلور چونکم روح بوندن مفارقت ایلیه آنك مرجع ومقامی قلب

واندیشه سنك بو عالمده ایكن مطلب ومقصدی اولان صفات الهیه اولور وهر كس بو عالمدن مفارقت ایلدكدنصكره (وان كل لما جميع لدينا محضرون) آیت كریمه سنك حسبنجه الله قتنده حاضر اولور وقرار قیلور وایكن صفات الهیه مظهری اولنلر حق تعالینك لطف ورحمتی واحسان ومكرمتی مرتبه سنده اولورلر وصفات قهریه وجلالیه مظهری اولنلر حق تعالینك قهر وغضبی وعذاب ونقمی مرتبه سنده قالورلر حاصل كلام هر كس نه صفته مظهر اولدیسه وحق تعالینك اسماسندن هرقنغی اسم اول كسه نك اوزرینه حاكم ورب اولدیسه واول كسه بو عالمده انك حكمی اوزره نیجه عمل قیلدیسه آخر الامر (كل شئ يرجع الى اصله) موجبنجه كندی اصلی جانبنه رجوع ایلمك مقرردر انك مقری دخی اول صفت اولمق محققدر نته كم بو رایه مناسب اولان تحقیقات جلد اولك اواننه قریب * هر كسی كو دور ماند ازاصل خویش * بیتنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه وبونده خلاصۀ كلام چونكم خواجۀ تبریزی حضرتلری دخی حق تعالینك لطف وكرمنك ورحمت واحسان ونعمتنك مظهری برجواد وكریم صاحب دولت ایدی وقلبی وفكری دخی بو دنیاده ایكن حق تعالی حضرتلرینك رضای شریفی وقرب لطیفنده ایدی پس انك روح پاكی بو عالم خاكدن مفارقت ایلدكده حق تعالی حضرتلرینك لطف ورحمتی مرتبه سنده قرار ایلدی پس اول خواجه كه بزذكر ایلدك هم اول عالمده دركه مردوزن امیدی اندوه وحزن وقتنده اول عالمه كیدر واردن وعورتدن مؤمن اولنلر اول عالمه متوجه اولوب حضرت حقدن كندونك اندوه وغمنی دفع ایلمك ایچون رجا ایدركه اول خواجه هم اول مرتبه ده دركه برعلت وقتنده چشم صحت امید اوزره اول جانبده سكرر پرد اصلنده اوچار معناسنه در اما چشمه اسناد قیلندقده سكرر وحركت قیلور معناسی ویریلور وتوضیح معنی اول خواجه شول عالمده دركه بر كسه یه برعلت وبرمرض اصابت ایلسه اول علت وسقامت وقتنده انك كوزی صحت امیدی اوزره اول جانبه حركت ومیل ایلردیمك اولور چشمدن مراد كوكل كوزی اولورسه صحت امیدی اوزره علت وقتنده چشم دل اول جانبه پرواز قیلور وپران اولور دیمك هم ملایم ومناسب اولور ﴿ مثنوی ﴾ آن طرفكه بهر دفع زشتئ * باد جوبی بهر كشت وكشتئ * آن طرفكه دل اشارت می كند * چون زبان یاهو عبارت می كند) خواجه اول طرفده دركه بر زشتلك دفعندن اوتری اكندن اوتری وكشتیدن اوتری باداسترسن یعنی اكر اول خواجۀ كریم اولسون واكراندن غیری اولان خواجكان اولسون الحاصل هر تقی ونقی مؤمن ومتقی اولان عزیزلر اولسون اول طرفده دركه بر نوع زشتلك دفع ومنعندن اوتری زراعت ایلدیكك كشت ایچون ویاخود

برکشتینك کندی منزل ومستقرنه واصل اولمق ایچون اول طرفدن باد موافق استرسن سکا دیدیکم طرف اول طرف معنویدرکه کوکل اول طرفه اشارت ایلر چونکم زبان یاهو دیو عبارت ایلیه بعض نسخه‌ده نقطهٔ واحد ایله یاهو واقع اولمشدر بوتقدیرجه چونکم زبان هویله عبارت ایلیه دیمك اولور لکن اولکی اصح واولیدر زیرا یاهو یامن هولاهوالاهو دیمك حضرت نبی علیه السلامدن ودخی حضرت علی کرم الله وجهه‌دن هم صدور ایلمشدر وحضرت نبی علیه السلام بویله دیمکه اسم اعظم دیوسویلمشدر وحضرت علی کرم الله وجهه حضرت نبی علیه السلامدن بویله دیو روایت ایلمشدر و بونك تحقیقی برقاچ موضعده مرور قیلمشدر و برمقداری دخی جلد اولك اوایلنه قریب تخلیط وزیر در احکام انجیل سرخنده * قدرت خودبین که این قدرت ازوست * قدرت تونعمت اودانکه هوست * بیتنك شرحنده مرور قیلمشدرانده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ او مع الله است بی کوکوهمی * کاش جولا هانه ماکو کفتمی) اول خواجه همیشه بی کو کو اللهله در کاشکی جولاهلر کبی ماکو دیدم ماکومکیك دیدکاریدرکه جولاهلرك آلتی درکه انلر ماکوسز اولمدیغندن اوتری اکثر ماکو دیرلر وماکوسویلرلر بونده ماکودن مراد عقل اولورکه عقل دخی کاه حضرت حق جانبنه واروب کلیجیدر ور یسنی ودخی کندی نفسنی بیلیجیدز و برکسه‌نك اللهله اولدیغنی هم فهم قیلیجیدر بو اعتبارله ماکودن مراد عقل اولور وتوضیح معنی بویله دیمك اولورکه اول خواجه اکر بو عالمدن کتدی ودار فنادن داربقایه رحلت ایتدیسه قنی معنی دیمکسز او همیشه اللهله یله در وسیر مع الله ایدیجیدر نولیدی جولاهلر ماکو دیدکاری وکندیلره آلت اولان ماکو یی استدکاری کبی بن دخی معیت حقه آلت اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرام وعلما واصفیانك همیشه اللهله اولدیغنی بیلان عقلی استیدم وانی طلب ایلیدم ﴿ مثنوی ﴾ عقل ماکو تابیند غرب وشرق * روحها را می زندصد کونه برق) برم عقلمز قنی تاکم غرب وشرقی کوره‌که اول شرق روحلره یوز کونه برق اورر شرق بونده کونش معناسنه‌در ومراد شمس حقیقی اولور وغربدن مراد جسد عالم جسم اولور بو بیتده ماکوما لفظیله کو لفظندن مرکب اولمشدر وتوضیح معنی بزم عقلمز قنی تاکم مغرب کبی اولان جسدی کوره وعالم اجسامك حقیقتنه نظر ایرکوره وشمس حقیقتی دخی کوره‌که اول شمس حقیقی روحلره یوز کونه برق اورر وانواع تجلی ایله تجلی قیلور برق عندالمشایخ نوره دیرلر (می) جزر ومدش بد بحری در زبد * منتهی شد جزر وباقی ماندمد) اول خواجه‌نك بربحر ایله زبدلك حالنده جزر ومدی اولدی جزر منتهی اولدی ومدباقی قالدی زبد کو بوکه دیرلر مضاف مقدر اولوب درحال

زبد تقدیرنده اولور وزبدن مراد جسم وبحردن مراد یابحر روح یابحر
حقیقت اولور جزر دریانك کندی حدندن چیقوب سواحله خروج قیلمسنه
ومدینه اولکی حد ومرکزنه کلمسنه دیرلر دریای محیطك شانی همیشه جزر ومدده
اولمقدر پس تقدیر کلام بویله دیمك اولورکه اول خواجۀ کریمك بر بحر عظیمله
زبد حالنده وجسمانیت مرتبه سنده ایکن کاه عالم ارواحه وکاه عالم اجسامه
وکاهی وحدته وکاهی کثرته کلوب کتمسی وکاهی باطنه وکاهی عالم ظاهره
دخول وخروج ایتمسی وار ایدی شمدی بو عالم ظاهره کلمسی وساحل جسمه
خروج قلمسی منتهی اولدی وغایت بولدی ومداولمسی کندی مقامنده باقی قالدی
وعالم باطنده اول خواجۀ کریم الشان وصاحب اللطف والاحسان قرار قیلدی
وبنم انك بحر کوهربارنه اعتمادم اولدیغندن اوتری بو قدر درهم ودینار
استقراض ایلیوب حالا بوغمده قالدی دیدی * مثنوی * نه هزارم وام ومن
بی دسترس * هست صد دینار از بن توزیع وبس) شمدی بنم طقوز بیك التون بورجم
واردر وبن بی دسترسم اعیان شهره توزیعدن یوز دینار واردر انجق یعنی اول خواجه
کندی مرتبه سنی بولدی واصلنه واصل اولدی وبن انك وجودینه اعتماد ایتمکله
طقوزبیك التون استقراض ایلدم طقوز بیك التون بورج شمدی بنم بوغمده قالدی
وحالا بوکه بنم الم برنسنه یه ایرشمز وبرکسه بکا دستکیر اولمز بو اعیان شهره بنم دیونمی
توزیع وتقسیم ایلمکدن ایسه انجق یوز التون حاصل اولور غیری دکل دیدی
* مثنوی * حق کشیدت ماندم درکش مکش * می روم نومیدای خاك توخوش *
همتی می دار در پر حسرتت * ای همایون روی دست وهمتت) ای خواجۀ
عالیشان حق تعالی سنی عالم باطنه چکدی وبن بو عالم ظاهرده کش مکشده قالدم
وبو کونه درد وبلایه مبتلا اولدم شمدی نا امید ومأیوس کیده رم ای سنك قبرك
خاکی خوش در کندی پر حسرت اولان درد مندیکه بر همت طوت ای همایون
روی سنك دست همتك کرك دستت وهمتت باید تقدیرنده اولور وقرینۀ کلام
بوکا دلالت قیلور وتوضیح معنی بویله دیمك اولورکه ای همایون روی کندی
پر حسرت اولان غریب وفقیرکه بر همت طوت سنك دستك وهمتك کرك لطف
ایدوب باطن عالمندن بکا معاونت ایت وبنم الم طوت بویله دیو نا امید ومأیوس
قبر شریفکدن بنی کیرو کوندرمه دیدی (مثنوی) آمدم بر چشمه واصل عیون *
یافتم دروی بجای آب خون * چرخ آن چرخست وتاب آن تاب نیست * جوی آن
جویست وآب آن آب نیست) چشمه یه واصل عیونه کلدم انده آب یرنه خون
بولدم آبدن مراد بونده حیاتبخش اولان جود وعطا وخوندن مراد باعث خون
جکر اولان غم وحرماندر یعنی بن کندی دیارمدن چیقوب چشمۀ کرم واصل

عیون الطاف ونعم جانبنه کلدم اول چشمهٔ کرمدن آب کرم واصل عیون نعمدن
ماء نعم کیدوب انده آب کرمی خون حرمان والم بولدم حال بوکه چرخ اول
چرخدر وتاب وضیا اول دکلدر ایرمق دخی اول ایرمقدر اما آب اول آب دکلدر
تابدن مراد خواجه‌نك ضیا کستر اولان وجودیدر وآبدن مراد انك کرم وجودیدر
وجویدن مراد یا اول شهردر ویاخود بو عالمدر وتوضیح معنی اکرچه چرخ
اولکی چرخدر اما اول دورده اولان تاب کرم وآفتاب نعم کتمشدر وبودورده اولان
تاب اول تاب دکلدر دیدی وبو عالم ینه اولکی عالم ولیکن بونده جاری اولان آب
خواجهٔ عالم دروندهکی آب کرم دکلدر بلکه اول زمانده جاری اولان آب کرمك
اصلا بودورده اثری قالمامش وآبدن برقطره بیله باقی اولمامشدر در مداران عالم
اولنلرك کرمی یوق وکرمداران عالم اولنلرك درمی یوقدر اما جود وکرمك
عکسی قنی چوقدر (مثنوی) محسنان هستند کو آب مستطاب * اختران هستند
کوآن آفتاب) نعم بو دنیاده شمدی محسنلر واردر قنی اول مستطاب اخترلر واردر
قنی اول آفتاب یعنی بزم چرخ ینه اول چرخدر لکن تاب وضیا اول تاب دکلدر
وجوی اول جویدر ولیکن آب اول آب دکلدر دیمکدن مراد نفی کلی دکلدر
بوعصرده دخی شمدی محسنلر واردر ولیکن اول مستطاب وپاکیزه اولان محسن
قنی که انك احسانی محتاج اولانلرده احتیاج قومز وسائل اولانلری بردخی سؤال ایلمکه
محتاج قیلمزدی نعم شمدی بوعصرده هم الطاف ونعم فلکنده اخترلر واردر اما قنی
اول آفتاب کرم که انك شعشعهٔ لطفی عالم دلدن ظلمت فقر وحاجتی ازاله قیلوردی
وبرج حملدن طوغان آفتاب زمینه نیجه لطافت ویررسه انك دخی جود وسخاسی
زمین درونه اویله لطافت وصفا ویردی هزار هزار اختر اولسه شمسك مقامنه قائم
اولهمز وعالمه انك ویردیکی رونق وتابی انلر ویرمز (می) توشدی سوی خدا
ای محترم * پس بسوی حق روم من نیزهم) ای محترم سن خدا جانبنه کتدك پس
بندخی حق جانبنه کیدرم یعنی ای احترام اولنمش وتعظیم قیلنمش صاحب سعادت سن
خدای تعالینك جانبنه بو عالمدن رجوع ایتدك بندخی حضرت حق جانبنه کیدرم
ورجوع ایدرم (انا لله وانا الیه راجعون) لابد هرکسك اول عالمه رجوعی هم مقرردر
* مثنوی * مجمع و پای علم مأوی القرون * هست حق کل لدینا محضرون) بو بیت
سورهٔ یس ده اولان آیت کریمه‌یه اشارتدر قال الله تعالی (الم یروا کم اهلکنا قبلهم
من القرون) یعنی عجبا کورمزلرمی وبیلمزلرمی چون حق تعالی هلاك ایلدی بونلردن
اول قرون ماضیه‌دن نیجه قرنی (انهم) تحقیقا بو قرون مهلکه (الیهم) بونلره
(یرجعون) تکرار رجوع ایتمزلر (وان کل لما جمیع لدینا محضرون) وکل قرون دکل
الا مجموعی بزم قتمزده حاضر لنمشدر بو تقدیرجه ان ماء نافیه معناسنه در لما تشدیدله
الا معناسنه اولور بعضلر ان لفظی مثقله‌دن مخففدر دیمشلر ولام ان ایله انك ماینی

فارقه‌ده‌در دیو تحقیق ایلشلر و بو تقدیر اوزره معنی وتحقیقا کل مخلوق بزم قتمزده مجمع وحاضر اولمشدر دیمك اولور بو آیت کریمه‌نك تفسیری مرارا مرور ایلدی ومعنی بیت مجمع وقرونك مأویسی اولان پای علم حق تعالی اولدی نته‌کم (کل لدینا محضرون) دیدی قرون قرنك جمعیدر هر عصرك قومنه برقرون دیرلر پای علم علم دیبی دیمکدر نته‌کم بر پادشاه علم قالدردقده عساکر کاوب انك دیبنه جمع اولورلر کذلك هر بر قرنك مأوی ومقامی اولان علم دیبی ومجمع حضرت حقدرکه کل مخلوق اول حضرتك قتنده جمیعا حاضرلردر * مثنوی * نقشها کر بی خبر کر باخبر * در کف نقاش باشد محتضر) نقشلر اکر باخبر اکر بی خبر نقاشك کفنده محتضردر یعنی بویله قیاس اولنمیه که بو نقوش وصور حالا بو دنیاده ایکن حق تعالینك قتنده وکف قدرتنده محتضر اولمیه‌لر و بو عالمدن اول عالمه وار دقلری حینده حق تعالینك قتنده محتضر اوله‌لر بلکه جمله‌سی اکر حضرت حقدن بیخبر وغافل اولسون واکر حضرت حقدن آکاه وباخبر اولسون نقاش حقیقتك یدقدرتنده ودست ارادتنده جمله‌سی حاضرلردر اصلا برشیء حضرت حقدن غائب دکلدر انك علمی جمله‌یی محیط وآنك قدرتی هر شیئه شاملدر * مثنوی *

دمبدم در صفحهٔ اندیشه شان * ثبت ومحوی میکند آن بی نشان * خشم می آردرضا رامی برد * بخل می آرد سخارامی برد * نیم لحظه مدرکاتم شام وغدو * هیچ خالی نیست زان اثبات ومحو) دمبدم اول نقاش حقیقی اول نقشلرك صفحهٔ اندیشه‌سنده برکونه ثبت ومحوایلر اول بی نشان یعنی اول بی‌نشان اولان خالق کون ومکان بو نقوش وصور مثابه‌سنده اولان خلایقك الواح ضمایری اوزره همیشه بر حالتی محوو بر آخر حالتی اثبات ایلمکدن خالی اولمز مثلا خشمی کتورر رضایی کیدرر وبخلی کتورر سخایی کیدرر یارم لحظه بنم مدرکاتم اخشامده وصباحده هیچ اول محو واثباتدن خالی دکلدر بهر حال بنم وغیری ناسك صحایف ومدرکاتی بوکونه محوواثباته مقیدومبتلادرکه حق تعالی دیلدیکنی محوود یلدیکنی اثبات ایلر کما قال الله تعالی فی سورة الرعد (یمحوالله مایشاء ویثبت وعنده ام الکتاب) بو آیت کریمه‌نك تفسیری جلد اولده حکایت آن مرد بقال سرخنده * حرف ظرف آمددرومعنی چوآب * بیتنك شرحنده مرور ایلدی انده طلب اولنه پس جمیع اشیا حق تعالینك حالا بد قدرتنده اولدیغنی طالبلره تفهیم ایلمکدن اوتری بو ابیات شریفه‌نك هر برینی مثل مو قعنده ایراد ایدوب بیوررلر * مثنوی *

کوزه کرباکوزه باشد کارساز * کوزه ازخودکی شودپهن ودراز * چوب دردست دروکر معتکف * ورنه چون کرددبریده ومؤتلف * جامه اندردست خیاطی بود * ورنه ازخود چون بدوزدیادرد * مشك باسقابود ای منتهی * ورنه ازخودکی شود پر یاتهی) مثلا کوزه کرکوزه ایله کارساز اولور یوخسه کوزه کندندن قچن

پهن ودر ازاولور کوزه‌نك اوزون وقصه اولمسی کوزه کرك صنع واراداتیله در يوخسه کوزه کرك صنعی واراداتی اولمیجه برصورت باغلمغه قادر اولمز پس (خلق الانسان من صلصال کالفخار) آیت کریمه‌سنك حسبنجه حق تعالی حضرتلری انسانك جسدلرنی قوروموش بالچقدن کیمنی پهن وکیمنی درازو کیمنی قصیرو کیمنی کبیر خلق ایتدی وهمیشه دخی نیجه سنك جسدلرنی خلق ایتمکده ویدقدرتله دوزمکده دربونلر کندی کندیلرندن بوقالبه کرمدکاری هرعاقلك معلومیدر مثال آخر چوب دروکرك النده معتکف ومقیدر يوخسه نه حالله بریده ومؤتلف اولور یعنی درخت وچوب فی المثل دروکرك النده مقیم اولور اگردر وکرك النده مقیم اولمسیدی نه حالله کندی کندندن کسیلوردی وصکرنی هربر پاره کلوب بری برینه ایتلاف قیلوردی انك انقطاعی وایتلاف دزوکرك صنع واراداتیله در مثال آخر جامه برخیاطك النده اولور یعنی قماش پاره‌لری برخیاطك النده جامه اولور يوخسه اول قماش کندیسندن نیجه دیکیلور ونیجه برتلور قماش کندیسندن دیکلمکه وبرتلمغه قادر دکلدر بلکه بردرزی اول قماشی کسوب برتوب دیکر پس اول قماش انك النده جامه اولور مثال آخرای منتهی اولان کسه مشك سقایله اولور يوخسه کندی کندندن طولور ویاخود تهی اولور یعنی قربه سقانك اراداتیله طولو وخالی اولور يوخسه اول قربه کندی کندندن طولوب بوش اولمغه قادراولمز ﴿مثنوی﴾ هردمی پرمیشوی‌نی میشوی * پس بدانکه درکف صنع ولی) سندخی ای بنی آدم هربر دمده پراولورسن وتهی اولورسن یعنی گاه اولورکه شادیلکله پر اولورسن وبنه اندن تهی اولورسن وگاه اولورکه درونك غمله طولر وینه اندن دخی قورتاورسن بونی دخی بیلورسنکه اول غم وشادی سنك قلبکه کندی اختیارکله کلوب کتمز بلکه امرحقله کلور وامرحقله کیدر پس بونی بویله بیلکه سن اول صانعك دست صنعده سن اول نیجه مراد ایلرسه سنك وجودکده اویله تصرف ایلر حضرت علی کرم الله وجهه (عرفت الله بفسخ العزایم) بیورمشلردر سندخی الله تعالی‌یی بیلمك استرسك کندی وجودکی پراولمقدن وتهی اولمقدن وانی طولدیرن وخالی ایدن کیم ایدیکنه آگاه اولمغله بیلورسن (می) چشم بند ازچشم روزی که رود * صنع ازصانع چسان پیدا شود) چشم بند چشمدن برکون که کیدر صنع صانعدن نه کونه پیدا اولور یعنی کوزباغی برکون که کوزدن کیده صنع صانعدن اولدیغی وصنع هرنه هیئته کیررایسه همان کندی صانعك صنع واراداتیله اول هیئته واول شکله کیردیکی نه کونه پیدا اولور بیلورمیسن شول مرتبه پیدا اوظاهر اولورکه ناظر اولان کسه‌نك اصلا انده شبهه وشایبه‌سی قالمزچشم بند بند چشم تقدیرنده اولور وصف

ترکیبی اولوب کوز باغلیجی معناسنه اولمق هم جائز در وعلی کلا التقدیرین چشم بندن مراد وهم وغفلت وجهالت وشك وشبهت کبی خصلتلر اولور که بونلر چشم جانی حقیقت بین اولمقدن منع ایدیجیلر در (م ی) چشم داری تو بچشم خودنکر * منکر از چشم سفیهی بی خبر * کوش داری توبکوش خود شنو * کوش کولانرا چرا باشی کرو * بی زتقلیدی نظررا پیشه کن * هم برای عقل خود اندیشه کن) چشم حقیقت بین طوتر ایسك سن کندی کوزکله نظرایله برنظرسز سفیهك کوزیله نظر ایله اکر برکوش جان طوتر ایسك سن کندی کوشکله ایشت کول اولنلرك کوشنه نیچون کرو اولور سن بو بیتلرك اولکی مصرعلری شرط معنالرنی متضمن اولور وینه جواب دخی اول مصرعلردن حاصل اولور الحاصل تقلیدسز اکدن نظر ایلمکی پیشه ایله هم کندی رأی عقلکله اندیشه ایله کندی عقلکدن اوتری اندیشه ایله دیمك دخی وجهدر تقلید برکسه نك قولنی وفعلنی حقیقتنه عالم اولمدین قبول ایلمك وکردن جانه آنی قلاده کبی قیلق واکا مقتدی اولمقدر نته کم تقلیدك تعریف وتحقیقی جلد اولده حقیرو بی خصم دیدن قوم صالح ناقهٔ صالح رابیانك آخرنده مرور ایلشدر انده طلب اولنه وبونده توضیح معنی وتمهید نحوی بویله دیمك اولور که ای مرد عاقل اکر بر چشم دل طوتر ایسك سن کندی حقیقت کوزیجی اولان کوزکله بو مصنوعاته واموردینه نظر ایله برخفیف العقل اولان وحقیقتدن بی خبر قلان کمسه نك کوزندن نظر ایلمه وکذلك سن کوش هوش طوترایسك اول کوش هوشله ایشت عقل وادراکدن خالی اولان اباهلرك کوشنه نیچون مقید وموقوف اولور سن وانلرك ایشتدیکی ایله ایش ایدوب عمل قیلور سن بلکه هر برکلامی که استماع ایلرسن کندی کوش هوشکله استماع ایله اکرمعقول ایسه قبول ایله واکرنا معقول ونامشروع ایسه رد ایله حاصل کلام ونتیجهٔ مرام امور شریعتده واعمال واحوال طریقتده برآخر کمسه یه تقلید ایلمکدن خالی نظر ایلمکی کندیکه پیشه وعادت ایله وهر شیئك چشم عقلله حقیقتنی کورمکه ونتیجه سنه نظر ایرکورمکه سعی وهمت ایله هم کندی عقل ورأیکله هر شیئك حقیقتنی فکر واندیشه ایله تاکم بعض خفیف العقل اولان اهل غرضك سوزلرنی قبول ایلیلردن اولمیه سن ومنافع دینیه وفوائد اخرویه دن محروم قالمیه سن که چوق بی عقل اهل غرضلر واردر که حد ذاتنده خوب ومحبوب اولان برشیئ انك طالبنه ذم وقدح ایلرلر وانك بعض عیبن سویلرلر اکرطالبده برحقیقت کوریجی کوز اولمزسه ویاخود بردرست وصحیح اشیدیجی کوش هوشله اول کلامی استماع قیلمزسه اهل غرضك سوزنی حقیقت ظن ایلیوب اوشیئك طلبندن رجوع ایلر واول عایب وشانی اولنلره تقلید ایدوب اول شیئ

نفيسك اول دخى انلركبى عيبن سويلر نته كم بوقصهٔ پرحصه دن تقليدك مضرتى واهل عرضك سوزنى قبول ايلمك قباحتى معلومك اولور

﴿ ديدن خوارزمشاه رحمة الله عليه در سيران در موكب خوداسبى
بس نادروتعلق دل شاه بحسن وچستئ آن اسب وسرد كردن عماد
الملك آن اسب رادر دل شاه وكزيدن شاه كفت اورابرديد خويش ﴾

بوسرخ شريف و بو بيان لطيف خوارزمشاهك سيرانده وموكبى ايچره زياده عجيب وغريب اسبى كورمسى وشاهك قلبى اواسبك كمال حسننه وچست وچابك اولمسنه تعلق قيلمسنك واول اسبى شاهك كوكلنده عماد الملك سرد ونامعقول ايتمسنك وپادشاه اول عماد الملكك كلامنى كندى رأيى اوزره كزيده و قبول ايتمسنك بياننده در موكب فارسلر جماعتنه ديرلر بونده كندى عسكرى ايچره ديمك مراد اولور * عماد الملك خوارزمشاهك وزيرى وهم دفتر دارى ايدى ئواول ديارلرده دفترداره عمادالملك تعبير ايدرلر ﴿ چنانكه حكيم سنايى رحمة الله عليه در الهى نامه فرمود * بيت * چون زبان حسد شود نخاس * يوسفى يابى ازكزى كرباس ﴾ انجلين كه حكيم سنايى رحمة الله عليه حضرتلرى الهى نامه ده بيورر چونكم حسدزبانى نخاس اوله بريوسفى بارشون بزدن بولورسن نخاس خناس وزننده اسيرصاتيجى دلاله ديرلر يعنى چونكم اهل حسدك زبانى واصحاب غرضك اسانى آدم صاتيجى اوله يوسف عليه السلام كبى برخوبى بارشون بزدن اوترى بولورسن بارشون بزدن مراد ثمن بخسدركه اول يوسفى قرنداشلرى (وشروه بثمن بخس دراهم معدودة) آيت كريمه سنك مفهومى اوزره ادنى ثمنه صاتديلر وانى برقاچ درهمه بيع ايتديلر ﴿ ازدلالئ برادران يوسف عليه السلام حسودانه در دل مشتريان آن چندان حسن پوشيده شدو زشت نمودن كرفت كه وكانوفيه من الزاهدين ﴾ يوسف عليه السلامك حسودانه اولان برادرلرينك دلاللكندن بودخى وجهدر يوسف عليه السلامك برادرلرينك حسودانه اولان دلاللكندن مشتريلرك كوكلنده اولقدر حسن بى مثال پوشيده اولدى وزشت كورنمك طوتديكه بونلر يوسف عليه السلام حقنده زاهدلردن اولديلر كما قال الله تعالى فى سورة يوسف (وشروه بثمن بخس دراهم معدودة وكانوافيه من الزاهدين) يعنى اخوان يوسف عليه السلام يوسفى كاربان اهلنه ادنى ثمنه برقاچ صابلمش درهمله بيع ايتديلر اول درهملرك عددنده اختلاف واردر بعضلرى اون يدى وبعضلر يكرمى وبعضلر يكرمى ايكى درهم ديمشلر بعضلر ايكى ثوبه وبرقاچ درهمه انى صاتديلر ديمشلر ودخى كانوك تحتنده مستتر اولان ضميرده ايكى وجه جائزدر ديمشلر

بروجه بودر كه آنك مرجعى زشتوان يوسف عليه السلام اوله بوتقديرجه معنى يوسفك برادرلرى يوسف عليه السلام حقنده رغبتسز اولديلر وآنى ترك قيلديلر ديمك اولور و بروجه دخى بودر كه آنك مرجعى سياره اوله و بوتقديرجه معنى اهل قافله يوسف عليه السلام حقنده بى رغبتلردن اولديلر وآنى بر بندهٔ مقبول مرتبه سنده طوتيوب رغبت و التفات ايتمديلر انكچونكه آنك برادرلرى آنى كاربان اهلنه عبد آبقدر وبد خودر ديو زياده ذم و قدح ايلديلر (من يسمع يخل) موجبنجه انلر دخى اول مفتريلرك سوزلرنى صحيح وصادق ظن ايليوب آنك حقنده بى رغبت اولديلر وا كا رعايت والتفات ايتميوب تحقير قيلديلر نته كم صورتا اهل غرض دلاله اولدقدنصكره اگر صورى و اگر معنوى نيجه حسن وجمال ولطف وكمال صاحبلرنى طالبلرينه وراغبلرينه ذم و تحقير ايتمكله انلرى خريدار اولمدين اوصاندرمشلر واول شيئه ميل ورغبت ايلمكدن ملول وسير قيلمشلردر نته كم بو قصهٔ پرحصه دن اهل غرضه اعتماد ايلمك مضرتى وانلره تقليدك قباحتى معلومك اولور (م ى) بود

امير را ايكى اسبى گزين * درگهٔ سلطان نبودش يك قرين * او سواره گشت

در موكب بگاه * ناگهان ديد اسب را خوارزمشاه * چشم شه را فر ورنك اور بود *

تا رجعت چشم شه بر اسب بود * بر بر آن عضوى كه افكندش نظر * هر يكش

خوشتر نمودى زآن دگر * غير چستى و كشى وروحنت * حق بروافكنده بد نادر

صفت) بر اميرك گزين ومقبول بر اسبى وار ايدى آنك سلطانك آتلرى سوروسنده برقرينى يوق ايدى اگرچه سلطانك بى نظير اسبلرى قتى چوق ايدى اما بوجمله خيولى ايچره اول گونه بر اسبى يوق ايدى اول اميرشاهك موكبنده يعنى فارسلر جماعتنك ايچنده اركندن اول اسبه سوار اولدى و پادشاهه قرشو طوردى ناگاه خوارزمشاه اول آنى گوردى واول سمند بادپايه نظر ايرگوردى اول اسب لطيفك فر ورنگى پادشاهك گوزنى قاپدى وآنك اوزونى و گوزونى كنديسنه اخذ ايتدى رجعت زماننه دك پادشاهك گوزى اول اسب اوزره وآنك سير و تماشاسنده اولدى شاه اول اسبك هر بر عضونه كه نظر براقدى آنك هر بر عضوى اول غيرى عضوندن خوشتر گورندى چستلكدن و كشلكدن وروحنتدن غيرى حق تعالى آنك اوزرينه نادر صفت براقمش ايدى كش كاف عجمينك فتحه سيله گوزل معناسنه وروحنت روحانيت معناسنه در يعنى حق تعالى اول اسبه چست وچابكلك و گوزللك وروحانيت ويرديكندن غيرى دخى نيجهٔ نادر صفتلر وعجيب وغريب خصلتلر ويرمش وآنك صورتنى وسيرتنى محبوب القلوب اولمق مرتبه سنه ايرگورمش ايدى كما قال صاحب حياة الحيوان الفرس اشبه الحيوان بالانسان لما يوجد فيه من الكرم وشرف النفس وعلو الهمة ﴿ مثنوى ﴾ پس تجسس كرد عقل پادشاه * كين چه باشد كه زند

برعقل راه * چشم من پرست وسیرست وغنی * ازتوصد خورشیددارد روشنی)
پس پادشاهك عقلی تجسس ایلدی یاخود پادشاهك عقلی چوق تجسس ایلدی
وکندیسنه بویله دیوسویلدیکه بو اسب نه شیٔ اوله که عقلك راهنی اوره وآنی
زبون ومغلوب قیله باخصوصکه بنم کوزم پروسیر وغنیدر یعنی بنم کوزم بی نظیر
اسبلردن پراولمش وقلبم دویمش وروحم تمام غنی اولمش وانلردن استغنا قیلمشدر
ایکی یوزخورشید کبی تیزتك ونورانی اسبلردن روشنلك طوتر چونکم بنم کوزم
واوزم بومرتبه برغنی ایکن بو اسبه اولان تعلقم وتعشقم نه حکمتدر دیدی
﴿ مثنوی ﴾ ای رخ شاهان برمن بیدقی * نیم اسبم درربایدبی حقی * جادوی
کردست جادوآفرین * جذب باشدآن نه خاصیات این) ای شاهلرك رخی بنم قتمده
بربیدقدر یارم اسب حقسز بنی قاپر رخ بساط شطرنجده اولان شاهك یمین وشمالنده
ایکی مقبول آلتیدر که اول شاهك آلتلری کبی اولمشدر وبونده رخ شاهاندن مراد
جهان شاهلرینك رخی کبی اولان بکلری اولور وبیدق پیاده دن عبارت اولور
یعنی اول شاه جهان ایتدی ای بن برشاهمکه شاهلرك یمین وشمالنده اولان بکلری
بنم قتمده برپیاده کسه کبیدر براسب پاره سی بکا حق دکل ومستحق دخی دکل ایکن
بنی قاپار وناحق یره بنی کندیسنه بومرتبه اخذ ایلر بوعجب حکمت وغریب حالتدر
جادولك یارادیجی برسحرمی ایتدی یعنی سحرلر ومکرلر خلق ایدیجی اول مفتون
وممکور اولدیغم جذب الهی اولور بواسبك خاصیتلری دکل زیرا اسبك خاصیتی
انسانی کندیسنه عاشق ایلمك دکلدر اما اول یوزدن جذب الهی کلسه وبرکسه نك
عقلنی وقلبنی آلسه فی الحال اسبه عاشق اولور وبرکسه نك کندی معشوقنه اولان
تعشقی کبی اوکسه اول اسبه میل ومحبت قیلور وبوکا جذب الهی وتجلی ربانی
دینور ﴿ مثنوی ﴾ فاتحه خواند وبسی لاحول کرد * فاتحه ش درسینه می افزود
درد * زآنکه اورا فاتحهٔ خود میکشید * فاتحه درجرو دفع آمد وحید)
خوارزمشاه فاتحه اوقودی وچوقلق لاحول ایتدی فاتحه آنك سینه سنده درد
زیاده ایتدی زیرا آنی اول حالته فاتحه چکدی فاتحه جرده ودفعده وحید کلدی
بو بیتك مصرعی اولنده اولان فاتحهٔ باقائل فاتحه تقدیرنده اولور مضاف مقدر
اولمق اوزره یاخود ذات فاتحه دیمك تقدیرنده اولورموصوف محذوفك صفتی اولمق
طریقی اوزره اما غیری فاتحه لرسورهٔ فاتحه معناسنه اولور وتقدیر کلام بویله دیمك
اولورکه چونکم خوارزمشاهك قلبنه اول حالت غریبه واول جذبهٔ عجیبه کلوب
مستولی اولدی وآنی کندیدن اخذ قیلدی اول حالت غریبه نك دفعندن اوتری
فاتحه اوقودی وچوق (لاحول ولاقوة الابالله العلی العظیم) دیدی که بربلانك
دفعندن اوتری فاتحه اوقومق حقنده حدیث شریف وارد اولمشدر ودفع بلا

ایچون اوقنسه اول بلانك دفع اولمسی مقرردر دیمشلر وکذلك کلمهٔ حوقله نك دخی حین ابتلا ونزول بلاوقتنده چوق ذکر اولنمسنده عظیم فائده واردر دیو تحقیق ایلمشلردر اول شاه دخی اول بلایی قلبندن دفع ایلکدن اوتری اکرچه فاتحه اوقودی وچوق حوقله ذکر ایتدی اما فاتحه اوقومق آنك سینه سنده درد ومحبتی زیاده ایتدی زیرا که اول شاهی اول حالتده فاتحه سوره سنی قائل اولان حق تعالی چکدی یاخود معنی زیرا که اول پادشاهی اول شوق ومحبته عالم غیبدن عجائب حالتلر فتح ایدیجی ذات الهی چکدیکه اصل فتاح اولدر وفاتحه اول حضرتك صفتیدر وسورهٔ فاتحه اکر برمرادی جروجذب ایلکده واکر بر بلایی دفع ایلکده اولسون فرد ووحید کلمشدر حضرت قرآنده هرآیت کریمه نك برخاصیتی واردر که خواص قرآن دیرلر بشقه برکتابدر آنده هرآیت کریمه نك خاصیتلری یازلمشدر اما سورهٔ فاتحه نك خاصیتی هم حصول مراد ایچون وهم دفع بلا ایچون اوقنمقده وحید کلمشدر اکرجذب مراد ایچون واکردفع بلا ایچون اوقندقده عظیم نفع وتأثیر اولمسی مجرب اولمشدر (م ی) کرنماید غیرهم تمویه اوست * وررودغیرازنظر تنبیه اوست) اکرغیری کوسترسه هم آنك تمویهیدر واکرنظردن غیری کیده آنك تنبیهیدر تمویه بونده تزیین وتلبیس معنالرینه در تنبیه ایقاظ معنالرینه وتشریف معناسنه دخی اولور وتقدیر کلام اکراول فرد ووحید اولان برکسه یه غیری وسوی کوسترسه وآنی اول کسه یه محبوب ومعشوق ایلرسه هم آنك تزیین وتلبیسیدر که زین للناس آیتنده اهل تحقیق (المزین فی الحقیقة هوالله) دیمشلردر واکرغیروسوی کوردیکی نظردن کیدرسه وبرکسه نك نظری (مارأیت شیئا الا ورأیت الله فیه) قولنك مصداقنجه هرشیده اللهی مشاهده ایدرسه هم اول خدانك اول بنده یی بیداردل قیلمسی وتشریف ایلمسیدر والا بربنده کندی کندیدن برشیئه نیجه عاشق اولور ویینه آندن قلبنی نیجه خلاص قیلور بلکه همیشه مقلب القلوب والابصار همان اولدر (م ی) پس یقین کشتش که جذبهٔ آن سر بست * کارحق هرلحظه نادرآور یست) پس اول شاهه یقین اولدی که اول سره منسوب جذبه در کارحق هرلحظه نادرکتور یجیلکدر یعنی اول شاهه یقین اولدی وعلم کلدیکه بوحالت غریبه اول طرفه منسوب برجذبهٔ الهیدر زیرا کار حق هرلحظه ده عجیب وغریب حالتلر کتوریجی ونادر کارلر اظهار ایدیجیدر اکثر کسه لری بوکونه اسب واستره مفتون قیلمشدر بلکه بعض اولیا قدس الله سرهم دخی اسب واستره مائل اولمشدر لکن انلر اول حینده تجلیٔ حقه میل ایلمشلردر سائر ناسك غیروسوایه میل ایلدکلری قبیلدن اولمزنته کم رشحاتده خواجه عبد الله تاشکندی حضرتلری بیورمشلردر که شیخ بهاء الدین قدس سره عمرنده دائما

آق آته بنزردی بعض محرملرندن سبی صورلدقده دیدیلرکه اسب سفیده مائل اولدقلرینك علتی اولدرکه بعض تجلیات صوریه ده شیخ حضرتلرینك مشاهده‌لری اول صورتده واقع اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ اسب سنگین کارسنگین زابتلا * میشود مسجود ازمکرخدا) طاشدن اولان اسب وطاشدن اولان کاو ابتلای الهیدن مکرخدادن مسجود اولور وعابد صنم اولنلر انلره سجده قیلورکفره دن بعضیسی اسب شکلنده بته طاپارلر و بعضی دخی کاو شکلنده و بعضی دخی شیر شکلنده طاشدن بتلر دوزوب اکا پرستش ایدرلر کافرلرك طاشدن دوزلمش اسبه وطاشدن دوزلمش کاوه سجده قیلملری وعابد وخادم اولملری فی الحقیقه ابتلای الهی ومکربانیدر ﴿ مثنوی ﴾ پیش کافرنیست بت را ثانیی * نیست بت را فر ونه روحانیی * چیست آن جاذب نهان اندرنهان * درجهان تابیده ازدیگرجهان * عقل محجوبست وجان هم زین کمین * من نمی بینم تومی تانی ببین) کافرك اوکنده بتك ثانیسی یوقدر یعنی بت آنك اوکنده اول مرتبه محبوب ومخدومدرکه آنك قتنده اول بتك برضدی وندی یوقدر باخصوصکه بتك فری یوقدر وروحانیلکی دخی یوقدر بلکه بر بی رونق و بی روح جامد برحجردر اما ینه بت پرست اکا مفتون اولمش ومیل وعلاقه قیلمشدر اول نهان اندر نهان اولان جاذب نه‌در بوجهانه دیکرجهاندن تابیده اولمش وظهوره کلمشدر یعنی هرکسی برمطلوب طرفنه نهان اندرنهان جذب ایدیجی برقوت وحالت واردر اول قوت جاذبه نه‌درکه بوجهانه برغیری جهاندن تابان اولمش وعالم غیبدن بوعالم محسوساته طلوع قیلمشدر الحاصل بوکیندن عقل ودخی جان محجوبدر بن اول جاذبی کوره‌مم سن اکرقادرایسك کور یعنی اول غیری جهاندن بوعالم شهادته کلان ونهان اندرنهان اولان جاذبدن عقل ودخی جان محجوبدر وبوکیندن حس صوری دخی ز دیاه نابینادر بن حس صوری ایله اول نهان اندرنهان اولان جاذبی کورمکه قادراوله‌مزم اکرسن بوچشم ظاهر ایله کورمکه قادر ایسك کورانی بوچشم ظاهر ایله کمسه کورمکه قادر اوله‌مزکه اول برامر معنوی وجذبهٔ روحانیدر اکثر عقلدن وجاندن دخی نهانیدرکه چوق کمسه‌نك عقل وجانی اول معنوی اولان جاذبی مشاهده قیلمغه قادراوله‌مزقنده قالدیکه بوحس ظاهر ایله آنی کورمکه قادر اوله (م ی) چونکه خوار زمشه زسیران باز کشت * باخواص ملك خود همراز کشت * پس بسر هنکان بفرمود آن زمان * تا بیارند اسب را زآن خاندان * همچو آتش در رسیدند آن کروه * همچو پشمی شد امیر همچو کوه) چونکه خوارزمشاه سیراندن کیرو دوندی وسراینه کلدی کندی ملکنك خواصی ایله همراز اولدی ومصاحبت قیلدی پس اول زمانده چاوشلره بیوردی تاکه اول خانه‌داندن اسبی کتوره‌لر اول اسبی شاهك حضورنه یتوره‌لر

فی الحال اول کروه آتش کبی اول امیرك خانه سنه ایرشدیلر اول کوه کبی پرشکوه اولان امیرچونکیم انلری کوردی بر پشم کبی اولدی وزیاده ملایمت ومطاوعت قیلدی (م ی) جانش ازدرد وغبین تاب رسید * جز عماد الملك زنهاری بدید * که عماد الملك بدپای علم * بهر هرمظلوم و هرمقتول غم * محترم ترزونبد خود سروری * پیش سلطان بود چون پیغامبری) اول امیرك جانی درد وغبیندن تابنه ایرشدی یعنی برمرتبه درده وغبنه دوشدی که زیاده درد وغبندن آنك جانی لبنه کلدی عماد الملکدن غیری برچاره وملجأ کورمدی زنهار بونده چاره معناسنه در زیرا عماد الملك پای علم ایدی پای علم بونده مرجع ومجمع معناسنه در یعنی وزیر عماد الملك اول دروده هرمظلومدن وهرمقتول غمدن اوتری مجمع ومرجع ایدی یعنی برکسه یه ظلم اولسه اکا التجا ایلرو یعنی برکسه یه غم کلسه وانی مرده و پژمرده قیلسه انك درکاهنه واروب حالنی اکا سویلردی اول عصرده اندن محترم برسروز یوق ایدی اول سرور عالم سلطاننك اوکنده پیغمبر کبی ایدیکه * الشیخ فی قومه کالنبی فی امته * حدیث شریفنك موجبنجه باطنا مرتبهٔ مشیخته واصل اولمش وکندی قومی ایچره پیغمبر کبی اولمق مرتبه سنی بولمش انکچون پادشاهك قتنده دخی پیغمبر کبی اولمشدی وارث نبی اولنلر کندی عصرلرنده پیغمبر کبی اولدقلرینه حدیث شریف چوق وارد اولمشدر ایراده حاجت یوق پس اول عماد الملك اوصاف جمیله سنی واحوال حسنه سنی بیانه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾

بی طمع بود اواصیل وپارسا * رایض وشبخیز وحاتم درسخا * پس همایون رأی وباتدبیر وراد * آزموده رأی اودرهرمراد * هم ببذل جان سخی وهم بمال * طالب خورشید غیب او چون هلال) اول عماد الملك بی طمع واصیل وپارسا ایدی رایض وشبخیز وسخاده حاتم ایدی اول وزیر نیکو ومشیرخوش خو اولان بی حرص وبی طمع ایدی که خلقك مال وجاهنه آنك اصلا طمعی یوق ایدی ودخی اصل ونسب صاحبی ایدی ودخی زاهد وپارسا ایدی ودخی کندی نفسنه ودخی نفسی اولانلره ریاضت ویریجی وتأدیب ایدیجی ایدی وکیجه لر قالقیجی وتهجد قیلیجی ایدی وجود وسخاده حاتم طی کبی ایدی چوق همایون رأی وباتدبیروراد ایدی یعنی چوق کریم وتدبیرلو ومبارك رأیلوکسه ایدی آنك رأی وتدبیری هرمرادده تجربه اولنمش وامتحان قیلنمش ایدی هرقنغی مراد خصوصنده رأی وتدبیرایلسه آنك رأی وتدبیری خطا قیلمزدی انك جودی برمرتبه ده ایدیکه اوهم بذل جانده وهم بذل مال ایلمکده سخی ایدی اول نیکوخصال خورشید غیبك طالبی ایدی هلال کبی یعنی هلال نوری آفتابدن آلدیغی کبی وسیر ودورده اکا طالب اولدیغی کبی اول نیکو خصال واهل اقبال دخی مانند هلال خورشید غیبینك طالبی اولمش وهمیشه آنك

نورنه مقابل اولمق وآندن نور وضيا استفاده قيلق ايچون سير وسلوك قيلمش ايدی بونده تنبيه اولدركه شاه جهان اولان كسه لرك وزيری بويله برعاقل ومدبر وصالح ومتورع كسه كركدر كه پادشاهلرك مشيری وندعی بويله براوصاف عليه ايله متصف وجود وكرم وحسن شيمله متخلق بركريم النفس رعايا پرور وعدالت كستر بركسـه كركدر كه تااول شاهك عماد الملكی اوله وآنك دين ودولتنه معاونت قيله وشاه آندن دنياده وآخرتده مستفيد اوله وجمله رعايا وبرايا ظاهرا وباطنا خيردعا وشكر وثنالر قيله (مى) درامیری اوغريب ومحتبس * درصفات فقر وخلت ملتبس * بوده هرمحتاجرا همچون پدر * پيش سلطـان شافع ودفع ضرر * مى بداز استرچون حلم خدا * خلـق اوبرعكس خلقان وجدا) اول عمـاد الملك اميرلكده غريب ومحتبس ايدی يعنی اميرلكده ووزيرلكده باطنا غريب وبی كس ايدی وكويا كه اول مرتبه ده حبس اولنمشـدی وفقر صفاتنده وخلت الهی صفاتنـده التباس اولنمش وپوشيده ومخفی قيلنمش ايدی وزارت وامارت اكا ظاهرا برلباس وپرده كبی اولمش واول عزيز وزارت وامانت لباسيله تلبس ايدوب باطنا فقر وخلت صفتيله اتصاف قيلمش وحق تعالينك دوستلرندن وفانی وفقير اولان قوللرندن اولمش ايدی هرمحتاجه پدركبی مشفق ومهربان اولمش ايدی سلطـان اوكنده شافع ودافع ضرر ايدی بركسه نك جرمی اولسـه واكا التجا قيلسه سلطـانه شفاعت ايدردی وبركسه يه سلطان ضرر قصد ايلسه آنك ضررنی اول كسـه دن دفع ايلردی وپادشاهم بوسزه لايق دكل سزه نافع اولان خير واحساندر ديوسو يلردی تحقيقا بدلره حلم خدا كبی اوسترايدی آنك خلقی خلقانك عكسی اوزره ايدی وجدا ايدی يعنی بد ومعيوب اولنلرك عيب وقباحتنی حلم خدا كبی ستر ايدیجی ايدی آنك خلق نيكوسی خلايقك اخلاقنك عكسی اوزره ايدی وانلرك اخلاقندن آنك خلقی جدا وممتاز ايدی (مثنوی) بارهاى شد بسوى كنج فرد * شاه باصد لابه اورا منع كرد * هردم ارصد جرم را شافع شدی * چشم سلطانرا ازوشرم آمدی) نيجه كره اول عماد الملك وزارت وامارتی ترك ايدوب كنج عزلت جانبنه فرد ويكتا كتمش ايدی لكن پادشاه يوز تضرع ولابه ايله آنی كنج عزلت اختيار ايلمكدن منع ايتمش ايدی نظر ايله كه اول زمانك پادشاهلری برعالم وعاقل وزيره نه مرتبه طالب اولورلر وبرصالح وكامل مشيری نيجـه بولورلر ونه مرتبه اكا رعايت وتعظيم قيلورلر ايمش وبونی دخی كور كه عالم وعاقل اولان وزيرلر پايهٔ وزارتدن نيجـه مجتنب اولورلر ورتبهٔ امارتدن نه مرتبه پرهيز قيلورلر ايمش نتـه كم مشهور آفاق اولان خواجهٔ جهان كزيدهٔ اهل عرفان محمود بن شيخ محمود كيلانی قدس الله سره العزيز مرتبهٔ وزارتدن مجتنب ومقـام مأوفندن مغترب اولديغی رياض الانشا نام كتابنك اولنده

حكايه

حکایه ایدوب بویله دیرکه وچون درعالم صور ومواد چهرهٔ احوال والد واجداد
بخط وخال وزارت سلاطین عالی نژاد موسوم بود وبچشم رضای اهل بصارت
استحقاق قربت تاجداران سر یرامارت برچهرهٔ قابلیت این حقیر مرقوم ومرسوم
مینمود وحال آنکه دوش هوش این ضعیف ازاحتمال اثقال وزارت مجتنب بود وسبب
همین معنی ازوطن مألوف ومسکن مشغوف مغترب (بیت) تألق البرق نجدیا فقلت له *
یاایها البرق انی عنك مشغول * چه بصر بصیرت برزخارف صورت وزارت
افکندن ولجج بحار معارف یقینی وبراری وبوادی مسالك معنی بقدم همت نه
پیمودن ازماء معین وجمال حورعین بلمعهٔ سراب وصورت حباب قناعت نمودنست
(قطعه) منت چرا بریم عطای زمانه را * همت چرا کنیم بهر کار مختصر * دریا
وکوه را بکذاریم وبکذریم * سیمرغ وار زیر پرآریم بحر وبر * ومعنی بیت ثانی
اولدرکه اول عماد الملك هردم اکر صد جرمه شافع اولسیدی سلطانك کوزنه
آندن شرم وحیا کلوردی زیرا سلطان آنك قدرنی وعلوشاننی بیلوردی بواجلدن
اکا زیاده تعظیم واحترام قیلوردی ﴿ مثنوی ﴾ رفت اوسوی عماد الملك راد *
سر برهنه کرد وبرخاك اوفتاد * که حرم با هرچه دارم کو بکیر * تابکیرد حاصلم را
هرمغیر * آن یکی اسبست جانم رهن اوست * کر برد مردم یقین ای خیردوست *
کر برد این اسب را ازدست من * من یقین دانم نخواهم زیستن) اول امیرچونکم
اول اسب بی نظیرك کندی الندن کتدیکنی وشاه آنی غصب ایتدیکنی کوردی صبر
وتحمله مجالی قالمیوب وبوکا برچاره ودرمان دخی بولمیوب آخرالامر راد وکریم
وجواد اولان عماد الملك طرفنه کتدی باشنی برهنه ایتدی وخاك اوزره دوشدی
وآغلیوب فریاد ایتدی بویله دیوکه حرمله هرنیم طوتارسم دی طوتسون تاکم بنم
حاصلمی هرغارت ایدیجی طوتسون وغارت ایتسون یعنی بن راضیم بنم حرمده
اولان خاتونمی وهرنه قدرملك ومال طوترسم دی آنی شاه جهان طوتسون حتی
استرسه هرغارت کننده بنم حاصلمی وملك ومالمی غارت ویغما ایلسون اما اول
براسبدرکه بنم جانم آنك مرهون ومفتونیدر اکرشاه آنی ایلتورسه وآنی بندن
کرچك آلورسه یقین بودرکه ای خیری سویجی بن اولورم وای احسانی دوست
طوتیجی محقق بن اکراول اسب کیدرسه مرده وهلاك اولورم دیدی اکر بنم الدن
بو اسبی آلورسه بن یقین بیلورم دیرلك استرزم وزنده اولمق دیلزم دیدی ﴿ مثنوی ﴾
چون خدا پیوستکی ات داده است * برسرم مال ای مسیحازود دست * اززن
وزرم وعقارم صبرهست * این تکلف نیست بی تزویریست * اندر بن کرمی نداری
باورم * امتحان کن امتحان کفت وفرم) چونکم خدای تعالی حضرتلری سکا
پیوستهلك وبرمشدر کندی قربنه واسرارنه سنی اولشدرمشدر ای مسیحا صفت

هرایکی مرحمت وشفقت اللریکی بن خسته ودل شکسته نك باشی اوزره سور و بن دردمنده لطف ایدوب شفا وراحت ایرکورزندن وزردن وعقاردن بکا صبروار در و بونلردن هرقنغیسی بندن کیدرسه وشاه بونلردن هرقنغیسنی بندن اخذ ایدرسه بکا صبروتحمل ایلمك مقرردر اما بواسبه طوغری سو یلمك کرك صبروتحملم یوقدر و بوسوزلر تکلف دکلدر تزویرسزلکدر بوخصوصده حق بیلورکه نه تکلف ایلرم ونه تزویرسو یلرم اکر بوکرمیت وحرارتده اولدیغمه بکا باور طوتمز وتصدیق واعتقاد ایتمز ایسك بنم کفتمی و فرمی امتحان ایله امتحان یعنی بنم بوکر و فر له ایلدیکم دعوایی وسو یلدیکم ادایی امتحان ایله کورکه بوسوزلرمده صادق میم و یاخود کاذب میم اصلاسیم ورزدن ومتاع وکوهردن اوتری الم چکمزم اما بواسب ایچون صبر وتحمل ایده مزم دیدی و بوکونه عرض حال ایدوب اکا سو یلدی ﴿مثنوی﴾ آن عماد الملك کریان چشم مال * پیش سلطان دردو بد آشفته حال * لب ببست و پیش سلطان ایستاد * راز کو یان باخدا رب العباد * ایستاده رازسلطان می شنید * وآن درون اندیشه اش این می تنید) اول عماد الملك آغلیجی کوزنی اللریله او یجی یعنی سیلیجی سلطانك اوکنه آشفته حال و پر یشان بال یلدی دوداغن باغلدی و پادشاهك اوکنده طوردی رب العباد اولان اللهه راز سو یلیجی ومناجات ودرون دلدن عرض حاجات ایلیجی اولدی سلطان اوکنده طورمشدر سلطانك رازنی اشتدی وآنك درونده اندیشه سی بونی طقودی سلطانك اوکنده طورمش ایکن سلطانك رازنی ایشتمك آنك حقیقتنی بیلمکدن ومعنی یوزنده آنك بغایت عاجز وسائرناس کبی براسیروفقیر اولدیغنه عالم اولمقدن عبارت اولور و بورازی آنك جانندن بیلمکه اشارت اولور نته کم سلطانك رازنی نه کونه اشتدیکنی بوابیات ایله تفسیر ایدوب بیوررلر اول عماد الملکك درونده اندیشه سی بوفکرلری طقودی و بومعنیلری اوقودیکه (م ی) کای خدا کران جوان کژرفت راه * که نشاید ساختن جز تو پناه * توازآن خودبکن ازی مکیر * کرچه اوخواهد خلاص ازهراسیر) ای خدا اکرچه اول جوان یولی کژ کندیسه زیرا سندن غیری پناه دوزمك لایق دکلدرسن کندیکه لایق اولنی ایله آندن طوتمه یعنی آنی مؤاخذه ایتمه اکرچه اوهراسیردن خلاص استر یعنی عماد الملك پادشاهك حضورنده طورمش ایکن حق سبحانه وتعالی یه مناجات ایدوب بو یله دیدیکه ای خدای متعال وای پادشاه لایزال اکرچه اول اسب صاحبی اولان امیر طریقه اکری کتدی وسنك کبی پادشاهه التجا ایتمکی قویوب بنم کبی براسیره وعاجز وفقیره التجا ایتدی زیرا سنك کبی پادشاه اعظمدن غیری پناه دوزمك مناسب ولایق دکل ایدی چونکم جهل وغفلتدن سنك کبی پادشاهه التجا ایتمکی

قویوب بنم کبی بر عاجزدن استمداد واستعانت قیلدی و بنی وبوشاهی برشیئه قادر صاندی اکرچه اول امیر بنم کبی هر اسیر وفقیر معاونتندن خلاص اولمق ومراده وصول بولمق استر لکن لطفکدن انی مؤاخذه ایتمه و بو جرمدن اوتری انی طوتمه ای کریم سن کندیکه لایق اولنی ایله دیدی پس کرچه او خواهد خلاص از هر اسیر بیوردقلری قولی بو بیتله تفسیر ایدوب بیوررلر (مثنوی) زانکه محتاجند این خلقان همه * از کدایی کیر تا سلطان همه) زیرا که بوخلایق دوکلی محتاجلر در برکدادن دوکلی سلطانه طوت یعنی بودوکلی خلایق اسیرلر وجمیع اناس الله تبارك وتعالی حضرتلرینه محتاجلر وفقیرلر درسن برکدادن دوکلی سلطانه دك بونی بویله فرض ایت کدانیجه محتاج وفقیر ایسه هر شاه جهان دخی حضرت حقه انك کبی محتاج وفقیردر وغنی مطلق الله تعالی حضرتلریدر کما قال تعالی فی سورة فاطر (یا ایها الناس انتم الفقراء الی الله والله هو الغنی الحمید ﴿ مثنوی ﴾ باحضور آفتاب باکمال * رهنمایی جستن از شمع وذبال * باحضور آفتاب خوش مساغ * روشنایی جستن از شمع و چراغ) باکمال اولان آفتابك حضوریله شمعدن وذبالدن رهنمالق استمکدر خوش مساغ اولان آفتابك حضوریله شمعدن وچراغدن روشنالق استمکدر ذبال ذبالهنك جمعیدر ذباله فتیله وشمعك اوجنه دیرلر مساغ مجاز معناسنه در جواز واعتبار معناسنه دخی کلور یعنی بوخلق عالمك اکر کدا سندن واکر شاهندن رهنمالق استمك وروشنالق طلب ایلمك باکمال اولان آفتابك حضوری وظهوریله بیله فی المثل شمعدن وشمعك فتیله سندن رهنمالق استمکدر خوش مجاز وخوش ممر اولان شمس انورك ویاخود معنی خوش جواز واعتبار اولان آفتاب ضیا کسترك حضوریله بیله شمعدن وچراغدن روشنالق استمك کبیدر شمع وذبالهنك آفتاب حضورنده نه رونقی اولور وشمس منیرك شعشه وظهورنی کورن شمعدن نیجون روشنالق طلب قیلور ﴿ مثنوی ﴾ بی کمان ترك ادب باشد زما * کفر ونعمت باشد وفعل هوا) بی کمان بزدن ترك ادب اولور کفر ونعمت وفعل هوا اولور یعنی آفتاب حقیقتك حضوریله بیله بزم شمع وذباله مشابه سنده اولان ناسك وجودندن رهنمالق وروشنالق استمز ومدد ومعاونت طلب ایلمز کانسز وشبهه سز بزدن ترك ادب ایلمك اولور ونعمت حقه کفران ودخی فعل هوا ومکر شیطان اولور زیرا فی الحقیقه مستعان ومعین وخیر الناصرین وخیر الفاتحین واحکم الحاکمین وارحم الراحمین واکرم الاکرمین ورب العالمین همان اولدر پس (ایاك نعبد وایاك نستعین) دیو عبادت واستعانتی اکا حصر وتخصیص ایلدکدنصکره بنه غیریدن معاونت طلب ایلمك وبکا درمان ایله ومعین اول دیو سویلمك ترك ادب اولور وفعل هوا ودخی کفران نعمت اولور ﴿ مثنوی ﴾ لیك اغلب هو شهادر

افتکار* همچو خفاشند ظلمت دوستدار) ولکن اغلب هوشلر افتکارده خفاش کبی ظلمتی دوست طوتیجیلر همچو خفاش ظلمت رادوستدارنده تقدیرنده اولور یعنی اکثرعقول فکرلر واندیشه‌لر ایلکده خفاش کبی شمس انور وآفتاب ضیا کستردن اعراض ایدوب ظلمت مشابه‌سنده اولان خلق عالمی دوست طوترلر دوست طوتمق آفتابدن اظهر اولان حق تعالی حضرتلرنی قویوب شب ظلمانی کبی اولان خلقه التجا واعتماد ایدرلر * مثنوی * در شب ارخفاش کرمی می خورد * کرم‌را خورشید جان‌می پرورد * درشب ارخفاش ازکرمیست * کرم ازخورشید جنبیده شدست * آفتابی که ضیا زومی زهد * دشمن خودرا نواله می دهد) کیجه اکر خفاش بر کرم یرسه کرمی خورشید جان بسلر کیجه‌ده خفاش اکرچه برکرمدن مستدر کرم خورشیددن جنبیده اولمشدر برآفتابکه اندن ضیا طوغر کندی دشمننه نواله ویررشبدن مرادظلمت خلق وخفاشدن مراد بصر بصیرتنده ضعف اولان ناقص العقل وقلیل المعرفه‌در وکرمدن مرادغدای جسمانیدر وخورشیددن مراد حق تعالی حضرتلریدر وتوضیح معنی بویله دیمك اولور بوظلمت کثرت وشب عالم طبیعت ایچره اکرخفاش سیرت اولان قلیل المعرفه برغدای نفسانی یرسه وبعض جانوری اکل ایلرسه اول کرم کبی اولان غدای جسمی جان کونشی تربیه ایلر بوشب کثرت ولیل عالم طبیعتده اکرچه خفاش سیرت اولان بی بصیرت برغدادن مست وسرخوش اولمشدر بیلزکه اول کرم کبی اولان غدای جسمانی وبدن حیوانی خورشید حقیقتدن متحرك اولمش واندن لحم وشحم ونشو ونما وحرکت بولمشدر اول پادشاه لم‌یزل فی المثل برآفتاب بی بدلدرکه اندن نور وضیا وخلق عالم اوزره جودوعطا یغارکندینك عدوسنه نواونواله ویررهرخلق پرست ورزاق مطلقدن غافل اولان مست همیشه اندن قوت وغدا ونواله ونوا بولور کن انی قویوب غیری‌یه پرستش قیلورلر وغیریدن معاونت ونصرت طالب اولورلر مع هذا انه اول جواد کریم بونلره بی دریغ رزق وغدالر ویرر وبونلری ظلمت عالم طبیعت ایچره ینه مراده ومقصودلرنه ایرکورر * مثنوی * لیك شهبازیکه اوخفاش نیست * چشم بازش راست بین وروشنیست * کربشب جوید چوخفاش اونمو * درادب خورشید مالد کوش‌او * کویدش کیرم که آن خفاش لد * علتی داردترا باری چه شد * مالشت بدهم بزجرازا کتیاب * تاتتابی سردکراز آفتاب) لکن برشهباز عالم‌رازکه اول خفاش سیرت دکلدر انك بازوکشاده اولان کوزی راست‌بین وروشنیدرا کرشب طبیعت وظلمت عالم کثرت ایچره اول شهباز معنوی خفاش کبی نماوزیاده طلب ایلیه تأدیب ایلکده خورشید حقیقی انك کوشنی اووار یعنی کوشمال ایدوب اول شهباز عالم زاره تأدیب ایلر اول خورشید حقیقی اکا دیرکه طوتلمکه

اول عدو وخصم اولان خفاش سيرت بصر بصيرتنده برعلت طوترسكا بارى
نه اولدى سنك خود بصر بصيرتك بويله بينا ايكن وقلبك بنم كبى برسلطان
عاليشان ايله آشنا ايكن نيچون ظلمته ميل قيلورسن وظلمت شب كبى اولان خلق
عالمدن بن مراد ايلديكمجه سن نه بيلورسن سكا مالش ويريرم زجر ايله اكتيابدن
اوترى تاكم باشكى برغيرى كره دخى آفتابدن دوندرميه‌سن اكتياب انكساره ديرلر
كئيب دندركئيب علم بابندن حزنه وغمه وانكساره ديرلر يعنى خورشيد حقيقى شهباز
معنوى اولان اصحاب دله تأديب ايدوب ديركه اى خفاش كبى ظلمته ميل قيلان
بن سكا زجر ايله سنك منكسر اولمكدن اوترى كوشمال ويريرم وسكا تأديب قيلورم
تاكم باشكى بركره دخى بنم كبى آفتاب حقيقيدن دوندرميه‌سن وظلمت شب كبى
اولان ناسه متوجه اولوب وميل واعتماد قيلوب انلردن مدد ومعاونت طلب ايلميه‌سن

﴿ مؤاخذهٔ يوسف صديق بحبس بضع سنين بسبب يارى ﴾
﴿ خواستن ازغير حق وكفتن اواذكرنى عند ربك مع تقريره ﴾

بوسرخ شريف سورهٔ يوسفده اولان بوآيت كريمه‌يه اشارتدر (وقال للذى)
حضرت يوسف زندانده ديدى شول كمسه‌يه (ظن) ظن ايلدى يوسفكه (انه)
اول كمسه (ناج) نجات صاحبيدر (منهما) ايكيسندن برى زيرا واقعه كورن برى
خباز وبرى خمار ايدى خبازك واقعه‌سن قتلله تعبير ايلدى وخماره نديم شاه اولورسن
ديو تبشير بيوردیلر پس اول حينده خماره ديديكه (اذكرنى) بنى اك يعنى بنم
احوالمى ذكر ايله (عند ربك) سيدك قتنده مرجو دركه بكا مرحمت ايدوب بنى
بوزنداندن خلاص قيله (فانساه الشيطان) پس اول شرابى‌يه شيطان اونتدردى
(ذكر ربه) سيدنه اول حالى ذكر ايتمديى وبعضلر ضميرى يوسفه راجع قيلمشلر
يعنى شيطان اونتدردى يوسفه ربيسنى ذكر ايتمكى حتى غيريدن استعانت ايلدى
(فلبث فى السجن) پس بوسوز سببيله يوسف زندانده اكلندى (بضع سنين)
بضع اوچ دن طقوزه وارنجه اولان عدد مبهمه ديرلر كيمى التى يل وكيمى يدى
سكز يل اكلندى ديمشلر حضرت نبى عليه السلامك بوحديث شريفى هم بومعنايه
دلالت ايلر قال صلى الله عليه وسلم رحم الله اخى يوسف لولم يقل اذكرنى عندربك
لمالبث فى السجن بعد الخمس ومعنىٔ تركيب شريف وتوضيح سرخ لطيف بويله
ديمك اولوركه يوسف صديق عليه السلام حبسده برنيجه سنه مواخذه اولنمسيدر
حق تعالينك غيريدن يارلك ومعاونت استديكى سببيله واول يوسف خماره سن
سيدك قتنده واردقده كندى سيدك ومالكك قتنده بنى ذكرايله ديمكلكيدر اول يوسف
عليه السلامك بوسوزنى تقرير وتحقيق ايلمسيله بله تنه كم ابيات شريفه‌ده دخى انك حالنى

بيان ايليوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ آنچنانكه يوسف اززندانئ * بانيازى خاضعى سعدانئ * خواست يارى كفت چون بيرون روى * پيش شه كرد دامورت مستوى * يادمن كن پيش تخت آن عزيز * تامرا هم واخرد زين حبس نيز) انچاينكه يوسف عليه السلام حضرتلرى برزندانيدن نيازايلمكله خاضعلكله سعدانلكله ياريلك استدى اول زندانه منسوب اولان خماره ديدى چونكم زنداندن طشره كيده سن پادشاهك اوكنده سنك امورك مستوى اوله يعنى سنك كاروشانك شاهك قتنده نظام واستقامت بوله اول عزيز مصرك تختى اوكنده بنى ذكر ايله تاكم بنى دخى بو حبسدن هم كيرو آله نته كم سنى قورتردى بنى دخى قورتره ديدى زندانيده اولان يانسبت ايچوندر نيازيده وخاضعيده وسعدانيده اولان يالر مصدريه در سعدان برقاچ معنايه كاور طرنق دينك سكرنه وترازو كفه سنك ايه لرينك التنده كى دوكومه ديرلر جمعى سعدانات كاور ولكن بونده تواضع وتنزل ايلمكدن و پست وسفلى اولمقدن كنايت اولور يعنى برزندانه منسوب اولان شرابيدن نياز ايله وخضوع ايله وتواضع وتنزل ايلمكله يوسف عليه السلام حضرتلرى ياريلك استدى وبنى سيدك قتنده ذكر ايله ديو سويلدى ﴿ مثنوى ﴾ كى دهد زندانئ در اقتناص * مرد زندانئ ديكر را خلاص) اقتناص وقتنده برزندانى ديكر زندانى اولان مرده نچه خلاص و يرر اقتناص اصطياده ديرلر قنصدندر قنص فتحتيله اولادقلرى صيده ديرلر اقتنصه ديرلر اصطاده معناسن و يررلر يعنى برزندانه منسوب اولان كسه اولانديغى حينده وكرفتار اولديغى زمانده برآخر زندانى اولان كسه يه نچه خلاص و يرر وآنى بند ودامدن نيجه آزاد قيلور ﴿ مثنوى ﴾ اهل دنيا جملكان زندانيند * انتظار مرك دارفانيند * جزمكر نادر يكى فردانئ * تن بزندان جان او كيوانئ) اهل دنيا جمله سى زندانيلردر دار فانينك مركنك منتظرلريدر مكر كه نادر فردانيدن غيرى تن زندانده انك جانى كيوانه منسوب اوله يعنى اهل دنيانك جمله سى نه قدر وار ايسه زندانه منسوبلردر و بودار فانينك موتندن اوترى منتظرلردر اولنيجه بو سجن دنيادن خلاص اوله مزلر مكر كه نادر وقتى ازكسه شول برفردانى وربانى اولان كامل زندانى اولمز ودار فانينك مركنه انتظار قيلمز كه انك بدنى بو دنيا زندانده اوله و انك جانى فلك سابعه منسوب اوله واولمزدن اول اولمش و بو بدن قيدندن آزاد اولمش واعلاى عليين مرتبه سنى بولمش اوله ﴿ مثنوى ﴾ پس جزاى انكه ديد اورا معين * ماند يوسف حبس در بضع سنين * ياد يوسف ديواز عقلش سترد * وزدلش ديو آن سخن ازياد برد) پس يوسف صديق عليه السلام حضرتلرى اول خمارى كندويه معين كورديكنك جزاسى حبسده برنيجه سال قالدى بضع اوچدن طقوزه وارنجه يه دك مبهم اولان عدده ديرلر شيطان اول ساقينك عقلندن

يوسف عليه السلام حضرتلرني ياد ايلمكى قازيدى واول خمارك اول سوزى خاطرندن وكوكلندن كيدردى يعنى (فانساه الشيطان ذكر ربه) آيت كريمه سنك موجبنجه اول ساقى كندوسيدنك قتنه واردقده يوسف عليه السلامى خاطرنه كتوره مدى زيرا ديو آنك عقلندن يوسف عليه السلامى ازاله ايلدى وكوكلندن انى ياد ايلمكى محو قيلدى * مثنوى * زين كنه كامدا زان نيكو خصال * ماندد و زندان زداور چندسال * كه چه تقصير آمدازخورشيدداد * تاتو چون خفاش افتى در سواد * هين چه تقصير آمداز بحر وسحاب * تاتو يارى خواهى ازريك وسراب) اول نيكو خصالدن بوكناهكه كلدى يعنى اول خوب خصال اولان يوسف عليه السلامدن بوقدر زلت كه صادر اولدى داور حقيقينك عدلندن نيجه سنه زندانده قالدى اول پادشاه عاليدن يوسف عليه السلام حضرتلرينه بويله ديو كه دادخورشيدندن نه تقصير كلدى وعدالت كونشندن سنك حقكده نه قصور واقع اولدى تاكم سن خفاش كبى سواده دوشرسن وظلمته توجه قيلورسن اكاه اول بحردن وسحابدن سكا نه تقصير كلدى تاكم سن ريكدن وسرابدن يارلك استيه سن كه بو خلق عالم رمال وسراب كبيدر آب كورنمسى انجق نمايشدر پس بونلر برتشنه ومحتاجى نيجه ريان ايدرو فرومانده اولان عاجزه بنم امرم وارادتم اولمينجه نه حالله مدد رسان اولور * مثنوى * عام اكر خفاش طبعند ومجاز * يوسفا دارى تو آخر چشم باز * كر خفاشى رفت در كور وكبود * باز سلطان ديده رابارى چه بود) عوام اكرخفاش طبيعت واهل مجازدرلر اى يوسف سن اخر چشم كشاده طوترسن مجاز مضاف مقدر اولمق اوزره اهل مجاز تقديرنده اولور يعنى اى يوسف اكر عوام ناس خفاش سيرتلو واهل مجاز ايسه لر سن آخر كشاده چشم جان طوترسن فى المثل اكرخفاش كور وكبوده كتسه يعنى اكر برشب پره سيرت آرده قاله جق ومرده اوله جق كمسه لر جانبنه التجا ايتسه سلطان ديده اولان بازه بارى نه اولدى يعنى سلطان حقيقى مشاهده ايلين شهبازه بارى نه حالت واقع اولديكه سلطان حقيقتدن استمداد واستعانت ايلمكى قويوب خفاش كبى ظلمت مشابه سنده اولان ناس طرفنه توجه وتضرع ايليه وبكا درمان ايله ديو سويليه * مثنوى * پس ادب كردش بدين جرم اوستاد * كه مساز از چوب پوسيده عماد) پس اكا بو جرم سببيله اوستاد ادب ايلدى بويله ديوكه چوب پوسيده دن عماد دوزمه يعنى اوستاد ازل وحكيم لم يزل بوقدر جرم سببيله تأديب ايلدى ولسان اشارتله اكا بويله سويلدى كه چوب بوچورك اغاج كبيدر چورك اغاجدن كندى خانه وجودكه عماد دوزمه واعتماد قيلمه كه انلرك قوت وقوامى وثبات ودوامى اولمز (مى) ليك يوسف را بخود مشغول كرد * ثانيا بدردلش زان

حبس درد * آنچنانش انس ومستی داد حق * كه نه زندان ماند پیشش نی غسق) اكرچه الله تبارك وتعالی حضرتلری چون اذكرنی عند ربك دیدیكندن اوتری تأدیب ایلدی و انك قلب شریفنه الهام ایتمك و اسطه سیله بوكونه معنالری سویلدی لكن یوسف علیه السلام حضرتلرینی كندیسنه مشغول ایلدی تاكه انك قلب شریفنه اول حبسدن دردكلیه واول زنداندن متألم اولمیه انجلین حق تعالی اكا زندان ایله انس ایلمك ومست اولمق ویردی كه انك اوكنده نه زندان قالدی ونه غسق یعنی حق تعالی اكا برمرتبه مستلك ویردی وآنی زندانله انس ایلمك مرتبه سنه اولقدر ایركوردیكه اول یوسف علیه السلامك اوكنده زندان قالدی وظلمت دخی قالدی بلكه ابراهیم علیه السلام حضرتلرینه ناری كلستان ایلدیكی كبی زندانی دخی یوسف علیه السلام حضرتلرینه بر روشن باغ وبوستان كبی ایلدی (م ی) نیست زندانی وحش تراز رحم * ناخوش وتاریك وپرخون ووخم * چون كشادت حق در بچه سوی خویش * در رحم هردم فزاید تنت بیش) حق تبارك وتعالینك اول یوسفه زندانله انس ویردیكنه واكا اول مظلم اولان حبس خانه ده راحت ایركوردیكنه تعجب واستبعاد ایلمه زیرا فی المثل رحم مادردن وحشتر ومظلم وموحش برزندان بوقدر اول رحم مادرناخوش وتاریك وپرخون ووخم یعنی متعفندراماچونكم كندی جانبنه حق تعالی سكادر بچه آچدی رحمده هردم سنك تنك آرتوب زیاده اولور وسنك وجودك اولی اضیق سجونده ومقام پرخونده باذن الله راحت ونشو ونمابولور * مثنوی * اندران زندان زذوق بی قیاس * خوش شكفت ازغرس جسم تو حواس * زان رحم بیرون شدن برتودرشت * می كریزی اززهارش سوی پشت) اول زندان رحم ایچره ذوق بی قیاسدن سنك جسمك غرسندن حواسك خوش آچلدی یعنی اول زندان رحم ایچره قیاسه كلمین ذوق وحالتدن سنك جسمك دیكمه سندن حسلرك خوش آچلدی وكشاده اولدی حتی اول رحمدن طشره اولمق وخروج قیلمق سنك اوزریكه درشت اولدی اول مقامده ایكن اول مادرك زهارندن پشت جانبنه قاچردك زهار قاسغه دیرلر یعنی انه رحمنده ایكن تولد ایلمكه قریب اولدقده مادركك قاسغنه نزول ایلیوب مخرجه قریب اولدقده اول مقامدن سكا خروج ایلمك صعب ودرشت كلدیكیچون والده كك ارقه سی جانبنه قاچردك كه جنینك خاصیتی بودر ولادت نزدیك اولدقده كاوب قاسغه تدریجله نزول ایلرو ضع حمل ایلمك قریب كلدكده زهاردن ظهار جانبنه یوقارو فرار ایلرصكره باذن الله باشی اشغه دونوب خروجه متهیء اولور * مثنوی * راه لذت ازدرون دان نه ازبرون * ابلهی دان جستن قصر وحصون * آن یكی در كنج مسجد مست وشاد * وان یكی در باغ

ترش و بی مراد) لذت یولنی در وندن بیل بروندن دکل قصر وحصون استمکلکی ابلهلك بیل یعنی لذت وحلاوت وراحت واستراحت طریقنی خارجدن بیلمه بلکه باطندن بیل وبروندن استمکی ابلهلك بیل مادامکه درون منقبض اوله وغم والمله طوله خارجده اولان قصور وحصونك اکانه فائده‌سی اولور اول برکسه کورمزمیسن مسجد بوجاغنده مست وشاد اوتورمش واول بری باغده ترش روی و بی مراد اولمشدر پس مجرد باغ وبستانده اولمق شاد وخندان اولمغه نفعی اولمز ایمش ومسجد بوجاغنده وکلخن اوجاغنده اولمق دخی شاد یلکی نفی قیلز وموجب ملالت ومورث وحشت کلز ایمش * مثنوی * قصر چیزی نیست ویران کن بدن * گنج در ویرانیست ای میرمن * این نمی بینی که در بزم شراب * مست آنکه خوش شود کوشد خراب) قصر بر چیز دکلدر بدنی ویران ایله گنج ویرانلقده درای بنم میرم بونی کورمز میسنکه شراب بزمنده مست اول زمانده خوش اولور که او خراب اولدی یعنی قصر وحصونی ترك ایلمك بویولده برشیء دکل بلکه بدنك مقتضاسنی وتنك مشتهاو مبتغاسنی ویران ایله گنج لذت وکنز راحت ای بنم میرم مشتهای بدنی ویران قیلمقده وهوای تنی ترك ایلمکده در یاسن بونی کورمزمیسن که فی المثل شراب بزمنده مست اولان باده نوش اول زمانده سرخوش اولور که اول خراب اوله واول حینده رحت بولور که کندی وجودی قیدندن وغموم وهموم جسمانیدن وافکار وخواطر نفسانیدن کذر قیله وشراب قوتیله بوخاطره‌لری خانهٔ دلدن ازاله ایلیوب بیخود اوله اکر برسالك دخی بیخودلك شرابنی ایچسه ومست اولوب کندیدن کچسه همیشه سرخوش اولور ومدام راحت بولوردی * مثنوی * کرچه پرنقشست خانه برکنش * گنج جو وز گنج ابادان کنش * خانهٔ پرنقش وتصویر وخیال * وین صور چون پرده بر گنج وصال * پرتو گنجست تابشهای زر * که درین سینه همی جوشد صور) اکرچه خانه پرنقشدر انی قوپار گنج ایسته و گنجدن انی ابادان ایله یعنی اکرچه بو خانهٔ وجود پرنقش ونکار ایسه‌ده سن انی ویران ایدوب انك باطننده اولان کنز روحی و گنج فتوحی بولمقدن اوتری انك ارکاننی قلع وقمع ایله اول گنجی بولدقدنصکره واول دفینه‌یه واصل اولدقدنصکره اول وجود خانه‌سنی معمور وابادان ایله پرنقش وپرتصویر وپرخیال اولان خانهٔ وجود و بوصور عالم گنج وصال اوزره پرده کبیدر یعنی بوجسد انسانی نقوشله وتصویراتله وخیالاتله پراولمش برخانه کبیدر اکر بونقوش وتصویرات وخیالاتله پر اولان وجود انسانی اکر بومرئی ومحسوس اولان صور اکوانی اولسون حق تعالی حضرتلرینك گنج وصالی اوزره پرده وحجاب کبی اولمش و کنز وحدته ومخزن حقیقته بونلر روپوش ونقاب کبی کلمشدر و گنج حقیقتك پرتوی وزرمعنوینك تابشلریدر که بوسینه‌ده

صورتلر جوش ایلرحق تعالی حضرتلرینك مرتبهٔ وحدتی ومقام الوهیتی فی المثل برکنز مخفی کبیدر وانك هر برصفتی تابان اولیجی برز رکبیدر همیشه اول کنز مخفینك پرتوندن ودخی اول کنز مخفینك زرلری کبی اولان صفتلرك تابشلرندن ولمعه لرندن بو ناسك سینه لری ایچره هر برینك استعداد لرینه کوره کوناکون صورتلر وصفتلر قینا یوب ظهوره کلور وهرکسك قلبنده ظهوره کلان صورت ذهنیه ونقوش فکریه وانوار عقلیه ولمعات روحیه هرنه ایسه اول کنز مخفینك پرتوندن وانك زرلری کبی اولان صفات الهیه نك تابشلرندن واثرلرندندر (م ی)

هم زلطف وعکس آب باشرف * پرده شدبر روی آب اجزای کف) هم باشرف اولان آبك اطفندن وعکسندن روی آب اوزره اجزای کف پرده اولدی بونده آبدن مراد وحدت ذات مطلقه وکفدن مرادصور کونیه واشخاص خلقیه درکه کف وحباب آبدن ظهوره کلوب روی آبه پرده وحجاب اولدیغی کبی بو کف وحباب مشابه سنده اولان صور کائنات واجسام موجودات باشرف اولان آب حیات حقیقیه نك لطافتندن وعکسندن وجوده کلدی وظهور قیلدی لکن آب حیات حقیقیه نك وجهنه هم بو کف وحباب کبی اولان صوراشیا پرده وحجاب اولدی (م ی) هم زلطف وجوش جان باثمن * پردهٔ برروی جان شدشخص تن) هم باثمن اولان جانك جوش ایلسندن واطفندن روی جان اوزره شخص تن برپرده اولدی یعنی باقیمت وعالی قدر اولان جانك جوش ایلسندن واطافتندن هم بو شخص تن تدریجله ظهوره کلدی ونشو ونما بولدی ولکن روی جان اوزره بوشخص تن هم برپرده ونقاب اولدی وجانك جمالنی وحسن وکمالنی ستر قیلدی (م ی) پس مثل بشنوکه ازافواه خاست * کانچه برماست ای برادرهم زماست) پس مثلی ایشت که افواه ناسدن قالقدی یعنی بومثلی کوش ایت که ناسك آغزلرندن صادر اولدی وظهوره کلدی اول مثل بودرکه دیرلر اول نسنه که بزم اوزریمزه در ای برادر هم بزدندر نتهکم عرف ناسده بزه کلان ینه بزدندر دیرلر پس بومثلك اصلی وسری بزم روی جانمزه حجاب اولان وجمال جانانه پرده ونقاب کلان بزم کندی بدن ترابیه مز وغبار جسمانیه مز اولور مولانا حافظك (بیت) حجاب چهرهٔ جان میشود غبارتنم * خوشا دمی که ازین چهره پرده برفکنم * دیدیکی بیت لطیف دخی بومضمونه دلالت قیلور ومصراع ثانیده اصل مقصود بالذات اولان معنی تعبیر ایلدیکمز وجهدر ولکن لفظدن بومعنی مستفاد اولورکه دینه ای برادر اول نسنه که ما اوزره در هم مادندر یعنی اول نسنه که آب اوزره حجابدر وروی آبه پرده ونقابدر هم آبدن حاصلدر مثلا کف ویخ وحباب کبی که بونلر هم آبدن حاصل اولور وهم روی آبه حجاب اولور کذلك انسانك آب حیات جانندن دخی حاصل اولان بنه

آنك روی جانه پرده ونقاب اولور ﴿مثنوی﴾ زین حجاب این تشنکان کف پرست * زآب صافی اوفتاده دوردست) بو حجابدن بو کف پرست اولان تشنه‌لر آب صافیدن دور دست دوشمشلردر تشنکان کف پرستدن مراد آب حیاته تشنه اولمیانلر ولکن صورته طاپیجی ونقوش والوانه میل ومحبت قیلیجی کمسه‌لر اولور وتوضیح معنی بویله دیمك اولورکه بو حجاب تندن روی جانه پرده ونقاب اولان بدندن اوتری بو آب حیاته تشنه اولان و حباب کبی اولان صورتلره پرستش قیلان کمسه‌لر صافی اولان آب حیات حقیقیدن ایراق دوشدی وآنك الی ا کا ایرشمدی دیمك اولور ﴿مثنوی﴾ آفتابا باچوتو قبله وامیم * شب پرستی وخفاشی میکنیم * سوی خودکن این خفاشان رامطار * زین خفاشیشان بخر ای مستجار) ای آفتاب سنك کبی قبله وامام ایله شب پرستلك وخفاشلك ایلرز امام کلمه‌ی قافیه اولمقدن اوتری امیم اوقنور یعنی آفتاب معنوی سنك کبی بر قبلهٔ روحانی وامام حقانی ایله بیله ایکن سنك جناب شریفکه متوجه اولمغی وامر لطیفکه اقتدا قیلمغی قویوب ظلمت پرستلك و خفاش سیرتلك قیلورز و شب ظلمت کبی اولان ناسه خفاش کبی مائل اولورز وانلرله استیناس قیلورز ای آفتاب نوار بو خفاش کردارلرك مطارنی کندی جانبکه ایله بونلری ای مستجار بو خفاشلکدن آل یعنی ای نور حقیقی وای آفتاب معنوی بو خفاش کبی عالم طبیعت ایچره طایر اولان وشب تیرهٔ کثرتده پرواز قیلان کمسه‌لرك جولانکاهنی وعقللرینك مطارنی کندی جانب شریفکده ایله بوکونه خفاش سیرت اولمقدن بونلری ای امام طلب اولنمش وای استغاثه واستمداد قیلنمش پادشاه کبرو قورتر تا کم عاجز و محتاج اولان خلقه عرض احتیاج قیلمقدن ومتکی ومعتمد اولمقدن خلاص اوله‌لر وسنی بیله‌لر وهرنه دیلرلرسه سندن دیلیوب سندن بیله‌لر و بوله‌لر وناصر ومعین وقادر ومتین همان سنی بیله‌لر ﴿مثنوی﴾ این جوان زین جرم ضالست ومغیر * که بمن آمد ولی اورامکیر) ای خدا بو جوان بو جرمدن ضال ومغیردرکه بکا کلدی ولکن آنی طوتمه مغیر بونده یاغبر ایدیجی و یاخود ذوغیر یاخود اغاره ایدیجی یعنی یغما قیلیجی معناسنه اوله که بو اوچ وجهله محتملدر یعنی عماد الملك ایتدی ای قادر مطلق وای قوی ومتین اولان حق بو جوان سنك درکاهکه التجا ایتمکی قویوب بنم کبی فقیر وعاجزه کلدی والتجا قیلدی بو جرمدن ضال وذوغیر اولدی بلکه یقین واشنالك متاعنی بو جرم واسطه سیله غارت و یغما قیلدی، ولیکن انی طوتمه و بو جرمدن اوتری انی اخذ ایتمه بونك بصر بصیرتنده سنك کبی آفتاب حقیقتك مشاهده سنه استعداد وطاقت یوق و ضعیف وناتوان اولان کمسه‌لری وزیر ومیرمرتبه‌لرنده کوروب کندو یه انلری معین وظهیر کورمکه

استعداد وقابليتى قتى چوقدر ﴿ مثنوى ﴾ درعماد الملك اين انديشها * كشته جوشان چون اسد دربيشها * ايستاده پيش سلطان ظاهرش * درر ياض غيب جان طايرش) عماد الملكده بو انديشه‌لر جوشان اولمش ايدى بيشه‌لرده اسد كبى سلطانك اوكنده . انك ظاهرى و باطنى طورمش غيب رياضنده . ايدى انك طاير اولان جانى يعنى بوذكر اولنان انديشه‌لر وفكرلر عماد الملكك قلبنده بيشه‌لرده اسد جوشان اولديغى وخروش قيلديغى كبى جوشان اولمش وانك بيشهٔ قلبنده ظهوره كلمش ايدى اكرچه اول عزيزك ظاهرا جسدى سلطانك اوكنده . طورمشدى لكن انك طاير اولان جانى عالم غيبك روضه‌لرنده . پرواز قيلمش وطاير اولمش ايدى ﴿ مثنوى ﴾ چون ملائك او باقليم الست * هردمى مى‌شد بشرب تازه مست) ملائكه كبى اول عماد الملك اقليم الستده هر بردم شرب تازه ايله مست اولدى يعنى ملائكه الست اقليمنده . هر بردمده . حق تعالينك تجلى الهى شرابيله تازه مست اولدقلرى كبى اول عماد الملك دخى قلب وروحى الست اقليمنده . هر بردمده تجلىٔ الهى شرابنى نوش ايلمكدن مست اولدى ﴿ مثنوى ﴾ اندرون سور و برون چون پرغمى * درتن همچون لحد خوش عالمى) درونده . سور و برونده . پرغم كمسه كبى لحد كبى اولان تنده . برخوش عالم وار ايدى ياخود معنى برخوش عالمه منسوب ايدى او لكى وجه اوزره عالميد . ياوحدت ايچون وايكنجى وجه اوزره نسبت ايچون اولورسور دوكونه دينور بونده . سرور معناسنه مراد اولور يعنى اول عماد الملكك درونده . سور وسرور وار ايدى و برونى بر پرغم كمسه ايدى قبر كبى بدنده . برخوش عالمه منسوب ايديكه (القبر روضة من رياض الجنة) حسبنجه انك قبر جسمنك باطنى رياض جنتدن برروضه كبى اولمش وجنانى جنان كبى نضرت ولطافت بولمش ايدى ﴿ مثنوى ﴾ اودرين حيرت بددر انتظار * تاچه پيدا آيد ازغيب و سرار * اسب را اندر كشيدند آن زمان * پيش خوارزمشاه سرهنكان كشان) اول عماد الملك بوحيرتده ايدى وانتظارده ايدى تاكم غيبدن وسراردن نه پيدا كله يعنى عماد الملك بوكونه حيرتده . وفكرتده . ايدى تاكم عالم غيب ومرتبهٔ سراردن عجبا نه حالت پيدا اوله ونه واقعه ظهوره كله ديو ب انتظارده . طوردى ومترقب اولدى اول زمانده اسبى خوارزمشاه اوكنه چكه رك ايچرى چكديلر يعنى چاوشلر اول اميردن غصب ايلدكلرى اسبى اول حينده . چكه رك ايچرو خوارزمشاهك اوكنه كتورديلر ﴿ مثنوى ﴾ الحق اندر زير اين چرخ كبود * آنچنان اسبى بقد ونك نبود * مى ربودى رنك اوهرديده را * مرحبا ان برق ومه زاييده را * همچومه همچون عطارد تيزرو * كو يا صرصر علف بودش نه جو) الحق بوچرخ كبودز يرنده يعنى فلك نيل كونك تحتنده حقا بودركه قدوخدده ونك رنك رپوده آنچلين

براسب بوغدی زیرا اول اسبك رنكی هر دیده‌یی قپار یعنی انك لونی ورونقی شول مرتبه نورانی ایدیكه اكا ناظر اولان هر بصری اخذ وخطف ایلردی مرحبا اول برقه وماهدن طوغمشه یعنی هر كیم انی كورسیدی اول قدوتكده برق خاطف كبی اولان ورونق وفرده ماهدن طوغمش كبی نورانی شكل اولان اسبه مرحبا دیردی اول اسب پرضو ماه كبی وعطارد كبی تیزرو ایدی كویا اكا باد صرصر علف اولمشدی جودكل سبعهٔ سیاره‌نك وكواكب دواره‌نك زیاده تیزروی ماهدركه ماه اوتوز كونده اون ایكی برجی قطع ایدوب كندی دورنی تمام ایلر واندن كچدكدن صكره عطارد تیزرودركه عطارد هر برجده اون بش كون قرار ایلر واالتی آیده اون ایكی برجی قطع ایدوب دورنی تمام ایلر چونكم بونلر سائر كواكب سیاره‌دن سیرده اسرع اولدیلر ایسه اول اسب تیزروك سرعت سیرنی بو ایكی كوكبك سیرنه تشبیه بیورمشلردر ودیمشلردركه اول اسب خوش رو ماه كبی وعطارد كبی زمین اوزره تیزرو ایدی كویا اكا علف وغدا جو اولمدی باد صرصر اولدی حق تعالی حضرتلری اسبی باد صرصردن خلق ایلدی چونكه براسبه خلقت اصلیه‌سی غالب اولسه بادپا اولور وكندی اصلی اولان باد كبی تیزرو اولور واسبك اصلی باد اولدیغنه وحق تعالی آنی باد جنوبدن خلق ایلدیكنه بو حدیث شریف دلالت قیلوركه حضرت نبی علیه الصلوة والسلام بیوردیلر (لما اراد الله ان یخلق الخیل قال للریح الجنوب انی خالق منك خلقا اجعله عزا لاولیائی ومذلة لاعدائی وجمالا لاهل طاعتی فقالت الریح اخلق یارب فقبض منها قبضة فخلق منها خلقا فرسا) رواه علی كذا فی حیات الحیوان الی آخره ﴿مثنوی﴾ ماه عرصهٔ آسمان را درشبی * می بردا ندرمسیر ومذهبی * چون بیك شب مه برید ابراج را * ازچه منكر میشوی معراج را) ماه عرصهٔ آسمانی بر كیجه‌ده مسیر ومذهبده قطع ایلر مسیر ومذهب سیر وذهاب معنالرینه مصدر میمی اولور یعنی بو ماه منیر آسمانك میدانی بر كیجه‌ده بر سیر وذهابده قطع ایلركه انك بركیجه‌ده قطع ایلدیكی میدان اكر قیاس اولنسه نیجه یوزسنه‌ده براسب اولقدر میدان ومنزلی هرنه قدر تیزرو اولسه قطع ایلمكه قادر اوله‌مز چونكم ماه بر كیجه‌ده بوقدر برجلری قطع ایلدی پس معراج رسوله نیچون منكر اولورسن برماهده بوقدر سرعت وبرآفتابده بومرتبه تیز سیر وحركت اوله وبرقاچ ساعت ایچره بونلر عرصهٔ آسمانی قطع قیله‌لر اول ماه روحانی وآفتاب حقانی اولان رسول اكرم صلی الله تعالی علیه وسلم حضرتلرینك براقه بنمسی وفوری زمیندن آسمانه عروج قیلمسی وبوقدر افلاكی ومقاماتی كچوب حضرت حقله مكالمه ایدوب ینه منزلنه كلمسی عاقل اولنه مستبعدمی كورینور واول حضرته ایمان قیلان بوكا شبهه وانكاری قیلور كما قال فی التفسیر الكبیر (ان

قرص الشمس فی العظم یساوی کرة الارض مائة وستین مرة وفی شرح الفصوص لداود القیصری ان الشمس تساوی الارض مائة وستین مرة وربع الارض وثمنها ثم نشاهد فی الافق طلوع القرص من جانبها الی آخرها فی اسرع زمان فاذا کانت هذه السرعة ممکنة للجماد فکیف لایمکن لافضل العباد اذا اراد رب العباد (می) صد چو ماهست آن عجب در بنیم * که بیك ایمای او مه شد دونیم * آن عجب کو در شکاف مه نمود * هم بقدر ضعف حس خلق بود) اول عجب اولان در یتیم یوز ماه کبید رکه انك بر ایماسی ایله ماه دونیم اولدی (اقتربت الساعة وانشق القمر) آیت کریمه سی بو معجزه یه دلالت وشهادت قیلدی وتوضیح معنی بویله دیمك کلدیکه اول عجیب وغریب اولان در یتیم ونبی کریم صلی الله تعالی علیه وسلم نیجه یوز ماه منیر کبید رکه اول حضرتك براشارتیله آسمانده اولان ماه ایکی شق اولدی اول عجبدر که ماهك شکافنده اوکوردی واول معجزه که قمرك انشقاقنده مرئی ومحسوس اولدی هم خلقك حسی مقداری ایدی (مثنوی) کار بار انبیا ومرسلون * هست از افلاك واخترها برون) یوخسه انبیا ومرسلك کار و باری افلاکدن واخترلردن برونـدر اگرچه مرسلون اضافت حسبیله مرسلین اوقمق اقتضا ایلردی لکن برونه قافیه اولمقدن اوتری مرسلون اوقنوب مبنی حکمنده اولدی ومحلا مجرور اولور وتوضیح معنی شول عجب اولان حالتکه انشقاق قمرده ظهوره کلدی اول خلقك حسنك ضعفی مقداری ایدی یوخسه حضرت نبی علیه السلامك قوت وقدرتی مقداری دکلدی زیرا نبیلرك ومرسل اولان صفیلرك کار و باری افلاك تسعه دن وکواکب مضیئه دن برون وبرتردر (مثنوی) تو برون روهم زافلاك ودوار * وانگهان نظاره کن آن کار و بار) سن افلاك ودواردن طشره کیت واندنصکره اول کار و باره نظاره ایله یعنی انبیای عظام علیهم السلامك چوق کار و باری واردر که بو افلاك ونجومدن خارجدرا گراول کار و باری کورمك واول انوار واسراره نظر ایر کورمك استرسك سن هم افلاکدن وهم دواردن و بو عناصر وافلاك ایچره اولان سیردن طشره کیت واندنصکره انلرك اول کار و بارنه و کیرودارنه نظر ایله بجی اول والا بو افلاك وانجمك ایچنده اوله سن انلرك ورای عناصر وافلاك وخارج انجم تابناك اولان کار و بارنی کورمکه واکا نظر ایر کورمکه قادر اوله مزسن (مثنوی) درمیان بیضه چون فرخها * نشنوی تسبیح مرغان هوا) سن قوش یاو یلری کبی بیضه ایچره سن مرغان هوانك تسبیحنی اشتمزسن بیضه دن مراد بو جسمانیدر مادامکه یمرطه ایچره اولان قوش یاوریسی یمرطه دن طوغمیه مرغان هوانك تسبیح وصداسنی اشتمز وانلرك کلماتنی فهم ایتمز کذلك شول کسه نك فرخ روحی بدن بیضه سی ایچره هنوز محبوس اوله وآندن

تولد قیلیه هوای الهی قوشلرینك واسرار نامتناهی سرخوشلرینك تسبیح وصداسنی
اشتمكه قادر اوله مز زیرا انلرك مقامی ملكوت سما ومرتبه لری عالم معناده اولمشدر
* لن یلج ملكوت السماء من لم یولد مرتین * حدیث شریفنك حسبنجه ایكی كره
طوغمین وملكوت سمایه داخل اولمین انلرك تسبیحنی وآواز ورازنی فهم قیلمز وایكی
كره طوغمقدن مراد بری مادردن طوغمق و بری دخی فرخ روحك بیضهٔ جسمدن
تولد قیلسی اولور ﴿ مثنوی ﴾ معجزات اینجا نخواهد شرح كشت * زاسب
و خوارزمشاه كو وسر كذشت) معجزات بو محلده شرح اولمق استمز اسبدن
وخوارزمشاهدن سویله وانلرك سر كذشتن نقل ایله یعنی حضرت رسول اكرم
صلی الله تعالی علیه وسلمك معجزه لری قتی چوق وخارق عاده لرینه نهایت یوقدر
بو محلده اول شرح اولمق مناسب دكلدر اول اسبدن وخوارزمشاهدن وانلرك
سركذشتندن سویله و اول اسب اول رونق وفری ندن بولدی آنی بیان ایله
﴿ مثنوی ﴾ آفتاب لطف حق برهرچه تافت * ازسك وازاسب فر كهف
یافت * تاب لطفش را تو یكسان هم مدان * سنك را ولعل را داد اونشان * لعل را زآن
هست كنج مقتبس * سنك را كرمی وتابانی و بس * آنكه بردیوار افتد آفتاب *
آنچنان نبود كزاب واضطراب) حق تعالینك لطفی آفتابی هرنه شیٔ اوزره تابان
اولدی وطلوع قیلدیسه سكدن واسبدن فر كهفی بولدی یعنی حق تعالینك لطفی
كونشی هرنه شیٔ اوزره طوغدی وطوقندی ایسه اول شی اكرسنك نوعندن
اولسون واكر اسب نوعندن اولسون واكر بونلردن غیری اولان انواعدن
اولسون كهف فرنی بولور یعنی كهف الهی وامان ربانی رونقنی بولور وكندی
نوعندن ممتاز وفایق اولور نته كم اصحاب كهفك كلبنه آفتاب لطف الهی پرتو
صالدقده اول كندی نوعندن ممتاز اولدی و بین الناس فر و رونق بولدی اول
اسبی دخی بوكا كوره قیاس ایله اما حق تعالینك تاب لطفنی و فیض مقدسنی هم
یكسان بیلمه سنك ولعله اول خدانك تاب لطفی نشان و یردی لعل دخی انواع حجردن
برنوعدر اما كوركه لعله نیجه شان ونشان و یردی وآنی انواع حجردن بویله ممتاز
اولمق مرتبه سنه ایركوردی لعل ایچون اول تاب لطف الهیدن اقتباس اولنمش
كنج واردر مقتبس بوندن مستفاد معناسنه اولور اما سنك ایچون كرملك وتابانلق
واردر آنجق یعنی لعل تاب ایچون اول تاب لطف الهیدن استفاده اولنمش واقتباس
قیلنمش كنز اولمق ومرغوب ومقبول كلمك واردر ولیكن سنك ایچون كرم اولمق
و یاخود یلدرامق واردر آنجق كه آنك كنز اولمغه ومقتبس كلمكه استعدادی یوقدر
اول نسنه كه آفتاب دیوار اوزره دوشر آبدن واضطرابدن آنچلین اولمز یعنی اول
تاب شعله كه آفتابدن دیوار اوزره دوشر اول تاب كه آبدن وآبك اضطرابندن

آنجلاين اولمز زيرا آفتاب ديوار اوزره دوشسه آنده آفتابك عكسى كورنمز ودخى
اول ديواردن برآخر شعله وتاب ظهوره كلمز ودخى ديوار لازم كلوب متزلزل
ومضطرب اولسه پرتو آفتاب آنكله بيله متزلزل ومضطرب اولمز اما آب صافيده
اولا آفتابك ذاتى منعكس اولوب كورينور وثانيا اول آب صافيدن بر تاب ظهوره
كلور وثالثا اول آب صافى مضطرب اولسه عكس وآفتاب وآبدن ظهوره كلن
شعله وتاب هم مضطرب اولور وحركت قيلور پس آفتابك ديوار اوزره اولان
تابى آبدن ظهوره كلان تابى كبى اولمز وبو ايكى تاب اكرچه حقيقتده بردر اما مرتبه
نظر اولنسه برى برينه مساوى ومماثل كلمز وبعض نسخه ده تاب لطفش را
تو يكسان هم بدان واقع اولمشدر بو نسخه اوزره معنى اول حقك تاب لطفنى هم سن
جمله اشيايه يكسان بيل آنك يكسان اولان تاب لطفى سنكه ولعله نشان و يردى
و بونلردن هر برى كندى ذاتلرينك استعدادنه كوره اول پرتو يكساندن بر كونه
نشان بولدى مثلا لعل ايچون اول تاب لطف الهيدن اقتباس اولنمش واستفاده
قيلنمش كيز اولق واردر اما سنك ايچون همان انجق كرميت وياخود صرچه كبى
يلدرامق ياخود بعض شفاف اولان سنك كبى تابان اولمق واردر ولكن فى لعلده
اولان نشان وفى سنك تاباننده اولان نشان و بو ايكيسى برابر اولمديغى هر عاقله
معلوميدر مثال آخر اول نسنه كه آفتابدن ديوار اوزره دوشر انجلاين اولمز كه آفتاب
آبه دوشه وآبدن وآبك اضطرابندن عكس وتاب واقع اولور بو نسخه فيض
اقدسه كوره اولور واولكى نسخه نفسله فيض مقدسه كوره اولور وبو فيض اقدس
وفيض مقدسك تفصيلا شرحنى تائيه قصيده سنك شرحنك مقدماتنده ذكر
ايلمشزدر آنده طلب اولنه واجمالا دخى بيان قيلنه اولا بلكه الله تعالينك ايكى
كونه تاب وفيضى واردر برينه فيض مقدس ديرلر فيض مقدس هر كسه بر كونه
عين ثابته و بر كونه استعداد وقابليت ويرن فيضه ديرلر حق تعالينك بو فيض
مقدسى اصلا برابر ومتساوى دكلدر زيرا هر كسه بر كونه قابليت وهر شيئه بر نوع
خاصيت ويرجيدر پس بركسه نك قابليتى بركسه كبى اولمديغى و برشيئك خاصيتى
برشيئك خاصيتنه بكزه مديكى ظاهر وروشندر پس نسخه اول كه تاب لطفش را
تو يكسان هم مدان ديمكدر بو فيض مقدسه كوره دركه حق تعالينك تاب لطفى
بو اعتبارله اصلا هموار و يكسان دكلدر و برينه دخى فيض اقدس ديرلر حق تعالينك
فيض اقدسى شوايب كثرتدن عارى و بريدر اصلا آنده تفاوت واختلاف يوقدر
وجميع اشيا اوزره بو فيض على السويه يكساندر بو فيضك مثالى آفتابك نور
بسيطى كبيدر كه هر شيئه آفتاب على السويه طوقنور وهر شى كندى استعدادنه
وقابليتنه كوره آندن بر كونه نشان وخاصيت استفاده قيلور نتكم بو بيتلرده مذكور

اولشدر (م ی) چون دمی حیران شد ازوی شاه فرد * روی خود سوی عماد الملك کرد * کای اچی بس خوب اسبی نیست این * از بهشتست این مکرنی اززمین) چونکم شاه فرد بردم اول اسبك تماشا سندن حیران اولدی واول شهنشاه بی نظیر برمدت اول فرس بادپانك حسن و بهجتی مشاهده سندە ولهان قالدی بوندنصکره کندی یوزنی عماد الملك جانبنه ایتدی وا کا متوجه اولوب بوکونه خطاب قیلوب دیدیکه ای وزیر و پاشا بواسب زیاده خوب و کوزل اسب دکلمیدرسن بونك حقنده نه دیرسن بواسب بادپامکرجنت اعلادندر زمین غبرادن دکلکه یریوزنده بوکونه اسب کورلمش دکلدر دیدی اچی جیم فارسی ایله وزیره و پاشایه دیرلر نسخه اکراخی او اور سه ای برادر دیمك معناسی ویریلور لکن اولکیسی محله انسبدر ﴿ مثنوی ﴾ پس عماد الملك کفتش کای خدیو * چون فرشته کردد ازمیل تودیو * درنظر آنچه اوری کردیدنیك * بس کش ورعناست این مرکب ولیك * هست ناقص ان سراندر پیکرش * چون سرکاوست کویی این سرش) پس عماد الملك اول پادشاهه دیدیکه ای خدیو وای شاه عظیم سنك میل ومحبتکدن دیو فرشته کبی کوزل اولور نته کم مشهور ومجربدرکه بعض اهل نفس بردیوسیرت کسه یه شهواتی میل ومحبت ایلر اول دیو چهره اکا اول میل وشهوات واسطه سیله حوری وفرشته کبی خوب وجمیل کوزینور نظره اول میل واسطه سیله اول نسنه یی کتوره سن نیك اولوریعنی سنده برشیئه زیاده میل ومحبت اولسه واوشیٔ حد ذاتنده قبیح وناپسند اولسه اول نسنه یی سن نظریکه کتوره سن اول نسنه سکا نیك اولور و جمیل و محبوب کورینور بومرکب نعم چوق کوزل ورعنا مرکبدر ولیکن آنك شکلنده وچهره سنده اول باش ناقصدر بوشکل و پیکره کوره آنك باشی دخی کامل ومعتدل کرك ایدی آنك بوباشی دیرسن سرکاوکبیدرکه آنك بوجثه سنه کوره انك باشی اوکوز باشنه بکزر بواسه عیبدر فارسلر بونی مقبول طوتمزلر دیدی (م ی) دردل خوارزم این دم کار کرد * اسب رادرمنظر شه خوار کرد) خوارزمشاهك کوکلنده بونفس کار ایتدی یعنی بوکلام آنك قلبنه تأثیر قیلدی و یرطوتدی بوسوز اول اسب جمیلی شاهك نظرنده خوار ایتدی انکیچون (من یسمع یخل) دیمشلردر برکسه نك عقل سلیمی وفکر مستقیمی اولمسه لابد هر اهل غرضدن اشتدیکی سوزی برکسه نك حقنده صحیح ظن ایلر ﴿ مثنوی ﴾ چون غرض دلاله کشت وواصفی * ازسه کزکر پاس یابی یوسفی) چونکم غرض دلاله و برواصف اولدی اوچ ارشون بزدن اوتری بریوسف بولورسن اوچ آرشون کرپاسدن مراد بونده ثمن بخسدرکه یوسف علیه السلام حضرتلرنی برادرلری برقاچ اقچه یه وایکی ویاخود اوچ پاره ثوبه صاتدیلر دیمشلردر انکیچون اول ثیابه

کرپاس تعبیرایلمشلردر یعنی چونکم اهل غرض برخوب ومحبوب شیئی وصف ایدیجی اوله وآنی صاتیجی اوله ومشتریلرینه عرض قیله سن بریوسف کبی جمیل ولطیف خوبی اوچ آرشون بزدن اوتری بولورسن ویرادنی وکمتر بها ویرسك آنی اول اهل غرضك الندن آلورسن اگرچه اول شیء جمیل کندی طالبلری قتنده بغایت عالی وجلیل ایسه ده ینه اهل غرضك وصفیله اول حقیر وذلیل اولمق مقرردر ﴿مثنوی﴾ چونکه هنگام فراق جان شود * دیو دلال درایمان شود) چونکم جانك بدندن فراقنك هنگامی اوله یعنی روحك جسمدن مفارقت قیلمسنك وقت وزمانی قریب که دیو اول زمانده در ایمانك دلالی اولور وایمان درینی محتضر اولان مریضك الندن ثمن بخسله صاتون آلمغه واشترا قیلمغه سعی واقدام قیلور ﴿مثنوی﴾ پس فروشد ابله ایمان را شتاب * اندر آن تنگی بیك ابریق آب * وآن خیالی باشد وابریقی نی * قصد آن دلال جز تحریقی نی) پس ابله اولان کمسه جواهر ایمانی سرعتله صاتر اول تنگلك وقتنده برابریق صویه حالت نزع قریب اولدقده انسانه زیاده حرارت وعطش مستولی اولور دیرلر اول حینده شیطان دخی نعوذبالله کلوب اول محتضره ابریق ایچره آب وکاسه لر ایچره لذیذ وشیرین شراب عرض ایلرایمش حال بوکه بو خیال اولوب وابریق آب زلال دکل اول اهل غرض اولان دلالك قصدی تحریقدن وهلاك ایلمکدن غیری دکلدر بلکه مقصودی اول مریضی ایمانسز قومقدر وآنی جواهر ایماندن مفلس ایلمکدر (می) این زمانکه توصحیح وفربهی * صدق را بهر خیالی می‌دهی) بو زمانکه سن صحیح وفربهسن یعنی بو حینده که سن حالا برصحیح المزاج وسمز وتندرست کمسه سن صدقی برخیالدن اوتری ویررسن یعنی صدق وحقیقت اولان دینی وایمانی وسبب دخول جنان اولان اسلام وایقانی برخیال ظل کبی اولان دنیا لذتندن اوتری ویررسن ﴿مثنوی﴾ می فروشی هرزمانی زرکان * همچو طفلی می ستانی گردکان) هر بر زمانده کان زرنی صاترسن اوغلانجقلر کبی جوزجکلر آلورسن بعض نسخه ده هم درکان واقع اولمشدر علی کلا التقدیرین مراد ایمان واسلام اولور وگردکاندن مراد جوز ومویزه مشابه سنده اولان متاع دنیوی اولور وتوضیح معنی بویله دیمك اولور که ای کودك طبیعت هر بردمده زرکانی مشابه سنده اولان اسلام وایمانی بیع ایدرسن وبراوغلنجق کبی جوز ومویزه مشابه سنده اولان متاع دنیایی آلورسن واکا عقلسزلغکدن مبتلا اولورسن کافیل (بیت) بازیچه ایست طفل فریب این متاع دهر * بی عقل مردمان که بدان مبتلا شدند (می) پس درآن رنجوری‌ء روز اجل * نیست نادر گربود اینت عمل) پس روز اجل که اول رنجورلك کوننده نادر دکلدر اگرسنك عملك بو اوله یعنی چونکم سنك صحت وسلامت حالك

حقیقتی خیاله صاتمق اوله پس اول اجل کوننك رنجورلکی زماننده وتنکلکی هنکامنده اکرسنك کاروشانك هم بویله اوله عجب دکلدر شمدی سنك ضرورتك وکمال احتیاجك یوق ایکن دینکی و ایمانکی خیال مشابه سنده او لان لذات جسمانیه ومشتهیات نفسانیه یه صاتمق وانی خریدار اولوب قبول ایتمك مقرر اوله ضرورت وقتنده و حرارت زماننده سکا شیطان آب زلال کبی حظ نفسه متعلق برخیال کوسترسه وایمانکی ویروبونی نوش ایله ناصحت وسلامت بوله سن دیسه حضرت حقدن غافل اولوب اول دزدلعینه ایمانکی صاتسك هم عجب اولمز (م ی) درخیالات صورتی جوشیده * همچوجوزی وقت دق پوسیده) خیالکده ای بی تمیز برصورت قاینتمشسن یعنی برجوز کبی دق وقتنده چورك اولمشسن یعنی ای غافل کندی خیالکدن برصورتی قیناتمش و پخته ایتمشسن یعنی کندی ذهنکده وقلبکده صور خیالیه دن برصورتی کتوروب تصویر ایدوب ایشته بو برایو فکر وبرکوزل خاطره در دیوانی بکنمشسن اما برجوز کبی دق وامتحان اولنمق وقتنده چورك سن که ایچی چورکلك صداسی سکا طعن ودق اولندیغی زمانده و بالامتحان قیلندیغی اولده فراست وکیاستی اولنه ظاهراولور (م ی) هست ازآغازچون بدر آن خیال * لیك آخرمیشود همچون هلال * کرتو اول بنکری چون آخرش * فارغ ایی ازفریب فاترش) ابتدادن اول خیال بدر کبیدر لیکن آخر هلال کبی اولور یعنی جمیع دنیوی وجسمانی اولان افکار وخیالات اول امرده و بادی نظرده بدر کبی نورانی وکامل کورینور لیکن آخرامرده هلال کبی ضعیف وناقص اولور اکرسن اول دنیوی اولان خیاله آخرنده اولان کبی انك نقصان وزوالنه نظر ایلیه سن اول و هله ده اولان و بادی نظرده ظهوره کلان فریب فاترندن فارغ کلورسن یعنی اول امرده اول خیال دنیوی سنی الدامقدن اوتری برفاتر وسست فریب وخدعه ایلرسن انك آخرنده اولان نقصان وزوالنی اول زمانده کوره جك اولورسن انك سست اولان فریب وخدعه سندن فارغ کلور وآزاد اولورسن (م ی) جوز پوسید ست دنیا ای امین * امتحانش کم کن ازدورش بببین) ای امین دنیا فی المثل جوز پوسیده در که انك باطنی چورك وناقص ولاشیٔ وظاهری برفا کهه وغدا کبیدر اکرعقلك وارایسه انی امتحان وتجربه ایله انی ایراقدن کور زیرا عاقل اولنلرانی کرات ومرات تجربه قیلمشلر وجوز پوسیده کبی بولمشلردر پس (مصرع) من جرب المجرب حلت به الندامة * حسبنجه سن اول مجربی تجربه ایلرسك سکا ندامت حلول ایلمك مقرر اولور * مثنوی * شاه دید آن اسب را باچشم حال * وان عماد الملك باچشم مآل * چشم شه دو کز همی دید ازلغز * چشم ان پایان نکر پنجاه کز) پادشاه اول اسبی حال کوزیله کوردی واول عماد الملك مال

کوزیله کوردی یعنی اول پادشاه اول جمیل اولان اسبی اول حالده اولان جمال و بهجته نظر ایدوب نتیجه وعاقبتنی کوره میوب انی همان حال کوزیله کوردی اما اول عماد الملك اول اسبی نتیجه وعاقبت کوزیله کوردی وانك اول حالده اولان جمال و بهجتنه اعتبار ایلمدی شاهك کوزی لغزدن ایکی آرشون کوردی اما اول پایان نکرك کوزی اللی آرشون کوردی لغز بونده میل ایتمك معناسنه درا کرچه مشکل اولان بوله و پوسیده اولان مراده دخی دیرلر اما بونده میل ایتمك معناسنه و یاخود مستور اولان مراد معناسنه اولمق مناسبدر یعنی اول پادشاهك کوزی اول اسبه میل ایتمکدن و پوسیده اولان مراد نفسانی سندن انجق اول اسبی ایکی ذراع مقداری کوردیکه انك بری اول اسبك صورت ظاهرده اولان حسن و بهجتیدر و بری دخی انك هنری وفائده ومنفعتیدر اول اسبك ظاهرندن و باطنندن انجق بوایکی مرتبه یی کورمکه قادر اولوب دخی بونك وراسنده اولان مراتبه نظر ایر کورمکه قادراولەمدی اما اول عاقبت بین اولان عاقلك کوزی اللی ذراع مقداری کوردی یعنی اللی مرتبه اندن ایلرویه نظرایر کوردی تا انك عاقبت وخاتمه سنه باقوب اول امرده معیوب و بی اعتبار اولان صفتنی بیلوب اکا کوره خبر ویردی

(می) آن چه سرمست آنکه یزدان می کشد * کز پس صدپرده بیند جان رشد) اونه سرمه در انی که یزدان حضرتلری چکر که صدپرده نك التنده جان رشد کورر یعنی اول نه سرمه در بیلورمیسن یزدان حضرتلری انی بر بنده سنك بصر بصیرتنه چکر که اول واسطه ایله جان نیجه یوز پرده نك التندن طوغری یولی کورر وحقیقته نظرایر کورر اول سرمه دن مراد کحل عنایت وسرمهٔ هدایتدر چون حق تعالی حضرتلری برقولنك بصر بصیرتنه سرمهٔ هدایتی چکسه انك دیدهٔ جانی عاقبت بین اولور وحقیقت کاری کورر و برشیئ خاتمه سنده نه اوله جقدر اکا ایر کورر

(می) چشم مهتر چون بآخر بود جفت * پس بدان دیده جهانرا جیفه کفت) مهتر حضرتلرینك کوزی چونکم آخره جفت اولدی دیده سبیله جهانه جیفه دیدی یعنی مهتر کائنات و بهتر موجودات علیه افضل الصلوات واکمل التحیات حضرتلرینك بصر بصیرتلری چونکم هرشیئك آخرنه مقارن اولدی وعاقبتنه نظر قیلدی پس اول دیده سبیله بو جهانه جیفه وآنك طالبلرنه کلاب دیدی کما قال علیه السلام (الدنیا جیفة وطلابها کلاب) بودنیا خود حاله نظراولنسه وصورت ظاهره سنه باقلسه براحلی واحسن دولت ونعمتدر عاقبتنه نظراولنسه برمردار جیفه کبی کیرو قالور و بی اعتبار اولور پس نفس الامرده جیفه ومردار اولنه طالب اولان کلاب سیرت اولور که انلر عاقبت جیفه اولان دنیادن اوتری بری برلریله خرلدی ایلمکدن خالی اولمزلر

(می) زین یکی ذمش که بشنود او حسب * پس فسرد

اندردل شه مهراسب * چشم خود بكذاشت چشم او كزيد * هوش خود بكذاشت وقول اوشنيد) بوندن آنك برذمنى كه اشتدى اول ملك بس شاهك كوكلنده اسبك مهرى چوق طوكدى بس باء عربيله اوقنديغى اوزره معنى بودر باء فارسيله اوقنسه دخى جائزدر بو وجه اوزره معنى پس شاهك كوكلنده اول اسبك محبتى فسرده اولدى ديمك اولور حسب كافى و بس معنالرينه اولور يعنى اول خوارزمشاه بوعماد الملكدن اول اسبك انجق همان بوقدر برذمنى اشتدى پس اول شاهك كوكلنده اول اسب جيلك محبتى طوكدى وشاهك قلبى اندن اوصاندى وفارغ اولدى كندى كوزنى قودى انك كوزنى قبول ايلدى كندى عقلنى قودى وانك قولنى اشتدى پس هرحال بين اولان وضعيف الذهن اولوب عاقبت وحقيقت كورمكدن بى بهره قلان كسه لره اكرشاه اولسون واكركدا اولسون هركيم ايسه واجب ولازم اولان اولدركه بحق برحقيقت بين اولان وعاقبته نظر قيلان عقل كامل صاحبنك بر كلامنى اشتسه و بركندى طبعنه مقبول كلان شيئك حقنده آنك اساننده برذم وقدح كوش ايدنسه همان دم كندى كورمسنى قويوب وعقل وادراكنى ترك ايليوب اول عاقل وكاملك كورمسنى اختيار وقبول قيلق وآنك كلام سعادت انجامنى مستمع اولق وجان ودل ايله مقبول ايلمك كركدر تاكم عاقبت كارده نادم اولميه ونتيجه ظهوره كلدكده (لوكنا نسمع اونعقل ما كنا فى اصحاب السعير) ديلردن اولميه وحسرت يه ﴿ مثنوى ﴾ اين بهانه بود وآن ديان فرد * ازنياز آن دردل شه سرد كرد * در ببست ازحسن او پيش بصر * ان سخن بد درميان چون بانك در * پرده كردآن نكته رابه چشم شه * كه ازان پرده نمايدمه سيه) بوبهانه ايدى واول ديان فردنيازدن انى شاهك كوكلنده سرد ايلدى يعنى بوعماد الملكك ذمه متعلق اولان سوزى اورته لقده سبب و بهانه اولدى واول فرد اولان ديان و بى نظير اولان يزدان ومستعان عماد الملكك نيازندن اول اسبى پادشاهك قلبنده سرد و بارد ايلدى اول اسبك حسنندن شاهك بصرى اوكنده حق تعالى قپو باغلدى اول سوز اورته ده بانك دركبى اولدى يعنى فرسك حسن و بهجتندن حق تعالى حضرتلرى شاهك كوزى اوكنده قپو باغلدى وسد باب ايلدى كه اول شاه مقدما اول اسب لطيفك حسننى كورمش ايدى پس حق تعالى اول كشاده اولان قپو يى اورتدى عماد الملكك اسب حقنده اولان اول سوزى پادشاهله اسبك اورته سنده اورتيلان ومسدود اولان بابك صداسى كبى اولدى حق تعالى حضرتلرى عماد الملكك دهاننده ن خروج ايلين اول نكته يى شاهك اوزرينه پرده وحجاب ايلديكه اول پرده دن ماه سياه كورينور يعنى اكرحق تعالى بركسه نك اساننده ن ظهوره كلان نكته يى ماه منيره پرده ايلسه بر بصير اولان كسه اول دمده ماهى سياه كورر وآنك

نورنه نظر ایلمکه قادراوله میوب اول ماه منیرانك کوزندن مستوراولور و پرده ده قالور
﴿ مثنوی ﴾ پاك بنایی که برسازد حصون * درجهان غیب از گفت وفسون)
بر پاك بنا که حصنلردوزرجهان غیبده گفت وفسوندن یعنی جمیع عیوب ونقایصدن
پاك ومنزه شول بربانی وصانعکه ناسك سوزندن وافسوندن عالم غیبده حصارلر
دوزر وانلرك گفت وکوینددن کوکل قالمند . حصنلر وپردهلر ایلرحتی برکسهنك
سوزی وافسونی نیجه یوز کسهنك کوکلی کوزینه حجاب و پرده اولور و برشیئك
حسن وجمالنی ولطف وکمالنی انلر کورمکه قادراوله مزلر و برکسهنك سوزنی دخی
فتح بابه سبب قیلور آنك سوزی واسطهسیله چوق کسهلرك قلبنده . اولان پرده
وحجاب وشبهه وارتیاب زائل اولوب انلراول شیء جمیلك حسن وجمالنی و بهجت
وکمالنی مشاهده . ومعاینه قیلورلر اولکی طائفه اول شیء بی حسن و بی جمالدر دیرلر
وآنك حسن وجمالنی کورنلر بو براحسن واجلشیدر بوکا میل ومحبت ایتمکه چاره
نه در دیو تحقیق ایلرلر (م ی) بانك دردآن گفت را ازقصر راز * تاکه بانك
واشدست این یافراز * بانك درمحسوس درازحس برون * تبصرون این بانك
ودرلا تبصرون) گفتی سن قصررازدن بانك دربیل تاکم بو گفت وکوی کیرو
اولمنك واچلمنك بانکمی اولمشدر یاخود فراز اولمنك واورتلمنكمی بانکی اولمشدر
وابونده . آچلمق وفراز اورتلمك معناسنهدر واکثرقپولرهم آچلدیغی زمانده وهم
اورتلدیکی زمانده . لابد بر بانك وصدا ایلر یعنی ناسك بو گفت وکوینیای عاقل
سن حق تعالینك خانهٔ رازنك قپوسنك صداسی بیل چونکه برکسهنك دهانندن برصدا
و برادا استماع ایلیه سن کوراول صدا وادا تاکم قپونك آچلمسی صداسیمیدر و یاخود
اورتلمسی صداسیمیدر اکراول کسهنك ادا وصداسی سنك قلبکه برشیء اورترسه
اول اورتلمك صداسیدر واکر برشیئك پردهسنی قالدروب سکاآنك حسننی وجمالنی
کوسترسه اول باطنده اولان درمعنوینك آچلمسی وکشاده اولمسی صداسیدر
باطنده اولان درمعنوینك صیت وصداسی محسوس ومسموع اولور واول درمعنوی
حسدن طشرهدهدرکه بو حس صوری آنی کورمکه قادر اوله مز بو بانکی
سز کوررسز ودری کورمزسز تبصرون ولا تبصرون ایکیسی بیله افعال بابندن
صیغهٔ معلوم اوزره جمع مخاطبدر بعض نسخهده ایکیسی بیله یارله جمع غائب
صیغهسی اوزره واقع اولمشدر بوتقدیرجه بونلرك فاعلی ناس اولور ومعنی ناس
بو بانکی کوررلر وقپویی کورمزلر دیمك اولور این بانك بانك راودردررا تقدیرنده
اولور (م ی) چنك حکمت چونکه خوش آوازشد * تاچه درازروض جنت
بازشد) حکمت چنکی چونکم خوش آوازاولدی تاکم روض جنتدن نه قپو کشاده
اولدی علیم وحکیم اولان کسهنك وجودنی استعارهٔ تمثیلیه طریقی اوزره شول

چنكه تشبيه ايلمشلردركه آندن علم وحكمت نغمه‌لری وسر ومعرفت آوازه‌لری ظهوره كله عارفك دهانی جنت قپولرندن برقپويه بكزر وانك جنانی رياض جنانه بكزر چونكه انك دهانی كشاده اوله وعلم وحكمت ميوه‌لرنی اخراج ايدوب ظهوره كتورر انك مجلسی دخی رياض جنتدن برروضه اولور كما قال صلی الله تعالی عليه وسلم (ارتعوا فی رياض الجنة قالوا وما رياض الجنة يارسول الله قال عليه السلام مجالس العلم) بورايه متعلق اولان كلام جلد اولك ديباجه سنده وهوجنان الجنان قولنك شرحنده مرور ايلمشدر انده طلب اولنه وبونده توضيح معنی بويله ديمك اولوركه برعليم وحكيمك چنك حكمت اولان وجودی چونكم خوش آوازاوله وعلم حكمت نغمه‌لرنی اظهار ايليه وفتح دهان ايليوب طالبلره سر ومعرفت سويليه تاپيلورميسن جنت روضه سندن نه قپو آچادی بونی بيلز مكركه علم ومعرفتك جنت عاجله اولديغنه عارف اولنلر وبوجنتك عز وشرفنه هم واقف اولمز مكركه كيجه وكوندز علم ومعرفت طلب قيلنلر (م ی) بانك كفت بد چودرواميشود * ازسقرتاخودچه درواميشود * بانك در بشنو چودوری ازدرش * ای خنك اوراكه واشد منظرش) بد سوزك صداسی قپو كبی آچق اوله سقردن تاخود نه قپو آچيلور چونكم سقرقپوسندن ايراق سن آنك بانكنی ايشت ای سعادت اول كمسه‌يه كه انك منظری كشاده اولدی منظر بونده نظر معناسنه مصدر ميميدر بوبيتلرده هم نادانك جهنم قپوسی كبی اولان دهانی كشاده اوله وزبانه نار كبی اولان زباندن اول مردم سوز اولان سوز ظهوره كله بيلورميسن سقردن واول دوزخ خباثت مقردن نه قپو آچيلور واول جهنمك قپوسندن چونكم سن دورسن قپو صداسنی واول جهنم قپوسی كبی اولان دهانك كلام واداسنی ايشت وآنی نظر عقله كورمكه سعی وكوشش ايت ای سعادت شول كمسه‌يه كه آنك نظری بودنياده كشاده اولدی واول نظر ايله اهل جهنم اولنلری كوردی وانلرك دهاننك جهنم قپوسی اولديغنی مشاهده قيلدی پس انلردن معرض اولوب حق تعالی‌يه استعاذه ايلدی وايوعمل ايلمكه باشلدی * مثنوی * چون تومی بينی كه نيكی ميكنی * برحيات وراحتی برمی‌زنی * چونكه تقصيروفسادی ميرود * آن حيات وذوق پنهان ميشود) چونكم سن كورسنكه ايلك ايلرسن برحيات وراحت اوزره اوررسن چونكم برتقصير وفساد كيدر يعنی واقع وصادر اولور اول حيات وذوق پنهان اولور جواب بوبيتدن حاصل اولور * مثنوی * ديد خود مكذار ازديد خسان * كه بمردارت كشند اين كركسان) خسلرك كورمسندن اوتری كندی كورمكلكنی قومه زيرا بوكركسلرسنی مرداره چكرلر كركسلردن مراد بونده اهل دنيا واصحاب نفس وهوا اولور وبوابيات ثلاثه ده خسلره تقليد ايلمكدن بغايت حذر ايدوب

كندينك تجربه سنى ومشاهده سنى ترك ايلمكه تعليم وارشاد ايدوب بيوررلر دوبرلركه اى مرد عاقل چونكم سن طريق الهيده برايولك ايليه سن وياخود برحق كلام سويليه سن كوررسن كه برحيات قلبيه وراحت روحيه اوزره كنديكى اوررسن واول ايوعملدن حظ آلورسن وروحانى صفالر بولورسن ومنتظم الاحوال اولورسن اما چونكم سندن برتقصير وبرفساد واقع وصادر اوله اول حيات قلبيه وذوق روحانيه سندن پنهان وغائب اولورسن خودبونى نيچه كره تجربه ايلدك ومشاهده قيلدك پس خسلرك كورمسندن اوترى كندى رؤيت ومشاهده كى ترك ايلمه خس ودنى اولان كسه لرسكا اوعملى ايشلمه كل بزم ايشلديكمز كار وعملى ايشله تا كم ذوق وراحت بوله سن ديرلرسه سن انلره متابعت قيلمه وميل ايلمه زيرا بوكركس طبيعت اولان خسلرسنى ياحرام يمكه وياخود دنيا مردارنه ميل وتعلق ايلمكه جذب ايدرلر چونكم برطائفه سنى مردارجانبنه چكه لر كندى تجربه ومشاهده كى قوبوب انلرك بيلمسنه وكورمسنه تقليد ايلمك محضا وبال وعين ضلال اولور وسنى اباحت ومعصيت چقورلرينه دوشوررلر (م ى) چشم چون نركس فروبندى كه چى * هين عصام كش كه كورم اى اچى * وان عصا كش كه كزيدى درسفر * خود چو بينى باشد ازتو كورتر) چون چشمى نركس كبى آشغه بغلرسن كه نيچون بودخى وجه درنركس كبى اولان كوزى اورترسن بويله ديوكه نه واردر كورمزم اولكى وجه اوزره چى چرا معناسنه اولور وچرا فروبندى تقديرنده اولور وايكنجى وجه اوزره چه شئ هست معنى بينم تقديرنده اولور نته كم بعض كسه كوزلرنى اورتوب تعامى ايدوب نه شئ واردر بن كورمزم دير وبرآخر كسه يه اى اچى بن كورم آكاه اول بنم عصامى چك دير چشمدن مراد بونده چشم دل اولور وخطاب شول سالكلره اولوركه آنك قلبى كوزى طريق مستقيمى كورمكه مستعد اوله ونيك اولنى بددن وحقى باطلدن وهدايتى ضلالتدن واهل استقامتى اهل سقامتدن فرق وتمييز ايلمكه قادر وقابل اوله وليكن بعض كوردل وغافل اولان مرشد شكل كسه لرك يامالنه ويا جاهنه وياخود رعايت وتعظيمنه الدانوب كندينك نركس كبى كوكل كوزنى اورتوب وتعامى وتجاهل ايليوب اكا اى پاشا بن بو يولده كورم بكا عصاكش اول وبكا ارشاد ايله ديه حضرت مولانا قدس الله سره العزيز بوكونه عالم وعاقل اولان كسه لره نصيحت ايدوب بيوررلر اى عاقل نركس كبى اولان كوكلك كوزنى باغلرسن وتعامى وتغافل ايلرسن بويله ديوكه نه واردر بوطريقده بن كورمزم اى بوطريقده پاشا اولان آكاه اول بن كه كورم بنم قائدم اول وبنى بو يولده چك بن سكا اقتدا ايلرم ديرسن وحال بوكه اول عصاكشى كه سن آخرت سفرنده وحقيقت يولنده كزيده ايلدك خود چونكم كوره سن سندن كورتردر پس سندن كورتر اولان مرشد وعصاكشك

نكانه فائده سی اولور بو سوزلر شول عالم وعاقله کوره اولور که بر غافل وجاهل شیخه بعض واسطه ایله بیعت قیله واقتدا ایلیه وکندیسی الله کلامنك ورسول اخبارنك معنیلرنی بیلور ایکن آنکله عمل ایلمکی قویوب تعامی وتجاهل ایلیوب بر غافل وجاهله اقتدا ایلیه وبویله دیه شیخ بصیر نه کونه کمسه اولدیغنی ومشیخت مرتبه سنی قنغی عالمر بولدیغنی واقتدایه نه کونه کمسه لر صالح اولدیغنی بیله (م ی) دست کورانه بحبل الله زن * جز بامر ونهی یزدانی متن) الکی کورانه حبل اللهه اور یزدانی اولان امر ونهیدن غیری اوزره طولنمه یعنی بر کندکدن کورتر عصا کشه ال اورمقدن واکا تمسك قیلمقدن حبل الله متینه ال اورمق هزار بار اولی وانفعدر اعدی (واعتصموا بحبل الله جمیعا) آیت کریمه سنك موجبنجه کورانه الله حبلنه ال اور وتمسك ایله یزدان حضرتلرینه منسوب اولان امردن ونهیدن غیریه زنهار طولنمه (وما آتاکم الرسول فخذوه وما نهاکم عنه فانتهوا) آیت کریمه سنك حسبنجه حضرت رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم هرنه امر کتوردیسه آنی طوت وهرنه دن نهی ایلدیسه اندن چوب اعراض ایت عبده لازم اولان همان مولاسنك امرنی طوتوب آنك نهی ایلدیکی کاردن قاچمقدر طریقت اصل بودر کادیرلر

﴿ مثنوی ﴾ چیست حبل الله رها کردن هوا * کین هوا شد صرصری مر عادرا) حبل الله نه در هوایی ترك ایلمکدر زیرا بو هوا عاد قومی ایچون بر صرصر اولدی یعنی اصل حبل الله متین ومعنی کتاب مبین ترك هوا ایلمکدر که کتاب اللهك معنای شریفی انسان نفسنك هواسنی وطبعنك مشتهاسنی ترك ایلمکدن اوتریدر ایچون بر مؤمن بن قرآن حبلنه تمسك ایلدم دیسه وهوای نفسی ترك ایلمسه کذب ایلمش اولور که اصل حبل الله متین هوای نفسی ترك ایلمکدر که بو هوای نفس عاد قومنه بر ریح صرصر اولدی وانلری هلاك قیلدی (نصرت بالصبا واهلك قوم عاد بالدبور) حدیث شریفنده . بعض اهل تحقیق بویله دیمشلردر که صبادن مراد صبای روحانی وهوای رحمانیدر که حضرت نبی علیه السلام آنکله باطنا منصور ومظفر اولمش ایدی وظاهرا دخی کفارمکه آنك اوزرینه عسکر چکوب کلدکده اول باد روحانی صبا شکلنده . ظهوره کلوب کفار اوزره تراب وغبارلر صاچوب انلرك انهزامنه ورسول علیه السلام حضرتلرینك نصرتنه سبب اولدی وقوم عادك هلاکنه سبب اولان دبور اول انلرك نفسنده مستور اولان هوای نفسانی ایدی انلر هلاك اولمزدن مقدم بر مرتبه هوا پرست اولدیلر وشول قدر حددن تجاوز ایدوب عصیان وطغیان قیلدیلر که کندی پیغمبرلری اولان هود علیه السلام حضرتلرینك نصیحت وارشادنی قبول ایلمز اولدیلر پس انلرك طبعنده مرکوز اولان هوایی حق تعالی باد صرصر شکلنده ظهوره کتوروب انلرك ظاهرا جسملرینك هلاکنه انی سبب ایلدی

وحقیقتده اول باد صرصر انلرك نفسنك هواسنك صورتی ونتیجه سی ایدی (م ی) خلق درزندان نشسته ازهواست * مرغ را پرهابسته ازهواست * ماهی اندر تابه گرم ازهواست * رفته ازمستور یان شرم ازهواست * خشم شحنه شعله نارازهواست * چارمیخ وهیبت دارازهواست) مثلا خلق زندانده اوتورمش هوای نفسدندر زیرا آنك زندانه کیرمسنه سبب نظراولنسه هوای نفسانیدن اوتریدر کذلك مرغك پرلری باغلنمق هوادندر زیرا اول قوش هواده سلامتله اوچارکن نفسنك هواسنه اویوب برغدایه میل ایلیوب کلوب اول واسطه ایله دامه کرفتار اولوب پرلری باغلنور و کذلك دریا ایچره سلامتده اولان ماهی کرم اولان تابه ایچره بریان اولمق نظراولنسه هم هوای نفسدندر ومستور یلردن شرم وحیا کتمك هم هوای نفسلر ینه اویدقلرندن رسوای اولوب ادبسز وحیاسز اولشلردر شحنه نك شعله نار کبی اولان خشمی هوادندر شعله نارده حرف تشبیه مقدر اولور یعنی حاکملرك وصوباشیلرك شعله نار کبی اولان غضبلری ناسك هوای نفسلرندن اوتریدر وکذلك بودنیاده اولان چارمیخ وهیبت دارهوای نفسانیدن اوتریدر که هوای نفسله اللهك امرنی و پیغمبرعلیه السلامك شرعنی قویوب نفسنك مراد ومشتهاسنه تابع اولمقدن عبارت اولور پس بوعالمده وضع اولنان سیاستلر وضرب وذلتلر هوای نفسانیدن اوتری وضع اولنمش اولور (م ی) شحنهٔ اجسام دیدی برزمین * شحنهٔ احکام جانراهم ببین * روح رادرغیب خوداشکنجهاست * لیك تانجهی سکنجه درخفاست) زمین اوزره جسملرك شحنه سنی کوردك که انلر بودنیاده اولان صوباشیلروحاکملردر که انلره شحنهٔ اجسام تعبیراولنور احکام جانك شحنه لرنی هم کور که جانك حکملرینك هم معنوی ضابطلری واردر انلره شحنهٔ جان تعبیراولنور روحك عالم غیبده خود اشکنجه لری واردر که روحه دخی موکلرشکنجه و عذاب ایدرلر وعالم وعارف اولنلر بوعالمده هم عذاب روحی بیلورلر وشکنجهٔ جان نه کونه اولدیغنه واقف وعارف اولورلر اما سنکه هنوز دخی بوعالم طبیعتده محبوس اوله سن اول شکنجهٔ جانی محسوس کوره مزسن اکرچه اول عارفلره کوره آشکارادر لکن تاسن بوبدن حبسندن صحرا میه سن وقورتلیه سن شکنجهٔ روح خفاده در سکا محسوس اولمز سببی بودرکه هوای طبیعی انسانی بغایت مست و سرخوش ایدیجیدر کندینك روحی عذاب الیمده اولدیغنی زیاده مست وسرخوش اولدیغندن فرق وتمییز ایلمکه قادر اوله مزکورکه حق تعالی حضرتلری (وان جهنم لمحیطة بالکافرین) دیدی اهل تفسیرجملهٔ اسمیه ایله ایراد اولنمسنی وقوعی متحقق اولدیغندن اوتریدر دیمشلر اما اهل تحقیق حالا جهنم کافرلری عذاب الیمه مبتلا قیلمشدر اما انلر بغایت طبیعت سرخوشلری وهوای نفسانینك مستلریدر انکچون روحلرینك عذابده اولدیغنی

وکندولرک جهنم ایچره قالدیغنی احساس وادرا که قادر اوله مزلر ﴿ مثنوی ﴾
چون رهیدی بینی اشکنجه ودمار * زآنکه ضد ازضد کردد آشکار) چونکم
بو بدن حبسندن قورتله سن روحک اشکنجه ودمارنی کوررسن زیرا ضد ضددن
آشکار اولور وتوضیح معنی بو بدنک ذوقی وصفاسی روحک عذاب وجفاسیدر وبالعکس
روحک ذوق وصفاسی بو بدنک عذاب وجفاسیدر برکسه بو عالمده کندی نفسنک
حظنده ومشتهاسنده منهمک ومشغول اولسه اول کسه روحک نه مرتبه محنت وجفاده
اولدیغنی حس وتمییز ایلیه مزکه بو دنیا جسمک مقامیدر وآخرتک ضدی وضره سیدر
وکذلک جسم دخی روحک ضدی وضره سیدرکه بو کثیف واول لطیفدر چونکم
جسم کندی عالمنده ذوق وصفاده در اول غیر عالم اهلی اولان روحک بلا وجفاده
اولدیغنی نیجه فرق ایلر اما چونکم بو بدندن قورتله سن وعالم ارواحه واصل اوله سن
اول زمانده روحک عذابنی وهلاکنی کوررسن زیرا که (الاشیاء تنکشف باضدادها)
حسبنجه هرشیء ضدیله منکشف اولور روحانی اولان ذوق وصفا جسمانی اولان
ذوق وصفانک ضدیدر وروحانی اولان عذاب وجفا دخی هم نفسانی اولان عذاب
وجفانک ضدیدر چونکم روحک عالم ارواحه واصل اوله وانده روحانی برذوق
وصفا ونورانی برچاشنی وغدا بولیه عذاب اولور وکندینک عذاب الیمده اولدیغنی
هم ادراک قیلور اما بوچاه طبیعتده محبوس اولان آنی ادراک وتمییز ایلمکه قادر
اوله مز ﴿ مثنوی ﴾ آنکه درچه زادودرآب سیاه * اوچه داند لطف دشت
ورنج چاه) اول کسه که چاهده وآب سیاهده طوغدی وچاه ایچره بیوبوب نشو
ونما بولدی وآب سیاهدن ایچوب آنکله معتاد اولدی واول چاه مظلم ایله هم انسیت
قیلدی اول کسه دشتک لطفنی وچاهک رنجنی نه بیلور وچاه ایچره اول صحرای
لطیفده اولانلره نسبتله کندینک عذابده اولدیغنی نیجه فرق وتمییز قیلور بلکه بیلمکه
وتمییز قیلمغه قادر اوله مز زیرا هرشیء ضدیله بیلنور اکر اول کسه اول دشت لطیفی
کورسه اندنصکره چاه ایچره کلسیدی کندینک چاه ایچره نه مرتبه رنج وجفاده
اولدیغنی بیلوردی کذلک بوعالم طبیعت برچاه کبیدر وبوغدای نفسانی آب سیاه کبیدر
عالم ارواح دشت لطیف کبیدر چاه طبیعته معتاد اولان وبوآب سیاهله انسیت
قیلان عالم ارواح صحراسنک لطافتنی نه بیلور وکندینک بوچاه طبیعت ایچره بلاده
اولدیغنی نیجه ادراک قیلور انکچون اشد بلا انبیایه اندنصکره اولیایه اندنصکره عالم
ارواحک لذتن آلن وجمالن کورن کسه لره اولور زیرا انلر شول کسه لره بکزرلرکه
دشت وصحرا سیرنی کورمشلر وباغ وبستان لطافتنی مشاهده قیلمشلر ایکن ینه کلوب
بوابدان طبیعته محبوس اولمشلردر انکچون دنیا مؤمنک سجنی وکافرک جنتیدرکه
کافر بوکا معتاد اولمش وانسیت قیلمشدر ومؤمن بونده غریب اولمش ومحبوس
قالمشدر ﴿ مثنوی ﴾ چون رها کردی هوا از بیم حق * در رسد سغراق

ازتسنیم حق) چونکم بیم حقدن اوتری هوای ترك ایلیه سن ور بکك حضورنده قائم اولوب آنده محاسبه اولمق قورقوسندن نفسکی هوادن نهی ومنع ایلیه سن سکا تسنیم حقدن کاسه ایریشور ومقربلر ایجدیکی عیندن شراب خالص نوش ایلرسن تسنیم جنت اعلاده برعینك اسمیدر ومقربلراندن نوش ایلرو هوایی ترك ایلینلره دخی اندن ویررلر وانلری جنت اعلایه ایرکورررلر کما قال الله تبارك وتعالی (واما من خاف مقام ربه ونهی النفس عن الهوی فان الجنة هی المأوی) ﴿ مثنوی ﴾ لاتطرق فی هواك سل سبیل * من جناب الله نحو السلسبیل) کندی هوا کده طریق اتخاذ ایله جناب اللهدن سلسبیل طرفنه سبیل استه لاتطرق تفعل بابندن نهیدر طریق اتخاذ ایله دیمکدر سلسبیل جنت اعلاده برعینك اسمیدر که اندن ترك هوا ایلین ابرار نوش ایدرلر وسلسبیلك تحقیقی جلد اولك دیباجه سنده تسمی عند ابناء هذا السبیل قولنك شرحنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه وبو سلسبیل ایرماغنه جناب اللهدن یول استمك هوای نفسی ترك ایلمکله میسر اولور ﴿ مثنوی ﴾ لاتکن طوع الهوی مثل الحشیش * ان ظل العرش اولی من عریش) صاقن حشیش کبی طایع هوا اولمه تحقیقا عرش کولکه سی عریشدن اولیدر عریش خار وخسدن وچوپدن یاپیلش اوره دیرلر اکثر باغبانلر باغ جبوغندن وبستانجیلر چوب ودرختدن انی پیدا ایدر وکولکه لك ایدوب ایچنده اوتوررلر حضرت مولانا قدس الله سره العزیز بودنیایی ونفس وهوایی عریشه تشبیه ایدوب ترك دنیا وترك هوا ایلمکی ظل عرشه واصل اولمغه وسیله در دیوب بیوررلر ای هوای نفسه اویان زنهار کیاه کبی هوایه طایع وتابع اولمه که عرش کولکه سندن محروم اولمیه سن تحقیقا عرش اعلانك سایه سی خانهٔ چوبین سایه سندن اولی وانفعدر پس سن بوخانهٔ دنیاده نه راحت بولسك کرك تا کا تحصن والتجا ایلیه سن بلکه دنیایی و هوای نفسی ترك ایله تا عرش اعلی کولکه سنده آسوده اوله سن دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ کفت سلطان اسب را وا پس برید * زودتر زین مظلمه بازم خرید) سلطان خوارزم چونکم اول اسب لطیفدن اوصاندی وقلبی انك میل وهواسندن دوندی کندی خدامنه دیدی بو اسبی کیرو ارده ایلتوك وصاحبنه رد ایلیك تیزرك بو مظلمه دن بنی کیرو الك یعنی بو ظلمدن بنی کیرو قورتارك بو اول کسه نك حقیدر ظلما وغصبا بونی آلمق بزه خیر ایلمز دیدی ﴿ مثنوی ﴾ بادل خود شه نفرمود این قدر * شیررا مفریب زین رأس البقر) پادشاه کندی کوکلنه بوقدر دیمدی شیری بو بقر باشندن الدامه عماد الملك مقدما پادشاهم بو اسبك باشی کاو باشی کبیدر دیو بو اسبه عیبدر دیمش ایدی پادشاه بو سوزی ایشیدوب وفریب اولدیغندن غافل اولوب انی قبول ایلدی اول حینده شاه کندی کوکلنه بوقدر جه دیمدی وقلبی ایچره

شو معنایی سویلمدیکه ای وزیر باتدبیر شیر عقل اولان شاهی بو صغر باشلودر دیمکله الدهمه که بنم دخی کوزم و عقلم و تمییزم واردر مجرد سنك بو اسب صغر باشلودر دیدیککدن بو اسب حد ذاتنده معیوب و مذموم اولمز بلکه سنك بو سوزدن مرادك انك عاقبتنده و نتیجه سنده اولان معیو بلغیدر ودخی بو بهانه ایله صاحبنه رد اولنمقدر یوخسه بو اسبك نفس الامرده صغر باشلو اولمسی دکلدر دیه مدی اکر بویله دییدی وقلبنه بو قدرجه باری سویلییدی اول فنده واول صنعتده محقق اولوردی اول فنده دخی محقق اولمدیغنه بناء عماد الملك اول سوزدن مرادی نه ایدیکنی بیله میوب اول اسبی کرچك صغر باشلو صاندی وانك فریب ایدیکنی بیلمدی وقلبندن اکا بو کونه دیمدی ﴿ مثنوی ﴾ پای کاو اندر میان آری ز داو * روند وزد حق براسبی شاخ کاو * پس مناسب صنعتست این شهره زاو * کی نهد برجسم اسب اوعضو کاو) فریب و حیله دن کاو اناغنی اورتایه کتوررسن یوری حق تعالی براسب اوزره شاخ کاو دیکمز دیمدی داو اصلنده چرخه وقمار بازلرك یوتدیغی اقچه یه و پوله دیرلر بونده حیله وفریب معناسنه استعاره اولور یعنی اول خوارزمشاه کندی جانبندن عماد الملك جانبنه جواب اولمق طریقیله بو قدر سویلمدیکه ای عماد الملك سن بنی الدامقدن اوتری کاو اناغنی اورتایه کتوررسن و بو اسبه صغر باشلودر دیو تعییب ایلرسن یوریکه حق تعالی حضرتلری شول حکمت و صنعت صاحبیدرکه براسبك اوزرینه صغر بوینوزنی دوزمز اکر بو اسب لطیف صغر باشلو اولیدی بوکا صغر بوینوزلری مناسب اولوردی حق تعالی حضرتلری هر حیوانك خلقتنی آنك کندی ذاتنه مناسب خلق ایلمشدر حق تعالینك ایلمسنده عدم تناسب یوقدر بلکه هر برحیوانك عضولری کندیلرك ذاتنه کوره مناسب اولمشدر بو مشهور بنا زیاده مناسب صنعتدر اوحق جسم اسب اوزره عضو کاوی نچون قورزاو بنایه دیرلر یعنی بو اسبك مشهور اولان بنای وجودی چوق مناسب صنعت وزیاده عجیب قدرت و حکمتدر اول حکمت بالغه وقدرت کامله صاحبی هر برحیوانه مناسب بر کونه عضو و یرمشدر اول حکیم مطلق عضو کاوی براسبك جسمی اوزره قومز اکر فرضی براسبك بر عضوی کاوك و یاخود برآخر حیوانك عضونه من وجه مشابه اولسه هم حکمت اوزره حق تعالینك اندن بی مناسب یراتمسی لازم کلمز واول عدم تناسب کورونن حکمت وصنعت حقه کوره نقص و یرمز ﴿ مثنوی ﴾ زاو ابدانرا مناسب ساخته * قصرهای منتقل پرداخته * درمیان قصرها تخریجها * ازسوی این سوی آن صهریجها) استاذ بدنلری مناسب دوزمشدر منتقل قصرلر یونمشدر قصرلر میاننده تخریجلر قیلش بو جانبدن اول جانبه صهریجلر واردر زاو بنا واوستاد معنالرینه استعمال اولنور بونده ایکی معنایه بیله قابلدر تخریج چقرمغه دیرلر

وقصرلرده و بنالرده شول كوشكلر و ياخود نشيمنلره ديرلر كه استاد انى بربواردن
و ياخود برخانه دن التنه ديركلر اوروب اخراج ايلمشلر اوله مثلا بوديارده شهنشين
ديدكلرى خانه‌در صهريج صارنج ديدكلريدر كه مجمع مادر و بونده صهريجلردن
مراد بدنده اولان كوز و برون و آغز وقارندر كه محل آبدر وتخر يجلردن مراد باش
وايكى قولاق وايكى ال وايكى اياقدر كه بونلرجسد خانه سندن اخراج اولنمش قصرلره
بكزر پس توضيح معنى اول استاد كل بونلرك كليسنى قتى مناسب دوزمشدر بدنلرى
كويا بريردن برآخر يره انتقال ايدبجى وحركت قيليجى قصرلر خلق ايلمشدر كوركه
بدن قصرلرينك اورتاسنده يمينى وشمالى وفوقانى وتحتانى تخر يجلر ايلمشدر بدنك
برجانبندن اول برآخرجانبنه صارنجلر قيلمشدر كه آغز جانبندن برونه و كوزجانبنه
صو چيقار وقارنه دخى ايرر و جمله بدنه منتشر اولور (م ى) وزدرونشان عالم
بى منتها * درميان خركهى چندين فضا) وانلرك درونندن عالم بى منتها رخر كهك
ميانند ه بوقدر فضا يعنى اول استاد كامل اول بدنلرك درونند ن بى منتها عالم قيلمش
و باطنلرنده نهايتسز عالى قومشد ركويا كه برقره اوايچنده بوقدر صحرا وفضا
واردر هر برانسانك بدنى برخركاه كبيد ر وآنك ايچنده چوق صحرالر واردر مثلا
فكر برصحرا وخيال برصحرا وقلب برصحرا وعقل وروح دخى بر رعظيم صحرالردر
بوجمله صحارى برخركاه كبى اولان بدنك باطننده قومشدر (م ى) كه چوكابومى
نمايد ماه‌را * كه نمايد روضه قعرچاه را) كاه ماهى بركابوس كبى كوستررو كاه
روضه‌يى قعرچاه كوستر اصل معنى قعرچاهى روضه كوستر ديمكدر يعنى اول حكيم
مطلق شول قدرت كامله وحكمت بالغه صاحبيدر كه برماه منيرى قاره وقوره كبى
مكروه كوستر نته كم حضرت يوسف عليه السلامى انك اخواننه بويله ماهرو
ايكن قره قوره كبى كوستردى وكاه اولور روضه‌يى قعرچاه وقعرچاهى دخى روضه
كوستر يعنى قعرچاهى كوركه يوسف عليه السلامه روضه كبى كوستردى و دخى
قعركور قعرچاهدن تنك وتاريك ايكن مؤمنلره و صالحلره آنى رياض
جنتدن برروضه قيلدى وكافرلره وطالحلره آنى نيران جهنم حفره‌لرندن برحفره
ايلدى ودخى بودنيا قعرچاه كبى ايكن (الدنيا سجن المؤمن وجنة الكافر) حديثنك
حسبنجه آنى كافره روضهٔ جنت ومؤمنه سجن برمحنت كبى كوستردى كابوس شول
قره وقوره ديدكلريدر كه انسان اويوديغى زمانده كلوب آنك اوزرينه واقع
اولور واكامضايقه ويرر ﴿ مثنوى ﴾ قبض وبسط چشم دل از ذوالجلال *
دمبدم چون ميكند سحر حلال * زين سبب در خواست ازحق مصطفى *
زشت‌را هم زشت حق‌را حق نما * تاباخر چون بكيردانى ورق * از پشيمانى
نه افتم درقلق) ذوالجلال حضرتلرندن كوكل كوزينك قبض و بسط اولسى دمبدم

چونكم سحر حلال ايلر وتقليب اعيان ايدوب كاه نيكى بد و كاهى بدى نيك كوسترر بوسيدن مصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرى حق تعالى حضرتلرندن استدى وبوله دبودعا ايلديكه الهى حد ذاتنده زشت اولنى زشت وحق اولنى حق كوستر تا كم آخرامرده چونكم ورقى دونديره سن وهر شيئك حقيقتنى كوستره سن پشيانلقدن قلقه دوشميم يعنى چونكم هر شيئك حقيقتنى ظهوره كتوره سن اول حينده پشيمان اولمقدن قلق واضطرابه دوشميم ديدى كما قال عليه السلام (اللهم ارنا الحق حقا وارزقنا اتباعه اللهم ارنا الباطل باطلا وارزقنا اجتنابه اللهم ارنا الاشياء كماهى) ❊مثنوى❊ مكر كه كرد آن عماد الملك فرد ❊ مالك الملكش بدان ارشاد كرد) مكرى كه اول فرد اولان عماد الملك ايلدى مالك الملك آنى اول مكره ارشاد ايلدى يعنى عقل وتدبير مرتبه سنده فرد و بى نظير اولان عماد الملك اول مكر وتدبيرى كه اسبك صاحبنه رد اولنمسى خصوصنده ايلدى آنى اول تدبير ومكره جميع ملكك مالكى اولان خداى تعالى حضرتلرى ارشاد ايلدى ❊ مثنوى ❊ مكر حق سرچشمهٔ اين مكرهاست ❊ قلب بين اصبعين كبرياست ❊) حق تعالينك مكرى بوانسانده اولان مكرلرك جمله سنك سرچشمه سيدر والله تعالى حضرتلرى (خير الماكرين) درقلب بنى آدم حضرت كبريانك ايكى پرماغى اورتاسنده در كما قال صلى الله تعالى عليه وسلم (ان قلوب بنى آدم بين الاصبعين من اصابع الرحمن يقلبها كيف يشاء) بوحديث شريفك شرحى برقاچ موضعده مرور ايلمشدر جمله دن جلد ثالثده تشبيه صورت اوليا سرخنده مرور ايلدى انده طلب اولنه ومصرع اولك تحقيق وحق تعالى به ما كرديمك شرح وتفصيلى هم اوچنجى دفترده جواب كفتن ساحرمرده سرخنده ❊ جادوى كرحق كند حقست وراست ❊ بيتنك شرحنده مرور ايلدى انده طلب اولنه ❊مثنوى❊ آنكه سازد دردلت مكر وقياس ❊ آتشى داند زدن اندر پلاس) اول خدا كه سنك قلبكده مكر وقياس دوزر پلاسه بر آتش اورمغى بيلور يعنى اول مقلب القلوب والابصار كه سنك قلبكده مكرى وقياس وفكرى خلق وايجاد ايلمكه قادردر اول پلاس كبى اولان مكر وقياسه بر آتش اورمغى وآنى كيدروب زائل قيلمغى هم بيلور كيف مايشاء اول مقلب القلوب كوكلده تصرف قيلور پس هميشه آنك مقلب بال ومحول احوال اولديغنى بيلان بنده لره يامقلب القلوب والابصار ثبت قلوبنا على دينك ديو دعا ايتمك ودخى يا محول الحول والاحوال حول حالنا الى احسن الحال ديو سويلمك لازم كلور وواجب اولور

❊ رجوع كردن بقصهٔ آن پايمردوان غريب وامداد بازكشتن ايشان ❊
❊ ازسر كور خواجه ودرخواب ديدن پايمرد آن خواجه را الى آخره ❊

بو سرخ شریف اول ذکری مرور ایلین پایمردك واول وامدار اولان غریبك وانلرك ایکیسنك بیله خواجه نك قبری طرفندن کندی مکانلری جانبنه کیرو دونملرینك قصه سنه رجوع ایلمکدر و پایمردك اول خواجه یی خوابده کورمسنك حکایه سیدر آخرنه وارنجه یه دك ﴿ مثنوی ﴾ بی نهایت آمد این خوش سرکذشت * چون غریب از کور خواجه باز کشت * پایمردش سوی خانهٔ خویش برد * مهر صد دینار را باو سپرد * لوتش آورد وحکایتهاش کفت * کز امید اندر دلش صد کل شکفت) بو خوش سرکذشت بی نهایت کلدی وطویل الذیل اولدی بونی نهایتنه یتورمك لازم اولدی چونکم اول غریب وامدار خواجهٔ تبریزینك قبرشریفندن کیرو دوندی پایمرد اول غریبی کندی خانه سی جانبنه ایلتدی یوز دینارك مهرنی اکا اصمرلدی یعنی اول کتخدای شهر چونکم آنی اوینه کتوردی وخانه سی ایچره اوتورتدی انکیچون اعیان شهردن جمع ایلدیکی یوزالتون مهر یله اکا تسلیم قیلدی اکا لوت وغدا کتوردی واکا لطیف حکایتلر دیدی آنك کوکلی ایچره امیددن صد کل آچلدی یعنی اول نقیب شهر غریب نوازلق ایدوب اول دردمند ودلخسته نك اوکنه طعام وغدا کتوردی واکا تسلیه و یرمك ایچون بعض خوش آینده حکایه لر ایلدیکه اول غریبك باغ قلبنده امید ورجاده یوز کونه کللر کشاده اولدی وآنك قلبی آچلدی و یوزی کولدی ﴿ مثنوی ﴾ آنچه بعد العسر یسرا او دیده بود * باغریب از قصهٔ آن لب کشود) اول نسنه یکه بعد العسر یسری اول پایمرد کورمش ایدی غریبه آنك قصه سندن لب آچدی یعنی اول پایمرد عسرتدنصکره شول یسری که کورمش وفقر وذلتدنصکره شول غنا وعزته ایرمشدی آنی اول غریبه دیدی و باشندن کچن اول قصه لری لب کشا اولوب بر بر سویلدی که غریب نوازاولان اهل کرمك شانندندر که اکرمالله بر فقیر شکسته باله تسلیه و یرمك ممکن اولمزسه باری شیرین مقالله تطییب خاطر ایدرلر وغم چکمه بونك حالی بودرنیجه زمان بز دخی چوق زحتلر کوردك وشمدی بحمدالله نعمتلره وراحتلره ایردك سندخی بر کون بو محنتلری کورمشه دونرسن دیوب غریب دوستلق ایدرلر (می) نیم شب بکذشت و افسانه کنان * خوابشان انداخت تا مرعای جان * دید پامرد آن همایون خواجه را * اندر آن شب خواب بر صدر سرا) نصف اللیل کچدی افسانه ایلیه رك یعنی اول غریب وامداره حکایه سویلیه رك خواب انلری تامرعای جانه آتدی وعالم ارواح صحراسنه ایلتدی اول پایمرد رؤیاسنده اول همایون خواجه یی کوردی اول کیجه ایچره خوابده صدرسرای اوزره یعنی اول سعادتلو اولان خواجه یی اول پایمرد اول کیجه صدر سرای اوزره رؤیاسنده کوردی وآنی مشاهده قیلدی (می) خواجه کفت ای پایمرد با نمك * آنچه کفتی من شنیدم یك بیك *

لیك پاسخ دادنم فرمان نبود * بی اشارت لب نه یارستم كشود) خواجه اول
پایرده دیدی ای نكواولان پایرده وای ملاحتلو اولان نیكومرد اول نسنه‌یی كه سن
بیداراق حالنده سویلدك بن بر آنی اشتدم و بنم قبرم قتنده هرنه تعبیر ایلدكسه
بن آنی فرادا فرادا كوش ایتدم لیكن سكا جواب ویرمكه فرمان الهی اولمدی
اشارتسز بن لب آچمغه قادر اولمدم واذن الهی اولمدین سكا آغز آچوب سوز
سویلمكه قدرت بولمدم بونده تنبیه اولدر كه قبرده اولان موتایی زایر اولنلرك وانلرك
قتنده تكلم قیلنلرك سوزلرنی احیا كبی استماع ایدرلر وانلرا كر یلدكلری ایسه بیلورلر
ولكن بو الفاظ ولغاتله انلرك تكلم ایلمكه استعدادلری اولمدیغندن اوتری انلر
بونطق وصدایله ادا ایتمكه قادراوله‌مزلر و بوخصوصده چوق احادیث شریفه
روایت اولنمشدر وزیارت قبربابنده مشایخ آنی تحریر ایلمشلر ونیجه كره مناسبتله
مواضع كثیره‌ده ایراد ایلمشزدر باخصوصكه انبیای عظام واولیای كرام انلركندی
قبرلرنده جنت روضه‌لری ایچره ساكنلردر انلری زیارت قیلان كسه‌لری كورررلر وانلرك
سوزنی هم ایشیدرلر ولكن اذن حق اولمدیغندن اوتری زایرا وانلره سوز سویلمزلر
ونطق ایلمزلر ﴿ مثنوی ﴾ ماچو واقف كشته ایم ازچون وچند * مهر برلبهای
ما بنهاده اند * تانكردد رازهای غیب فاش * تانكردد منهدم عیش ومعاش *
تا نه دردرده‌ٔ غفلت تمام * تانماند دیك محنت نیم خام) بزچونكم چون وچند دن
واقف اولدق لكن بزم لبلریمز اوزره مهر قومشلردر یعنی بز چونكم كیفیت وكمیت
اخرویدن آكاه اولدق واسرار عالم غیبه شعور بولدق ولكن خبرویرمكه و بوعالمك
احوالندن اول عالمك اهلنه جواب ایركورمكه قادر دكلز زیرا حضرت حق جانبندن
بزم آغزلریمز اوزره مهر قومشلردر تاكم عالم غیبك رازلری عالم شهادت اهلنه
فاش وآشكار اولمیه تاكم عالم شهادتده عیش ومعاش منهدم اولمیه كه عالم غیبك
احوال واسرارنك ظهوری عالم شهادت اصحابنك عیشلرینك ونوشلرینك انهدام
وانقطاعنه سبب اولور انكچون بزم آغزلریمز اوزره مهر قومشلر و بو عالم غیبك
اسرارنی عالم شهادت اهلنه سویلمكدن منع قیلمشلردر كه تاكم غفلت پرده سی
تمام پرتلیه یعنی عالم خلقنك حجاب غفلتی بالكلیه منهتك اولمیه وخرق استار لازم كلمیه
تاكم محنت چولمكی نیم خام قالمیه یعنی امتحان و بلوی چولمكی تمام پخته اوله وچیك
قالمیه هركس بو غفلت پرده سنك التنده استعدادنه كوره برعمل پشوره واول عملی
اكرنوری واكرناری واكردنیوی واكراخروی هرنه ایسه كماله ایركوره بوخلق
عالم بعد الموت اولان احوالی بیله‌لردی جمله‌سی معطل اولورلردی و بیكار قالورلردی
كما قال صلی الله تعالی علیه وسلم (لوتعلمون ماانتم ملاقون بعد الموت ماكلتم طعاما
علی شهوة ابدا ولاشربتم شرابا علی شهوة ابدا ولادخلتم بیتا تستظلون به ولرقیتم

الى الصعدات تلدمون صدوركم وتبكون على انفسكم) رواه ابن عساكر عن ابى الدرداء رضى الله تعالى عنهما كذا فى الجامع الصغير (مى) ماهمه كوشيم كرشد نقش كوش * ماهمه نطقيم ليكن لب خموش) بزدوكلى كوشمز اكرچه نقش كوش كتدى بزدوكلى نطقز ليكن لب خموش انسانك كوشندن كلامى استماع ايلين سمع واسطه سيله روحله قايم اولان قوت سامعه در وكذلك دهانندن نطق وتكلم ايلين هم لسان واسطه سيله نفس ناطقه دربدن مرده وخراب اولمغله نفس ناطقه يه زوال كلمز ونقش كوش كتمكله سمع هوشه فنا طارى اولمز مثلا بركسه نك لب ودهانى خموش اولسه كندى درونده نيجه كلام سويلر وخوابه واروب بونقش كوش معطل اولسه كوش هوش عالم خوابده نيجه كونه كلام استماع ايلر ونيجه دراو كلام دخى سويلر موتانك سن سويلسنى واستماع ايلسنى بوكا كوره قياس ايله زيرا بوحواس وجوارح معطل اولدقدنصكره هم انسانك ذاتنه وادراكنه ونطقنه واستماعنه ودرونده وسير وسلوكنه خلل كلمز وعالم خوابك احوالى بومعنايه دليل وشاهد اولور (النوم اخو الموت) حديث شريفى هم بورموز ونكاتى اشعار قيلور ﴿ مثنوى ﴾

هرچه ماداديم ديديم ابن زمان * اين جهان پرده ست وغيبست آن جهان *

روز كشتن روز پنهان كردنست * تخم درخاكى پريشان كردنست * وقت بدرودن كه منجل زدن * روز پاداش آمد وپيداشدن) هرنى كه بزويردك بوزمان كوردك بوجهان پرده در واول جهان غيبدر يعنى هرنه شئ كه بز بودنياده ويردك وعمله كتوردك ايسه جزاسنى بوزمان بوعالم نهانده كوردك زيرا بوجهان دنيا فى المثل پرده در واول جهان آخرت بودنيايه نسبتله غيب ونهاندر اما شمدى بزه عيان اولدى وحقايق ظهوره كلدى اول عالمده وجوديمز هرنه كار وعمل ايشلديسه بوعالمده آنك نتيجه ومحصولنى بولدى ديدى غيبست يرنه بعض نسخه ده عينست واقع اولمشدر اولكى نسخه اصحدر اول عالم اهلنه كوره عين اولمش اولور كشتن كونى پنهان ايلمك كونيدر تخمى برخاكه پريشان ايتمكلكدر روز كسر زايله كشتن ودخى پنهان كردن لفظلرنه مضاف اوكر مضاف اوقنور واكر مضاف اوقنيوب كوندز زراعت ايلمك معناده روزى پنهان ايلمكدر ديو معنى ويريلورسه غلط معنى اولور وتوضيح معنى بويله ديمك اولور كه زراعت ايلمك كونى تخمى پنهان ايلمك كونيدر تخمى برخاكه صاچمق واكمك كونيدركه بودنيا فى المثل آخرتك مزرعه سيدر وزراعت ايلمك كونيدركه بودنياده بركسه هرنه كونه تخم اكسه انى پنهان ايلر وكويا كه برخاكه صاچوب پريشان ايلر اما منجل اورمق وقتى پاداش كونى وپيدا اولمق كونى كلدى منجل اوراغه ديرلر يعنى بودنياده تخمى زمينه اكمك كونى وپنهان ايتمك وبرخاكه انى پريشان ايتمك كونى اولوب حصاد وقتى انك پاداش وحراثتى

کونی اولدیغی کبی بودنیاده عمل تخمی اکمك وآخرت ایچون کاراتمك زراعت ایلمك وحراثت ایلمك کونی اولدی و یوم آخرت اول اکدیکنی بیچمك وعمله کوره پاداش وجزا بولمق وعملك نتیجه ومحصولی پیدا اولمق کونی کلدی پس (من ضیع ایام حراثته ندم فی وقت حصاده) حدیثنك موجبنجه هرکم بو زراعت وحراثت ایامی اولان دنیاده عمل صالح تخمنی اکمیه حصاد وقتی کبی اولان روز جزاده نادم اولور (ویاحسرتا علی مافرطت فی جنب الله) دیو جانب طاعة الله ده ایلدیکی تقصیردن اوتری حسرتی کندیسنه دعوت قیلور

﴿ کفتن خواجه درخواب باآن پایمرد وجوه وام آن دوسترا که آمده ﴾
﴿ بودونشان دادن جای دفن آن سیم و پیغام کردن بوارثان که البته ازا بسیار ﴾
﴿ نبینند وهیچ ازان بازنکیرند واکرچه اوهیچ ازان قبول نکند یابعضی را ﴾
﴿ قبول نکند همانجا بکذارند تاهرکه خواهد برکیرد که من باخدای تعالی ﴾
﴿ نذرها کردمکه ازان سیم بمن و متعلقان من حبهٔ بازنکردد الی آخره ﴾

بو سرخ شریف و بیان لطیف خواجه حضرتلرینك خوابده اول پایمرده اول دوستك وامنك یعنی بورجنك وجهلرینی دیمکلکیدرکه اول دوست وامدارانك آستانه سنه کلمش بونده خواجه دن مراد اولا خواجهٔ کائنات علیه الصلوة والسلام حضرتلری اولور واندنصکره هرکیمکه اولیای عظامدن قائم مقام نبوی وخلیفهٔ محمدی اولمق مرتبه سنی بوله و بو عالمدن آخرت عالمنه کذرقیله انلر اولور مثلا خواجهٔ تبریزی حضرتلری کبی که کندینك دوستی وزایری ایچون عالم باطندن امداد ایلدی واکا مدد ومعاونت اوله جق وجهلری پایمرده سویلدیکه پایمرددن مراد حیاتده اولان خلیفه سی وطریقنك خدمتکاری اولور واول خواجه نك اول پایمرده اول دفن ایلدیکی سیمك جای ومقامنی نشان ویرمسیدر ودخی کندی وارثلرینه پیغام ایتمکلکی وبرسبیل وصیت خبرویرمکلکیدر بویله دیوکه البته اول مدفون اولان سیم وزری اول غریب ایچون چوق کورمیه لر وهیچ اندن کیرو طوتمیه لر واخذ ایتمیه لر واکرچه اول غریب وامدار اول درهم ودینادردن هیچ قبول ایلمزسه ده یاخود بعضیسنی قبول ایلیه وبعضیسنی قبول ایلمیه هم اول محلده قبول ایلمدیکنی قویه لرتا کم هرکم استرسه اول نواله یی قالدیره واول حصه یی اخذ ایلیه که بن خدای تعالی حضرتلریله نذرلر ایلدمکه اول مدفون اولان سیمدن بکا و بنم متعلقاتلریمه برحبه کیرو دونمیه وعاید اولمیه آخرنه وارنجه یه دك بو بیانك مضمونی اول پایمرده بر برسویلدی و بوکونه وصیتلر وسپارشلر ایلدی پایمرددن مراد خواجهٔ عالم اولان نبی علیه السلام و یابرولی و یاخود حال حیاتده اولان خلیفه سی اولور ومراد بوقصه دن نه اولدیغی هم انشاء الله عن قریب کلور و محلی

كلدكده تحقيق اولنور (م ى) بشنوا كنون داد مهمان جديد * من همى ديدمكه
او خواهد رسيد * من شنوده بودم ازوامش خبر * بسته بهر اودوسه پاره كهر *
كه وفاى وام او هستند و بيش * تا كه ضيفم را نكردد سينه ريش * وام دارد ازذهب
اونه هزار * وامرا از بعض اين كووا كزار * فضله ماند زين بسى كو خرج كن *
دردعاى كومرا هم درج كن) اشبت شمدى مهمان جديدك دادنى بن كوردمكه
او يتشمك استريمنى خواجهٔ تبريزى اول پايمرده بويله ديديكه اى پايمرد اول جديد
اولان مهمانك شمدى بندن داد وعطاسنى كوش ايت بن حال حياتده ايكن
باذن الله مشاهده ايلدمكه اول بنم دركاهمه كاوب ايرشسه كركدر خواجه دن مراد
خواجهٔ عالم صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلرى اولديغى اوزره پايمرددن مراد برعالم
ربانى اولان وارث نبوى اولور واول حضرتك روح شريفى طرفندن حال حياتده
اولان قائممقامنه كندى روضهٔ شريفنه متوجه اولان واندن استمداد و استعانت
قيلان وامدار ايچون احضار ايلديكى دنيوى واخروى اولان وجهلرى بيلدرمسى
وهرولى كاملك دخى كندى عقبنده كلان طالبلرى ايچون حاضر ومهيا ايلدكارى
وجهلرى ومعنالرى بوكا كوره قياس ايله تاكم قائممقام نبوى وخواجهٔ معنوى اولان
پيرمز ودنيا وآخرنده دستكيرمز قدس الله سره العزيز حضرتلرى عقبلرنده كلان
وامدارلر ايچون بوقدر جواهر زواهر مهيا واحضار ايدوب قودى واصل بوحكايتدن
هم رمز طريقله مقصود شريفلرى بو اولدى ديركه بن ايشتمش ايدم آنك بورجندن
خبراندن اوترى ايكى اوچ پاره كهر باغلنمش اولدى دوسه پاره كوهردن مراد جواهر
معانيدن وخزائن ربانيدن برقاچ قطعه كوهر معنى اولور وتوضيح معنى بويله ديمك
اولوركه اى بنم رازمله آشنا اولان پايمرد بن اول بنم عقبمده كله جك و بنم جانبمه
محتاج اوله جق مديونك واجب الادا اولان دينندن خبر ايشتمش وآنك مديون
اولديغى معلوم ايتمش ايدم آنك بورجنى ادا ودينى قضا ايلمكدن اوترى برقاچ
معنى كوهرلرى رشتهٔ كلامه باغلمش وآنك ايچون حاضر اولمش اولديكه اول كوهرلر
آنك بورجنه وفا ايديجى ولازم الادا اولان دينى قضا ايديجى اولديلر ودخى زياده
اولديلرتا كم بنم ضيفمك سينه سى ريش اولميه و بنم مهمانم اولان سالك راهك قلبنه
الم وتشويش كلميه يلدمكه اول وامدار ديناردن طقوز بيك وام طوتر بو كوهرلرك
بعضيسندن كيرو وامى ادا ايله ديكه بو كوهرلر آنك بورجنى ادا ايلدكدنصكره
هم زياده قالور بو كوهرلردن چوقلق فضله قالور اكا خرج ايله دى بردعاده
بنى هم درج ايله دى مصرع ثانى اول پايمردك دعاده درج اولنمسنه اشارت اولمقده
جائزدركه (الدال على الخير كفاعله) حديث شريفنك موجبنجه آنك دخى دعاده
درج اولنمسى لازم اولوركه اول مديونى اول غنايه دليل اولان وآنى خواجه نك اذنيله

محل کنجـه ارشاد قیلان اول پایمردر پس اول خواجـه اول پایمرده ارشـاد
واشارت ایلیوب دیدی اول محتاجه که ای مدیون بنی دخی اوقات خمسه ده بردعا
ایلمکده هم درج ایله که سنی بوقدر کوهر پاره لرینه واصل ایلمکه سبب بن اولدم
وسنی بوغنایه دلالت ایدوب ضرورت و احتیاجدن قورترمغه ارشاد قیلدمدی
خلاصهٔ کلام وحاصل مرام بزجمله مز فی المثل اهل وامزا کرحضرت حقه وا کر
خلقه بورجمز چوقدر حامل اولدیغمز دیونی ادا ایلمکدن اوتری خواجهٔ عالم علیه
الصلوة والسلام حضرتلری علم ومعنایی کندی حدیثنده وضع ایلیوب کندینك وارثی
اولان پایمردلره بزم حقمزده بوکونه سپارشلر بیورمشدر پس آنك وارثی اولان
پایمردی دعاده یاد ایلمك بزم اوزریمزه لازم اولور باخصوصکه اول حضرت
صلی الله تعالی علیه وسلمی خاصة دعاده ذکر ایلمك اوزریمزه واجب کلور نته کم بش
وقتده اذان شریفی استماع ایلدکدنصکره هر مؤمنه بوکونه دعا ایلمك مستحب
اولور (اللهم رب هذه الدعوة التامة والصلوة القائمة آت محمد الفضیلة والدرجة
الرفیعة وابعثه المقام المحمود الذی وعدته وعدا حسنا انك لاتخلف المیعاد برحمتك
یاارحم الراحمین) واول حضرتك روح شریفنه صلوات کتورمك هم آنی دعاده یاد
ایلمك اوزریمزه لازم کلورکه بوقدر معانی شریفه جوهرلرنی مدیون ومحتاجلردن
اوتری حاضر ومهیا ایلدیکه هر برجوهر معنی وامدار اولان فقیری غنای قلبه واصل
ایلر بلکه بومعانی جوهرلرینه دلیل اولان وبونی طالبه تعلیم قیلان پایمردلره دخی
دعا ایلمك طالب اولنلره لازم اولور تاکم آنك دخی قدرینی بیلمش وشکرینی قیلمش
اوله ﴿ مثنوی ﴾ خواستم تا آن بدست خود دهم * در فلان دفتر بنشستست
این قسم * خود اجل مهلت ندادم تاکه من * خفیه بسپارم بدو در عدن) استدم
تا اول کوهرلری کندی الله اول محتاجه ویرم فلان دفترده بوقسم یازلمشدر خود
اجل بکا مهلت ویرمدی تاکم بن اول محتاجه درعدنی خفیه اصمرلیم یعنی خواجهٔ
معنوی اولان پیرمز حضرتلری هر طالب ومحتاجه حال حیاتلرنده نیجه معاونت
ایدوب درمانرسان اولدیلرسه بعد الانتقال دخی کندیلرینك اعقابی ایچون بوکونه
جواهر زواهری کنز ودفینه ایدوب قویوب کندیلر وکندی طریقلرنده قائممقاملری
اولان ورازلرنی بیلان پایمردلره دیرلر ای بزم جایمزه خلیفه اولان وروح روانمزله
آشنالق قیلان سکا اشارت اولسون وبزم اعقابمزده کلان محتاجلره هم بشارت
ویرلسون اکر اول بزم عصریمزدنصکره وجوده کلان وبزم طریقمزه سالك اولان
وروحمزدن استمداد واستعانت قیلان محتاجلر بزم حال حیاتمزده کلوب بزه واصل
اولسه لردی تا اول معانی شریفه جوهرلرنی کندی الله ویدلله اکا ویرمك استردم
ودفاتر مثنویدن اعقابمزده کلان محتاجلر ایچون حاضر ایدوب قویوب کندیکمز

قسمتلرفلان دفترده یازلمشدر خود اجل بکا مهلت ویرمدی واول بندنصکره کلجك عصرنه بنی ایرکورمدی تا کم بن بودردندن ابهی واحسن اولان معنی جوهرلرنی نهانی اکا تسلیم ایلییدم لکن چونکم اجل بکا مهلت ویرمدی ایسه بن کندی اعقابمده کلجك و امدادلر و محتاجلر ایچون لازم اولنی حاضر ایدوب قویوب کتمشم (م ی) لعل و یاقوتست بهر وام او * درخنوری ونبشته نام او * درفلان طاقیش مدفون کرده ام * من غم آن یار پیشین خورده ام) انك وامندن أوتری لعل و یاقوت وار برخنورده و انك نامی یازلمشدر خنور خانه ایچره اولان متاعه دیرلر ورخت خانه دیمکله تعبیر ایدرلر فلان طاقده بن انی مدفون ایلمشم بن اول یارك غمنی مقدم یمشم طاق مصندریه وکره دخی دیرلر و بو بیتلرك برمقدار معناسی دردنجی دفترك اولنده یازیلوب تحقیق بو محله قالمشدی پس لعل و یاقوتدن مراد جواهر معانی ولآلی علم وعرفانی اولور وخنوردن مراد اوراق مثنوی اولور که برجلدی برخانه یه بکزر وآنك ایچنده اولان اوراق متاع بیت کبی اولمشدر بلکه برجلد برسرایك حوالیسی کبی وهر بر بیت اول سرای ایچره اولان خانه لر کبی واول بیتك الفاظ ولغاتی متاع کبی اولوب جواهر معانی وطالبه غنای قلب کلجك قدر آنده لآلئ عرفانی قونمشدر وفلان طاقدن مراد شریفلری مثنوی شریفك هر بر دفتری اولمغه امکان و قابلیت واردر که انلرك هر دفترنده وماننده طاق اولان سخنلرنده محتاج اولان فقیرلر ایچون چوق جواهر معانی ولآلی عرفانی وضع ایلمشلردر اما بوجمله دن دفتر رابع اولمقده جائزدر که آنك دیباجه همایوننده (نور لاصحابنا کنز لاعقابنا) بیورمشلردر بوقول شریفدن منفهم اولان رمز بودرکه اول طاق عالی کبی اولان دفتر سامی کندی عقبلرنده کلجك وعصرلرندنصکره وجوده کلوب کندی درگاهلرنه ملتجی اوله جق فقیرلر ومحتاجلر ایچون برعظیم کنج معانی وکنز عرفانی اوله ومحتاج اولان طالبلر آنده استدکارنی بوله ﴿ مثنوی ﴾ قیمت ارانداند جز ملوك * فاجتهد بالبیع ان لایخدعوك) اول لعل و یاقوتك قیمتنی ملوکدن غیری کمسه لر بیلمز پس سن بیعده اجتهاد ایله تا ناس سنی الدامیه لر ملوکدن مراد بونده رطیق ربانینك سالکلری و اقلیم معانینك مالکلری اولورکه بونلر حقنده (هم الملوك تحت الاطمار) دیمشدر بونلر شول صرافان نقود معانی وجوهر شناسان علوم عرفانی اولمشلردر که هر بر معنینك قیمتنی بیلور وهر در عرفانینك قدرنه عالم اواور حد ذاتنده بو مثنوی شریفك هر بر طاقنده مدفون اولان درلر که بو جوهرلرك قیمتنی بیلمز الا اهل سلوکك ملوکی مرتبه سنده اولان عارفلر و بونك ابیات شریفه سنك ایچنده محتاج وفقیرلر ایچون وضع اولنان لعل و یاقوت معانینك قدرنی فهم قیلمز الا اسرار حقه واقفلر چونکم ای وامدار اولان محتاج بولعل و یاقوته

واصل اوله سن بونك قدرنی رخوش بیل و بونی جواهر معانینك قدرنی بیلنلره ولآلیٔ عرفانینك قیمتنی فهم ایلمینلره بیع ایلمکدن حذرایله (لاتعطوا الحکمة الی غیر اهلها فتظلموها) حدیثنك موجبنجه بوجواهر حکمتی اکرسن نااهل اولنلره ویرر ایسك هم جواهر حکمته ظلم ایلرسن وهم الدانورسن خواجهٔ تبریزی طرفندن اول غریب وفقیره بوکونه پند ونصیحت ایلمك ایچون پایمرده اشارت اولندی وسپارش قیلندی (مثنوی) در بیوع آن کن توازخوف غرار * که رسول آموخت سه روز اختیار * ازکساد آن مترس ودرمیفت * که رواج آن نخواهد هیچ خفت) ای پایمرد اول غریب اولان درد مندە بویله دی بیوعده غراردن سن انی ایله که رسول علیه السلام حضرتلری اوچ کون اختیاری اوکرتدی نته کم انصاریلردن برکسه بن بیعده الدانورم یارسول الله نه بیوررسن دیدکده (اذابایعت فقل لاخلابة) دیو شرط اختیاری اکاتعلیم ایلدی بوحدیث شریفك شرحی وخیاره مناسب اولان تحقیقی جلد ثالثده حیلهٔ دفع مغبون شدن در بیع وشرا سرخنده مرورایلمشدرآنده طلب اولنه وتوضیح معنی خواجهٔ تبریزی طرفندن پایمرده سپارش قیلنق واول فقیر ومحتاجه آنك احسانیله اول عطا اولنان جواهرك قدرنی بیلمکی تعلیم ایلمك طریقی اوزره کندیلرینك محتاج اولان فقراسی ایچون هردفترده وضع ایلدکاری جواهرمعانی ودررغرر عرفانینك قدرنك بیلنمسی و بوکا واصل اولنلر بونی ارزان بهـایله بیع ایلمسی وخلقه الدانمسی خصوصنده بیوررلر ای بومعانیٔ شریفه جوهرلرینه واصل اولان فقیر بودرر غرر حکمته سنك محفوظك اولدقده بونی بیع ایلمکده اکرغرار وخداعدن خوف ایلرایسك رسول علیه السلام حضرتلرینك اوچ کون خیاری اوکرتدکاری اوزره عمل ایله یعنی عجله ایتمیوب وهرکوردیکك غرار وغداری کرچك مشتری صانمیوب تأنی ایله وهرصدقی وکمال خلوصی اولمین مشتری شکلنده کورنن کسه لره فوری بوجوهرلری اول صوك کسه خریدار اولمز شبهه سیلك بوکونه مشتریلری الدن قاچرمیهلم و بونلره بوجوهرلری ویره کورهلم دیمه سن بوجواهر زواهرك کساد او لمسندن فکر واندیشه ایلمه وهر بونك قدرنی بیلمز کسهلر اوزره مشتری دیوب دوشمه که بوجواهرمعانی ولآلیٔ عرفانینك رواجی هیچ خفته اولمیسر (ویأخذ من کنز الحکمـة الاموال العظیمة التی لاتکسد ولاتورث میراث الاموال والانوارالجلیة والجواهر الکریمة) حد ذاتنـده بوجواهر کریمه و معانیٔ جلیله برنبیدن ویاخود برکنز حکمت صاحبی اولان ولیدن کندی اولاد وانسالنه میراث اموال کبی میراث اولمز وهراوغل باباسـندن ودده سـندن بوجواهرجلیله ولآلیٔ کریمه یی میراث بولمز وصورتا وارث اموال اولنلر بوجواهرمعـانی ولعل و یاقوت عرفانیـدن حظ ونصیب بولمزانلر انجـق بابادن دده دن درهم ودیناره وملك

وماله وارث اولورلر اگر اول غریب وامدارکی بومعنی جوهرلر ینه و حکمت ومعرفت دررلرینه زیاده محتاج ومفتقر اولوب آباواجدادینك روح شریفنه زیاده صدق واخلاصله متوجه اولورسه وآنك روح شریفیله آشنا اولان بر پایمردی بولورسه اول وارث اموال اولان اولاد بوبوزدن براعتبارله بوجوهرلری بولور و بولعل و یاقوت معانیدن انلردخی حصه‌دار و بهره‌دار اولور والااول کنز حکمت صاحبی اولان صاحب سعادت واهل ولایتدن کندی وارث ملك ومالی اولان اولاد وانسالنه کندی ایله آشنا اولان بر پایمرده بویله اشارت اولنور بنم وارثلرم اولان اولاد وانساله ای بنم روحمله آشنا اولان پایمرد بنم سلامی و بنم طرفمدن واسانمدن انلره بووصیتی ونصیحتی تبلیغ وتعلیم ایله دیوسپارش قیلنور نته کم بومعنایه اشارت ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ وارثانم راسلام من بگو * وین وصیت را بگوهم موبمو * تاز بسیاری آن زرنشکهند * بی گرانی پیش آن مهمان نهند) اول خواجهٔ تبریزی اول پایمرده دیدی ای بنم روحمله آشنا اولان پایمرد بنم ملك و مالمه وارث اولان کسه‌لره بنم سلامی سویله و بووصیتی موبموهم انلره نقل ایله تاکم اول التونك چوقلغندن اینجنمیه‌لر و بکرنمیه‌لر ثقلتسز اول مهمانك اوکنه قویه‌لر بوبیتلرا گرچه خواجهٔ تبریزی طرفندن پایمرده اشارت اولمق طریقیله دینلمشدرلکن بونده خواجه‌دن مراد خواجهٔ عالم حضرتلری ودخی آنك قائممقامی اولان ولیلر اولور و پایمرددن مراد حضرت نبی علیه السلامك روح شریفیله آشنا اولان عالم ربانی ویاخود برولی کاملك جان لطیفیله مصاحبت قیلان وآنك اسانتی بیلان عارف یزدانی اولور حضرت نبی علیه السلامك روح شریفلری بوعالم ربانی اولان مرشده مثلا بویله اشارت ایلرکه صورتا بنم انسالمدن اولان و بکا کندیلرینی انتساب قیلان وارثلریمه بندن سلام ایرشدیروب‌دی تاکم بنم امتمدن غربا اولان و بنم جانبمه توجه قیلان طالبلرایچون کندی شریعتمده وطریقتمده وضع ایلدیکم علم زرلرینك وفرهتدن وسر حکمت دررلرینك کثرتندن متألم اولسونلر واستکثار واستثقال قیلسونلر بلکه اول علم ومعرفت میراثنه اهل اولش واول سر وحکمت جوهرلری انلر ایچون قونمشدر پس هرکم آنی اخذ ایلرسه بنم وارثم اول کسه اولمشدر کما قال علیه السلام (ان الانبیاء ماورثوا درهما ولادینارا وانما ورثوا العلم فمن اخذه اخذ بحظ وافر) رواه ابوالدرداء پس وارث ایکی کونه اولور برینه وارث معنوی و برینه دخی وارث صوری دینور حضرت نبی علیه السلامك معنوی وارثلری اولان آنك علمنه وارث اولنلردر واول حضرتك صوری اولان وارثلری انك نسلندن اولوب انك علمندن بی‌بهره قالنلردر وکذلك هر برولی کاملك دخی ایکی کونه وارثی اولور بروارثی اولدر که کندی طریقنده وکتابنده وضع ایلدیکی حکمت

جوهرلرینه وعلم ومعرفت زرلرینه مستحق اولور واهلیت بولور وآنی اخذ قیلور که
اول صاحب سعادت اوعلم وحکمت زرلرنی مجرد اول طالب ومحتاج ایچون وضع
ایلمشدر و بروارثی دخی اولدرکه اول ولی نك درهم ودینارنه وملك ومالنه ومتاع
دنیاسنه وارث اولور و بوکونه وارثلرك اکثری اول علم ومعرفت زرلرینه وسیر
وسیرت کوهرلرینه امینلری اولمدیغیچون انلر بو قسمت ومیراثدن بی بهره قالورلر
و بو میراث کرکسه نسلدن اولسون و کرکسه غیری کمسه لرك نسلندن اولسون و برآخر
کمسه نك بلندن کلسون وایکن بو میراثه محتاج اولوب طلب قیلسه انکیچون اولور
﴿ مثنوی ﴾ ور بکوید اونخواهم این فره * کو بکیر وهر کرا خواهی بده) اکر
اول محتاج وفقیر بن بوزیاده یی استمزم دیرسه سن اکا ای پایمرد بونی طوت وهر کیمه
استرایسك آنی ویردی یعنی حضرت نبی علیه الصلوة والسلام واکا وارث اولان
هر بر ولی که حکمت جوهرلرین وعلم ومعرفت زرلرین محتاج اولان طالبلردن
اوتری قویوب کتدیلر وخلیفه لرینه وروحلری ایله آشنالك قیلان پایمردلره بوکونه
اشارت ایدرلر چون بر حکمت زرینه محتاج اولان طالب کلسه و بزم آندن اوتری
وضع ایلدیکمز جواهر کریمه یی کفایت مقداری اخذ قیلسه واندنصکره بن بو جواهر
کریمه ولآلیء علیه دن ارتق استمزم بنم اوزریمه واجب الادا اولان فرضی بو قدرله
ادا ایلمك قابل اولور و بکا بو قدر علم وحکمت جوهری کفایت قیلور دیسه سن اکا
دی بو سنکیچون وضع اولان میراثی اخذ ایت که بونك زیاده اولمسی خیر محض وعین
فضیلتدر پس بو فضیلتی اخذ ایلدکدنصکره محتاج اولان طالبلردن هر کیمه استرسك
آنی اعطا ایلدك سندخی استدیکك کمسه یه بخش ایله ﴿ مثنوی ﴾ زآنچه دادم
بازنستانم نقیر * سوی پستان بازناید هیچ شیر) اول نسنه دن که ویردم اندن کیرو
نقیر آلمزم پستان جانبنه هیچ شیر کلمز نقیر اصلنده نقره یه دیرلر کما یقال النقرة التی
فی ظهر النواة بورادده حقیر وقلیل براچه دیمك معناسی مراد اولور و بو نقیر وقطمیر
کلمه لری قلیل وحقیر دیمك معنالرنده استعمال اولنور پس توضیح معنی بویله دیمك
اولور که ای پایمرد اول نسنه یی که بن ویردم وعطا قیلدم اندن نقیر قطمیر کیرو
برشیء آلمزم زیرا سود ممه دن چیقد قدنصکره کیرو ممه نك ایچنه کیرمز وعودت قیلمز
پس موهبت اولان شیلردخی بونك کبیدر که معطی اولان کمسه برنسنه یی بر کمسه یه
و یردکدنصکره تکرار انی مسترد اولمق واکا طمع قیلمق لایق ومناسب اولمز نته کم
بیورردلر ﴿ مثنوی ﴾ کشته باشد همچو سك قی را اکول * مسترد نحله برقول
رسول) سك کبی قی ایلدیکنی اکول اولمش اولور رسول علیه السلام حضرتلرینك
قولی اوزره نحله یی مسترد اولان کمسه نحله کسر نونله هبه وعطایه دیرلر مسترد رد
اولمغی طلب ایلیجی معناسنه در یعنی کلب کبی قوصدیغنی یلایجی اولور موهبت

وعطاسنك رد اولنمسنى طلب ايلين كمسه حضرت رسول عليه السلامك بوقول شريفى اوزره كه بيوردى (العائد فى هبته كالكلب يعود فى قيئه) وفى رواية اخرى (العائد فى هبته كالعائد فى قيئه) رواه ابن ماجة عن ابن عباس رضى الله تعالى عنهما كذا فى الجامع الصغير ﴿مثنوى﴾ ور ببندد درنيايدان زرش * تا بريزدان عطارا بردرش * هركه آنجا بكذرد زرمى برد * نيست هديهٔ مخلصانرا مسترد) واكر اول محتاج قپويى باغليه اول زرا كا كليه دبوتابنم وارثلرم ومتعلقاتلرم اول عطايى آنك قپوسى اوزره دوكلر هركيم او محله اوغرايه التونى ايلته مخلصلرك هديه‌سى ايچون استرداد يوقدر بونده زردن مراد زرحكمتدركه حكيم الهى اولان صاحب سعادت آنى كتوروب برطالب علم وحكمت اولان محتاج ومفتقردن اوترى كتابك اوراقنده وطاقنده وضع ايلمشدر وكنديتك روحيله آشنا اولان ومصاحبت قيلان ولسانى بيلان خليفه سنه بويله ديوسويلمشدركه اى بنم روح روانله آشنا اولان يابمرد اكر بنم زرعلم وحكمته محتاج ومفتقر اولان كمسه ايچون كتاب ايچنده وضع ايلديكم جواهرمعانيدن اكا مستعد اولان طالب باب دهانتى باغلرسه واول زرعلم وحكمتك فضله سى بكا كركز دبوب استغنا ايلرسه بنم متعلقاتمه واولاد وانسالمه دى تا اول بنم موهبت وعطا ايلديكم حكمت ومعرفت زرلرنى اكا اهل ومستحق اولان كمسه‌نك باب دهانى اوزره دوكسونلر وبوعطا وموهبت بزم جديمزك سكا احسانيدر سن بوكا مستحقسن بوسنكچون وضع اولنمشدر بزم بونده مدخلمز يوقدر سن بيلورسن نه ايلرسك ايله ديسونلر هرشول كمسه كه طالبلردن اول عطايه مستحق اولان كمسه‌نك قپوسنه اوغرايه واول حكمت زرلرنى ومعرفت جوهرلرنى آنك قپوسنده دوكلمش كوره استديكى قدر اندن آله ومراد ايلديكى قدراندن اول هم اخذ قيله مخلص اولنلرك عطيه وهديه سنك كيرو رد اولنمسنه مساغ يوقدركه برمخلص برعطايى ايلدكدنصكره آنك كيرو كنديه عايد اولمسنى ورجوع قيلمسنى مراد ايلمز فى الحقيقه برحكيم الهى وبرعالم ربانى اولان كامل كندى خزينهٔ قلبندن برنيجه جواهرمخزونه ولآلئ مكنونه‌يى اخراج ايدوب اكا مفتقر ومحتاج اولان طالبلردن اوترى كتوروب اوراق وصحف ايچره آنى وضع ايلسه آنى طالبندن كيرو اخذ ايلمك واهلندن آلمق مراد ايلمز اول زرحكمت يردخى اكا عودت قيلمزكه اول مطلق اهل ومستحق اولان كمسه‌لر ايچون عطيه وهديه قيلنمش اولور ﴿مثنوى﴾ بهراو بنهاده ام ان ازدوسال * كرده ام من نذرها باذوالجلال) اول محتاجدن اوترى اول التونى ايكى ييلدن برى قومشم بن ذوالجلال حضرتلرينه نذرايلمشم يعنى حكيم الهى اولان صاحب سعادت بويله ديركه بن وفاتمدن ايكى ييل مقدم اول زرحكمتى وجوهرعلم ومعرفتى بندنصكره كلجك وعلم وحكمت زرلرينه محتاج

ومفتقر اوله جق طالبلردن اوتری وضع ایلمشم واول اوراق ودفترایچره آنی اندن اوتری كیزلمشم وجلال وجمال صاحبی اولان خدای تعالی ایله نذرلر ایلمشم كه اول زر حكمت وجوهر معرفته مستحق اولان طالبلرك حقی اوله وانلر اندن مدد وقوت بوله نته كم سلطانمز وپیرمز ودنیا وآخرتده دستكیرمز حضرتلری متعنا الله بجواهر كلامه الشریف واغنی قلوبنا بدرر مقاله اللطیف وفات ایلمزدن ایكی سنه مقدم بوقدر حكمت جوهرلرنی وعلم ومعرفت زرلرنی خزینهٔ قلبلرندن اخراج ایدوب اكا اهل ومستحق اولان وعقبلرنده كلان طالبلر ومحتاجلر ایچون التی قطعه مثنوی شریف طاقنده آنی وضع ودفن قیلمشلر التی یوز یتمش تاریخنده جمله مثنوی شریف تمام اولوب التی یوز یتمش ایكی تاریخنده اول صاحب سعادت دنیادن آخرته نقل بیورمشلردر پس كندیلرك عقبنده كلجك محتاجلر ایچون اول حكمت التونلرنی ایكی ییل مقدم قومش اولورلر وكندی اولاد وانسالنه دخی بوله دیمش اولورلر (می

ورروادارند چیزی زآن ستد * بدست چندان خود زیانشان افتد * كر روانم راپژو لانندزود * صد در محنت برایشان بركشود) واكر بنم انسالم ومتعلقاتم آندن برچیز آلمغه رواطوته‌لر یكرمی اولقدر خود انلره زیان واقع اولور اكر بنم روانمی اینجیده‌لر علی الفور یوز محنت قپوسی انلرك اوزرینه آچیلور پژولیدن بونده اياقلمق وچكنمك معناسنه دركه اینجتمك وبیحضور ایتمك معنالری مراد اولور یعنی اول صاحب دولت ومعدن لطف ومرحمت حضرتلری بیوررلر كه بنم طالب حكمت ومحتاج علم ومعرفت اولان سالكلر ایچون وضع ایلدیكم حكمت زرلرنی وعلم ومعرفت جوهرلرنی براكا اهل ومستحق اولان كسه‌نك الندن آلمغی رواكوره‌لر وآنی اول حظ وبهره دن منع ایلمكی سزا طوته‌لر انلره خود دنیوی واخروی یكرمی بلكه نیچه یوز زیان وضرر واقع اولور زیرا مناع الخیر اولمش اولورلر واب وجدلرینك وصیتنی قبول قیلمش اولورلر وحق مستحقندن منع ایلمش اولورلر اویله اولیجق جداعلالرینه خیانت ایدوب عاق اولورلر پس یكرمی قات دنیوی واخروی انلره ضرر وزیان واقع اولور اكر بنم انسالمدن اولانلر بنم روح روانمی اینجیده‌لر وبیحضور ایدرلرسه علی الفور انلرك اوزرینه یوز محنت وقهر ونقمت قپولری آچیلور وحضرت حق جانبندن انلرك اوزرینه نیچه محنتلر وخسارتلر صاچیلور كه پدرلرینك وصیتنی طوتمق وآنك بیوردیغی یره كتمك باخصوصكه آنك عطیه واحسانی مستحقندن منع ایلك اولاد وانسالدن اولنلره لابد سبب خسارت اولور وانلرك محنت وفلاكت چكمسنه باعث وبادی كلور بوندن بیوك خیانت اولمزكه برصاحب دولتك اولادندن قاچینه سن واول صاحب سعادتك فقرا وضعفا ایچون اعطا ایلدیكی موهبت وبخشایشی اللرندن اله سن واكا مستحق اولنی آندن منع قیله سن بلكه آنی برنااهله

مقتضای طبیعتك اوزره ویره سن اول صاحب دولتك روح شریفی سکا اینجمك لازم کلور اولاددن اولان کمسه مقرر اولور که اول صاحب دولت هرحقی مستحقنه ویرن اولادندن راضی وشاکر اولور که اول صاحب دولت هرحقی مستحقنه ایرشدرمکی حق تعالی حضرتلرندن رجا ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ ازخدا امید دارم من لبق * که رساند حق را درمستحق) خدادن بن لبق امید طوتورم که حقی مستحقنه ایرشدره لبق عاقل وحاذق وشیرین سخن اولان کمسه یه دیرلر یعنی اول صاحب سعادت ومعدن رأفت حضرتلری بیوررلر بن حاذق وشیرین سخن خدای تعالی حضرتلرندن بونی رجا ایدرم و بوامیدی طوترمکه حقی مستحقنه ایرشدیره وهرطالبی مطلوبیله کورشدیره بوند . تنبیه اولدرکه صاحب ولایت واهل سعادت اولان خواجه‌لر حقی مستحقنه ویرمشلر و بومرتبه‌یه اهل اولنی هرکیم ایسه کندی جانبلرینه متوجه اولدقدنصکره آنی اول مرتبه‌یه ایرکورمشلر وحق تعالی حضرتلرندن دخی اکرکندی عصرلرند . اولسون واکرکندی زمانلرندنصکره کلجك متعلقاتی حقنده اولسون حقی مستحقنه ایرشدرمك خصوصنده حق تعالیدن رجاقلمشلر والهی وسیدی سندن رجامز بودرکه حقی مستحقنه هرقنغی عصرده اولورسه اولسون ایرشدره سن ومستحق اولنلری کندی مطلوبیله کورشدره سن دیمشلر وای اول اولادك وانسالك حالنه که برسلطانه انتسابی اوله وآنك وصیتنی قبول قلمیه وحقی مستحقنه ویرمیه واهلی نااهلدن فرق ایلمیه (ان الله یأمرکم ان تؤدوا الامانات الی اهلها) نص شریفنك موجبنجه امانتلری اهلنه ویرمسه وحقی مستحقنه ایرکورمسه امرحقه مخالفت ایتمش اولور وامانته خیانت قیلور وظالم اولور العیاذ بالله ﴿ مثنوی ﴾ دوقضیه دیکراورا شرح داد * لب بذکر آن نخواهم برکشاد * تابماند دوقضیه سرو راز * هم نکردد مثنوی چندین دراز) دیکراول پایمرده اول خواجه ایکی قضیه‌یی شرح ویردی بن آنك ذکرنه لب آچمق استمزم یعنی اول خواجهٔ عالم کندی روح شریفیله آشنا اولان پایمرده بوقدر وصیتلر ونصیحتلر سپارش ایلدکندنصکره اکا ایکی حکمی دخی شرح ایلدی وایکی سوزی دخی سویلدی که بن اول ایکی سوزی سویلمکه آغز آچمق استمزم نامحرم اولنلر آنی اشتمك لایق دکلدرتاکم اول ایکی قضیه سرو رازقاله ونامحرملر کوزلرندن وقولاقلرندن اول نکته‌لر ورازلر دور اوله هم بومثنوی شریف اولقدر دراز اولمیه وکثرت کلامله طولمیه اکرچه ایکی قضیه دراما نطق وبیانه کلسه قتی چوق اولور ومثنوینك طول ودراز اولمسنه باعث کاوب چونکم بوایکی قضیه‌نك شرحنی سویلمدیلر بوایکی قضیه نه ایدیکنی بیلنلره دخی ادب رعایت ایدوب طول کلاملردن احتراز ایدوب سویلمك هم لازم اولور وبوقضیه‌لری بیلان خواجهٔ

عالم حضرتلرينك روحيله آشنا اولنلردر والله اعلم ﴿ مثنوى ﴾ برجهيد ازخواب انكشتك زنان * كه غزل كويان وكه نوحه كنان) خوابدن انكشتيجكلرين اورارق والن النه چالارق صحرادى كاه غزل سويليه رك وكاهى نوحه ايليه رك يوقار وقالقدى نته كم طريق عشاقده اولان سالكلر وعاشقلر خواب غفلتدن بيدار اولدقلرنده ودرونلرنده برذوق وحالت بولدقلرنده كاه غزل سويليجى وكاه نوحه ايليجى اولورلر وقائم اولدقلرى حينده يالل يره اوردرلر بزم طريقمزده اولان فقرانك ال اوردقلرى كبى وياخود اللرين اللرينه وياپرمقلرين پرمقلرينه چالارلر وبوكا تصفيق يله تعبير ايدرلر كه اول صاحب وجد وحالت اولان عاشقلرك بويله ايلمك شانلرندندر نته كم ابن فارض بو بيتله بو معنايه اشارت قيلور (بيت) فرقص قلبي وارتعاش مفاصلي * يصفق كالشادي وروحي قينتي * وبوراده مناسب اولان تحقيق بو بيتك شرحنده مذكور اولمشدر آنده طلب اوله (م ى) كفت مهمان درچه سوداهاستى * پايمردا مست وخوش برخاستى * تاچه ديدى خواب دوش اى بوالعلا * كه نمى كنجى تودرشهر وفلا * خواب ديده پيل تو هندوستان * كه رميدستى زحلقهٔ دوستان) مهمان چونكم اول پايمردك بووجد وحالتنى كوردى اكا ديدى اى پايمرد نه سودالرده سن اى پايمرد مست وخوش قالقدك يعنى اى نقيب بلاد واى حبيب فؤاد خوابدن مست وسرخوش قالقدك نه سودالرده سن بزه اندن خبرويرتاكم اى علا صاحبى دون كيجه خوابده نه كوردك ونظر شريفكى رؤيا عالمنده نه مرتبه يه ايركوردك كه سن شهره وصحراره صغمزسن وكمال ذوق وسرور كدن بريرده طورمزسن فلا صحراره ديرلر سنك فيلك خوابده هندستانى كورمش كه دوستلر حلقه سندن اوركشسندر يعنى پيل نائم اولسه ورؤياسنده هندستانى كورسه قيد وبندنى قطع ايليوب كندى دوستلرندن اوركر پس بونى شول كمسه لرحقنده ضرب مثل ايدرلر كه نائم اولدقده عالم ارواحى كوره واول عالمه كمال ميل وتعلقندن قيود بشريه يى وتعلقات دنيويه يى قطع ايليه انكيچون اول مهمان اول پايمرده ديدى اى پايمرد سنك فيل روحك رؤياده حقيقت هندستانى كوردبكه اول اجلدن دوستلر حلقه سندن سن اوركش واجتناب قيلمشسكدر (م ى) كفت سوداناك خوابى ديده ام * در دل خود آفتابى ديده ام * خواب ديدم خواجهٔ بيداررا * آن سپرده جان پى ديداررا) اول پايمرد ايتدى اى مهمان سوداناك برعجب واقعه كوردم كندى كوكلمده برآفتاب عالمتاب كوردم يعنى بيدار اولان خواجه يى خوابده كوردم اول ديدار خدادن اوترى جان اصمرلمش عاشق سربازى رؤياده كوردم بوخواجه دن مراد شول خواجهٔ عالم حضرتلريدركه اول حقيقت انسانيه درهر كامل ومكملك روحى اكا مجلا وآينه در اكر خواجهٔ تبريزى اولسون واكر حضرت مولانا

قدس سره العزيز اولسون واكر بونلردن غيرى اولان اكمل اوليا قدس ارواحهم اولسون اول روح محمدى صلى الله عليه وسلمك آينه لريدر انلرى كورمك همان انى كورمك كيدر و اول حضرتى كورمك هم جمله يى كورمك كيدر ﴿ مثنوى ﴾

خواب ديدم خواجهٔ معطى المنى * واحد كالالف ان امر عنى) بن منيه لرى معطى اولان خواجه يى خوابده كوردم اكر برامر مراد اولسه اول بيك كسه كبى بركسه درمنى ضم ميله منيه نك جمعيدر منيه ارزويه ديرلر عنى يعنى دن صيغهٔ مجهول اوزره قراءت اولنور منى دخى اكا قافيه اولمقدن اوترى كسر نون ايله قراءت اولنور يعنى اى مهمان غريب اول آرزولرى اعطا ايلين خواجه يى واقعه ده كوردم اكر برامر مراد اولنسه وطلب قيلنسه اول خواجه بيك كسه قدر معين اولور وامداد قيلوردى

(م ى) مست و بيخود اينچنين برمى شمرد * تا كه مستى عقل وهوشش را ببرد * درميان خانه افتاد اودراز * خلق ابنه كرداو آمد فراز) مست و بيخود بونچلاين اول خواجه نك اوصاف عليه سى احصا ايلدى حتى مستلك آنك عقلنى وهوشنى قاپدى بيخود اولوب خانه اورتاسنه اول اوزون دوشدى ومغشى عليه اولوب ياتدى خلق آنك اطرافنه جمع اولوب اوزرينه كلدى بوندن مقصود اهل وجد اولنلر كاه اولور كه وجد وحالت انلره مستولى اولدقده وغائب كلدكده مغشى عليه ساقط اولوب دوشرلر وبوكا مشايخ صوفيه محو و بهت و دهشت دخى ديرلر

﴿ مثنوى ﴾ باخود آمد كفت اى بحر خوشى * اى نهاده هوشها دربيهشى * خواب در بنهادهٔ بيدارئ * بستهٔ در بى دلى دلدارئ) اول پايه رد محو عالمندن صحوه كلدى وكندويه كلوب ديدى اى خوشلق درياسى اى هوشلرى بى هوشلقده قومش خدا يعنى بيخود وفانى اولمقده نيجه هوشلر وعقلر قويان پادشاه خوابده بيدارلكى قومشسن بى دللكده دلدارلغى مقيد قيلمشسن بيهشلكدن مراد عالم خوابدركه بيت ثانى آنى تفسير ايلر يعنى كندويه كلوب وحضرت حقه مناجات قيلوب بويله ديديكه اى عقللرى وادراكلرى بيهشلك عالمنده قويان وعالم خوابده بيدارلكى وضع ايلين وبى دل اولمغه دلدارلغى مقيد ايلين خوشلق درياسى ديدى ﴿ مثنوى ﴾

منعمى بنهادهٔ درذل فقر * طوق دولت بسته اندرغل فقر) سن شول پادشاه مطلقسن كه منعملكى ذل فقرده قومشسن دولت طوقنى غل فقر ايچره باغلمشسن يعنى سن شول عليم وحكيم سنكه دولت وسعادت طوقنى فقرومسكنت زنجيرنه باغلمش و منعملكى ذلت وفقر ايچره قومشسن غنايى عناده بقايى فناده راحتى زحمتده رحمتى محنتده كيزليوب برضدى برآخر ضدك ايچنده ستر واخفا ايلمشدر

﴿ مثنوى ﴾ ضد اندرضد پنهان مندرج * آتش اندرآب سوزان مندرج * روضه اندرآتش نمرود درج * دخلها رويان شده از بذل وخرج) ضدضد ايچره

پنهان ومندرجدر آتش آب سوزان ایچره مندرجدر نته کم جنت مکاره ایچره مندرج اولدی ومکاره وشدايد جنت اعلایی احاطه قیلدی ونیران دخی شهوات ایچره مندرج اولدی ولذات وشهواتی جهنمك اطرافنه احاطه قیلدی روضه وکلستان آتش نمرود ایچره مندرج اولدی نته کم ابراهیم علیه السلامه اول آتش برد وسلام اولدی دخلار بذلدن وخرجدن نتیجی اولدی اکر زراعت واکر تجارت اولسون اول بذلو خرجدر اول بذلدن دخل وسود حاصل اولور (مى) تابکفته مصطفى شاه نجاح * السماح يا اولى النعما رباح) تا کم شاه نجاح اولان مصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم حضرتلری دیدی ای نعمتلر صاحبی سماح رباحدر نته کم بیوردی السماح رباح رواه ابوهريرة رضی الله تعالى عنه یعنی ظفر ونصرت شاهی اولان پیغمبر علیه السلام تا کم دیدی ای نعمتلر صاحبی اولان غنیلر سماحت وجود ربح وسوددر هرنه قدر اکر ایسك اضعاف مضاعف آنك محصولنی بولورسن ورضاء لوجه الله هرنه ویررسك آنك عوضلرینه واصل اولورسن * مثنوى * ما نقص مال من الصدقات قط * انما الخيرات نعم المرتبط) صدقاتدن مال ناقص اولمدی هرکز تحقيقا خيرات نه کوزل محل ارتباطدر یعنی صدقه لر ویرمکدن ماله هرکز نقصان کلمدی مالله خيرلر ایلك تحقيقا اموالك نه کوزل محل ارتباطی اولور برکسه مالنی باغلمق استرایسه صدقات وخيرات ایله ضبط ایلسون * مثنوى * جوشش وافزونی زردرز کات * عصمت از فحشا ومنکر در صلات * آن زکات کیسه ات را پاسبان * وان صلاتت هم ز کرکات شبان) زرك افزونلغی وجوششی زکاتده در فحشا ومنکردن عصمت صلاتده در یعنی زکات درهم ودینارك چوق اولمسنه وجوش قیلمسنه سبیدرکه زکات هم مطهر اموال اولور وهم آنك ازدیادنه سبب کلور زکاته زکات دیدکاری مالی پاك ودخی زیاده قیلدیغندن اوتریدر نته کم زکى الزرع دیرلر اذا نمى وازداد وبرکسه فحشا ومنکردن انجات بولمق ایستسه صلات قیلسونکه لابد صلات مؤمنی فحشا ومنکردن نهی ایدیجیدر * کما قال الله تعالى (ان الصلاة تنهى عن الفحشاء والمنكر) مفسرلر بویله دیمشلردرکه برکسه صلات خمسه یه مشغول اولسه لکن فحشا ومنکردن بری وعاری اولمسه تحقيقا آنك صلاتی صلاة دکلدر اکر اول صلاتی بیورلدیغی اوزره ادا قیلدی لابد صلاة انی فحشا ومنکردن نهی ایلردی که صلاتك شانندندرکه مصلی اولان مؤمنی لابد فحشا ومنکردن نهی ایلر وجميع خطایا وذنوب چرکاردن دخی پاك وطاهر ایلر کما قال علیه الصلوة والسلام (مثل الصلوة الخمس كمثل نهر جار عذب على باب احدكم يغتسل فيه كل يوم خمس مرات فما يبقى ذلك من الدنس شيئا) رواه احمد عن جابر رضی الله تعالى عنه ومعنای بیت ثانی سنك اول زکاتك سنك کیسه که پاسباندر یعنی اول مالك زکاتنی ویرمك

كيسه‌كى ومالكى حفظ قيلمقدر كه نبى عليه السلام حضرتلرى (حصنوا اموالكم بالزكوة) بيورمش و بوحديث شريفك شرحى و بورايه مناسب اولان تحقيق بنه بو دفترده منادى كردن سيد ملك ترمد سرخنده (كفت الصدقة ترد البلا) بيتنك شرحنده مرور ايلمشدر انده طلب اولنه واوسنك صلاتك هم سكا قوردلردن چوباندر يعنى شيطانلردن حافظدر بلكه ظاهرده اولان دشمنلردن دخى سنى حفظ قيلمغه سبب اولور ﴿ مثنوى ﴾ ميوهٔ شيرين نهان درشاخ و برك * زندكىٔ جاودان درزير مرك) مثلا ميوهٔ شيرين شاخ و بركده نهان زندكىٔ جاودانى مرك التنده مخفيدر فى الواقع شاخ و بركه نظر اولنسه برغليظ وكثيف نسنه‌در اما حق تعالى حضرتلرى آنك وجودنده شيرين ولطيف اولان ميوه‌يى وضع ايلمشدر كوررسنكه اول برغليظ شاخ و بركك وجودندن زمانى كلدكده وساعتى اولدقده برلطيف وشيرين ميوه ظهوره كلور وكذلك حيات ابديهٔ موت اوصاف بشريه‌نك تحتنده‌در كما قيل لاحيوة الا فى الموت مادامكه سالك نفسنى اولدرميه كنديسنى احيا ايلمكه قادر اوله‌مز * ولهذا مت بالارادة تحيى بالسعادة * ديمشلردر وحضرت نبى عليه الصلاة والسلام دخى بو محله مناسب * موتوا قبل ان تموتوا * بيورمشلردر كه حيات ابديه‌يى بوانلر اولمزدن اول اولنلردر انكچون حسين منصور (بيت) اقتلونى اقتلونى يا ثقات ان فى قتلى حيات فى حيات * ديمشدر (م ى) زبل كشته قوت خاك از شيوهٔ * زان غدا زاده زمين را ميوهٔ) زبل خاكك برشيوهٔ وصفندن قوتى اولمش وحد ذاتنده زبل برخبيث ومكروه شىٔ ايكن زمينك طبعنده قوت و يرمش اول قوت وغدادن زمينك برلطيف ميوه وسبزه سى طوغمش واول زبل سببيله زميندن لطيف نباتلر بتمش وظهوره كلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ درعدم پنهان شده موجودنى * درسرشت ساجدى مسجودنى) عدمده موجودلك پنهان اولمش ساجدلك سرشتنده مسجودلك پنهان كلمش يعنى كوركه عدم عالمنده برموجود كيزلنمش كه بوقدر وجود اول عالم عدمدن ظهوره كلمشدر وكذلك ساجد وخادم اولنلرك طبعنده مسجود ومخدوم اولمق هم موجود اولمشدر ولهذا من خدم خدم ديمشدر اما ساجد حقيقى نبيلرك وولیلرك وصفيلرك برمسجود پنهان اولمشدر كه اول نور الهى وهويت ربانيه‌در شيخ ابو الحسن خرقانى‌نك قدس الله سره (لوعرفتمونى لسجدتمونى) ديمسى بو معنايه اشارت اولور و بونك تحقيقى مرارا مرور ايلمشدر تفصيله حاجت يوق ﴿ مثنوى ﴾ آهن وسنك از برونش مظلمى * اندرون نورى وشمع عالمى) مثلا آهن وسنك بروندن اول برمظلم وكثيف نسنه‌درلكن درونده برنور و برعالمك شمعى واردر يعنى اكرچه سنك وآهن صورتا كثيف وتاريكدرلكن انلرك درونده عالمك شمعى اولمغه مستعد برنور واردر انسانك وجودنى دخى بوكا كوره قياس ايله ﴿ مثنوى ﴾ درج درخوفى

هزاران ایمنی * درسواد چشم چندان روشنی) برخوفده ایچنده هزاران
ایمنلك درجدر چشمك سوادنده اولقدر روشنلك واردر یعنی برخوف اولور كه
انك ضمننده نیجه بیك ایمنلك مندرج اولور حق تعالی حضرتلری بركسه نك
قلبنه اول برخوفی براغور اول كمسه اول قورقو ایله بعض كار وعمله مشغول
اولور صكره شول قدر ایمنلكه ایرر كه انك حدو حصری اولمز كور كه حق تعالی
حضرتلری چشمك سوادنده بوقدر روشنالكی قومش وظلمت ایچره آب حیاتی
وضع ایلمشدر (م ی) اندرون كاوتن شهزادهٔ * كنج در ویرانهٔ بنهادهٔ)
تن كاونك ایچنده برشهزاده قومشدر كنجی بر ویرانه ده وضع ایلمشدر یعنی
بو بدن انسان فی المثل بر كاوه بكزر شو اعتبارله كه یمكده وایچمكده ویاتمقده
واو یومقده در بو اعتبارله بدن انسانینك كاودن فرقی انجق صورت ظاهره ایله در
ولكن حق تعالی حضرتلری اول بدن كاونده برشهزاده كیزلمشدر مراد نفخهٔ
الهی اولان روح انسانیدر وشهزاده اولمسی ابو الارواح اولان روح محمدیدن
ظهوره كلمسی اعتباریله در كه اول حضرت (انا من نور الله والمؤمنون من نوری)
بیورمشدر وانسانك جسد طینتی بر ویرانه كبیدر اما انك نور دینی وسر یقینی
بر خزینه كبیدر حق تعالی حضرتلری كویا كتوروب بر خزینه یی بر ویرانه ده
قومشدر (م ی) تاخر پیری كریزدزان نفیس * كاو بیند شاه نی یعنی بلیس)
تا كیم برقوجه اشك اول نفیسدن قاچه كاو كوره شاه كورمیه یعنی ابلیس وتوضیح
معنی حق تعالی حضرتلری بو كاو كبی اولان تن آدمی ایچره شهزاده قودی
و بر ویرانه ایچره برعظیم كنج وضع ایلدی تا كم اول نفیس ولطیف اولان بدن
انسانیدن برقوجه اشك فرار ایلیه یعنی ابلیس كه برقوجه خر كبیدر اول خاكی
اولان جسدی كوردكده نفاستنی كوره میوب و باطننده اولان شهزاده یه وانده
موضوع اولان كنج آماده یه نظرا یر كوره میوب انك ظاهر جسدنی كاو كبی
كوروب اندن فرار ایلیه انسانه لایق اولان بودر كه شمان نقش وصورته الدانوب
قالمیه وقلعهٔ ذات الصور كبی اولان دنیانك سیر وتماشاسنه میل وتعلق قیلمیه وشاه
تخت رسالت اولان رسول اكرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرینك امر ونهیینی
قبول ایلیه ویاخود اول حضرته وارث وخلیفه اولان بر پادشاه معنوینك
ومرشد هادینك نصح وپندنی قبول ایلیه وهرنه یه امر ایلرسه انی ایلیه
وهرنه شیدن نهی ایلرسه انی ایشلمكه قصد وعزیمت قیلمیه تا كم نیجه بلالره
كرفتار اولمیه ونیجه درد ومحنتلره دوشوب قالمیه نته كم بو قصه ده مسطور
اولان سهزاده لره بابالری وصیت ایلدی لكن انلر بابالرینك وصیتلرنی طوتمیوب
اول نهی قیلدیغی قلعهٔ ذات الصوری كورمكه حریص اولدیلر عاقبت بلا ومحنت

پنجه لرنده قالدیلر ونیجه درد والمه مبتلا اولدیلر نته کم بوحکایه دن معلومك اولور وبونك نتیجه سی بوجلدك آخرنه قریب ظهوره کلور

حکایت آن پادشاه ووصیت کردن اوآن سه پسرخویش را که
دربن سفردرممالك من فلان جاچنین ترتیب نهید وفلان جاچنین
نواب نصب کنید امالله الله بفلان قلعه مرویدوکردآن مکردید

بوسرخ شریف وبوبیان لطیف اول پادشاهك حکایه سی وانك کندی اوچ اوغلونه وصیت ونصیحت ایلسیدر بوبله دیوکه ای بنم نوردیده لرم بوسفرده بنم ممالکلرمده فلان برده بونك کبی ترتیب وضع ایلیك وفلان محلده بونجلاین نواب نصب ایلیك که بنم بوکونه کارلر ایلدیککزه رضام واردر اما الله حقیچون الله حقیچون فلان قلعه یه کتمیکز واول ذات الصور اولان قلعه نك اطرافنی طولنمیکز که بن اول قلعه جانبنه سزك کتمکزده وانی سیر وتماشا ایتمکزدن سزی نهی ایلرم دیدی * مثنوی * بودشاهی شاهرابدسه پسر * هرسه صاحب فطنت وصاحب نظر * هریکی ازدیکری استوده تر * درسخا ودروغا وکر وفر) برپادشاه وار ایدی اول پادشاهك اوچ اوغلی وارایدی هراوچی صاحب فطنت وصاحب نظر ایدی واوچی بیله اهل کیاست وصاحب ذکاوت ومنبع هنرایدی هربری برغیری سندن من وجه ممدوحرك ومقبولرك سخاده ووغاده وکر وفرده یعنی بوشهزاده لرك هربریسی اکر سخاده وجنك ووغاده واکرکر وفرده بری برندن زیاده ممدوح وزیاده مقبول ایدیلر * مثنوی * پیش شه شهزاد کان استاده جمع * قرة العینان شه همچون سه شمع * ازره پنهان زعینین پسر * می کشید آبی نخیل آن پدر) شاهك اوکنده شهزاده لر اوچ شمع کبی شاهك ایکی کوزلرینك روشنالغی اولوب جمعا طورمشلر ایدی قرة العین مسرت چشم وروشنایئ دیده معنالرینه استعمال اولنور یعنی اول پادشاهك حضورنده اول اوچ شهزاده اوچ شمع کبی پادشاهك ایکی چشمنك مسرت وروشنلغی اولوب جمعا طورمشلر ایدی پسرك ایکی عیندن کیزلو یولدن اول پدرك نخیل وجودی برآب چکردی یعنی بابانك وجودی برخرما آغاجی کبیدر وپسرك ایکی چشملری چشمه کبیدر برنخل کندی وقتنده اولان ایکی چشمه دن نیجه آب جذب قیلورسه وانلردن نه مرتبه نشو ونما بولورسه پدرك نخل وجودی دخی راه مخفیدن پسرك ایکی کوزلرندن برآب حیات چکر واندن ذوق وصفا الور ونشو ونما بولوروانی کوردکجه انك وجودی تروتازه وشاد وخرم اولور * مثنوی * تازفرزند آب این چشمه شتاب * می رود سوی ریاض مام وباب *

تازه می باشد ریاض والدین * کشته جاری عینشان زین هر دو عین) تاکم فرزندك وجودندن بو چشمه نك آبی شتابله مادرك و بابانك روضهٔ وجودلری جانبنه کیدر مام مادر وباب بابایه دیرلر یعنی پدر ومادرك وجودلری برروضه کبیدر خارج عالمده اولان روضه لر آبدن نشو ونما بولدقلری وچشمه لردن حیات وطراوت الدقلری کبی فرزندك وجودنده اولان عینلردن بعجله وسرعتله سرور وحبور آبی مادر وپدرك قلبلری روضه لرینك جانبنه کیدر وانلرك باغ وجودنی تروتازه ایدر والدینك ریاض قلو بی پسرلری جانبندن کلان آب صفادن تروتازه اولور اول ایکینك کوزلری فرزندك بوهر ایکی کوزندن جاری اولور یعنی پدرك ومادرك کوزلری بیکاری اوغللرینك هر ایکی کوزلرندن اوتری یاشاقیدیجی اولور شو اعتبارله که اکر فرزندلرینك ایکی کوزندن یاش کلسه انلرك دخی کوزلرندن یاش جاری اولور وپسرلرینك وجودنه برالم واضطراب ایرسه انلرك چشملری چشمه لرندن آب ظهوره کلور وجریان اولور * مثنوی * چون شود چشمه زبیماری علیل * خشك کردد برك وشاخ آن نخیل * خشکیٔ نخلش همی کویدبدید * که زفرزندان شجرنم می کشید) چونکم چشمه بیمار انکدن علیل اوله اونخیلك برك وشاخی خشك اولور چشمه دن مراد فرزندك وجودی ونخلدن مراد پدر ومادرك وجودلری اولور یعنی چونکم فرزندك چشمهٔ وجودی خسته لکدن علیل ومریض اوله پدر ومادرك اول نخیل تازه کبی اولان وجودلرینك برك وشاخی یعنی اعضا وجوارحی وحسلری بی آب قالمش نخل کبی خشك اولور وپژمرده قالور اول پدر ومادرك نخل وجود نك خشك اولمسی وپژمرده وبی نم قالمسی لسان حاله آشکارا سویلر بلکه لسان قاله دخی کندی درد وغمنی بیان ایلرکه اوغللرندن شجرنم چکدی یعنی پدر ومادرك نخل وجودینك صولمسی وخشك اولمسی کندی شجرهٔ وجودلرینك ثمرهٔ فؤادی اولان اولادنك وجودندن نم وصفا چکمسنی سویلر ونشو ونما بولدقلرنی تعبیر ایلرکه اولاد ثمرهٔ فؤاددر کما قال علیه السلام (الولد ثمرة القلب وان محبته مبخلة محزنة) رواه ابو العلی عن ابی سعد وقال علیه السلام (الولد من ریحان الجنة) رواه الحکیم عن خولة بنت حکیم اولاد وجوده کتورن عقلا انکچون (اولادنا اکبادنا فان عاشوا افتنونا وان ماتوا احرقونا) دیمشلردر حد ذاتنده بونلرك خسته اولمسی پدر ومادرك ریاض قلبنی ویران ایلرواولمسی انلری یاقوب سوزان ایلر نته کم حیاتده اولملری انلری شاد وخندان ایلر * مثنوی * ای بسا کاریز پنهان همچنین * متصل باجا نتان باغافلین) ای بو نجلین چو قلق کیزلو کاریزای غافللر سزك جانکزه متصلدر یعنی بر فرزندك وجودندن پدر ومادرك وجودلرینه نهانی برصو یولی

اولدیغی و پدروما درك وجودلری اول طریق نهانیدن ذوق وصفا الدقلری ونشو ونمابولدقلری کبی ای غافلار سنزك جانكز وابدانكزه دخی چوق نهانی کار یزار متصل اولمشدر وسنزك جانكز وابدانكز اول نهانی اولان یوللردن نشوونما بولمش وغدا المشدر ﴿ مثنوی ﴾ ای کشیده زآسمان واززمین * مأیهانا کشته جسم توسمین * تن زاجزای جهان دزدیده * پاره پاره زین وان ببریده) ای آسماندن وزمیندن مایه‌لر چکمش کسه تاکم سنك جسمك سمین اولمشدر یعنی آسمان وزمیندن شول مایه‌لری جذب ایتمشسکدر که حتی سنك جسمك فربه اولوق مرتبه سن بولمشدر سن تنی جهانك جزولرندن اوغورلمشسکدر یعنی بو بدنی اجزای عالمدن اخذ قیلمشسکدر بوندن واندن پاره پاره کسمش والمشسندر ﴿ مثنوی ﴾ اززمین وآفتاب وآسمان * پارها بر دوختی برجسم وجان) مثلا زمیندن وآفتابدن وآسماندن جسم وجان اوزره پاره‌لر دیکدك جاندن مراد بونده روح حیوانیدر آدم علیه السلام اوغلونك یوب ایچدیکی نه قدر وار ایسه زمیندندر هر بار که برغدایی یه جسمنه بر پاره‌یی دیکمش و یامه مش اولور و یدیکی غدالر نه قدر وار ایسه آفتابك حرارتیله وآسمانك آب سحابیله نشو و نما بولور پس بو اعتبار ایله آفتاب وآسماندن جسمنه بر پاره آلوب دیکمش اولور که آفتاب عالمتاب وآب سحاب اولمیدی زمینده بنی آدم وحیواناته ییجك قوت وغدا حاصل اولمزدی پس جسم آدمینك قوت وغداسی ونشو ونماسی آسماندن وآفتاب وکواکبدن اولور که کواکب سیاره‌دن هر بر کوکب آدمینك جسمنی رحم مادرده نطفه لك حالندن ولادت زماننه کلنجه‌یه‌دك تربیه ایلدکاری حکما واهل تجربه‌نك کتابلرنده مذکور اولمشدر و بونك تحقیق جلد اولك آخرنه قریب سؤال ان مردکافر ازامیرالمؤمنین سرخنده (هفت اخترهرجنین را مدتی شرحنده مرور ایلدی انده طلب اولنه (می) یاتو پنداری که بردی رایکان * بازنستانندازتواین وان * کاله دردیده نبود پایدار * ایك آردزدراتابای دار) یاسن ظن ایلرمیسن که بونلری رایکان ایلدك سندن بونی وآنی کیرو آلمیه‌لر یعنی سن ظن وقیاس ایلرسن که بو بدنکده اولان حرارتلری و برودتلری و یبوستلری ورطوبتلری و باد وخاك وآب وآتشدن حاصل اولان جزولری وجانکده اولان قوتلری سندن کیرو آلمیه‌لرسن بونلری رایکان ومفت اخذ ایتمش اوله سن سن بونی بویله ظن وقیاس ایله بلکه بو بدنکده اولان جزولرك هر برنی برمعدندن استراقه ایله استعاره ایلمشسکدر مسروق ومستعار اولان متاع ایسه پایدار اولمز لیکن دزدی پای داره‌دك کتورر پای داردن مراد محل موت وهلاك اولور یعنی سنکه بو اجزای جسمك هر برنی برمعدندن اوغورلمشسکدر مسروق اولان متاع ایسه پایدار و برقرار اولمز ولیکن عاقبت سارق اولان کمسه‌یی محل هلاك وداره کتورر واند ه اول سارق

مرده ومقتول اولوب هر كس كندى ملكنى ومسروق اولان رختنى كيرو آلور
(مثنوى) عاريه‌ست اين كم همى بايد فشارد * كا نچه بگرفتى همى بايد كذارد)
بوعاريتدر اكسك صقشدرمق كرك كه اول نسنه‌يى كه اخذ ايتدك آنى قومق
كرك يعنى بو بدنكده اولان عضولر وجزءلر نفس الامرده نظر اولنسه عاريتدر
سن آنك هر برينى بر معدندن الوب كندى جسدك چوالنه صقشدرمشسكدر چونكم
هر بر جزوك بر آخر محلدن عاريتى اوله بو عاريتى اولان جزولرى از صقشدرمق كركدر
زيرا اول نسنه‌لر يكه سن بر محلدن عاريتى آلدك لابد آنى اول محله قومق وآنى
مستعارمنه اولان شيئه ويرمك كركدر چونكم سندن بر نسنه‌يى كيرو آله‌لر سن اكا
چوق مائل اولمق وآنكله الفت وانسيت قيلمق لازم اولنمردندر (مثنوى)
جز نفخت كان زوهاب آمدست * روح را باش آن دكرها بيهدست) نفخت دن
غيرى كه اول وهابدن كلمشدر روحى ايچون اول غيرىلر بيهوده در يعنى بو اجزاى
بدن عاريتيدر بونى كندبكه جمع ايدوب چوق طولدرمق كرك كه اول عاريتى اولان
جزولرى كه سن بر محلدن اخذ ايتدك آنى سكا ترك ايلمك كرك الاشول حقنده نفخت
فيه دينلن روحى ترك ايلمك كركز كه اول سكا وهاب مطلقدن كلمش وسنك ذاتك
وحقيقتك اندن عبارت اولمشدر ايمدى اول روح الهى ونفخهٔ ربانى ايچون اول كه
اول غيرى جزولرك وعضولرك بيهوده در (مى) بيهده نسبت بجان مى كويمش *
نه بنسبت باصنيع محكمش) جانه نسبتله اكا بيهوده ديرم آنك محكم اولان صانعنه
نسبتله دكل يعنى اى انسان بز سكا روح الهى ونفخهٔ ربانى اولان ذاتكله اول
واول غيرى عضولرك وجزولرك بيهوده در ديدك بو سوزى مطلق ديمشدر بلكه
اول جزولره بن جانه نسبتله بيهوده ديرم يوخسه اول جزولرك محكم اولان صانعنه
نسبتله بن انلره بيهوده وعبث ديمزمكه صانع حكيم اصلا برشيئى بيهوده وعبث خلق
ايلمشدر (وماخلقنا السماء والارض ومابينهما باطلا) بيورمشدر ودخى (افحسبتم
انما خلقناكم عبثا وانكم الينا لاترجعون) ديمشدر اصلا اوعليم وحكيم اولان
استاد برشيئى عبث خلق ايلمشدر باخصوصكه انسانى وانسانك جسمنده وروحنده
اصلا برعبث عضوى وجزوى يوقدر بلكه نظر ايلسك آنك هر بر عضوى وجزونى
لحكمة ولمصلحة خلق ايلمشدر اما عاريتى اولان جزولر انسانك روحنه وذاتنه كوره
بيهوده‌لردر پس عارف اولوب سرچشمهٔ حيات ابديه‌دن مدد بولمغه ونوش ايتمكه
سعى وكوشش ايلك لازمدر

(بيان استمداد عارف از سرچشمهٔ حيات ابدى ومستغنى شدن او از استمداد
واجتذاب از چشمهاى آبهاى بى وفا كه علامته ذلك التجافى عن دار الغرور)

بوسرخ شریف حیات ابدیه سرچشمه سندن عارفك استمداد قیلمسنك واول عارفك
بی وفا اولان آبلرك چشمه لرندن استمداد واجتذاب ایلمسندن مستغنی اولمسنك بیانیدر که
بی وفا اولان چشمه لردن بودنیاده جسمانی اولان حیاته وقوتلره مدد کلان محللر اولور
وسرچشمهٔ حیات ابدیه دن مراد ذات الهی اولور و عارف ذات الهیدن وروح
ربانیدن مدد بولدقدنصکره بو بی وفا اولان جسمانی قوت و غدادن و نعمت
دولت دنیادن مستغنی اولور ومجانبت قیلور که بونك علامتی دارغروردن تجافی
وتباعد ایلمکدر نتهکم ابن مسعود رضی الله تعالی عنه حضرتلری نبی علیه الصلاة
والسلامدن روایت بیوردیلر قال صلی الله تعالی علیه وسلم (اذا دخل النور القلب
انشرح وانفسح قالوا وما علامة ذلك یارسول الله قال علیه السلام التجافی عن
دارالغرور والانابة الی دار السرور والتأهب للموت قبل نزوله) یعنی قچن نور ایمان
وعرفان قلبه داخل اولسه اول قلب منشرح ومتسع اولور اصحاب ایتدیلر یارسول الله
آنك علامتی نه در حضرت نبی علیه الصلاة والسلام بیوردیلر دارغروردن تباعد
ایلمك ودار سروره انابت ورجوع قیلمق وموت نازل اولمزدن اول موته مستعد
وحاضر اولمقدر دیدی ﴿ که آدمی چون پرمدد های آن چشمها اعتماد کند
درطلب چشمهٔ باقی دائم سست شود * نظم * کاری زدرون جان تومی باید * کزعاریتی
ترا دری نکشاید * یك چشمهٔ آب ازدرون خانه * به زان جوبی که ازبرون
می آید ﴾ زیرا آدمی چونکم اول بی وفا اولان چشمه لرك مددلری وفایده لری
اوزره اعتماد ایلیه چشمهٔ باقینك طلبنده دائما سست اولور زیرا فانی اولان دنیانك
حیاتی ولذاتی چشمه لرینك اوزرلرینه برکسه نك تشنه اولمسی واعتماد قیلمسی چشمهٔ
باقی وحیات حقیقینك طلبندن آنی منع قیلور لازم کلدیکه سنك درون جانکدن
برکارکرك برعاریتی کاردن وجسم بی اعتباردن سکا برقپو آچلمز خانه نك دروننده ن
برآب چشمه سی شول برجویدن یکدرکه طشره دن ایچرو یه کلور خلاصهٔ کلام
بویله دیمك اولور که سکا انفع اولان کاروشان کندی جانك ایچنده ظهوره کلان
کاروشاندرکه اول سنك کندی مالك وملککدر سکا عاریتی اولان کار وشاندن برفتح
باب اولمز زیرا تقلید له اولان کار وعمادن باب معنوی کشاده اولمزهم درون خانهٔ
دلدن برآب حیوان چشمه سی عاریتی اولان وطشره دن کلان آب حیات جویندن
یکدرکه طشره دن حیات عارضی وعلم تقلیدی بربهانه ایله منقطع اولمق قابلدر
اما اصلی وذاتی اولان بعض عارضه ایله منقطع وزائل اولمز کما قیل لایزول ما بالذات
بما بالعرض (م ی) حبذا کاریز اصلی چیزها * فارغت * آردازین کاریزها)
نه کوزلدر شیلرك اصلنك کاریزی سنی بوکاریزلردن فارغ کنورر کاریز یول التنده
پنهان اولان صو یوانه دیرلر و بونده آب حیات ابدیه نك بولیدر یعنی جمیع اشیانك

اصلی اولان آب حیات ابدیه یولی نه محجوب بولدر که سنی بوحیات فانیه ولذات زایله بوللرندن فارغ کتورر ومستغنی ایلر (مثنوی) توزصد ینبوع شربت می کشی * هرچه زان صد کم شود کاهد خوشی) سن یوز ینبوعدن شربت چکرسن هرنه که اول یوزدن کم اوله خوشلق ناقص اولور ینبوع بونده چشمه معناسنه در صد ینبوعدن مراد یوز کونه لذات فانیه‌نك منبعلری اولور و توضیح معنی بویله دیمك اولور که ای اسیر لذات فانیه سن یوز کونه منابعدن شربت چکرسن ونیجه دوراوبردن لذت بولورسن وحظ وراحت آلورسن اچونکم نیجه یوز لذت منبعلرندن بربسی اکسك اوله وا کافنا کله سنك خوشلغك دخی ناقص اولور وحظ ولذتکه فنا کلور (م ی) چون بجوشد ازدرون چشمهٔ سنی * زاستراق چشمها کردی غنی) چونکم دروندن چشمهٔ سنی جوش ایلیه چشمه‌لردن استراقه ایلمکدن غنی اولورسن سنی عالی معناسنه در یعنی چونکم درون دادن برعالی وسنی چشمه وآب حیات حقیقی جوش وخروش ایلیه فانی اولان چشمه‌لرك صولرنی استراقه ایلمکدن مستغنی اولورسن وفراغت معنوی قیلورسن (م ی) قرة العینت چوزآب وکل بود * راتبهٔ این قره دردل بود) سنك قرة العینك چونکم آب وکلدن اولور بوقره‌نك راتبه‌سی درددل اولور یعنی سنك کوز بکك روشنالکی ومسرتی چونکم ماوطیندن اوله وخاکدن ظهوره کلان غدادن اوله بوقرة العینك وظیفه‌سی کوکل دردی اولور و بوآب وکلدن ظهوره کلان غدایه مبتلا اولمق کوکله خسته‌لك ویرر (م ی) قلعه‌را چون آب آید از برون * در زمان امن باشد برفزون * چونکه دشمن کردان قلعه تند * تا که اندر خونشان غرقه کند * آب بیرورا ببرند آن سپاه * تا نباشد قلعه‌را زانها پناه * آن زمان یك چاه شوری ازدرون * به زصد جیحون شیرین از برون) قلعه‌نك چونکم صویی طشره‌دن کله اول آب زمان امنده برفزون اولور یعنی اعدا اولمدیغی حینده زیاده اولوب قلعه‌یه کلور واهل قلعه‌یه مدد قیلور چونکم دشمن اول قلعه‌نك اطرافنه طوله وآنی احاطه قیله تاکم خون ایچره اول اهل قلعه‌یی غرقه ایلیه وانك ایچنده اولان طائفه‌یی زبون ومغلوب ایدوب هلاك قیله اول دشمن عسکری بیروندن اولان صویی کسرلر وقلعه‌دن آنی منع ایدرلر تاکم اهل قلعه‌نك انلردن پناهی اولمیه یعنی اول دشمن عسکرندن برالتجا ایده جك یرلری وکندیلرینی حفظ ایده جك پرشیلری اولمیه اول زماننده ایچریدن برشورقیو طشره‌دن اولان یوزجیحون شیریندن بهتر اولور زیرا خارجدن کلان شیرین اولان آب جیحونك اول حینده قلعه اهلنه نفعی اولمز اماقلعه ایچره اولان برطوزلو قیواول حینده مددرسان اولور و بالضروری نفع قیلور پس طشره‌دن کلمکدن وجود قلعه‌سنه ایچرودن حاصل اولان اولیدر زیرا بو برمثالدر ومقصود بوندن

قلعه‌بدندر و بدن قلعه‌سنه خارجدن حاصل اولان وطشره‌دن کلان علم وفطنت وحیات وراحت وذوق ولذتدن دروندن حاصل اولان علم وفطنت وحیات وذوق ولذت ییکدر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ قاطع الاسباب لشکر های مرك * همچودی آید بقطع شاخ و برك * درجهان نبود مدد شان از بهار * جز مکر درجهان بهار روی یار) مرکك قاطع الاسباب اولان لشکرلری شاخ و برکك قطعنه شتانك کلدیکی کبی اکلور موتك قاطع الاسباب اولان لشکرلرندن مراد امراض مهلکه اولور یعنی شاخ و برکی قطع ایلمکه و پژمرده وافسرده قیلوب اول برکی خاکه دوکمکه شتا نیجه کلورسه موتك سیلری قطع ایلین اشکرلری که امراض مهلکه در انسانك بدننه کلور ومستولی اولور اول حینده شاخ و برکه بهاردن مدد اولمز الا مکرجانده روی یارك بهاری اوله یعنی قاطع الاسباب اولان موتك لشکرلری باد خزان کبی کلوب ابدان اوزره مستولی اولدقده جهانده بهار حیات فانیه دن اول بدنلره اول زمانده مدد ومعاونت اولمز مکرشول کمسه‌یه اولور واول حینده حیات کلورکه آنك قلبنده روی یارحقیقینك بهاری اوله که اول همیشه دایم وباقیدر آنك دوام وبقاسی سببیله باغ درون دخی حیات ولطافتدن خالی اولمز ﴿ مثنوی ﴾ زان لقب شد خاك را دارالغرور * کو کشد پا را سپس یوم العبور * پیش ازان برراست و برچپ می دوید * که بچینم دردتوچیزی بچید) خاکه اندن اوتری دارالغرور لقب اولدی یعنی بوعالم خاکه انکچون دارالغرور دیو لقب ویرلدیکه اول خاك عالمی سن بولمقدن عبور ایلدیکك کونده اباغی کیرو چکر اما یوم عبوردن مقدم بودنیا سنك صاغ یانکه وصول یانکه یلردی بویله دیوکه سنك دردکی دیرر ودوشوردم و برچیز دوشورمدی یعنی بوعالم خاکه انکچون دارالغرور دینلدیکه انسانی بومغرور ایلر بودار دنیادن عبور ایلمزدن مقدم صاغ جانبکدن وصول جانبکدن بونك زینتلری وررونق ورونقلری پویان اولور وبنی آدمه لسان حالله بویله دیرکه کل بکا مائل اول بن سنك دردکی وغمکی دیروب دوشوررم وسندن درد وغمی ازاله ایلرم اما یوم عبورده اصلا درد وغمدن برشی دوشورمیوب اباغنی کیرو چکر وسندن اعراض ایلر بواجلدن بوکادارالغروردیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ اوبکفتی مرترا وقت غمان * دور ازتورنج وده که درمیان * چون سپاه رنج آمدبست دم * خودنمی کوید ترا من دیده ام) اول دنیا سکا یوم عبوردن مقدم غملر وقتنده خاطر نوازلك ایدوب دیردی سندن رنج ایراق اولسون وسنکله درد ورنج میاننده اون طاغ اولسون ودرد وبلاسندن نیجه مرحله ومنزله دور وبعید قالسون چونکم سپاه رنج وبلا کله ودمی باغلیه خود دنیا بن سنی کوردم دیمز یعنی اول دنیا شوالقدرغداره ومکاره وبی وفادرکه

چونکم درد ومحنت عسکری کلوب سنك اغزکی ونفسکی باغلیه اول حیلده
اول بی وفاخود بن سنی کوردم بیله دیمز پس انك سن یوزه کولمسنه ووصالنی
عرض قیلمسنه واول بی وفاخود سنکله یار وانیس اولورم دیمسنه زنهار الدانمه
ومغروراوله ﴿ مثنوی ﴾ حق بی شیطان بدینسان زد مثل * که ترادر رزم
آردباحیل * که ترایاری دهم من باتوم * درخطر هاپیش تومن میروهم * اسپرت
باشم که تیرخدنك * مخلص تو باشم اندر روزتنك * جان فدای تو کنم درانتعاش *
رستمی شیری هلا مردانه باش) حق تعالی حضرتلری بوحیله وغرورسببیله
شیطاندن اوتری مثل اوردی یعنی (فلا تغرنکم الحیوه الدنیا ولا یغرنکم بالله الغرور)
دیو حق تعالی حیات دنیایه مغرور اولمقدن ودخی شیطان انسانی اللهه مغرور
ایلمکدن نهی ایلدی وشیطانك غرار اولمسی خصوصنده بوکونه ضرب مثل
ایلدیکه سنی ای بنی آدم حیله لر ایله اول شیطان رزمه وجنکه کتورر بویله دیوکه
بن سکا یاریلك ویرم بن سنکله بیله یم نته کم قریشه (انی جارلکم) دیدی
خطرلرده بن سنك اوککه کیدرم وسکا پیشوا اولوب ضررلری سندن دفع
ایدرم تیرخدنك وقتده بن سکا اسپر اولورم یعنی خدنك آغاجندن دوز یلن
اوق سنك جانبکه اتلدقده سکا قلقان اولورم واکا قرشو طوریرم مضایقه
کونده ومحنت وعسرت زماننده سنك بن مخلصك اولورم ونجات وخلاصه
وسیله اولوب دلالت قیلورم انتعاش وقتده جانی سکا فدا ایلرم انتعاش
دوشمکدنصکره قالقمغه دیرلر یعنی سن یره دوشوب قالقمغه سعی قیلدیغك
وقتده بن سکا روحمی فدا ایلرم وسکا دستکیر اولوب سنی خاکدن قالدریرم
سن برشیر رستمسن هله مردانه اول یعنی ارسلان کبی بررستمسن تحقیقا مردانه
اول وفلان دشمنکله جنك وخصومت قیل نه قورقارسن سن خود برمرد دلیرسن
وسکا غالب بوقدر نته کم قریشه دخی (لاغالب لکم الیوم) دیدی وانلره دخی
عملارنی بوکونه تزیین وتسویل ایلدیکه قصه سی اوجنجی دفترك اواخرنه قریب
کفتن شیطان قریش راسرخنده * همچو شیطان درسپه شد صدیکم بیتنك
سرخنده مرور ایلمشدر انده طلب اوانه ﴿ مثنوی ﴾ سوی کفرش آوردزین
عشوها * آن چوال خدعه ومکرودها * چون قدم بنهاد در خندق فتاد *
او بقاها قاه خنده لب کشاد * هی بیامن طمعها دارم زتو * کویدش رورو که
بیزارم زتو * تونترسیدی زعدل کردکار * من همی ترسم دودست ازمن بدار)
آنی بوکونه عشوه لردن وحیله لردن کفرجانبنه کتورر اول مکر ودها چوالی اولان
شیطان دها بونده ظرافت معناسنه در یعنی اول خدعه ومکر وظرافت چوالی
اولان شیطان اول عقلسزی بوکونه لردن کفرجانبنه کتورر چونکم اول نادان

کفره قدم قویه وخندق ناره دوشـه اول شیطـان قهقهه ایله کولمکه لب آچار وقهقهه ایدوب کندیسنه اعتماد ایلین نادانك خندق ناره دوشدیکنه کولر بو کره اول مغرور وفلا کتاب اول فتانِ وغراره دیرهی کل ای بکا بوندن مقدم یاراولان بن سندن طمعلر ورجالر طوترم سن خود بکا بویله زمانده یار ومعین اولسك کرك ایدی شیطان اول مخذوله دیر بوری یوری بن سندن بیزار وبری ام سن کردکار حضرتلرینك عدلندن قورقدك وکافر اولدك بن اول پادشاهك عدلندن قورقرم بندن ایکی الکی کیرو طوت بنـدن سکا درمان یوقدر دیه وبنـه بوکونه توبیخ وتقریع ایلیه نته کم حق تعالی حضرتلری اول غدار ومکار وغرارك مکر وتلبیسندن حکایه ایدوب سوره حشرك آخرنده بیورر (کمثل الشیطان اذقال للانسان اکفر فلما کفر قال انی بری منك انی اخاف الله رب العالمین فکان عاقبتهما انهما فی النار خالدین فیها وذلك جزاء الظالمین (م ی) کفت حق خود اوجدا شد از بهی * تو بدین تزو برهـا هم کی رهی) حق تعـالی حضرتلری دیدی اول مغرور اولان انسان خود بهلکدن سنك مکر کله جدا اولدی وسعادتدن محروم قالدی وبدبخت وشقی اولدی ای ملعون سن بو تزویرلر له قجن قورتلورسن وبن سندن بری ام والله دن بن قورقرم دیمکله بنم عذاب وعقابمدن نیجه خلاص اولورسن ایککز بیله نارده معذب قالورسز دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ فاعل ومفعول در روزشمار * روسیاهند وحریف سنکسار) روز شمارده فاعل ومفعول روسیاهلر وحریف سنکسارلردر فاعلدن مراد بونده شیطان ومفعولدن مراد شیطـانك مغلوبی اولور ولیکن عمل قوم لوطی اشلین وانده مفعول اولنه دخی شامل اولور یعنی اکر شیطان واکر شیطانك مفعولی اولان انسان ایکیسی بیله روز شمارده یوزلری قاره کندیلری سنکسار اولمغه حریفلر ومصاحبلردر که یوم آخرتده دخی انلره رجم اولنور وانلرمی جوملردر (م ی) ره زده ورهزن یقین درحکم وداد * درجه بودند ودر بئس المهـاد * کول را وغول را کورا فریفت * ازخلاص وفوزمی باید شکیفت * هم خروخر کیرا ینجا در کلند * غافلند اینجا وآنجا افلند) یولی اورلمش ویول اوریجی یقینا حکمده ودادده بعد چاهده وبیس المهادده دررلر بئس المهاد محل خبیث معناسنه در یعنی یول اوریجی شیطان وشیطانه مغلوب اولوب کراه اولان انسان یقین بودر که حق تعالینك بونلر حکمنده وعدانده دررلر وحرمان قیوسـنده طوریجیلر وبئس المهاد اولان جای خبیثده قرار ایدیجیلردر کوله وشول غوله که اول کولی الدادی خلاصندن وفوزدن صبر ایتمك کرك شکیفت بوندہ شکیب معناسنه در یعنی شول کول واحمق واول کول واحق الدیان ومغرور ایلین شیطانه یوم قیامتده حق تعالینك عذابنـدن خلاص اولمقدن وفوز ونجات بولمقدن صبر ایلمك کرك که اول کون هرکز عذاب خدادن

خلاص ونجات اولز اس بالضروری صبر ایلمك لازم كاورهم خر وهم خركير بومحلده كلده دررلر بودنياده غافللر واول عالمده افلاردر يعني شيطانه تابع اولان خرلر كبي اولان كسه لری طوتان واوليسان شيطانلر بوعالمده عصيان وطغيان باجغنده دررلر بوعالمده باجقـده اولدقلرندن غافللردر واول عالمده آفللر وزائللردر كه عذاب ايچره هميشه آفل وزائل اولمقدهو بنه عذابي ذوق ايتمكدن اوتری وجوده كلمكده دررلركه هميشه عذاب اليمه كرفتارلردر ﴿ مثنوی ﴾ جزكسانی راكه واكردند ازان

* دربهارفضل آيند از خزان * توبه ارند و خدا توبه پذير * امر او كيرند و اونعم الامير) الاشول كسه كه اندن كيرو دوندبلر خزاندن بهارفضله كلور يعني شول كسه لر ايچون فوز وخلاصدن صبر ايلمك لازم اولمزكه شيطانك فريب وخدعه سندن رجوع ايده لر وخزان موسمی كبي اولان هوای نفسانيدن خلاص اولوب حق تعالى حضرتلرينك فضل ورحمتي بهارنه كله لر توبه كتوره لر خدی تعالى حضرتلری توبه بي قبول ايديجيدر كما قال الله تعالى (هو الذي يقبل التوبة عن عباده و يعفو عن السيئات) اول خدانك امرني طوته لر وحق تعالى حضرتلری نعم الاميردر يعني بوصفتله موصوف اولان كسه لر فوز وخلاص بولورلر وآفل وزائل اولمزلر اما شيطانه اويانلر وامر حقـه مخالفت قيلنلر وبي توبه اولنلر العياذ بالله فوز ونجات بولمزلر ومعذب اولمقدن قورتلمزلر ديمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون برارنداز پشيمانی حنين *

عرش لرزد ازانين المذنبين * آنچنان لرزد كه مادر بر ولد * دستشان كيرد ببالامی كشد * كای خداتان واخريده ازغرور * نك رياض فضل ونك رب غفور) چونكم تائب اولان پشيمانلقدن انين كتوره عرش اعلى مذنب اولنلرك انين وناله سندن لرزان اولور انجلين لرزان اولوركه مادر ولدی اوزره لرزان اولور يعني اناواوغلينك اوزرو ينه نيجه لرزان اولور سـه وناله قيلورسه ونه مرتبه مشفق ومهربان اولورسه مذنبلر دخی انين وناله ايلدكلرنده عرش اعلى انلرك اوزرينه مادركبي مشفق و مهربان اولور انلرك الني طوتر وانلری بالايه ومرتبـهٔ اعلايه چكر بويله ديوكه ای خدای تعالى سزی غرور شرندن كيرو آلمشدر اشته فضل روضه لری واشـته رب غفور غرور فتح غينله شيطانه ديرلر ضم غينله الدانمق معناسـنه اولسه هم جائزدر يعني عرش اعلى لسان ملكوتيه ايله بونلره بويله ديركه ای مؤمنلر وتائبلر خدای تعالى سزی شيطانه الدانمقدن قورتاردی وكيرو آلدی ايمدی اشته سزكچون فضل وكرم روضه لری ودخی غفور ورحيم اولان ربكز حاضردر غم چكمك كه نعمت ابديه وسـعادت سرمديه سزكچون حاصلدر ﴿ مثنوی ﴾ بعـد ازين تان برك

ورزق جاودان * از هوای حق بودنه ازناودان * چونكه دريا بروسايط رشـك كرد * تشنه چون ماهی بترك مشك كرد) بوندنصكره سزه برك ورزق جاودانی

هوای حقدن اولور ناودانندن دکل ناودانندن مراد واسطه وسببدر چونکم دریا وسایط اوزره رشك ایلدی تشنه ماهی کبی ترك رشك ایلدی رشك بونده غیرت معناسنه‌در ومشکدن مراد جسم مرتبه‌سیدر وماهیدن مراد روحدر یعنی ای خطا ومقاصیدن تائب اولان ورجوع قیلن مؤمنلر بوندنصکره سزه قدرت ابدی ورزق سرمدی هوای الهیدن ابر بشور ناودان کبی اولان وسایط واسباب جهتندن چونکم اول دریای وحدت وبحر حقیقت وسایط واسباب اوزره غیرت ایلدی وکال غیرتندن وسایط واسبابی کندویه تشنه اولان وکندیدن واسطه ایله فیض آلان وحیات بولان ماهینك لوکنده محو وازاله قیلدی اول بحر حیاته تشنه اولان ماهی مشك جسمی ترك ایتمدی واسباب ووسایط جهتندن حاصل اولان برك ورزقی قویوب کندی

﴿ روان شدن شهزادهکان در ممالك پدر بعد ازوداع کردن ایشان ﴾
﴿ شاهرا واعادت کردن شاه بوقت وداع ان وصیت را برایشان ﴾

بوسرخ شریف اول شهزاده‌لرك پدرلرینك مملکتلرینه روان اولملری وشاهه انلر وداع ایلدکلرندنصکره سفر قیلملری بیاننده وشاهك اول مقدما ایلدیکی وصیتی وداع وقتنده بونلره اعاده ایلسنك واول وصیتی تکرار قیلسنك بیاننده در بونده شاهدن مراد عقل کل اولور که جمیع عالم آنك ممالکی کبیدر وشهزاده‌دن مراد عقل وروح وقلب اولور وقلعهٔ ذات الصور وهشربادن مراد بو عالم صورت اولور پس عقل وروح وقلب عقل کل شاهنك مملکتلرنی سیروسلوکه متوجه اولسه‌لر جمله سنك سیرنه عقل کل رضا ویرر الا بو هشربا اولان دنیانك سیروتماشاسنه کتمکه رضا ویرمز زیرا عقل وروح وقلب بو ذات الصور اولان دنیانك تماشاسنه مشغول اولسه‌لر کندیلرینی ضایع ایدرلر پس عقل کلك بونلره بو قلعهٔ هشربانك یرندن نهی وتحذیر ایلدیك طریقی اوزره وصیتلری واقع اولمشدرنته کم مظهر عقل کل اولان رسول اکرم حضرتلری کندی امته بو کونه وصیتلر قیلمشدر وهر عصرده اول حضرته وارث کامل اولان شیخ کامل واصل دخی مظهر عقل کل اولمشدر اول هم عقل وروح وقلب شهزاده‌لرینه بو عالم صورتك سیرنه مشغول اولمقدن اوتری قات قات وصیتلر قیلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ عزم ره کردند آن هرسه پسر * سوی املاك پدر رسم سفر * در طواف شهرها وقلعهاش * از پی تدبیر دیوان ومعاش * دستبوس شاه کردند ووداع * پس بدیشان کفت آن شاه مطاع * هرکجاتان دل کشد عازم شوید * فی امان الله دست افشان روید) اول اوچ پسر عزم راه ایلدیلر پدرلرینك املاکی جانبنه رسم سفر اوزره انك شهرلرینك وقلعه‌لرینك اطرافنه وسیرنه

كنديلر ديوانك ومعاشك تدبيرندن اوتري يعني كندي معاشلرينك تدبيرني بيلمكدن ودخي اهل ديوان ايچره تدبير قيلمقدن اوتري اطراف ممالك وجوانب بلادك سيرينه متوجه اولديلركه بوسير وسياحتله تدبير معاشه وتدبير اهل ديوانه وقوف حاصل اولور واحوال عالمي وطباع بني آدمي تتبع ايلمكدن حكومته اهليت كلور واحوال عالمه شعور حاصل اولور انكيچون اكثر سلاطين ماضيه كندي شهزاده لرني سفر وسياحته كوندررلر ايمش تاكم تجارب روزكار ايله واطراف عالمده سير وكذار ايله انلره تدبير ديوان معاش حاصل اوله واحوال عالمه وقوف وشعور كله پس بوشهزاده لر دست بوس شاه ايتديلر يعني پدرلرينك الني اوپديلر وداع قيلديلر پس اول مطاع اولان پادشاه انلره ديدي اي اوغلانلرم سزه وصيتم بودركه هرقنده كه كوكلكز چكر عازم اولكز وهرنه يري قلبكز ديلرسه في امان الله دست افشان وپاي كوبان كيدبكز ومراديكز اوزره بي باك صفاي خاطر ايله سير وسياحت ايديكز ﴿ مثنوي ﴾ غير آن يك قلعه نامش هشربا * تنك آرد بر كلهداران قبا * الله الله زان در ذات الصور * دور باشيد و بترسيد از خطر) اول برقلعه دن غيري كه انك نامي هشربادر كلهدارلر اوزره قبايي اول تنك كتورر يعني هر برقلعه يي سير ايليكز وهر مملكته داخل اولكز الا شول قلعه يه داخل اولميكز وانك سيرينه اشتغال قيلميكزكه انك نامي عقل قپوجيدر اول قلعه تاجدارلر اوزره كيدكاري قبايي طار كتورر وانلري بيله مضايقه يه دوشورر الله الله حقيچون اول ذات الصور اولان قلعه قپوسندن دور اولكز وخطردن قورقكز اول صورتلر صاحبي اولان قلعه ايچره انك سيرينه مشغول اولان كسه لر ايچون چوق چوق خطر واردر پس انك سير وتماشاسندن پرهيز وحذر ايلمك انسانه اولي وانفعدر ديدي ﴿ مثنوي ﴾ روو پشت و برجهاش وسقف و پست * جمله تمثال ونكار وصور تست) اول قلعه نك يوزي وارقه سي و برجلري وسقفي و پستي جمله تمثال ونكار وصورتدر تمثال چوپدن وسنكدن يابلمش صورتلره ديرلر يعني اول قلعهٔ دنيانك ظاهري و باطني وسقفي وزميني جمله نقشلر وصورتلر وشكل وهيئتلردر هرنه جانبنه نظر ايلسك نقوش وصوردن وتمثيلدن خالي دكلدر (مي) همچو آن حجرهٔ زليخا پرصور * تاكند يوسف بناكاهش نظر * چونكه يوسف سوي اومي ننكريد * خانه را پر نقش خود كرداز مكيد * تابهر سو بنكرد آن خوش عذار * روي اورا بيندا و بي اختيار) اول ذات الصور اولان قلعه زليخانك حجره سي كبي صورتلرله هرجانبي طلودر نته كم زليخا چونكم يوسف عليه السلامك كندي جانبنه نظر ايلمديكني كوروب دايه سيله مشاوره قيلوب انك تدبيري اوزره برحجره بنا ايلدي واول حجره نك شش

جهاتنی کندی شکلی ونقشیله طولدردی تاکم یوسف علیه السلام هرنه جانبه متوجه اولسه ناکاه اکا نظر ایلیه چونکم یوسف علیه السلام حضرتلری اول زلیخانک جانبنه باقمدی اول کید ومکر ایدیجی خانه یی کندی نقشیله پرایتدی وشش جهاتنی اول خانه نك کندی تصویریله طولدردی تاکم اول خوش عذار اولان هر جانبه که نظر قیله بی اختیار اول محبوبه انك یوزنی کوره وهرنه جانبه تولی وتوجه ایلرسه انده انك وجهنی مشاهده قیله ﴿ مثنوی ﴾ بهر دیده روشنان یزدان فرد * شش جهت را مظهر آیات کرد * تا بهر حیوان ونامی که نکرند * از ریاض حسن ربانی چرند) دیده روشن اولنلردن اوتری یزدان فرد شش جهاتی مظهر آیات ایتدی یعنی نته کم فردیی نظیر اولان یزدان حضرتلری روشن دیده اولان عارفلردن اوتری بوخانهٔ دنیانك شش جهاتنی کندی آیاتنك مظهری وصفاتنك مجلاسی ایتدی تاکم اول کوزلری نور معرفتله منور اولان عارفلر هر بر حیوانه ونامیه که باقهلر یعنی حیوانات ونباتاتدن واشیا وموجوداتدن هر قنغی شیئه که نظر ایدهلر حسن ربانی روضهلرندن اوتلیهلر وآثار صفات الهیه حدایقندن نیجه میوهلر اجتنا ایلیهلر ونیجه شکوفه دیرهلر بونلر هر قنغی شیئه نظر ایلسهلر (مارأیت شیئا الاورأیت الله فیه) دینلر در ودخی (بیت) جهان مرآت حسن شاهد ماست * فشاهد وجهه فی کل ذرات * دیوسویلینلردر ﴿ مثنوی ﴾ بهر این فرمود با این اسپه او * حیث ولیتم فثم وجهه) بو سپاهه اول پادشاه لم یزل قرآن عظیمده بوندن اوتری حیث ولیتم فثم وجهه بیوردی نته کم سورهٔ بقره ده (ولله المشرق والمغرب فاینما تولوا فثم وجه الله) بیورر یعنی مشرق ومغرب الله ایچوندر پس هرنه یره که توجه ایلسکز انده وجه خدا واردر یعنی انده ذات الله حاضر در (والله واسع علیم) والله تعالی واسع العطادر قوللرینه علیمدر هر حاللرینه بو آیت کریمه نك تحقیق مواضع کثیره ده کرار امرارا مرور ایلمشدر وتوضیح معنای بیت بویله دیمك اولور که اول خالق بیچون بوخانهٔ دنیا ایچره اولان اسلام وعرفان سپاهنه بونکته یی افهام واعلام ایلمکدن اوتری سز هرنه جانبه تولی وتوجه ایلسکز اول محالده وجه الله واردر هیچ بر بر وجه الهیدن خالی دکلدر وهیچ بر شیٔ حضرت حقدن دور وجدا دکلدر هر شیئك وجودنده اول روشن دیده اولان عارف قوللرینك نظرنده حاضردر ﴿ مثنوی ﴾ از قدح کردر عطش آبی خورند * در درون آب حق را ناظرند) قدحدن اکر عطش زماننده بر آب ایچرلرسه درون آبده حقه ناظرلردر یعنی بودیدهٔ دللری روشن اولان سپاه وبصر بصیرتلری کحل معرفتله منور اولان اهل انتباه اکر تشنه لك وقتنده بر کاسه دن بر ایچم صو ایچرلرسه

آنك درونده حضرت حقه نظر ایدرلر که آبده اولان لطافتی وسر حیاتی اندن
کوررلر وآنك مرئی اولمسنی ودفع عطش قیلمسنی حضرت حقدن بیلورلر کذلك
نان یسه‌لردخی هم آنی کورلر ونانك مشبع اولمسنی وسائر اطعمه‌نك دخی لذت
ویرمسنی ودفع جوع قیلمسنی هم اندن بیلورلر که هر شیده مؤثر حقیقی وهر موجودك مرآت
وجودنده متجلی همان اولدر وبوروشن دیده اولان عارفلرك هر بری هر شخصك
وجودنی فی المثل کندیلره برقدح کوررلر وآنك وجودنده موضوع اولان آب تجلیدن
نوش ایدرلر کما قیل (بیت) وکل شخص بدالی انه قدحی * وکل لحظ اراه فهولی
ساقی ﴿ مثنوی ﴾ آنکه عاشق نیست اودر آب در * صورت خود بیند ای
صاحب نظر) اول کمسه که عاشق دکلدر اول آبده دزای صاحب نظر کندی صورتنی
کورر یعنی اول کمسه که عاشق حق اولمیه وجودنی حب الهیده فانی قیلمیه اول کمسه
آبه نظر ایلسه انجق کندی صورتن کورر زیرا آنك کندیسی هنوز دخی موجود
وثابتدر چون آبه نظر ایلسه وکندینك شکل وصورتی آب ایچره منعکس اولسه
اول آب ایچره عکس اوران صورتی کندینك صانور وکندوبی کورر انکچوندر که
وهمی اولان وجودنی فانی ایلمشدر پس شخصی کندینك صاندیغی کبی آب
ایچره مرئی اولان عکسنی دخی کندینك صانور وکندوبی کورر ﴿ مثنوی ﴾
صورت عاشق چوفانی شد درو * پس درآب اکنون کرا بیند بکو * حسن حق
بیند اندر روی حور * همچومه درآب ازصنع غیور) عاشقك صورتی چونکم
اول حقده فانی اولدی پس آبده اول عاشق کیمی کورر سویله یعنی (ان الله خلق آدم
علی صورته) حدیث شریفنك موجبجه حق تعالی حضرتلری انسانی کندی صفاتی
اوزره خلق ایلمشدر چون برعاشق کندی صفات بشریه سنی صفات الهیه ده فانی
قیلسه واوصاف الهیه ایله متصف اولسه وظاهرا وباطنا انك چشم شهودنده اصلا
غیر وسوی قالمسه وآبه وآینه یه نظر قیلسه پس اول آبده وآینه ده کیمی کورر
سویله کورملم آنك خود ظاهرا وباطنا چشم شهودنده اصلا حقدن غیری برنسنه
قالمدی ووجود موهومه سی دخی فانی اولدی پس اول کوردیکی صورتی اول بندر
دیمزکه انده بنلك شائبه سی قالمشدر چونکم بو بیخود وفانی اولان عاشقلر هر قنده نظر
قیلسه همان حضرت حقی کوردکاری مقرر اولیجق قاره کوزلی محبوبلرك یوزندن
دخی حسن حقی کوررلر آبده بوقاره کوزلو محبوبلرك یوزی فی المثل برآب لطیف کبیدر
وحسن الهی برماه منیر کبیدر چون ماه منیر تابان اولسه آنك عکسی آب لطیفه اورر وآب
لطیف ایچره بربدر منیر کورینور عارف اولنلر آب ایچره اول آب منیری کورسه لر ماهك
عکسی اولدیغن بیلورلر وآب ایچره هم همان آنی کوررلر پس بوروشن دیده اولان
عاشقلر آب صافی کبی اولان محبوبلرك چهره دلکشالرینه نظر قیلسه لر آب ایچره ماهی

کوردکلری کبی انلرک چهرهٔ پرصفاسنده دخی غیور اولان خدانک صنعتدن اوتری همان آنک حسن و جمالنی کوررلر زیرا عاشق حق اولان اکر حضرت حقدن غیرینک حسن وجمالنی کورسه و کوردیکی حسنی عوام کبی غیرک بیلسه غیور اولان صانعک عتابنه مستحق اولور واول واحد حقیقی آنی تأدیب قیلور ﴿ مثنوی ﴾ غیرتش برعاشق وصادق قیست * غیرتش بردیو و براستورنیست * دیوا کر عاشق شود هم کوی برد * جبرئیلی کشت وان دیوی بمرد) اول خدانک غیرتی برعاشق و برصادق اوزره در آنک دیو واستور اوزره غیرتی یوقدر یعنی اول پادشاه غیورک غیرتی کندینک عاشق وکندی جنابنک صادقی اولان بربنده سی اوزره در یوخسه آنک حیوان وشیطان اوزره غیرتی یوقدر چون برعاشق صادق بوعالمده اولان محبوبلره نظرقیلسه وآنی حقدن غیری کورسه لابد اول غیور اولان پادشاه اول عاشق صادقنه عتاب وتأدیب ایلر اما بردیو سیرت وحیوان طبیعت اولان کمسه بو محبوبلرك یوزینه نظرقیلسه وآنی غیرکورسه اول دیوسیرت عتاب وتأدیبه مستحق اولمز ومحبوب حقیقی اکا غیرت قیلمز اما دیوسیرت اولان کمسه اکر عاشق حق اولورسه هم کوی سعادتی ایلتدی وطوپ معرفتی میدان عالمدن قاپدی واخذ ایتدی برجبرائیل سیرت اولدی واول دیولك اولدی یعنی جبرائیل سیرت اولوب ملك مقرب مرتبه سنی بولدی واول شیطان خویلری اندن کیدوب فانی ورذائل اولدی واول تبدیل ذات وصفات قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ اسلم الشیطان آنجا شد پدید * که یزیدی شد ز فضلش بایزید) اسلم الشیطان مفهومی اول عاشقلق مرتبه سنده پدید اولدی که بریزید اول معشوق حقیقتك فضلندن بایزید اولدی یعنی حضرت نبی سید الانام علیه السلامك (ولکن الله اعاننی فاسلم شیطانی) بیوردقلری حدیث شریفك مفهومی حق تعالی یه عاشق اولمق مرتبه سنده پیدا اولدی وظهوره کلدی که اول خدانك فضل وعنایتندن بریزید خولو کمسه بایزید سیرت اولدی وعارفلر وولیلر مرتبه سنی بولدی نفس امارهٔ بالسوء مسلمان اولمین شیطان کبیدر که یزید خویلودر اما چون اول یزید خویلو اولان نفس صاحبی عاشق خدا اولسه انك شیطان سیرت اولان نفسی مسلمان اولور وفضل الهیدن اول بایزید حضرتلری کبی ولایت ومعرفت وقربت مرتبه لرنی بولور بو بیت حضرت نبی علیه السلامك (فاسلم شیطانی فلا یأمرنی الا بخیر) بیوردقلری حدیث شریفه اشارت اولور و بو حدیث شریفك شرح وتحقیق بشنجی دفترده در بیان آنکه نوری که غدای جانست سر خنده مرور ایتمشدر انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ این سخن پایان ندارد ای کروه * هین نکه دارید زان قلعه وجوه * هین مبادا که هوستان ره زند * که فتید اندر شقاوت تا ابد * از خطر پرهیز آمد مفترض * بشنوید ازمن

﴿ حدیث ﴾

حدیث بی غرض * درفرج جوی خرد سر تیزبه * ازکیکاه بلا پرهیز به) پس اول شهزاده لرك پدرلری انلره دیدی ای کروه بوکونه معارف سوزی پایان طوتمز آگاه اولك اول قلعهٔ هشربادن وجهلری نکاه طوتك یعنی یوزلر یکزی اول قلعه طرفندن حفظ ایدك واول جانبه متوجه اولماك زنهار اولمیه که هوس سزك بولکزی اوره که ابدی شقاوته دوشرسز یعنی اولمیه که هوا وهوس سزك بولکزی اوره واول قلعه نك سیرنه سزی مایل وطالب قیله اکر هوا وهوس سزك یولکزی اوروب اول ذات الصور اولان قلعه نك ایچنه داخل اواوب سیرنه مشغول اواورسه کز ابدی شقاوته دوشرسز خطا وخطردن پرهیز ایلمك مفرض کلدی ومفسده ومهلکه یه میل ورغبت ایلمکدن اتقا وحذر قیلق هر عاقله واجب ولازم اولدی بندن بی غرض اولان سوزی ایشیدك اکر عاقل ایسه کز بنم سوزومی طوتك وانکله ایش ایدك فرج جو یلقده عقل سرتیز اولق یکدر کیکاه بلادن پرهیز یکدر یعنی فرج جوی اولمقده وطلب راحت وسرور قیلقده عقلك سرتیز اولمسی واحتیاط واهتمام قیلمسی یکدر که بلا وعنا یوصوسندن پرهیز واتقا ایلك اولیدر بهر حال برکسه نك کیکاه بلایه دوشمسی ودوام محنت وعنایه کرفتار اولمسی اکثر فرج وسرور طلبنده ایکن اولور نته کم مرغ دانه یه مایل اولمسه دامدن دخی قورتلور انك دام بلایه کرفتار اولمسی دانه جوی اولدیغندن لازم کلور پس انلره پدرلری بوکونه نصیحت آمیز سوز سویلدی وانلری اول قلعه نك تماشاسندن منع ایلدی (مثنوی) کرنمی کفت این سخن را آن پدر * ورنمی فرمود زان قلعه حذر * خود بدان قلعه نمی شد خیلشان * خود نمی افتادان سو میلشان * کان نبد معروف بس مهجور بود * ازقلاع وازمناهج دور بود) اکر اول پدر بوسوزی انلره دیمیدی واکر اول قلعهٔ هشربادن منع وحذر بیورمیدی خود انلرك جماعتی اول قلعه جانبنه کتمزدی انلرك اسبی اول قلعه یه کتمزدی دیمك هر وجهدر خود انلرك میل ورغبتی اول جانبنه دوشمزدی زیرا اول قلعه معروف ومشهور دکل بلکه زیاد بعید ومهجور ایدی قلعه لردن ومنهجلردن دورایدی نهایت مافی الباب انلرك پدرلری زیاده مشفق ومهربان اولدیغندن انلری خوف وخطر محلنه بلکه دوشمه ر دیو انلره اول قلعه یی ذکر ایدوب اول محل خطردن انلری منع ایلدی ولکن انسانك طبعی آنك اوزرینه مجبول اولدی که هرنه دنکه زیاده منع اولسه اکا حریص وحولع کلدی (مثنوی) چون بکردان منع دلشان زان مقال * درهوس افتاد ودر کوی خیال * رغبتی زین منع دردلشان برست * که بباید سرآنرا بازجست) چونکم پدرلری اول منعی ایلدی انلرك کوکللری اول مقالدن هوا وهوسه وکوی خیاله دوشدی پدرلرینك بوکونه منع ونهیندن انلرك

قلوبنده بر عظیم میل ورغبت بتدی بویله دیو که اول ذات الصور اولان قلعه نك
سرنی و حقیقتنی کیرو اسمتك کرك وآشكارا آنی طلب ایلمك لازمدر کوره لم بو منع
وتحذیرك سری واصلی نه در دیدیلر (م ی) کیست کز ممنوع کردد ممتنع * چونکه
الانسان حریص مامنع) کیمدر که ممنوعدن ممتنع اوله چونکم الانسان حریص
لمامنع در یعنی چونکم انسان منع اولندیغی شیئه حریص ومولعدر قنغی کمسه درکه
ممنوع ومنهی اولان شیلردن ممتنع اوله واعراض واجتناب قیله انلردن دخی ممنوع
ومنهی اولان قلعه نك سرنه حریص اولملری ورغبت قیلملری مستبعد کورلمز واستغراب
اولنمز ﴿ مثنوی ﴾ نهی بر اهل تقی تبغیض شد * نهی بر اهل هوا تحریض شد)
زیرا نهی اهل تقی اوزره تبغیض اولدی اما نهی اهل هوا اوزره تحریض اولدی یعنی
اهل تقوایه برشیدن نهی ایلمك اول شیئك مبغوض ومنفور اولمسنه سبب اولدی اما اهل
هوایه برشیدن نهی ایلمك کویا که اول شیئه آنی تحریض ایلمك اولدی که اهل
هوا هرنه دن منع اولنسه اکا مولع وحریص اولمق مقرردر (م ی) پس ازین
یغوی به قوما کثیر * هم ازین یهدی به قلبا خبیر) پس بو نهی سببندن چوق
قومی بونکله اغوا ایلر هم بوندن بو نهی سببیله قلب خبیره هدایت ایلر نته کم
(یضل به کثیرا ویهدی به کثیرا) آیت کریمه سنك مفهومی اوزره حضرت قرآنده
اولان مثل سببیله چوق کمسه لرك ضلالتنی و چوق کمسه لرك دخی هدایتنی مراد
ایلدی پس بو نهی سببیله دخی چوق قومی غاوی وکمراه قیلر وخبیر اولان قلبی هم
کندی مقصودنه هدایت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ کی رمد از نی حمام آشنا * بل
رمد زان نی حمامات هوا) آشنا اولان کوکرجین نیدن نیچون اورکر بلکه اول
قامشدن هوا کوکرجینلری اورکر یعنی نهی فی المثل قوش بازلرك قوش اورکتدکاری
قامشلر کبیدر بر بامده که حمامه آشنا اوله وا کا انسیت قیله اول قامشدن اورکز اما هنوز
دخی اول بامه آشنا اولمش بر بیکانه حمامه اول بامدن اورکر ومن بعد اول نهی
اولندیغی یره قونمز پس منهیاتله آشنا اولان والفت وانسیت قیلان کمسه دخی
نهیدن وتحذیردن رمیده اولمز بلکه منهی اولان مقامه ینه کلوب ایلر اما نهی
اولان شیئله آشنا اولمین ادنی نفیر ایله اول یردن اعراض واجتناب ایدوب اول
یره دخی اول محله قونمز ﴿ مثنوی ﴾ پس بکفتندش که خدمتها کنیم * بر سمعنا
واطعنا هاتنیم * رو نکردانیم ازفرمان تو * کفر باشد غفلت از احسان تو) پس
شهزاده لر اول شاه پرانتباهه دیدیلر خدمتلر ایلیه لم سمعنا واطعنا اوزره طفونه لم
یعنی سمعا وطاعة دیمکله طوانه لم وخدمتلر قیله لم دیدیلر سنك فرمانکدن یوز
دوندرمیه لم سنك احسانکدن غفلت کفر اولور یعنی سنك امر شریفکدن اعراض
ایلیه لم زیرا سنك احسانکدن غافل اولمق کفران نعمت اولقدر دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾

﴿ لیك ﴾

لیك استثنا و تسبیح خدا * زاعتماد خود بد از ایشان جدا * ذکر استثنا و حزم ملتوی * گفته شد در ابتدای مثنوی) بونلر اگرچه بز سنك فرمانكدن یوز دوندرمیلم و یوز خدمت ایلیلم دیدیلر لیکن خدای تعالینك تسبیحنی استثنا قیلدی و بو استثنانك و حزم ملتوینك ذکری ابتدای مثنوی شریفده ه دینلمش اولدی حزم شدت رایه و زیاده احتیاطه دیرلر ملتوی بونده ه بوکلمش و ایکی قات اولمش معناسنه در و ابتدای مثنویده ترك استثنا ایلمکه بو بیتلرله اشارت قیلمشلردر * ترك استثنا مرادم قسوتیست * نی همین گفتن که عارض حالتیست * ای بسا ناورده استثنا بگفت * جان او با جان استثناست جفت * و ترك استثنانك شرح و تحقیق اول محلده ه مرور ایلمشدر انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ صد کتاب ار هست جز یك باب نیست * صد جهت را قصد جز محراب نیست) یوز کتاب اگر موجود اولسه بر بابدن غیری دکلدر یوز جهته قصد محرابدن غیری دکلدر یعنی دینده اولان کتابلردن اگر نیجه یوز کتاب بر یرده موجود اولسه بو جمله نك نتیجه سی و مفهوم و ماحصلی همان حق تعالی یه اطاعت ایلك و حول و قوتی همان اندن بیلك اولور پس بر بابدن غیری اولمز عند التحری یوز جهته قصد ایلك ینه بر محرابدن غیری اولمز زیرا مقصود قبله یه متوجه اولمقدر چونكم قبله بر اوله و انواع قصددن مقصود هم قبله یه متوجه اولمق که اول صد جهاته تحری ایلمك نتیجه سی بر محرابه متوجه اولمق اولور پس جمله کتب دینیه نك نتیجه سی حق تعالی یه توجه و طاعت ایلمکه چیقار (م ی) این طرف را مخلصش یك خانه است * این هزاران سنبل از یك دانه است) بو طریقلر ایچون آنك مخلصی بر خانه در بو هزاران سنبل بر دانه دندر خانه دن مراد بونده مرتبهٔ الوهیت اولور که (الطرق الی الله بعدد انفاس الخلایق) کلامنك حسبنجه الله تعالی حضرتلرینه خلایقك نفسلری قدر یوللر واردر بو جمله سی اگر سقیم و اگر مستقیم لابد واروب مرتبهٔ الوهیته منتهی اولور بر کسه هر قنغی طریقه ذاهب اولورسه لابد آنك مرجع و مصیری ینه مرتبهٔ الوهیت اولور (کل لدینا محضرون) آیت کریمه سی بو معنایه دلالت قیلور (الا الی الله تصیر الامور) نص شریفی هم بو معنایی مؤید اولور و بو محله مناسب اولان تحقیق و تفصیلی نقش فصوصه اولان شرحزده فص هودیه ده مذکور اولمش و بیان قیلنمشدر انده طلب اولنه و بونده توضیح معنی بویله دیمك اولور که بو جمله طرق مختلفه و مذاهب متنوعه نك مخلصی و منتهاسی بر خانه در که اندن مراد مرتبهٔ الوهیتدر بو طرایق مختلفه و قبایل متنوعه بحسب الظاهر فی المثل بر دانه دن بتمش هزاران سنبل کبیدر نظر حقیقت ایله نظر اولنسه بو جمله سنك اصلی و منشأی بو اولور و بو جمله سی (صنوان و غیر صنوان یسقی بماء واحد) آیت کریمه سنك مفهوم لطیفی اوزره بر فیاضدن فیض آلورو بر آب حیاتدن نشو و نما بولور (بیت) بو باغك گر حقیقتده صویی بر باغبانی بر *

ولی اولمش بو صورتده نیجه دورلو شجر پیدا ﴿ مثنوی ﴾ گونه گونه خوردنیها صد هزار * جمله یك چیزست اندر اعتبار * از یکی چون سیر گشتی تو تمام * سیر شد اندر دلت پنجه طعام) گونه گونه خوردنیلر صد هزاردر اما اعتبارده جمله بر چیزدر یعنی مأکولات متنوعه و اطعمهٔ مختلفه عدد اولنسه نیجه یوز بیك اولور واکنی بو گونا گون اولان نیجه یوز بیك اغذیهٔ متنوعه‌نك نتیجه سی قارن طو یرمقدر پس اعتبارده بو جمله سی شیٔ واحد اولور زیرا چونکم سن بر گونه طعامدن طویه سن و تمام سیر اوله سن سنك گوکلکده اللی دورلو طعام سرد اولور انلرك بر بسنه سنك اشتها ورغبتك قالمز (مثنوی) در مجاعت پس تو احول بوده * که یکی را صد هزاران دیده) نهایت مافی الباب مجاعتده پس سن احول اولمشسن که بری سن صد هزاران گورمشسن یعنی پس سن آچلق وقتنده احول اولمشسن که برحقیقتی صدهزاران گورمشسن که مقصود بو جمله اطعمهٔ متنوعه دن قارن طو یرمقدر سن ایسك آج اولدیغك وقتده گاه شونی و گاه بونی اشتها ایتمکله نیجه یوز دورلو طعام گورمشسن که آنك جمله سنك نتیجه سی همان قارن طیورمقدر ﴿ مثنوی ﴾ گفته بودیم از سقام آن کنیز * وز طبیبان وقصور فهم نیز * کان طبیبان همچو اسب بی عذار * غافل و بی بهره بودند ازسوار * کامشان پرزخم ازقرع لکام * سمشان مجروح از تحویل گام) ابتدای مثنویده اول کنیزك سقامندن دیمش ایدك واول جاریه‌نك خسته اولمسندن بیان ایلمش ایدك وطبیبلردن ودخی انلرك قصور فهمندن وترك استثنا ایلمرندن و بز بو کنیزه که علاج ودوا ایلرز که بزم هر بریمز مسیح عالمدر دیو خودبین اولمرندن سویلمش ایدك که اول طبیبلر بی عذار اولان اسب گبی یعنی انلر شول زمام ولجامسز اولان اسبه بکزر ایدیکه انلر کندی اوزرلرینه سوار اولان حاکمدن غافل و بی بهره ایدیلر حال بوکه انلرك کامی قرع لکامدن پرزخم انلرك سمی تحویل اقدامدن مجروح ایدی اولکی کام دماغ دیدکلر یدر وایکنجی کام آدیم وقدم معناسنه در یعنی اول طبیبلر شول یولارسز اولان فرس گبی ظن ایلرلردی واوزرلرینه راکب اولان فارسدن غافل و بی بهره ایدیلر حال بوکه بونلرك اغزی ودماغی حق تعالینك لجام تصریفی ضربندن پرزخم اولمش یعنی تصرف الهی بونلرك دماغنه تأثیر قیلمش وانك علامت واثری بونلرك دهاننده و باشنده ظاهر اولمش ایدی و بونلرك طرنقلری کثرت تحویلدن مجروح اولمش ایدی نته کم براسبك اوزرنده بر فارس اولسه انی چوق یلدروب دوان قیلسه اول اسبی اوجانبه و بوجانبه دوندروب یلدرمقدن طرنقلری مجروح اولور وانك اثری انك طرنقلرنده ظهوره گلور وکذلك اول اسبك باشنی چوق چکمدن ولجامله انك

اغزنی ضرب ایلکدن انك اغزلرینك ایكی جانبی هم ضرب لكامدن پرزخم اولور پس عاقل اولان اسب بو مرتبه دنصكره كندیسنی بی عذار وبی سوار ظن ایلمز وبن استدیكمی ایلرم دیو سویلمز مكر سواردن غافل اوله واول طبیبلر كبی كندیسنی بی زمام و بی لجام قیاس قیله ﴿ مثنوی ﴾ ناشده واقف كه نك برپشت ما * رایض چستیست استادی نما * نیست سرگردانی ما زین لكام * جرز تصریف سوار دوستكام) اول طبیبلر واقف اولمشلر بویله دیدكاری حالده كه اشته بزم ارقه مز اوزره برچست ورایض واردر استادلق كوستریجی یعنی ریاضت وبریجی واستاد اولان چست وچابك بزم ارقه مز اوزره اشته برفارس واردر بزم سرگردانلغمز بو لكامدن دكلدر یعنی بزم كاه اول جانبه باشمزك دونمسی بزم اختیارمز زمامندن دكلدر دوستكام اولان سوارك تصریفندن غیری یعنی بو بزم سرگردانلغمزدن دكلدر الامرادی دوست طوتیجی فارسك تصریف وتحویلیدر دیدیلر (می) ماپی گل سوی بستانها شده * گل نموده آن وآن خاری بده * هیچشان این نی كه گوینداز خرد * بر گلوی ما كه میكوبد لكد) بزكلدن اوتری بستانلر جانبنه كتمشز اول گل كورنمش واول برخار اولمش یعنی انلر بز شول كمسه لرز كه فی المثل كلدن اوتری بستانلر جانبنه كتمشز اول بزه گل كورنمش واول گل كورنن نسنه بزه دونوب برخار اولمشدر اویله اوایجق بونی بزه بویله كوسترن وبویله ایلین كیمدر هیچ انلره بو اولمدیكه عقللرندن بزم بوغازمز اوزره كیم دپمه اورر دیه لر وبو اغزمز اوزره ضرب لكام ایلین فارس نه كونه فارسدر وبزه نكهبان اولان فارس نه كونه فارسدر دیو سویلیه لر ﴿ مثنوی ﴾ آن طبیبان آنچنان بندهٔ سبب * گشته انداز مكر یزدان محتجب) اول مكر الهیدن محتجب اولان طبیبلر انجلین بندهٔ سبب اولمشلردر بووجه اوزره ازمكر یزدان محتجب طبیبلره مقید اولور محتجب مكر یزدانك صفتی اولوب معنی اول طبیبلر محتجب اولان مكر یزدانیدن انجلین بندهٔ سبب اولمشلردر دیمك اولور محتجب كلمه سی طبیبلره صفت اولوب اول محتجب اولان طبیبلر مكر یزدانیدن مسببی قویوب انجلین بندهٔ سبب اولمشلردر دیمك هم جائز اولور ﴿ مثنوی) گر ببندی در صطبلی گاو نر * باز یابی در مقام گاو خر * از خری باشد تغافل خفته وار * كه نجویی تا كیست آن خفیه كار) اكرسن فی المثل براصطبلده كاونر باغلیه سن كیرو كاوك مقامنده خر بوله سن خفته وار تغافل خرلقدن اولور كه اول خفیه كار كیمكدر تا آنی دیلیه سن یعنی فی المثل اكرسن آت طبله سنه براركك اوكوزی كتوروب باغلیه سن واول اركك صغرك مقامنده صكره برخر بوله سن وآنك یرینه برحماری باغلنمش كوره سن بوخصوصده خفته لر كبی اظهار غفلت قیلق زیاده خرلقدن اولور كه اول كیرلو كار اشلین كیمدر دیمیه سن و بوكونه

نهانی کارایلدیکی جست وجو ایلمه سن ﴿ مثنوی ﴾ خود نگفتی این مبدل تا کیست *
نیست پیدا او مکر افلا کیست * تیر سـوی راست پرانیده * سوی چپ رفتست
تیرت دیده * سوی آهوی بصیدی تاختی * خویش را درصد خوکی یافتی)
خود ای غافل بویله دیمدك بو مبدل تاکیمدر پیدا دکل او مکر افلا کیدر یعنی خود بونی سویلمدك که سنـك کاونر باغلدیغك یره خر کتورن وسنك آخورکبی اولان خانهٔ قلبکده تصمیم ایلدیکك عزمتی فسخ ایلاین وقصد ونیتی تحویل وتبدیل قیلان محول ومبدل کیمدر بو خود پیدا وآشکارا دکلدر مکر که افلا که منسوب برعالی قدر حاکمدر مثلا سن تیرفکرکی صاغ جانبه اوچورمشسن کورمشسن که تیرفکرك صول جانبه کتمشدر یعنی سن تیرعزمتك برجانبه اترسن کوررسنکه برآخرجانبه کیدر پس سنك باطنکده برکسه عزمتلرکی طورمیوب فسخ ایدر حضرت علی کرم الله وجهه عرفت الله بفسخ العزائم دیدیکی قولنك مفهومی اوزره سن دخی الله تعالی یی فسخ عزایم سـببیله بیلمك ممکندر زیرا سن مثلا برآهوجانبنه آنی صید ایلمکلکه چابدك کندیکی برخوکی صید ایلمکده بولدك یعنی برنیك وملیح اولان شیء اولمق جانبنه عازم اولدك و سرعت قیلدك دونوب کندیکی بربد وقبیح اولان نسـنه یی صید ایلمش بولدك سنك عزمتك وقصدك خود اول دکل ایدی (می) در پی سودی
دویده بهر کبس * نارسیده سود افتاده بحبس * چاهها کنده برای دیکران *
خویش را دیده فتاده اندران * در سبب چون بی مرادت کرد رب * پس چرا بدظن
نکردی در سبب) برسود ایچون کبسدن اوتری یلمشسن سوده ایرشممش حبسه دوشمشسن کبس دفینه یه دیرلر بونده کنج نهان مراد اولور یعنی بو مثال آخردخی بودرکه فی المثل سن برنفعك ایزنده دفینه وکنجینه یه واصل اولمقدن اوتری یلمش وسکرتمشسن سود ومنفعته ایرشممشسن بوخود بعض کسه یه اولمشدرنته کم قصه سی عن قریب کاسه کرکدر ومثال آخر غیریلردن اوتری قیولر قازمشسن کندیکی اول قیولره دوشمش کورمشسن یعنی (من حفر بئرا لاخیه وقع فیه) حدیثنك مضمونی اوزره نیجـه کسه لردن اوتری بعض عملار وکارلر حاضرلمشسن کندیکی اول عملاره وکارلره مبتلا کورمشسن سببده چونکم رب العزة سنی بی مراد ایلدی پس نیچون سببده بدظن اولمزسن یعـنی سن برمراده وسیله اولمق ایچون مثلا برسببه تعلق وتمسك ایلدك رب العـالمین حضرتلری چونکم سنی سببده بی مراد ایلدی پس نیچون سبب خصوصنده سوء ظن قیلمزسن ومسبب الاسباب ومفتح الابواب اولان الله تعالی حضرتلرینه متوکل ومعتصم اولمزسن که اول فاعل مختار (واعتصموا بالله) دیو بنده لرینه امر قیلدی پس عاقل اولان فسخ عزائمدن مقصود نه ایدیکنی بیلوب همـان مسبب الاسباب ومفتح الابوابه متوجه اولدی وتوکل واعتصام قیلدی

﴿ مثنوی ﴾ بس کس ازمکسب شه وخاقان شده * دیکران زان مکسبه عریان شده) چوق کسه مکسبدن شاه وخاقان اولمش غیریلراول مکسبه دن عریان اولمش یعنی کسب وسبب مؤثرحقیقی دکلدرا کرکسب وسبب مؤثر حقیقی اولیدی برکسه نك یاپشدیغی کسب وسبب واسطه‌سیله بولدیغی مرتبه‌یه برکسه دخی اول کسب وسببه یاپشوب اول مرتبه‌یی بولوردی مع هذا بویله دکلدر زیرا کورمزمیسن چوق کسه کسبدن شاه اولدی وخاقان اولدی وبرسببه یاپشوب آخر پادشاهلغی وخاقانلغی بولدی برنیچه کسه‌لر دخی شاهلق وخاقانلق کسبنه مشغول اولوب آنی بولمغه کارقیلدی لکن اول کسب وکاردن عریان اولدیلر وفقیرقالدیلر (م ی) بس کس ازعقد زنان قارون شده * بس کس ازعقد زنان مدیون شده) چوق کسه عقد زناندن قارون اولمش چوق کسه عقد زناندن مدیون اولمشدر یعنی چوق فقیر اولمشدرکه اولنمکدن وخاتون آلمقدن قارون اولمش ومال وثروت بولمشدر وچوق کسه‌لر اولمشدرکه اولنمکدن وعورت آلمقدن مدیون اولمش ومغبون قالمشدر اکر سبب مؤثر اولیدی هرکس اولنمکدن قارون کبی اولوردی ویاخود مدیون اولوب مغبون قالوردی خود نفعده وضررده وخیرده وشرده سببك مؤثرحقیقی اولمدیغی هرعارفك معلومیدر ﴿ مثنوی ﴾ پس سبب کردان چو دم خر بود * تکیه بروی کم کنی بهتر بود * ورسبب کیری نکیری هم دلیر * که بس آفتهاست پنهانش بزیر) چونکم قضیه بویله‌درکه پس سبب دم خر کبی کردان اولور یعنی کاه اول جانبه وکاه بو جانبه دینجی وکاه بوقارو حرکت قیلیجی اولور الحاصل برقرار دکلدر آنك اوزرینه اتکا ایلمز ایسك بهتر اولور واکر سبب طوته سن هم دلیرطوتمیه سن که چوق آفتلر واردر آنك زیرنده پنهان یعنی چونکم سبب انقلاب وتحولدن خالی دکلدر اکا اتکا واعتماد ایلمز ایسك اولی وبهتردر واکرسبب طوتارسن وبرسببه تشبث وتعلق ایدرایسکده هم آنی قوی ودلیرطوتمق کرك واکا جان ودل ایله اعتماد واتکا ایتمك کرك زیرا اول سببه اتکا واعتماد ایلمك تحتنده پنهانی چوق آفتلر واردر جمله دن بری مسببدن غافل اولمق وسببی فاعل مختار صانمق ومؤثرحقیقیدن محجوب اولمقدر بونلردن دخی نهانی ماعدا نیجه آفتلر واردر ﴿ مثنوی ﴾ سراستثناست این حزم وحذر * زانکه خررا بز نماید این قدر) بوحزم وحذر استثنا درسر بونده لب معناسنه‌در زیرا که بوقدر خری بز کوستر استثنانك لبی وار وقشری وار لفظله انشاء الله دیمك استثنانك قشری وصورتیدر وقلبله احتیاط واهتمام ایلمك وحذرقیلمق استثنانك لبی وروحیدر پس توضیح معنی بویله دیمك اولورکه بوشدت رأی برشیدن حذرقیلمق وبرکارده احتیاط ایلمك استثنانك لبی وروحیدر زیرا که بوقضا وقدر کاه اولورکه خری بز وکاه اولورکه بزی

خر کوستر چونکم برخری کوره سن بوخر دیو فی الحال قطع ایلمه بلکه قضا آنی
سکا کچی کوستره و بالعکس هم برکچی کوره سن بوکچیدر دیو فوری جزم ایلمه بلکه
احتیاط و جزم ایله اولمیه که قضا آنی خر کوستره که حق تعالی مقلب القلوب
والابصاردر ومحول الاحوال والافکار درکاه ناری نور وکاهی نوری نار کوستر
وکاهی حماری بز وکاهی بزی هم حمار کوستر حاصل کلام جزمدن حزم یکدر که
حزم سر استثنادر (ولا تقولن لشیء انی فاعل ذلك غدا الا ان یشاء الله) آیت
کریمه سنك موجبجه تحقیقا بن شونی شویله ایشلرم دیمك جائز دکلدر
بلکه ظاهرا و باطنا ان شاء الله دیمك لازمدر غافل ایله عاقلك مابیننی ابن عطا بو کونه
فرق ایدوب دیرکه (اذا اصبح الغافل یقول افعل کذا واعمل کذا واذا اصبح العاقل
یقول لادری مایفعل بی ﴿ مثنوی ﴾ انکه چشمش بست کرچه کربزست *
زاحولی اندر دو چشمش خر بزست * چون مقلب حق بود ابصاررا * که بکرداند
دل وافکاررا) اول کمسه نك که کوزنی اول قضا وقدر باغلدی اکرچه کربز
ایسه ده احوللکدن انك ایکی کوزنده خر بزدر یعنی شول کمسه نك که بصر
بصیرتنی قضا وقدر باغلیه وحقیقت کورمکدن منع ایلیه اکرچه اول کمسه عقلده
وادراکده هر نقدر کربز ایسه ده احوللکندن انك ایکی کوزنده حمار بزکبی
کورینور وضعیف وجبان اولان هم کربزکبی کورینور چونکم ابصاری مقلب
حق تعالی حضرتلری اوله دل وافکاری کیم دوندرر یعنی چونکم مقلب القلوب
والابصار همان حق تعالیدر پس قلبی وافکاری اندن غیری تقلیب وتحویله قادر
اولمز انکیچون رسول اکرم صلی الله تعالی علیه وسلم اکثر زمانده لاومقلب القلوب
دیو قسم ایدرلردی ودخی یامقلب القلوب والابصار ثبت قلبی علی دینك دیمکی
ودخی یامصرف القلوب والافکار صرف قلبی علی طاعتك دیو دعا ایلمکی چوق
دیرلردی زیرا بنی آدمك قلوبی اصبعین الهی مابیننده واقع اولمشدر کیف مایشاء
حق تعالی حضرتلری انی تقلیب ایلر وبونك تحقیقی مرارا مرور قیلنمشدر
﴿ مثنوی ﴾ چاه راتو خانه بینی لطیف * دام راتو دانه بینی ظریف) چاهی
سن برلطیف خانه کورر سن دامی سن ظریف بردانه کورر سن یعنی اول تقلیب
الهی وتصریف قضاء ربانینك اثرندن سن حد ذاتنده چاه اولانی برلطیف خانه
و برعالی کاشانه کورر سن ونفس الامرده دام اولنی ظریف بردانه کورر سن
ظرافتی دانه یه اسناد اسناد مجازیدر اول دانه دن مراد صاحب ظرافت اولنی
اشعار ایلمکدن اوتری یعنی برکمسه حد ذاتنده سکا دامدر لکن تقلب الهیدن
سن انك دام اولدیغنی کوره میوب سن انی کندیکه برظریف دانه کورر سن حال
بوکه اول سکا معنیده بند ودام اولمشدر وسنی کندی یه مقید قیلمش وشهود

الهیدن مانع اولمشدر (م ی) این تفسطط نیست تقلیب خداست * می
نماید که حقیقتها کجاست) بو تفسطط دکلدر تقلیب خدادر کوسترر که حقیقتلر
قنده در هر کسك برحقیقتی واردر که اندن مراد انك عین ثابته سیدر و هر اشیانك
دخی البته برحقیقتی واردر حکما اول حقیقته ماهیت غیر مجعوله دیرلر ومشایخ
صوفیه اکا عین ثابته تعبیر ایدرلر و بو عین ثابته نك تحقیقی تائیه قصیده سنك
مقدمه سنده ذکر اولنمشدر تفصیلی انده طلب اولنه تفسطط سوفسطائیلك
ارتکاب ایلمك معناسنه در وسوفسطائیه اوچ نوعدر برینه عندیه و برینه عنادیه
و برینه دخی لاادریه دیرلر بونلره حسبانیه دخی تعبیر ایدرلر بونلر شول فرق
ضاله در که حقایق اشیایی انکار ایدرلر نته کم بو اوچ طائفه نك تحقیقی جلد اولك
اوایلنده قریب وزیر حکایه سنده * درخیالاتش چوسوفسطائیم * بیتنك شرحنده
مرور ایلمشدر انده طلب اولنه وحقیقت اشیایی انکار ایلیوب انکارلری عین ثبات
اولدیغنه دلیل باز ترجیح نهادن شیر سر خنك آخرنده مرور ایلمشدر انده طلب
اولنه وتوضیح معنی بو خری بزوزی خرو بدتری بهتر و بهتری بدتر وشری خیر
وخیری دخی شر وضری نفع ونفعی دخی ضر کوسترمك خدای تعالینك تقلیب
وتصریفیدر سوفسطائیلك دکلدر حق تعالی حضرتلری بویله کوسترر که
حقیقتلر قنده ایسه ظهوره کله که برکسه البته کندی عین ثابته سنك مقتضاسی
اوزره عمل قیاسه کرکدر الله تعالی اول قولنه بعض احوال مختلفه کوسترر پس
انك حقیقتی هر نه کونه حالی اقتضا ایدرسه انی قبول ایلیوب ایشلر وغیری
احوال و اعمالی ترك ایلر (وکل میسر لما خلق له) حدیثی هم بو معنایه دلالت ایلر
* مثنوی * آنکه انکار حقایق می کند * جملگی او برخیالی می تند * او نمی
کوید که حسبان خیال * هم خیالی باشدت چشمت بمال) اول کمسه که انکار
حقایق ایلر اوجمله برخیال اوزره اوریلور اودیمزمی که حسبان خیال هم سکا
برخیال اولور کوزیکی اونمی کوید استفهام اولدیغی اوزره معنی بو درکه
سوفسطائیه دن لاادری دیدکاری فرقه خذلهم الله انلر حسبان خیاله هم برخیالدر
دیرلر وکندی خیال ایلمسنی هم برخیال عدایدرلر بومذهب اوزره بو بیته استفهام
معناسی و یرلمك لازم کلور اما نمی کوید استفهام معناسنه اولمدیغی اوزره معنی
اول سوفسطائیه دیمزکه خیال ظن ایلین هم برخیال اولور سکا سن کوزیکی
آچ وتوضیح بیتین شریفین بویله دیمك اولور که اول سوفسطائیه که حقایق
اشیایی انکار ایلر بالکلیه اوهمان برخیال اوزره طولنور وهر شیئه بلا حقیقة
خیالدر دیوب خیالاتله مختلط اولور اول سوفسطائیه دیمزمی که خیال ظن
ایلین کمسه دخی برخیال اولور سکا سن کوزیکی آچ واکا برخوش باقکه اول

حسبانیه نك مذهبی بودر كه وجه ثانی اوزره معنی اول سو فسطائیه دیمز كه حقایق اشیایی خیال ظن ایلك هم خیال اولور میدی كوز یكی آچوب برخوش باق بوخیال ظنندن قورتلوب حقیقت كاره واصل اوله كوره سن اكر بویله دیدی عالمردن اولور وحقایق اشیایی عین ثابته بولوردی

﴿ رفتن پسران سلطان بان قلعه بحكم الانسان حریص علی مامنع ﴾

بوسرخ شریف سلطانك پسرلرینك اول قلعهٔ هشربا جانبنه الانسان حریص علی مامنع حكمیله بیاننده دركه انسانك طبعی منع اولندیغی اوزره حریص اولور وهرندن نهی قیلنسه اكثرا كا زیاده میل قیلور ﴿ مانند كیٔ خویش نمود یم ولیكن خوی بد تو بنده ندانست خریدن ﴾ بز كندی بنده لكمزی كوستردك ولكن سنك بد خویك بنده الغی بیلدی یعنی بز سنكچون اولان كندی خدمتزی كوستردك وسنك حقكده خدمتزی تمام ادا ایلدك كه مقصود اول خدمتدن و بنده لكدن بابانك اوغوله واستادك شاكرده اولان نصیحتی ومعلمك متعلمه ومرشدك مریده اولان وعظ و پندیدر ولیكن سنك خوی بدك خدمتكار آلمغی وكندوكه نافع اولان خدمتی قبول قیلمغی بیلدی اوبله اولیجق بزبزه لازم اولان خدمتی ادا ایلدك وسكا نافع اولان خیرلی نصح و پندی هم سویلدك اختیار یدك استرسك قبول ایله واسترایسك كندی مرادك هرنه ایسه آنی ایله دیمك اولور ﴿ پس بسوی آن قلعهٔ ممنوع عنه راندند وآن همه وصیتها واندرزهای پدررا زیر پانهادند تادر چاه بلا افتادند ﴾ پس اول شهزاده لر اول ممنوع عنه اولان قلعهٔ ذات الصورجانبنه سوردیلر وآنك سیرنه رغبت قیلدیلر و پدرلرینك اول وصیتلرنی وسپارشلرنی ایاقلری آلتنه قودیلر حتی صكره بلاقیوسنه دوشدیلر واول چاه بلا ایچره زار وسرگردان اولوب شاشدیلر ﴿ ومیكفتند ایشانرا نفوس لوامه الم یأتكم نذیر ایشان میكفتند كریان و پشیمان اوكنا نسمع اونعقل ما كنا فی اصحاب السعیر ﴾ ونفوس لوامه انلره دیدیلر یعنی ملامت كننده وطعنه زننده اولان نفسلر اول شهزادلره سورهٔ ملكده اولان بوآیت كریمه نك مفهومنی ادا ایلدیلر وانلره بویله دیو سویلدیلر كه ای محنت زده لر سزه نذیر كلمدیمی و بوورطه لره دوشمكدن سزه خبر ویرمدیمی وسزی قورقوتمدیمی انلر آغلیوب و پشیمان اوله رق دیدیلر بلی بزه نذیر كلدی و بوورطه لره دوشمكدن بزه تخویف قیلدی وچوق نصیحتلر ایلدی اكر بز اول ناصحك سوزنی اشیدیدك یاخود آنك كلام سعادت انجامن تعقل ایدوب قبول ایدیدك بز اصحاب سعیرعدادنده اولمزدق و بو بلالره كرفتار كلمزدك بوآیت كریمه نك تفسیری دردنجی دفترده

سه ماهی وغدیر حکایه سنده * عقل میکفتش الم یأتك نذیر * بیتك شرحنده مرور قیلدی و برمقدار دخی بشنجی دفترده روباه وشیر حکایه سنده مسطور اولدی اول محللرده طلب اولنه (م ی) این سخن پایان ندارد آن فریق * بر گرفتند از پی آن

در طریق * بر درخت گندم منهی زدند * از طویلهٔ مخلصان بیرون شدند * چون شدند ازمنع ونهیش گرمتر * سوی آن قلعه برآوردند سر) بوذکر اولنان معارفه متعلق سوزلر پایان طوتمز حاصل کلام اول فریق اول منهی وممنوع اولان قلعه دن اوتری طریق طوتدیلر واول قلعهٔ هشربا جانبنه سیر وسفر ایتدیلر واکا داخل اولمق ایچون کتدیلر کویا منهی اولان درخت گندم اوزره گندیلرینی اوردیلر مخلصلر طویله سندن بیرون اولدیلر یعنی حق تعالی حضرتلری آدم علیه السلام ایله حوایی شجرهٔ گندمه تقرب ایلمزدن (فلا تقربا هذه الشجرة فتکونا من الظالمین) دیو نهی ایلدکده نصکره انلر منهی اولان شجرهٔ گندمه گندیلرینی اوردیغی کبی بونلر دخی شجرهٔ گندم کبی منهی عنه اولان قلعهٔ هشربا اوزره گندیلرینی اوردیلر ومخلص اولنلرك مقام ومرتبه سندن طشره اولدیلر چونکم اول ناصح اولان پدرلرینك منع ونهیندن گرمتر اولدیلر وبمولع اولوب رغبت قیلدیلر اول قلعه جانبنه باش یوقاری کتوردیلر وگندیلرینی آخر اول قلعه یه یتوردیلر * مثنوی *

بر ستیز قول شاه مجتبی * تا بقلعهٔ صبرسوز وهشربا * آمدند از رغم عقل پندتوز * در شب تاریك برکشته زروز) مجتبی اولان وبرگزیده کلان شاه پرانتباهك قولنك عناد وخلافی اوزره صبرسوز وهشربا اولان قلعه یه دك پند ونصیحت جمع ایدیجی وحکمت وموعظت سویلیجی عقلك رغمندن اوتری کلدیلر کیجه قرا کولغنده روزدن رجوع قیلدیلر یعنی روز کبی اولان عقل نفیسك پند ونصیحتنی قویوب اکا رغماً شب تاریك کبی اولان نفسلرینك هواسنه اویوب اول حالتده قلعهٔ ذات الصور جانبنه کلدیلر واکا واصل اولدیلر * مثنوی * اندران قلعهٔ خوش ذات الصور *

پنج دردر بحر وپنج سوی بر * پنج ازان چون حس بسوی رنك وبو * پنج ازان چون حس باطن رازجو) اول ذات الصور اولان خوش قلعه ده بش قپو برجانبنه وبش دخی بحر جانبنه ایدی شول وجود انسانه بکزر ایدیکه اول بش بابدن هربری حس صوری کبی رنك وبوجانبنه ایدی واندن بش قپو دخی حس باطن کبی رازجو ایدی یعنی انسانك وجودنك بش حس باطنی اولوب هر بری رازجوی بحر معنا اولدیغی کبی اول قلعه نك دخی بحر جانبنه بش قپوسی وار ایدی بحرك رازنی واحوالنی طلب ایلیجی واول قلعه نك برجانبی دخی حواس خمسهٔ ظاهره کبی بش قپوسی وار ایدی اول بش قپودن انك قومی چیقوب بوزمینده رنك وبویی تماشا ایدرلردی * مثنوی * زان هزاران صورت ونقش ونگار * می شدند

ازسو بسو خوش بی قرار * اول هز اران صورت ونقش ونکاردن برجا نبدن برجانبه خوش بی قرار اولدیلر خوش بی قرار کتدیلر دیمك دخی وجهدر یعنی اول ذات الصور اولان قلعه‌نك ایچنده اولان نیچه بیك صورتلردن ونیچه بیك نقشلردن ونکارلردن حظ الوب بونلرك سیرندن اوتری برجانبدن برجانبه خوش بی قرار کتدیلر و نقوش و صور سیرنه اشتغال ایدوب طرف بطرف سیر ایتدیلر اول قلعهٔ ذات الصوردن مقصود حالا بودنیادر که عقل وروح وقلب شهزاده لری بونك ایچنه کلدکدنصکره بونده اولان نقوش وصورك سیر وتماشاسندن بی قرار اولورلر و بورنك وبونك مست وحیرانی قالورلر ﴿ مثنوی ﴾ ازقدحهای صور کم باش مست * تانکردی بت تراش وبت پرست * ازقدحهای صور بکذر مئیست * باده در جامست لیك ازجام نیست * سوی باده بخش بکشا پهن فم * چون رسد باده نیاید جام کم) صور قدحلرندن آز مست اول تا کم بت یونیجی و بته طاپیجی اولمیه سن بوعالمده اولان صورتلر فی المثل کاسه‌لرکبیدر وهر برصورتك وجودنده موضوع اولان حسن وملاحت وجمال و بهجت وطراوت واطافت و بونلر امثالی اولان صفت وحالت که سبب حیرت عقول و باعث سکرت نفوس وقلوبدر پس باده کبی اولور ایمدی ای مؤمن بوصورت اشخاص قدحلرندن زنهار مست اولمه کور تا کم بت یونیجی وبته طاپیجی اولمیه سن که صورتدن بر بته کوکل و یرمك واندن مست اولوب آنك صانعندن غافل قالمق وآنك خالقنك امرنه مخالفت قیلمق معناده بت یونمق و بته طاپمقدرکه (افرأیت من اتخذ الهه هواه) آیت کریمه سی بومعنایه دلالت ایلر اکرعاقل ایسك صور ونقوش قدحلرندن طورمه کچ نعم اکرچه باده جامده در لیکن جامدن دکلدر عاشق ایسك آنی بی جام ایچ یعنی اکرچه سنی مست وسرخوش ایلیجی حسن وجمال واطف وکمال و بونلرامثالی اولان خصال صورت جامده کورینوراما اول صورجامندن حاصل دکلدر بلکه ساقیٔ حقیقینك تجلیسندن وآثار وصفاتندن صورت جامنده حاصل اولور وعارف آنی بیلور لیکن غافل آنی صورتدن صانور اکرعارف ایسك باده بخش اولان ساقیٔ حقیقی جانبنه دهان جانکی واسع اچ چونکم سکا بادهٔ جانی وشراب روحانی کله کاسه اکسك اولمز مقصود برحظ ولذت و برذوق وحلاوتدر اکراول ذوق ولذت بی صورت کلسون واکرصورت واسطه سیله حاصل اولسون چونکم اول ذوق ولذت سکا حق جانبندن حاصل اوله اکا برجام بولنوردیغك اولور ﴿ مثنوی ﴾ آدما معنیٔ دلبندم بجوی * ترك قشر وصورت کندم بکوی * چونکه ریکی آرد شد بهرخلیل * دان که معز ولست کندم ای نبیل) ای آدم بن دلبندك معناسی ام استه ای آدم بن معنیٔ دلبندم دیمك دخی وجهدر قشری وصورت کندمی ترك ایله چونکم

بر ريك خليلدن اوترى اون اولدى بيل كه اى نبيل كندم معزولدر نبيل عظيم وجسيم معنالرينه در آدمدن مراد بونده آدم زاده در وكندمدن مراد مطلق مشتهاى نفسانيدر وآدمه نسبتله خوب واقع اولمشدر وتوضيح معنى بويله ديمك كلمشدر كه الله تبارك وتعالى حضرتلرى انبيا واولياسى لسانندن آدم اوغلنه سر حقيقتى بو كونه تعليم وافهام ايدوب بيوررلر اى آدم اوغلى هرنقدر دلبند و ارايسه وهرنقدر كوكل باغليجى وروح اليجى شيلر وارايسه لابد بن انك سرى و معناسى ام دلربا اصل بنم بنى طلب ايله سنك مشتهاى نفسك فى المثل پدرك آدمك ميل ايلديكى صورت كندم كبيدر اول كندمه اول آدمى مايل ايدن وانك قلبنى اول كندم جانبنه جذب ايلين خود فى الحقيقه بنم پس سن هم كندى مشتهاى نفسكى صورت كندم كبى فرض ايله و بوقشرى وصورت مشتهاى نفسى ترك ايله وهر شيده همان بكا ناظر اول كه دلبندك ودلربانك همان بنم ديمك اولور (بيت) بكجا شهوت دل مردم ربايد * كه حق كه كه ز باطل مى نمايد * مؤثر حق شناس اندر همه جاى * زحد خويشتن بيرون منه پاى * چونكم حضرت خليل عليه السلامدن اوترى رمال بيابان لطيف اون اولدى اى اولوكسه بونى بيل كه صورت كندم معزول اولدى كندمدن مراد اون اولمق وقوت وغداى جان اولمق ايدى چونكم حق تعالى بغدايسز سزه اون ويرمكه واونسز جان وتنه قوت وغدا ايركورمكه قادر اوله پس عارف بوصورته اعتبار ايميوب هرشيده مؤثر حقيقى اولان حق تعالى حضرتلرنى كورر وهمان انك طالبى اولور ورمالك اون اولمسنك قصه سى برقاچ يرده مرور ايلمشدر تكراره حاجت يوق ﴿ مثنوى ﴾ صورت ازبى صورت آيد در وجود * همچنان كز آتشى زادست دود) صورت وجوده بى صورتدن كلور انجلين كه دود بر آتشدن طوغمشدر يعنى نه قدر صورت وارايسه بو صورتلرك جمله سى صورتسز اولان عالمدن وجوده كلمش وظهور قيلمشدر انجلين كه بر آتشدن دخان طوغمشدر بو صورتلر دخان وعالم معنى كبيدر دخان آتشدن نيجه طوغر ايسه صورت عالمى دخى بى صورت اولان مصوردن اويله طوغر ﴿ مثنوى ﴾ كمترين عيب مصوردر خصال * چون بپايى بينيش آيد ملال) مصور و منقش اولان شيلركه خصالده كمترين عيبى چونكم انى پاپى كورهسن ملال كلور يعنى بو مصور ومنقوش اولان اشيانك عالم صورته نسبتله عيوبنى كورهسن واكا متصل نظر ايركورهسن اندن سكا ملالت وسآمت كلورز يرا كثرت مشاهده قلت حرمته سبب اولور ﴿ مثنوى ﴾ حيرت محض آردت بى صورتى * زاده صد كون آلت از بى آلتى) اما بى صورتلك سكا حيرت محض كتورر صد كونه آلت بر آلتسزدن طوغمشدر بى آلتيده اولان ياوحدت ايچوندر بى صورتيده اولان يامصدريه اولمق مناسبدر

وتقریر کلام بو یله دیمك اولور که چونکم سن برصورتی چوق کوره سن سکا اندن ملال کلور اما صورتسز اولان حضرته هرنه قدرناظراولسك و بی صورت اولان عالمی هرنه قدر مشاهده قیلسك سکا حیرت محض کتورر وسندن ملالت وسآمتی کیدررر وسنی ذوق دائم ومست وهائم مرتبه سنه یتورر نتیجه یوز بیك آلات واسباب برآلتسز اولان صانعدن طوغمش وماده ومدته محتاج اولمین خالق بیچوندن ظهوره کلمش ﴿ مثنوی ﴾ بی زدستی دستها بافدهمی * جان جان سازد مصور آدمی * آنچنان کاندر دل از هجر ووصال * میشود بافیده کونا کون خیال) السزلکدن اللر اورر همیشه جان جان مصور آدمی دوزر انجلین کوکل ایچره وصالدن وهجراندن کونا کون خیال اورلمش اولور یعنی بی دستلك عالمندن که انده اصلا ال وآلت یوقدر اول صانع قدیم دستلر وجارحه لر اورر همیشه صنعتلر اشلیجی دستلری و بازولری بی آلت ایجاد ایدوب وجوده کتورر اول جانك جانی بی آلت آدمی زاده بی مصور دوزر واکا بو یله قد وقامت وخد وصورت و یرر واحسن تقویم اوزره خلق ایدوب مرتبهٔ کماله ایرکورر اول بی دستلك عالمندن اللرك وقوللرك اورلمسی وظهوره کلمسی فی المثل اکا بکزر که کوکل ایچره برنسنه نك هجراندن کونا کون خیال اورباور وکذلك برشیئك وصالندن هم کونا کون خیال ظهوره کلور وحقیقتده قلب ایچره بوانواع خیالاتی خلق ایلین حضرت حقدر هجران ووصال بوانواع خیالاتك وجودنه اورته لقده برآلت ملاحظه در اما مؤثر اثره بکزه مك احتمالی یوقدر ﴿ مثنوی ﴾ هیچ ماند این مؤثر بااثر * هیچ ماند بانك ونوحه باضرر) هیچ برمؤثر اثره بکزرمی هیچ بانك ونوحه ضرره بکزرمی اثردن مراد مثلا کونا کون خیال ومؤثردن مراد هجر ووصالدر و بانك ونوحه دخی اثروضرر مؤثردر لکن بونلر مؤثر مجازیدر ومؤثر حقیقی الله تعالیدر یعنی فی المثل وصال وهجران وضرروزیان مؤثرلردر هجران ووصالدن نتیجه کونه خیال طوغر وضرروزیاندن دخی فریاد ونوحه ظهور ایلر اما هیچ بواثرلره نظر ایله کندی مؤثرلرینه بکزرمی بومقرردرکه بکزه مز کذلك جمیع مصنوعات صانع قدیمدن ظهوره کلمش وانك آثاری اولمشدر اما بو اثرلر هیچ مؤثره بکزه مزلر نته کم بانك ونوحه ضرر وزیانه بکزه مزلر ﴿ مثنوی ﴾ نوحه را صورت ضرر بی صورتست * دست خایند ازضرر کش نیست دست) نوحه ایچون صورت واردر وضرر بی صورتدر ضرر دیده اولنلر ضرردن اوتری اللرین چینرکه اول ضررك الی یوقدر بو بیت اثرك مؤثره بکزه مدیکنی واثرك صورتی اولوب مؤثرك بی صورت و بی دست اولدیغنی طالبه تفهیم ایچون مثل موقعنده دیمشدر فی الحقیقه برآدمه برضرر کلسه اول آدم اول ضرردن اوتری نوحه وفریاد قیلسه اول نوحه وفریادك ظاهر ومسموع اولمسی اعتبار یله

صورتی اولور اما آنك قلبنه تأثیرایلین ضرر وزیانك صورتا الی بوقدر پس اول ضرر وزیانك بی صورت اولمسی انجق بی دست اولمسندن عبارتدر بو خسه مجرد بی صورت اولمسندن عبارت دکلدر که اکثر ضرر وزیانك خود صورتی واردر مثلا نقصان اموال وهلاك زرع وضرع وموت خیل وبغال کبی لکن بوضررلرك الی یوقدر که ضرر دیده اولان کمسه‌یی نوحه وفریاده کتوره بو اعتباریله ضرر بی صورت اولمش اولور ومصرع ثانیده «کش نیست دست» دیملری بو معنایی تأیید قیلور چونکم ضرر بی صورتست دیمکله ضررك بی دست اولمسی مراد ایلدیلر بو مثل من وجه نالایق اولدیغیچون بیوررلر ﴿مثنوی﴾ این مثل نالایقست ای مستدل * حیلهٔ تفهیم را جهد المقل) ای مستدل بو مثل من وجه لایق دکلدر نهایت حیلهٔ تفهیم ایچون جهد المقل درجهد طاقته ومقل فقیره وقلیل البضاعه اولان کمسه‌یه دیرلر جهد المقل فقیرك طاقتی یتدیکی قدر و یردیکی نسنه‌یه دیرلر وتوضیح معنی بویله دیمك اولورکه بزمقصد ما اثری نوحه وفغانه ومؤثری ضرر وزیانه تمثیل ایدوب نوحه‌نك صورتی واردر و ضرر بی صورتدر دیمش ایدك و بوندن مراد آثارك باصورت اولمسنی ومؤثرك بی دست و بی آلت اولمسنی مراد ایلمش ایدك ایمدی ای مستدل بو مثل بو خصوصده من وجه نالایقدر شو اعتباریله که اکثر ضرر وزیان خود هب صورتده در وضرر کلسه اول ضرر کوریلور بو وجهدن بو مثل نالایقدر اما ضرر وزیان بی دست و بی آلت برکسه‌نك قلبنه تأثیرایدوب آنی نوحه وفریاده کتوردیکی اعتباریله لایق اولور طالبه حیلهٔ تفهیمدن اوتری فقیرك طاقتی یتدیکی بوقدردر بونی معذور طوترسن و بوندن مقصود همان بی دست وبی صورت اولان ضرر وزیانك اثری ظاهرایکن کندینك باطن اولمسنی طالبه تفهیم ایلمك ایچون بونی برخوش فهم ایدرسن (م ی) صنع بی صورت نکارد صورتی * تن بروید باحواس وآلتی * تاچه صورت باشد آن بروفق خود* اندر آرد جسم را درنیك وبد) بی صورت اولان صنع الهی برصورت یازر بعض نسخه‌لرده نکارد یرینه بکارد واقع اولمشدر بروید لفظنه لایق ومناسب اولان هم بودر بونسخه اوزره معنی بی صورت اولان صنع الهی بو عالم شهادته برصور تخمنی اکرهماندم تن حواس و برآلتله بتر واعضا وجوارحله وحواس وقوا ایله برجسم شجرکبی کاوب ظهور ایدرتا کم اول صنع الهینك اکدیکی صورت لوح قضاده نه کونه صورت اولدیسه اول صورت کندینك وفق واستعدادی اوزره جسمی نیك وبده کتورر اکر اول صورت معنوی نیك ایسه جسمی نیکه کتورر واکر بد ایسه جسمی هم بده کتورر الحاصل اول اوح میننده نقش اولان صورت هرنه کونه صورت ایسه کندینك وفق ومقتضاسی اوزره بو عالم اجسامده جسمی اکا

کوره تحریك ایلر (م ی) صورت نعمت بود شاکر شود * صورت مهلت بود صابر شود * صورت زخمی بود بالان شود * صورت زخمی بود نالان شود * صورت شهری بود کیرد سفر * صورت تیری بود کیرد سپر * صورت خوبان بود عشرت کند صورت غیبی بود خلوت کند * صورت محتاجی آردسوی کسب * صورتی بازووری آردبغصب) مثلا صورت نعمت اولسه اول انك جسمی شاکر اولور یعنی منعمه حمد وثنا ومیل ومحبت وخدمت وطاعت قیلور اکر مهلت صورتی اولورسه صابر اولور یعنی مراد اولان نعمت آله کلمزسه صورت باغلمزو بلکه مهلت صورتی کوریتورسه بالضروری صابر اولور اکر بر رحم صورتی اولورسه بالان اولور اکر برزخم صورتی اولورسه نالان اولور بالان بالیدن لفظندن صفت مشبهه در اوزایجی ونشو ونما بولیجی معناسنه در یعنی اکر مؤثر حقیقی جانبندن انسانه بر رحم وشفقت صورتی کوریتورسه اول انسانك جسمی اوزایجی ونشوونما بولیجی اولور واکر برزخم صورتی اولورسه اغلیجی وناله ایلیجی اولور اکر بر شهر صورتی اولورسه جسم انسانی سفر طوتر اکر بر تیر صورتی اولورسه سپر طوتر یعنی مؤثر حقیقی طرفندن برشهرك صورتی برکسه نك قلبنه کلوب تأثیر ایلمزسه اول کمسه نك جسمی اول شهر جانبنه سفرایدر واکر مؤثر حقیقی طرفندن بر تیر صورتی کوریتورایسه جسم اکا مقابل سپر طوتر اکر خوبلر صورتی تأثیر ایلرسه عشرت ایلر اکر غیبه منسوب صورت اوله خلوت ایلمز یعنی برکسه نك قلبنه غیب اولمغه منسوب برصورت کلسه وانك در ونه تأثیر قیلسه اول کمسه ناسدن خلوت اختیار ایلر محتاجلك صورتی جسمی کسب جانبنه کتورر بازوورلك صورتی غصبه کتورر یعنی برکسه نك در ونده محتاجلك صورت باغلسه وانك قلبنه تأثیر قیلسه اول صورت فکر انك جسمنی کسب وکاره کتورر وبرکسه نك قلبنده بازوورلك صورت باغلسه وقویلك وزورآورلك انك در ونه تأثیر قیلسه بو بازوورلك صورتی انی بعض ضعیفك مالنی ومتاعنی غصب ایلمکه کتورر برکسه یی غصب ایلر کوره سن انك لوح ضمیرنده بازوورلك وزورآورلك صورتی وار در بونی بیل وبرکسه یی دخی کار وکسبه مشغول کوره سن انك در ونده احتیاج صورتی واردر بونی دخی اثردن مؤثره بو یله استدلال قیل کذا وکذا الی غیرالنهایه (م ی)

این زحد و اندازها باشد برون * داعئ فعل از خیال کونه کون * بی نهایت کیشهاو پیشها * جله ظل صورت اندیشها) بوحددن واندازه لردن بیرون اولور کوناکون اولان خیالدن فعلك داعیسی وتقدیر کلام کوناکون اولان صور خیالیه دن داعئ فعل وعمل اولان بوصور حدلر دن واندازه لردن خارجدر دیمك اولور یعنی زمین قلبه حق تعالی هرنه کونه صورت ذهنیه تخمی اکسه

واوح خياله هرنه كونه صورت مقصودى تحرير ايدرسه اول درونده اولان صورت خياليه جسمك فعلنه داعى اولور وجسم اول صورته موفق حركت وعمل قيلور بوصورت خياليه ايسه حدواندازه دن بيرونديركه خيالاتك انواعى واصنافى چوقدر وبركسه نك درونده اولان خيال وانديشه سنك صورتنى جسمنك فعلندن وعملندن بيلمك وحركت جسمانيه سندن صورت فكريه سنه استدلال قيلمق ممكن وقابلدر زيرا البته اثر مؤثره دلالت ايليجيدر پس نهايتسز كيشلرو پيشه لر جمله سى انديشه لر صورتنك سايه سيدر يعنى بو عالم شهادتده سن نقدر مذهبلر كورر ايسك ونقدر صنعتلره وحرفتلره نظر ايدر كورر ايسك بو جمله سى درونده اولان انديشه لرك صورتلرينك سايه لرى واثرلريدر هركسك صنعتندن انديشه سنك نه مرتبه ده ونه صورتده اولدیغنی بيلمك قابلدر وهركسك مذهبندن وكيشندن صورت فكريه سنه استدلال ايلمك هم ممكندر ﴿ مثنوى ﴾ براب بام ايستاده قوم خوش * هريكى را بر زمين بين سايه اش * صورت فكرست بربام مشيد * وان عمل چون سايه بر اركان بديد * فعل بر اركان وفكرت مكتتم ليك در تأثير ووصلت دو بهم) مثلا بر طامك كنارنده برقوم خوش طورمشلر انلرك هر برينك زمين اوزره سايه سنى كور كه انلرك زمين اوزره اولان سايه لرى هم متعدد وهم متفاوتدر كذلك صورت فكر عالى ومحكم اولان طام اوزره طورمشدر لكن اول عمل سايه كبى اركان اوزره بديد وظاهردر مشيد عالى ومحكم معناسنه در يعنى صور فكريه طام اوزره طوران قوم كبيدر وبو اركان اعضا اوزره ظاهر اولان اعمال وافعال صور فكريه نك ظلالى كبيدر كه اركان اولان اعمالدن صور فكريه نك نه كونه اولدیغنه استدلال ايلمك قابلدر فعل اركان اوزره ظاهر وفكرت باطنده مكتتم ومخفيدر ليكن وصلتده وتأثيرده ايكيسى برى بريله جمعدر زيرا صورت فكريه مؤثر وعمل اركان انك اثريدر اثر مؤثردن جدا دكل بلكه معناده برى برينه متصلدر (مى) آن صور در بزم كز جام خوشيست * فائده او بى خودى و بيهشيست) بزمده اولان صورتلر كه خوشلق جامندندر انك فائده سى بيخودلق و بيهوشلقدر يعنى شول صورتلر كه خوشلق جامندندر بزم صفاده حاصل اولدى اول صورتلرك نتيجه وفائده سى بيخود اولمق و بيهوشلق مرتبه سنى بولمقدر ﴿ مثنوى ﴾ صورت مردوزن ولعب وجماع * فائدش بيهوشئ وقت وقاع * صورت نان ونمك كان نعمتست * فائدش آن قوت بى صورتست) مردك وزنك وملاعبه وجماعك صورتى بو صورتك فائده سى واثرى وقاع وقتنك بيهوشلغيدر كه وقت جماعده اولان ملاعبه نك ومردوزنك اجتماعنك اثرى اول حينده اولان بيهوشلق اولور واول صورت اجتماعيه مؤثرو بوذوق

و بیهشی انك اثری اولور بعض مؤثر خفی ومستور اولوب انك اثری ظاهر واشکار اولدیغی کبی بعض اثر دخی واردر که مخفی ومستور در وانك مؤثری ظاهرواشکارا در مثلا شول صورت نان ونمك که اول نعمتدر انك فائده واثری اول بی صورت اولان قوت بدنیه در نان ونمك مؤثر صوری وقوت بدنیه اثر مخفیدر ﴿ مثنوی ﴾

در مصاف آن صورت تیغ وسپر * فائده ش بی صورتی یعنی ظفر * مدرسه وتعلیق وصورتهای وی * چون بدانش متصل شد کشت طی) مثال آخر

مصا فده یعنی حرب وقتال ظفرلرنده اول صورت تیغ وسپرانك فائده واثری صورتسزلك یعنی ظفردر یاوحدت ایچون اولوب انك فائده سی بر صور تسز که مراد اندن ظفردر دیمك هم وجهدر وکذلك مدرسه ومدرسه یه جسمی تعلیق ایلمك وانك صورتلری مثلا کتاب یازمق وکتاب مطالعه قیلق ومدرسك اوکنده کتاب اوقومق کبی چونکم بو صورتلر دانشه متصل اولدی اول صورتلر طی اولدیکه اول صورتلردن مراد ونتیجه علم ایدی چونکم علم حاصل اولدی اول صورتلر منطوی اولدی ﴿ مثنوی ﴾ این صور چون بندهٔ بی صورتند *

پس چرادر نفی صاحب نعمتند * این صور دارد زبی صورت وجود * چیست پس برموجد خویشش جحود * خوداز ویابد ظهورانکار او * نیست غیرعکس خود این کار او) بو صورتلر چونکم بی صورتك بنده سی درلر پس نیچون بونلر صاحب نعمتك نفینده درلر یعنی بوصورتلر چونکم منعم حقیقی اولان پادشاهك مخلوق و بنده سیدررلر پس بونلر نیچون صاحب نعمت اولان منعملر بنك نفینده اولورلر ونفی اله قیلورلر وغیرك خدمت وعبادتنه مشغول اولورلرنه کم سوفسطائیه حقیقت اشیایی نفی ایدرلر ودهریه حضرت خدایی نفی ایدرلر مع هذا بو صورتلر جیعا بی صورت اولان موجد حقیقیدن وجود طوترو بوجله صورتی ظاهر درکه وجود وحیات وقیامی کندی موجدندن اخذ ایدر پس کندی موجدنه بوانکار ومخالفت ندر خود نظر حقیقت یله نظر اولنسه اول صورتلرك انکاری ظهوری اول موجد وصانعدن بو اور عکسدن غیری دکلدر خود اول صورتلرك بوکاری یعنی سنکه بر نیجه صورتلرده مثلا انکار کوره سن خود اول صورتلرك انکاری ظهوری اول خدادن بولوراول صورتلرك بوکونه کاری وکرداری عکسدن غیری دکلدر که هر منکرك وجودنده اولان انکاری خلق ایلین حق تعالی حضرتلریدر پس منکرك وجودنده اولان انکاری حق تعالینك خلق ایلمسنك عکس واثری اولور وحق تعالینك خلقی وایجادی هم انك علمنه وارادتنه موافق اولور پس هرکسك بنای وجودنده موجود اولان اکر اقراروا کر انکار هرنه ایسه اول صانع قدیمك علم وارادتنك عکسی واثری اولور

﴿ مثنوی ﴾

مثنوی * صورت دیوار وسقف هرمکان * سایهٔ اندیشهٔ معمار دان * کرچه خود اندر محل افتکار * نیست سنك وچوب وخشتی آشکار) مثلا دیوارك صورتی وهرمکانك سقفی معمارك اندیشه سنك سایه سی بیل بهرحال خانه نك سقفی ودر ودیوارنك صورتی معمارك علم واندیشه سنك عکس واثریدر اکرچه خود افتکارك محلنده سنك وچوب و برخشت آشکارا دکلدر یعنی معمار خانه یی وخانه نك در ودیوارنی افتکار وتصور ایلدیکی محلده آشکارا سنك وچوب و برخشت یوقدر لکن اول افتکار وتصورك نتیجه سی سنك وچوب وخشتك بری بری اوزره ترتیب اولنمسی و بنا قیلنمسی اولور چونکم بو مثل معلوم اولدی

مثنوی * فاعل مطلق یقین بی صورتست * صورت اندر دست او چون آلتست * که که آن بی صورت از کتم عدم * مر صورر اروغاید از کرم * تامدد کیرداز وهرصورتی * ازکمال وازجمال وقدرتی) پس فاعل مطلق یقینا بی صورتدر که اول فاعل حقیقینك اصلا برشکل وصورتی یوقدر که اول جسم وجسمانی دکلدر وصورت انك دست قدرتنده آلت کبیدر کاه کاهی اول بی شکل و بی صورت اولان پادشاه کتم عدمدن صورتلر کرمندن یوز کوسترر بونده اولان رویدن مراد وجه صفت الهیدرکه مابعدنده اولان بیت دخی بو معنایی مؤید اولور یعنی بعض وقت اولورکه اول شکل وصورتدن منزه ومقدس اولان فاعل حقیقی کتم عدمدن انك وجه صفاتنی کورمکه قابل ومستعد اولان عالملرك وعارفلرك صورتلرینه کمال کرمندن یوز کوستر تاکم هر برصورت انك کمالندن وجمالندن وقدرتندن برمدد طوته وهرکس استعدادی قدر انك صفاتندن براثر اخذایده هرکس کندیده اولان قدرتی وقوتی وکمالی وجمالی و بونلر امثالی اولان خصالی انك اوصاف علیه سندن المشدر واول فاعل حقیقی هرکیمه بو صفتلرله یوزکوستردی ایسه اول کیمه کندی وجودنده اولان صفتلری همان اول جمیل الصفات اولان پادشاهدن بیلشدر

مثنوی * باز بی صورت چو پنهان کردرو * آمدند ازبهر کددرنك وبو * صورتی ازصورتی دیکر کمال * کر بجوید باشد آن عین ضلال) کیرو بی صورت اولان فاعل حقیقی چونکم وجهنی پنهان ایتدی اول وقتده صورتلر احتیاجدن اوتری رنك و بویه کلدیلر یعنی چونکم شکل وصورتدن منزه ومقدس اولان خدای متعال وجه وصفاتنی صورتلردن نهان ایلسه اول حینده اکثر صورتلر احتیاجلرندن اوتری رنك و بویه کلورلر واسباب وآلاته عرض احتیاج قیلورلر فی المثل بر صورت برغیر صورتدن اکر کمال استرسه اول عین ضلال اولور شو اعتبارله که اول برآخر صورت حد ذاتنده هم عاجز وفقیر ومحتاجدر واصلا برکسه یه اول برشیٔ

ویرمکه و برکسنه یی کماله ایرکورمکه قادر دکلدر وحقیقتده کامل ومکمل ومانع ومعطی وضار ونافع همان حق تعالیدر پس برکسنه مکمل حقیقی یی قویوب کندی کبی برعاجز صورتدن کمال ایستسه واکا عرض احتیاج ایلسه اول عین ضلال اولور ﴿ مثنوی ﴾ پس چه عرضه میکنی ای بی هنر * احتیاج خود بمحتاج دکر * چون صور بنده است بر یزدان مکو * ظن مبر صورت بتشبیهش مجو) چونکم فاعل حقیقی ومکمل معنوی ومانع ومعطی همان حق تعالی حضرتلریدر پس ای بی‌هنر وای بدکوهر کندی احتیاجکی برمحتاج آخره نیچون عرض ایلرسن اول محتاج دیکر نیه قادردر که سندن احتیاجی دفع ایلیه اول کندی نفسندن احتیاجی دفع ایلمکه قادر دکلدر پس اکر عرض احتیاج ایلرایسك اصلا احتیاجی اولمین غنی مطلقه وقادر وقوی اولان حضرته ایله تاکم سندن اول احتیاجی دفع ایلیه وسنی غنی اولمق مرتبه سنه ایرکوره چونکم صورتلر بنده ومخلوقدر آنی یزدان حضرتلرینه سویله اکا صورت ظن ایلمه آنی تشبیهده استمه یعنی چونکم بوصور محسوسه فی الحقیقه بنده ومحتاجدر اول صور محسوسه یی یزدان حضرتلرینه اطلاق ایلمه وآنك صورتی واردر ظن ایلمه وآنی تشبیه مرتبه سنده دیلمه که اول پادشاه مطلق شکل وصورتدن منزه ومقدسدر واصلا آنك مثلی وصورتی یوقدر نته کم (لیس کمثله شیء وهو السمیع البصیر) بیورمشدر اکر بوراده برسؤال اولنورسه بویله دیوکه محققلر حضرت قرآنده بی معنی وزائد اصلا برحرف یوقدر بهر حال زائد شکلنده اولان حروفك هر بری برمعنایه اشارت اولور وبرنکته یی افاده قیلور دیمشلردر اویله اولیجق کمثله ده کاف مثل معناسنه اولور پس بوندن اثبات مثل لازم کلور وبوآنك مثلنك مثلنی نفی قیلور آنك مثلنی دکل بوکا جواب نه‌در اصل جواب بوکه جواب نقش فصوصه اولان شرحمزده فص ادریسیه ده دروبرمقدار دخی جلد ثانینك اوائلنه قریب که مشبه را موحد بیتلرینك شرحنده تحریر اولنمشدر وبعض محلده دخی مناسبتله تحقیق قیلنمشدر اما بونده اجمالا جواب شیخ اکبر قدس سره العزیز حضرتلرینك فتوحاتده یازدقلری اوزره اولدر که اکر کاف زائد اولمز ایسه مثلدن مراد انسان اولور ومعنی انسانك مثلی یوقدر دیمك اولور (وان الله خلق آدم علی صورته) حدیث شریفی حق تعالی انسان کاملی کندی صورتی اوزره خلق ایتدیکنه دلالت قیلور وصورتدن مراد بونده صفت اولور پس بو حدیث شریف (ان الله خلق آدم علی صفته) دیمك معناسنی افاده قیلور پس انسان کامل صفتده حق تعالینك صفته مماثل اولور وشرع شریفده بوحدیث شریفك موجبنجه حق تعالی یه صورت اطلاقی جائز اولور لکن صورتی صفت معناسنه تأویل ایتمك طریقیله پس مؤمن حق تعالی حضرتلرنی بوصورت محسوسه دن

تنزیه ایلتوانی بی شکل و بی صورت بیلمك کرکدرتنه کم بو معناره اشارت ایدوب
بیوررلر * مثنوی * در تضرع جوی ودر افنای خویش * کز تفکر جز
صور نایدبه پیش * ورز غیر صورتت نبود فره * صورتی کان بی توزاید در توبه)
حق تعالی حضرتلرنی اکر استرایسك تشبیه وصورتده استمه بلکه تضرعده
و کندیکی افنا ایلمکده استه زیرا تفکردن ایلرویه صورتلردن غیری کلمز یعنی اکر
حق تعالی حضرتلرنی تصور وتفکر ایلمکله استیه سن لابد قلبك اوکنه صورتلردن
غیری نسنه کلمز بهر حال یا صورت خیالیه و یاخود صورت حسیه کلور که قوت
فکریه وقوت خیالیه نك عالم محسوساتك وعالم خیالاتك وراسنده اولان لامکان
عالمنه سیرو پرواز قیلمسی یوقدر پس اکرحق تعالی یی استرایسك آنی تضرع ونیاز
ایلمکده ودخی نفی خواطر قیلمقده و کندی وهمی ومجازی اولان وجودکی افنا ایلمکده
استه که آنك استمسنك طریقی بودر یو خسه تصورات ذهنیه وترتیب مقدمات
نظریه دن طوغمز الا انجق صورفکریه وخیالیه اول پادشاه مطلق ایسه صورت
فکریه وعقلیه دن منزه ومقدسدر واکرسکا صورت غیریدن زیاده لك اولمیه
برصورتکه اول سنسز طوغرسنده یکدر یعنی واکرفرضی ای مرد عاقل سکا صورت
فکریه وصورعلیه دن غیری زیاده لك بلکه سن زیاده لکی وفضیلتی همان صور
عقلیه دن بوله سن پس شول برصور عقلیه که سنك قلبکده اول سنك تفکرکسز
وتصورکسز طوغرسنك تصنعکسز حضرت حق جانبندن کلوب سنك قلبکده
صورت باغلر اول صورت عقلیه بهتردر وسنك کندی فکرکله حاصل اولان صورت
فکریه دن اول سکا اولی ونافعتردر * مثنوی * صورت شهری که آنجامیروی *
ذوق بی صورت کشیدت ای روی * پس بمعنی میروی تالامکان * که خوشی غیر
مکانست وزمان) برشهرك صورتنه که سن انده کیدرسن ای روی بی صورت
اولان ذوق سنی چکدی روی بونده مکاندن قانیجی وسیراب اولیجی معناسنه در
پس معناده لامکانه دك کیدرسن زیرا خوشلق زمان ومکانك غیریدر یعنی مثلا
فخن سن برشهرك صورتنه چکسك واول یرده اول شهرك صورتنی کورمك ایچون
سیر وسفرایتسك بهرحال اول شهرك صورتنه کتمکدن مرادك برذوق وخوشلقدر
پس ای آب ذوقه وخوش آبه سیراب اولان کمسه اکرنظر ایلسك سنی اول شهرك
سیرنه بی صورت اولان ذوق ولذت چکمش اولور پس معناده سن بی صورت اولان
ذوق جانبنه لامکان عالمنه دك کیدرسن زیرا خوشلق مکانده وزمانده دکلدر
خوشلق اصل مکان وزمانك غیریسنده در * مثنوی * صورت یاری که سوی
اوشوی * از برای مونسی اش میروی * پس بمعنی سوی بی صورت شدی *

کرچه زآن مقصود غافل آمدی * پس حقیقت حق بود معبود کل * کز پی ذوقست
سیران سبل) مثلا بر یارك صورتی که سن آنك جانبنه کیدرسن اکا مونسلکدن
اوتری کیدرسن یعنی بر یارك وغمکسارك جسم وصورتی جانبنه کیدرسن مونس
اولمقلقدن اوتری قصد وعزیمت ایدرسن واول مونسلك حد ذاتنده بر امر
وجدانیدر که معناده بولنور پس معناده سن بی صورت جانبنه کتدك ومعنی عالمنه
توجه ایتدك اکرچه اول مقصوددن غافل کالدك ایسه ده سنك مقصودك بر یارك
خود انسیتی ایسه معنی عالمنده برحالتدرسن آنی صورتدن صانوب معنادن غافل
اولدك ایسه ده بنه سن حقیقتده بی صورت جانبنه ومعنی عالمنه کتمش اولورسن چون
بو مقدمه معلومك اولدی و بو قضیه دن مقصود سکا ظاهر اولدیسه پس حقیقتده
معبودك حق اولور زیرا سیران سبل ذوقدن اوتری اولور یعنی حقیقتده معبود
حقیقیدن غیری هیچ بر معبود یوقدر اکرچه صوَرتا معبود چوقدر کذلك (لاموجود
الاالله) مفهومنجه حقیقتده موجود حقیقی همان الله تعالیدر و (الطرق الی الله بعدد
انفاس الخلایق) قولنك موجبنجه الله تعالی حضرتلرینه طرق مختلفه وسبل متفرقه
عدد انفاس خلایق قدردر و بوجمله طرق مختلفه نك اقومی وسبل متفرقه نك اعدلی
طریق توحید و صراط مستقیم درکه الله تعالی یه وصول بواور لکن طریق
مستقیمه سالك اولنلر سعادته ونعمته واصل اولورلر والله تعالیدن نعمت وسعادت
بولورلر وسبل متفرقه یه ذاهب اولنلر الله تعالیدن نقمت وشقاوت بولورلر وخشم
وغضب حقه مظهر اولورلر پس انلرك مآلی سعادت و بونلرك مآلی شقاوت اولور
و بونك تحقیق نقش فصوصه اولان شرحزده فص هودیه ده مذکور ومسطور
اولمشدر انده طلب اولنه و بوند. توضیح معنی بویله دیمك اولورکه کل عابدك
معبودی و بوجمله ساجدك مسجودی حقیقتده حق تعالی حضرتلریدرکه لااله الاالله
کلمه سنك مفهومی اوزره فی الحقیقه معبود حقیقی همان اولدر واندن غیری شیلر
عبادته لایق ومستحق دکللردر وسبل متفرقه یه ذاهب اولان کسه نك سیرانی بهرحال
بوذوقدن اوتریدر واول ذوقك موجدی حق تعالیدر پس انلر اول ذوقك اکر
موجدندن غافل و بی خبر ایسه لرده ینه حقیقتده اول ذوقك خالقنه وموجدنه توجه
ایدیجی وعبادت قیلیجیلردر پس حقیقتده جمله نك معبودی حضرت حق اولور
وهرشیده تصرف قیلیجی وهر متحرك اولان شیئك ناصیه سنی آخذ اولوب انی
برجانبه تحریك ایدیجی فی الحقیقه همان الله تعالیدر کما قال تعالی فی سورة هود
(مامن دابة الاهو آخذ بناصیتها ان ربی علی صراط مستقیم ﴿ مثنوی ﴾ لیك
بعضی روسوی دم کرده اند * کرچه سر اصلست سرکم کرده اند * لیك آن
سرپیش این ضالان کم * می دهد داد سری ازراه دم) لکن بعضی بوزلری

دم جانبنه ایتمشلردر اکرچه سر اصلدر سری کم ایتمشلردر لیکن اول سر بو ضاللر وکمراهلر اوکنده • سرلك دادنی دم یواندن و یرر سردن مراد بونده معبود حقیقی وعالم معنادر ودمدن مراد معبود مجازی وعالم صوری وسفلیدر که بو مجازی اولان معبودلردر و بو عالم سفلی عالم معنایه ورب اعلایه نسبتله دم منزله سنده‌در وحضرت خدا وعالم معنی فی المثل سر منزله سنده‌در وتقدیر کلام وتعبیر مرام بویله دیمك اولور که هر طریقك نهایتی حضرت حقه منتهی اولور واکرچه کل عابدك معبودی حقیقتده هم حضرت حق اولور لکن بعض طائفه یوزلرنی اسفله ایتمشلر و باطل ومجازی اولان معبودلره عبادت وخدمت قیلمق سمتنه کتمشلردر اکرچه عبادت وخدمت همان حضرت حقه لایق ایدی و اول سر کبی اصل وغیریلر دم کبی فرع و بی اعتبار ایدی اما بو بت پرستلر وحضرت حقدن غیریدن مستلر وانعام و بهایمدن من حیث المرتبه اسفل و پستلر باشی کم و ضایع ایتدیلر و رب اعلایی قو یوب رب ادنی ومعبود بی وفایه خدمت وعبادت ایلمك طریقنه کتدیلر لکن اول باش معبود وشان شریفی جمله‌دن ارفع واعلی اولان مسجود بو کمراهلرك وضاللرك اوکنده • سفلی اولان صورت یواندن عالی اولان معبودلك وسر مرتبه سنده اولان مسجودلك دادنی وفیض وعطاسنی بونلره ویرر و بو کمراهلره فیض و بخشایشی بو دم منزله سنده • اولان معبودلر یوزندن ایرکورر وتوضیح معنی مؤمن وموحد اولنلر همان معبود حقیقی حضرتلرینه عبادت ایدرلر واستعانتی دخی همان اکا حصر وتخصیص ایدرلر وهر نه قدر داد وعطا کلسه همان اندن بیلورلر ومانع ومعطی وضار ونافع همان آنی مشاهده • قیلورلر اما بو بت پرستلر وحضرت حقدن غیریدن مستلر بهرحال بر نقش وصورته عبادت وخدمت قیلورلر پس اول معبود حقیقی داد وعطایی بو کمراهلره دم مثابه سنده • اولان معبودلر یوزندن ویرر و بونلر مرادلرنی کندیلرك صورتده • اولان معبودلرندن ومخدوملرندن رجا قیلورلر بونلره ارباب متفرقه صاحبلری دینور سجن دنیانك اهلی یا ظاهرده و یا باطنده • ارباب متفرقه صاحبی اولمقدن خالی اولمزلر اما موحد اولان عارفلر واحد قهاره ورب اعلایه عبادت قیلمقدن بری کلمزلر (یا صاحبی السجن ءارباب متفرقون خیر ام الله الواحد القهار) آیت کریمه‌سی لسان اشارتله بو مضمونه دلالت قیلور دیمشلر ﴿مثنوی﴾

آن زسر می‌یابد آن داد این زدم * قوم دیکر پاو سر کردند کم * چونکه کم شد جمله جمله یافتند * از کم آمد سوی کل بشتافتند) اول معبود حقیقی جانبنه متوجه اولان موحد واهل معنی اول داد وعطایی وفیض ونوایی رب اعلادن بیلور وهر نه کونه حالت ونعمت کلسه آنی خدادن بیلور و بو مشرك واهل صورت اولنلر اول فیض وعطایی رب ادنادن بولور وصورتده اولان معطی سندن بیلور اما بر غیری قوم

پاوسری کم ایتـدیلر یعنی باش واباغی یتور دیلر وبی سرو بی پااولوب کندیلرینی بی حدو بی نهـایت اولان عالم معنـایه یتوردیلر چونکم بونلرك دیدهٔ شهودندن جمله اغیـار وسـوی کم اولدی جمله بی بولدیلر کم کلمکدن کل جانبنـه سرعت ایتدیلر یعنی چونکم بو بی سرو بی پا اولان اهل توحیدك بصر بصیرتلرندن جمله اغیـار وسوی کم اولدی وغیریت واثنینیت محو وفنـا بولدی جمله نك حقیقتـنی بولدیلر وضایع کلمکدن و یوق اولمقدن قورتلوب کل مرتبه سـنه سرعت قیلوب واصل اولدیلرکه کل مرتبـه سـندن مراد مجمع اسمـاء وصفات اولان مرتبـهٔ الوهیتدرکه اکا مرتبهٔ کل تعبیراولنور

﴿ دیدن ایشان در قصرآن قلعـهٔ ذات الصور نقش روی دختر شاه چین را ﴾
﴿ و بیهوش شدن هرسه ودرفتنه افتادن وتفحص کردن کااین صورت کیست ﴾

بو سرخ شریف اول شهزاده لرك اول ذات الصوراولان قلعه نك قصرنده شاه چینك قزینك یوزینك نقشنی کورملرینك وهراوچی بیهوش اولملرینك وفتنه یه دوشمکلرینك وتفحص وتجسس قیلملرینك بیانـنده در بو یله دیوکه بونقش وصورت کیمك نقشی ونه کونه محبـو بهنك صورتیدر (مثنوی) این سخن پایان ندارد آن کروه * صورتی دیدند باحسن وشـکوه * خو بترزان دیده بودند آن فریق * لیك ازین رفتند در بحر عمیق * زآنکه افیو نشان درین کاسه رسید * کاسهامحسوس وافیون ناپدید) بو مقدم ذکر اولنـان سوزلر پایان طوتمز اول شـهزاده لر کروهی ذات الصـور قلعه سـنك قصری اوزره حسن وشـکوه ایله برصورت کوردیلر شـکوه بونده عظمت معنـاسـنه اولور یعنی زیاده حسن وبهجت وهیبت وعظمتله موصـوف برصورت کوردیلر اول فریق مقدما اکرچه اندن خو بترصورت کورمش ایدیلر لیکن بو صورت جمیله دن بحر عمیقه کندیلر واول نقش چیندن دریای عشـقه دوشـدیلر ترك پاوسر ایتدیلر زیرا که افیون بوکاسه ده ایرشـدی یعنی برکمسـه نك مفتون اولمسـنه وعاشـق اولوب بر صورته تعلق وتعشق قیلمسـنه اول صورتك بغایت جمیله وحسندار اولمسی لازم دکلدرنته کم مجنـون لیلادن اجمل واحسـن صورتلر کوردی اصلا برینـه میل قلمدی اما لیلا برصورتا سیاه چرده دختر ایکن اکا مجنون عاشـق اولدی انکیچونکه اکا ساقی شراب محبتی لیلانك جام وجودندن ایچردی کذلك بونلر دخی چوق صورتلر کورمشـلر ایدی لیکن بونلره اول نقش چینك کاسهٔ تصویرندن کوکنار شراب ایرشدی کـاسه لر محسوس وافیون ناپدیددرافیون بونده افیوندن دوزیلان کوکنـار شرابی معناسـنه درکه بونك سکرتی وحیرتی دانه دانه غدا ایلدکاری افیوندن زیاده در ومراد بونده صورت عشقیدروتوضیح معنی بوذات الصور اولان عالمده صورت کاسه لری پیداوآشکارادر

اماهر صورتك ایچنده موضوع اولان حالت وخاصیت نابدید ومخفیدر کوررسنکه
برکسه برصورتك مجنون ودیوانه سی اولور اول صورته مائل اولان دیوانه یه
صورتا نیجه کسه لر بغض وعداوت قیلور بوندن بیلورسنکه اول صورت
اودیوانه یه پیمانه اولمش واول عاشق دیوانه کندی معشوقنك پیمانهٔ وجودندن
شراب محبتی نوش قیلمش وغیریلر اندن نوش قیلمش وبی بهره قالمشدر (می
کرد فعل خویش قلعهٔ هشربا * هرسه را انداخت درچاه بلا * تیرغمزه دوخت
دلرا بی کمان * الامان والامان ای بی امان) الحاصل قلعهٔ هشربانك کندی فعلی
وخاصیتی عقللری قاپمق وعاشق اولمیلری عاشق وبیهوش ایتمك ایدی پس
بوشهزاده لرك عقلنی یغما ایدوب کندی فعلنی بونلرك وجودنده اظهار ایتدی
بونلرك هر اوچنی ولابلا قیوسنه اتدی کمانسز تیرغمزه هر برینك کوکلنی دیکدی
ای امانسز الامان والامان دوخت اکرچه دیکدی معناسنه در اما بویله محللرده
اوردی وتأثیر ایتدی دیمك اولور یعنی اول محبوبه نك غمزه سی اوقی بونلرك هر برینك
کوکلنه اوردی وامان و برمیوب بونلری مفتون ودیوانه قیلدی حتی بونلرك لسان
حالی الامان والامان ای بی امان اولان غمزهٔ جانان دیمکی ذاکر وتالی اولدی انکیچون
بعضلر دخی (بیت) دین ودل بردند وقصد جان کنند * الغیاث ازچشم خوبان
الغیاث * دیمشلردر ومحبوبلرك چشم وغمزه سندن فریاد ایدوب امان وغیاث
طلب ایلمشلردر * مثنوی * فرنهار اصورت سنکین بسوخت * آتشی دردین
ودلشان برفروخت * چونکه روحانی بود خود چون بود * فتنه اش هر لحظه
دیکر کون بود) کورکه چوق قرونی صورت سنکین یاقدی برآتشی انلرك دین
ودلنده شعله لندردی یعنی بعض کسه لر حجردن بربت موزون دوزوب تمام
شکل وصورتی برمحبوب شکلنده پیدا ایلدکلرندنصکره قرون ماضیه دن نیجه
قرنلری اول صورت سنکین سوزان ایلیوب انلرك دین ودللرینه آتش شوق
اورمش وانلری کندویه عابد وعاشق اولمق مرتبه سنه ایرکورمشدر چونکم
برصورت روحانی اوله خود اول صورت انسانی نیجه اولور انك فتنه سی هرلحظه
دیکر کون اولور یعنی صورت سنکین بربی روح وجامد نسنه ایکن انده بوقدر
جاذبه وفتنه موجود اولیجق چونکم برصورت روحانی اوله ونطقه کلوب نیجه عشوه
وناز قیله اول نه مرتبه فتان اولور ودین ودلی اول نقدر غارت ویغما قیلورمش
انك فتنه سی هرلحظه دکر کون اولور وهر کرشمه وغمزه سیله نیجه عاقلی مجنون
ونیجه هوشیاری مفتون ایلر * مثنوی * عشق صورت دردل شهزادکان *
چون خلش میکرد مانند سنان * اشك می بارید هریك همچو میغ * دست می
خاید ومی کفت ای دریغ * ماکنون دیدیم شه زاغا زدید * چند مانسو کندداد

آن بی ندید) صورت عشق شهزاده لرك كوكلنده مانند سنان باتمق ودورتمك ایلدی یعنی اول كوردكاری صورت جمیله نك عشقی بركسه نك وجودنه نیزه نیجه باتوب تأثیر ایلرسه بونلرك وجودنه هم انك عشقی كلوب او یله تأثیر ایتدی بونلر اول حالت فتنه بی چونكم كندیلرده كور دیلر هر بریسی سحاب قطرات امطاری یاغدردیغی كبی كوزلرندن باران اشكی یاغدردیلر وحسرت یوب هر بری زیاده ندامتدن دریغ دیدی والنی چیندی هر بری دیدیلر كه پرشمدی كوردك اماشاه ابتدادن كوردی حتی اول بی ندیدو بی نظیر اولان شاه بزه بوخصوصده نیجه سوكندلر و یردی والله والله زنهار اول جانبه كتمك دیو آند وروب وصیتلر ونصیحتلر قیلدی بونده شاهدن مراد عقل كل شاهی وشهزاده لردن هم عقل وروح وقلب شهزاده لری اولور كه عقل كل مظهری اولان نبوت تختنك شاهی قلب وروح وعقل بو ذات الصور اولان دنیایه كلزدن و بونك ایچنده اولان صورتلردن برصورته مبتلا اولمزدن اول چوق وصیتلر ونصیحتلر ایلمش وهر نبی دخی الله بودنیاده اولان صورتلردن برینه مبتلا اولمكز دیو سویلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ انبیارا حق بسیار ست ازآن * كه خبر كردند از پایان مان * كانچه می كاری نروید جز كه خار * ورن طرف پری نیابی جز مطار) انبیای عظامك خلق اوزره حقی چوقدر اول جهتدنكه بزه پایاندن خبر ایتدیلر بزم پایانمزدن خبر ایتدیلر دیمك دخی جائزدر بو وجه اوزره پایان مان لفظنه مضاف اوقنور وانبیای عظام علیهم السلام بزه پایان كاردن بویله دیو خبر و یردیلر كه ای بنی آدم شول نفسانی وشهوانی اولان تخمی كه بودنیا مزرعه سنده اكرسن انك محصولی خاردن غیری بترز وخاردكن خاردن غیری میوه اجتنا ایتمزو بوطرفه اوچه سن اندن غیری مطار بولمزسن یعنی بو نفسانی وشهوانی اولان جانبه هرنقدر اوچه سن اندن اوته محل طیران بوله مزسن و بوطرفدن كچوب ومقصود روحانی طرفنده پرواز قیله مزسن ﴿ مثنوی ﴾ تخم ازمن بر كه تاربعی دهد * باپرمن پر كه تیرآن سو جهد) تخمی بندن آل كه تا بر ربع و یره بنم قنادمله اوچ كه تیر اول جانبه صیچرایه یعنی هر برنبی كندی امتنه بویله دیر باخصوصكه افضل جمیع انبیا اولان سید المرسلین صلی الله علیه وسلم حضرتلری كندی امتنه بوكونه نصیحت ایلروا كاوارث اولان هر بر ولی دخی مریدنه بو یله سو یلر ای طالب كندی بلدیككی واكلدیغكی ترك ایله تخم علمی وعملی بندن آل وبنم دیدیكم یره اك تاكم اول تخم بر محصول و یره والا سنك كندی بلدیكك اوزره استدیكك یره عمل تخمنی اككك اصلا نتیجه ومحصول و یرمز اكر جانب حقیقتنه پرواز ایتمك وتیر همتكی آتمق استرایسك بنم قنادلرمله اوچ تامنك تیر همتك اول

حقیقت طرفنه صحرایه وسهم فکرتك هدف مقصوده اصابت قیله اکر بنم پروازم
الله او چمز ایسك اول طرفه کچمکه قادراوله مزسن ﴿ مثنوی ﴾ توندانی واجبیٔ
آن وهست * هم تو کوبی آخران واجب بدست) سن آنك واجبلکنی بیلمزسن
وهستلکنی بیلمزسن هم سن دیرسن آخر اول واجب اولمشدر واجبی ده اولان یامصدر یه
در آن لفظنه مضافدر وآن لفظی بیت اولده اولان آن سودیو اشارت ایلدکاری
حقیقت طرفنه راجع اولور وهست لفظی هستی آن تقدیرنده اولوب واجبی آن اوزره
معطوف اولمقده جائزدر و یاسز وهست آن تقدیرنده اولمقده جائزدرکه لابد قرینهٔ
کلام بونلردن برینی اقتضا ایدر وتوضیح معنی انبیا علیهم السلام اسانندن بویله دیمك
اولورکه ای طالب سن اول طرف حقانیتك وجناب یزدانیتك واجبلکنی وموجودلکنی
بیلمزسن یعنی آنك واجب الوجود اولدیغنه وموجود حقیقی اولدیغنه شمدی واقف
اولمزسن اما آخرسنك تیرفکرتك حقیقت مرتبه سنه ایردکده آخر هم سن دیرسن
اول واجب الوجود اولمشدر و بن ممکن الوجودم که بنم هر وجهله قیامم همان
آنکله در واصل موجود اولدرکه بن فانی ومتلاشیم و بنم وجودم مجازی وامر
اعتباریدر بن خود همیشه آنکله زنده وآنك ارادت وقدرتیله پوینده وآنك امریله
کوینده وآنك اعلامیله دانده وآنك صفتیله دارنده وکیرنده یم والحاصل بنده
هرنه وارایسه همان آنکدر اول خود حقیقتده بنم و بن فی الحقیقه فانی یم دیرسن
﴿ مثنوی ﴾ اوتوست امانه این آن توست * که در آخر واقف بیرون شوست)
او فی الحقیقه سندر اما بوسن اول سن دکلدرکه آخرده طشره اولمغه واقفدر یعنی
اول واجب الوجود من حیث الحقیقه سندرکه سنك ذاتك وصفاتك آندن حاصلدر
و بوسنك مجازی اولان سنلکك اول حقیقی اولان سنلك دکلدر وسنك مجازی اولان
وجودك وجود وهمی وامر اعتباری قبیلندندرکه سن بووجود مجازی حیثیتندن
ممکن الوجودسن که آخر بووجود مجازیدن بیرون شو اولمغه وخلاص ونجات
بولمغه واقف وعارف اولورسن ولابد بوممکن الوجودی افنا قیلورسن واول
واجب الوجودی مشاهد اولورسن (بیت) چو ممکن کردا مکان برفشاند *
بجز واجب ذکر چیزی نماند * دیمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ توی آخر سوی
توی اولت * آمدست از بهر تنبیه وصلت) سنك سنلکك اول سنلکك جانبنه
سکا تنبیه وصله دن اوتری کلمشدر انسانك ایکی ذاتی واردر بری مجازی وآخری که
بو ذات هم بحسب الظاهر مخاطب اولور و تکلم قیلوب انادیر لکن بوکا انائیت
موهومی ومجازی دینور و برذاتی دخی واردرکه اول حقیقی واولیدر اکا عین ثابته
دینور اصل مخاطب حقیقی وانسانك حقیقتی اولدر توی اول دیدکلرندن مراد
بومخاطب حقیقی اولان عین ثابته مراد اولور وتوی آخر دیدکلرندن مراد بوذات

مجازی وصورت جسمانی اولور وتقریر کلام بویله دیمك اولورکه ای انسان آخری سنلکك ومجازی اولان بنلکك سنك اولکی اولان سنلکك وحقیقی اولان بنلکك جانبنه سکا تنبیهدن اوتری وسنی اکا اولاشدرمقدن اوتری کلشدرتا کم بومجازی اولان وجودکله اول حقیقی اولان ذاتکی بیلك وآنکله آشنا اولمق سمتنه سالك اوله سن واندن متنبه اولوب آنی بیله سن وآگاه اوله سن سنك اصل حقیقتك اولدر وبوآخرده اولان ذاتك مجازی وعارضیدر بوجسمانی اولان ذاته توی آخر تعبیر ایلملری وعین ثابته یه توی اول دیملری انکچوندرکه عین ثابته هرکسك مبدأ ومنشأیدر وانسانك ازلی واولی اولان ذاتی اولدر وآخر مراتب وجود مرتبهٔ انسانیت وعالم طبیعتدر پس بو بشریت وجسمانیت مرتبه سی عین ثابته یه کوره توی آخر اولور واول اول برذات کبی وبوآنك سایه سی کبیدر وبومجرد اکا تنبیه وصله دن اوتری کلش وآنك مقتضیاتنه واسرارنه آینه اولمقدن اوتری ظهور قیلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ توی تودردیگری آمد دفین * من غلام مرد خودبینی چنین) سنك تولکك برغیریده دفین کلدی بن بربویله خود بینك غلامیم یعنی ای انسان سنك حقیقی اولان سنلکك وازلی اولان بنلکك مجازی وعارضی اولان سنلکده مدفون کلدی ومخفی اولدی وبوسنك مجازی اولان وجودك وکندیلکك ظاهر وآشکارا اولدی اکر بومجازی اولان وجودکی کوریجی وبونك سیرت وخاصیتنی کوستریجی اولورسك بین الانبیا والاولیا مذموم ومعیوب اولورسك وعند المحققین فرعون ونمرود صفتلریله اتصاف قیلورسن اما اکر اول حقیقی اولان ذاتکی کوریجی وآنك خاصیاتنی واسرارنی کوستریجی اولورایسك انبیا علیهم السلام واولیای کرام قتنده مقبول وممدوح اولورسن وبوکونه خود بین وخود نما اولمقدن انلرك مغبوطی ومحبوبی کاورسن که من غلام مرد خودبینی چنین بیوردقلری بویله خود بینه اول صاحب دولتك زیاده رشك ورغبتی اولدیغنی اشعار ایلر (م ی) آنچه درآینه می بیند جوان * پیراندرخشت بیند بیش ازآن) اول نسنه یکه جوان آینه ده کورر پیراندن اول انی کرپیج ایچره کورر پیردن مراد کامله ایرن وحقیقت کاری کورن عارفلر اولور وجواندن مراد عرفانده نقصانی اولان وحقیقت کاری کورمین بلکه هرشی صورت باغلیوب وهرحال ظاهر وآشکارا اولدقدنصکره کورن کسه لر اولور یعنی اول صورت حالی که ناقص المعرفه اولان یکیتلر آینه ده کوررلر وتمام صورت باغلیوب ظاهر اولدقدنصکره مشاهده قیلورلرسه واصل وعلم ومعرفتده کامل شول مرتبه حقیقت بین اولورلرکه انلر اول صورت حالی وجودلری آینه سنده کوردکلرندن مقدم خشت کثیفده کورر یعنی دخی اول حال هنوز ظلمت وکثافت عالمنده مستور ونابدید ایکن آنی مشاهده ومعاینه قیلورلرکه کم

شاه جهان ومعدن علم وعرفان اول شهزاده لرك نتيجهٔ حالنى وخاتمهٔ اعمالنى مقدم كوردى وانلره وافر وصيتلر ونصيحتلر ايدوب اول بلالردن وعنادلردن خبرلر كوردى اما انلر تاباشلرينه كلمينجه وآينهٔ وجودلرنده اول حالتلر محسوس وظاهر اولمينجه كورمكه قادر اوله مديلر نتهكم بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ زامر شاه خويش بيرون آمديم * باعنايات پدر باغى شديم * سهل دانستيم قول شاه را * وآن عنايتهاى بى اشباه را * تك درافتاديم درخندق همه * كشته وخستهٔ بلابى ملحمه) چونكم اول شهزاده لرك باشنه بو بلالر كلدى وانلر كندى وجودلرى آينه سنده بو صورت حالى كوردى ومشاهده قيلدى هر برى كندى كناهنه وتقصيرنه معترف اولوب ديديكه بز كندى پادشاهمزك و پير ومقدامزك امرندن بيرون كلدك و پدرك عنايتلرينه باغى اولدق وآنك وصيت ونصيحتن طوتميوب امر شريفنه مخالفت قيلدق اول پادشاه عادلك قول شريفنى ودخى اول بى اشباه اولان عنايتلرنى سهل بيلدك بى اشباه بى مثال معناسنه در يعنى اول شاه پر انتباهك قول شريفنى وامر لطيفنى سهل بيلدك وآنك بى امثال و بى اشباه اولان عنايتلرنى دخى خوار وحقير عد ايلدك اشته دوكليمز بلا وعنا خندقنه دوشدك ملحمه سز بلانك خسته وكشته سى اولدق ملحمه جنكه و جنك يرينه ديرلر يعنى بونلر كناهلرينه وخطالرينه مقر و معترف اولوب بوكونه سويلديلر كه اكرچه بز شاه عاقلك قول شريفنى سهل بيلدك اما كورشمدى جنك وجدالسز خستهٔ بلا وكشتهٔ ولا اولوب خندق محنت وعنايه دوشدك ومحنت زده اولوب و فلاكتلرده قالوب شاشدق ديديلر بوند . عقل كل شاهى اولان نبى كريمك قول شريفنى سهل طوتن وشرع شريفنه تهاون ايدن كمسه لرك عاقبت بر بلا خندقنه دوشمسنه و عاجز قالوب شاشمسنه اشارت واردر مؤمنه لايق اولان اول حضرتك امر شريفنه تعظيم ايتمك وآنك بيورديغى يوله كيتمك ونهى ايلديكندن اعراض واجتناب قيلمق وعقل وكياستنه مغرور اولمقدر تاكم صكره پشيمان اولميه و بلايه دوشدكده عاجز قالميه (م ى) تكيه برعقل خود و فرهنك خويش * بودمان تا اين بلا آمد بپيش * بى مرض ديديم خويش و بى زرق * آنچنانكه خويش را بيمار دق * علت پنهان كنون شد آشكار * بعد ازآن كه بند كشتيم وشكار) كندى فرهنكمزه و عقلمزه اتكا ايلمك اولدى تاكم بو بلا اوكه كلدى كنديمزى مرضسز ورقسز كوردك انجلين كه دق بيمارى كندو يى كوررق كسررا ايله بندهلكه ديرلر ودق كسر داله بر كونه مرضدركه اكا تركجه كوزلجه ورم ديرلر اكا مبتلا اولان كمسه كنديسنى صحيح المزاج صانور اما كتد يكچه هلاكه مشرف اولور و بركون خبرى يوق ايكن دوشوب اولور كوركه علت پنهان شمدى آشكار اولدى اندنصكره كه بند وشكار اولدق يعنى اول

شهزاده‌لر بلایه دوشدکدنصکره کندی جرملرینه وقصور فهملرینه معترف اولدیلر ومرشد ورهبردن معرض اولمنك واکا مخالفت قیلمنك سوء خاتمه سنی وقبح نتیجه سنی مشاهده ایلدکلری حینده بری برلرینه بویله دیدیلرکه ای اخوان بزم کندی عقلمز اوزره اتکا واعتماد ایلمك وار ایدی حتی بو بلا بزم اوکومزه کندی عقلمز ورأیمزه اعتماد ایلدیکمز ایچون کلدی بز اول طبیب الهینك قتنده ایکن کندیمزی دق خسته لکنه مبتلا اولان بیمار کبی بی مرض کوردك وآزاد وحرروز برکسه‌نك اسیر و بنده سی دکلز دیدك مکر اول زمانده بزم باطنمزده علت معنوی ومرض روحانی وارایمش اول علت نهانی شمدی بوصورت جیله واسطه سیله تمام بوکا بنده وشکار اولدقدنصکره پیدا وآشکار اولدی دیدیلر وایتدکلرینه پشیمان اولوب وافر غم یدیلر ﴿مثنوی﴾ سایهٔ رهبر بهست ازذکر حق * یك قناعت به که صداوت وطبق * چشم بینا بهتر ازسیصد عصا * چشم بشناسد کهررا ازحصا) سایهٔ رهبر ذکر حقدن یکدر برقناعت صداوت وطبقدن یکدر یعنی ای کندی عقلنه وذکاوتنه اعتماد واتکا قیلان وبکا مرشد ورهبرلازم دکلدر بن عقل وادراکله طریق حقه کیدرم وحق تعالی یی ذکر ایدرم دین کمسه زنهار غافل اولمه وکندی عقل ورأیکه اعتماد واتکا قیلمه مرشد ورهبرك سایهٔ هدایتی وظل سعادتی سکا کندی باشقه باشکه ذکر قیلمقدن ومقتضای عقلك اوزره طریق حقه سالك اولمقدن انفع واولیدر آزنسنه یه قناعت ایلمك یکدرکه یوز درلو اوت وطبقلر اوله قناعت قیلمق ورهبرك خدمتنده اولمق سالکی سعادت ابدیه یه وراحت سرمدیه یه ایرشدیرز امالوت وطبقه مایل اولمق ورغبت قیلمق چاه شهوته وخندق معصیته دوشورر خلاصهٔ کلام چشم بینا اوچ یوز عصادن بهتردر زیرا کوهری حصادن کوراکلمز عصادن مراد بونده عقلله استدلال ایلمکدر حصادنکر بزه‌لره دیرلر یعنی بو طریق الهیده برعاقل ودانا وچشم دلی بینا اولان کامله اقتدا ایلمك اوچیوز عقلله استدلال قیلمق وسالك راه اولمقدن بهتر ونافعتردر انکیچونکه کوهری حجر ومدردن فرق وتمیز ایلین چشم بینادر مجرد عقل جزو بنك بو ولده فائده سی اولمز وکندی عقلنه اعتماد قیلان مقصوده وصول بولمزکرکدرکه برحق باطلدن وعالمی جاهلدن وعاقلی غافلدن فرق وتمیز ایلین بصر بصیرت صاحبنه اقتدا اولنه وآنك بیوردیغی اوزره عمل قیلنه والا مجرد عقلله سلوك ایلین چوق آفته مبتلا اولمق مقرر اولور ﴿مثنوی﴾ درتفحص آمدند از دهان * صورت که بود عجب این درجهان * بعد بسیار تفحص درمسیر * کشف کرد آن را زرا شیخی بصیر * نه ازطریق کوش بلکه ازوحی هوش * رازها بد پیش او بی روی پوش) اول شهزاده‌لر اندوهلرندن تفحص وتجسس ایلمکه کلدیلر عجب بونقش جهانده کیمك صورتی اوله دیو وبوکوردیکمز

صورت حسنه عجبانه کونه محبوبه‌نك نقشیدر دیو وافر تفحص ایلدیلر بسیار
تفحص نصکره مسیرده اول رازی برشیخ بصیر کشف ایلدی یعنی بوشهزاده‌لر
اول تصویرك صاحبنی وافر تجسس وتفحص ایلدکلرندنصکره بر بصیر شیخ کامل مسلك
ومسیرده انلره بوسرورازی کشف ایلدی اما کوش جانبندن دکل بلکه هوشه
متعلق اولان وحی جانبندن زیرا رازلر آنك اوکنده بی‌روی پوش ایدی یعنی اول
پیر بصیر اول سرورازی بونلره اشتمك ونقل ایتمك یولندن کشف ایلدی بلکه عقل
وروحه متعلق اولان الهام الهی واشارت ربانی یولندن کشف وعیان ایلدی که
اول کاملك اوکنده وجوه اسرارك حجاب ونقابی یوق ایدی ورویِ راز اکا بی پرده
چهره کشا اولمش وظهوره کلمش ایدی اعلم یااخی حضرت مثنویٔ شریفك دأبی
بودرکه صورت حکایتی نقل بیوررلر ایکن برسبیل رموز وکنایه اندن برآخر معنی
مراد ایدرلر وانده اولان ابیات وکلماتله برآخر نکته ورازه ایما واشارت قیلرلر بونده
شهزاده‌دن مراد عقل وروح وقلب اولور نته‌کم برقاچ کره بیان اولندی وشیخ
بصیردن مراد برعالم ودانا وعارف وبینا مرشد کامل اولور وشهزادهٔ چیندن
مراد چین حقیقت شاهنك زادهٔ روحی اولان بکر معنوی ومخدرهٔ روحانی اولورکه
علم لدنی اندن عبارتدر واول بکر معنی وعلم لدنینك بوذات الصور اولان دنیاده نقش
وتصویری حضرت نبی علیه السلامك ویاخود اکا وارث کامل اولان بروالینك
بیوردقلری کلماتك کاغد اوزره یازیلان ومسطور اولان نقش وصورتیدر چین عقل
وروح وقلب شهزاده‌لری کتب واوراق اوزره یازیلان اول نقش وصورتی
کوردکلری کبی انك معناسنه وصاحبنه عاشق اولورلر وبونقش وصورت نه کونه
حقیقتك نقش وصورتیدر دیو چوق تجسس قیلورلر وافر تفحص وتجسسدنصکره
اکر بر بصیر وروشن ضمیر شیخ کامله واصل اولورسه اول شیخ بصیر مسلك
ومسیرده انلره اول کاغد اوزره یازیلان نقش وصورتك حقیقتنی بیلدررر وانلره
بوکونه خبر ویروب دیر * مثنوی * کفت نقش رشك پروینست این *
صورت شهزادهٔ چینست این * همچوجان وچون جنین پنهانست او * درمکتم
پرده وایوانست او * سوی اونه مرده دارد نه زن * شاه پنهان کرد اورا
ازفتن * که نه پرد مرغ هم بربام او * غیرتی دار دملك برنام او) نته‌کم اول
شیخ بصیر اول اوچ شهزاده‌یه دیدی بوکوردیککز نقش پروینك نقشنك
رشکیدرکه اولکر نقشی بویله منتظم ایکن بونك نقشنه غبطه ایلر چین شاهنك
دخترینك صورتیدر بواول شهزاده جان وجنین کبی مستور وپنهاندر پرده
وایوانده اومکتمدر پرده وایوان اومکتمست تقدیرنده اولور انك جانبنه نه ارونه
عورت یول طوتر پادشاه انی فتنه لردن اوتری پنهان ایلدیکه اکر اوخلقه یوز

كوسترسه ايدى ناس فتنه به دوشوب جمله سى انك طالبى اوله لردى وهر برى كندى كارلرنى فراموش ايدوب ترك قيله لردى ملك انك نامى اوزره برعظيم غيرت طوتركه انك طامى اوزره قوش هم اوچمز پادشاه انك اوزرينه تابو مرتبه غيرت طوتر بوصورت حكايه در و بوندن مقصود اولدر كه شيخ بصير وعارف روشن ضمير شول زمانده كه عقل وروح وقلب شهزاده لرنى بكر معنى وعلم لدنى نقشنه وتصويرنه عاشق كوره وانلر اول تصويرك حقيقتنى جست وجو ايله مشاهده قيله اول زمانده انلره بوكونه خبر ويروب دير كه بو كورديككز نقش وتصوير بروين نقشنك مغبوطيدر وچين حقيقت شاهنك روحندن تولد ايلين بكر معنينك نقش وصورتيدر (اطلبو العلم ولو بالصين) حديث شريفى بو علم لدنيدن خبر ويرر وچين حقيقتدن بو بكر معنينك عاشق وطالبى اولمقلغه اشارت قيلور اول بكر معنى ومخدرهٔ روحانى وچنين كبى پنهان ومستور در پردهٔ نورانى وايوان روحانيده اول بكر معنى ومحبوب لدنى مكتم ومختفيدر اصلا انك جانبنه اروعورت يول طوتمز وعقل ونفس انى ادراك ايتمز چين حقيقتك شاهى اولان حضرت نبى عليه الصلوة والسلام فتنه لردن اوترى اول بكر معنانى پنهان ايتدى وناس انى كوروب مفتون اولمسونلر ديو انك پرده سن اچيوب كتم قيلدى مكر كه انجق فتى محرم اولنلره كوستردى انلر دخى اصلا كشف نقاب ايتميوب قور قولرندن كوردكلرينى بيله كمسه يه ديمديلر نته كم ابو هريرة رضى الله عنه حضرتلرى بو بكر معنادن ومخدرهٔ لدنيدن كشف راز ايلمكدن خبر ويروب بيوررلر * حفظت من رسول الله صلى الله عليه وسلم وعائين فاما احدهما فبثثته واما الآخر فلو بثثته لقطع منى هذا البلعوم * وقال حسن بن على رضى الله عنهما (بيت) ورب جوهر علم لوابوح به) لقيل لى انت ممن يعبد الوثنا) پس ملك معنوى اول مخدرهٔ لدنيك وبكر معنينك نام ونشانى اوزره بيله برعظيم غيرت طوتر شول مرتبه كه مرغ عقل وفهم انك مقامى وبامى اوزره اوچمز واول جانبه هيچ بركسه نك خيال ووهمى يتمز ﴿ مثنوى ﴾ واى ان دل كش چنين سود افتاد * هيچكس را اين چنين سود امباد * اين سزاى انكه تخم جهل كاشت * وآن نصيحت را كساد وسهل داشت * اعتمادى كرد برتدبير خويش * كه برم من كار خود باعقل پيش) واى اول كوكل كه بونجلين سودايه دوشدى هيچ كمسه يه بونجلين سودا اولمسون بوانك سزاسيدر كه جهل تخمنى اكدى واول نصيحتلرى كساد وسهل طوتدى كندى تدبيرى اوزره براعتماد ايتدى كه بن عقل ايله كندى كارمى ايلرو ايلتورم يعنى اول شيخ بصير اول شهزاده لره اول صورت چين خصوصنده بويله ديدى لكن بوصورت حكايه در و بوندن مقصود شول بردانا

وشیخ بینا فخن برکسه نك عقل وروح وقلبی شهزاده لرنی چین حقیقت شاهنك علم لدنی و بکر معناسی تصویرنه عاشق کورسه ومجرد کندی رأی وتدبیرنه اعتماد ایتمکله انك طالبنی مشاهده قیلسه اکا بویله دیرکه وای اول کوکله که اکا بونك کبی بر سودا دوشه وکندی عقل ورأینه اعتماد ایتمکله بو نقشك حقیقتنه بی مرشد واصل اولورم صانه هیچ کمسه یه بر بونك کبی سودا اولمسون که مرشده اطاعتسز بوسودا باطل و بونك نتیجه سی بی حاصلدر مجرد عقل ورأیله بونقش چینی یه طالب اولمق و بونك صاحبنك ذاتنه وصول بولمق اول کمسه نك لایقیدرکه جهل وغفلت تحملرنی اکدی واول مرشد وهادی اولان پدرلرینك نصیحتنی سهل وحقیر طوتدی اندنصکره کندی عقل وتدبیرنه عظیم اعتماد ایلدی و بویله دیوسویلدی بن کندی کارمی عقلا ایلر وایلتورم بنم مرشده نه احتیاجم واردر و بن بونقش چیننك حقیقتنی کندی تدبیرمله بو لورم دیه ❊ مثنوی ❊ نیم ذره زان عنایت به بود * که زتدبیر خرد سیصد رصد * ترك مکر خویشتن کن ای امیر * پا بکش پیش عنایت خوش بمیر *

این بقدر حیلهٔ معدود نیست * زین حیل تاتو نمیری سود نیست) یارم ذره اول عنایتدن یك اولورکه خردك تدبیرندن اولان اوچ یوز رصددن ای امیر کندی مکرکی ترك ایله عنایتك اوکنده اباق چك خوش اول بوکا وصول حیلهٔ معدود مقداریله دکلدر بو حیله لردن تاسن اولمیه سن سود یوقدر یعنی شیخ بصیر و پیرروشن ضمیر بکر معنی وعلم لدنی طالبنه بویله دیرکه اول چین حقیقتك شاهنك عنایتندن برذره عنایت اولی وانفع اولورکه عقلك تدبیرندن اوچ یوز رصد کوزتمك اوله ای امیر پس کندی مکر وتدبیرکی ایله که مجرد مکر وتدبیر ایله بو فیض وعطانك وصولنه مظهر اوله مزسن اول پادشاهك عنایتنك اوکنده اباق چك واولمزدن اول خوش اول بوکا وصول معدود اولان مکر وحیله مقداریله اولمز مادامکه تدبیر وحیله دن اولمیه سن سکا نفع وفائده اولمز انکیچون حضرت نبی علیه الصلوة والسلام حضرت خدانك رؤیتنی موته تعلیق ایدوب (انکم لن ترون ربکم حق تموتوا) بیوردی ودخی حق تعالینك وصولنه و بکر معنی وعلم لدنینك حصولنه (موتوا قبل ان تموتوا) دیمکله موت اختیاری ایله اولمکله امر قیلدی پس هرکیم حق تعالی ایله آشنا اولمق وانك فیض وعطاسنه مظهر اولمق استرسه اولمزدن اول اولمك اکا لازم اولور نته کم برکدا صدر جهانك بخشش وعطاسنه اولمینجه واصل اولمدیغی ومرده شکلنه کیرمینجه انك احسانی بوله مدیغی بو حکایه دن معلومك اولور

حکایت صدر جهان بخاراکه هرسایلی که بزبان خواستی ازصدقهٔ
عام بی دریغ اومحروم شدی وان دانشمند درویش بفراموش
وفرط حرص وتعجیل بزبان درخواست درموکب صدرجهان ازوی
رو بگردانید واوهرروز حیلهٔ نو ساختی وخودرا گاه زن کردی
زیرچادر وگاه نابیناچشم وروی خود بسته واو بفراست بشناختی

بوسرخ شریف و بو بیان لطیف بخارا صدر جهانک حکایه سیدر هربر سایل که اندن لساناله استیدی انك بی دریغ اولان صدقه سندن محروم اولوردی واول فقیر دانشمند زیاده صدقه یه حرصندن وانی اخذ ایلکه تعجیل وشتاب ایلکدن وصدر جهانك قاعده سنی فراموش ایتکله اول صدر جهان موکبده ایکن لساناله اندن صدقه استدی موکب عسکر معناسنه درچونکم صدر جهانك عادتی زباناله استین سایله برحبه و یرمك ایدی صدرجهان اول فقیر دانشمنددن یوزنی دوندردی واوایسه هرکون بریکی حیله دوزردی وکندوبی مثلا گاه چادر التنده عورت ایلردی و بیوه خاتونلر شکلنه کیرردی وگاهی کندیسنی باشی وکوزی باغلنمش نابینا ایلردی وکورلر شکلنه کیرردی واوصدر جهان فراستله هرنه شکله کیرسه انی اکلر وبیلوردی مقصود شول دانشمند اولان فقیرلردرکه حق تعالینك عطیهٔ ذاتیه سنه نیجه حیله وخدعه ایله واصل اولمق استرلر ومجرد لساناله استیوب انی بولمق والمق طلب ایلرلر اما عادت الهی بونك اوزرینه درکه اول عطایی لسان حالله ولسان استعدادله استمك کرك وکندوبی اولمزدن اول اولمك مرتبه سنه ایرکورمك کرك تاکم اول فیض وعطایه مظهر ولایق اوله ((م ی) در بخارا خوی آن صدر اجل * بود باخواهند کان حسن عمل * داد بسیار و عطای بی شمار * تابشب بودی زجودش زرنثار * زر بکاغد پارها پیچیده بود * تاوجودش بود می افشاند جود) بخارا مملکتنده اوصدراجلك خوبی یعنی اعظم اولان صدرك خلقی کریمی خواهنده اولنلره وسؤال قیلنلره حسن عمل ایدی دادبسیار وعطای بی شمار اخشامه دك اول جودندن زرنثار اولوردی التونی کاغد پاره لریله صارمش ایدی تاآنك وجودی وارایدی جودی نثار ایلردی یعنی وجودی حیاتده اولدقجه اول صدر جهان جود وعطایی محتاج اولنلره بذل ایلردی (م ی) همچو خورشید وچو ماه پاك باز * آنچه گیرند ازضیا بدهندباز * خاك را زربخش کی بود آفتاب * زرازودر کان و گنج اندر خراب) خورشید وماه پاکباز کبی ضیادن اول نسنه یی که طوترلر کیرو و یررلر یعنی خورشید پاکباز و ماه پاکباز نور وضیادن اول نسنه یی که حضرت حقدن طوتوب خالقه

کبرو و پردکاری کبی صدر جهان هم حضرت حقدن هرنه فیض وعطا بی اخذ اینسه بی غرض و بی عوض انی بندکان حقه ایثار ونثار ایلردی خاك زربخش کیم اوله دیرسك آفتابدر زر اوافتابدن کانده وکنج خراب ایچره در یعنی بوخاکه التونی بخش ایلین کیمدر دیرسك آفتاب عالمتابدر زیرا معدنلرده اولان التون اول آفتابدن حاصلدر وخراب ایچره اولان کنج دخی اول آفتابدن حاصلدر پس مادهٔ اصلیه سی خاك اولان آدمینك وجودنه التونی بخش ایلین آفتاب حقیقتدر ﴿ مثنوی ﴾ هرصباحی یك کره راراتبه * تانماندامتی زوخایبه * مبتلایانرا بدی روزی عطا * روز دیکر بیوکانرا آن سخا * روز دیکر برعلویان ومقل * یافقیهان فقیر مشتغل * روز دیکر برتهی دستان عام * روز دیکر برکرفتار ان وام) هرصباح برکروه ایچون راتبه وار ایدی تاکم اندن برامت خائبه اولمیه یعنی هر کون اول صدر جهاندن برکروه ایچون وظیفه وار ایدی تا کم برامت انك لطف وعطاسندن بی بهره ومحروم اولمیه مثلا برکون مبتلا لره یعنی مریضلره وخسته لره واعمالره عطا وسخا ایلردی برغیری کون اول سخا وعطایی بیوه زنلره یعنی طول خاتونلره ایلردی بر غیری کون فقیروذو قلت اولان علو یلره بر غیری کون دخی علم فقهه مشتغل اولان فقیر فقیه لره عطا وسخا ایلردی برغیری کون عوام ناسك تهی دستلرینه یعنی الی بوفقه وطار اولان فقیرلرینه و برغیری کون دخی وامه کرفتار اولان مدیونلره عطا وسخا ایلردی ﴿ مثنوی ﴾ شرط اوآن بود که کس بازبان * زرنخواهد هیچ نکشاید دهان * لیك خامش برحوالیٔ رهش * ایستاده مفلسان دیواروش * هرکه کردی ناکهان بالب سؤال * زونبردی زین کنه یك حبه مال) اول صدر جهانك شرطی اول ایدی که کمسه زبانله التون استمیه وهیچ اغز اچیه لیکن انك راهنك حوالیسنده خاموش اولوب مفلسلر دیوارکبی طورمشلر ایدی هر شول کمسه که بو مفلسلرك میانندن لب وزبانله سؤال ایلمیدی اول صدرجهاندن بوکناهدن اوتری بر حبه مال اولمزوانسانه کادیکندن اوتری برفائده واستفاده ایمزدی (مع) من صمت منکم نجاید یاسه اش * خامشانرا بود کیسه وکاسه اش) آنك یاسه سی بونلره من صمت نجا حدیث شریفنك مفهومی ایدی انك کیسه وکاسه سی خاموشلره ایدی یاسه حکمه و یساقه دیرلر ومصرع اول (من صمت نجا) حدیث شریفنه اشارت اولور یعنی هرشول کمسه که صامت اولدی لسانك شرندن نجات بولدی پس صدر جهانك انلره یساقی سزدن هرشول کمسه که صامت اولدی وسکوت قیلدی لسانك شرندن نجات بولدی و بنم عطاو بخششمه فائز وحائز اولدی دیمك ایدی زیرا انك کیسه وکاسه سی ایچره اولان خاموش اولنلره وسکوت قیلنلره

مبذول ایدی (می) نادر اوزی یکی پیری بکفت * ده زکاتم که منم باجوع جفت *
منع کرد از پیر و پیرش جد کرفت * ماند خلق از جد پیر اندر شکفت * کفت بس
بی شرم پیری ای پدر * پیر کفت ازمن توی بی شرم تر * کین جهان خوردی
وخواهی توز طمع * کان جهان باین جهان کیری بجمع) نادرا بر کون بر پیر دیدی
بکا زکات ویر که بن جوع واحتیاجله جفتم چونکم پیرکه اسانله سؤال ایتدی اکا
وآنك خوی وعادتنه مخالف اولدی و پیردن عطاسنی منع ایلدی و پیر (الابرام
یحصل المرام) قولنك مفهومنه تمسك ایدوب جد طوندی واکابرام واقدام ایتدی
حتی خلق اول پیرك جد والحاح ایلمسندن تعجبده قالدی صدر جهان اول پیره نه
بی شرمسن ای پدر دیو عتاب ایتدکده پیر دخی اکا ایتدی سن بندن بی شرمتر
وهم باطمع ترسن زیرا بوجهانی یدکوسن طمعدن استرسن که اول جهانی بوجهانله
جمع طوته سن یعنی بوقدر زکات وصدقاتی آنکچون ویررسنکه اول جهان آخرتده
دخی سنکچون دولت ابدیه ونعمت سرمدیه حاصل اوله پس بوجهانده نیجه
دولتلو ایسك اول جهانده دخی دولت عظمی ونعمت کبرایه واصل اوله سن
و بوایکیسنی استرسن که بوطریقله جمع قیله سن (می) خنده آمد مال داد آن
پیررا * پیر تنها برد آن توفیر را * غیر آن پیر انچه خواهنده ازو * نیم حبه زر ندیدونی تسو)
اول صدر جهانه خنده کلدی وکولدی اول پیره بولطیفه دن اوتری وافر مال ویردی پیر
اول توفیری تنها ایلتدی یعنی اسانله سؤال ایلینلردن بوقدر وافر مال تنها بو پیردن
غیری اندن خواهنده اولان وزبانله سؤال قیلان اول نسنه یی یارم حبه التون کورمدی
تسو دخی کورمدی تسو ربع درهمه دیرلر یعنی اندن برفلس اجره ایرمدی دیمك
اولور (مثنوی) نوبت روز فقیهان ناکهان * یك فقیه ازحرص آمد درفغان *
کرد زاریها بسی چاره نبود * کفت هر نوعی نبودش هیچ سود) فقیهلرك نوبتی
کونی ناکهان برفقیه حرص و طمعندن فغانه کلدی چوق زار یلکر ایلدی چاره
اولمدی هر نوع سوز دیدی اکا هیچ نافع ومفید اولمدی وتأثیر قیلمدی (مثنوی)
روز دیکر بار کو پیچید پا * ناکس اندر صف قوم مبتلا * تختها بر ساق بست ازچپ
و راست * تاکمان آید که او اشکسته پاست * دیدش و بشناختش چیزی نداد *
روز دیکر رو بپوشید از لباد * هم بدانستش ندادش آن عزیز * از کناه وجرم کفتش
هیچ چیز) برغیری کون اول فقیه رکوایله ایاغنی صاردی مبتلا اولان قومك صفنده
ناکس دوردی رکواسکی بزپاره سی وقول باغلادقلری بزه دیرلر و برپاره بزدیکه
صادق اولان نسنه یه رکو بی دیرلر ناکس نکسدندر اسم فاعلدر باشی اشاغی ایدوب
طرمغه دیرلر یعنی برآخر کون اول فقیر ایاغنی اسکی بزلرله طولادی وصاردی مبتلالر
قومنك صفنده باشنی اشاغه ایدوب طوردی یمیندن وشمالدن بالدرنه تختهلر باغلدی

تاصدرجهـانه كان كله كه اواشكسته پادر واياغى صنمش برمبتلادرصدر جهان آنى كوردى و بيلدى واكلدى واكا برشى ويرمدى برآخر كونده بوزنى يچه‌لرايله اورتدى لباد لبدك جعيدر لبد بچه‌يه ديرلرهم اول عزيز آنى بيلدى واكا كناهندن وسوبلدبكنك جرمندن هيچ شى ويرمدى ﴿ مثنوى ﴾ چونكه عاجز شدز صد كونه مكيد * چون زنان اوچادرى برسر كشيد * درميان بيوكان رفت ونشست * سرفرو افكند وپنهان كرددست * هم شناسيدش نداش صدقه * درداش آمد زحرمان حرقه) چونكم اول فقيه صد كونه كيد ومكردن عاجز اولدى عورتلر كبى چادرى اول باشنه چكدى وكندبسنى برطول عورت شكلنه قويدى كلدى طول عورتلر اورتاسنه كتدى واوتوردى باشنى اشاغه براقدى والنى كيزلدى هم صدر جهان آنى بيلدى واكلدى اكا برصدقه ويرمدى آنك كوكلنه حرماندن برحرقه كلدى يعنى احساندن محروم اولديغيچون اول فقيهك كوكلى ياندى وكوكلنه حرارت دوشدى ﴿ مثنوى ﴾ رفت او پيش كفن خواهى بكاه * كه بپيچم در كفن نه پيش راه * هيچ مكشاب نشين ومى نكر * تاكند صدر جهان زينجا كذر * بو كه بيند مرده پندارد بظن * زردراندازدپى وجه كفن * هرچه بدهدنيم آن بدهم بتو * همچنان كردآن فقير صله جو) آخر الامر اول دردمند اول وقتده بركفن خواهك اوكنه كتدى يعنى غريب اولان مرده‌لردن اوترى كفن بها استيجى بركمسنه‌نك اوكنه كتدى واكا ايتديكه بنى كفنه صار وطوله يول اوكنه وضع ايله هيچ اغزكى اچه ودود اغكى ديرمه اوتور ونظر ايله تاكم صدرجهـان بومحلدن كذر ايليه بولا كه كوره ظناله مرده قياس ايليه كفنك وجهندن اوترى التون اته وكفن بها ايچون برقاچ التونى القا ايده هرنه ويررسه انك نصفنى سكا ويرم ديدى اوصله جواولان فقير انجلين ايلدى يعنى اول عطا وبخشش استيجى فقير وفقيهك ديديكى كبى ايلدى ﴿ مثنوى ﴾ درنمد پيچيدو درراهش نهـاد * معبر صدر جهان آنجا فتـاد * زردر اندازيد بررو ى نمد * دست بيرون كرد از تعجيل خود * تانكيرد آن كفن خواه آن صله * تانهسان نكند ازو آن ده دله * مرده ازز يرنمد بركرد دست * سربرون آمدپى دستش زپست) كفن خواه اول فقيهى برنمده صاردى وآنى راهه قودى اتفاق صدر جهـانك عبورى انده واقع اولدى كيجه‌نك يوزى اوزره التون آتدى اول فقيه كندى تعجيلندن نمد التندن الن طشره ايلدى اندن اوترى كه تااول كفن خواه اول صله‌يى طوتميه واول عطايى اخذايدوب تاكم اندن اول ده‌دله آنى نهـان ايليه اول مرده شكلنـده اولان نمدالتنـدن النى طشره كلدى واول عطـايى كورديكى كبى فى الحـال زنده اندن قالقوب اوتوردى ﴿ مثنوى ﴾ كفت باصدر جهـان چون بستدم * اى ببسته برمن ابواب كرم *

كفت ليكن تا نبردى اى عنود * ازجناب من نبردى هيچ جود) اول فقيه صدر جهانه ايتدى اى ابواب كرمى بنم اوزريمه باغلمش بن سندن عطايى كورنجه الدمونه صفتله بوجودى بن اخذ قلدم صدر جهان دخى اكا ايتدى اى عنود كرچك ديرسن لكن اولمينجه بنم جنابمدن هيچ جود ايلمدك هيچ برصدقه اخذ ايتمدك

* مثنوى * سر موتوا قبل موت اين بود * كز پس مردن غنيمتها رسد) موتوا قبل ان تموتوا) كلامنك اسرى بواولور يعنى اولمزدن اول اولك ديمك قولى بونكته يى افاده قيلور كه اولدكدنصكره غنيمتلر ايريشور نته كم اول فقيه اولدكدنصكره اول غنيمتلره ايرشدى

* مثنوى * غير مردن هيچ فرهنكى دكر * در نكيرد باخدا اى صله كر) اولمكدن غيرى هيچ برفرهنك يعنى برغيرهنر اى صله كرخدايه مقبول كلمز يعنى خداى تعالينك اصل مقبولى اولان هنر عبدك نفسى اولمزدن اول اولمكدر والا وجودله اولان هنر آنك مقبولى اولمز

* مثنوى * يك عنايت به زصد كون اجتهاد * جهدرا خوفست ازصد كون فساد * وان عنايت هست موقوف ممات * تجربه كردند اين رهرا ثقات * بلكه مركش بى عنايت نيز نيست * بى عنايت هان وهان جايى مأيست * آن زمرد باشد اين افعى پير * بى زمرد كى شود افعى ضرير) پس حاصل كلام برعنايت صد كونه اجتهاددنيك اولور زيرا جهد ايچون يوزكونه فساددن خوف وخطر واردر واول عنايت الهى ممات نفسه موقوفدر كه نفس هواسندن ومشتهاسندن اولمينجه عنايت حقه واصل اولمز زيرا بويولى ثقات تجربه ايلمشلردر واولولر يونى بوبله بولمشلردر انكچون اولمكى سالكه شرط قومشلردر بلكه نظر حقيقت بينله نظر اولنسه آنك مركى دخى عنايتسز دكلدر عنايت حقسز آكاه اول اول بربرده طورمه بلكه هرنه ايله عنايت الهى حاصل اولورسه اول آنى اله كتور ومظهر عنايت وهدايت مرتبه سنه يتوركه (العناية تهدم الجناية توجب الهداية تورث الولاية) ديمشلردر اول عنايت الهى فى المثل زمرد اولور وبونفس اماره افعى پيركبيدر هيچ افعى زمردسز كور اولورمى بومقرردركه اولمز كذلك عنايت الهى اولمينجه مارنفس اولمز وآنك صورت بين اولان كوزلرى كور اولمز پس هزار سعى واجتهاد ايلمكدن برذره عنايت الهى بهتردر نته كم بوبيان دخى بومعنايى موضح اولور

* حكايت آن دو برادر يكى كوسه ويكى امردكه درعزبخانهٔ خفتند شبى اتفاق *
* امرد از بيم دب خشتهارادر پس مقعد خود انبار كرد عاقبت دباب دب *
* آوردو آن خشتهارا بحيله وزمى از پس او برداشت كودك بيدار شدو بجنك كفت *
* كه خشتها كوبجا بردى وچرا بردى او كفت تواين خشتهارا چرا نهادى الى آخره *

بوسرخ شریف اول ایکی برادرك حکایه سیدر که بری کوسه و بری دخی امرد ایدی یعنی بالك یوزلی صقالقسز تازه جوان ایدی که بونلر برکیجه برعزبخانه ده یاتدیلر یعنی برکیجه بارکنلر اونده قرار ایتدیلر اتفاق یاتمق وقتنده اول امرد عزبلردن برینك کندی جانبنه حرکت ایلمك قورقوسندن کندی مقعدینك اردنه وافر کرپچلری کتوروب یغوب انبار کبی ایلدی وکندیسی اوکرپچلرك ایچنه کیروب یاتدی دب یات یات حرکت ایلمکه دیرلرنته کم دب الشیخ دیرلر یعنی برقوجه یاب یاب اکل اکل کیدیجی معناسنه در عاقبت دباب دب کتوردی یعنی کیجه قرانلقده عزبلردن بری قالقدی یاپچه یاپچه اول امرد جانبنه حرکت کتوردی واول امردك وضع ایلدیکی کرپچلری اکل اکل برحیله وملایمتله آنك اردندن قالدردی وآنکه معامله یه مشغول اولدی اوغلان اویاندی وجنکله اول لوطی یه دیدی که بوکرپچلری که بن کندمی صیانت ایلمکدن اوتری وضع ایلمشدم سن انلری نه ایلدك وقنده ایلتدك سویله بورادن قالدروب نیچون آخره ایلتدك اول لوطی اول امرده دیدی سن کرپچلری نیچون قودك سویله کورهلم دیدی وآخرنه دك بوقصه ابیات شریفه ده مسطوردر و بوندن حصه دخی نه ایدیکی بیانه کلمشدر (می) امردی وکوسهٔ درانجمن * آمدند و مجمعی بد در وطن * مشتغل ماندند قوم منتجب * روز رفت و شد زمانه ثلث شب * زان عزبخانه نرفتندان دوکس * هم بخفتند آن سواز بیم عسس) برامرد و برکوسه که ایکیسی بری برلریله برادر ایدیلر برانجمنه کلدیلر واول وطنده برمجمع وار ایدی برناسدن کزیده اولمش قوم اول انجمنده مشتغل قالدیلر ومصاحبتده مشغول اولدیلر کوندز کتدی وزمانه ثلث شب اولدی یعنی کیجه نك اوچ بلوکدن بربلوکی قالدی اول عزبخانه دن ایکی کمسه کتمدیلر اوراده عسس قورقوسندن اویودیلر (می) کوسه رابد بزنخدان چارمو * لیك همچون ماه بدرش بود رو * کودك امرد بصورت بود زشت * هم نهاد اندر پس کون بیست خشت * لوطئ دب برد شب در انبهی * خشتهارا نقل کرد آن مشتهی * دست چون بروی زد او ازجا بجست * کفت هی توکیستی ای سك پرست) کوسه نك زنخدانده یعنی چکه سنده درت قیل وار ایدی لیکن انك یوزی ماه بدر کبی ایدی وکودك امرد صورتده زشت ایدی هم لواطه قورقوسندن دبری آردنه یکرمی قدر کرپج قودی برلوطی کیجه ایله اول انبهده یعنی کثرت ایچره یاب یاب اوغلان جانبنه حرکت کتوردی اکل اکل اومشتهی کون اولان کرپچلری نقل ایتدی چونکم اول لوطی اول اوغلانه ال اوردی اوغلان یرندن صچرادی اکا دیدی ای کلب نفسنه طاپیجی هی سن کیمسن ومرادك ندر * مثنوی * کفت این سی خشت چون انباشتی * کفت توسی خشت چون برداشتی * کودك بیمارم وازضعف

خود * کردم اینجا احتیاط ومرتقد) لوطی اکا کندی مرادندن جواب ویرمیوب اکا سؤال ایدوب دیدی سن بواوتوز کرپجی نیچون ارد که قودك اول اوغلان اکا دیدی سن اوتوز کرپجی نیچون قالدردك اول یکرمی دیوب شمدی اوتوز دیمسنده کرپچلرك یکرمی اوتوز مقداری اولدیغنی اشعار ایلر بن برخسته کودکم کندی ضعفمدن اوتری بومحلده محل ارتقاد در کندیمی ضیانت ایچون احتیاط ایلدم مرتقد بو نده محل ارتقاد معناسنه در یعنی او یوکه جق یر دیمکدر

* مثنوی * کفت اکرداری زرنجوری تفی * چون رفتی جانب دارالشفی * یا بخانهٔ یك طبیبی مشفقی * تا کشادی از سقامت مغلقی * کفت آخر من کجادانم شدن * که بهر جامیروم من ممتحن * چون توزندیقی پلیدی ملحدی * می برآردسر بپشیم چون ددی) لوطی اول امرده ایتدی اکر رنجور لکدن برحرارت طوتر ایسك نیچون دار الشفا جانبنه کتمدك یاخود برمشفق ومهربان طبیبك خانه سنه کندیکه علاج ایلك ایچون کتمدك تا کم سقامتدن مغلق اولنی اچیدی مغلق بونده غلقدندر غلق کسر غینله زحمت ومشقته دیرلر مغلق زحمت ومشقت ویریجی معناسنه اولور یعنی اول طبیب سقامتدن سکا زحمت و یریجی ومشکل کلیجی مرضی فتح ایدیدی اول کودك اکا دیدی آخر بن قنده کتمك بیلورم که هرنه یره بن ممتحن کیدم یعنی بن مبتلا هرقنغی مکانه قصد وعزیمت ایدم سنك کبی برزندیق برپلید برملحد باشنی بردد کبی بنم اوکمه کتورر یعنی درنده اولان حیوان کبی باشنی بنم اوکمه کتورر و بنی تصرف ایتمك استر دیدی * مثنوی * خانقاهی که بود بهتر مکان * من ندیدم یکدمی دروی امان * رو بمن آرنده مشتی حرزه خوار * چشمها پرنطفه کف خایه فشار * وانکه ناموسیست خودازز یر زیر * غمزه می دزدندومی مالند کیر * خانقه چون این بود بازار عام * چون بود خرکاه ودیوان خام) ای پلید برخانقاه که بهتر مکان اولدی یعنی تکیه لر که بر بوزنده بقاعك خیرلوسی ومکانك بهتری واولاسیدر بن بردم انده امان کورمدم وهر بار برخانقاهه واردم براوج بلغور شور باسی ییجی درویش شکلنده اولنلر وصوفی خرقه سن کینلر یوزلرنی بکا کتوررلر وبکا شهوت نظریله باقیشورلر کوزلری پرنطفه واللری خایه لرنی صقیجی یعنی شول مرتبه شهوت پرستلرکه کوزلرندن نطفه طملر والری بو تازه یی کوردکاری کبی خایه لرنی صقارلر واولکه بونلرك ایچنده عار وناموسه منسو بدر وظاهرا ناسدن اوتانمسی واردر زیرزیر یعنی کوز التندن غمزه اوغورلرلر وکیرلرین اووارلر یعنی اوغورلین کوز اوجیله بقارلر وذکرین اووارلر وچوغی جلق اوررلر چونکم خانقاه بویله اوله وزاویه نشین اولنلرك سیرتی وطریقتی بوشکل اوله عوام بازاری نیجه اولور خر کله ودیوان

خام اولور چون بو سؤال ومابعدی جواب اولور یعنی خانقاهك حالی بویله اولیجق عوامك ساکن اولدیغی یرلر نیجه اولور دیرسك اشك سوروسی وخاملر دیوانی ومجمعی اولور اشکلر زنا واواطه دن نیجه پرهیز ایتمزلرسه انلر هم اویله پرهیز ایتمزلر وخاملر حرام اولاندن اجتناب قیلمزلر دیوان دیوك جمعی اولوب خام دیولر وحرا مخور عفریتلر محلیدر دیمك دخی جائز اولور ❊مثنوی❊ خر کجا ناموس وتقوی ازکجا * خر چه داند خشیت وخوف ورجا * عقل باشد ایمنی وعدل جو * بر زن وبر مرد اما عقل کو) خرقنده ناموس وتقوی قنده خر خشیتی وخوف ورجایی نه بیلور یعنی حیوان سیرت وخر طبیعت اولان کسه قنده وناموس و پرهیزکاراق قنده در خر سیرت اولان کسه ایله تقوی ودیانتك مابیننده مسافهٔ بعیده واردر خر سیرت اولان بی دین الله تعالیدن خشیتی وقورقمغی ورجا ایتمکی نه بیلور الله تعالیدن قورقمز الاعالم وعاقل اولنلر (کما قال الله تعالی انما یخشی الله من عباده العلماء) ایمن اولان وعدالت جو اولان عقل اولور زن اوزره ومرد اوزره اما عقل قنی بو بیت سؤال مقدره جواب اولور کانه دیمك لازم کلد یکه زن ومرد اوزره امین اولان وعدالت جو اولان عاقلدر دید یکز یا بو خانقاه نشین اولنلر و بازارده کزنلر عاقل دکلیدر بونلر خود هب عقلی باشنده آدملردر جواب بیوررلر اکر عورته واکر اوغلانه امین اولان وعدالت قیلان عاقل اولور اما عقل کنور کوره لم قنده در پیغمبر علیه السلام حضرتلری (العاقل هو المتقی) بیورمشدر البته عاقل اولان متقی اولور وعدالت قیلور جمیع مسلمانلرك خاتوننی کندی یه محرم اولنلر کبی حفظ وصیانت قیلور وجمیعسنك اولادنی دخی کندی اولادی کبی بیلور اصلا کسه نك خاتوننه واولادنه اول خیانت قصد ایلمز بلکه حق تعالینك بوردیغی اوزره جمله نك میاننده عدالت ایلر اما عاقل شکلنده اولوب خائن اولنلر عند التحقیق عاقل دکلدر عقلك شانی تقوی ودیانتدر فافهم (م ی) ور کر بزم من روم سوی زنان * همچو یوسف افتم اندر افتنان * یوسف اززن یافت زندان وفشار * من شوم توزیع بر پنجاه دار * آن زنان ازجاهلی بر من تنند * او ایاشان قصد جان من کنند * نی زمردان چاره دارم نه اززنان * چون انم که نی ازینم نی ازان) وا کر بن ارلردن قاچم وعورتلر جانبنه کیدم یوسف علیه السلام حضرتلری کبی انلردن افتنان وامتحانه دوشرم نته کم یوسف علیه السلام حضرتلری زندن زندان وفشار بولدیکه ملك مصرك خاتونی زلیخا اکا عاشق اولدی (وراودته التی هو فی بیتها عن نفسه) آیت کریمه سنك حسبنجه کندی خانه سنده نفسندن اول یوسفه مراوده ایلدی یوسف علیه السلام حضرتلری اندن امتناع ایلدی وقاچدی وزلیخا آنك اردنه دوشدی واتکن

چكوب برتدى وحضرت يوسف عليه السلامه بكا يابشدى ديو تهمت ايتدى پس يوسف عليه السلام حضرتلرنى اندن اوترى زندانه وصقمه‌قلغه قوديلر چونكم اول حضرت بوصدق ونزاهتله انلردن اوترى زندانه وفشاره مبتلا اولدى بن اللى داراوزره توزيع اولورم زيرا بند . اول صدق ونزاهت وعفت وطهارت بوقدر اول زنلر جاهلا كلرندن بنم اوزريمه طوقنورلر وبنمله مقارنت ومجامعته قصد ايدرلر بند . ايسه انلردن اجتناب ايلمكه طاقت يوقدر پس انلرك وليلرى ومحرملرى بنم جانمه قصد ايدرلر پس بزم خاتونمزه خيانت ايلدك ديو قانمى دوكمك سمتنه كيدرلر بن بيچاره نه ارلردن چاره طوترم ونه عورتلردن چاره طوترم زيرا ارلرايچنه وارسم انلر بنى تصرف ايلمك استر وعورتلرايچنه كرسم انلر بنى كنديلرده فاعل ومتصرف قيلمق استر بن نيجه ايليم كه نه بوطائفه‌دنم ونه اول طائفه‌دنم يعنى بن نه ايشليمكه نه ارلردنم نه عورتلردنم بو ايكيسنك اورتاسنده قالمشم ارلر بنى عورت ايتمك استر وعورتلر ار ايلمك استر عجب مشكل حالته مبتلا اولمشم ديو لوطى به شكايت ايلدى ﴿ مثنوى ﴾

بعد زان كودك بكوسه بنكريست * كفت او با آن دو موازغم بريست * فارغست ازخشت واز پيكارخشت * وزچو تومادرفروش كنك زشت * برزنخ سه چارمو بهرنمون * بهترازسى خشت كردا كرد كون

انده صكره كودك كندى برادرى كوسه به باقدى كنديسنه ديدى كورك اول كوسه بندن خوب چهره ايكن اول ايكى قيل ايله غمدن بريدر بو محلده دوموديملرى وبوقروده چارمو تعبير ايلملرى مرادلرى تحديد اوليوب برقاچ قيل اولديغنى اشعار ايلر يعنى ديديكه اول كوسه يوزينه برقاچ قيل كتوروب آنك سببيله كرپچدن وكرپچ جنكندن فارغدر ودخى سنك كبى مادرفروش وخبيث كوزدن دخى فارغدر يعنى اول كوسه بندن صورتا احسن ايكن برقاچ قيلر واسطه سيله دبرنى صيانت ايلمكدن اوترى كرپچ يغمقدن واول كرپچلرى قالدرن لوطى ايله جنك وجدل قيلمقدن ودخى سنك كبى مادرينى صاتيجى قحبه زاده زشت كوزدن فارغ وآسوده دركنك كاف عربينك كسريله كنج اربسى وقارت اوغلانه دبرلر مادرفروش ديمك قحبه‌زاده ديمكدن كنايت اولور كوركه انك چكه سى اوزره نمونه‌دن اوترى اوچ درت قيل كوتك اطرافنده اوتوز كرپچدن بهتردر اول (بيت) يوزنده خط كتوروب آدنى صقال ايتمش * برايكى قيلر ايله دزكهى بطال ايتمش * وكندوبى قورتروب آسوده اولمش بنم يوزمده اول برقاچ قيل اولمديغندن بن كنديمى انك بونك سوء قصدندن قورتروب خلاص قيله مدم ديدى اول برقاچ قيلدن مراد ولوطى زشتدن مقصود وخشتلردن ماآل نه ايديكنك بيانته شروع ايدوب بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ ذره سايه عنايت بهترست * از هزاران كوشش وطاعت پرست * زآنكه شيطان خشت طاعت

بر كند * كر دوصد خشتست خودرا ره كند) پس قصه دن حصه بذره عنايت الهى طاعت پرستك هزاران كوششدن بهتردر زيرا انواع طاعت اولان كه نك كوشش واجتهادى فى المثل اول امردك وضع ايلديكى خشت پاره لر كبيدر وعنايت الهى اول كوسه نك وجهنده اولان مو بلر كبيدر پس لوطى اولان شيطاندن كنديسنى بركسه صيانت وحمايت قيلق ايچون عنايت كوشش وطاعتدن بهتر اولور اول سببدندركه شيطان طاعت كرپچلرينى برندن برر اوغورلاين قوپارر فرضا ايكى يوز طاعت كرپچى اولسه كنديونى عابد جاننده بول ايلر وانى كنديسنه مطيع ومنقاد قيلغه اقدام ايدوب اوزرنه دوشر بهرحال انى تصرف ايلر وياخود انى عاجز ومظطر قيلر (م ى) خشت اكر پرست بنهادهٔ توست * آن دوسه موازعطاى آن سوست * در حقيقت هريكى مو زن كهيست * كان امان نامهٔ صلهٔ شاهنشهيست) خشت طاعت اكرچه پرچوق ايسه ده اول سنك قونمشكدر وسنك صنعك وفعلكدر اى عابد اولان كه سن نه مرتبه ضعيف ايسك سنك كاركه اولان طاعت دخى اويله سست وضعيفدر اما اول ايكى اوچ قيل كه مراد اندن حق تعالينك برقاچ عنايتيدر اول جانب حقيقينك عطاسيدر پس جناب حق نيجه قوى وقادر ايسه انك عطاسى دخى اويله قويدر حقيقتده اندن هر برقيل قدر عنايت برعظيم كوه نيجه ثابت وراسخ ايسه عنايت الهى دخى اويله ثابت وراسخدر شيطان آنى برندن قلع وقمع ايلمكه قادر اوله مز زيرا اول برشاهنشاهك صله وعطاسنك امان نامه سيدر شاهنشاهيده يانسبى اولوب شاهنشاهه منسوب اولان عطايه متعلق امان نامه در ديلسه دخى جائز اولور (م ى) تو اكر صد قفل بنهى بردرى * بركند آن جمله را خيره سرى * شحنهٔ ازموم اكر مهرى نهد * پهلوانانرا ازآن دل بشكند) سن برقپواوزره يوز كليد قويه سن واول قپويى محكم كليدليه سن اوجمله كليدلرى برخيره سر يعنى باشى يومشق ضعيف كسه قوپارر يعنى برخيره سرك قپوسنه يوزالله كليد اورسك اول سنك محلك صايعوب جمله اورديغك كليدلرى قيرار وخانه سندن ايچرو كيرر اما برشحنه اكر بركسه نك قپوسى اوزره مومدن برمهر قوسه پهلوانلرك انلردن كوكلى دهشت وهيبت طوتر پس عنايت الهى اول مومدن اولان مهر كبيدر شيطان واهل طغيان اول علامتى بركسه نك وجودنده كورسه لر اندن هيبت طوترلر امانسنك كندى صيانتك قفللرنى انلر بوزمغه قادرلردر ﴿ مثنوى ﴾ آن دوسه تارعنايت همچوكوه * سد شده چون فرسيه در وجوه) اول ايكى اوچ عنايتلى طاغ كبى سد اولدى وجوهده اولان فرسيما كبى يعنى بركسه نك وجهنده برقاچ عنايتلى اولسه هر برعنايت شيطانه طاغ كبى سد اولور وجهلرده اولان سيمانك كروفرى

عدويه سد اولديغى كبى وشجيع ودلير اولان كمسه نك فروسيه سندن دشمن وعاصى
اولان قورقديغى كبى شيطان دخى بركمسه نك وجهنده عنايت فرنى كورسه اندن
فرار ايلرتنه كم (الشيطان يفر من ظل عمر) حديثنك حسبنجه شيطان حضرت عمر
رضى الله تعالى عنهك كولكه سندن قجاردى (م ى) خشت را مكذار اى نيكو
سرشت * ليك هم ايمن مخسب ازديو زشت * رو دوتا وزار كرم بادست آر *
وانكهان ايمن بخسب وغم مدار) اى نيكو سرشت خشت طاعتى ترك ايله زيرا
بو سوزلردن خشت طاعتى ترك ايلك چقمز اكر هرنه قدر قادر اولورسك خشت
طاعتى جمع ايليوب بنا ايله ليكن اكا اعتماد ايدوب بو بنى ديو زشتدن حافظ وصاين
واور ديوب هم اول خبيث اولان ديودن ايمن ياتمه وكندى كى اندن غافل ايتمه بورى
اول كرمدن ايكى قات مواله كتور واندنصكره ايمن او يو وغم طوتمه يعنى بورى سعى
وكوشش ايله اول كرم وعنايت الهيه دن اكله ايكى قات قيل كتور كه اندن مراد
برى علم ظاهر وبرى دخى علم باطندر كه بونلر كرم الهيه دن وعنايت ربانيه دن ايكى
قات قيل كيدرسنكه عالم اولهسن لابد شيطان سندن قاچر نائم بيله اولسك يانكه
كلمز * مثنوى * نوم عالم ازعبادت به بود * آنچنان علمى كه مستنبه بود) عالمك
نومى علم او لميلرك عبادتندن يك اولور آنجلين بر علمكه مستنبه اوله يعنى شول
برعالمك نومى عبادتدن خيرلودر كه آنك علمى آنى مستيقظ اوله و بيداردل قيله ونجى
اوله وغفلت وجهالتدن آنى برى ايليه فى الحقيقه (عالم واحد اشد على الشيطان
من الف عابد) حديثنك حسبنجه بونجلين بر عالم شيطانه بيك دانه عابددن اشددر
نته كم بايزيد حضرتلرندن بويله نقل اولنور كه بركيجه كيدركن بر مسجدك قپوسنه
اوغرادى وشيطانى اول مسجدك قپوسنده طورر كوردى اكا ايتدى اى ملعون
بونده نه كار طورارسن شيطان اكا ايتدى بو مسجدك ايچنده شو احياى ليالى ايدوب
عبادت قيلان عابدى اضلال ايلك استرم اما ايچرو كيرمكه قورقرم ديدى بايزيد قدس
قدس سره حضرتلرى كيمدن قورقرسن ديدى شيطان ايتدى اول عابدك ياننده
شو ياتوب اويويان كمسه دن قورقرم بايزيد حضرتلرى تعجب ايدوب سبحان الله
بو بيدار اولوب عبادت قيلندن قورقميوب اول نائم اولان خفته دن قورقق
نيچوندر ديدى شيطان ايتدى اكرچه صورتا بو كشى نائمدر لكن بيداردل برعالمدر
بن انك علمنك نورندن زياده قورقرم و بو عابد صورتا بيدار در ليكن قلبى غافل وكندى
جاهلدر پس بيك دانه بويله عابدى آزدرمق بكا قتى سهلدر ديدى انكيچون
حضرت نبى عليه السلام (نوم على علم خير من صلوة على جهل) بيوردقلرى مشهور روا
سلمان كذا فى الحلية وقال ايضا نوم العالم خير من عبادة الجاهل * مثنوى * آن
سكون سابح اندر آشنا * به ز دست اعجمى بادست وپا * اعجمى زد دست

وپاوغروه شد * میرود سباح ساکن چون عمد) آشنا وقتنده سابحث اول سکونی دست وپایی اولان اعجمینك دستندن یکدر سابح سباحت ایدیجی آشنا سباحته دیرلر یعنی اول دریاده یوزیجینك شناورلك وقتنده الن واباغن تحریك ایلیوب ساکن اولمسی دست وپایله براعجمینك ال اورمسندن وکند و بی خلاصه سعی قیلمسندن بهتر اولور اعجمی دریاده ال واباق اوردی ومجرد سعیله کندو بی قورترمغه جهدایلدی اما غرقه اولدی وسباح دریانك اوزرنده عمودکبی کیدر پس اعجمینك اول ال واباق اورمسی جهلندن اولور صانورکه مجرد شناورلکه عالم اولمدین ال واباق اورمغله وجهد قیلمغله کند یسنی خلاص ایلیه اما سباحك دریااوزره اول سکونی کال علمندن حاصل اولور ﴿ مثنوی ﴾ علم دریا یست بی حد و کنار * طالب علمست غواص بحار * کرهزاران سال باشد عمرا و * اونکردد سیر خود ازجست وجو * کان رسول حق بکفت اندر بیان * اینکه منهومان هما لایشبعان) علم بی حد و بی کنار بردریادر طالب علم فی المثل غواص بحاردر اکرطالب علمك هزاران سال عمری اولسه اول طالب علم جست وجودن دخی سیر اولمز وطلب علمدن فراغت قیلمز بلکه ماهی دربادن نیجه طویمزسه طالب علم دخی آب حیات علمدن اوله طویمز واصلا ریان اولمز نته کم اول رسول حق علیه السلام بیانده بیوردی بوحدیث شریفی که منهومان لایشبعان درنته کم ابن مسعود رضی الله تعالی عنه حضرتلری روایت بیوررلر قال النبی صلی الله تعالی علیه وسلم (منهومان لایشبعان طالب العلم وطالب الدنیا وهما لایستویان اما طالب العلم فیزداد فی رضی الرحمن واماطالب الدنیا فیزداد فی الطغیان ثم قرأ انمایخشی الله من عباده العلماء ثم قرأ کلا ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی) پس بوبیان لطیفده بوحدیث شریفك تفسیر وتحقیقنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر

﴿ درتفسیراین خبر که مصطفی علیه السلام فرمود ﴾
﴿ منهومان لایشبعان طالب الدنیا وطالب العلم ﴾

نهم حرصه وآرزومندلکه دیرلر منهومان لایشبعان ایکی حریص کسه طویمزلر آنك بری طالب دنیادر وبری طالب علمدر وبوایکیسی برابردکلردر اماطالب علم رضای رحمانی زیاده ایلر اما طالب دنیا طغیانی زیاده ایلر اندنصکره پیغمبرعلیه الصلوة والسلام حضرتلری (انمایخشی الله) آیت کریمه سنی اوقودی یعنی الله تعالی حضرتلرندن خشیت ایلمز الا آنك قوللرندن عالم اولنلرانلدنصکره طالب دنیا حقنده سوره علقده اولان بوآیتی اوقودی (ان الانسان لیطغی) معنای شریفی انسان البته حقه تحقیقا طاغی اولور کندیسنی مستغنی کورمکله دیمك اولور ﴿ که این علم

غیرعلم دنیا باید تا دوقسم باشد اما علم دنیا هم دنیا باشد الی آخره وا کرنه همچنین شود که طالب الدنیا و طالب الدنیا این تکرار بودنه تقسیم مع تقریره ﴿ که بو علم علم دنیانك غیری کرکدر واقع اولان علمدن مراد دنیا علمنك غیریسی اولمسه بلکه عموم اوزره مطلق علم مراد اولسه بونك معناسی طالب الدنیا طالب الدنیا دیمك اولور بوایسه تکراراولور تقسیم اولمز بونك تقریریله بیله یعنی بوحدیث شریفده طالب علم طالب دنیانك ضدیدر وعلم دنیا دخی علم آخرتك ضدیدر وهما لایستویان بیوردقلری بو ایکیسنك بر برلریله برابر اولمدیغنی تقریر وتحقیق ایلرا کرعلم علم دنیایه دخی شامل اولیدی ومطلق جنس علم مراد اولیدی بوحدیثده تکرار اولوب طالب الدنیا دیمك معناسنی مقتضی اولوردی بونده خود بویله دکلدر بلکه بونده تقسیم مراد اولوب طالب علم طالب دنیانك غیری اولور وطالب علمدن مراد آخرت علمنك طالبی وطالب دنیادن مراد دنیایه متعلق اولان علومك طالبی اولورکه بوکونه عالملرحقنده حق تعالی (یعلمون ظاهرا من الحیاة الدنیا وهم عن الآخرة هم غافلون) بیوردی بو دنیا عالملری آخرت احوالندن محضا غافللردر ﴿ مثنوی ﴾ طالب الدنیا وتوفیراتها * طالب العلم وتدبیراتها * پس درین قسمت چو بكماری نظر * غیردنیا باشد این علم ای پدر * غیردنیا پس چه باشد آخرت * کت کندزینجا و باشد رهبرت) اول ایکی مفهومك بریسی دنیانك وتوفیرات دنیانك طالبیدرکه اول دنیایه وآنك توفیرات وتکثیراتنه حریصدر وبریسی دخی علمك وآنك تدبیراتنك طالبیدرکه بوطالب همیشه علمی اوکرنمکه وانواع علمك مسائل وتدبیرلرنی بیلکه مولعدر تدبیراتهاده مؤنث ضمیری علمه راجعدر اندن مراد علم آخرت اولدیغی اعتباریلهز برا طالب علم الآخرة تقدیرندهدر وبوکا کلامك سیاق وسباقی دلالت ایلر پس بوقسمته چونکم نظری حواله ایلیهسن دنیا علمنك غیری اولور بوعلم ای پدر دنیانك غیری نه اولور پس آخرت اولورکه سنی بوعالمدن قوپاره وسنکا رهبر اوله یعنی چونکم سن بوحدیث شریفده اولان ایکی قسمه نظر ایلیهسن بوعلم آخرت علم دنیانك غیری اولور وبوایکسی وهما لایستویان قولنك موجبنجه برابر اولمزلر نته کم (هل یستوی الذین یعلمون والذین لایعلمون) آیت کریمه سنك حسبنجه مطلقا بیلن کمسهلرله کرکسه عالم دنیا اولسون وکرکسه عالم آخرت اولسون بیلمین کمسهلر برابر دکلدر کذلك عالم دنیا ایله عالم آخرت دخی بوحدیث شریف موجبنجه برابر دکلدر علم دنیا مثلا فلسفیات وطلسمات ونیرنجات وعلم نجوم وعلم هیئت وعلم هندسه وعلم تجارت وعلم زراعت وسائر صناعات علملری وبونلرك امثالی دنیایه متعلق اولان علملرکبیدر وعلم آخرت علم دیندر وعلم دین فقه وتفسیر وحدیثدر وبونلری موضح ومبین اولان وتحقیق وتفسیر قیلان علملردر پس دنیا

آخرتك ضدی وضره سی اولدیغی کبی علم آخرت علم دنیانك ضدی و ضره سی اولمشدر علم آخرتك شانی وخاصیتی بودر ای عالم سنی بودنیادن قوپره ومنجی اوله ورهبر اولوب سنی آخرت جانبنه هدایت قیله شول علمکه صاحبنه رهبراولمیه وهدایت قیلمیه و بودنیادن آنی قوپرمیه اول علم علم آخرت ایسه ده اوکمسه یه نسبتله علم نافع اولمز زیرا حضرت نبی علیه الصلوة و السلام علم دینی دخی ایکی قسم ایدوب بیورمشلر (العلم علمان فعلم فی القلب فذلك العلم النافع و علم اللسان فذلك حجة الله علی ابن آدم) رواه عبدالله بن جابر رضی الله تعالی عنه

بحث کردن آن سه شهزاده در تدبیر آن واقعه

(م ی) رو بهم کردند هر سه مفتتن * هر سه رایك رنج ویك دردو حزن *
هرسه در یك فکر و یك سودا ندیم * هرسه از یك رنج و یك علت سقیم * درخموشی
هرسه را خطرت یکی * در سخن هم هرسه راحجت یکی * یك زمانی اشکریزان
جمله شان * برسر خوان مصیبت خون فشان * یك زمان از آتش دل هر سه کس *
برزده باسوز چون مجمر نفس) اول هر اوچ مفتتن یوزنی بری برینه ایتدیلر یعنی اول اوچ مفتون ومبتلا اولان شهزاده لر بری برلرینه توجه ایتدیلر انلرك هر اوچنك رنجی بر ودردی وحزنی برایدی انلرك هر اوچی برفکرده و برسوداده ندیم ومصاحب انلرك هر اوچی بررنجدن و برعلتدن سلیم ایدی که جمله سی مرض عشقه مبتلا اولمشلر وشهزاده چینه تعشق قیلمشلر ایدی خموشلق وقتنده هر اوچنك خاطره سی وفکرنی برایدی سوزده هم هراوچینك حجت و برهانی برایدی برزمان جمله انلر اشکریزان ایدیلر خوان مصیبتك کارنده خون فشان ایدیلر یعنی برزمان اولوردی که مبتلا اولدقلری واقعه ومصیبتك اوزرینه کوزلرندن یاش دوکیجی وقان صاچیجی اولورلردی وتعجب کورنمز بلایه مبتلا بزدیو کریه لر قیلورلردی برزمان کوکللرینك آتشندن هر اوچ کمسه سوز ایله مجمر کبی نفس اورمشلر ایدی وآه آتشبار چکوب او بلا وحرقت ایچره طورمشلر ایدی

مقالات برادر بزرکین

(م ی) آن بزرکین کفت ای اخوان خیر * ما نه نر بودیم اندر نصح غیر *
ازحشم هر که بما کردی کله * از بلا وفقر وخوف وزلزله * ماهمی کفتیم کم نال
ازحرج * صبر کن کر صبر مفتاح الفرج * این کلید صبررا اکنون چه شد * ای عجب
منسوخ شد قانون چه شد) اول بیوکرك شهزاده بونلره تسلیه و برمك طریقی اوزره دیدی ای اخوان خیر بز بوندن مقدم غیره نصح ایلمکدن نر دکلی ایدك بز خود غیری کمسه لره پند ونصیحت و برمکده تمام ارکك ودلاور کمسه لر ایدك حشمدن هر شول

كمه كه بزه شكايت ايليدى يعنى خدمدن وحشمدن هر شول كمسه كه بزه بلادن وفقردن وخوف وزلزله دن شكايت ايليه وحالنى سويليدى بزا كا نصيحت ايدوب دير ايدك حرج وزحمتدن ناله وفرياد ايمه صبر ايله كه صبر مفتاح فرج ومرفقات در جدر بو صبر كليدى شمدى نيجه اولدى كليد بونده مفتاح معناسنه در يعنى بز خدم وحشمه بلا وقتنده صبر بيوروب صبر ايله كه صبر مفتاح فرجدر ديردك پس بلايه بز دوشدك شمدى صبر مفتاحى نيجه اولدى اى عجب قانون منسوخمى اولدى نه اولدى يعنى بزم بوندن مقدم بر قاعده مز وقانونمز وار ايدى نا سه آنى بزم قانون وقاعده مز بودر ديوسويلر دك پس شمدى اول قانون وقاعده يى كوزتمك بزه لازم كلدى عجبا اول قانون نيجه اولدى يوخسه بزم حقمزده منسوخمى اولدى اكر كدر كه اول قانون اوزره بزهم عمل ايده وزديدى ﴿ مثنوى ﴾
ما نمى كفتيم كاندر كش مكش * اندر آتش همچو زرخند يد خوش * مر سپه را وقت تنكا تنك جنك * كفته ما كه هين مكر دانيد رنك * آن زمانكه بود اسپان را وطا * جمله سرهاى بريده زير پا * ماسپاه خويش راهى هى كنان * كه به پيش آييد قاهر چون سنان) بزديمز ميدك كه كش مكش ايچره آتش ايچره زر كبى خوش كولكز يعنى بز كندى سپاهمزه نزاع وجدال وقتنده ديردك كه اى قوم آتش بلا ايچره آلتون كبى خوش كولكز هر سپاهه جنكك تنكا تنك اولمسى وقتى وايكى خصمك برى برينه كلمسى ومقاتله قيلمسى زمانى بزانلره آكاه اولك يوزيكزك رنكنى دوندرمك ودشمندن خوف ايلمك ديمش ايدك اول زمانكه اسبلره اياق بصه جق اوله جمله بريده باشلر زير پاده اوله وطا بونده اياق بصه جق يره ديرلر بز كندى عسكريمزه هى هى ايديجى ايدك بويله ديوكه ايلر وكلك سنان كبى قاهر اولديكز حالده يعنى بز شويله خوف وخطر محللرنده سائر خدم وحشمه بويله هى هى ديجى وايلر وكلك وصابر اولك ديوسويليجى ايدك (مى) جمله عالم را نشان داده بصبر * زانكه صبر آمد چراغ ونور صدر * نوبت ما شد چه خيره سر شديم * چون زنان زشت درچادر شديم) بز جمله عالمه حين بلاده صبر ايلمكه نشان ويرمشدك زيرا صبر چراغ دل ونور صدر كلدى ديمش ايدك شمدى بزم نوبتمز اولدى نيچون خيره سر اولدق زشت عورتلر كبى چادره كتمدك كرك ايدى كه بز بو محلده دخى ارلر وپيرلر كبى قوى وشجيع اوليدق وصبر وتحمل قليدق اما شمدى بلا بزم باشمزه كلدكده كوركه بز عورتلر كبى زبون ومغلوب اولدق ﴿ مثنوى ﴾ اى دلى كه جمله را كردى تو كرم * كرم كن خود را و از خود دار شرم * اى زبانكه جمله را ناصح بدى * نوبت تو كشت از چه تن زدى * اى خرد كو پند شكر خاى تو * دور تست اين دم چه شد هيهاى تو) اى شول

بركوكل كه سن جمله يى نصح وپند كاه پرشوق و پر حرارت ايلدك شمدى سنك زمانكدر كنديكى كرم ايله وكندكدن شرم وحياطوت كه (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسكم) آيت كريمه سنك مفهومنه مظهر اولان و بوتعريض وعتابه مستحق كلان قومدن اولميه سن اى لسان كه سن جمله يه صبر وتحمل ايلمكه ناصح اولوردك شمدى سنك نوبتك اولدى نيچون ابسم اولورسن وكندى نفسكه نصيحت و پر ميوب سكوت قيلورسن زنهار (يقولون بالسنتهم ماليس فى قلوبهم) آيت كريمه سنك مفهومنه مظهر اولان زمره دن اولميه سن وعامل اولمديغك وفعله كتورمديكك قولى غيره سويليه سن اى عقل فنى سنك شكر چينجى پند ونصيحتك بودم سن كنديكه پند ونصيحت ايلمك دور يدر سنك ناسه اولان هيهايك شمدى نيجه اولدى اول هيهايى كنديكه ايله واول نصح و پندى نفسكه سويله ❊ مثنوى ❊ اى زدلها برده صدتشو يش را * نوبت توشد بجنبان ريش را * ازغرى ريش اركنون دزديدۀ * پيش ازين بر ريش حود خنديدۀ) اى كوكلرندن يوز تشويش ودغدغه يى كيدرمش واعظ وناصح شمدى كندى نوبتك اولدى صقالكى دپرت تحريك لحيه تحريك شفتيندن كنايت اولور زيرا اغز سو يلسه ريش دخى حركته كلور پس تقدير كلام اى خلقك قلو بندن نصح و پندله نيجه يوز تشويش واضطراب كيدرمش واعظ شمدى سنك نوبتك اولدى لازم كلديكه اغزكى تحريك ايليه سن واول خلقه سويلديكك نصح و پندى كندى نفسكه سويليه سن كه (عظ نفسك ثم عظ الناس) بيورلمشدر غرلكدن ريشى شمدى اوغورلمدك ايسه بوندن اول كندى صقالكه كولمشسن غرخبه عورته وحيز اوغلانه دخى ديرلر بونده حيز ديمك معناسى مراد اولور واكا متصل اولان ياءمصدريه ور يشدن مرادبونده علامت رجال اولور وتوضيح معنى بويله ديمك اولوركه اى ناسه واعظ وناصح اولان كسه حيزلكدن ومخنثلكدن اكر علامت رجال اولان صقالكى شمدى اوغورلدك وكنديكى ارشكلنده كوستردك ايسه بوندن مقدم معلوم اولديكه كنديكه ريش خند ايلمش واستهزا قيلمشسن زيرا بركسه ناسه كندى عمل قيلمديغى سوزى وفعله كتورمديكى قولى سويلسه بلكه كنديسى انلره سويلديكنك خلافن ايلسه معتاده اول كسه كندى صقالنه كولمش وكنديسنه استهزا ايتمش كيدر بلكه رجال الله قتلرنده بويله كسه حيز ومخنث حكمنده دركه ظاهرا خلقه اركك كوسترر و باطنا نفسك مفعولى وشيطانك مستعملى اولور (مى)

وقت پند ديكر انى هاى هاى * درغم خود چون زنانى واى واى * چون بدرد ديكران درمان بدى * دردمهمان توآمدتن زدى * بانك براشكر زدن بدساز تو *

بانك برزن چون كرفت آوازتو) دیكرلرك پندی و قتی های های ایلرسن
وانلره كرمیتله نصیحت سویلرسن اما كندی غمكده زنلركبیسن وای وای یعنی
كندیكه غم كلدكده وای وای ایلرسن چونكم غیربلرك دردنه درمان ایدك دردسكا
مهمان كلدی ابسم اولدك وسكوت قیلدك كرك ایدیكه هم كندیكه درمان
اولیدك وهم دردیكه علاج قیلیدك انلره سویلدیكك نصح و پندی هم كندیكه
ایلیدك لشكر اوزره بانك اورمق سنك شانك وعسكر اوزره حیقرمق ونعره
قیلمق سنك عادتك اولمش ایدی شمدی كندیكه بانك اورنیچون سنك آوازك
طوتولدی واول نصح و پندی كندیكه و برنیچون اول كرمیتك كندیكه كلدكده
زائل اولدی ار اولدركه خلقه نه سویلرسه انی اول كندیسنه سویلیه وعملیله
عمل ایلیه اندنصكره خلقه سویلیه ﴿ مثنوی ﴾ آنچه پنجه سال بافیدی
بهوش * زان نسیج خود بغلتاقی بپوش) اول نسنه یی كه اللی ییل عقلاه اوردك
اول كندی منسوجكدن بربغلتاق كی نسیج بونده منسوج معناسنه منسوج
اورلمش وطوقنمش نسنه یه دیرلر بغلتاق برنوع جامه در یعنی اللی سنه مقداری
اول عملی كه عقلاه اوردك وكتوروب هر برنی بریره جمع قیلدك وخلقه انی بوقدر
زماندر اوروب طور مدین صاترسن اول منسوجكدن واللی ییلدن بری اولان
محصولكدن كندیكه برجامه ایدوب كی كه اصل انسان برعلم ومعرفتی كندی
نفسنی برمحلده تخلیص ایلمكدن اوتری حاصل ایلرچونكم كندو بی قورتره اندنصكره
دردمند ومبتلا اولنلره سوزسویلر ﴿ مثنوی ﴾ ازنوایت كوش یاران بودخوش *
دست بیرون آرو كوش خود بكش * سر بدی پیوسته خودرا دم مكن * پاودست
وریش وسبلت كم مكن * بازی آن نست برروی بساط * خویش را درطبع آر
ودرنشاط) شمدی یه دك سنك نواو آوازكدن یارانك كوشی خوش ایدی الیكی
طشره كتور كندی قولاغكی نغمه لرك جانبنه چك ودیكه ای قولاق خلقه سو یلدیكك
سوزی سن هم ایشت و كندی سوزكله برایش ایت انلرسنك سوزكی دكلدیلرسن هم
كندی سوزكی دكله وفی الحقیقه هیچ بركسه نك كندی اغزنه كندی قولغندن اقرب
برنسنه یوقدر پس كندی اغزیله سویلدیكنی قولغی اشتمسه وآنی قبول ایدوب
برایش ایتمسه سائرناس انك سوزیله نیجه ایش ایدر و نه حالله انك سوزی غیره
تأثیر ایدوب غیری آنكله عمل ایدرسن شمدی یه دك پیوسته رئیس و پیشوا ایدك
كندیكی شمدی قویرق ایله وسفلی اولمه الكی واپاغكی و بیغكی وصقالكی كم آیله یعنی
ناسه كوسترش وقتنده ال واپاق صاحبی و بیق وصقال صاحبی وشكل وصورت
مالكی بركسه ایدك پس باشكه بلا كلدیكی حینده هم ارلك اودركه اول دست
و پانی وصقالی و بیغی ضایع ایلیه سن بساط یوزنده او بون شمدی سنكدر كندیكی

طبعه ونشاطه كتوريعنى بو دنيا برشطرنج بساطى كبيدر وانسان بو بساط زمين اوزره وقتا فوقتا بركونه لعب ايليجيدر ونه كونه حال وكار اكا مسلط ومقابل اولورسه اكا كوره برندارك قيليجى و بركار ايليجيدر پس اى مبتلا ومحنت زده چونكم سنك اوزريكه بلا ومحنت مسلط اولدى وظهوره كلدى اولكى طبعتكى تبديل وتغيير قيله واندن خوفه دوشوب مغموم ومهموم اوله بلكه بو بساط زمين اوزره اويون سكا دكدى ونوبت سنك اولدى استادلر اول حينده نه اويون اوينادیلرسه ونه كار ايلديلرسه سن هم اول اويونى اوينه واول كارى ايله كنديكى طبيعت ونشاطه كتوركه غموم وهموم وخيالات واوهام ومصايب وآلام انسانى طبع انسانيدن اخراج ايلر وتغيير مزاج قيلر چونكم طبع انسانيدن كنديكى چقمش كوره سن ومزاج روحانيه كى متبدل بوله سن كركدركه بركيفيتله كنديكى اولكى طبيعته كتوره سن ونشاط وسرور مرتبه سنه يتوره سن تا بالكليه طبع انسانيدن ومزاج روحانيدن خارج اولان كسه لر مرتبه سنده قالميه سن

﴿ ذكر آن پادشاه آن دانشمند را باكراه در مجلس آورد و بنشاند ﴾
﴿ ساقى شراب بردانشمند عرضه كرد ساغر پيش اوداشت اوروى ﴾
﴿ بكردانيد وترشى وتندى آغاز كرد شاه ساقى را كفت هين درطبعش ﴾
﴿ آر ساقى چندى برسرش زد و شراب در خوردش داد ﴾

بوسرخ شريف وبو بيان لطيف اول پادشاهك ذكر وحكايه سيدر بردانشمندى اكراهله مجلسه كتوردى واوتورتدى ساقى شرابى دانشمنده عرضه ايلدى ساغرى اول دانشمندك اوكنه طوتدى اول دانشمند يوزنى دوندردى وترشلكه وتندلكه آغاز ايلدى و بن بونى البتة ايچمزم ديو سويلدى پادشاه ساقى به ديدى آكاه اولكه انى طبيعته كتور ونشاط مرتبه سنه يتور ساقى آنك باشنه برنيچه كره اوردى وشرابى اكا ايچمكه و يردى فقيه خوفندن آلوب آنى ايچدى نته كم حكايه بيوررلر ﴿ مثنوى ﴾ پادشاهى مست اندر بزم خوش * مى كذشتى يك فقيهى بردرش * كرد اشارت كش در ين مجلس كشيد * وين شراب لعل در خوردش دهيد) برمست پادشاه خوش بزمده ايكن برفقيه اتفاق آنك قپوسى اوكندن كچدى يانده اولان ندماسنه اشارت ايتدى بويله ديوكه آنى مجلسه چكك و بوشراب لعل فامى اكا ايچمكه ويرك ﴿ مثنوى ﴾ پس كشيدندش بشه بى اختيار * شست در مجلس ترش چون زهرمار * عرضه كردش مى نپذرفت او بخشم * ازشه وساقى بكردانيد چشم * كه بعمر خودنه خوردستم شراب * خوشتر آيد ازشرابم زهرناب * هين بجاى مى بمن زهرى دهيد * تامن ازخويش وشما زين وارهيد) چونكم شاه امر ايلدى

پس اول فقیهی شاه جانبنه بی اختیار چکدیلر و کتوروب اول مجلسده اوتورتدیلر اول فقیه مجلسده . زهرمار کبی ترش اوتوردی و یوزینی کوزینی اکشید و پر خشم طوردی ساقی اکا شرابی عرض ایلدی اول فقیه خشمله آنی قبول ایتمدی پادشاهدن و ساقیدن چشم ورو بینی دوندردی بویله دیوکه کندی عمرمده بو قدر زمانه دك بن شراب ایچممشم بکا شرابدن زهر ناب خوشتر کلور آکاه . اولك بکامی یرینه برزهر و برك تابی کند مدن و سنز بو فقیهدن قورتله سزدیدی ﴿ مثنوی ﴾ می نخورده عربده آغاز کرد * کشته در مجلس کران چون مرك و درد * همچو اهل نفس و اهل آب و کل * درجهان بنشسته با اصحاب دل) اول فقیه شراب ایچمدی عربده و غوغایه آغاز ایتدی مجلسده مرك و دردکبی کران اولدی و اهل مجلسه ثقلت و زحمت و یردی مثلا بو عالمده اهل نفس و اهل آب و کل کبی که زیاده کثافتلرندن جهانده اصحاب دل ایله انلکبی اوتورمشلردر و هر بر صاحبدل اقدام و ابرام ایدوب اول اهل آب و کله شراب حقیقتی و باده وحدتی ایچورمك و کندویی وهم و خیال قیدندن تجورمك استر لکن اول کثیف و ثقیل انی قبول ایلیوب اول فقیه کبی امتناع و اجتناب ایلر ﴿ مثنوی ﴾ حق ندارد خاصکانرا در نکون * ازمی ابرار جز در یشربون) حق تعالی خاصکانی کونده می ابراردن یشربون مفهومندن غیریده طوتمز یعنی حق تعالی حضرتلری خاص قوللرینه کونده شراب ابراردن اولان یشربون نك مفهومنده طوتدیغك اولورته کم حق تعالی سوره انسانده . (ان الابرار یشربون من کاس مزاجها کافورا) بیوردی و بو آیت کریمه نك تفسیری بو جادلکاو ایلنه قریب استدعای امیرك سرخنده مرور قیلدی و حق تعالینك اکرچه ابرار و احرار قوللری بو شرابی جنت اعلاده ایچرلر اما بو دنیاده هم جنان جنانلرنده اول شراب طهورك و باده پرنورك کاسه سنی دهان جانله نوش ایدرلر پس توضیح معنی حق تعالی حضرتلری خاص بنده لرنی عالم باطنده اول ابرارك جنت اعلاده ایچدکاری شرابدن غیری شرابده طوتمز بلکه همان اول ابرارك نوش ایلدکاری شرابده طوتر و انلره اول شراب طهوری کاسا بعد کاس انااله ایدر و بونلر اول می قدسیدن نوش ایلدکچه وجود لوثندن پاك اولوب وکدورت بشریه دن و کثافت طبیعه دن قورتلوب آزاد اولورلر (می) عرضه میدارند بر محجوب جام * حس نمی یابد ازان غیر کلام * روهمی کرد اند از ارشاد شان * که نمی بیند بدیده دادشان) اصحاب دل کندی مجلسلرینه کلان محجوب اوزره معرفةالله جامنی عرضه طوترلر و کل برو حق تعالینك می محبتندن و شراب وحدتندن نوش ایله دیو اکا اقدام ایدرلر اما حس انلرك جامندن کلامندن غیری بولمز وسمع انلرك جام دیدیکندن انجق همان کلام

اشيدر وكوز دخى ظاهرده برشى كورمز پس اول محجوب اول اصحاب دلك
ارشادندن يوزنى دوندرر زيرا ديده انلرك دادنى كورمز استركه انلرك جام ديديكى
كوز ايله كوريلور محسوس جام اوله ومدام ديدكلرى ظاهرا ايچلور برمدام اوله
چونكم ظاهرده كلامدن غيرى برشى كوره مز وانلرك بيورديغى نكات واسراره
فهم ايركوره مز پس انلردن روكردان اولوب اعراض ايلر (م ى) كرز كوشش
تابحلقش رهبدى * سر نصيح اندر درونشان درشدى) اكراول محجوبك كوشندن
تاحلقنه يول اوليدى نصح سرى انلرك درونه كيدردى يعنى اصحاب قلوبك كلمات
طيبه سنى استماع ايلين محجوبك اكر قولغندن بوغازى جانبنه يول اوليدى وانلرك دهاندن
ظهوره كلان كلامى حسن استماع ايله استماع ايدوب قبول قيليدى نصيحتك سرى انلرك
درونه كيديدى وانلرى مست ومستغرق ايديدى انلرك باده ديديكى سر نصح وجام
ديديكى كلامدركه اول سر نصح وجام كلامده موضوع اولمشدر محجوب اولان كسه يه
اول جام كلامى عرض ايدرلر اكراندهء برقابليت وارايسه اول كلامى قولغنه قويار
وقولغندن درونه يول ايلرتا آنك ايچنده اولان سر نصيحت ونكتهٔ وحدت آنك
درونه كيرد كده ذوقنى طوير والاحروم قالور * مثنوى * چون همه نارست
جانش نيست نور * كه افكند درنارسوزان جز قشور * مغز بيرون ماند وقشر كفت
رفت * كى شود از قشر معده كرم وزفت) چونكم اول حقدن محجوبك جانى
دوكلى ناردر نوردكلدر نارسوزانه قشوردن غيرى كم براغور يعنى چونكم اول
حقيقتدن محجوب وغافل اولان كسه نك جانى ابليس كبى دوكلى نادر اصلانورعلم
وعرفان ولب عقل وايقان يوقدر قشورقالمشدر نارسوزانه ايسه قشوردن غيرى
كسه براقمز نارسوزانه يناجق بويله صافى قشرقلان كسه لر اولور اهل دلك كلامنك
مغزى طشره ده قالدى وقشر كفت كه حرف وصوتدر ايچرو كتدى قشردن
معده نچون كرم وزفت اولور يعنى اولمز بو بيت سؤال مقدره جواب اولمق طريقيله
ديلمشدر كأنه برسائل دركه اهل دلك كلامندن محجوب اولان غافل دخى اهل دلك
كلامنى دكلر وآنك كلامى آنك قولغندن ايچرو كيدوب اول سوزى استماع ايلر پس
نيچون صافى قشراولوب نارسوزانه لايق اولور جواب بيوررلر نعم بويله درلكن اهل
دلك كلامنك مغز نغزى طشره ده قاله كفت وكويك قشرى اولان حرف وصوت
آنك قولغندن ايچرو كندى صافى قشركبى اولان حرف وصوتدن معدهٔ روحانى
نچن پراولور وجسامت بولور اكراول كفت وكويك سر ومغزى دخى قولغندن
ايچرو درونه كيديدى معده سنى كرم ايلردى تمام پرشوق وپرحرارت اولوب قشر
مشابه سنده اولان خويلرنى وجسما نيتنى بود نباده باقردى ونفسنك هواسنى ومشتهاسنى
يقردى وكندوبى لب ايدردى جهنمه يناجق قشر قوميوب كند وسنى نار ودوزخه

اهل اولمقدن بوعالمده خلاص ایلردی ﴿ مثنوی ﴾ نار دوزخ جز که قشر افشار نیست * مغز را باهیچ ناری کار نیست * ور بود بر مغز ناری شعله زن * بهر پختن دان نه بهر سوختن) نار دوزخ قشر افشارا ولمقدن غیری دکلدر هیچ برنار ایله مغزک کاری یوقدر قشر افشار وصف ترکیبید ر قشر صقیجی معناسنه در بونده قشردن یاقیجی معناسی مراد اولنورا کر مغز اوزره برنار شعله زن اولسه بشورمکدن وکاله ایرکورمکدن اوتری بیل و یاقمقدن اوتری بیله مغزدن مراد بونده ایمان وعرفان وقشردن مراد جهل وکفر اولور وتوضیح معنی بویله دیمک اولور که جهنم آتشی قشردن غیری یاقیجی دکل بلکه همان قشر مثابه سنده اولان کافری وحضرت حقدن غافلی یاقیجی وصقیجیدر زیرا ایمان وعرفان مغزنک برنار ایله کاری یوقدر وهیچ برنار آنی یاقمغه قادر دکلدر کورکه جهنم آخرتده مؤمن اولنلره (جز یامؤمن فان نورک اطفأ ناری) دیولابه وتضرع ایلیه واکر مغز مرتبه سنده اولان مؤمنه برنار شعله زن اولسه وآنی احراق قیلسه اول مؤمنی یاقمقدن اوتری دکلدر بلکه آنی پخته وکامل ایدوب خالص قیلمقدن اوتریدرنته کم قلب اولان التونی وکوشی آتشه قورلر وامتحان ایدرلر وغل وغشی کیدوب اول آتشله آنی صافی وخالص ایدوب کامل العیار ایدرلر حق تعالینک دخی برمؤمنه اکر بودنیاده واکر آخرتده شعله زن اولمسی وابتلا وامتحان قیلمسی بوقبیلدن بیل نته کم بیورلر ﴿ مثنوی ﴾ تا که باشد حق حکیم این قاعده * مستمر دان در کذشته وآمده * مغز نغز وقشرها مغفور ازو * مغز راپس چون بسوزد دور ازو) تا کم حق تعالی حکیم اوله بوقاعده یی کذشته ده وآمده ده یعنی ماضیده ومستقبلده مستمر بیل مغز نغز وقشرلر اندن مغفوردر مغزی پس نیجه یاقر مغزی یاقمق اندن دوردر یعنی مادامکه حق تعالی حکیم اوله بوذکر اولنان قانون وقاعده که قشری یاقمق ومغزی یاقمقدن مصون ایتمکدر ماضیده ومستقبلده سن بونی دائم ومستمر بیل زیرا حق تعالی حضرتلری همیشه علی الدوام ازلی وابدی حکیم مطلقدر پس حکمت قشری یاقمق وابی حفظ وصیانت ایتمکی اقتضا ایدر بوقاعده یی سن اکر کلمشده واکر کلجکده مستمر ودائم بیل برزمانده بوقاعده برغیری کونه اولمق احتمالی یوقدر زیرا حکیم دائم اولیجق آنک حکمت اوزره اولان فعلی دخی همان اویله دائم ومستمر اولور جمله پاک مغزلر که انبیا علیهم السلام واولیای عظام وصالح اولان مؤمنلردر ودخی برمقدار مغز ایمانی اولان قشرلر که اندن مراد عاصیلر وفاسقلردر اول خدای متعالدن بونلر مغفور ومرحوملردر چونکم برذره ایمانی اولان قشری ابدی یاقمیه پس مغز نغز مثابه سنده اولان صالحلری نیچون یاقر اول کریم خالص وصافی اولنلری یاقمقدن منزه وبریدر عصاة مؤمنینی دخی یاقدیغی انلری کماله

ابر کورمکدن و پاك قیلمقدن اوتریدر ﴿ مثنوی ﴾ ازعنایت کر بکو بد بر سرش *
اشتها آید شراب احمرش * ورنکو بد ماند او بسته دهان * چون فقیه ازشرب
و بزم این شهان) عنایتدن اکر اول قشرمشابه سنده اولان مؤمنك باشنه اورر سه
شراب احمره آنك اشتهاسی کلور واکر آنك باشنه اورمزسه اول بسته دهان
قالور فقیه کبی بو شاهلرك شربندن و بزمندن یعنی حق تعالی حضرتلری اکر بر قشر
مشابه سنده بی ذوق و بی عرفان اولان مؤمنك باشنه دوکرسه و آنی مبتلا ایلرسه
عنایتندن واکا اطفندندر تا کم آنك جنت اعلانك شراب احمرنه اشتهاسی کله
واکا اول ضربت وعنا سببیله مستعد اوله و اهلیت حاصل قیله بلکه بودنیاده
هم شراب احمر مشابه سنده اولان می معرفت و محبته اشتها واستعداد حاصل اوله
و بودنیاده اول ضربت وریاضت سببیله بادهٔ محبتی نوش قیله وذوق معرفته
واصل اوله واکر پادشاه حقیقی برقولنه بویله اورمزسه وقورقوتمزسه اول ذوق
طاعتدن وشراب معرفت ومحبتدن حیوان کبی بسته دهان قالور واعان وعرفان
نشاطندن محروم اولور شول فقیه کبی که شاهلرك بزمندن وشربندن بسته دهان
قالدی پس اول ضربت واسطه سیله آنی نوش قیلدی وانلرله نشاط وسرورده
هم رنك اولدی (می) کفت شه باساقیش ای نیك پی * چه خموشیده بطبعش
آرمی) پادشاه اول ساقیسنه دیدی ای نیك پی وای خوش روشلی ساقی نیچون
خموشسن می ویرفقیهی طعنه کتور وآنی کرها نشاط مرتبه سنه یتور ﴿مثنوی﴾
هست پنهان حاکمی بر هر خرد * هر کراخواهد بفن ازسر برد) هر عقلك اوزرینه
پنهان برحاکم واردر وهرکیمی استرسه فنله باشندن ایلتور جمیع عقولك اوزرینه
فی الحقیقه حاکم الله تعالیدر ودخی (مامنکم من احد الاوقد وکل به قرینه من الجن
وقرینه من الملائکة) حدیث شریفنك موجبنجه هر انسان اوزره برشیطان و برملك
موکل وحاکم اولمشدر آنك استعدادنه کوره حق تعالی یا اول شیطانه و یا اول ملکه
قوت ویرر پس آنك عقلی اوزره نهانی حاکم اولان هرنه قبیلدن ایسه فن وصنعتله
آنی باشندن چقارر پس حاکم مطلق جمیع عقول اوزره نهانی حاکدر هر کیمی
استرسه صنعت و قدرتله باشندن چقارر ومراد ایلدیکی حالته کتورر (می)
آفتاب مشرق وتنویراو * چون اسیران بسته در زنجیراو * چرخ را چرخ اندر
آرد درزمن * چون بخواند دردماغش نیم فن * عقل کوعقل دکر راسخره کرد * مهره
زود نردو یست استادزد) آفتاب مشرق وآنك تنویری اسیرلر کبی اول حاکم
نهانینك زنجیرارادت وقدرتنده بسته در کیف مایشاء انلرده متصرفدر آفتابك
طلوعی وتنویری همیشه آنك ارادتیله درچرخی فی الحال اول حاکم نهانی چرخه
ودوره کتورر چونکم آنك دماغنه نیم فن اوقیه چرخه دماغ استادی مجازی اولور

يعنی چونکم اول حاکم معنوی بو افلاکك عقلنه بر مقدار فن وصنعت سو یلیه وتلقین ایلیه فی الحال آنی چرخه ودوره کتورر و بو یله انتظام اوزره دائر و سائر اولمق مرتبه سنه یتورر عقل که او برغیری عقلی زبون ومغلوب ایتدی مهره بی اندن طوتر استاد نزد اصل اودر یعنی برعقل برآخر عقلده تصرف ایلیه واول آخر عقلی کندیسنه زبون ومغلوب ایلیه اول غالب اولان عقل غلبه وقدرت مهره سنی وصنعت ومهارت صفتلرنی اول حاکم معنویدن طوتر که فی الحقیقه عالم نزدینك استادی اصل اودر وبو بساط عالمده اولان لعب وبازی همان اندندر جمله ده متصرف وحاکم علی الاطلاق همان اودر غیرك حکومتی وتصرفی آنك اذنی واراده سیله در ومجاز بدر ﴿ مثنوی ﴾ چند سیلی برسرش زد کفت کیر * در کشید از بیم سیلی آن زحیر * مست کشت وشاد وخندان شد چو باغ * در ندیمی ومضاحك رفت ولاغ * شیر کیر وخوش شد انکشتك بزد * سوی مبرز رفت تا میزك کند) برقاچ سیله ساقی اول دانشمندك باشنه اوردی بوقدحی طوت دیدی سله قورقوسندن اول دردمند چکدی زحیرایچ آغر یسنه دیرلر بونده درونی دردلی معناسنه مراد اولور یعنی اول درونی آغریمش و باطنی دردمند اولمش فقیه سله خوفندن اول کاسه یی نوش ایتدی بعض نسخه ده زحیر یرینه جیم ایله زجیر واقع اولمشدر فعیل بمعنی فاعل اولورسه معنی اول زاجرك سیلیسی قورقوسندن جامی چکدی دیمك اولور واکر بمعنی مفعول اولورسه اول مزجور سیلی قورقوسندن کاسه یی چکدی وایچدی دیمك اولور مست اولدی چوق تجمبوب اول تلخلك وترشلك کیدوب آچلدی وکل کبی کولدی و باغ کبی کشاده وخندان اولدی ندیملکه ومضاحکه ولاغه کتدی واهل مجلس ایله مطایبه لر ومکالمه لر قیلدی شیرکیر وخوش اولدی انکشتك اوردی یعنی شجیع ودلیر اولدی وخوش اولوب برماقلرین بری برینه اوردی تمام مست اولوب مستلکی وشادیلکی غایته ایردکدنصکره مبرز جانبنه کتدی تا کم تبول ایلیه مبرز آبخانه یه دیرلر ومیزك ایشمکه دیرلر ﴿ مثنوی ﴾ یك کنیزك بود در مبرز چوماه * سخت زیبا روز قانان شاه * چون بدید اورا دهانش بازماند * عقل رفت وتن ستم پردازماند * عمرها بوده عزب مشتاق ومست * در کنیزك درزمان درزد دودست) اتفاق مبرزده ماه کبی بر کنیزك وار ایدی قتی زیبا یوزلی شاهك جاریه لرندن ایدی مکر که اول ماهرو دخی خلاسمتنه کلمش وفقیه دخی اول حینده طشره چقوب خلایه واردقده اکا ملاقات اولمش چونکم فقیه اول ماهرویی کوردی آنك آغزی آچق قالدی وآنك حسن ولطافتندن حیران قالدی عقلی کتدی وآنك تنی ستم پرداز قالدی یعنی اول شرابله مست اولوب عقلی کتمش ایدی پس اول ماهرویی کوردی وتمام عقلی کیدوب دیوانه اولدی وآنك تنی ستم یونیجی

وعاقبت اندیش اولمیوب تجاوز قلبچی اولدی نیجـه عمرلر عزب ایمش مشتاق ومست
اولدیغی حالده کنیزکه فی الحال ایکی النی اوردی یعنی چوق زمان ارکن ایمش
ارکنلکده عمرلر چورمش بومرتبه مشتاق ودخی مست ایکن عقلی وصبری قالمیوب
بی اختیار همان اول ماه رویه دست دراز اولدی وایکی النی محکم اوردی ﴿ مثنوی ﴾
پس طپید آن دختر ونعره فراشت * برنیامد باوی وسودی نداشت) پس اول
دختر چبالدی وحرکت قیلدی ومضطرب اولدی ونعره قالدردی اول دانشمنده
غالب کلدی وچبالمسی برفائده طوتمدی ﴿ مثنوی ﴾ زن بدست مرد در وقت لقا *
چون خمیر آمد بدست نانبا * بسرشد کاهیش نرم وکه درشت * زو برآرد چاق چاقی
زیر مشت * کاه پهنش وا کشد بر تختهٔ * درهمش آرد کهی یك لختهٔ * کاه در وی
ریزد آب وکه نمك * از تنور آتشش سازد محك) زیرا زن وقت لقاده مردك
النده فی المثل نانبانك النده خمیر کبی کلدی انمکجی خمیری نیجه یوغورسه
وآشغه یوقاری دوندرسه اردخی عورتی مقارنت حیننده اویله ایلرکاه اول زنی
ملایمله وکاهی درشتلکله یوغور ر اول ارك مشتی التنده چاق چاق صدا کتورر
نته کم انمکجینك الی التنده خمیر چاق چاق صدا کتورر کاه اولور که انمکجی اول
خمیری بر تخته اوزره یصی چکر وکاهی برلخته یعنی بردفعـه بر یره کتورر وصقوب
جمع ایلرکاه اول نانبا خمیره آب دوکر وکاهی نمك دوکر تنوردن واکا آتشدن محك
دزرتاکم عورتی حین لقاده خمیر کبی یوغورر والتنی اوستنه واوستنی التنه کتورر
وکاهی اکا آب نطفه دوکیجی اولور وملح ملاحتی صاچیجی اولور وکاهی عضب
آتشیله آنی پشورر والحاصل مردك نانبایه وزنك انك النده خمیر کبی اولمسی محله
مناسب مثال اولور سرشد سرشتن لفظندن فعل مضارعدر پس هر طـالب
مطلوبده بوحالت من وجه بولندیغنه اشارت ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾
اینچنین پیچید مطلوب وطلوب * اندرین لعبند مغلوب وغلوب * این لعب تنها نه
شـورا بازنست * هر عشیق وعاشـق را این فنست) مطلوب وطلوب بونجلـین
طولاشـورلر وصارمشورلر مغلوب وغلوب دخی بولعب ایچره دررلر که انلر دخی
طولاشورلر وغلوب اولان مغلوبك وجودنده نانبا خمـیرك وارعورتك وجودنده
تصرف ایلدیکی کبی تصرف ایلرطلوب وغلوب مبالغه ایله طالب ومبالغه ایله غالب
معنیلرینه درکه ایکیسی بیله صیغهٔ مبالغه در بولعب تنها همان عورتله ارك دکلدر
هر برمعشوق وعاشـق ایچون بوفن واردر عشیق یعنی معشوقدر ﴿ مثنوی ﴾
ازقدیم وحادث وعین وعرض * پیچشی چون ویس ورامین مفترض * لیك لعب
هریکی رنك دکر * پیچشی هر یك زفرهنکی دکر) قدیمدن وحادثدن وعیندن
وعرضدن ویسله رامین کبی مفترض بر پیچش واردر عین بونده جوهر معناسنه در

جوهر مخصصه محتاج اولميوب بالذات قائم اولنه دیرلر وعرض محل مقومه محتاج اولنه دیرلر وبو جوهرك وعرضك تعریف وتحقیق جلد ثانیسنك اوائلنه قریب غلام حكایه سنده جوهر وعرض بحثنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه ویس معشوقه‌نك ورامین آنك عاشقنك اسمیدر یعنی قدیمدن وحادث اولان شیلردن وجوهردن وعرضدن هر برینك مابیننده ویسیله رامین كبی برنوع طولشمق وبری برینه صارلمق وتعلق قیلمق فرض اولنمش وتقدیر قیلنمشدر ولیكن هر برینك لعبی رنك آخراوزره در هر برینك طولشمسی برغیری فرهنكدندر مثلا قدیمك بركونه لعبی وكاری واردر وحادثك دخی بر كونه لعبی وكاری واردر وقدیمك حادثه تعلق بر یوزدن وحادثك دخی قدیمه تعلقی برآخر جهتدندر وكذلك جوهرك دخی برآخر لعبی وكاری واردر وعرضك دخی برآخر لعبی وكاری واردر جواهرك اعراضه تعلق بریوزدن واعراضك دخی جواهره تعلق برآخر یوزدندر پس هر برینك برآخرینه بیچشی وتعلق برآخر هنردن وبرغیری یوزدن اولور وبونلرك هر برینك مابیننده اولان علاقه‌یی بونلرك ذاتنه عالم اولان كسه بیلور بو محلده تفصیل وتطویله احتیاج یوقدر (می) شوی زن را كفته شد بهر مثیل * كه مكن ای شوی زن را بد كسیل * آن شب كردك نه ینكا دست او * خوش امانت داد اندر دست او * كانچه با او تو كنی ای معتمد از بد ونیكی خدا با تو كند) شوی وزن ایچون مثالدن اوتری دینلمش اولدی بو یله دیو كه ای شوی زنی بد كسیل ایلمه كسیل اوزمكه وكسمكه دیرلر بد كسیل طلاق وفراقدن عبارت اولور كه فراق وانقطاعك قبیحی طلاقدر یعنی اره وعورته نصیحت ایچون بو كلام دینلمش اولدی كه ای ار اولان كسه زنهار خاتونكی كندكدن یرامز اوزیجی وتفریق ایدیجی اولمه واكا رعونت وخشونتله معامله قیلمه كما قال علیه الصلاة والسلام * اكمل المؤمنین ایمانا احسنهم خلقا والطفهم باهله قال صلی الله علیه وسلم اكمل المؤمنین ایمانا احسنهم خلقا وخیاركم لنسائكم رواه ابو هریرة رضی الله عنه كذا فی المصابیح وقال علیه الصلوة والسلام لا یفرك مؤمن مؤمنة ان كره خلقا رضی منها آخر) اول كردك كیجه‌سی ینكا انك النی سنك الكه خوش امانت وبرمدیمی یعنی ینكانك كردك كیجه‌سی خاتونك النی سنك الكه ویرمسی انك امانة الله اولمسنی اشعار ایلروسنك قتكده اول ودیعت قونمسنی سنكا اعلام ایلرنته كم حضرت نبی علیه الصلوة والسلام حجة الوداعك خطبه سنده ناسه تعلیم وموعظه ایدوب بیوردیلر (اتقوا الله فی النساء فانكم اخذتموهن بامانة الله واستحللتم فروجهن بكلمة الله ولكم علیهن ان لا یوطئن فروشكم احدا تكرهونه فان فعلن فاضربوهن ضربا غیر مبرح ولهن علیكم رزقهن وكسوتهن بالمعروف كذا فی المصابیح) كه اول نسنه‌یی كه سن اول تحت نكاحكده اولان خاتونكه سویلرسن ای معتمد بددن ونیكدن

خدانی سکابلر یعنی ای معتمد علیه اولان کیسه بدونیك هرشول نسنه‌یی که سن
خاتونکه ایلرسن خدای تعالی انی سکا ایلر الحاصل مؤمن اولان کیسه کندی خاتونیله
حسن معاشرت ایلمك حقی لازمدر نتکیم حضرت نبی علیه الصلوة والسلامك
نسائله عشرتی وحسن معامله‌سی حدیث کتابلرنده مسطور ومذکور اولمشدر
مؤمن اولان دخی انك اخلاق شریفه‌سیله متخلق اولمق واکا اقتدا قیلمق لازم
کلمشدر (مثنوی) حاصل آنحال آن فقیه از بیخودی * نه عفیفی ماندش
نه زاهدی * آن فقیه افتاد بران حورزاد * آتش او اندر ان پنبه فتاد * جان
بجان پیوست وقالبها چخید * چون دو مرغ سر بریده می طپید) حاصل کلام
بو محلده اول فقیهك بیخودلغندن ومستلکندن انك نه عفیفلکی ونه زاهدلکی قالدی
بلکه انك عفتی وزهدی بی اختیار زائل اولدی اول فقیه اول حورزاده‌نك
اوزرینه دوشدی انك آتشی اول پنبه ایچره دوشدی یعنی اول بدنی پنبه کبی
اولان ماهرویك ایچروسنه اول فقیهك آتش کبی اولان نطفه‌سی دوشدی جان
جانه اولاشدی وقالبلر بوکلشدی وقالقشدی ایکی باشی کسلمش قوش کبی کاه
اول جانبه وکاه بو جانبه طبطاب وحرکت قیلدی چخید اولا جیم وصکره خاء
معجمه ایله دورشمکه بوکلمکه دیرلر بونده بوکلمك وقالقمق معنلری اولور (مثنوی)
چه سقایه چه ملك چه ارسلان * چه حیا چه دین چه بیم وخوف جان *
چشمشان افتاده اندر عین وغین * نی حسن پیداست اینجانی حسین * شد دراز
وکو طریق بازکشت * انتظار شاه هم ازحد کذشت) نه سقایه ونه ملك ونه
ارسلان ونه حیا ونه دین ونه قورقو ونه خوف جان سقایه بالکسر صوارمق
وصوابچه جك قابدر مجلس شرب مراد اولور یعنی اول فقیهك خاطرنده نه
مجلس شرب ونه ملك ونه ملكك ارسلان کبی قاهرلکی وغضوبلغی قالدی
ونه انده حیا ودین ونه مطلق قورقی ونه جان قورقوسی قالدی بلکه مست بیخود
اولدیغندن بونلر اصلا انك عقلنه وخاطرنه کلمدی بونلرك کوزی عینه وغینه
دوشمش نه حسن پیدا بونده ونه حسین غین پرده رقیقه دیرلر عیندن
مراد بونده کونش اولوب محبوبه‌نك یا ذاتندن ویا وجهندن کنایت اولسه
مناسبدر وغیندن مراد یا اول ماه رویك ثیابی ویاخود فقیهك وجودی وثیابی
اولسه قابلدر که بو ایکیسنك کوزلری بری برینك عیننه وثیابنه واقع اولدی دیمك
جائز اولور بو محلده کوزل ونه کوزلجه پیدادر یاخود معنی بو محلده نه حسن نامیله
مسمی اولان ونه حسین نامیله مسمی اولان کیمسه‌لر پیدا وظاهر دردیمك
اولور بو قصه دراز اولدی طریق بازکشتی سویله یعنی نتیجه ومرجعی تعبیر ایله
شاهك مجلسده انتظاری هم حددن کچدی کو کاف عربی ایله اوقوب طریق

بازکشت قنی دیو معنی و یراسه هم جائز اولور ﴿ مثنوی ﴾ شاه آمد تاببیند واقعه * دید آنجا زلزلهٔ القارعه) پادشاه مجلسدن قالقدی ومبرز جانبنه کلدی تاواقعه‌یه کوره انده قارعه‌نك زلزله‌سنی کوردی قارعه قیامت کوننك اسمیدر یعنی انده قیامتك زلزله واضطرابی کبی بری برینه طوقنملری اول بوننك و بوانك اوززینه دوشملری و بی اختیار حرکتلر واضطرابلر کوردی ﴿ مثنوی ﴾ آن فقیه از بیم برجست و برفت * سوی مجلس جام را بربود تفت * شه چو دوزخ پرشرار و پرنکال * تشنهٔ خون دو جفت بدفعال * چون فقیهش دید رخ پرخشم وقهر * تلخ وخونی کشته همچون جام زهر * بانك زد برساقیش کای کرم دار * چه نشستی خیره ده در طبعش آر) اول فقیه خوفندن صیچرادی ومجلس جانبنه کندی حرارتله فوری جامی قاپدی پادشاه ایسه پرشرار و پرنکال دوزخ کبی ایکی جفت بد فعالك خوننه تشنه اولمش چونکم فقیه انك روینی پرخشم و پرقهر جام کبی تلخ وخونی اولش کوردی فی الحال اول ساقی‌یه بانك اوردی ودیدیکه ای کرم دار نیچون خیره اوتوررسن جام و یرانی طبعنه کتور کورمزمیسنکه اول طبیعت انسانیدن چقمشدر چونکم اول بنم حقمده سکابنم ایچون می و یرطبعنه کتوردیدی سندخی اکامی و یر شمدی انی طبعنه کتوردیدی ﴿ مثنوی ﴾ خنده آمد شاه را کفت ای کیا * آمدم باطبع ان دختر را * پادشاهم کارمن عدلست وداد * زان خورم که یاررا جودم بداد) پادشاهه خنده کلدی دیدی ای اواو بن طبعه کلدم اول دختر سنکیچون یعنی بن خشم وغضبدن فراغت قیلدم واول جاریه‌یی سکا و یردم دیدی بن پادشاهم بنم کارم عدل وداددر اندن یرمکه یاره بنم جودم و یردی یعنی بنم یدیکم یارانه جود ایلدیکمدندر دیدی پس عدالت نه ایدیکنی بدان ایلیوب دیر ﴿ مثنوی ﴾ آنچه ازا من نتوشیم همچو نوش * کی دهم درحور دیار وخویش توش * زان خورانم من غلامانرا که من * میخورم برخوان خاص خویشتن * زان خورانم بندکانرا ازطعام * که خورم من خود زپخته یازخام) اول نسنه‌یی بن نوش کبی نوش ایلرزم وطاتمزم یاره وخویشه نیجه انی لایق توشه و یررم توش معناسنه اولمق انسبدر اکرچه توخطاب ایچون اولوب اش ضمیر اولوب مصرع اولدهٔ اولان آنچه‌یه عائد اولسه دخی معنی درست اولور زیرا بوتقدیر اوزره اول نسنه‌یی که بن نوش کبی طاتمزم واندن ذوق ایتمزم انی بن سکا واقر بایه و یاره‌قچن و یریرم هرندن که بن ذوق ایلرسم یارانمه واقربامه وسکاهم انی و یریرم غلاملریمه بن اندن یدیررم که کندی خاص اولان خوانم اوزره یرم و بنده‌لریمه بن طعام قسمندن اول طعامدن یدیررم که بن پخته‌دن وخامدن هرنه ایسه‌یم الحاصل بن هرنه کونه طعام

رسم چاکرلریمه و بنده‌لریمه همان اندن بدیررم که عادل اولان اهل سلطنت واصحاب دولتك خصائل وطریقتی بودر ﴿مثنوی﴾ من چو پوشم ازخز واطلس لباس * زان بپوشانم حشم رانی پلاس * شرم دارم ازنبی ذوفنون * البسوهم گفت مما تلبسون * مصطفی کرد این وصیت باجنون * اطعموا الاذناب مما تاکلون) بن چونکم اطلسدن وایپکدن لباس کیم حشمه اندن کیدیررم پلاس دکل یعنی ابریشمدن واطلسدن بن هرنه کونه لباس کیرایسم خدم وحشمه دخی پلاس کیدرمزم همان اندن کیدیررم زیرا ذوفنون اولان نبی مکرم صلی الله علیه وسلم حضرتلرندن شرم طوتوم واستحیا ایدرمکه اول حضرت سز تحت یدیکزده اولان مماليككزه کیدیککز لباسدن البلاس ایدك بیوردی مصطفی علیه الصلاة والسلام حضرتلری کندی اولادی منزله سنده اولان امته بووصیتی ایلدی اذنابه یدیككز مأکولاندن اطعام ایدك دیدی نتکیم ابوذر غفاری رضی الله عنه حضرتلری بوحدیث شریفی حضرت نبی علیه السلامدن روایت بیوررلر متفق علیه اولان احادیث شریفه دندن (قال علیه الصلوة والسلام اخوانکم جعلهم الله تحت ایدیکم فمن جعل الله اخاه تحت یدیه فلیطعمه مما یأکل ویلبسه ومما یلبس ولا یکلفه من العمل مایغلبه فان کلفه ما یغلبه فلیعنه علیه (اذناب ذنبك جمیدر ذنب لغتده قویروغه دیرلر بونده اذناب توابع معناسنه اولور وبوندن مراد حضرت نبی علیه الصلاة والسلامك امتی اولور که اول حضرتك ازواج مطهره‌سی امهات مؤمنین منزله سنده در نتکیم حق تعالی (النبی اولی بالمؤمنین من انفسهم وازواجه امهاتهم) بیوردی پس ازواج نبی امهات مؤمنین منزله سنده اولیحق مؤمنلرهم اول حضرتك اولادی منزله سنده اولور ﴿مثنوی﴾ دیگرانرا پس بطبع آورده * درصبوری چست وراغب کرده * هم بطبع آور بمردی خویش را * پیشوا کن عقل صبراندیش را * چون قلاوزی صبرت پرشود * جان باوج عرش وکرسی برشود * مصطفی رابین چوصبرش شد براق * برکشانیدش ببالای طباق) بو بیتلر اول بیوك شهزاده نك لساندن دینلمشدر ومناسبتله ینه انك طرفندن اولان نصح وپنده شروع قیلنمشدر اول شهزادهٔ کبیرینه بوکونه حسن تعبیر ایدوب دیدی دیگرلری چوق طبعه کتوردك ونصیحت وارشادکله انلری صبر وتحمل قیلمق مرتبه سنه یتوردك صبورلقده انلری چست وراغب ایلمشسن هم مردانه لکله کندیکی طبیعته کتور عقل صبراندیشی کندیکه پیشوا ایله وصبور وحمول اولمق مرتبه سنه کندیکی یتور چونکم صبر قلاوزلغی سکا پروبال اوله جان عرش وکرسی اوجنه یوقری اولور وعروج وصعود قیلور مصطفی صلی الله علیه وسلم حضرتلرینی کورچونکم اول حضرته صبر وتحمل ایلمك براق اولدی طباقك بالاسنه انی

چكدى يعنى سبع طباق اوزره انى اول براق يوقرى چقاردى واول براقه سوار اولمسى اول حضرتك رياضتلرى وبلالره صبر قيلمسيله ميسر اولوب وموفق كلدى پس صبر مفتاح فرج ومرقات اعلاى درج اولدى

﴿ روان كشتن شهزادكان بعد ازتمام بحث وماجرا بجانب ولايت ﴾
﴿ چين سوى معشوق ومقصود تابقدر امكان بمقصود نزديكتر ﴾

﴿ باشندا كرچه راه وصل مسدودست بقدر امكان نزديكتر شدن محمودست ﴾
بوسرخشر يعنى شهزاده لر مياننده اولان بحث وماجرانك وقيل وقالك تمام اولديغندن ونهايت بولديغندن نصكره ولايت چين جانبنده اولان معشوق ومقصودلرينك طرفنه روان اولملرينك وسير وسفر قيلملرينك بياننده . در تتكيم امكان مقدارى يعنى ممكن اولديغى قدر مقصوده بونلر نزديكتر اوله لر اكرچه راه وصلت مسدود ايسه ده ممكن اولديغى قدر مراد ومقصوده نزديكتر اولق ممدوح ومحموددر ﴿ مثنوى ﴾ اين بكفتند وروان كشتند زود * هرچه بودای يارمن آن لحظه بود * صبر بكزيدند وصديقين شدند * بعد ازان سوى بلاد چين شدند * والدين وملك رابكذاشتند * راه معشوق نهان برداشتند) بوسوزلرى سويلديلر وفورى ولايت چين طرفنه روان اولديلر اى بنم يارم انلره هرنه اولديسه همان اولحظه اولدى وانلره هرنه كونه تعب ومشقت كلديسه همان اول حينده كلدى اما بونلر مقصود بولنه صبرى كزيده قيلديلر وصديقلردن اولديلر اندنصكره بلاد چين جانبنه كتديلر بونده بلاد چيندن مراد عالم حقيقت اولوركه عقل وقلب وروح شهزاده لرينك سيرالى الله قيلمقده تعب وزحمته صبر قيلمسنك وجهله بى تارك اولمسنك صورت حالى اولور بونلر والدين وجمله ملكى ومالى قوديلرو كتديلر معشوق نهانى يولنى طوتديلر وجمله تعلقاتى ترك وقطع ايتديلر تتكيم سالكك عقلى وقلبى وروحى راه طلبده سيرالى الله قيلمقده بوجمله بى قلبندن ترك ايليوب مجرد اولور ﴿ مثنوى ﴾ همچو ابراهيم ادهم ازسرير * عشقشان بى پا وسر كرده فقير * ياچو ابراهيم مرسل سرخوشى * خويش را افكنده اندر آتشى * ياچو اسمعيل صبار مجيد * پيش عشق وخنجرش حلقى كشيد) ابراهيم بن ادهم قدس سره كبى بونلرك هربرنى تخت وسريردن عشق انلرى بى پا وبى سر فقير ايلمش ياخود مرسل اولان ابراهيم خليل عليه السلام حضرتلرى كبى سرخوشلغله كنديسنى برآتش ايچره براقدى ومست الهى اولوب كنديسنك نار نمروده اتلمسنه راضى اولدى تتكيم مبالغه ايله صبر ايديجى اولان اسمعيل مجيد عليه السلام حضرتلرى كبى اول خدانك عشقى وخنجر بلاسى اوكنده بربوغاز چكدى وكنديسنى امر حقده مطيع ايدوب جاننى دوست يولنده فدا قيلدى پس بونك كبى عشق يولنده سرباز اولمش وملك ومالى ترك قيلمش فتى چوقدر بوجمله دن

بری دخی امرأالقیسدر نتکیم انك حکایه سنه شروع ایدوب بیوررلر

حکایت امرأالقیس که پادشاه عرب بود و بصورت عظیم
و باجمال یوسف وقت خود بود وزنان عرب چون وزلیخا
مردهٔ اوواوشاعرطبع * ع * قفانبك من ذکری حبیب ومنزل

بوسرخ شریف و بیان لطیف امرأالقیس حکایتدرکه امرأالقیس عرب پادشاهی ایدی وصورتده عظیم و باجمال ایدی کندی وقتنك یوسفی ایدی وعرب زنلری انك عاشقی ایدی زلیخا کبی مرده‌سی ایدی واوشاعرطبع فصیح و بلیغ کیمسه ایدی نتکیم برقصیده‌سنده‌دیر * قفانبك من ذکری حبیب ومنزل * و بونك مصرع ثانیسی * بسقط اللوی بین الدخول فحومل * بو بیت سبعهٔ معلقه‌دندر تمام آخرنه وارنجه برقصیده‌در قف امردر قفا تثنیه‌در ایکی مصاحبه سنه خطاب اوله که دورك ای یارانلر دیمك اولور و یاخود خطاب وحده اوله زیرا عادت عربدر باجمله و باتثنیه ایله واحده خطاب ایدرلر و تکرار الفاظ ادا ایدرلر و بو معنی قرأن عظیمده دخی واقعدر نتکیم رب ارجعونی ده اهل تفسیر رب ارجعنی ارجعنی تقدیرنده‌در دیمشلر والقیا فی جهنم ده الق الق معناسنه‌در دیمشلردر پس بو تقدیرجه بیتك معناسی قف قف ای بنم یار غارم نیك براغلیه‌لم امرك جوابیدر یاانکچون ساقط اولدی ذکری مصدردر یعنی دور و بکا مساعده وموافقت ایله بکا ایله‌لم کیده حبیبك ذکری قتنده و منزلنك ذکری قتنده یعنی انی اکدیغمدن اوتری سقط دوشمك واللوی رملدر دخول وحومل ایکی موضعك اسمیدر یعنی اول بکا و یااول حبیب و یامنزلی سقط لویده‌در یعنی سقط رملده دخول‌له حومل

ماینده‌در * چون همه زنان اورا بجان می جستند ای عجب غزل اوو نالهٔ او بهرچه
بود مکر می دانست که این همه تمثال صورتی اند که برتختهای خاك نقش کرده اند *

چونکم دوکلی محبوبه زنلر انی جان ودل ایله استدیلر و طلب ایلدیلر ای عجب اول امرأالقیسك غزلی وناله‌سی ندن اوتری اولدی مکر اول بیلدی که بو دوکلی محبوبه اولان زنلرك شکل وصورتی تخته‌لر اوزره یازلمش تمثال صورتی کبیدررکه بونلری هم خاك تخته‌لری اوزره نقش ایلمشلردر * عاقبت این امرأالقیس را حالی پیداشد که نیمشب ازملك وفرزندان کریخت وخودرا دردلق پنهان کرد وزان اقلیم باقلیم دکر رفت در طلب انکس که ازاقالیم منزهست یختص برحمته من یشاء * عاقبت بو امرأالقیسه برحالت پیدا اولدیکه نصف اللیل ده برکیجه کندی ملکندن واولادندن قاچدی و کندیسنی برکهنه دلق ایچره پنهان ایتدی واول اقلیمدن برغیری اقلیمه کندی اول کیمسه‌نك طلبنده که اقلیملردن منزهدر اما الله تعالی کندی رحمته دیلدیکی کیمسه‌یی مختص قیلور * مثنوی * امرءالقیس ازممالك خشك لب * هم کشیدش عشق ازخطهٔ عرب * تابیامد خشت می زد درتبوك * باملك کفتند شاهی ازملوك * امرءالقیس آمدست اینجابکد * درشکارعشق خشتی می زند)

امرء القيس بر كيجه مملكتلردن خشك اب و بى بهره اولديغى حالده هم انى عشق عرب خطه سندن برآخر دياره چكدى تا تبوكه كلدى انده كرپچ اوردى يعنى كرپچ كسدى تبوك قلعه سنك پادشاهنه ديديلر ملوك عربدن برشاه يعنى امرء القيس بو دياره كدو كسب ايلمكه كلمشدر عشقه شكار اولمقده بر كرپچ كسر فقيرلر و محتاجلر شكلنه كيروب بو هيئتده كسب وكار ايله ديديلر ﴿ مثنوى ﴾ آن ملك برخاست شب شد پيش او * كفت اورا اى مليك خوبرو * يوسف وقتى دو ملكت شد كال * مر ترا رام از بلاد واز جال * كشته مردان بندكان از تيغ تو * وان زنان ملك مه بى ميغ تو * پيش ما باشى تو بخت ما بود * جان ما از وصل تو صد جان شود * هم من وهم ملك من مملوك تو) اى بهمت ملكها متروك تو اول ملك تبوك قالقدى كيجه انك اوكنه كندى اول امرء القيسه ديدى اى خوب رو اولان ملك سن يوسف وقتسن ايكى مملكت سكا بلاددن وجمالدن كماله رام اولدى اوله مردلر سنك تيغكخوفندن سكا بنده لر ورام اولمشلردر واول محبوبه زنلر سنك بى ميغ اولان ماهك ملكتنك بنده لرى وافكنده لرى اولمشلردر يعنى سنك سحابسز اولان ماه يوزكك جمالى ملكتنك اسيرلرى اولمشلردر اكر سن بزم اوكزده اوله سن و بزم ديارمزده اقامت قيله سن بزم بختمز اولور بزم جانمز سنك وصلندن صد جان اولور يعنى زياده لك بولور و يوزمرتبه قوت وقدرت حاصل قيلور همبن وهم بنم ملكم سنك مملوككدر اى شاه همت عالى سببيله ملكلر سنك متروككدر كه سن بوقدر ممالك عظمايى قبول ايلرايسك جان ودل ايله خدمتده بزديوب وافر تكريملر وتفخيملر قيلدى ﴿ مثنوى ﴾ فلسفه كفتش بسى واو خموش * ناكهان واداشت از سرروى پوش * تا چه كفتش او بكوش از عشق ودرد * همچو خود در حال سركردانش كرد * دست او بكرفت و با او يار شد * او هم از تخت وكمر بيزار شد * تا بلاد دور رفتندان دو شه * عشق يك كرت نكرد ست اين كنه) چوقلق فلسفه سويلدى يعنى اول تبوك شاهى امرء القيسه وافر حكمت عقليه نقل ايلدى واو خموش وساكت ايدى ناكهان سرندن روى پوشى كيرو طوتدى ورازدارندن پرده حجابى رفع ايتدى اكا حالنى واسرار بالنى بر برسويلدى تا امرء القيس انك قولاغنه عشقدن ودردن نه سويلدى كندى كبى فى الحال انى دخى سركردان ايتدى انك النى طوتدى وانكله يار اولدى اول شاه تبوك دخى هم تخت وكمردن بيزار اولدى وانكله الفت وانسيت قيلدى تا ايراق بلاده كتديلر اول ايكى پادشاهه عشق بو كناهى بر كره ايلمشدر بلكه كرار اومرارا نيجه تاجدارلرى سربردن ايندروب كنديسنه اسير قيلمش و دارو ديارى ترك ايتديروب درويش وفقير ايلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ بر بزركان شهد و طفلانست شير * او بهر كشتى بود من الاخير * غير ان دوبس ملوك بى شمار * عشقشان

ازملك بر بووو تبار) عشق اولولر اوزره شهد واوغلنجقلر ازره شیردر اول عشق هر کشتی یه من الاخیر اولور یعنی عشق رجاله واطفاله شامل اولور وعالی کاولور بزرك اولان ارله اول شهد وشکر کبی شیرین اولور وکودك سیرتلره شیر کبی غدا کلور وهر بر کشتیٔ وجودك آخرکی یوکدن باشی اولور مثلا برکمی یوکنی تمام طوتسه که ارتق بر یوکه دخی تحملی اولمسه اکا اخر برقاچ بطمان نسنه قوسك اول من اخیردن اول کمی مستغرق اولور کذلك عشق دخی هر وجود کشتیسنی مستغرق قیلور بو ایکیسندن غیری چوق بی شمار ملوك عشق انلری ملك ومالدن وقوم وقبیله دن قاپدی انلری دولت وسلطنت قیدندن خلاص ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ جان این سه شه بچه هم کرد چین * همچو مرغان کشته هر سودانه چین * زهره نی تا لب کشایند از ضمیر * زانکه رازی باخطر بود وخطیر * صد هزاران سر بپولی آن زمان * عشق خشم آلوده کرده کمان) بواوچ شه بچه نك جانی هم چین شهرنك اطرافنده قوشلر کبی هر جانبده دانه چین اولمش وهر بری کندی غداسنی اکر صوری ومعنوی دکشورمکه اشتغال قیلمش ایدی زهره یوقکه تا ضمیردن دوداق اچهلر ودرونلرینك رازنی سویلیهلر زیراکه خطرلو وعظیم بر راز ایدی خطر عظیم معناسنه درتکیم حضرت احدیتك وجناب ربوبیتك رازنه محرم اولنلر واول حضرته تعشق قیلنلر اول رازی بو خلقه سویلیه مزلر وکندی ضمیرلرندن کشف راز ایلیه مزلر زیرا خطیر وباخطر بر رازدر که انی نامحرم اولنلره بیان ایلرلر نیجه یوز بیك باش اول زمان بر پوله خشم آلوده اولان عشق کمانی زه ایلمش یعنی یایی کرشلمش هر کیم کشف راز ایلرسه انی نشانه المش وتیر قهره انی هدف قیلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ عشق خود بی خشم در وقت خوشی * خوی دارد دمبدم خیره کشی * این بودان لحظه کو خشنود شد * من چه کویم چونکه خشم آلود شد * لیك مرج جان فدای شیر او * کش کشد این عشق واین شمشیر او) عشق خود خوشلق وقتنده بی خشم ایکن خیره کشلکه دمبدم خوی طوتر خیره کش وصف ترکیبیدر بونده سهولتله اولدیریجی معناسنه در یعنی عشق خوشلق وقتدن بی خشم اولدیغی حینده همیشه سهولتله عاشقلری اولدرمکه خوی وعادت طوتر اولحظه که اول عشق خشنود اولدی حالی وشانی بودر بن نه سویلیم چونکم اول خشم آلود اوله یعنی خشم آلود اولدقده انك تعریف وتوصیفی ممکن اولمز ولیکن جان مرجی انك شیرنه فدا اولسون که انی بو عشق وانك شمشیری اولدرر یعنی اکرچه عشق بونك کبی خونریز وقتالدر ولیکن جان مرعای اول عشقك ارسلاننه فدا اولسونکه انی عشق وعشقك شمشیری اولدور واول تیغ عشقه قربان اولور وجانی فدا قیلور ﴿ مثنوی ﴾ کشتنی به از هزاران

زندكى * سلطنتها مرده اين بندكى) عشقله اولمكاك هزاران زنده لكدن بكدر سلطنتلر بو بنده لكك برمرده سيدر يعنى عشقله اولمق شول ذوق دائمه واصل ايلر كه هزاران بوفانى اولان زنده لكدن اوليك اولور وسلطنتلر عشق بنده لكنك اولوملوسيدر ﴿ مثنوى ﴾ باكنايت رازها باهمدكر * پست كفتندى بصد خوف وحذر) برى برلريله رازلرى كنايتله پست سويلرلردى يوزخوف وحذر ايله يعنى كندى معشوقه لرنى اسانه كتورسه لر اول رازى يوز خوف وخطر ايله كنايت طريقيله باب باب الحق سويلرلردى وسرپوشيده تعبير ايلرلردى تانامحرم بونلرك رازنه واقف اوليه وبونلرك اول سوزلردن مقصودى نه ايديكى بيلميه نتكيم عارف اسرار الهى اولنلر وراز حقيقتى بيلنلر اكر بريره كلسه لر اول رازى بعض اصطلاحات وكناياتله ادا ايلرلر والفاظ ولغات پرده سنى اكا وقايه ايدوب اول رازى كنايتله ورمز واشارتله سويلرلر شول مرتبه ده كه اكر انلرك مجلسنده نيجه بيكانه ونامحرم اولسه انلرك اول سوزلردن مقصودلرى نه ايديكنى فهم ايده مزلر ﴿ مثنوى ﴾ رازرا غيرخدا محرم نبود * آه را جز آسمان همدم نبود) بونلرك رازنه خدادن غيرى محرم اولمدى آهلرينه آسماندن غيرى همدم اولمدى نتكيم عاشقلرك رازنى همان خدا بيلور وانلرك آهنه انجق آسمان همدم اولور عشقه دوشمين عاشقك رازنى بيلمز ونيجه كونلردرد عشقدن آه وآه قيلين آه عشاقه همدم اولمز ﴿ مثنوى ﴾ اصطلاحاتى ميان همدكر * داشتندى بهر ايراد خبر) برى برلرينك اورتاسنده بركونه اصطلاحاتى ايراد خبردن اوترى طوترلردى يعنى برى برلرينه خبر سويلمكدن اوترى مابينلرنده برنوع اصطلاح طوترلردى وقت حاجتده اول اصطلاحله سويلشورلردى نتكيم مشايخ صوفيه حسين بن منصور قدس سره قتل اولندقدنصكره اسرار الهيده بعض اصطلاحات وضع ايلديلر وسروحدتى وراز رؤيتى سويلمك لازم كلدكده كندى ميانلرنده اول اصطلاحات ايله سويلديلر پس نامحرم اولنلر اول اصطلاحاتدن انلرك مرادى نه ايديكنى اشكارا بيله مديلر وبعض مريدلر ومحبلر صكره كتوروب انلرك اصطلاحاتنى طالبلره تفهيم ايچون كتابلر يازديلر ورساله لر دوزديلر ﴿ مثنوى ﴾ زين لسان الطير عام آموختند * طمطراق وسرورى اندوختند) حتى بو لسان الطيردن عوام طبيعت اولان اهل زرق وريا اوكرنديلر طمطراق وسرورلك قازانديلر يعنى بو طيور الهى اولان عاشقلرك منطقندن عوام سيرت اولان اهل نفس واهل صورت تعلم قيلديلر وكتابلردن اوقويوب اوكرنديلر وناسه طمطراق ادا ارله نى صاتوب سرورلك ومهترلك تحصيل ايلديلر ﴿ مثنوى ﴾ صورت آواز مرغست آن كلام * غافلست از حال مرغان مرد خام * كو سليمانى كه داند لحن طير

* دیو کرچه ملك كیرد هست غیر) اول كلام كه عوام سیرت اولان اهل تقلید آنی سویلرلر مرغ الهینك آوازنك صورتیدر مرد خام مرغلرك حالندن غافلدر هرنقدر اهل نفس واهل صورت وارایسه مردخامدر اكر بونلردن برمرغان الهینك كلامنی حفظ وضبط ایلسه وآنی خلقه سویلسه اول مرغ الهینك آوازنك صورتیدر واول مردخام طیور الهینك حالندن وشانندن غافلدرقنی برسلیمان مشربكه لحن طیری بیله دیو اكرچه ملك طوتر غیردر دیودن مراد اهل نفس وسلیماندن مراد عارف بالله اولان اهل الله در یعنی قنی برسلیمان وقت اولان عارف زباندان ومعدن علم وعرفانكه اول منطق الطیری بیله وطیور الهینك الحاننه عارف اوله دیوسیرت وشیطان طبیعت اولان اهل زرق وریا اكرچه قوش دیلنجه اوتر وسلیمان شكلندن كورینور ملك ومنصب طوتر وبی تمیز اولنلری دام یعنته كتوروب صید ایدر لیكن عین مرتبه سنده دكلدر غیریدر وغیروسو اكورمكدن خلاص اولمشدر ودیوسیرت اولمقدن نجات بولمشدر * مثنوی * دیو برشبه سلیمان كردایست * علم مكرش هست علمناش نیست * چون سلیمان ازخدا بشاش بود * منطق الطیری زعلمناش بود) سوره نملده اولان ایت كریمه یه اشارتدر (وورث سلیمان داود وقال یا ایها الناس علمنا منطق الطیر واوتینا من كل شیء ان هذا لهو الفضل المبین ده) یعنی وارث اولدی سلیمان داوده نبوتده ویا ملكده ویا علملرده كه اكا قایم مقام اولدی وسائر اول طقوز اوغلی وارث اولمدی سلیمان دیدی ای ناس بز بیلدیرلدك وتعلیم وتفهیم قیلندق حق جانبندن وانواع طیورك نطقنه عطا اولندق هرشیدنكه اكا محتاج ایدك تحقیقا بو عطا البته شول فضل واحساندركه هركسه مخفی دكل آشكار ادروتوضیح معنای بیتین شریفین بویله دیمك اولور كه دیو شبه سلیمان علیه السلام اوزره انك برینه قیام ایتدی وتختنه اوتردی وخاتم واسطه سیله دیولرده وپریلرده حكومت وتصرف ایلدی انك مكروحیله یه علمی واردر و اكا حق طرفندن علمنا دیمك بوقدر یعنی یا ایها الناس بزالله جانبندن منطق الطیری تعلیم اولندق والهام اولندیق بوقدر طیور مختلفه نك لسانلرنی بز بیلوروز دیمكه قادر دكلدر چونكم سلیمان نبی علیه السلام حضرتلری خدای تعالی حضرتلرندن بشاش اولدی طیره منسوب اولان منطق اكا علمنادن اولدی یعنی قوشلر لسانی اكا حق تعالیدن تعلیم اولندی پس دیو اكرچه خاتمله سلیمانلق دعواسن ایلیوب خلقك وجودنده تصرف قیلدی وسلیمانه متشبه اولدی ولیكن سلیمانله دیوك ماییننده قوش دیلنی بیلمكله بیلمك فرق اولدی اكرچه نیچه علایم دخی انك و بونك وجودنده وارایدی ولیكن بو منطق الطیری بیلمكله بیلمك انلرك ماییننی عظیم فارق اولدی وتمییز قیلدی كذلك هرعصرنك سلیمانی اولان محققله اول عصرده اولان اهل تقلیدك واصحاب

ريانك ميانده فرق اولدر كه اهل تحقيق طيور الهى اولان عارفلرك واوليانك السنه سنى حق جانبندن بيلمش وا كا جناب حق انى الهام قيلمش وتمام اول محقق هر برولينك ونبينك نطق ومشرب نيجه اولديغنى بيلمشدر اما اهل تقليد واهل ريا اول نطق وزبانى بيلورلرسه ده انك اسرار وحقايقنه عالم اولمزلر باخصوص كه انى كتابدن اوكرنمشلر حضرت حقدن انلره الهام اولمشدر ﴿ مثنوى ﴾ تو ازان مرغ هواى فهم كن * كه نديدستى طيور من لدن * جاى سيمرغان بود آن سوى قاف * هر خيالى رانباشد دست باف * جز خيالى راكه ديدان اتفاق * آنكهش بعد العيان افتد فراق) اى مرتبهٔ تقليدده قالان واسرار الهيدن بى بهره اولان كيمسه سن اول مرغ هوايدن سن مرغ الهيدن دكلسن فهم ايله زيرا لدندن اولان طيورى كورمشسن يعنى الله تعالينك قتنده اولان مرغان الهى يى مشاهده قيلمشسن وانلره خدمت ايدوب ارادت كتورمشسن وانلرك يورديغى اوزره طريق حقه سالك اولمشسن اويله اولنجق سندخى هنوز مرغ هواسن كنديكى برخوش فهم ايله سيمرغلرك جايى اول قاف جانبى اولور هر برخيال ايچون دست باف اولمزشول برخيالدن غيرى يه كه اتفاق اول قافى كوردى اندنصكره اكا بعد العيان فراق واقع اولدى خياللرده اولان يار وحدت ايچون اولور سيمرغ عنقانك لقبيدر و بونده سيمرغلردن مراد ابدال الهيدر كه انلر اوتوز كيمسه در (كما قال عليه السلام الابدال فى هذه الامة ثلثون رجلا قلوبهم على قلب ابراهيم خليل الرحمن كلما مات رجل بدل الله فى مكانه رجلا رواه الامام احمد فى مسنده عن عبادة ابن الصامت رضى الله عنه وقال ايضا الابدال فى امتى ثلاثون بهم تقوم الارض و بهم يمطرون و بهم ينصرون رواه الطبرانى عنه كذا فى الجامع الصغير) وقافدن مراد قاف قربت الهى اولور دست باف ال اوركسى ديمكدر و بونده دست بافدن كار سهل ديمك اولور وتوضيح معنى بويله ديمك اولور كه سيمرغان روحانى وابدال الهى اولان وليلرك مقامى اول قاف قربت ومرتبهٔ الوهيت جانبنده اولور هر برخيال ايچون اول مقام عالى وقرب الهى ال اوركسى اولمز الا شول برخيال دكل كه اتفاق اول قاف قرب حق كوردى اندنصكره اول خياله بعد العيان اول مرتبه دن فراق واقع اولدى يعنى بو خياله اول جاى سيمرغان اولان قاف قربت دست باف اولور بو خسه بوندن غيرى خياله اول مقام ميسر اولمز ومرغ خيال اول مقامك اطرافنده پرواز قيلمز اما ابدال مرتبه سن بولن وانلرك اصطلاحاتنى بيلن عزيزلرك خيالى مقامى كورر اندنصكره بعد المعاينه تكميل نفوس بشريه قيلق وانلره مربى ومرشد اولمق ايچون اول مقامدن فراقه دوشر ومرتبهٔ كثرته كلوب عالم طبيعته نزول ايلر مشايخ بو كا فرق ثانى درلر وفرق بعد المحو دخى تعبير ايدرلر نتكيم

تائيه شرحنده بوراره مناسب چوق تحقيقلر اولنمشدر ﴿ مثنوى ﴾ نى فراق قطع بهر مصلحت * كابنست ازهر فراق ان منقبت) بعد العيان اولان فراق قطع دكلدر مصلحت ايچوندر زيرا هر فراقدن اول منقبت ايمن دريعنى اول مرتبهٔ قربتى ومقام وحدتى معاينه قيلدقدنصكره عالم كثرته كلمسى ومقام فرقته دوشمسى اول مقامدن فراق قطعى دكلدر بلكه براى مصلحت تكميل نفوس طالبين وتربيهٔ ارواح سالكين ايچون اول مقامدن جدا اولوب مرتبهٔ كثرته وعالم طبيعته دوشمشدر يوخسه اول منقبت صاحبى هر فراقدن ايمندر تتكيم اولنده (ازجدايبها شكايت ميكند) مصرعنك شرحنده هم برمقدار بورابه متعلق تحرير اولنمشدر ﴿ مثنوى ﴾ بهر استبقاى آن روحى جسد * آفتاب از برف يكدم ميكشد) اول روحى اولان جسدك استبقاسندن اوترى آفتاب برفدن بردم چكيلور ياخود كنديسنى چكر ميكشد فعل لازم اولمقده ومتعدى اولمقده ممكندر فارسيده لازم ومتعدى محل اقتضا ايلديكنه كوره اولور برفدن مراد بونده جسد انسانى اولور وآفتابدن مراد ذات ربانى اولور وتوضيح معنى يعنى اول روحانى اولان جسدك استبقاسندن اوترى آفتاب حقيقى برف مثابه سنده اولان جسد انسانيدن بردم چكيلور وتستر قيلور تاكم اول مانند برف اولان حسد برزمان باقى اوله و برنيجه مدت موجود قاله اكر هميشه تجلى اولسيدى فورى اريوب مضمحل اولوردى وهميشه استتار قيلسه هم برف ويخ كبى اولان جسد منجمد وافسرده اولوب قالوردى پس شان الهى لحكمة ولمصلحة كاهى تجلى وكاهى استتار اوزره اولور (مشاهدة الابرار بين التجلى والاستتار) ديدكارى قول هم بومعنايه دلالت قيلور وشيخ سعدينك بو بيتلرى هم بومضمونى مؤيد اولور (قطعه) اشاهد من اهوى بغير وسيلة * فيلحقنى شان اضل طريقا * يؤجج نارا ثم يطفى برشة لذاك ترانى محرقا وغريقا ﴿ مثنوى ﴾ بهرجان خويش جوز يشان صلاح * هين مدزد از حرف ايشان اصطلاح) سن كندى جانك ايچون انلردن صلاح استه اكاه اول انلرك حرفندن اصطلاح اوغورلمه يعنى اول عاشقلرك ومحبوب حقيق بولنه سالك اولان صادقلرك حروف وكلماتندن اصطلاحات اوغورلمه وانلرك الفاظ وابيا تك حفظ ايليوب ناسه انكله معرفت فروش اولمه بلكه انلردن كندى جانك ايچون صلاح استه وانلرك دروننددن وسوز عشقندن حصه مند اولمغى طلب ايله يوخسه مجرد اصطلاح وقصه دن سكا انلرك حالنى بيلمك واسرار نه واقع اولمق ممكن اولمز ﴿ مثنوى ﴾ ان زليخا ازسپند ان تابعود * نام جمله چيز يوسف كرده بود * نام اودن نامهـا مكتوم كرد * محرمانرا سر ان معلوم كرد * چون بكفتى موم زانش نرم شد * اين بدى كان يار باما كرم شد) اوزليخا سپندلردن

عوده دك جمله چیرك نامنی یوسف ایلمش ایدی یعنی اوزرلکلرندن عوده دك
وادنادن اعلایه دك جمله سنك نامنی یوسف ایلمشدی واول یوسفك نامنی بو جمله
ناملر ایچره مکتوم ایتدی محرملره اول ناملرك سرنی وکندی اصطلاحنی معلوم
ایتدی مثلا چونکم موم آتشدن نرم اولدی دیدی انك مرادی بو اولوردیکه
اول یار بزمله کرم اولدی و بزم سوزلرزدن وآتش شوقزدن انك قلبی موم کبی
نرم اولدی دیمکی کنایت ایلردی ﴿ مثنوی ﴾ ور بکفتی مه برآمد بنکر بد *
ور بکفتی سبز شدان شاخ بید * ور بکفتی برکها خوش می طپند * ور بکفتی جوش
همی سوزد سپند * ور بکفتی کل ببلبل راز کفت * ور بکفتی شه سرشهناز کفت * ور بکفتی
چه همایونست بخت * ور بکفتی که برافشانید درخت) واکر محرملر بنه ماه بو قروکلدی
وطلوع قیلدی نظر ایلیك دیدی انك مرادی یوسفك عرض جمال وظهوره کلسی
اولوردی واکر اول شاخ بید سبز اولدی دیدی انك مرادی یوسفك شاخ بید کبی
تر و تازه اولان وجودینك لطیف وطری اولمسی اولوردی واکر برکلر خوش طلبیرلر
وحرکت ایدرلر دیدی انك مرادی کندینك قلب وروح وعقلی برکلر ینك
یوسف اوزره خوش طلبیسی اولوردی واکر اوزرلك خوش یشار دیدی انکله
کندی مابیننده اولان اشتیاقك وانك کندی یه اولان میلنه والتفاتنه کوزدکدی
دیمکدن کنایت ایلردی واکر کل بلبله رازدیدی دیدی یوسفك کندیسنه راز
دیمسن مراد ایلردی واکر شاه سرشهناز دیدی دیدی شاه حسن اولان یوسفك
شاهانه ناز ایلمسندن کنایت ایلردی واکر بخت وطالع نه همایوندر دیدی کندی
بختنك همایون اولمسندن وطالعنك کشاده کلمسندن ویوسفك کندی یه نظر
والتفاتی اولمسندن وعرض جمال قیلمسندن کنایت ایلردی واکر دیدیکه رختی
سلکاك که کرد الود اولمش کندینك قلبنك مغبر وخاطرینك مکدر اولمسنی مراد
ایلردی ﴿ مثنوی ﴾ ور بکفتی که سقا آورد آب * ور بکفتی که برآمد آفتاب
* ور بکفتی دوش دیکی پخته اند * یا حوایج از پزش بك لخته اند * ور بکفتی
هست نانها بی نمك * ور بکفتی عکس می کردد فلك * ور بکفتی که بدرد آمد سرم *
ور بکفتی درد سر شد خوشترم * کرستودی اعتناق او بدی * ورنکوهیدی
فراق او بدی) واکر سقا اب کتوردی دیدی یوسفك آب زلال جمالی کندینك
تشنه لکنی وحرارتنی بر مقدار دفع ایلمسندن وراحت دل بولمسندن کنایت
ایلردی واکر دیدیکه آفتاب بو قروکلدی وطلوع قیلدی یوسف ظهوره کلوب
انك قلبنه حرارت براقسندن وانك درونی یاقسندن کنایت ایلردی
واکر دون برچولك قینانمشلر و پشورمشلردر یاخود حوایج پزشدن بر پاره دریعنی
چولك ایچره اولان حوایج پشمکدن بر پاره اولمشدر دیدی یوسفله کندی میاننده

اولان دیلک محبتک قیناسندن وانک خام خوبلرینک پخته اولماسندن وحوایجک پیشمسندن و برقطعه اولوب وچیکلک کیدرب لذیذونفیس اولمسندن کنایت ایلردی واکرنانلربی نمکدردیدی یوسفدن حاصل اولان نان معنوی وغدای قلبک بی چاشنی اولمسندن وبی لذت کلسندن کنایت ایلردی واکرفلك عکسنه دونردیدی کندینک طالعی کندی یه مساعد اولمدیغندن ومرادینک عکسی ظهور ایلدیکندن کنایت ایلردی واکر دیدیکه باشم درده کلدی و باشمه براغری حاصل اولدی یوسف جانبندن اکا برجفا اولدیغندن وانک باشنه درد کلدیکندن کنایت ایلردی اکردرد سر بکا خوشتر اولدی دیدی در عشقك کندی یه خوشتر اولمسندن و یوسفك جفاسی اکا دلکش کلسندن وتمام انك جفاسنه راضی اولمسندن واندن هرنه کلورسه اکا خوش کلوب تسلی بولمسندن کنایت ایلردی الحاصل اکر اوکیدی ومدح قیلیدی انك اعتناقی اولوردی واکرذم وقدح قیلیدی اول یوسفك فراقی اولوردی یعنی اوکدیکی یوسفك وصالنه متعلق وذم وقدح ایلدیکی یوسفك فراقنه متعلق شیلر اولوردی * مثنوی * صد هزاران نام کر بهم زدی * قصد اووخواه اوبوسف بدی) محصل کلام اکر ییچه یوزبیك نامی بر برینه اور یدی انك قصدی وانك استمسی یوسف اولوردی وهرنه شی ذکر قیلسه بهر حال برسبیل کنایه اندن یوسفی مراد قیلوردی زیرا انك اصلا یوسفدن غیری هیچ برمرادی یوق ایدی * مثنوی * کرسنه بودی چو کفتی نام او * می شدی اوسیر ومست جام او * تشنکیش ازنام اوساکن شدی * نام یوسف شربت باطن شدی * ور بدی درد یش آن نام بلند * دردرا فی الحال کشتی سودمند * وقت سرما بودی اوراپوستین * این کند درعشق نام دوست این) اکر زلیخا کرسنه اولیدی چونکم اول یوسفك نامنی دیدی وذکر ایلیدی اوسیر اولوردی وانك جامنك مستی اولوب طویاردی اول یوسفك نامندن انك تشنه لکی ساکن اولوردی یوسفك نامی شربت باطن اولوردی وانی ریان قیلوردی وانك حرارتنی دافع اولوردی واکرانك بردردی اولیدی اول بلند اولان نام شریف درده فی الحال سودمند اولوردی واول نام عالیدن انك دردنه شفا ونفع کلوردی قیش وقتنده اول نام اکا پوستین کبی اولوردی وانی کرم ایدوب ایصیدردی اول نامك برکاتیله سردشتایی و بردهوایی دوءزدی دوستك نامی عشقده بونی ایلر یعنی محبوب حقیقی حضرتلرینك نام شریفنی ذکر ایلیك وانك اسمنی سویلیك مقام عشقده اولان عاشقلره بوذکر ایلدیکمز کارلری ایلر همان بونی که انلر الله تعالی یی آجلق زماننده ذکر ایلسه لر طویارلر وتشنه لك وقتنده آکسه لر ریان اولورلر ودرد وسقامت زماننده یاد ایلسه لر راحت وصحت بولورلر وسرد

و برد وقتنده ذكر ايلسه‌لر كرم اولورلر وحرارت بولورلر ودخى بونلردن ماعدا نيجه حالتلره وخصلتلره اول نام شريف بركاتيله واصل اولورلر ﴿ مثنوى ﴾ عام ميخوانند هردم نام پاك * اين عمل نكنند چون نبود عشقناك) اكرچه عوام هم نام پاكى هردم اوقورلر بوعملى ايلمز چونكم عشقناك اولميه يعنى عوام دخى اكرچه محبوب حقيقى ومعشوق ذاتينك نام شريفنى اوقورلر وانى فكر قيلورلر بوعاشقلرك اول نام پاكى اوقوديغى عملى انلره ايلمز چونكم انلر عشقناك اولميه واول نام شريفى كمال محبتله وتعظيمله ذكر قيلميه ﴿ مثنوى ﴾ انچه عيسى كرده بود از نام هو * ميشدى پيدا ورا از نام او) اول نسنه‌يكه عيسى عليه السلام حضرتلرى نام هودن ايتدى ايدى خدانك نامندن اكا پيدا اولوردى يعنى هويت الهيه‌نك اسمندن اول معجزه‌لريكه عيسى حضرتلرى اظهار ايتمشدى اكا اول خدانك نامنى تعظيمله ذكر ايلمكدن پيدا اولوردى ﴿ مثنوى ﴾ چونكه با حق متصل كرديد جان * ذكر آن اينست وذكر اينست آن) چونكم جان حق تعالى‌يه متصل اوله آنك ذكرى بونك ذكرى وبونك ذكرى آنك ذكريدر يعنى برجانكه حق تعالى حضرتلرينه واصل اوله حقيقتده اول خدايى ذكر ايلمك بوجانى ذكر ايلمكدر حقيقتده اثنينيت ومغايرت اولمز نتكيم ابن فارضك بو بيتلرى هم بو معنايه دلالت قيلور (بيت) ففى الصحو بعد المحو لم اك غيرها * وذاتى بذاتى اذ تجلت تجلت * فوصفى اذ لم يدع باثنين وصفها * وهيئتها اذ واحد نحن هيئتى * فان دعيت كنت المجيب وان اكن * منادى اجابت من دعانى ولبت ﴿ مثنوى ﴾ خالى از خود بود و پر از عشق دوست * پس ز كوزه آن تلابد كه در وست) زيرا اول خدايه واصل اولان جان كنديدن خالى ودوستك عشقندن پر اولدى پس كوزه‌دن اول صزار كه انده واردر نتكيم كل اناء يترشح بما فيه ديمشدر زليخادن بركون قان الشلرانك قانى يره يوسف يوسف دوشمشدر وكذلك حسين بن منصور حضرتلرى قتل اولديغى حينده بر عضونى كسمشلر انك قانى زمينه الله الله طه له مشدر نتكيم جلد اولده آتش عشقست كندرنى فتاد بيتنك شرحنده فتوحات مكيه‌دن بوقصه‌لر نقل اولنمشدر انده طلب اولنه ﴿ مثنوى ﴾ خنده بوى زعفران وصل داد * كريه بوهاى پيازان بعاد) خنده وصل زعفراننك بوينى طوتدى كريه اول بعاد پيازك بويلرنى طوتدى زعفرانك طبعى منشطدر بركسه زعفران يسه انك خاصيتى اولدركه اول كمسه‌يى خندان ايلر نته كم پيازك خاصيتى اولدركه قوقوسى بركسه‌نك كوزينه كتسه انى كريان ايلر پس وصال يار زعفرانه بكزر وفراق يار پيازه بكزر وتوضيح معنى بركسه‌نك يوزى كولمك ومتبسم اولمق وصلت زعفرانك رايحه‌سنى ويردى وشاد اولان كمسه‌نك بشاشت ونشاطى زعفران كبى اولان وصالك

رایحه سندن خبر ایر کوردی و برکسه نك اغلمسی اول بعاد وفراقك پیازلرندن
خبر و یردیکه دروندە هرنه اولسه انك اثاری لابد خارج بدنه چیقار مثلا دروندە
نشاط وسرور اولسه انك اثاری خنده یوزی اولمقدر ودروندە فراق و بعاد
اولسه انك علامتی خارج بدنده یا اغلمق ویاخود تلخ یوزی اولمقدر وقس علی هذا
سائر الاحوال (مثنوی) هر یکی راهست دردل صد مراد * این نباشد
مذهب عشق ووداد) هر برینك کوکلنده صد مراد واردر مذهب عشق
ووداد بو اولمز بلکه مذهب عشق ووداد یار یکی سخن یکی دیوب بر دلده بر یار
اولمقدر که (ماجعل الله لرجل من قلبین فی جوفه) آیتنك حسبنجه حق تعالی
انکیچون برکسه ایچون بر کوکلده یارهم براوله وهیچ بر کسه نك جوفنده ایکی
کوکل قالمیه تا بر کوکلی برآخر مراده و برآخر کوکلی دخی بر غیری مراده باغلیه
سن پس عاشقلر همان بر کوکل بر یاره و یروب غیری مرادی دلدن نفی ایدوب
سوردیلر لکن برکسه نك کوکلنده برنیچه مراد اولسه و برنیچه یوزشیلری ارزو
قیلسه مذهب عشق ووداد بو اولمز (کما قال ابن الفارض * بیت * وعن مذهبی
فی الحب مالی مذهب * وان ملت یوما عنه فارقت ملتی * ولوخطرت لی فی سواك
ارادة * علی خاطری سهوا قضیت بردتی (مثنوی) یار امد عشق را روز
آفتاب * آفتاب ان روی را همچون نقاب * انکه نشنا سد نقاب ازروی یار *
عابد الشمس است دست ازوی بدار * روز اوو روزی عاشق هم او * دل هم
اودلسوزی عاشق هم او) عشق ایچون یار روز ایچون آفتاب کلدی آفتاب اول
یوزه نقاب کبی اولدی عشق بونده عاشق معناسنه در مصدر ذکری مبالغه دن
اوتریدر رجل عدل دیدکلری کبی یعنی روزه آفتاب لازم کلدیکی کبی عاشقه یار
لازم کلدی عاشقك روزی وآفتابی هم کندی یاری اولدی روزه آفتاب نیجه
محتاج کلدیسه عاشق دخی یاره اویله محتاج کلدی بو آفتاب صوری و یاخود مانند
آفتاب اولان محبوب مجازی اول روی حقیقتك نقابی کبی اولدی پس شول کسه که
نقابی روی یاردن اکلمز وفرق ایلمز اول کسه عابد شمسدر الی اندن کیر وطوت
یعنی بو آفتاب ظاهر ومانند آفتاب اولان هرشیء باهر یار حقیقینك وجه باقیسنه
حجاب ونقاب کبی کلدی پس برکسه مانند نقاب اولان شیلری اکر شمسدر واکر
غیری شیدر روی یاردن فرق ایلمسه و بونلری اول وجه باقی یه نقاب اکلمسه اول
کسه عابد شمس حکمنده در اندن الکی کیرو طوت واول کسه عاشق حق دکلدر
اندن مفارقت ایت عاشق حق اولان موحدك قتنده روز اودر وعاشقك روزی
وغداسی هم اول اوار عاشق اندن غیریدن غدا وچاشنی بولمز ومنور و پرضیا
اولمز دل هم اوو عاشقك دلسوزلغی هم اولدر زیرا بر کوکل که انك مظهری

اوله اول کوکل اندن غیری اولمز وعاشقك کوکلی اندن غیریسی احراق قیلمز پس عاشقك داسوزلغی دخی همان اول اولور ﴿ مثنوی ﴾ ماهیانرا نقد شد از عین آب * نان وآب وجامه ودار ووخواب) ما هیلره نقد هرنه ایسه عین ابدن اولدی مثلا نان وآب وجامه ودار ووخواب یعنی ماهیلرك یمسی وایچمسی وکیمسی ویاتمسی واویومسی و بونلردن غیری اولان لوازمی جنس نقددن هرنه ایسه انلره عین ابدن اولدی کذلك ماهیان بحر حقیقت اولان عاشقلرك جمیع نقدی هرنه ایسه آب حیات حقیقیه دن اولدی ﴿ مثنوی ﴾ همچو طفلست اوز پستان شیر کیر * او نداند درد وعالم غیر شیر * طفل داند هم نداند شیررا * راه نبود این طرف تدبیررا) اول عاشق پستاندن شیر کیر اولان طفل کبیدر دایه سینك پستانندن شیر کیر اولان طفل نیجه صبر قیلمزسه ومفارقته قادر اولمزسه واول طفل ایکی عالمده نیجه شیردن غیری بی بیلمزسه عاشق دخی ربیسنك ومربیسنك فیضندن اویله صبر قیلمز ومفارقتنه قادر اولمز وایکی عالمده بیله هیچ انك شیر حکمتنده وفیض وعطا ونعمتندن غیری نسنه بیلمز طفل شیری هم بیلور وهم بیلمز تدبیرك بوطرفه یولی اولمز طفلك شیری بیلدیکی اولدر که بالطبع اکا مائلدر انسز اولمز بیلمدیکی هم اولدر که شیرك ندن حاصل اولدیغنی ونه یردن کلدیکنی بیلمز وانك حقیقتنه عالم اولمز که تدبیرك انك حقیقتی طرفنه یولی یوقدر کذلك عاشق شیر حکمت ومحب لبن فیض وعطیت الهی دخی هم شیر حکمتی بیلور وهم بیلمز اولقدر بیلور که کندی روحنه غدا اولان شیر حکمت فیض ونعمت حضرت حقدندر وانك روحی انسز اولمز وفیض وعطای الهیه دن انك جان ودلی صبر قیلمغه طاقت طوتمز اما جمیع حکمت حقی بیله مز وفیض وعطای حقه حقیقتله عالم اوله مز زیرا بوطرفه عقل وتدبیرك یولی اولمز وکشف الهی اولمینجه بر عاشق حکمت حقی وکندی روحنه غدا اولان فیض وعطانك سرنی وماهیتنی بیله مز ﴿ مثنوی ﴾ کنج کرد این کنج نامه روح را * تا بیابد فاتح ومفتوح را * کنج نبود در روش بلکه اندرو * حاملش دریا بودنی سیل وجو) بو کنجنامهٔ روحی کنج ایتدی تاکم فاتح ومفتوحی بوله روشده کنج اولمز بلکه روشده انك حاملی دریا اولور سیل وجود کل کنج اکرچه لغتده ابله و بون معناسنه در بونده واله ومتحیر معنالری مراد اولور این کنجنامه دن مراد بو مثنوی شریف اولمقده جائزدر مطلق عشقنامه لر اولمقده جائزدر یعنی بو کنج الهی نامه سی اولان مثنوی روح عاشقی واله ومتحیر ایتدی تاکم اول روح عاشق فاتحی ومفتوحی بوله لکن حق بولنه روشده وطریق حقه کیدشده اول روح کنج وفرومانده اولمز بلکه روشده حاملی دریای حقیقت اولور سیل وجو اولمز سیل وجودن مراد عقل جزوی

وروح حیوانی اولور که سائر نامی روشده حامل اولان عقل جزوی وروح حیوانیدر اماعاشقلر کندی وجودلرندن اولمشلروعقل جزوی وروح حیوانی قیدندن آزاد اولمشلر وفاتح حقایق اولان حضرت حقی ومفتوح اولان حقایق ودخی فتوحات قلبیه وروحیه‌یی بولمشلردر پس بونلرک حالی ومحرکی دریای حقیقت اولمش و بونلرک وجودنده بحر وحدت هر وجهله تصرف قلمشدر و بونلر کندیلردن بچوب فانی اولمشدر ❋ مثنوی ❋ چون بیابداو که یابدکم شود ❋ همچو سیلی غرقهٔ قلزم شود ❋ دانه کم شد انکهی اوتین بود ❋ تامردی زرندادم این بود) چونکم اول روح فاتح ومفتوحی بوله وحقیقتدن خبرداراوله بیابدکم اولور یعنی انک بولسی وهم ملاقی اولسی فانی اولور مثلا برسیل کبی غرقهٔ قلزم اولور مثلا دانه خاک ایچره کم اولسه اول دانه تین اولور وتبدیل ذات وصفات قیلور صدر جهانک اول فقیهه تاسن اولدین بن سکازرو یرمدم دیدیکی کلامک سری بواولورخلاصهٔ کلام وتوضیح مرام بویله دیمک اولور که چونکم اول روح عاشق فاتح حقایق اولان حضرت حقی بوله که بولق اندنکم وفانی اولور زیرا روحک حضرت حقی بولسی برکیمسنه کندی یتوکنی بولق کبی دکلدر بلکه برسیلک دریای قلزمه واصل اولسی کبیدر پس روح حضرت حقی بولدقده برسیلک بحر محیط ایچره غرق اولدیغی کبی غرق اولور ودخی ردانه فی المثل خاک ایچره دوکلسه نیچه زماندنصکره اول دانه‌نک وجودی تبدیل ذات وصفات قیلوب تین اولوب عاشقک وجودی دخی فی المثل اول دانه کبی کم وفانی اولور و بالکلیه تبدیل ذات وصفات قیلوب واولمزدن اول اولور پس منظهر فیض وعطای الهی اولور صدرجهانک تامردی زرندادم دیدیکی سوز بونکته‌یی اشعار قیلور وسالک اولنلره بورمزدن مخبراولور

❋ بعدمکث ایشان متواری شدن در بلادچین در شهر ❋
❋ تختگاه وبعددر ازشدن صبروبی صبر شدن آن بزرکین ❋
❋ که من رفتم الوداع خودبر شاه عرضه کنم ❋

بوسرخ شریف اوچ شهزاده‌لرک مکث ایتدکدنصکره بلادچیننده شهر تختگاهده متواری اولملرینک وناسدن تستر قیلملرینک بیانیدر و بونلرک صبری مدت مدیده اوزون اولدقدنصکره واو بزرکین شهزاده بی صبر اولمسنک قصه‌سیدر اول ایکی برادرنه بویله دیوکه ای برادرلر بن کیتدم سزه الوداع کندمی شاه چینه عرض ایلرم ❋ اماقدمی بذیلنی مقصودی اوالقی رأسی کفوادی ثمه ❋ یابودرکه بنم قدمم مقصودده بنی اناله وایصال ایلریاخود باشمی قلبم کبی اول مکانه القاایلرم و بونک فارسیده ترجمه‌سی هم و بیت اولور ❋ یاپای رساندم بمقصود

ومراد * یاسر بنهم همچودل ازدست انجا) یعنی اول بیوك شهزاده اول ایکی شهزادهیه دیدی ای برادرلر بنم حالم شول ایکیدن خالی دکلدر یا بودرکه بنم ایاغم بنی مقصود ومرادمه ایرشدرر یاخود باشمی اول محلده کوکلی الدن قودیغم کبی قورم وترك سرایدرم (ونصیحت برادران اوراسودناد اشتن * یاعاذل العاشقین دع فئة * اضلها الله کیف ترشدها) واول برادرلرینك نصیحتی اول بیوك شهزادهیه فائده طوتمسیدر ونفع وتأثیر ایتمسیدرتکیم دینلدی ای عاشقلری ملامت ایلهین کیمسه ترك ایله بوعاشقلری زیرا شول کیمسهلری که الله تعالی اضلال ایلهدی وانلرك ضلالت وحیرتی ازلده اولدی سن اول طایفهیی نیجه ارشاد ایلرسن حیرت وضلالتی ازلی اولان عاشقه ملامت قیلمق انك حالنی بیلمکدن ناشی اولور اماعاشقك حالنی بیلن کیمسهلرك قتنده عاشق معذوردر کما قال الامام البوصیری فی القصیدة البردة (بیت) یالائمی فی الهوی العذری معذرة * منی الیك واوانصفت لم تلم) وقال الطنطرانی ایضا مناسبا لهذا المحل (بیت) من یلنی فی هوی الحور الغوانی قد غوی * ان هذا الامرلی من ربی الفتاح تاح

(مثنوی) آن بزرکین کفت ای اخوان من * زانتظار آمد بلب این جان من * لا ابالی کشته ام صبرم نماند * مرمرا این صبردر آتش نشاند) اول بزرکین شهزاده میانه وکوچك اولان شهزادهلره دیدی ای بنم اخوانم بو بنم جانم انتظاردن دوداغمه کلدی وروحم فراق باردن خروجه قریب اولدی لاابالی اولدم صبر وقرارم قالمدی تحقیقا بوصبر بنی آتشه اوتورتدی ونار فرقته یاقدی شمدنصکره صبر وقراره تحمل قالمشدر دیدی (مثنوی) طاقت من زین صبوری طاق شد * واقعهٔ من عبرت عشاق شد * من زجان سیرآمدم اندر فراق * زنده بودن در فراق آمد نفاق) ای برادر بوصبورلقدن بنم طاقتم طاق اولدی وصبره تحمل قالمدی بنم واقعهم عشاقه عبرت اولدی که عاشقلر بندن عبرت الورلر وبنم حالمده حیران قالورلر بن فراق ایچره جانمدن سیرکلدم ورروح روانمدن طویدم واوصاندم فراق یارده زنده اولمق وصبر وقرار یوق ایکن کندونی صبر وتحمله مقید قیلمق من وجه نفاق اولدی (مثنوی) چند درد فرقتش بکشد مرا * سر ببر تا عشق سر بخشد مرا * دین من از عشق زنده بودنست * زندکی زین جان وسرننك منست) نیجه برانك دردی وفرقتی بنی اولدررر بنم باشم کس تاعشق بکا باش باغشلیه و بنی محبت یاراحیا ایلیه بنم دین ومذهبم عشقدن زنده اولمقدر بوجان و بوسردن زنده اولمقلق بنم ننك وعارمدر ودوست یولنده اولمك بنم ایکو کارمدر (مثنوی) تیغ هست ازجان عاشق کردروب * زانکه سیف افتاد محاء الذنوب * چون غبارتن بشد

ماهم بتافت * ما جان من هوای صاف یافت) وارلق تیغی وجود حقیقی
شمشیری عاشقك جانندن غبار جسمی سپور یجیدر زیراکه سیف محاء الذنوب
واقع اولدی یعنی برکیمسه نك ذنوبی اولسه سیفله قتل اولنسه انك ذنوبنی
سیف محو ایدیجی اولور پس تیغ محبت دخی عاشقك غبار جسمنی روی جاندن
سپور روانك ذنب مثابه سنده اولان وجودنی محو قیلور چونکم تن غباری کیده بنم
ماه جانم تابان اولور و یوز کوستروب طلوع قیلور بنم ماه جانم هوای صاف
بولور وحجاب ونقابدن قورتلور کا قیل (بیت) نقاب چهره جان میشود
غبار تنم * خوش ادمی که ازین چهره پرده برفکنم ﴿ مثنوی ﴾ عمرها بر طبل
عشقت ای صنم * ان فی موتی حیاتی میزنم) نیجه عمرلر ای صنم سنك عشقك
طبلی اوزره ان فی قتلی حیاتی نوبتنی اورورم یعنی ای محبوب سنك عشق ومحبتك
طبلی اوزره بنم حیاتم تحقیق بنم قتلمده در دیمك قولنی سویلرم وعشقك یولنده جان
و باشمی فدا ایلمك ایچون طورورم ﴿ مثنوی ﴾ دعوی مرغابی کردست
جان * کی ز طوفان بلادارد فغان) جان مرغابلق دعواسنی ایلمشدر طوفان
بلادن نچون فغان طوتر یعنی صوقوشی طوفاندن فغان طوتمدیغی کبی جان هم بط
کبیدر طوفان بلادن فغان طوتمز ﴿ مثنوی ﴾ ربط را ز اشکستن کشتی چه غم *
کشتی اش بر آب بس باشد قدم) ربط ایچون کشتینك صمه سندن نه غم انك کشتیسی
آب اوزره قدم اولور یعنی پس فی المثل برکیده بر بط اولسه اوکی صمقده اکا غم
یوقدر انك کمیسی آب اوزره قدم قومق اکا کفایت ایلر کذلك برکیمسه نك جانی
بط سیرت اولوب غایلر کبی دریای حقیقتده شنالق قیله جسد کشتیسنك صمه
سندن اکا غم یوقدر انك دریای حقیقتده قدم جانی قومسی کشتی اولمق کفایت
ایلر زیرا اول ایده بی کشتی جسم سیر وسیاحت ایلر ﴿ مثنوی ﴾ زنده زین
دعوی بود جان وتنم * من ازین دعوی چکونه تن زنم * خواب می بینم ولی
درخواب نی * مدعی هستم ولی کذاب نی) بنم جان وتنم بو دعوی عشقدن زنده
اولور وجان وتنی عشق یولنده فدا ایلرم دیمکدن حیات بولور بن دعویدن
پس نه کونه ابسم اولورم وسکوت قیلورم نعم واقعه کوریرم ولی خوابده دکل مدعی یم
ولی کذاب دکل یعنی اکر سن دیرسنکه جسم وتنمز بن خوش اولورم ودریای
حقیقتده سیر وسفر قیلورم بونی سن واقعه می کوررسن یوخسه همان مجرد
برقوری دعوی می قیلورسن یو سؤاله جواب ویروب دیرم نعم رؤیا کوریرم و عالم
حقیقتی مشاهده قیلورم ولیکن حالت نومده دکل بلکه یقظه حالنده ظاهرا مدعی
اولمشم وجان و باشی فدا ایلرم هیچ باکم یوقدر دیو دعوی قیلمشم ولیکن بو دعویده
کذاب دکلم بلکه صادقم ﴿ مثنوی ﴾ کرمرا صد بار تو کردن زنی * همچو

شمع برفروزم روشنی * آتش ار خرمن بگیرد پیش و پس * شب روانرا خرمن آن ماه بس) اگر فی المثل سن بوز کره بو نومی اوره سن بن شمع گبی امر روشنلکی زیاده ایلرم و زنده و شعله دار اولورم آتش اگر خرمنك پیش و پسنی طوتسه وانی بالکلیه احراق ایتسه شبرو اولنلره او ماهك خرمنی کفایت ایلر یعنی آتش فنا اگر خرمن وجودی جمله یاقسه اول ماه حقیقی و محبوب معنوینك خرمن وجودی عاشقه کافیدر ﴿ مثنوی ﴾ حیلت اخوان ز یعقوب نبی * کرده یوسف را نهان و مختفی * خفیه کردندش بحیلت سازئ * کرد آخر پیرهن غمازئ * آن دو گفتندش نصیحت در سمر * که مکن ز اخطار خود را بی خبر * هین منه بر ریشهای مانمك * هین مخور این زهر بر جلدی و شك) مثلا یوسفی نهان و مختفی ایتمش ایدی اخوانك حیله سی یعقوب نبیدن یعنی انك برادرلرینك حیله سی یعقوب نبیدن انی نهان و مختفی قیلمش ایدی حیلت سازلقده و دغابازلقده اول یوسفی پدرندن خفیه و پنهان ایلدیلر اخر انك پیراهنی غمازلق قیلدی وانك وجودندن خبر ویردی اول ایکی شهزاده چونکم برادر بزرگوارلرندن بو سوزی اشتدیلر سمر و حکایه قیلقده اکا نصیحت ایتدیلر بویله دیو که خطرلردن کندیکی بی خبر قیلمغه اکاه اول بزیام ره لر بزاوزره نمك قومه زنهار بو زهری جلادت و شك اوزره یمه زیرا بو خصوصده اونکوللك ایتمك و تجلد قیلمق مناسب دکلدر و شك اوزره بو زهری ایچمك هم لایق دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ جز بتدبیر یکی شیخ خبیر * چون روی چون نبودت قلبی بصیر * وای آن مرغی که ناروییده پر * بر پرد بر اوج وافتد در خطر) بر شیخ خبیرك تدبیرندن غیری چونکم سکا بر قلب بصیر اولمیه نیجه کیدرسن وای اول بر قوشه که پری بتمش اوج اوزره اوچر و خطره دوشر یعنی اگر اول شاه طرفنه کیدرسەك بر عالم و خبیر اولان شیخ کاملك تدبیریله کیت انك تدبیریسز کتمه چونکم سکا بر قلب بصیر اولمیه نیجه اول جانبه کیدرسن و مجرد کندیکه اعتماد ایدوب انك لقاسنه قصد و عزیمت ایدرسن وای اول بر قوشك حالنه که انك قنادلری بتمش ایکن اوج هوا اوزره پروازه قصد ایلیه اول قوش لابد خطرله دوشر ﴿ مثنوی ﴾ عقل باشد مرد را بال و پری * چون ندارد عقل عقل رهبری) مردك بال و پری عقل اولور چونکم عقل بر رهبرك عقلنی طوتمیه رهبری د یا مصدریه اولوب چونکم عقل رهبرك عقلنی طوتمیه نسبی اولورسه رهبره منسوب اولان عقلی طوتمیه دیمك هم وجهدر و توضیح معنی چونکم بر کیمسه نك عقلی رهبرك عقلنی طوتمیه و قولاوزه منسوب اولان عقله مالك اولمیه اول مرده بر رهبرك عقلی بال و پر اولور و اول رهبرك عقلیله اول مرد مقصود و مراد جانبنه پرواز قیلور ﴿ مثنوی ﴾ یا مظفر یا ظفر جوی باش *

یانظر ور یانظر ورجوی باش) یا منصور ومظفر اول یاخود ظفرجوی اول یا کندك
نظرور اول یاخود نظرورجوی اول یعنی بو یولده سالك ایکیدن خالی اولسه
هالك اولور یا مظفر و منصور برمرد کامل اولمق کرك و یاخود برمظفر و منصور
اولان وظفر ونصرت و برمردان کاملی طالب قیلمق کرك یا کندی نظر صاحبی
اولمق و یاخود برنظر صاحبنی جستجو قیلمق کرك * مثنوی * بی زمفتاح
خردایِن قرع باب * ازهوا باشد نه ازروی صواب * عالمی دردام می بین ازهوا *
وزجراحتهای همرنك دوا) مفتاح خردسز بو قرع باب یعنی عقل مفتاحی
اولمیجه بو قپویی قاقق هوادن اولور صواب یوزندن دکل یعنی لابد بو حقیقت
پادشاهنك بابنی دق ایلمکه یا عقل کامل صاحبی اولمق کرك و یا برعاقل و کاملی اله
کتوروب اکا اقتدا قیلمق کرك زیرا بی مفتاح عقل بو قپویی دق ایلمك وجه صواب
دکلدر بلکه هوای نفسانیدندر سن برعالمی هوای نفسانیدن اوتری دامده کور
ودخی همرنك دوا اولان جراحتلردن یعنی بو عالمده چوق ظاهری علاج ودوا
و باطنی جراحت وداء شیلر واردر وهوای نفسانی دخی هوای روحانی شکلنده
کوربنوب تلبس قیلمشدر و بو عالم خلقنك اکثری هوای نفسانیدن وهمرنك دوا
اولان امراض روحانیدن دامده قالمشلردر و برحقیقت شناس عاقله دخی مراجعت
قیلمشلر واکا تابع اولوب بو اشیای مزورہ نك حقیقتندن سؤال قیلمشلردر پس
بو هوای نفسانی وهمرنك دوا اولان جراحت روحانی نه کونه اولدیغنی بزه تفهیم
ایلمکدن اوتری بو بیتلری مثل مو قعنده ایراد ایدوب بیوررلر * مثنوی *
ماراستاده‌ست برسینه چومرك * دردهانش بهر صیدا شکرف برك * ورحشایش
چون حشیشی او بپاست * مرغ پندارد که اوشاخ کیاست * چون نشیند بهر
خور برروی برك * درفتد اندر دهان مار ومرك) مثلا مارسینه سی اوزره مرك کبی
طورمش انك دهاننده برشیٔ صید ایلمکدن اوتری اولو بپراق واردر حشایش
ایچره اول مار برحشیش کبی برپای اولمش وطورمش قوش ظن ایلر که اول مارشاخ
کیادر چونکم خوردن اوتری برك اوزره اوتوره اول حینده مار ومرکك دهاننه
دوشر پس بونفس اماره نك وهوای نفسانینك تزویرنه وتلبیسنه مثال اولور مثلا
نفس اماره وهوای مکاره شول برماره بکزر که اغزینه برعظیم برك المش وچوق
ازقلری وغدابی جمع قیلمش وحشایش ایچره برحشیش کبی سینه سی اوزره طورمش
و برقوش آنی کوروب شاخ کیا صانمش وکلوب انك اغزنده اولان برکی و غدابی
المغه قصد قیلمش همان دم انك زهر یله زهرلنوب مرك وهلاك اولمش پس تمیز وعرفانی
اولمین اهل نفس واهل هوا واهل دنیا اول بیهوش اولان قوشه بکزر ونفس
اماره وهوای غداره اول حشایش ایچره پیچیده اولان وتلبس قیلان ماره بکزر بونلر

اول نفس اماره یه وهوای غداره یه تعلق قیلان برك وغدایی کوروب انی کندیلره آزق صانوب اول واسطه ایله انك اغزنه دوشر ومرك وهلاكه کرفتار اولورلر و بو خصوصده برمثال آخر دخی بسط ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ کرده تمساحی دهان خویش باز * کرد دندانهاش کرمان دراز * از بقیهٔ خور که در دنداش ماند * کرمهار و بیدو بر دندان نشاند * مرغکان بیند کرم وقوترا * مرج پنداراندان تابوترا * چون دهان پرشد زمرغ اوناکهان * در کشدشان وفرو بندد دهان) مثال آخر بر تمساح کندی دهانی کشاده ایلمش انك دندانلرینك اطرافنده اوزون قورد جغزلر واردر بقیهٔ خوردن که انك دهاننده قالدی یعنی اول تمساحك یدیکی غدانك بقیه سندنکه انك دشلرینك دبنده قالدی قوردجغزلر بتدی ودندانی اوزره اول قوردجغزلری کتوروب اول تمساح نصب ایتدی هوادن اولان قوشجغزلر اول تمساحك اغزنده اولان کرم وقوتی کوررلر واول تابوت کبی اولان تمساحی مرعی وچراکاه ظن ایدرلر وانك اغزنده اولان قورد چغزلری کندیلره قوت وغدا ظن ایلیوب کلوب انك اغزنه قونرلر چونکم قوشلرله انك دهنی پر اوله اول تمساح ناکهان انلری ایچرو چکر واغزنی محکم باغلر پس بونده مقصود وحصه نه اولدیغنی بیان ایلمکه شروع ایدوب بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ ان جهانی پر زنقل و پر زنان * چون دهان بازان تمساح دان * بهر کرم وطعمه ای روزی تراش * ازفن تمساح دهرایمن مباش) پس بونقلدن ونادن وطعامدن وخواندن پر اولان جهانی اول تمساحك اچق اغزی کبی بیل اغزی اچق تمساح کبی بیل دبنسه دخی جائزاولور ای روزی تراش اولان کمسه کرمدن وطعمه دن اوتری تمساح دهرك فندن ایمن اولمه کرمدن مراد بونده طعمه وغدادر واکا کرم تعبیر اولنمسی مناسبتله درروزی تراش بونده رزق کسب ایدیجی معناسنه در یعنی ای رزق وغدا کسب ایدیجی کمسه بوجهانده اولان طعمه وغدادن اوتری غافل اولوب هر تمساحك فن وحیله سندن ایمن اولمه ﴿ مثنوی ﴾ روبه افتد پهن اندر زیر خاك * برسرخاکش حبوب مکرناك * تابیایدزاغ غافل سوی آن * پای او کیرد بمکران مکردان) و برمثال دخی بودر مثلا روباه طپراق التنه کومیلر یصی دوشر یعنی حیله ایدوب طپراق التنه کیروب یصی اولوب یاتورانك خاك اوزره مکر لودانه لری اولورتا کم زاغ غافل انی کوره وانك جانبنه کله اول مکردان اولان روباه الحاصل اول غرابك اباغنی طوته وانی بوصفتله صید ایده ﴿ مثنوی ﴾ صد هزاران مکردر حیوان چو هست * چون بود مکر بشر کو مهترست * مصحفی برکف چوزین العابدین * خنجر پرقهر اندر آستین * کوید ت خندان که ای مولای من * در دل او بابلی پرسحروفن * زهرقاتل صورتش شهدست

وشیر * هین مرو بی صحبت پیر خبیر) چونکم خبـواناتده صدهزاران مکروار در بشرك مکری نیجه اولورکه اول مهتردر یعنی بشرکه حیوان قسمنك مهتر و بهتریدر چونکم اندن دونترو بی عقل تر حیوانلرده نیجه یوز بیك مکر وحیله موجود اولیجق بو جمله حیـواندن بهتر اولان بشرده نه مرتبه مکر وحیله اولمق کرك سن بوندن قیـاس ایله مثلا بشرك مکر وحیله سی بو کونه اولور که النده بر مصحف صورت ظاهره سی زین العابدین کبی صالح ومتقی اماانك بغلی ایچره برقهر برخنجر واردر که سنی اولدرمك استر وصورتا سـکا کوله رك دیرای بنم سـیدم ومولام اما انك کوکلنده بر سحر و برفن برچاه بابل واردر ومکر وحیله ایله آنك قلبی قپوسی طلودر آنك باطنی زهر قاتل وآنك صورتی واسانی شـهد وشـیر کبی شـیرین ولذیذ در (السنتهم احلی من السکر وقلوبهم قلوب الذباب) حدیث شریفك مفهومنده بونلر مظهر اولمشـلردر اکاه اول پیر خبـیرك صحبتی اولمیجه وسـکا اول پیر کامل اجازت و یرمینجه کتمه وانلرله مصاحبته میل ورغبت ایتمه * مثنوی * جمله لذات جهان مکرست وزرق * سـوز وتاریکیـت کرد نور برق * برقی نور کوته وکذب ومجاز * کرد اوظلمات وراه تودراز * نی بنورش نامه شاید خواندن * نی بمنزل اسب تانی راندن) جمله لذات جهان نفس الامرده نظر اولنسـه مکر وزرقدر نور برقك اطرافی سـوز وتاریکلکدر یعنی جمله لذات جهان حد ذاتنده مکر وزرق ودخی اطرافی سوز وتاریکلك اولان نور برق کبیدر برق ایسه نور کوتاه وکذب ومجازدر انك اطرافی ظلمات وسنك یولك اوزوندر نه برقك نورنده نامه اوقومق قابل اولور نه منزله اسب سورمکه قادر اولورسن خلاصهٔ کلام بو جهانك لذتی شـول برق خاطفه بکرزر که انك نوری کوتاه وروشنـالغی کذب ومجازیدر وانك اطرافی ظلماتدر وسنك یولك ایسـه عالم انواره دك قتی اوزوندر پس اول برق خاطف کبی اولان دولت دنیـا ولذات مافیهانك صفا وضیاسـنده نه نامه اوقومق قابل ونه انکله عمل قیلمق لایق ونه منزل مقصود فرس همتی سـورمك واول واسطه ایله کندو بی مرتبهٔ روشنالکه ایر کورمك قابلدر * مثنوی * لیك جرم انکه باشی رهن برق * ازتو رواندر کشـد انوار شرق * می کشـاند مکر برقت بی دلیل * درمفازهٔ مظلمی شب میل میل * درکه افتی کاه ودر جوی اوفتی * که بدین سـو که بدان سوی اوفتی) لیکن انك جرمی که سن رهن برق اوله سـن یعنی برق خاطف کبی اولان اذات دنیـایه مرهون اوله سن ورغبت قیله سـن آنك جزمی وجزاسی سـندن انوار شرق یوزنی چکر یعنی خور شـید حقیق ونور الهی سـندن یوزنی ستر ایلر مکر برق بی دلیل سنی چکر یعنی مانند برق خاطف اولان اذات عاجله سنی بی دلیل و بی مرشـد مظلم اولان مفازه یه

میل میل چکر که بودنیا مفازهٔ مظلم کیدرو بونده اولان دولت ولذت برق خاطف کیدرسنکه بی دلیل و بی مرشد اولهسن بو دولت ولذت سنی بو مفازهٔ مظلم طرفنه میل میل چکر اندنصکره کاه طاغه دوشرسن وکاه جو یه کاه بوجانبنه وکاه اوجانبه دوشرسن طاغدن مرادعقبه وجو بدن مراد خطا ومعصیت اولور تکیم بر کیمسه کیجه ایله نور برقله یولی کوردم دیوب برمظلم بیابانه کتسه اول مظلم اولان بیابانده کاه طاغه وکاه چایه دوشر کذلك برکیمسه دخی بومظلم اولان دنیا مفازه سنده بونك دولت ولذتی برقنه الدانوب بلا دلیل میل ایتسه وکند یجه ایلرو کتسه کاه عقبهلره دوشوب باشنه فلاکتلر کلور وکاه جوی خطا وزلته دوشوب آغشته اولور وکاه بودنیا آخرت جانبنه دوشر وکاه نفس طرفنه وکاهی روح طرفنه دوشر والحاصل دوشوب سور چکدن ومتردد اولمقدن ونیجه بلالره کرفتا کلمکدن خالی اولمز ومنزل مقصوده دخی یول بولمز ﴿ مثنوی ﴾ خود نه بینی تو دلیل راه جو * و بینی رو بکردانی ازو

* که سفر کردم درین ره شصت میل * مرمرا کمراه کو بد این دلیل * کرنهم من کوش سوی آن شکفت * زامر او راهم ز سر باید کرفت) ای راه جو خودسن دلیل ومرشدی کوره مزسن واکر کورهسن اندن یوزیکی دوندررسن یعنی ای راه حق مشتهای نفسی اوزره طاب ایدیجی مراه حقه بو برق خاطف کبی اولان لذت دنیویه واسطه سیله کیدیجی کیمسه خود بو یولده دلیل وهادی کیدر اولاسن کوره مزسن وثانیا اکرسن انی کورسك اندن یوزدوندروب اعراض قیلورسن بویله دیوکه بن بو یولده یعنی راه خدا وطریق اولیاده التمش میل سفرایتدم ونیجه بیل سیروسلوك ایدوب ایلرو کتدم بو دلیل ومرشد ایسه بکا ضال وکراهدر اکر بن اول عجب اولان دلیلك جانبنه قولاق قویم وانك کلامنی استماع ایلیم انك امرنی هم باشدن طوتمق کرك واکا یکیدن بیعت ومتابعت ایتمك کرك

﴿ مثنوی ﴾ من درین ره عمر خود کردم کرو * هرچه باد اباد ای خواجه برو) بن بو یولده کندی عمرمی کروایتدم هرچه باد اباد ای خواجه یوری دیرسن یعنی اکر بردلیل ومرشد جلیل اولان کیمسه سکا کل برو بکا اقتدا ایله سکا طریق حق کوستره یم دیسه سن اکا ای خواجه بن بو طریق الهیده کندی عمرمی رهن قودم و بوقدر کتب ورسائل اوقودم وفلان افندی یه واصل اولدم ونیجه بیلار انلره خدمت قیلدم هرنه اولورسه اولسون یوری سن کندیکی کوردیرسن وسکا دلیل اولهیم دیدیه یالسان حالله و یاز بان مقاله بوکونه جواب و یررسن

﴿ مثنوی ﴾ راه کردی لیك درظن چو برق * عشر این ره کن بی وحی چو شرق) نعم یول ایلدك لکن برق کبی اولان ظنده بوراهك عشرنی شرق کبی اولان وحیك

اردنجه ايله كورسكانه حاصل اولور يعنى اى اهل پندار اگرچه طريق حقه ذاهب اولدك وراه اوليايه سلوك قيلدك وليكن برق كبى اولان ظن و پندار ايله راه حقه سالك اولديغك مقدارك عشرينى كونش كبى اولان وحى الهى والهام ربانى اردنجه ايله كوراول سلوكدن نقدر بهره بولورسن ونقدر منزل الورسن ونه مرتبه ترقى قيلور ومرتبهٔ حقيقتى نيجه كوررسن ﴿ مثنوى ﴾ ظن لا يغنى من الحق خواندهٔ * وز چنان برقى زشرقى ماندهٔ) (ان الظن لا يغنى من الحق شيأ) آيت كريمه سنى اوقومشسن وانجلين بر برقدن اوترى برشرقدن قالمشسن بو آيت سورهٔ يونسده وسورهٔ نجمده در و بو آيتلرك تفسيرى جلد اولده در بيان حال خودپرستان سرخنده مرور ايلمشدر انده طلب اولنه يعنى اى طريق حقه ظن مجرد وقياس ايله سالك و كتب ورسايلدن استخراج ايلديكى معانى ومسائل واسطه سيله راه حقه سلوك وعزيمت قيلان كيمسه سن ظن حقيقتدن برشئ اغنا وافاده ايلمز ديديكى حق تعالينك آيت كريمه سندن اوقومشسن اول برق كبى اولان ظن و پنداردن اوترى شرق الهيدن كير وقالمش ونور ربانيدن بى بهره اولمشسن ﴿ مثنوى ﴾ هين در آدر كشتئ ماى نژند * ياتوان كشتى باين كشتى ببند * كو بداو چون ترك كيرم كيرودار * چون روم من در طفيلت كوروار) مرشد اولنلر وطريق حقه هدايت قيلنلر اى ظن و پندار ايله طريق حقه سالك اولان سكا ديراى نژند و كهنه آگاه اول بزم كشتيمزه كل يعنى بزم خدمتمز وارادتمزه داخل اول ياخود اول سنك كشتيكى بو كشتى يه باغله تا بن سنى يده كيده لم و بودريا ده سكا قولاوز اولم يعنى كندى بشقه باشكه رئيس اولمغى و برنيجه كيمسه لرى كندى متابعتك كشتيسنه قويوب انلره بو يولده قولاوزلق قيلمغى قويوب بالكليه كنديكى توابعكله بيله بكار بطا ايله كندى تدبيركى و بيلديككى ترك ايله و بكا مطيع ومنقاد اول تا بن سكا قايداولم وقولاوزلق قلم ومقصوده سنى ايركورم ديراول معجب وخود بين بويله دين صاحب يقينه دير بن بودار وكيرى نيجه ترك ايليم سنك طفيلكده كور وار بن نيجه كيدرم يعنى اول كندى ظن و پندارنه مغروراولان بويله دين مرشده بالسان حاله و بازبان مقاله دير بنم بوقدر مريدم ومحبم واردرو بوقدر شاكردم ومستفيدم واردر بن بونلر ميانندە بوقدر داروكير صاحبى يم بوقدردار وكيرى وقبض و بسطى قويوب سكا تبعيتله كوركبى نيجه كيدرم بن بو يولى بيلمز ميم و بو طريقى كورمز ميم كتابلرده شويله يازمشلر ومقدم كلان عالملر ومرشدلر هم بويله ديمشلر بن سكا تقليد ايلكدن انلره بيلديكم اوزره تقليد ايلمك يكدردر ﴿ مثنوى ﴾ كوربا رهبر به از تنهـا يقين * زان يكى ننكست وصد ننكست از ين * مى كريزى از پشه در كژدمى * مى كريزى ازنمى تودر يمى * مى كريزى ازجفاهاى پدر * درميان اوطيان شوروشر) كوررهبرله كتمك تنها كتمكدن

بی شك یکر کدراندن برنك واردر و بوندن یوزنك وعار واردر یعنی کورك بر رهبر وقائدله یوله کتمسنده انجق برنك وعار وار در شو قدر که باقه فلان کیسه اعمی انجق وفلان کیسه اکا رهبر اولوب بولده یدردبرلر اما کور تنها کتسه یابرناباك چقوره دوشر ویاخود برخبث یره اوغرایوب لباسنی خبث وملوث ایلر و اونك بی نهجه یوزنك وعار لاحق اوله جق وتشنیع وشنار کلجك برلره دوشمکدن خالی اولمز پس علی کل حال کور تنها کتمکدن وعصابه اتکا ایدوب انکله استدلال ایتمکدن رهبرله کتمك اولی اولور پس بی بصیرت اولان کوردلره دخی بر بصیر و خبیر اولان رهبرله یوله کتمك انفع واولی کاور اما اکر ظن وقیاسی عصاسنه اتکا ایلیوب آنکله استدلال ایدره وبو یوله کندی بیلدیکم اوزره کیدرم رهبره اقتدا ایلمکدن بکا عار کاور دیسه بهرحال دوشمکدن وسورچمکدن خالی اولمز وبو یولده مخاوف ومهالك ومزالق اقدام ومداحض افهام فتی چوقدر انلردن برینه کرفتار اولمقدن نجات بولمزی کوردل مرشده اقتدا ایلمکدن بکا عار کاوب فرار ایتمك و بشقه باشنه بویوله کتمك ضرری فی المثل اکا بکزر که سن پشه نك المنه تحمل ایتیوب عقرب جانبنه قاچرسن ودخی برنمدن بحرلره قاچرسن معلومدر که بحرلرك جفاسنه تحمل ایلکدن برنمك اذاسنه تحمل ایلك وعقربك الامنه صبر قیلمقدن بر پشه المنه صبر قیلمق هر وجهله اسهل وایسردر مثلا سن پدرکك جفالرندن شور وشر معدنی اولان اوطیلر میاننه قاچرسن یعنی سنك مثلك شول بر اوغلانه بکزر که باباسی اکا تربیه ایلك ایچون وادب اوکرتمکدن اوتری بر مقدار جفا ایتسه دیر که بابامك جفاسنه تحمل ایلمك نه لازمدر بکا بوقدر رعایتلر ومحنتلر ایلر عاشقلر واردر انلرك میاننده اولسم خود بکا راحتدر دیوب شر وشور محلی اولان لوطیلر اورتاسنه قاچر معلومدر که اولوطیلرك اکا رعایتی ندن اوتریدر وانلرك ایچنه واردقدنصکره انلر اکا نه ایشلر و پدرك جفاسی هم کندی اوغلنه ندن اوتریدر پس خیرالا بو بن اولان استادك جفاسی سائر ناسك رعایت ووفاسندن انفع واولیدر زنهار مرشد ومعلمك تحت یدنده اولمقدن قاچمه وآنك جفاسندن قاچوب سائر ناسك مخدوم مکرمی اولمغه میل ایتمه و بونی قویوب اوجانبه کتمه والا سنك حالك اوطیلر میاننه دوشن اوغلانك حالنه دونر ﴿ مثنوی ﴾ می کریزی همچو یوسف زاندهی * تا ز نرتع نلعب افتی در چهی * در چه افتی زین تفرج همچو او * مر ترا ایك ان عنایت یارکو * کرنبودی ان بفرمان پدر * بر نیاوردی زچه تا حشر سر * آن پدر بهر دل او اذن داد * کفت چون اینست میلت خیرباد) ای ظن عقلنه اعتماد قیلن وهر یوزه کوانی کند یسنه دوست بیلان کیمسه یوسف کبی براندوه وغمدن قاچرسن تاسن نرتع ونلعبدن چاهه دشرسن نتکیم یوسف علیه السلامك قرنداشلری حضرت یعقوب علیه

السلامه كلديلر و اكا ارسله معنا نرتع ونلعب ديوب يوسفى كنديلر ايله صحراسينه كتمكه طالب اولديلر حضرت يعقوب عليه السلام انلره اجازت ويرمدكده يوسفه تنهاده قريب وخدعه ايدوب كل بدرك يانده برخانه ايچره نيجه براو تورورسن وارالم صحرالره وباغلرده يه لم وايچه لم و كوله لم واو ينايه لم ديديلر حضرت يوسف عليه السلام طفوليت حسبيله وصباوت مقتضاسيله انلره ميل قيلدى عاقبت چاهه دوشوب باشنه بوقدر بلالر وفلاكتلر كلدى و بو آيتك تفسيرى جلد ثالثده رفتن خواجه بدعوت روستايى بياننده مرور قيلدى انده طلب اولنه پس سندخى اى طريقت طفلى اكر خبرالويرن اولان استادك ومرشدك ياننده يوسف عليه السلام كبى اخوانك شكلنده اولان كيمسه لرك نرتع ونلعب ديسنه الدانوب ايسه ك وانلره ميل قيلوب مربى اولان پدركى قورايسك عاقبت انلرسنى چاه محنت وضلالته اتارلر وسندخى بو تفرج وسيردن او يوسف عليه السلام كبى چاه محنت و بلايه دوشرسن ليكن سكا اول عنايت يار اولمق قنى كه اكا عنايت الهى يار اولوب چاهدن خلاص قيلوب عاقبت عزيز مصر اولدى اكر انك قرنداشلرى ايله سيره كتمسى و باباسنك صحبتنى ترك ايتمسى پدرك فرمانيله اولميه‌دى بلكه پدرينك رضاسى واذنى اولمدين كنديسى قرنداشلرينه اويوب چيقوب بيله كيديدى تاحشره دك اول قيودن باش بوقرو كتورميه‌دى بلكه يوم قيامته دك انك ديبنده قاليردى اما كندى پدرينك اولقدر اذن واجازتى اولمغله وانك اردنجه خيردعا قيلمغله اول قيودن خلاص اولدى وملك مصره شاه اولمق مرتبه سنى بولدى چونكم اول يعقوب عليه السلامك يوسف حضرتلرينك كندى برادرلرينه ميلى اولديغنى كوردى وكندى صحبتندن منقبض اولديغنى مشاهده قيلدى انك كوكلندن اوترى اول پدر اكا اذن و يردى وديدى چونكم سنك ميلك بودر خيراوله والا حضرت يعقوب عليه السلامه قاليدى اصلا انك كوكلنده يوسفك يبانه كتدوكنه اذن واجازت ويرمك يوق ايدى پس برمرشدك صحبتنده وتحت تربيتنده اولان مريدد خى اكر شيخندن اجازت المدين كيدرسه اصلا چاه ضلالتدن وكرداب محنتدن حشره دك خلاص اولمز واكر كندى اخوانى شكلنده اولانلره اويوب انلرك نرتع ونلعب ديسنه الدانوب شيخندن اجازت استيوب اولدخى مع الكراهه اجازت ويررسه لكن خيردعا قيلورسه ينه چاه محنت وفلاكته دوشمكدن خالى اولمز ولكن يانده قالمز بركون سعادت مرتبه سنه ايرر وآخرانك خيردعاسى بركاتيله نجات بولوب مقصوده واصل اولور ❊ مثنوى ❊ هر

ضربى كز شيخى سر كشد ❊ او جهود انه بماند از رشد ❊ قابل ضو بود اكرچه

کور بود * شد از ین اعراض او کور وکبود) هر برضریر برمسجدن سرچکه اول جهودلر کبی رشددن کیروقالور تنکیم جهودلر حضرت عیسی علیه السلامدن باش چکوب اعراض قیلدیلر پس طوغریی یولدن کیروقالدیلر کذلك هر کوردلکه کندی عصرنده اولان برعیسی مشرب وحیات بخش اولان نیکو مذهب عزیزدن سرکش اوله واعراض قیله اول هم جهودلر کبی طوغری یولدن کیروقالور وبینادل اولمقدن محروم اولور اکر کوردل ایسه قابل ضوایدی زیرا عیسی دم اولان عزیزلر کورلری بینا ایلمکه باذن الله قادرلر وهر بی بصیرت اولان کیمسه‌نك براستاده راست کلدکده بصیرت صاحبی اولمق شانندندر اما اعراضدن اول کوردل کور وکبود اولدی وخبیث وناپاك قالدی ونفع وفائده بوله‌میوب طریق حق کورمکدن وحقیقته نظر ایرکورمکدن محروم اولدی (مثنوی) کوبدش عیسی بزن برمن دودست *ای عمی کحل عزیزی بامنست * ازمن ار کوری بیابی روشنی *برقمیص یوسف جان می زنی * کار و باری کت رسد بعد شکست * اندران اقبال ومنهاج رهست * کار وباری که ندارد پاوسر * ترك کن هی پیرخرای پیرخر) عیسی علیه السلام اول کوره دیر بکا ایکی ال اورای عمی کحل عزیز بنمله در یعنی عیسی مشرب اولان عزیزلر کوردل اولان بی بصیرتلره دیرلر ای اعمی عزیزلك کحلی بنمله در ایکی الکی بکا اورو بکامحکم تعلق قیل اکر کورایسك بندن روشنلق بولورسن یوسف جانك قمیصی اوزره اوررسن که جان یوسفنه بنم وجودم پیراهن کبی واقع اولمشدر وانك رایحهٔ طیبه‌سی بنم پیراهن وجودمه تأثیر قیلمشدر هرکم اکا مانند یعقوب عاشق ایسه انك رایحه‌سنی بندن المش وبنم پیراهن وجودمدن بولمشدر شول برکاروبار که سکا بعد الانکسار وفقر وفناد نصکره حاصل اولوراول کار وبارده اقبال ومنهاج راه واردر که سالکه نافع اولان کار و بار اول بعد الفقر والانکسار حاصل اولان کار وباردر اما شول برکار وبار که پاوسر طوتمز وانسانه اول کار وبار ابدی نفع وفائده ایتمزانی ترك ایله هی پیرصاتون ال ای پیرخر یعنی اول پاوسر طوتمین وابدی سکا نفع ایتمیان کار وباری ای پیرخر ترك ایله وحاضر وآکاه اواوب برکاملی خریدار اول تاانادن هدایت بوله‌سن ومقصوده واصل اوله‌سن (مثنوی) غیر پیر استاد وسرلشکر مباد *پیر کردون نی ولی پیر رشاد * در زمان چون پیر راشد زیردست * روشنایی دید آن ظلمت پرست * شرط تسلیمست نی کاردراز * سود نبود در ضلالات ترکتاز) پیردن غیری استاد وسرلشکر اولمسون پیر کردون دکل ولی پیر رشاد یعنی استاد سالکین وسرلشکر طالبین اولورسه هما ن پیر اولسون ومقصود اول پیردن پیر کردون دکلدر که صاحبی وصقالی اغرمش سالخورده برفوجه اوله ولیکن اول پیردن مقصود پیررشاد واهل سداددن عارف بالله برشیخ کاملدر صقالی سیاه ایسه ده وسن وسالده تازه جوان ایسه ده برطالب چونکم فی الحال پیرکاملك

زیردستنده اولدی وآنك حکمی ومرادی اوزره عمل قیلدی اول ظلمت پرست روشنالق کوردی وکندیسنی دیده ورلر وصاحب نظرلر مرتبه سنه ایرکوردی اما مقصود همان بر پیر کامله واصل اولمق واکا بیعت قیلمق دکلدر شرط اصل تسلیمدر کار درازدکل ضلالتده ترکتاز قیلمق سود اولمز یعنی پیرکامله واصل اولمقده واکا اقتدا قیلمقده کندی بیلدیکك اوزره اوزون اوزون کارلر وعملر قیلمق شرط طریقت دکلدر زیرا هرنه کم سن کندی بیلدیکك اوزره کار وعمل قیلورسن اول فی الحقیقه ضلالتدر ضلالتده ایسه تك و پو قیلمق سالکه نافع اولمز بلکه شرط طریقت پیرکامله کندیکی تسلیم قیلمقدر وتسلیمده کالمیت بین یدی الغسال اولمقدر جمله بیلدیککی ترك ایلدکدنصکره اول سکا هرنه اوکردرسه انی ایلمك کرك وانك بیوردیغی اوزره عمل قیلمق کرك واکر بر شیخی اختیار ایلسك وانك دیدیکنی قویوب نیجه بیلر کندی بیلدیکك اوزره عمل قیلسك اصلا اندن نفع بوله مزسن زیرا شرط بولنمینجه مشروط هم بولنمز پس همان مریده لازم اولان تسلیم وارادتدر ﴿ مثنوی ﴾ من نجویم بعد ازین راه اثیر * پیرجویم پیرجویم پیر پیر * پیرباشد نردبان آسمان * تیرپران از که کردد از کمال) بن بوندنصکره اثیر یولنی استمزم یعنی پیرك عظم شاننی بیلدکدن وانك بکا لازم اولمسنه عالم اولدقدنصکره کندی علمه وهنرمه اعتماد ایدوب اندن قطع نظر فلك یولنی استمزم وآسمانك سیر وتماشاسنه طالب وراغب اولمزم ورفعت مقامه وعلو مکانه هم میل وتوجه قیلمزم بلکه پیر استرم پیر استرم یعنی همان بن پیر کامل وشیخ واصل استرم مؤکد ومقرر بنم استدیکم همان بر پیر روشن ضمیردر بو بیت (ومالی لااعبد الذی فطرنی والیه ترجعون) قبیلندند ه اواور حد ذاتنده نردبان آسمان وسلم علو مکان پیر اولور تیر کیمدن پران اولور کماندن پران اولور یعنی طالبك وجودی تیر کبیدر تیر کماندن پران اولدیغی کبی طالب دخی پیرك همتیله پران اولور ومقصوده وصول بولور وانك همت عالیه سیله اوج اعلایه پرواز قیلور ومرتفع اولور ﴿ مثنوی ﴾ نی زابراهیم نمرود کران * کردبا کرکس سفر بر آسمان * ازهوا شد سوی بالا او بسی * لیك بر کردون نپرد کرکسی * کفتش ابراهیم ای مرد سفر * کرکست من باشم اینت خوبتر * چون زمن سازی بسا لا نردبان * بی پریدن بروی برآسمان) نمرود کران حضرت ابراهیم خلیل الرحماندن کرکسله آسمان جانبنه سفر ایتدیمی حرف نفی کرد لفظنه مصروف اولور یعنی نمرود ثقیل ابراهیم خلیل علیه السلام حضرتلرندن اوتری آسمان جانبنه کرکسلر واسطه سیله سفر ایتدی هوادن بالا وعالم اعلی جانبنه اونمرود چوقلق کندی لیکن بر کرکس کردون اوزره اوچمز ومنزلهٔ سحابدن ایلرو کچمز ابراهیم علیه السلام حضرتلری

اول نمروده دیمش ای مرد سفر سنك کر کسلك بن اولم بوسکا خو بتردر یعنی آسمان جانبنه سنك عروج ایلمکه واسطه والت بن اولم بنم ارشادم وتربیتمله عروج ایله بوسکا کر کسلردن نیجه وجوهله بافروخو بتردر دیدی چونکم بالایه ومقام اعلایه بندن نردبان دوزه سن اوچقسز آسمان جانبنه کیدر سن یعنی بنکه سکا مانند نردبان اولم وسنی درجه بدرجه ترقی ایلمکه ارشاد قیلم وسنك عقلك وروحك بنی عروج وصعوده آلت اتخاذ ایده لابد پرو بالسز وظاهرا پرواز قیلقسز آسمان جانبنه سنك عقلك وروحك پروازایلردیدی ﴿ مثنوی ﴾ آنچنانکه میرود تا غرب وشرق * بی اززادوراحله دل همچو برق * آنچنانکه میرود شب زاغتراب * حس مردم شهرهادر وقت خواب * انچنانکه عارف ازراه نهان * خوش نشسته میرود درصد جهان) و بودیدیکم کتمك وسفر ایتمك صوری وجسمانی دکلدر بلکه سفر فی الوطندر انجلاین که کوکل برق کبی زاددن وراحله دن برنسنه اولمدین غرب وشرقه دك کیدر ومغرب ومشرقك ما بینی برلحظه ده علی الفور سیر ایدر وبوعروج معنوی وسفر روحانیدر آخر مثالی دخی انجلاین درکه مردملرك حسی بدنلرندن اغتراب ایلك جهتندن وقت خوابده شهرلره کیدر ونیجه یوز بیلاق منازلی ومساکنی سیرایدر وبووطنده سفر روحانی ایلك انجلاین درکه عارف بالله اولان کمسه راه نهاندن خوش اوتورمش یوزجهانه کیدر وانك جسد شریفی بریرده ساکن ایکن قلب وروحی عالم ارواحی وعالم جبروتی ولاهوتی وعالم مثالی وعالم ناسوتی وبونلرامثالی اولان نیجه عوالمی دخی سیر ایدر ﴿ مثنوی ﴾ کرندادستش چنین رفتار دست * این خبرها زان ولایت از کیست * این خبرها وین روایات محق * صد هزاران پیر بروی متفق * یك خلافی نی میان این عیون * آنچنانکه هست در علم ظنون) اکر بونجلاین رفتار اول عارفه ال و یرمیدی یعنی عارف اولان کمسه یه عالم باطنه کتمك وبوکونه سیر وسفر ایتمك ال و یرمیدی اول ولایت معنویدن عارف که بوخبرلری ویرور کندر بومحقق او لان روایتلرکه عارف عالم باطندن نقل ایلر صدهزاران پیر بونك اوزرینه متفقدر وجمیع انبیا واولیا عارفك عالم باطندن و یردیکی خبرلر وروایتلر اوزره بالاجماع شاهدلر وشهادتده متحدلر در بوعیونك میاننده اصلا برخلاف بوقدر انجلاین که علم ظنونده واردر یعنی اول چشمه لردن که عارف بزه خبر و یرر جمیع پیرلر انك اوزرینه متفقلردر اصلا بونلرك میاننده خلاف یوقدر که برینك خبر و یردیکنه برآخری باطلدر دیمزنته کم جمیع انبیا عالم باطندن هرنه خبر و یردیلرسه بری برلرنی مصدق اولدیلر واولیای کرام دخی انبیای عظامه تصدیق ایدوب هب جمله سی انلرك خبر و یردیکی اوزره اتفاق قیلدیلر اما علم

ظنون

ظنون بوبله دكلدر برینك خبر و بردیكنی بر اهل ظن ابطال وتكذیب ایلر پس
علم ظنون میاننده خلاف چوقدر اما اهل یقین میاننده اصلا خلاف یوقدر
﴿ مثنوی ﴾ آن تحری آمدان در لیل تار * وین حضور كعبه ووسط نهار)
اول تحری ایل تارده كلدی و بو كعبه نك حضوری ونهارك وسطیدر یعنی اول علم
ظنون فی المثل ایل تاریكده قبله یی تحری ایلك كلدی متحری اولنلر شب ظلمانیده
نیجه اختلاف اوزره اولورلرسه علم ظنون صاحبلری دخی انلر كبی اختلاف اوزره
اولورلر وهر بری و كندی ظن غالبی اوزره برجانبه قبله دیو توجه قیلورلر و بو علم
عیون فی المثل حضور كعبه ووسط نهار در نهارك میاننده مثلا وقت ظهر اولسه
و كعبهٔ شریفك حضورنده برنیجه جماعت طورسه اصلا انلرك كعبه یه متوجه
اولمقده متحری اولنلر كبی اختلافلری اولمز بلكه جمله سی اول قبله جانبنه متوجه
اولمقده متفقلر ومتحدلردر ﴿ مثنوی ﴾ خیز ای نمرود پر جوی از كسان *
نردبانی نایدت از كركسان) قالق ای نمرود كسلردن پر استه سكا كركسلردن
نردبان اولمز یعنی ای نمرود سیرت اولان اهل نفس اگر جانب اعلایه پرواز ایلمك
استر ایسك قالق فی الحقیقه كس اولان ولیلردن وعارفلردن پر ایسته والا سكا
كركسلردن بر نردبان اولمز وسنی انلر مقام اعلایه چقارمغه قادر اولمز كركسلردن
مرادنه ایدیكنی بو بیتله بیان ایدوب بیوردیلر ﴿ مثنوی ﴾ عقل جزوی كركس
آمد ای مقل * پراو با جیفه خواری متصل) ای مقل عقل جزوی كركس كلدی
انك پری جیفه خوارلغه متصلدر یعنی ای قلت معرفت صاحبی عقل جزوی فی المثل
كركس كبی كلدی آنك پر و بالی جیفه یه كلكه متصلدر آنكه عالم اعلایه سفر اولنمز
وعروج قیلنمز انك پروازی همان جیفه خوار اولمقدن اوتریدر پس آنك واسطه سیله
عالم اعلایه عروج ایلمكه قصد ایلین نمرود سیرت زمین بشریته تیز دوشر
﴿ مثنوی ﴾ عقل ابدالان چو پر جبرئیل * می پرد تا ظل سدره میل میل)
اما ابدال خدا اولنلرك عقلی جبرئیلك پری كبی ظل سدره یه دك میل میل كیدر
ابدالك شرحی و ابداله متعلق اولان احادیث كرار امرار امرور ایلمشدر یعنی
ابدال خدا اولان ولیلرك عقلی حضرت جبریل علیه السلامك نورانی اولان
پری كبی سایهٔ سدره یه دك میل میل كیدر وزمیندن آسمان هفتمه دك فی الحال
سیر ایدر هر كم انلرك پر عقلیله اوچرسه عالم اسفلده كركس كبی پرواز ایتمكدن
قورتلور عالم اعلاده اوچار و سدرة المنتهایه ایرر وملكوت سمایی سیر ایلر
﴿ مثنوی ﴾ باز سلطانم كشم نیكو پیم * فارغ ازمردارم و كركس نیم *
ترك كركس كن كه من باشم كست * یك پری من بهتر از صد كركست) هر ابراهیم
علیه السلام سیرت اولان اهل دل نمرود طبیعت اولان اهل نفسه ای نمرود

طبیعت بن سلطانك بازی ام لطیف محبوبم ونیکوتیم مرداردن فارغم عقل جزوی صاحبی کبی کرکس دکلم کرکسی ترك ایله بن سنك کسك اولم یعنی مانند کرکس اولان وجیفهٔ دنیایه میل قیلان عقل جزوی‌نی ترك ایله سکا کس اولم وسنی عالم اعلی به پرواز ایلمکه جذب قیلان بنم پرم سکا بوز عقل جزوی کرکسندن بهتردر بنم عقلم قنادلریله اوج که سنی عالم اعلایه اوالشدرمغه اول قادر در پس اول شهزاده‌لر اساندن مناسبتله بوقدر معارفی بیورد قلرند نصکده بنه انلرك برادر بزرکوارینه ایلدکاری نصیحتك وسویلدکاری پند وحکمتك تعبیرو بیاننه شروع بیوررلر

﴿ مثنوی ﴾ چند بر عیاد وانی اسب را * باید استا پیشه را وکسب را * خویشتن رسوا مکن در شهر چین * عاقلی جوخویش ازوی در مچین * انچه کوید ان فلاطون زمان * هین هوابکذار ورو بر وفق آن) ای برادر اسپی علی العمیا نیجه بر یلدررسن پیشه یه وکسبه استا کرکدر پیشه وکسب بی استاد میسر اولمز واستادسز پیشه یه قصد ایلمك اسبی علی العمیا یلدرمك کبیدر کندیکی چین حقیقت شهرینك اهلی ایچره رسوای ایله بر عاقل استه کندیکی اندن دوشورمه یعنی اول عاقلدن قاچرمه ونفسکی اندن حفظ ایله اول نسنه یی که اول افلاطون زمان سویلریعنی اول کلام حکمت آمیزی اول عاقل دوران وخلاصهٔ اهل جهان سکا سویلر آکاه اول هوای نفسکی قوانك سویلدیکی کلام حکمت آمیزك وفقی اوزره کیت واول سکا هرنه درسه یولده انك بیوردیغی اوزره سیرایت ﴿ مثنوی ﴾ جمله میکویند اندر چین بجد * بهر شاه خویشتن که لم یلد * شاه ماخود هیچ فرزندی نزاد * بلکه سوی خویش زناره نداد * هر که ازشاهان ازین نوعش بگفت * * کردنش باتیغ بران کرد جفت) جمله چین شهری ایچره اولان کیمسه‌لر جدله دیرلر کندی شاهلرندن اوتری که لم یلد یعنی چین حقیقت شهرینك ساکنلری اولان انبیا علیهم السلام واولیای کرامك جمله‌سی جدله کندی شاهلری اولان پادشاه حقیقتك حقنده دیرلر (لم یلد ولم یولد ولم یکن له کفوا احد) وبویله دیرلر که بزم شاهمز خود هیچ برفرزند طوغورمدی بلکه کندی جانبنه زنه یول ویرمدی وانك زوجی یوقدر هر کیم شاهلردن انك حقنده بونوعدن سوز سویلیه واکازن وفرزند اسناد ایلیه اول پادشاه حقیقی شاهلردن بویله دین شاهك کردننی تیغ بران ایله جفت ایلروآنك بوینی اوروب قتل ایلر ﴿ مثنوی ﴾ شاه کوید چونکه کفتی این مقال * زود ثابت کن که دارم من عیال * مر مرادختر اکر ثابت کنی * یافتی از تیغ تیزم ایمنی * ورنه بی شك من ببرم حلق تو * برکشم ازصوفی جان دلق تو * سر نخواهی برد هیچ از تیغ تو ای بگفته لاف کذب آمیغ تو) پادشاه حقیقی کندی یسنه زن وفرزند اسناد ایلیوب عزیر بن الله ومسیح بن الله

ومن بم زوجته‌دن کافرلر ودخی والملائکة بنات الله دین واکا بنات اسناد ایدن
کسه‌لره دیر چونکم سن بو مقالی دیدك فوری ثابت ایله که بن عیال طوترمی بم
سن بکا اکر بنت و فرزند ثابت ایلیه‌سن بنم تیغ تیزمدن ایمنلك بولورسن واکر بکا
فرزند اثبات ایلمکه قادر اوله‌مزسك شکسز بن سنك بوغازکی کسرم سنك جانك
صوونی سندن جسمك دلقنی چکرم سن بنم تیغ قهرمدن هیچ باشکی ایلتمك وخلاص
ایتمك استمزسن ای کذب آمیز اولان لافی دیمش نادان بکا خود زن وفرزند اثبات
ایلمك محالدر پس سنك دخی تیغ قهردن خلاص اولمقلغك محال اولور
﴿ مثنوی ﴾ بنکرای از جهل کفته ناحقی * پرز سرهای بریده خندقی * خندقی
ازقعر خندق تا کلو * پرز سرهای بریده زین غلو) ای جهلدن بر ناحق سوز سویلمش
کسه کسلمش باشلردن برخندقی پرکور برخندقك دبندن بوغازنه دك
بوغلودن بریده باشلردن پردر یعنی بوکونه ناحق سویلمرندن وتجاوز ایلمرندن
اوتری باشلردن پر اولمشدر ﴿ مثنوی ﴾ جمله اندر کار این دعوی شدند * کردن
خودرا بدین دعوی زدند * هان ببین این را بچشم اعتبار * این چنین دعوی میندیش
ومیار) جمله سی اول سر بریده‌لرك بودعوانك کارنده اولدیلر وبودعوی اوزره عمل
قیلدیلر کندی بیونلرنی بودعوی سببیله اوردیلر آکاه اول بونی سن چشم اعتبارله
کورز نهار بونك دعواسنی اندیشه ایلمه وخاطره کتورمه ﴿ مثنوی ﴾
تلخ خواهی کرد برما عمرما * که برین می دارد ای دادر ترا * کررود صد سال
آن کاکاه نیست * برعما آن ازحساب راه نیست) سن بزم اوزریزه عمریزی
تلخ ایلرسن که ای دادر سنی بودعوی بونك او زرینه طوتر یعنی سن اکر بودعوی
اوزره مصر اولور ایسك بزم اوزریزه بزم عمریزی تلخ ایلرسن که ای برادر بودعوی
سنی بزم اوزریزه بزم عمریزی تلخ ایلك اوزره طوتر وسکا دخی بوروشدن اصلا نفع
اولمز زیرا اکر برکسه که آکاه دکلدر فرضی یوز ییل عمری اوزره کتسه وکندی بیلدیکی
اوزره ظنله سیر ایتسه اول راه حسابندن دکلدر واول کمسه طریق مستقیمه کتمش
اولمز ومعشوق جانبنه سیر وسلوك ایتمش اولمز ﴿ مثنوی ﴾ این همه کفتند وکفت
آن ناصبور * کم مرا زین کفتها اید نفور * سینه بر آتش مرا چون منقلیست * کشت
کامل کشت وقت مجلسیست * برمقام صبر عشق آتش نشاند * صبر من مردان شبی
که عشق زاد) بودوکلی ذکر اولان نصایح ومواعظی وکلمات والفاظی اول ایکی
شهزاده بیوك برادرلرینه سویلدیلر واول ناصبور دیدی که بکا بوسوزلردن نفور
کلور وبنم جان ودلم سزك نصح وپند یکزدن نفرت واعراض قیلور زیرا منقل کبی
بنم سینه‌م پر آتشدر کشت کامل اولدی مجلس وقتیدر یعنی بنم درونم آتش عشقله
منقل کبی طولودر نم صبره طاقتم یوقدر نحن اکین کامل اولسه اوراق وقتی اولور

وبچمکه لایق کلور بنم دخی وجودم کشتزاری کاله ایردی وانی بچمنك وقتی کلدی پس بن بو کاردن روکردان اولمزم واوك صوك اولورم اولدکه نصکره بنه بوطلبدن دونمزم دیدی صبر مقامنه عشق آتش نصب ایلدی بنم صبرم اول کیجه اولدیکه عشق طوغدی وعاشقه اولمکدن تخویف وتهدید ایلمك باطل اولدی وعاشقك معشوق یولنده اولمسی خود عین حیات کلدی ﴿مثنوی﴾ ای محدث ازخطاب وازخطوب * زان کذشتم آهن سردی مکوب * سرنکونم هی رها کن پای من * فهم کو درجملهٔ اجزای من * اشترم من تا توانم می کشم * چون فتادم زار با کشتن خوشم) ای خطابدن وخطوبدن محدث اولان اندن کچدم صوغوق دمور دوکمه یعنی ای امر عظیمدن وخطابدن تحدیث قیلان و خبر ویرن کمسه بن اول سنك خبر ویردیکك قورقلو مرتبه دن ایلرو کچدم هیچ صوغوق دمور دوکمه وکندیکه زحمت ویرمه بن سرنکونم هی بنم ایاغمی قو یی ویر سنك نصیح وپندیکی بنم جمله اجزامده فهم ایلك قنی بنم جمیع عضولرمده سنك سوزیکی فهم قیلغه ومتصیح اولمغه قابلیت یوقدر دیدی بن فی المثل اشترم تا قادر اولدقجه بارمحنتی چکرم زاروزبون دوشمدیلمکه خوشم نته کم حج یولنده دوه چکلر قادر اولدقجه وطاقتلری یتدکچه یوك چکرلر چونکه زار وزبون اولوب دوشهلر ذبح اولنمغله خوش اولورلر بن دخی اول کعبه یولنك دوه لری کبی زار وزبون اولوب دوشدم بنم شمدی نصکره زنده اولمقدن کشته اولمقلغم یکدر دیدی ﴿مثنوی﴾ پر سر مقطوع اکر صد خندقست * پیش درد من مزاح مطلقست * من نخواهم زد دکر ازخوف وبیم * اینچنین طبل هوا زیر کلیم * من علم اکنون بصحرا می زنم * یا سراندازی ویاروی صنم * حلق کان نبود سزای آن شراب * آن بریده به بشمشیر و ضراب) سر مقطوع ایله پر اکر یوز خندق وار ایسه ده بنم دردم اوکنده مطلق لاغدر یعنی اکر معشوقه وصول یولنده فرضی کسلمش باشلرله طلو یوز خندق وار ایسه ده بنم دردو سوزم اوکنده اول مطلق لاغ ولطیفه در * بیت * وانی الی التهدید بالموت راکن * ومن هوله ارکان غیری هدت * بن خوفدن و بیمدن اوری بونچلین هوا اطبلنی بوندن غیری زیر کلیمده اورمق استمزم بلکه بن شمدی نصکره بو طبل محبتی آشکارا چالارم شمدی علمی صحرایه اوریرم وطبل وعلم محبت دعواسن قیلوب آشکارا معشوقه جانبنه متوجه اولورم ایکیدن خالی دکل یا سراندازلق ویا روی صنم یعنی یا باشمی محبوبه یولنده ویررم ویا خود کندیمی اکا ایرکورم بر بوغازکه اول شراب وصالك لایق اولمیه واول آب حیاتی نوش قیلمیه اول شمشیر و ضرابله کسلمك یکدر واندن لذت بولمیه اولمك اولی دردیدی ﴿مثنوی﴾ دیده کان نبود زوصلش درفره * آنچنان دیده سفید و کور به * کوش کان نبود سزای

رازاو * برکش که نبود آن بوسر نکو * اندران دستی که نبود ان نصاب * آن شکسته به بساطور قصاب) برکوزکه اول محبوبك وصلندن فره ده وزیاده لکده اولمیه وانك نور وصالندن ضیابولمیه انجلاین کوز بیاض وکور اولمق یکدر برقولق که اول حضرتك رازنك سزاسی اولمیه وانك آوازنی واسرارنی استماع قیلیه اول کوشی باشدن قوپارکه اول قولاق باش اوزره نکو اولمز واوبله قولقدن اصلا صاحبنه نفع کلمز برالده که اول حضرتك نصاب خدمتی وسرمایهٔ طاعتی اولمیه اول قصاب ساطوریله شکسته اولمق یکدر ﴿مثنوی﴾

آنچنان پایی که ازرفتار او * جان نه پیوندد بنزکسزار او * آنچنان پادر حدید اولیترست * کانچنان پاعاقبت دردسرست) انجلاین برپایکه انك رفتارندن جان حضرت محبوبه نك نرکسزارنه اولشمز یعنی انك نرکسزارکبی اولان یوزنه اول پایك رفتاری سببیله جان واصل اولمیه انجلاین اباق دموردە اولمق اولیتر درزیرا انجلاین اباق عاقبت دردسر درصاحبنك باشنه اول عاقبت نتیجه درد و بلا کتورر الحاصل انسانك هر برغضوی محبوب حقیقینك برخدمتی ایچون خلق اولنمشدر اکر اول عضو ما خلق لهنه صرف اولنمزسه انك موجود اولمسندن معدوم اولمسی صاحبنه اولی اولور پس مؤمنه بولازم کلورکه هر برعضونی ماخلق لهنه صرف وخرج ایلمکه سعی ومجاهده ایلیه وجمله اندامنی انك یولنده فدا ایلمکدن النی کیرو طوتمیه ومجاهده یی ترك ایتمیه

﴿ بیان مجاهد که دست ازمجاهده بازند اردا کرچه داند بسطت ﴿
﴿ عطای حق را که آن مقصود از طرف دیکر و بسبب نوع عمل ﴿
﴿ دیکر بدو رساند که در وهم اوهم نبوده باشد واوهمه وهم وامید ﴿
﴿ درین طریق معین بسته باشد و حلقهٔ همین درمیزند بوکه حق ﴿
﴿ تعالی آن روزی را ازدودیکر بدو رساند که اوآن تدبیر نکرده باشد ﴿

بو سرخ شریف شول مجاهدك بیانیدرکه النی مجاهده ایلمکدن کیرو طوتمز اکرچه اول مجاهد بیلور حق تعالینك عطاسنك بسطتی که اول مقصودی سبب دیکردن برآخرعملدن اکا ایرشدرر که اول مجاهدك وهمندن اول اولمش ایدی واول مجاهد دوکلی وهمی وامیدی بوطریق معینه باغلمش ایدی وبرطریق اوزره یاامور دنیویه دە یاامور اخرویه ده سعی ومجاهده قیلدی واول بیلدیکی قپونك حلقه سنی همیشه اورر بولایکه حق تعالی اول رزقی اکا برغیری قپودن ایرشدره که اول مجاهد اول تدبیری ایلمش وخاطرنه اول جانب کلمش اوله (و یرزقه من حیث لایحتسب) اول الله کندی جنابنه متوکل ومتوجه اولان بنده سنه ظن

ایلمدیکی یردن رزق و یرر بو آیت کریمه سورهٔ طلاقده در (ومن یتق الله) هر شول کمسه که اتقا ایلیه الله دن ومرتکب معاصی ومناهی اولمیه (یجعل له مخرجا) الله تعالی اول کمسه ایچون خلاص وخروج ایده جك محل قیلر وآخرتك آلام وشدایدندن خلاص اولور (و یرزقه من حیث لایحتسب) واکا ظن ایلمدیکی یردن رزق و یرر (ومن یتوکل علی الله فهو حسبه) وهر کیم اللهه توکل واعتماد ایلیه اول الله کافیدر اکا (ان الله بالغ امره) تحقیقا الله تعالی امرنی بالغدر وکارنی یتشدر یجیدر هرنه یره که مراد ایلیه (قدجعل الله لکل شئ قدرا) تحقیقا الله تعالی قیلدی هرشی ایچون بلا وفقردن وغیریدن مقدار معین قیلدیکه اندن تجاوز ایتمز (العبد یدبر والله یقدر) عبد تدبیر ایلر والله تعالی اکرعبدك تدبیری قضاسنه موافق ایسه تقدیر ایلر ✻ وبود که بنده راوهم بندکی بود که مرا از غیراین در برساند اکرچه من درحلقهٔ این درمیزنم حق تعالی اوراهم ازین درروزی رساند فی الجمله این همه درهای یك سرایست ✻ واولور که بر بنده یه بنده لك وهمی اولور یعنی بنده لکه لایق وهم اولور وتوهم قیلور که حق تعالی رزقی اول قپودن وغیریدن ایرشدرر بنم بیلدیکم قپودن دکل اکرچه بن بو قپونك حلقه سنی اورورم و بو بابده رزق امیدی اوزره طورورم حق تعالی هم اول بیلدیکی قپودن اکا رزقنی ایرشدرر فی الجمله بوجمله قپولر برسرایك قپولریدر هرقنغی قپودن کشینك رزقی کلور ایسه اکا حق قپوسندن کلور ورزقی و یرن همان حق تعالی حضرتلری اولور ✻ مثنوی ✻ یادرین ره آیدم این کارمن * یاچو بازآیم زره سوی وطن * بوکه موقوفست کامم برسفر * چون سفر کردم بیابم در حضر * یاررا چندان نمایم جد وجست * که بدانم که نمی بایست جست) یا بو یولده بنم مرادم بکا کله یاخود بازکبی بولدن وطن جانبنه کلم ومرادیمی کندی وطنمده بولم بولایکه بنم مرادم سفر ایتمك اوزره موقوف اوله چونکم سفر ایلیم اکر سفرده بوله مزایسم حضرده بولم بیلمزمکه مرادم نه طریقیله الهکلور سفر ایتمکله وجست وجو قیلمقله مراد حاصل اوله جد وطلب کوسترمکه بروجه یقین بیلم وحقیقته عالم اولمغه جست وجو ایلك کرکز و بکا یقین حاصل کله که اصلا جد و طلب ایلك لازم کلیه اول حینده جست وجوبی ترك ایلرم والا شمدی جست وجوبی ترك ایلمزمکه بوجست وجو سز بکا مراد حاصل اولورمی و یاخود اولمزمی بیلمزم ✻ مثنوی ✻ این معیت کی رود در کوش من * تانکردم کرد دوران زمن * کی کنم من ازمعیت فهم راز * جزکه از بعد سفرهای دراز * حق معیت کفت ودل رامهر کرد * تاکه عکس اید بکوش دل نه طرد) اول معیت بنم قولغمه نیجون کیدر یعنی حق تعالی حضرتلرینك (وهو معکم اینما کنتم) ودخی (والله معکم

ولن يترکم اعمالکم) بیوردیغی معیت بیم فوتیمه تمزو هم جام ایکه وقناعت ایتمز تابن زمانك دورانك اطرافنی طولنیم واول معیتك حقیقتنی بیلنجه یه دك وانك بنمله هرحالده و هرمکانده او لدیغنه بروجه یقین عالم اولنجه یه دك زمانی دور وحرکت ایلرم و جست وجو قیلورم مطاق وهو معکم بیوردیغی معیتدن بن فحن فهم رازایلرم و بو معیتدن بن نی سیر و سفر نیجه خبر الورم و نیجه کشف نقاب قیلورم سفرهای درازك صوکندن غیری یعنی بن معیت الهیه دن فهم راز ایلمکه قادر اوله مزم الا که بعد الاسفار الطویله نیجه مدت مدیده و عهود بعیده سیر و سفر قیلمینجه و معیت حقی بیلمکه طالب وراغب اولمینجه اول معیتدن برکسه نیجه فهم رازایلر و حق تعالی اینك کندیله هرحالده و هرمکانده بیله اولدیغنی نیجه بیلور حق تعالی حضرتلری معیت دیدی و کرچك بنم هرحالده و هر برده معیتکه یم و بیمزه بو یکرطرندن نزدیکترم دیو کلام مجیدنده خبر ویردی اما کوکله مهرایتدی و نیجه پردهلر و حجابلر قودی تاکم وهو معکم دیدیکی کلام کوش دله عکس کله طرد کلیه وهومعکم آیتنه اشارت اولور و بوآیتك تفسیری جلد اولده و جلد خامسده تفسیر قوله وهو معکم اینما کنتم بیوردقلری سطرلرده مرور ایلمشدر اندطاب اولنه و بونده توضیح معنی بو بله دیمك اولور که اکرچه حق تعالی وهو معکم اینما کنتم دینکله کندینك هرحالده وهرمکانده او لدیغندن خبر ویردی ولکن کوکله مهر اوردی قلب انك کندیله نیجه او لدیغنی بیله مز تاکم بو معیت کلامی کوش دله طردو موافق کلیه بلکه عکس کله یعنی کوش دل وهو معکم دیمکدن معیت فهم قیلمیه و بوقدره قانع اولمیه ودیه که خدای تعالی حضرتلری فی الحقیقه کرچك بنمله بیله در امابن نیجه بیلیم که هرحالده وهرمکانده بیله اوله پس بکالازم اولان بواولور که موطن طبیعتدن خروج ایدوب نیچه مدت سیرالی الله ایدم تاسیر مع الله مرتبه سنه وارنجه واصل اولم چونکم سیر مع الله مرتبه سنه واصل اولم آنك بنمله هرحالده وهرمکانده اولدیغی و بنم دخی آنکله هرحالده وهرمکانده سیرقیلدیغمی مشاهده قیلم والا مجرد اول حضرتك (وهومعکم اینما کنتم) دیمسنه اعتقاد ایدوب قناعت قیلسم و بوسر معیتدن برراز فهم قیلسم بکا آنکله بیله اولمغی بوقدر بیلمك نه فائده ویردی دیدی ﴿ مثنوی ﴾ چون سفرها کرد وداد راه داد * بعدازان مهرازدل او برکشاد) چونکم طالب سر معیت الهی اولان سفرلری ایلدی وداد راهی ویردی اندنصکره آنك کوکلندن مهر آچلدی حق تعالینك کندی ایله اولان معیتنی اول مرتبه ده کورر و بیلور یعنی حق تعالینك همیشه کندی ایله بیله او لدیغنی بیلمکه طالب وراغب اولان کمسه چونکم طریق الهیده سیرلر وسفرلر ایلیه و طریقتك دخی حقنی ویره اندنصکره آنك قلبندن حق تعالی اول

مهری و پرده‌یی فتح ایلر پس حق تعالینك هر حالده و هر مکانده همیشه کندیله اولدیغنی کورر و بیلور و هر قنده سیر ایلسه اول کسه سیر مع الله قیلور ومقصود ومرادی آنك بوقدر سیر و سفردنصکره حاصل اولور ﴿ مثنوی ﴾ چون خطائین ان حساب باصفا * کردش روشن زبعد وخطا) اول حساب باصفا خطائین کبی ایکی خطادنصکره اکا روشن اولور یعنی محاسب اولنلره مرادلری اولان عددك نه مقدار ایدیکنی بیلمك ایکی خطادنصکره روشن وظاهر اولدیغی کبی اول باصفا دخی که اندن مراد معیت الهیه در ایکی خطادنصکره روشن وظاهر اولور اول خطانك بریسی صورتا سیروسیاحت ایلمکدر چونکم اول صورتا سیروسیاحت ایلمنك خطاسی معلوم اوله سالکك باطنی اولان سیر وسیاحت ابتدا ایلر وبوسیروسفرك اولی موطن طبیعتدن خروج ایلیوب نفس امارهنك منزللرنی ومقاملرنی کچوب سیر الی الله قیلمقدر شول مرتبه‌یه‌دك که الله تعالی حضرتلرینه قریب اوله وآنك قربتنی مشاهده قیله بوسیرالی الله ایتمك دخی نهایت بولدقده وبونك دخی خطاسی ظاهر اولدقده سیر مع الله روشن وظاهر اولور پس سیر مع الله علم حسابده اولان خطائین کبی ایکی خطادنصکره روشن وظاهر اولمش اولور ولازم کلدیکه علم حسابده اولان خطائین فائده‌سی بومحلده تحریر اولنه تاکم اول مراد اولنان عدد ایکی خطادنصکره روشن نیجه ظهوره کلورسه بومسئلهٔ خطائین مرحوم سعید وشهید کزیدهٔ ارباب قلم مستغرق رحمت قدم خیرالدین بك ابن ابراهیم اسکنه الله فی دارالنعیم کندی مؤلفاتندن مفتاح الکنوز نام فارسی رساله سنده بوفائده‌یی تحریر و بوخطائین مسئله‌سنی لسان فارسی اوزره تعبیر ایلمشدر پس طالبلره فهمی آسان اولمقدن اوتری ترجمه اولنوب بوکونه تحریر قیلندی خطائین ایکی خطادیمك اولور بوخطائین دخی برآلتدر که نه‌قدر مجهولات وارایسه بونکله استخراج اولنور اعداد اموال مجهوله کبی و اعداد اثلاث اموال مجهوله کبی ودخی بونك امثالی نسنه‌لر که اوله جیعسی بونکله استخراج اولنور امابو خطائینده دخی بعض مسئله اولورکه خطای واحدله استخراج قیلنور و بعض مسئله اولورکه خطائین ایله استخراج اولنور پس خطای واحدله استخراج اولنه و خطائین ایله استخراج اولنه بر رصورت تصویر ایدوب تعبیر ایده لم پس امدی شولکه خطای واحدله استخراج اولنور اول انك طریقین بیان ایده‌لم مثلا براعدادی مجهول مال اولسه واول مال مجهولك ثلث مجهولنی وسبع مجهولنی جمع ایدر اولسك اون درهم اولسه اول مال مجهولك عددی اصلده نه مقدار در بیلمك دیلسك کرکدرکه اول مال مجهولك عددنی یدی فرض ایده سن بو یدی‌یه مال مفروض دیرلر و بومال مفروض اولان یدینك سبعی بردرهم اولور وثلثی ایکی درهم وثلث درهم اولور و بونی

جمع ایدیجك بوندن اوچ درهم وثلث درهم حاصل اولور وبوکا خطای واحد دیرلر زیرا اول مراد اولان درهم بوندن حاصل اولمدی وبواوچ درهمه وثلث درهمه نتیجهٔ مال مفروض دیرلر وبو نتیجهٔ مال مفروض مقسوم علیه اولسه کرکدر پس اول یدی عدد که اولده مال مفروض ایدی انی اول ثلث مجهولله سبع مجهولك جمعندن حاصل اوله جق اون درهمه ضرب ایده سن بواون درهمه نتیجهٔ مال مطلوب دیرلر وبوندن حاصل ضرب نه واقع اولورسه بومقسوم اولور واول مقسوم علیه اولسه کرك دیدیکمز اوچ درهم وثلث درهم که نتیجهٔ مال مفروضدر آنی بوحاصل ضربه مقسوم علیه ایدوب تقسیم ایده سن وخارج قسمت نه واقع اولورسه اعداد مال مطلوب اولدر مثال عدد مال مفروض بودر ۷ وبونك ثلثیله سبعندن حاصل اولان نتیجهٔ مال مفروض بودر ۳ وثلث درهم وبعد التقسیم مال مطلوب بودر که ۲۱ وبو یکرمی برعدددن دخی نتیجهٔ مال مطلوب اولان بودر ۱۰ پس بو یدی عدد که مال مفروضدر بونی نتیجهٔ مال مطلوبه که اوندر ضرب ایده سن بوحاصل اولور ۷۰ وبوحاصل ضرب اولان یتمش عددی نتیجهٔ مال مضروبکه اوچ درهم وثلث درهمدر اکا تقسیم ایده سن ایمدی بو یتمش عدد اول اوچ درهم وثلث ۷ درهمه تقسیم اولمز زیرا مع الکسوردر پس بونلری مجنس ایتمك کرکدر تاکم قابل تقسیم اوله یعنی بومقسوم علیه اولان نتیجهٔ مال مفروضکه اوچ درهم وثلث درهمدر تمامه ثلث درهم ایده سن که اوچ کره طقوز اولور واو برثلثی دخی ضم ایدیجك اون کره ثلث اولور وبوحاصل ضربی دخی کذلك مجنس ایده سن یعنی بونی دخی تمامه ثلث ایده سن که یتمش کره ثلث ایکیوز اون ثلث اولور وبو ایکی یوزاون ثلثی مقسوم ایدوب واول اون کره ثلث اولانی بوکه مقسوم علیه ایدوب تقسیم ایده سن وخارج قسمت نه واقع اولورسه اعداد مثال مطلوب اولدر مثال تقسیم اثلاث ۲۱ * ۲۱۰ پس بوندن معلوم اولدیکه اول ثلث مجهولله سبع مجهولی اولیجق اون عدد اولان ۱۰ مال مجهول اصلده یکرمی برعدد اولمش زیرا یکرمی برك ثلثی یدی وسبعی اوچ اولور جمله اون اولور اما بوخصوص برنوعله دخی استخراج اولنسه اولور که اندن بونوع اهون اوله مثلا چونکه بومحلده ثلث وسبع یاد اولنمدی کرکدر که سندخی برمخرج بوله سنکه انده دخی ثلث وسبع اوله یکرمی برکبی پس اول مال مجهول یکرمی برعدد ایمش زیرا بو یکرمی برك ثلثی یدی وسبعی اوچ وجمله اون اولور امابوقضیه بومحلده بووجهله تعبیر اولنموب لباس خطائین ایله تعبیر اولندیغنه باعث اولدر که بومحل آنی اقتضا ایلرکه سکا فائدهٔ خطائین معلوم اوله زیرا که نتیجه بوامثالی مجهولات واردر که بوطریقه محتاجدر طریق آخر ایله استخراج اولنمز پس شول خطای واحد له استخرج

اولنور اول تفصیل اولندی وشولکه خطائین ایله استخراج اولنور آنی دخی بیان
ایده لم پس ایمدی اول دخی بوندن خالی دکلدر که آنك دخی خطالری یا زائد
ویا ناقص اوله واکر خطالك ایکیسی بیله زائد اوله جق اولورسه کوره سن
بو ایکی خطای زائدك اکر بری برندن زیاده سی وار ایسه انك کثری مقدارنی
بیشترندن تفریق ایدوب کیدره سن وباقی نه قالورسه اول باقی یه باقیء اول دیرلر
و بو باقیء اول مقسوم علیه اولسه کرکدر پس خطای مال مفروض نه ایسه
انی عین مال مفروض ثانی یه ضرب ایده سن وخطای مال مفرض ثانی دخی نه ایسه
انی دخی عین مال مفروض اوله ضرب ایده سن و ایکیسندن حاصل ضرب نه
واقع اولورسه انی دخی کوره سن یعنی اکر آنك دخی بری برندن زیاده سی وار ایسه
آنك دخی کثری مقدارنی بیشترندن تفریق ایدوب کیدره سن و باقی نه قالورسه
بو باقی یه باقیء ثانی دیرلر و بو باقیء ثانی مقسوم اولسه کرکدر پس اول ایکی خطای
زائدك تفریقندن حاصل اولان باقیء اولی بو ایکی حاصل اولان باقیء اوله و بو ایکی
حاصل اولان باقیء اولی بو ایکی حاصل ضربك تفریقندن حاصل اولان باقیء
ثانی یه مقسوم علیه ایدوب تقسیم ایده سن وخارج قسمت نه واقع اولورسه اعداد
مال مطلوب اولور مثلا بر پرده برمقدار اعدادی مجهول مال اولسه زید وارسه
اول مال مجهوله بر کندی مثلی قدر مال دخی ضم ایلسه ایچندن اوچ اقچه سن
خطا ایتسه و عمرو دخی وارسه اول مال مجهوله کندی مثلی قدر مال دخی ضم
ایدوب اول دخی ایچندن اون اقچه سن خطا ایتسه و بکر دخی وارسه اول مال مجهوله
بر کندی مثلی قدر مال ضم ایدوب اول دخی ایچندن یدی اقچه سن خطا ایتسه من بعد
اول مال مجهول طقوز اقچه قالسه اول مال مجهول اصلده قاچ اقچه در بیلك استسك
کرکدر که اول مال مجهولك عددن اولا سکز فرض ایده سن و بو سکزه مال مفروض اول
دیرلر پس بو سکزك اوزرینه هشت دیکر دخی ضم ایده سن اون التی اولور و بو اون التینك
اوچن نقص ایدجك اون اوچ قالور و بو اون اوچه اون اوچ ضم ایده سن یکرمی
التی اولور و بو یکرمی التینك دخی اونن نقص ایدجك اون التی قالور و بو اون التی یه
اون التی دخی ضم ایده سن اوتوز ایکی اولور و بو اوتوز ایکینك دخی یدیسن نقص
ایدجك یکرمی بش قالور پس طقوز قالمق کرك ایدیکه صحیح اولایدی امدی بونده
اون التی عدد خطای زائد واقع اولدی بو خطای زائد اولان اون التی عدده خطای
زائد مال مفروض اول دیرلر پس امدی ثانیا اول مال مجهولك عددن یدی فرض
ایده سن بو یدی یه مال مفروض ثانی دیرلر پس بو یدینك اوزرینه هفت دیکر
دخی ضم ایده سن اون درت اولور و بو اون دردك اوچن نقص ایدجك اون بر
قالور واون بره اون بر دخی ضم ایده سن یکرمی ایکی اولور و بو یکرمی ایکینك

دخی اون نقص ایدیجك اون ایکی قالور و بو اون ایکی یه اون ایکی دخی ضم ایده‌سن
یکرمی درت اولور و بو یکرمی دردك دخی یدیسن نقص ایدیجك اون یدی قالور پس
بودخی طقوز قالمق کرك ایدیکه صحیح اولیدی بونده دخی سکز عدد خطای زائد
واقع اولدی و بو خطای زائد اولان سکز عدده دخی خطای زائد مال مفروض
ثانی دیرلر پس امدی بو خطای ثانیی طریق بسط اوزره خطای اولدن تفریق
ایدوب کیدره‌سن صورت خطای زاید مال مفروض اول بودر ١٦ ١٦ ـــــ ٨ ه اول بودر
٨ امدی بلملکه بو تفریقده باقی اولان سکز عدد بونك فوقنده اول باقی اول
دیدیکمزدر که مقسوم علیه اولسه کرك دیمشدر پس امدی بو خطای مال
مفروض اولکه اول التی عددر انی بو مال مفروض ثانیك عیننه ضرب ایده‌سن
که عین مال مفروض ثانی یدیدر صورت ضرب بودر ٧١٦ / ١١٢ ـــــ دخی مال مفروض
اولك عیننه ضرب ایده‌سن که عین مال مفروض اول دخی سکز عددر صورتی
بودر ٨٨ / ٦٤ ـــــ پس بو خطای مال مفروضك ضربندن حاصل اولان اعداد بیشتردر
خطای مال مفروض ثانینك ضربی بودر ضربندن حاصل اولان اعداد کمتری
دخی اول خطای اولك ضربندن حاصل اولان اعداد بیشتردن تفریق ایدوب
کیدره‌سن صورت تفریق خطائین ثانی بودر ـــ ١١٢ / ٢٤ / ٨٤ ـــ امدی بو تفریقدن باقی
قلان سکز عدده دخی بونك فوقنده اول باقی ثانی دیدیکمز که مقسوم اولسه
کرك دیمشدر پس بو باقیء ثانی اولان فرق سکز عددی اول باقی اول اولان سکز
عدده تقسیم ایده‌سن وخارج قسمت واقع اولورسه اعداد مال مطلوب اولدر
صورت تقسیم ـــ ٤٨١ / ٨ باقیء ثانی پس بودخی معلوم اولدیکه اول مال مجهول
اصلده التی عدد باقی اول ایمش زیرا بو التی یه التی دخی ضم ایدیجك اون ایکی اولور
واوچی کیدیجك طقوزه طقوز دخی ضم ایدیجك اون سکز اولور اونی کیدیجك
سکز قالور و بو سکزه سکز دخی ضم ایدیجك اون التی اولور یدیسی کیدیجك طقوز
قالور که اول مال مطلوبدر پس خطائین ایله استخراج اولوب وایکی خطاسی
دخی زائد اولان بودر اما خطائینله استخراج اولنسه انك خطالرینك بری زائد
و بری ناقص اولسه اولدخی نیجه اولورانی دخی بیان ایدلم امدی بلملکه
خطانك بری زائد و بری ناقص اولسه پس خطای زائد نه ایسه و خطای ناقص
دخی نه ایسه همان حالی اوزره جمع ایده‌سن و بوجمعه مجموع اول دیرلر که
بو مجموع اول مقسوم علیه اولسه کرکدر که پس بوندنصکره ینه سابقا ذکر اولنان
کبی خطای مال مفروض اولی نه ایسه عین مال مفروض ثانی یه ضرب ایده‌سن
وخطای مال مفروض ثانی دخی نه ایسه انی دخی عین مال مفروض اوله ضرب ایده‌سن
وبو خطاینك حاصل ضربلرك جمع ایده سن و بوجمعه مجموع ثانی مقسوم اولسه
کرکدر پس امدی اول مجموع اولی بو مجموع ثانی یه مقسوم علیه ایدوب تقسیم

ایده سن وخارج قسمت نه واقع اولور اعداد مال مطلوب اولدر مثلا اکر بر برده برمقدار عددی مجهول مال اولسه زید وارسه اول مال مجهوله بش اقچه ضم ایدوب ایچندن بر اقچه خطا ایتسه وعمرو دخی وارسه اول مال مجهوله التی اقچه ضم ایدوب ایچندن ایکی اقچه خطا ایتسه و بکر دخی وارسه اول مال مجهوله یدی اقچه ضم ایدوب ایچندن اون بکی اقچه خطا ایتسه من بعد اول مال مجهول مضاعف اولسه یعنی ایکی اولکی قدر اولسه اول مال مجهول اصلده قاج اقچه در بیلمک دیلرسک کرکدرکه اول مال مجهولك عددن اولا بر فرض ایده سن و بو برعدد دخی مال مفروض اول دیرلر و بو برك اوزینه بش دخی ضم ایده سن التی اولور و بو التینك برین نقص ایدیجك بش قالور و بو بشه التی دخی ضم ایده سن اون بر اولور و بو اون برك دخی ایکیسن نقص ایدیجك طقوز قالور و بو طقوزه یدی دخی ضم ایده سن اون التی اولور و بو اون التینك دخی اون ایکیسن نقص ایدیجك درت قالور پس ایکی قالمق کرك ایدی که صحیح اولیدی زیرا مال مفروض برعدد ایدی امدی بونده ایکی خطای زائد واقع اولدی و بوکا دخی خطای زائد مال مفروض اول دیرلر پس ثانیا اول مال مجهولك عددن درت فرض ایده سن و بو درده دخی مال مفروض ثانی دیرلر و دردك اوزرینه بش دخی ضم ایده سن طقوز اولور و بو طقوزك برین نقص ایدیجك سکز قالور و بو سکزه التی دخی ضم ایده سن اون درت اولور و بو اون دردك دخی ایکیسن نقص ایدیجك اون ایکی قالور و بو اون ایکی یه یدی دخی ضم ایده سن اون طقوز اولور و بو اون طقوزك دخی اون ایکیسن نقص ایدیجك یدی قالور پس بو دخی سکز قالمق کرك ایدیکه صحیح اولیدی زیرا بونده مال مفروض ثانی درت ایدی بونده دخی عددی خطای ناقص واقع اولدی و بوکا دخی خطای ناقص مال مفروض ثانی دیرلر پس امدی عدد خطای زائدی و برعدد دخی خطای ناقصی جمع ایده سن اوچ اولور و بو اوچ عدد بونك فوقنده اول مجمع اول دیدیکمزدر که مقسوم علیه اولسه کرك دینمشدر پس بوندنصکره ینه سابق الذکر اولان کبی خطای زائد مال مفروض اولکی که ایکی عدددر انی عین مال مفروض ثانی یه ضرب ایده سن که درت عدد در صورت ضرب بو اوله ۲ ٤ ۸ من بعد بو خطای ناقص مال مفروض ثانی دخی که برعدد در بونی دخی عین مال مفروض اوله ضرب ایده سن که اودخی برعدد در صورت ضرب او ۱ ۱ ۱ پس بو خطالرینك دخی حاصل ضربن جمع ایده سن صورت جمع او ۸ ۱ ۹ و بو طقوز دخی بونك فوقنده اول مجموع ثانی دیدیکمزدر که مقسوم

اولسه كرك دنيلشدر امدى بو طقوز عدد كه مقسومدر اول مجموع اولى ديديكمز
اوج عددى بوكه مقسوم عليه ايدوب تقسيم ايده سن وخارج قسمت نه واقع
اولورسه اعداد مال مطلوب اولدر صورت تقسيم او ٣ ـ ٩ ـ ٣ پس بودخى
معلوم اولديكه اول مال مجهول اصلده اوچ عدد ايمش زيرا اوچ عدده بش
دخى ضم ايديجك سكز اولور برى كيدجك يدى قالور وبو يدى يه التى دخى
ضم ايديجك اون اوچ اولور ايكيسى كيديجك اون بر قالور وبو اون بره يدى ضم
ايديجك اون سكز اولور واون ايكيسى كيديجك التى قالور كه اصل مراد اولان
اعداد مطلوب دخى اولدر وزبدهٔ علما اولان على قوشجى هم بو مسئله يى حسابه
متعلق اولان رساله سنده اسان عربى اوزره مختصر ومفيد بو كونه تعبير ايدوب
بيورر المقالة الرابعة فى استخراج المجهولات بطريق الخطائين وهو انما يكون اذا سئل
عن مجهول عليه عمل من الاعمال كالتصيف والتضعيف اوزيادة عدد عليه
اونقصان عدد منه اوضرب به فى عدد معلوم او غير ذلك من الاعمال حتى صار
عددا معلوما وطريقه ان نفرض المجهول اى عدد شأ ونعمل عليه ما فهمنا
من كلام السائل حتى يحصل حاصل فان وافق العدد المعلوم فهو المطلوب والا نأخذ
التفاضل بين ما حصل من عملنا والعدد المعلوم وهو المسمى بالخطاء الاول ثم نفرض
المجهول عددا آخر ونعمل عليه كما عملنا حتى يحصل ثان فان وافق المعلوم فهو
المطلوب والا فنأخذ التفاضل بينه وبين المعلوم وهو المسمى بالخطأ الثانى ثم نستخرج
من هذين الخطأين صوابا بان نضرب المفروض الاول فى الخطأ الثانى وكذا المفروض
الثانى فى الخطأ الاول فان كان الخطأان معا بالزيادة على المعلوم او بالنقصان منه
نقسم التفاضل بين حاصل الضربين على التفاضل بين الخطائين فالخارج فهو
المجهول والمطلوب وان كانا مختلفين فى الزيادة والنقصان نقسم مجموع الحاصلين
على مجموع الخطائين فالخارج فهو المطلوب مثاله زيد عددا اذا ضوعف وزاد
عليه واحد وضرب المجموع فى ثلاثة وزيد على الحاصل اثنان ثم ضرب مابلغ
فى اربعة فزيد على الحاصل ثلاثة بلغ خمسة وتسعين فرضنا ذلك العدد اثنين
ثم ضاعفناه فصار اربعة وزدنا عليه واحدا فصار خمسة ضربنا المجموع
فى ثلاثة فصار خمسة عشر وزدنا عليها اثنين فحصل سبعة عشر ثم ضربنا مابلغ
فى اربعة فحصل ثمانية وستون وزدنا على الحاصل ثلاثة فحصل احد وسبعون وهو
ناقص عن العدد المعلوم اعنى عن خمسة وتسعين باربعة وعشرين وهو الخطاء
الاول ثم فرضناه خمسة وعملنا عليه العمل المذكور فصار مائة وثلاثة واربعين
وهو زايد عن الخمسة والتسعين بثمانية واربعين وهو الخطاء الثانى فضربنا
المفروض الاول وهو اثنان فى الخطاء الثانى وهو ثمانية واربعون فحصل ستة

وتسعون ثم ضربنا المفروض الثانى وهو خمسة فى الخطاء الاول وهو اربعة وعشرون فحصل مائة وعشرون ولما كان احد الخطائين بالزيادة والاخر بالنقصان قسمنا مجموع الحاصلين وهو مائتان وستة عشر على مجموع الخطائين وهو اثنان وسبعون فخرج ثلاثة وهو المطلوب مثال آخر اردنا عددا اذا ضرب فى ثلاثة وزيد على الحاصل عشرة ثم ضوعف المجموع وزيد عليه عشرة صار تسعين فرضناه خمسة ضربناها فى الثلاثة فحصل خمسة عشر زدنا عليه العشرة بلغ خمسة وعشرين ضاعفناها فصار خمسين زدنا عليه عشرة فصار ستين وهو ناقص عن التسعين المعلوم بثلاثين وهو الخطاء الاول ثم فرضناه سبعة وعملنا عليه العمل المذكور فحصل اثنان وسبعون وهو ايضا ناقص بثمانية عشر وهو الخطاء الثانى ضربنا المفروض الاول وهو الخمسة فى الخطاء الثانى وهو ثمانية عشر فحصل تسعون ثم ضربنا المفروض الثانى وهو سبعة فى الخطاء الاول وهو ثلاثون فحصل مائتان وعشرة ولما كان الخطاأن معا بالنقصان اخذنا التفاضل بين الحاصلين فكان مائة وعشرين فقسمناها على التفاضل بين الخطائين وهو اثنا عشر خرجت عشرة وهو العدد المطلوب * مثنوى * بعد ازان كو يدا كرد انستى * اين معيت

راى اوراجستى * دانش آن بود موقوف سفر * تابدان دانش بتيزى فكر) اندنصكره ديراكر بن بيليدم بومعيتى څن انى استردم يعنى طالب سر معيت الهى اولان سالك اول ايكى خطا دنصكره معيت الهى اكا كشف اولوب بروجه يقين معلوم اولدقده ديراكر بن بومعيت حق اول امرده بومرتبه بيليدم څن بن انى بوقدر جست وجو قيليوردم ونه حالده بن انى كندى ذاتمدن دورظن ايليوب انك مشاهده ومعاينه سى مرتبه سنده سير وسفر قيلوردم شمدى بيلدمكه بن ازلا وابدا واولا واخرا و باطنا وظاهر اهميشه انكله بيله ايدشم وهرحالده وهرمكانده اصلاندن بر آن منفك ودور اولمشم ديرامااول معيت الهيه نك حقيقتيله دانشى و بروجه يقين بيلشى سيروسفره موقوف ايدى اول دانش فكرتلرك تيزلكيله كلمز يعنى معيت الهيه نك علمى حدت فكرايله كلمزوامعان نظر ايله حاصل اولمز بلكه سيروسفر روحانى قيلمغه موقوفدر چونكم سالك موطن طبيعتدن چقوب سيرالى الله قيله تمام مرتبهٔ الوهيتك مشاهده سى اكا ميسراوله اول زمانده سر معيت ظهوره كلورو اول كيمسه معيت حق كندوايله مشاهده قيلدقده سير مع الله قيلور و بو سير مع الله حدت فكرله حاصل اوليوب سير وسفره موقوف اولور * مثنوى * آنچنانكه وجه وام شيخ بود * بسته وموقوف گريهٔ آن وجود * كودك حلوا بئ بكريست زار * توخته شد وام آن شيخ كبار * كفته شد آن داستان معنوى * پيش ازين اندر خلال مثنوى) انجلين كه شيخ احمد حضرويه قدس الله سره حضرتلرينك بورجنك وجهى

اول وجودك كريه سنه بسته ومقيد اولدى يعنى بو بيت الهينك كشفى سير وسفره موقوف اولديغى انجلايندر كه شيخ احمد خضرويه حضرتلرينك بورجنك اداسى اول حلوا فروش اولان كودكك وجودنك اغلمسنه موقوف و مقيد اولدى نتكيم بر كودك حلوايى زار بلكه اغلدى اول شيخ كبارك بورجى جمع اولدى و بريره كلدى وانك اغلمقليله اداو قضا اولدى اول داستان معنوى بوندن اول مثنوى ميانده ديلمش اولدى يعنى ايكنجى دفترك اوايلنه قريب بو شيخ احمد خضرويه قدس الله سره حضرتلرينك حكايه سى نظمه كلدى وديلمش اولدى محلنده طلب اولنه ﴿ مثنوى ﴾ در دلت خوف فكند از موضعى * تا نباشد غير آنت مطمعى) اول خدا سنك كوكلكه بر موضعدن قورقو براغور تاكم اندن غيرى سكا بر مطمع اولميه يعنى حق تعالى شول عليم وحكيم پادشاهدر كه سنك قلبكه بر موضعك زوالندن خوف براغور وسنى اول موضعه طالب وراغب قيلر حتى سنك اول موضعدن غيرى بر محل طمعك اولمز وقلبك اندن غيرى بر مرجى بيلمز ﴿ مثنوى ﴾ در طمع خود فائدهٔ ديكر نهد * وان مرادت از كسى ديكر دهد) طمعده خود فائدهٔ ديكر قورو اول سنك مرادكى بر غيرى كيسه دن و ير يعنى سنك قلبكه اولا بر خوف براغورسن بر موضعدن اميدوار اولور وطمع قيلورسن اول سنك اميد وطمعكده هم اكر نظر ايلسك بر فائدهٔ ديكر قور واندنصكره اول سنك مرادكى اول طمع ورجا ايلديكك يردن ويرمز بر آخر كيسه يوزندن و يركه (ويرزقه من حيث لا يحتسب بيوردى ﴿ مثنوى ﴾ اى طمع در بسته در يكجاى سخت * كايدم ميوه ازان عالى درخت * آن طمع زانجا نخواهد شد وفا * بل زجاى ديكر آيد آن عطا * آن طمع را پس چرا در تو نهاد * چون نبودش نيت اكرام وداد) اى بر يره محكم طمع باغلمش كيسه بويله ديوكه بكا ميوهٔ مراد اول عالى درختدن كلور يعنى اى درخت عالى كبى بر عالى محله طمع باغلمش و بنم مراد ومقصودم اول جانبدن حاصل اولور ديوا كا كوكل قومش ومتوجه اولمش كمسه اول طمع اول يردن وفادار اولميسردر زيرا نيجه كره مجرب اولمشدر كه بركسه دن برشئ اميد طوترسن وطمع ايدرسن اول اميد ورجا اول محلدن حاصل اولمز بلكه اول عطا جاى ديكردن كلورو بر آخر محلدن حاصل اولور كه سن انى خاطره كتورمز ايدك پس اول طمعى سنك وجودنده نيچون قودى چونكم انك اكرام ودادنيتى المدى يعنى چونكم اول سنك طمع طوتديغك يردن سكا مراد ويرمكى تقدير قيلمدى واول مطمعك هم سكا اكرام وداده نيتى اولمدى پس اول طمعى سنك وجودكده نيچون قودى ﴿ مثنوى ﴾ از براى حكمتى وصنعتى * نيز تا باشد دلت در حيرتى * تا دلت حيران شوداى مستفيد * كه مرادم از كجا خواهد رسيد * تا بدانى عجز خويش وجهل خويش * تا شود ايقان تو در غيب بيش) بر حكمت وصنعتدن

اوتری اول طمعی سنده قودیکه اول حکمتی وصنعتی هرکس بیلمز دخی تا بنك قلبك حیرتده اوله یعنی ای مستفید ناسك قلبك کندی کارنده حیران اوله بو یله دیو که بنم مرادم عجبا قندن ار یشورکه بنم ظن ایلدیکم وامید طوتدیغم یردن حاصل اولمدی حتی کندی عجزنی وکندی جهلکی بیله سن تاکم عالم غیبه سنك ایقانك زیاده اوله زیرا عرفت الله بفسخ العزائم دینلمشدر حق تعالی بوسنك عزیمتلری انکیچون فسخ ایلرکه تاسن انی بیله سن وانك قدرتنه وسنده تصرفنه وسنك عجزکی وجهلکه عالم اوله وامورکی هروجهله اکا تفویض وتسلیم قیله سن ﴿ مثنوی ﴾ هم دلت حیران شود در منتجع * که چه روباند مصرف زین طمع) هم سنك کوکلك منتجعده حیران اوله که مصرف بوطمعدن نه بتورر دیو منتجع انتفاع طلب ایدهجك محلدر اصلنده اوتلو یرطلب ایتمك وکلاء ایله انتفاع طلب ایتمکه دیرلر بونده منتفع معناسی مراد اولور وتوضیح معنی بو یله دیمك اولورتاکه سنك قلبك محل انتفاعده حیران اوله بو یله دیوکه مصرف بونده اولان طمعدن عجبانه بتورر وبنم امیدم تخمندن عجبانه محصول ظهوره کتورر دیرسن ﴿ مثنوی ﴾ طمع داری روزیٔ دردرزیی * تاز خیاطی بری زرتاز بی * رزق تودر زرکری آرد بدید * که زوهمت بودان مکسب بعید) سن درزیلکده برروزی طمعن طوترسن تا التونی دیری اولدقجه خیاطلقده ایلتورسن زبی زیستن لفظندن مضارع مخاطبدر یعنی سن مثلا بررزق ونصیبه درزیلك صنعتده طمع طوترسن اول زری ورزق تادیری اولدقجه خیاطلقدن الهسن واول صنعتده حاصل قیله سن که رزق ونصیبکی اول رزاق زرکرلکدن بدید وظاهر کتورر که سنك وهمکدن اول مکسب بعید ایدی سن کندی رزقکی اورادن کلورظن ایلمزدك ﴿ مثنوی ﴾ پس طمع دردرزیٔ بهرچه بود * چون نخواست ان رزق زآن جانب کشود * بهرنادر حکمتی درعلم حق * که نبشت آن حکم رادر ماسبق * نیز تاحیران بود اندیشه ات * تاکه حیرانی بود کل پیشه ات) پس درزیلکه طمع ندن اوتری اولدی چونکم حق تعالی اول رزقی سکا اول جانبدن اچمق وعطا ایتمك استمدی پس اول درزیلکه طامع اولمق ندن اوتری ایدی دیرسك علم حقده برنادر حکمتدن اوتری سکا درزیلکدن رزق ویرمیوب برآخر جانبدن فتح ایلدی که اول حکمی ماسبقده اویله یازدی وازلده اول نصیبی ورزقی سنك ظن ایلدیکك یردن سکا ویرمکی تقدیر ایلدی دخی سنك اندیشك حیران اوله تاکم کلی سنك پیشه وعادتك حیرانلق اوله ﴿ مثنوی ﴾ یاوصال یاریا زین سعیم رسد * یازراه خارج ازسعی جسد * من نکویم زین طریقی آید مراد * می طپم تاازکجا خواهد کشاد * سر بریده مرغ هرسوی فتد * تاکدامین سورهد جان ازجسد * یامراد من برآید زین

خروج * یاز برجی دیگرازذات البروج) پس اول بیوك شهزاده دیدی ای اخوان
صفا یارك وصالی بکا بو سعیدن ایریشه یاخود جسد سعیدن جارج برآخر یولدن ایریشه
بن دیمزم البته بنم مرادم بو طریقدن کلور طلب ایلرم وحرکت قیلورم تاقندن اچلق
استرونه جانبدن فتح اولوب اله کلیسردر مثلا باشی کسلمش قوش هرجانبه
دوشر تاکم انك جانی جسدندن قنغی جانبدن قورتلور یعنی اول مرغ سربریده
کندی جانك منزل جسدندن قورتله جغندن ومراده واصل اوله جغندن
بیخبردر لکن کاه اول جانبه وکاه بوجانبه دوشمکدن خالی اولمز نابنم مرادم
بوخروجدن ظهوره کلور وحاصل اولور یاخود بروج صاحبندن برآخر برجدن
ظهوره کلوب حاصل اولور الحاصل بکا لازم اولان طالب اولمق وراه طلبده اولنجیه دك
سعی قیلمقدر حق تعالی هرنه یوزدن فتح ایلرسه حکمتنه اول عالمدر

﴾ حکایت آن شخص که خواب دید که انجه میطلبی از یسار بمصر ﴿
﴾ وفاشود انجا کنجیست در فلان محله درفلان خانه چون بمصر ﴿
﴾ امد کسی کفت که من خواب دیده ام که کنجیست ببغدادد ر ﴿
﴾ فلان محله درفلان خانه نام محله وخانهٔ این شخص بکفت آن شخص ﴿
﴾ فهم کرد که آن کنج در مصر کفتن جهت این بود که مرا یقین کنند که درغیر ﴿
﴾ خانهٔ خودنمی باید جستن ولیکن ان کنج یقین جز در مصر حاصل نشود ﴿

بو سرخ شریف اول شخصك حکایه سیدر که واقعه کوردیکه اول نسنه یی که یساروغنادن
طلب ایلرسن مصرده وفا اولور اول مصرده برخزینه واردر فلان محله ده فلان خانه ده
چونکم اول کیمسه بغداد شهرنده بوواقعه یی کوردی قالقدی مصرجانبنه عزیمت
ایتدی چونکم مصره کلدی واقعه ده اشارت اولنان محله یی جست وجو
ایدرکن عسسلرانی طوتدقده واخذ ایتدکده بر کیمسه اکا دیدی که بن واقعه ده
کورمشم که بغداد شهرنده فلان محله ده فلان خانه ده برخزینه واردر اول کیمسه
بو طالب کنج اولوب مصره وارا ن شخصك محله سنك وخانه سنك نامنی دیدی
ونشاننی ویردی اول شخص بونی فهم ایتدی که اول کنجی مصرده دیمکلك
بوجهتدن اوتری ایدیکه بکا یقین ایلیه لر اول خزینه یی کمندی اوندن غیری یرده
طلب ایلمکلك لایق دکلدر ولیکن اول کنج یقین بودر مصردن غیری یرده حاصل
اولمز زیرا اول کندی اونده اولان خزینه نك خبرنی بروجهه یقین اول کیمسه ده
بولدی پس مصره واردیغی دخی من وجه بیهوده اولمدی اکرچه خزینه کرچک
کندی خانه سنده ایدی ولیکن اکا یقین مصرده حاصل اولمغله کویا اول
خزینه یی مصرده بولدی ﴾ مثنوی ﴿ بودزرمیراثی رایی شمار * جمله را
خورد وبماند اوعوروزار * مال میراثی ندارد خود وفا * چون بنا کام از کذشته

شد جدا * اوندانند قدرهم کاسان بیافت * کو بکدورنج و کسبش کم شتافت) برمیراثینك بی قیاس و بی شمار التونی وار ایدی جمله سنی اول میراثی یدی وعور وزار قالدی مال میراثی خود وفاطوتمز ومورث اولان مال تجربه اولنمشدرکه کیسه یه وفا ایتمز چونکم ناکام وناخواه کذشته اولان کیسه دن جدا اولدی یعنی چونکم اول مال موروث اول وفات قیلان وکذشته اولان کیسه دن بالضروری ناکام وناخواه جدا اولدی وکیرو قالدی انکچون اول مال میراثی خود وفاطوتمز اول میراث خورده اولان وارث هم مال موروثك قدرنی وقیمتنی بیلمزکه انی آسان بولدی زیرا اول وارث اول مالك کسبنه وکسبنده اولان رنجنه وکدوتعبنه شتاب قیلمدی وجد وساعی اولمدی انکچون اول انه آسان وجهله کلن مبلغك قدر وقیمتنی بیلمز ﴿ مثنوی ﴾ قدرجان زان می ندانی ای فلان * که بداد حق بخشش رایکان) سن ای فلان جانك قدرنی اندن اوری بیلمزسن که حق تعالی سکا انی رایکان بخششله ویردی وسن انی نیجه تعب وزحمتله کسب وحاصل ایتمدك انکچون اول جانك قدرنی بیلمزسن وبونده جانك قدرنی بیلمکدن مراد انك شرف وعزتنی بیلوب انی حق تعالینك یورد یغی یره یزل وخرج قیلوب اول سرمایه ایله جان باقی اله کتورمك وحیات طیبه حاصل قیلمقدر والاهر کس کندی جان وتننك مزوجه قدرنی بیلوب انی ضررلردن حفظ ایدوب ییك وایچمك جانبنه خرج وصرف ایدرلر جانك بوکونه قدرنی بیلك اصلا بیلمکدر ﴿ مثنوی ﴾ نقدرفت وکاله رفت وخانه ها * ماند چون جغدان در ان ویرانها * کفت یارب برك دادی رفت برك * یابده برکی و یابفرست مرك) اول مردمیراثی جمله یی تلف ایدوب نقد کتدی وکاله ومتاع کتدی وخانه لر کتدی بیقوشلر کبی اول ویرانه لرده قالدی بوکره حق تعالی حضرتلرینه تضرع ونیاز ایلیوب دیدی یاربی بکا رزق ویردك ولیکن رزق ومتاع کتدی یابکا برك وغدا ویر ویاخود مرك وفنا کوندر تا اولوب بودردو بلادن خلاص اولم دیدی ﴿ مثنوی ﴾ چون تهی شد یادحق آغاز کرد * یارب یارب اجرنی ساز کرد * نی پیمبر کفت مؤمن مزهرست * درزمان خالئ ناله کرست) چونکم تهی اولدی ومال ومتاعدن خالی قالدی یادحقه آغاز ایتدی وحق تعالی یی ذکر ایلمکه باشلدی یارب یارب سن بکا امان ویر وبودرد وبلاوفقر وعنادن بنی خلاص قیل دیمکه دوزن ایتدی وکندیسنه بویله دیودعا قیلمغی ترتیب اوزره عادت قیلدی پیغبر علیه الصلوة والسلام حضرتلری مؤمن مزهردر دیمدیمی خالیلك زماننده ناله کردر مزهر کسرزمیم وفتح ها ایله عود دیدکاری سازه دیرلر یعنی پیغبر علیه السلام المؤمن کالمزهر لایحسن صوته الا بخلا بطنه بیوردی پس مؤمن باطنی خالی ونهی اولوق وقتنده مزهر کبی ناله ایدیجی ومزمار کبی صیت وصدا قیلیجی اولور انلرك بطنی

طولدقده صيت وصدالری خوب اولمدیغی کبی مؤمنك دخی باطنی پراولدقده
صيت وصداسی خوب اولمزو برخوش انين وناله قيلمز (بيت) شکم تهی شوومی
نال همچونی بنياز * شکم تهی شو واسرار کو بسان قلم ﴿ مثنوی ﴾ چون
شود پر مطر بش بنهد ز دست * پرمشو کاسيب دست اوخوشست * تی شو و خوش
باش بين اصبعين * کز می لا این سر مستيست اين) چونکم مزهر پراوله مطرب انی
الندن قور کذلك مؤمنك باطنی دخی طوله وامتلا اوله مطرب حقيقی انی دست
نوازشدن آشغه قور زنهار پر اولمه وتضرع وناله قيلمقدن اجتناب قيلمه که اول
خدانك دستنك آسيبی يعنی طوقنمسی خوشدر زيرا (اذا احب الله عبدا ابتلاه
ليسمع صوته) حديث شريفنك حسبنجه حق تعالی بر بنده سنه دست محبتله آسيب
اورمق وانی مبتلا قيلمق انی سو ديکندن وانك آوازنی اشتمکه محبت قيلديغندن
اولور امدی اکا اول و بالکليه کند کدن خالی اولوب اول پادشاهك اصبعينی
ميانده خوش اول زيرا لا اين شرابندن اين سرمستدر اين بونده مکاندن
عبارت ولا اين لامکان ديمکدن استعارت اولور يعنی کند کدن بالکليه فانی وخالی
اول وانك اصبعينی ميانده برآلت کبی اولوب خوش اول زيرا لامکان شرابندن
مکان ومکان اهلی سرمستدر واصبعين خداده خوش اولان لابد لا اين شرابندن
مستدر ﴿ مثنوی ﴾ رفت طغيان آب از چشمش کشاد * آب چشمش زرع
دين را آب داد) طغيان کتدی انك کوزندن آب اچلدی اول چشمندن آب اچدی
ديمك دخی وجهدر انك کوزی صويی دين زرعنه آب و يردی يعنی عصيان
وطغيان کتدکده انك کوزندن ياش اقدی انك کوزنك صويی دين زرعنه صو
و يردی و باغ درونه حيات اير کوردی (سبب تأخير اجابت دعای مؤمن ﴿ مثنوی ﴾
ای بسا مخلصکه نالد در دعا * تارود دودخلوصش بر سما * تارود بالای اين سقف
برين * بوی مجمر ازانين المذنبين) ای چوق مخلصکه دعاده حق تعالی يه تضرع
ايلر حتی انك دود خلوصی آسمان اوزره کيدر رود خان آهی سما جانبنه صعود ايدر
حتی بوسقف برينك بالاسنه انين المذنبين دن مجمر قوقوسی کيدر يعنی مذنب
اولنلرك انين وناله سندن مجمر کبی اولان وآتش شوقله طولان درونلرينك رايحه سی
بوسقف برينك فوقنه دك کيدر وآسمانلره تأثير ايدر ﴿ مثنوی ﴾ پس ملائك
باخدا نالند زار * کای مجيب هر دعا وای مستجار * بندهٔ مؤمن تضرع ميکند *
اونمی داند بجز تو مستند * تو عطا بيکانکان ای دهی * از تو دار د ارز وهر
مشتهی) پس ملکلر خدای تعالی حضرتلرينه زار يلکله ناله ايلرلر بويله ديو که
ای هر دعانك مجيبی وای مستجار ومستغاث اولان پادشاه مؤمن قولك سنك
درکاهکه تضرع ونيازا يلر اول مؤمن سندن غيری برمستند طوتمز وسندن غيری يه

اعتماد ایتمزسن عطایی بیکانه‌لره ویررسن وهر مشتهی آرزویی سندن طوتر ومرادی سندن استروسن بونلره مرادنی ویررسن اول مؤمن قوللکدن نیچون دریغ ومنع قیلورسن ﴿مثنوی﴾ حق بفرمایدنه ازخواری اوست * عین تأخیر عطا یاری اوست * حاجت آوردش زغفلت سوی من * آن کشیدش مو کشان در کوی من * گر برآرم حاجتش او وارود * هم دران بازیچه مستغرق شود) حق تعالی ملکلرینه جواب ویروب بیوررای بنم ملکلرم اول مؤمنه مرادنی ویرمدیکم انك بنم قتمده خوار وحقیر اولدیغندن اوتری دکلدر عین تأخیر عطا انك یار یلغیدر یعنی بنم جنابمدن عطانك تأخیر اولمسی واکا کچ ویرلمسی محض اکابار یلکدن اوتریدر بنم جنابمه غفلتدن انی قوروب حاجت کتوردی اول حاجت انی موکشان بنم کویمه چکدی یعنی برکیسه‌نك صاچندن یاپشوب برجانبه چکدکاری کبی احتیاج هم انك قلبنی اخذ ایدوب بنم جنابمه چکدی اکرانك مرادنی وحاجتنی حاصل ایلیم واداقیلم اول مؤمن کیدر هم اول او یونجغه مستغرق اولور یعنی لعب والهو مشابه سنده اولان مراد ومشتهیاسنه اشتغال قیلور وانکاه قناعت قیلوب بکا تضرع ودعا ایلکدن فراغت قیلور ﴿مثنوی﴾ گرچه می نالد بجان یا مستجار * دل شکسته سینه خسته گو بزار * خوش همی اید مرا اواز او * وان خدایا گفتن وان رازاو * وانکه اندر لابه ودرما جرا * می فریباند بهرنوعی مرا) اگرچه اول بنده جان ودل ایله یا مستجار دیو ناله ایلر کوکل شکسته سینه‌سی خسته زاریلك ایله‌دی بزارام در زاریلك ایله معناسنه بعض نسخه‌ده گو بزار برینه سوکوار دیخی نسخه‌در سوکوار ماتمزده معناسنه در مستجار یاجر طاب اولنمش ویاامان طاب اولنمش معناسنه‌در یعنی اگرچه اول بنده مؤمن جان ودل ایله ای مستجار وای مستغاث اولان کرد کار دیو دل شکسته وسینه خسته دعا وزاریلك ایلردی زیرا انك اوازی بکا همیشه خوش کلور واول خدا یادیمکلکی واول زاری بکا محبوب وکش کلور واول کیمسه که لابه وتضرعده وماجراده هر نوع اواز وصدا ایتمکله بنی کندویه مایل ومحب ایلر فریباند الدر دیمکدر امابونده محب ومایل ایلردیمکدن کنایت اولور ﴿مثنوی﴾ طوطیان وبلبلانرا ازپسند * ازخوش اوازی قفص درمی کنند * زاغ اوجغدرا اندر قفص * کی کنند این خودنیامد درقصص) مثلا طوطیلری وبلبللری پسند اولمقدن ومقبول کلمکدن خوش آوازلکلرندن اوتری قفس ایچره ایلرلر وحبس قیلورلر قفس ایچره جغدی وزاغی قیچن ایلرلر بوخود قصه‌لرده کلدی وهیچ قارغه یی وبیقوشی آوازلرندن اوتری قفص ایچره قودقلری کیمسه‌دن نقل وحکایه اولنمدی پس حق تعالی حضرتلرینك (اذا احب الله عبدا

ابتلاء ليسمع تضرعه) حديثنك حسبنجه برمؤمني مبتلا قيلمسي وفقروفاقه قفسنده
حبس ايتمسي انك تضرع واوازني ايشتمسندن اوتريدر اما عاصيلر وكافرلره
مرادني ويروب انلري كنديسنه دعا ايتدرمديكي انلري سومديكندن اوتريدر
نتكيم فرعون درت يوز ييل معمر اولمش انك بركون باشي وديشي اغرممش
انكيچون كه حق تعالى انك دعاسني كريه كورديكندن اني كندي جانبنه تضرع
ايتدرممش ﴿ مثنوى ﴾ پيش شاهد بازچون ايد دوتن * ان يكي كمپير
وديكر خوش ذقن * هردونان خواهند اوزوتر فطير * ارداوكمپير راكويد كه
كير * وان دكرا كه خوشستش قدوخد * كى دهد نان بل بتأخير افكند * كويدش
بنشين زماني بي كزند * كه بخانه نان تازه مى پزند) شاهد بازك اوكنده چونكم
ايكي كمسه كله يعني براتمكجي محبوب دوستك اوكنه مثلا ايكي كمسه كلسه اول بريسي
كهنه پيروبريسي دخي خوش ذقن برمحبوب بي نظير اولسه هر ايكيسي اول محبوب
دوست اولان خبازدن اتمك استهسه لر اول اتمكجي فوري فطيري يعني خميرسز اتمكي
كتوررا اول كهنه قوجه يه بواتمكي طوت دير وبوني الوب واركيت دير واول
بري كه انك قد وخدي خوشدر قچن اكافوري اتمك ويرمز بلكه اني تأخيره براغور
اكادير كه برزمان كزندسز وضررسز بوراده اوتور كه اوده تازه نان پشورزلر
سكااندن ويرهيم ﴿ مثنوى ﴾ چون رسد ان نان كرمش بعد كذ * كو يدش
بنشين كه حلوامى رسد * هم بدين فن داردارش ميكند * وزره پنهان شكارش
ميكند * كه مرا كاريست با تو يكزمان * منتظر مى باش اى خوب جهان *
تابدين حيله فريباند ورا * تامطيع ورام كرداند ورا) چونكم اول خوبرويه
نان كرم ايرشه كدنصكره بوكره ثانيا اكاديرمقدار اوتوركه حلوا اريشور هم
بوفنله اني دار دار ايلر يعني بومرادكي طوت اندنصكره اكا برمراد دخي عرض
ايدوب اني اكا مشغول ايدوب اني دخي طوت ديوب بواسلوب اوزره متوقف
ايلرو كيزلو يولدن اني صيدوشكار ايلرو بويله دير كه بنم سنكله برزمان بركارم
واردر اى خوب جهان منتظر اول حتى بوحيله ايله اني الدر تاكم بواسلوب ايله
اني كنديسنه مطيع ورام ايلر ﴿ مثنوى ﴾ بى مرادئ مؤمنان ازنيك وبد *
تو يقين مى دانكه بهراين بود) مؤمنلرك نيكدن و بددن بي مرادلكني سن يقين
بيل كه بوندن اوتري اولور يعني الله تعاليك مؤمن قوللرينك اكر برنيكو شئ
طالب اولقده بي مراد اولمسي اولسون واكر بربد شيدن نفرت ايلدكده اندن
خلاص اولمديغي جهتدن بي مراد اولمسي اولسون سن يقين ومحقق بيل كه
حق تعاليك اني سومسندن اوتري اولور اكرحق اني سومسه ايدي انك مرادني
فوري حاصل ايليوب كندي جنابنه اني تضرع وراجي وزاري قيلمزدي

﴾ رجوع كردن بر قصهٔ آن شخص كه اورا نشان كنج ﴿
﴾ دادند بمصر وبيان تضرع او ازدرويشى بحضرت حق ﴿

﴾ مثنوى ﴿ مرد ميراثى چو خورد وشد فقير * آمد اندر يارب و كريه ونفير * خود كه كوبد اين در رحمت نثار * كه نيابد در اجابت صد بهار) اول مذكور اولان مرد ميراثى چونكم مورث اولان مال ومتاعى يدى وفقير اولدى يار بى ديمكه وكريه ايلمككه كلدى و حق تعالينك رحمت نثار اولان باب عزتنى كريه ونياز ايله دق ايلدى خود بو رحمت نثار اولان باب عزتى كيم دق ايلركه اجابتده ورجنده صد بهار بولميه يعنى انك دعاسى مستجاب اولمقده ورجاسى مقبول كلمكده اول نيجه يوز بهار وحيات صاحبى اوليه بو مقرردركه انك دعاسى مستجاب اولمقده نيجه يوز بهار ولطافت بولور ومقصودنه واصل اولور نتكيم حضرت نبى عليه الصلوة والسلام من قرع الباب ولج ولج ومن طلب وجد وجد بيورمشدر ﴾ مثنوى ﴿ خواب ديد او هاتفى كفت او شنيد * كه غناى تو بمصر آيد بديد * رو بمصر آنجا شود كار تو راست * كرد كديت را قبول او مرتجاست * در فلان موضع يكى كنجيست زفت * در پى آن بايدت تا مصر رفت * بى درنكى هين ز بغداد اى نژند رو بسوى مصر ومنبتكاه قند) اول ميراثخور اولان كمسه وافراغليوب واكليوب جناب حقه تضرعلر ونيازلر قيلدقدنصكره بر كيجه واقعه كوردى هاتف اكا رؤياسنده ديدى اول اشتدى اول هاتف بويله ديدى كه سنك غناك مصرده ظاهر كلور ومرادك مصر شهرنده حاصل اولور يورى مصره سنك كارك انده راست اولور ومقصودك انده ظهوره كلور اول خداسنك كديه كى قبول ايلدى كه اول مرتجادر واول وهاب مطلق معطئ مراد ورجادر مصرده فلان محله ده فلان موضعده برزفت وعظيم خزينه واردر اول خزينه دن اوترى سكا مصره دك كتمك كركدر درنك وتاخير سز بغداد شهرندن اى نژند وكهنه اولان كمسه يورى قند منبتكاهى اولان مصر جانبنه كيت واول قندستان اولان مصرده اول محله ده اول خزينه يى وار طلب ايت ديديلر ﴾ مثنوى ﴿ چون ز بغداد آمد او تا سوى مصر * كرم شد پشتش چو ديد اوردوى مصر * برامید وعدهٔ هاتف كه كنج * بايد اندر مصر بهر دفع رنج * در فلان كوى وفلان موضع دفين * هست كنجى سخت نادر بس كزين * ليك نفقش بيش وكم چيزى نماند * خواست كديه برعوام الناس راند * ليك شرم وهمتش دامن كرفت * خويش رادر صبرا فشردن كرفت) چونكم بغداددن اول مرد ميراثى سفر قيلدى وتا مصر جانبنه كلدى چونكم مصرك يوزنى كوردى انك پشتى كرم اولدى كوياكه همان خزينه يى بولدى وارقه سنه كرميت وقوت كلدى هاتفك

واقعه سنده و یردیکی وعده امیدی اوزره که کنجی مصرده بو بله رنجك دفعندن اوتری زیرا هاتف اکا بو بله دیمش ایدی وار دفع رنجدن اوتری مصرده فلان موضعده فلان کویده برمدفون خزینه واردرزیاده مقبول وچوق خزینه‌در ولیکن اول طالب خزینه اولان ومصره کلان کسه نك نفقه سی وخرجلغی بیتش وکدن هرنه ایسه اصلا برشی قالمدی عوام ناس اوزره کدیه سورمك استدی یعنی عامهٔ ناسدن دریوزه قیلق وسؤال ایلك مراد ایلدی ولیکن شرم وحیا همتی دامنن طوتدی وآنی ظاهرادیلمکدن منع ایلدی کند یسنی صبر وتحملده صقمق طوتدی وحبس ایتدی * مثنوی * بازنفسش ازمجاعت بر طپید * زانجاع وخواستن چاره ندید * کفت شب بیرون روم من نرم نرم * تا زظلمت نایدم در کدیه شرم * همچو شبکوکی کنم من ذکر و بانك * تارسد ازبامکهایم نیم دانك * اندرین اندیشه بیرون شد بکوی * واندرین فکرت همی شدسو بسوی * یکزمان مانع همی شد شرم جاه * یکزمانی جوع می کفتش بخواه * پای پیش و پای پس تا ثلث شب * که بخواهم یابخسپم خشك لب) کیرواول میراثی اولان ومصره کلان کسه نك نفسی مجاعتدن مضطرب اولدی واضطراب اوزره حرکت قیلدی طلب غدادن ودریوزه وسؤالدن چاره کورمدی انجاع کیاه طلب ایلمکه دیرلر بونده قوت وغدا طلب ایلك معناسنه اولور یعنی بالضروری طلب قوت وغدا قیلمغه توجه وعزیمت قیلدی وکندی‌یه دیدی کیجه ایله بن نرم نرم یعنی یاوجه یاوجه طشره کیدم وآهسته آهسته ناسدن سؤال ایلیم تاکه ظلمت شبده کدیه ودریوزه ده بکا شرم وحیا کلمیه اکر کوندز سؤال ایلرسم شرم وعار کلور اما کیجه ایله کسه بنم کیم ایدیکمی بیلمز پس سؤال ایلمکدن شب ظلمانیده شرم وعار لاحق اولمز دیدی برشبکوك کبی بن ذکر و بانك ایلیم تاکه بنم بانکلرمدن اوتری بکا نیم دانك ایرشه شبکوك کیجه اوتو جی بر نوع قوشدر بونده کیجه سائلی مراد اولور یعنی اول کسه کندیسنه دیدی کیجه قوشی کبی بن صدا ایلیم وذکر قیلم تاکیم بنم صیت وصدامدن اوتری بولایکه نصف دانك المه کله دیدی والحاصل بواندیشه وفکرده اودن چقوب محله جانبنه کتدی و بوفکرده طرف بطرف سیرایتدی بر زمان اکا شرم جاه سؤال قیلمقدن مانع اولدی و برزمان آچلق اکا بخواه دیدی وسؤال ودریوزه قیلمغه محرك اولدی حاصل کلام برایاغی اوکده و برایاغی آرنده ثلث لیله دك بو یله دیو که استیمی یاخود خشك لب یاتیمی یعنی ثلث لیله دك اول کسه کاه برایاغن ایلرو آتوب وکاهی کیروچکوب متردد اولدی عجبا سؤال ودریوزه قیلسیمی و یاخود خشك لب و بی غدا یاتوب اوتورسیمی دیومذبذب بین ذلك اولدی

رسیدن آن شخص بمصر وشب بیرون آمدن بکوی از بهر شبکوکی وکدایی وکرفتن عسس اوراومراد اوحاصل شد از عسس بعد از خوردن زخم بسیار (وعسی ان تکرهوا شیئا وهو خیرلکم

بوسرخ شریف اوشخصك مصره ایرشمسنك وکیجه اوندن چقوب شبکولکدن وکدالقدن اوتری محله جانبنه طشره کلسنك بیاننده در شبکولك کیجه اوتوجی دیمکدر بونده کیجه آوازایلمکلکدن اوتری طشره کلدی دیمك اولور وعسس اول شخصی طوتمقلغنك وانك مرادی عسسدن زخم بسیار یدکد نصکره حاصل اولمقلغنك بیاننده درتته کم حق تعالی حضرتلری (عسی ان تکرهوشیئا وهو خیرلکم) بیوردی وبوآیت کریمه نك مفهومنه اول شخصك حالی مطابق اولدی بوآیت سورهٔ بقره‌ده در معنای شریفی سز برشیئی کریه عد ایلرسز حال بوکه اول شیئ سزك ایچون خیردر وبرشیئه محبت ایدرسز حال بوکه اول شیٔ سزك ایچون شردر بوآیتك برمقدار تفسیری جلد رابعك اوایلنه قریب مرور ایلمشدر انده طلب اولنه وقوله (سیجعل الله بعد عسریسرا) بوآیت کریمه سورهٔ طلاقده در یعنی الله تعالی حضرتلری عن قریب برعسر دنصکره یسر قیلور یعنی هرشدتدن وزحتدن نصکره بریسرت وراحت خلق ایلر وقوله تعالی (ان مع العسر یسرا) وحق تعالینك ان مع العسر یسرا قول شریفی دخی بومضمون اوزره شهادت ایلر که هر عسر ایله ایکی یسر بیله در تحقیق بیوردی عسرلرك ایکسی بیله معرف باللام اولملری برعسر اولمغه وایکی یسرك منکر اولملری ایکی یسر اولمغه دلالت ایلر نته کم تحقیقی اوچنجی دفترده مرور ایلمشدر (وقوله علیه السلام اشتدی ازمة تنفرجی وجیع القران والکتب المنزلة فی تقریرهذا) وحضرت رسول علیه السلامك بوقول شریفی هم بومضمونی مؤید اولور که اول حضرت ازمه وبلانك اشتدادنی طلب ایلیوب انفراجدن اوتری انك مشتد اولمسنه امر ایلدیلر وبوحدیثك شرحی جلد خامسده نوبت رسیدن بنصوح سرخنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه وجمیع قرأن وکتب منزله بومعنینك تقریر وتحقیقنده درکه حق تعالی عسرتدنصکره یسرت وشدت وزحتدنصکره راحت ویرمسنه جمله کلام الله شهادت ایلر ✻ مثنوی ✻ ناکهانی خود عسس اوراکرفت ✻ چوبهازدبی محاباناشکفت ✻ اتفاقا اندرین شبهای تار ✻ مردمانرا بوده ازدزدان ضرار) چونکم اول مرد میرانی کیجه ایچنده محله میاننده متردد ومتحیر اولوب برمقدار کزدی ناکهان خود عسس انی طوتدی وسن دزد وحرامیسن دیوب اول دردمندی اخذ ایتدی مرحتسز وقایر مقسز اول فقیر صبرسزه وافرچوبلر اوردی اتفاقا اول شبهای تاریکده مردملر ایچون دزدلردن

ضرر اولمش ایدی یعنی اول قراکلق کیجه لرده اول زمانده خرسزلردن خلقه چوق
ضرر وزیان کلمش ایدی کیمینک اوی آچلمش و کیمینک دکانی یغما اولمش ایدی
﴿مثنوی﴾ بود شبهای مخوف ومنحس * پس بجدی جست دزدان را عسس *
تا خلیفه گفت کش ببرید دست * هر که شب گردد اگر خویش منست *
بر عسس کرده ملك تهدید وبیم * که چرا باشید بر دزدان رحیم * عشوه شانرا
ازچه رو باور کنید * یا چرا زیشان قبول زر کنید) اول کیجه مخوف ومنحس
کیجه لر یعنی نحوستلنمش وقورقولمش کیجه دن ایدی پس دزدلری وحرامیلری
اول کیجه لرده عسس جدوسعیله جست وجو ایلردی حتی خلیفه عسس باشیه
دیمش دیکه اول دزدك الني کس هر کمسه کیجه طولا نور وکزر بنم قوم وقبیله م
ایسه ده واقربامدن ایسه ده امان ویرمیوب اکا سیاست ایله پادشاه عسس
اوزره وافر تهدید وتخویف ایتمش بویله دیو که ای عسسلر دزدلر اوزره نیچون
رحیم اولورسز انلرك عشوه سنه نه یوزدن اعتماد وتصدیق ایلرسز یعنی کیجه
انلره راست کلدکده وانلری اخذ قیلدقده انلرسزه بز دزد وحرامی دکلز فلان
مصلحت ایچون چقدق دیو عشوه ویردکلرندن نیچون اعتماد ایدوب قبول
ایدرسز یاخود انلردن نیچون سیم وزر قبول ایلرسز واله کلدکده نصکره الچه لرین
الوب حقلرندن کلیوب نیچون اطلاق ایدرسز دیدی ﴿مثنوی﴾ رحم
بر دزدان وهر منحوس دست * بر ضعیفان ضربت وبی رحیمست) دزدلره
وهر منحوس دسته مرحمت ضعیفلر اوزره ضربت وبی رحملکدر یعنی پادشاه
انلره ایتدی هر الی پر نحوست ومضرت اولان کمسه لره ودخی خرسزلره وحرامیلره
مرحمت وشفقت ایلمك ضعیفلر اوزره لت وضربت اورمق وبی رحم اولمقدر
﴿مثنوی﴾ هین ز رنج خاص مگسل ز انتقام * رنج او بگذار و بنگر رنج عام) اکاه اول
رنج خاصدن اوتری انتقامدن منقطع اولمه اول خاصك رنجنی قو وعامك رنجنی کور یعنی
برقاچ کمسه یه رنج کلمکدن وضرر اولمقدن اوتری انلر • انتقام وقصاص قیلمقدن
منقطع اولمه رنج خاصی کورمکی قوسن عامهٔ ناسك رنج وضررتی کور ضرر عامدن ضرر
خاص یکدر انلرك حقندن کلمك واجب ولازمدر ﴿مثنوی﴾ اصبع ملدوغ
بر در دفع شر * در تعدی وهلاك تن نگر) ملدوغ اولان اصبعی دفع شر ایلمکده
کس تعدی وتنکده هلاکنه نظر ایله یعنی مثلا فی المثل بر پرمغی یلان وعقرب
صوقسه وزهرلسه دفع شر ایلمکدن اوتری اول پرماغی کس زیرا اکر اول پرماغی
کسمز ایسهك اول زهر جمله بدنه تعدی وتجاوز ایلر وبدنی هلاك ایلر پس جمله
بدنك هلاك اولمسندن برعضوك هلاك اولمسی یکدر کذلك دزدلر وحرامیلر اصبع
ملدوغ کبیدر اکر انلر کسلمزسه انلرك شری وضرری عامهٔ ناسه سرایت ایلر

پس بونلرك جمله سنه ضرر اولمقدن خاصة انلرك كسلمسى وهلاك اولمسى اوليدز ديمش ﴿ مثنوى ﴾ اتفاقا اندران ايام دزد * كشته بودانبه زپخته وخام دزد * درچنين وقتش بديد وسخت زد * چو بهاى زخمهاى بى عدد * نعره وفريادزان درويش خاست * كه مزن تا من بكويم حال راست) اتفاقا اول ايامده دزد وحرامى پخته دن وخامدن دزد اولنلر انبوه وكثير اولمشدى پخته دن مراد سارقلرك سرقه وطرارلقده ماهر واستاد اولنلر يدر وخامدن مراد هنوز اعجمى وناپخته اولنلر يدر يعنى دزدلردن اكر استاد وپخته اولنلر واكر خرسزلق بيليوب هنوز حراميلكه تقليد قيلنلر اتفاقا اول ايامدن قتى چوق اولمشلر وبر پر اولر اچشلر وآدملر صويمشلر ايدى بونجلين وقتده اوميراثى اولان شخصى كيجه ايله كوردى انى طوتوب وافرچو بلروبى عددزخملرا كامحكم اوردى اول فقيردردمندن نعره وفريادقالقدى بويله ديوكه بكااورمه تابن حال راستى سكاسويليم وصحيح ودرست اولان سرمى وضميرمى سكابرآشكار ايليم ﴿ مثنوى ﴾ كفت اينك دادمت مهلت بكوى * تابشب چون آمدى بيرون بكو * تونه زينجا غريب ومنكرى * راست مى كوتابچه كاراندرى) عسس اول شخصه ايتدى اشته سكامهلت وپردم سويله تاكيجه ايله محله جانبنه نيچون طشره كلدك وبوكويده نه كاره مشغول اولدك سن بويردن دكلسن غريب ومنكر سن يعنى نامعلوم وغريب بلاد بركيمسه سن طوغرى سويله تانه كارايچره سن وبويرده نه ايش طوترسن وبوسمته نه ايچون كلدك ﴿ مثنوى ﴾ اهل ديوان برعسس طعنه زدند * كه چرادزدان چنين انبه شدند * انبهى ازتست وازامثال تست * وانماياران زشتت رانخست * ورنه كين جمله را ازتو كشم * تاشود ايمن زرهر محتشم) اهل ديوان عسس اوزره طعنه اورديلر بويله ديوكه نيچون دزدلر بويله انبوه اولديلر يعنى عسس اول شخصه ايتدى اى شخص غريب بن سكا كونك اورديغمه واوزر يكه طورديغمه سبب اولدركه اهل ديوان عسسلر اوزره طعنه ايلديلر وبويله ديو سويلديلر كه اى عسسلر نيچون خرسزو حراميلر چوق اولديلر فى الحقيقه خود انبوهلك سندن وسنك امثالكدندر زشت اولان يارانكى ابتدا اشكارا كوستر يعنى اى مردغريب بو خرسزلرك چوق اولمسى سندن وسنك امثالك اولان حراميلردندر اول بكاسنك زشت وقبيح اولان يارانك كيملردر انلرى كوستردیدى والاجمله نك كينى سندن چكرم واول جمله خرسزلرك انتقامنى سندن الورم تاكم هرمحتشم اولان دولتلولك سيم وزرى ايمن اوله ﴿ مثنوى ﴾ كفت اواز بعد سوكندان پر * كه نيم من خانه سوزو كيسه بر * من نه مرددزدى وبيداديم * من غريب مصرم وبغداديم) اول مرد ميراثى چوق سوكندلر دنصكره ديدى كه بن خانه سوزو كيسه بردكلم مصرع اولده

پر بسیار معناسنه در کیسه پر بونده یان کسیجی معناسنه در یعنی اول مرد غریب وافر ایمان غلاط ایدوب دیدیکه ای عسس بن یان کسیجی و اول یاقیجی و اسبابلرا وغوراپجی حرامی دکلم بن دزدلك و یبدادلك مردی دکلم بن غریبم مصرم و بغداده منسو بم نهایت مافی الباب بغداددیارندن بوجانبه پرسودا ایله کلمش اولدم و بو دزدلکه حکمت اللهك کرفتار کلدم دیدی

بیان این خبر که الکذب ریبة والصدق طمانینة

بوسرخ شریف و بو خبر لطیفه‌نك بیانیدر که حضرت نبی علیه الصلواة والسلام الکذب ریبة بیوردی تتکیم امام حسن رضی الله عنه حضرتلری حضرت نبی علیه السلامدن بو کونه روایت قیلدیلر قال علیه الصلوة والسلام * دع ما یریبك الی ما لا یریبك فان الصدق طمانینة والکذب ریبة * رواه احمد والترمذی یعنی نبی علیه السلام حضرتلری بیوردیلرسن قلبکه شك وقلق ویرن شیئ قلبکه شك وقلق ویرمین شیئه متصل اولدیغك حالده ترك ایله زیرا تحقیق صدق طمانینتدر که قلبه سکوت ویرر و تحقیقا کذب ریبتدر که قلبه شك وقلق ویرر * مثنوی * قصهٔ آن خواب و کنج زر بکفت * پس زصدق اودل انکس شکفت * بوی صدقش آمد ازسو کنداو * سوزاو پیداشد ازسپنداو) اول واقعه‌نك و کنج زرك قصه‌سنی دیدیکی و رؤیاسنده مصرایچره فلان زم محله ده مدفون خزینه اولدیغنه اشارت قیلندیغنی بر برسویلدی پس اول مرد میراثینك صدقندن اول کیمسه‌نك کوکلی اچلدی اول مرد میراثینك سوکندندن اول کیمسه‌یه صدق رایحه‌سی کلدی انك سوز درونی انك اوزرلکندن پیدا اولدی اسپنددن مراد بونده آنك کلامی اولور یعنی انك کلامندن انك درونندك سوزوحرارتی ظهوره کلدی وانك دزدوحرامی اولمدیغنی اول عسس بیلدی واکا مرحمت قیلدی * مثنوی * دل بیارامد بکفتار صواب * آنچنانکه تشنه ارامد بآب * جزدل محجوب کوراعلتیست * ازنبیش تاغبی تمیز نیست) کوکل کفتار صواب ایله دکلنور وراحت ودرست اولاسوزدن آرام وسکوت بولور انجلاین که تشنه آب ایله دکلنور وصوسز اولان کیمسه صوبی ایچدیکی کبی درونده اولان قلق واضطراب کیدوب انك درونی ساکن اولور وآرام بولور الاشول محجوبك کوکلی دکل که انك برعلتی واردر نبیدن غبی یه دك اکا تمیز یوقدر یعنی لابدصدق ایله کذبی صحیح وسالم اولان قلب فرق وتمیز ایدوب آرام بولور مکر شول برقلب دکل که انك معنوی برعلت ومرضی واردر اول قلب معلول نبیدن غبی بی فرق قیلمز صدقدن کذبی تمیزه قادر اولمز بلکه کذب آنك کوکلنه دخی مناسب کلور وانك کوکلی صدقی قویوب کذبه مائل اولور * مثنوی * ورنه آن پیغام کزموضع بود * برزند برمه شکافیده شود * مه شکافدوان دل محجوب نی *

زانکه مرد ودست اومحبوب نی) یوخسه اول پیغامکه موضعدن اولهماهه اورسه
شکافیده اولور یعنی لابد کوکل کفتار صوابدن متأثر اولور وصدقله البته تأثیر قیلور
الامعلول اولان قلب محجوب ده دکل یوخسه شول یرسوز وخبرکه موضعدن اوله
ودرون عالمندن صدق واخلاصله ظهوره کله اکر اول سوز ماهه اورسه ماه منشق
اولور نعم ماه یار یلور وصدقله اولان سوزاکا تأثیر قیلور واول محجوب اولان کوکل
شکافته اولمز وصدقله اولان کلام وپیاماکا تأثیر قیلمز اول سببدندرکه اول مردود
حقدر محبوب دکلدر اکر محبوب حق اولیدی اکا صدق واخلاص ایله اولان
سوز البته تأثیر قیلوردی پس محجوب بك قلبی جامد اولان شیلردن اشد واقسی اولور
(مثنوی) چشمه شد چشم عسس ازاشك مبل * نی زکفت خشك بل کز بوی
دل * یك سخن ازدوزخ آید سوی لب * یك سخن ازشهر جان در کوی لب)
عسسك کوزی اشك مبلدن چشمه اولدی مبل اصلدیجی معناسنه در یعنی عسسك
چشمی اول کیسه نك اصلدیجی اولان کوزی یاشندن چشمه کبی اولدی قوری
سوزدن دکل بلکه کوکل رایحه سندن یعنی مجرد اول کیسه نك قوری سوزندن
انك قلبی متأثر اولمدی وکوزنه یاش کلمدی بلکه اول مرد غریبك کوکلنده اولان
صدق رایحه سندن وسوز وکداز شائبه سندن انك قلبی متأثر اولوب کوزنه یاش
کلدی وقلبی رقت ومرحمتله طولدی فی المثل انسانك درونی کونا کوندر نفسانیت جهنم
کبی روحانیت ونورانیت جنت کبیدر وبولب ودهان بر دوزخ کبیدر بر سوز دوزخ
صفت اولان نفسانیت جانبندن کلور وبر سوز دخی جنت سیرت اولان جان شهرندن
کوی لبه کلور واول دوزخ کبی اولان نفسانیت طرفندن لب ودهان جانبنه کلان
سوزی اهل تمییز اولان بیلور وکذلك مانند جنت اولان شهر جاندن لب ودهان
محله سنه کلان سوزی عارف اولان غیری سوزلردن فرق وتمییز قیلور
(مثنوی) بحر جان افزاو بحر پرحرج * درمیان این دو بحراین لب مرج)
انسانك درونده کویا ایکی دریا واردر بریسی بحر جان افزاو بریسی دخی بحر پر
حرجدن اول بحر جان افزادن ظهوره کلان آب زلال کبی اولان کلام شیرین
روحه راحت وصفا وبریجی وقلبه حیات ولطافت ایرکوریجیدر واول ملح
واجاج کبی اولان بحر حرجدن کلان سوزلر زهر قاتل کبی درونه الم وزحمت
ویریجی وقلبه غملر وکدورتلر وظلمتلر وقبضلر کتوریجیدر وبوایکی بحرك
اورته سنده بولب ودهان مرج کبی واقع اولمشدر یعنی ارسال کبی کلمشدرکه
نفسانیت وروحانیت طرفندن کلان سوزلر بولب ودهانده جمع اولوب واختلاط
قیلوب طشره جاری اولور (مثنوی) چون بنادر درمیان شهرها * از
نواحی آیدانجابهرها * کاله معیوب وقلب کیسه بر * کاله پرسود ومشرف چودر

* زین پنلو هر که بازرکان ترست * بر سره و بر قلبها دیده ورست * شد پنلو مروّر ادار الرباح * وان دکر را ازعمی دار الجناح) بوّاب ودهان شهرلر میاننده اولان پنلو بازاری کبیدر نواحیدن اول یره بهره لردن اوتری کلورلر پنلو بازار بر یدر که اطراف ونواحیدن خلق کلوب انده الوب صاترلر صکره هرکس کندی یرلرینه کیدرلر ودهان دخی فی المثل بازار یری کبی برمجمع اولمشدر ودرون انسانی ایسه طرف بطرف شهرلر وقریه لرله طولمشدر کویا هر برصنعت وهر برحالت وهر برمرتبه برشهره بکزر واول درونده اولان مرتبه لردن ومقاملردن وحاللردن لب ودهان جانبنه کلان انواع کلمات واصناف مقالات اطراف ونواحیدن پنلو بازارنه کلوب جمع اولان انواع ناسه واصناف خلایقه بکزر والهذا تشبیه ایدوب بیوردیلر بواب ودهان شهرلر میاننده اولان پنلو دیدکاری بازار یری کبیدر اطراف ونواحیدن انواع خلق اکا کلوب جمع اولدیغی کبی بواب ودهان دخی درونك اطراف وجوانبندن ومقامات ومراتبندن اصناف کلمات جمع اولورلر اول پنلو بازارنده کاله معیوب وقلب کیسه یه ودخی کاله پرسود ودر کبی متشرق کلوردیمنی اول پنلو دیدکاری بازار برینه معیوب متاع ویان کسیجی قلب ودخی در کبی متشرق و پرسود اولان متاع کلوب حاضر اولور واول بازار ایو وکتو متاعلرله ونیك و بد آدملرله طولر هرشول کیسه که بازرکانتردر وتجارت احوالنه استاد ومبصرتردر بو پنلو بازارندن سره اوزره وقلبلر اوزره دیده وردر سره رایج ومقبول اولان اقچه یه ومتاعه دیرلر قلب انك خلافیدر یعنی هرشول کمسه که زیاده بازرکاندر ومبصردر بو پنلو بازارندن ایو وکتو اولان متاعلره ونقد وقلب اولان درهملره ودینارلره دیده وردر که نیکی و بددن واصلحی افسددن اول فرق وتمیز ایلر پنلو بازاری تحقیقا اول دیده ور بازرکانتر اولان کیسه یه دار الرباح اولدی واول برغیری یه کورلکندن دار الجناح اولدی جناح کناهه دیرلر بونده ضرر معناسنه اولور یعنی اول بازار یری دیده ور اولان مبصره ر بحلر وتفعلر خانه سی اولدی واول برغافل ونادانه نابینالغندن اوتری ضرر وزیان اوی کلدی پس بواب ودهانی بوکا کوره قیاس ایله * مثنوی * هر یکی زاجزای عالم یك یك * برغبی بند ست وبراستاد فك * بریکی قندست وبردیکر چوزهر * بریکی لطفست و بردیکر چو قهر) اجزای عالمدن هر برجزو یك یك غبی اوزره بند واستاد اوزره فکدر یعنی بو اجزای عالمدن هر برجزو علی حدة اکر نظر اولنسه دیده ور اولمین غبی اوزره بند وقیداولور وانی غبنه ومحنته دوشورر امادیده ور اولان استاد کامله نسبت فك اولور وآزاده لکه وکشاده لکه سبب اولور واکا قوت و پر ومعنا ونت قیاور بر کیسه یه قند و برآخره زهر کبیدر بر کیسه یه لطف

و بر كيمسـه يه قهر كيبدر الله تبارك وتعالى حضرتلرى اصلا بشر مطلق دخى خلق ايتممشـدر بلكه اجزاى جهان هر بر جزوءلى حده برشئه نسبتله شر و بر كيمسـه يه نسبتله نفع و بر كيمسـه يه نسبتله ضرر و بر كيمسـه يه نسبتله زهر و بر كيمسـه يه نسبتله شـكردر ﴿ مثنوى ﴾ هر جمادى بانبى افسـانه كو * كعبه باحاجى كواه لطف جو) هر جماد بو عالمده پيغمبر عليه السـلام حضرتلرينه افسـانه سويليجيدر ونبى عليه السـلام حضرتلرى بو جـماداتك تسبيحنى فهم ايليجيدر تنكيم بو محله مناسب اولان تحقيق وتفصيـل جلد اولده اسـتن حنـانه حكايتسـنده و جلد ثالثده مار كير حكايه سـنده ودخى بعض موضعـده مرور ايلمشـدر انلرده طلب اولنه كـعبه حاجى يه كواه ونطق جودر يعـنى كعبهٔ مكرمه شرفهـا الله حاجى اولنلر حقنده شاهد وناطقدر انلر حقنده شهـادت قيليجى واطف ايديجيدر ﴿ مثنوى ﴾ بر مصلى مسجد آمد هم كواه * كوهمى آمد بمن ازدور راه) مصـلى اوزره مسجد هم كواه كلدى بو يله ديوكه اومصلى بكا ايراق يولدن كلدى و بنده نماز قيلدى اكر كعبهٔ شريف واكر بر يوزنده اولان مساجد حالا بو دنياده هم شهادت ايدرلر لكن هر كس انلرك لساننه واقف وعارف اوله مز لر مكر شول كونده كه سرا ير ظهور ه كله وحقايق آشكارا اوله اول كونده جماداتك وسائر مخلوقاتك كلماتى ظاهر اولور و بو زمين وزمينده اولان جماداته كور ديلر ايسـه الله امر يله شهادت قيلورلر وخبر و يررلر (كما قال الله تعالى (يومئذ تحدث اخبارها بان ربك اوحى لهـا) بو آيت كريمه نك تفسـيرى و بو محله مناسـب اولان تحقيق جلد اولك اواخرنه قريب مرتدشـدن كاتب وحى سرخنده (يوم دين كه زلزلت زلزالهـا) بيتنك شرحنده مرور ايلمشـدر انده طلب اولنه ﴿ مثنوى ﴾ باخليل آتش كل وريحـان وورد * باز بر نمروديان مرك ست ودرد) خليل اوزره آتش كل وريحـان وورددر كبرو نمروديان اوزره مرك ودرددر يعنى بو اجزاى عالمده بر يسى كه آتشـدر كوركه حضرت خليل عليه السلام اوزره اول الله اذنيـله بردوسـلام وكل وريحان وورد اولدى اما نمرود ونمروديلر اوزره مرك وداغ ودرد اولدى ﴿ مثنوى ﴾ بارها كفتيم اين را اى حسـن * مى نكردم از بيـانش سـيرمن * بارها خوردى تونان دفع ذبول * اين همـان نانست جون نبوى ملول * درتو جوعى ميرسـد نوز اعتدال * كه همى سوزد ازو تخمه وملال) بو مضمونى اى حسـن نيجه كره سويلدك يعنى خليله آتشك كل وريحان وورد اولمسـنى ونمرود يلر اوزره مرك وداغ ودرد كلمسـنى و بونك امثالى اولان سـوزلرى مثنوى شريفك اكثر موضعنده اى دينى وايمـانى حسن اولان كسـه كرارا ومرارا ذكر ايلدك و بومضمونى تكرارا بيـان ايلمكـدن بن طويمزم وملول اولمزم نته كم سن نيجه كره دفع ذبوندن اوترى اتمك يدك بو همان اول اتمكدر نيچون

ملول اولمزسن ذبول صولمغه و پژمرده اولمغه دیرلر یعنی سن بدنکك سستلکنی و پژمرده لکنی دفع قیلمقدن اوتری کراراومرارانان یرسن بو یدیککك نانهم اول بدیکك ناندر نیچون اندن ملول اولمزسن انکیچون ملول اولمزسنکه اعتدال مزاجدن سکا بر یکی جوع ایریشور که اول جوعدن تخمه وملال ینار که کرسنه لك امتلا وملالتی یاقوب ازاله ایلر اکر سنك مزاج روحك دخی معتدل اولیدی وقوت بولیدی سکا بو کونه نان معارفی یمکه اندن بر یکی جوع واشتها کلوردی وسنك طبیعتکده اولان امتلا وملالتی احراق ایدوب محو قیلوردی حتی بو کونه نفیس سوزلری استماع ایلدکده بو تکرار در تکرار کلام ایسه مورث ملالت وسآمت اولور دیمزدك بلکه هر کون نان یوب اندن ملول اولمدیغك کبی بوغدای جانی دخی هر کون تکرار بتکرار دهان روحله اکل ایلیوب اندن طویمز وملول اولمزدك ﴿ مثنوی ﴾ هر کرا دردِ مجاعت نقد شد * نوشدن با جزو جزوش عقد شد) هر کیمه که مجاعت دردی نقد اولدی وکرسنه لك اکا سرمایه کلدی یکی اولمقلق وطراوت ولطافت بولمقلق انك جزونك جزونه یعنی هر عضونه عقد وبند اولدی هیچ انده کهنه لك وتخمه لك قالمدی اوکنه هرنه کونه طعام کلسه اشتها والذتله انی اکل ایلدی ﴿ مثنوی ﴾ لذت از جوعست نی از نقل نو * با مجاعت از شکر به نان جو) لذت جوعدن واشتهادندر نقل نودن دکل مجاعتله اربه اتمکی شکردن یکدر فی الواقع اشتها وجوع یرنده اولسه نان جو کل شکر کبی الذیذ وشیرین کلور اما مجاعت واشتها اولدقچه اغذیهٔ نفیسه واطعمهٔ جدیده بی لذت اولور و بی چاشنی کلور ﴿ مثنوی ﴾ پس ز بی جوعیست وز تخمهٔ تمام * آن ملالت نی ز تکرار کلام) پس بی جوعلکدن وتمام تخمه دندر اول ملالت تکرار کلامدن دکلدر یعنی چونکم سنك طبعکه بو کونه لطیف کفتاردن بو تکرار در دیو ملالت کلدی وتکرار کلام ایسه محل فصاحت ومورث سآمت اولور دیو طبیعتك بو کونه نفیس سوزلردن ملول اولدی پس اول سنك طبیعتکده اولان ملالت تخمه دن واشتها سزلقدندر تکرار کلامندن دکلدر زیرا مجرد تکرار کلام مورث ملالت وسآمت اولمز ومحل فصاحت دخی کلمز بلکه بونك تکراری حسن وکراراومرارا ذکر اولنمسی مستحب ومستحسندر نته کم الله تبارك وتعالی حضرتلری حضرت قرآنده سورهٔ مرسلاتده ودخی سورهٔ رحمانده بو آیت کریمه یی تکرار بتکرار ذکر بیورمشلردر (فبای آلاء ربکما تکذبان) دیو نیچه کره تکرار قیلمشلردر مع هذا بو تکرار مورث ملالت ومحل فصاحت اولمشدر فصحای عرب عربانك اشعارنده دخی تکرار قتی چوق واقع اولمشدر نته کم مجمع البیان صاحبی بو آیتلرك تفسیرنده انلری ایراد قیلمشدر مخافت تطویلدن اوتری

بومحلده ایراد اولنمدی ﴿ مثنوی ﴾ چون زدکان ومکیس وقیل وقال * درفریب مردمت ناید ملال) دکاندن ومکیسدن وقیل وقالدن مردملری الدامقدن سکا نیچون ملال کلز مکیس بونده عشر المق وباج المق معناسنه اولور یعنی نیچون سکا دکانده بیع وشرا قیلمقده وعشار و باجدار اولوب ناسدن عشر و باج المقدن وانلرله قیل وقال قیلمقدن وانلری الدامقدن سکا ملالت کلز و بونک کبی کلام سعات انجامی دکلکدن سکا ملالت وسأمت کاور ﴿ مثنوی ﴾ چوز غیبت واکل لحم مردمان * شصت سالت سیری نامدازان) غیبدن و مردملرک اتنی بیمکدن التمش ییل سکا اندن طوقلق کلمدی یعنی اللی والتمش یاشنه کیردک مردملراتنی یمکدن طویمدک وملول اولمدک که غیبت فی الحقیقه اولمش آدمک اتنی یمک کبیدر نته کم حق تبارک وتعالی غیبت ایلمکدن نهی ایدوب (ولا یغتب بعضکم بعضا ایحب احدکم ان یأکل لحم اخیه میتا فکرهتموه) بیوردی و بوغیبتک شرحی جلد ثالثک اوایلنه قریب قیل بچه لر حکایه سنده مرور ایتدی اکرسنده ذوق ایمان وقوت ایقان اولیدی بویله کلام پاکی دکلمکدن اوصانمزدک ونفسک هواسنه مائل وراغب اولمزدک ﴿ مثنوی ﴾ مدحهادر صید شله کفته * نی ملولی بارها بشکفته) شله صید ایلمکده مدحلر دیمش وعشوه لر سویلمشسن ملول دکلسن نیجه کره آچلمش وکشاده اولمشسن شله شینک ضمیله فرج زنه دیرلر بونده ذکر جزو واراده کل قاعده سی اوزره زن مراد اولور یعنی برعورتی صید ایلمکده نیجه عشوه لر وکذبلر دیمشسن مع هذا اندن ملول وسیردکلسن نیجه کره اتی تکرار ایلمکدن کشاده اولمشسن وحظ الوب لذت بولمشسن اما بویله کلام پاکی دکلمکدن ملول اولورسن وطویوب اوصانورسن ﴿ مثنوی ﴾ بار آخر کوییش سوزان وچست * کرمتر صدبار از بار نخست) آخر باراني سوزان وچست دیرسن اول باردن صدبار کرمتر یعنی اول غلا مپاره وزنپاره لکه متعلق اولان سوزی اول کره سویلدیککدن یوز کره زیاده کرمتر آخر کره ده چست سوزان دیرسن وکسل کلیوب وملول اولمیوب انک تکرار بتکرار سویلمسندن حظ اولورسن ولذت بولورسن اکرسنک محبتک ودردک اول جانبه دوشبدی بولطایف ومعارفک دخی تکرار بتکرار سو یلنمسندن طویمز وملول اولمزدک ﴿ مثنوی ﴾ درد دارو ی کهن را نو کند * درد برشاخ ملولی خوکند * کیمیای نوکنده دردهاست * کوملولی انطرف که دردخاست * هین مزن تواز ملولی آه سرد * درد جو ودرد جو ودرد درد) درد اسکی داروبی نو ایلر درد ملوللق شاخنی خوایلر خود ال و بوداق فرمغه دیرلر بونده قلع وقمع ایلمک معناسی مراد اولور ودرد بونده شوق وآرزو معناسنه در که اول دخی برنوع درد اولدیغیچون اکا درد اطلاق اولنمشدر یعنی

درد عشق وشوق كهنه اولان دار ولرى ودوالرى يكى ايلر درد عشق وشوق ملوللق وسيرلك شاخنى كسر ايدوب يرندن قوپارر نو كنده اولان كيميا عشق وشوقك دردلر يدر ملوللق وسيرلك اول طرفده فنى كه انده درد عشق وشوق قالقدى اول طرفده كه درد عشق وشوق حاصل اوله معشوق طرفنه انده اصلا ملوللق اولمز اكاه اول ملوللقدن سن آه سردا ورمه درد استه درد استه يعنى حضرت معشوق حقيقى طرفندن ملول اولمقلغكدن اوترى آه سرد اوزمه بلكه همان انك درد عشقنى تكرار بتكرار استه تاكم انك درد عشقى سكا حاصل اولدقده سنده اصلا ملامت وسآمت قالميه پر شوق اوله سن وانك كلامنى دكلكده ورسولنك حديثنى وانك اوليا سنك لطيف وشريف اولان سوزلرنى استماع ايلمكده چست وچابك اوله سن وجان ودل ايله بو جانبه رغبت قيله سن ديمك اولور ❊ مثنوى ❊ خادع دردند درمانهاى ژژ * رهزنند وزرستانان رسم باز * آب شورى نيست درمان عطش * وقت خوردن كر نمايد سرد وخوش * ليك خادع كشت ومانع شد زجست * زاب شيرينى كزو صد سبزه رست) ژاژ اولان درمانلر دردك خادعلريدر زهرنلر وباز رسمى اوزره زرستانلردر يعنى درد عشق ومرض شوقى واقع اولان درمانلر كه فى المثل خطوط نفسانى ومشتهيات جسمانى ولذات دنيويه‌در كه بونلردر مانهاى ژاژ مشابه سنده دررلر درد عشقى الدايجيلر وعاشق ومشتاقك يولن اوريجيلر وباج رسمى كبى انلردن زر ذوق الجيلردر بو درمانهاى ژژ مشابه سنده اولان حظوظ نفسانى ولذات دنيوى برآب شور كبيدر آب شور ايسه درمان عطش دكلدر اكر ايچمك وقتنده سرد وخوش كور نور ايسه ده كذلك بو حظوظ نفسانى ولذات دنيوى هم آب شور كبى دافع عطش اولمز اكرچه تمتع وانتفاع وقتنده خوش ولذيذ كور نور وليكن خادع اولدى وشول برآب شيرينى جست وجويه مانع اولديكه اندن يوز سبزه بتدى يعنى آب شور اكرچه دافع عطش اولمز وليكن اشارت اولنسان كسه يى الدايجى اولور ودخى شول بر آب شيرينك طلبندن منع قيلور كه اول آب شيريندن نيجه يوز سبزه بتدى كذلك بو حظوظ عاجله ولذات فانيه هر طالبنى الدايجى وآب حيات حقيقيه‌نك طلبندن منع قيليجيدر كه اول آب حيات حقيقيه‌دن باغ دلده نيجه درلو روحانى سبزه‌لر ومعنوى ميوه‌لر بتجيدر ❊ مثنوى ❊ همچنين هر زر قلبى مانعست * از شناس زر خوش هر جا كه هست * پاو پرت رابتزو برى بريد * كه مراد تو منم كيراى مريد * كفت دردت چينم اوخود دردبود * خار بود ارچه بظاهر ورد بود * روز درمان درورعين مى كريز * تاشود دردت مصيب ومشك بيز) همچنين هر بر قلب التون هرنه يرده كه خوش

التون اولسه انك شناسندن مانعدر قلبدن مراد بونده مرابی ومزور اولان شیخ ناقص اولور وزرخوشدن مراد خالص شیخ کامل اولور و تقدیر کلام وتوضیح مراد بویله دیمك اولور که آب شور آب شیرینك طلبندن مانع اولدیغی کبی هر برقلب التون کبی اولان مرابی ومزور شیخ دخی خوش وخالص التون کبی اولان شیخ کاملك شناسندن وطلبندن مانع اولور ای طالب سنك پایکی و پرکی اول مزور تزویرایله کسر بویله دیوکه ای مریدسنك مرادك بنم بنی طوت و بنی کندیکه شیخ ومقتدی اتخاذایت سکا دربن سنك در دیکی دیروب دیوشوریرم اول خود عین در دکندی ایدی اکرچه ظاهرده وردایدی لیکن معناده خارایدی پس اول ظاهرا وردکبی لطیف کورنمسیله سنی الدایوب معنی یوزنده سنی خاروخطا وضلالات اوزره ردایلر اندنصکره سنك اصلا بردردکی دبوشورمیوب سنی نیجه درد و بلایه کرفتار ایلر وروحانی اولان پروبالکی تزویرایله قطع ایلیوب سنی اوج اعلایه پزواز قیلمقدن کیروقور یوری در وغین اولان در ماندن قاچ بوکونه یلانجی اولان اهل تزویردن فرار ایله تاکم سنك دردك دوایه اصابت ایدیجی ومشك بیز اوله یعنی یوری بوکونه کذب ودروغله درمان ایلرم دیو دعوی قیلان شیخلردن فرار ایله تاکم سنك دردك درمانه اصابت ایدیجی اوله درونی معنوی اولان مشکی الهیه واطیف رایحه لر اظهار ایلیه ﴿مثنوی﴾ کفت نی دزدی تو ونی فاسق * مرد نیکی لیك کول واحمق * برخیال خواب چندین ره کنی * نیست عقلت را تسوی روشنی) چونکم عسس مرد میراثیدن اول سوزلری استماع قیلدی وانك صدقنی وصلاحنی بیلدی اکادیدی سن نه دزد ونه حرامیسن ونه فاسق ونه طاغیسن نیکومردسن ولیکن کول واحمقسن واقعه خیالی اوزره بوقدر یول ایلرسن ورؤیاده کوردیکك خیالاته بومرتبه اعتماد واعتقاد ایلرسن بوقدر دور ودراز یوللره سفر ایلرسن عقلکه برتسوقدر روشنلك یوقدر اکرسنك عقل وادراککك برفلس احمرقدر روشنالغی اولیدی سن برخراب وخیالدن اوتری بوقدر مسافهٔ بعیده یی قطع ایدوب تعب وزحمت ارتکاب ایتمزدك ﴿مثنوی﴾ بارها من خواب دیدم مستمر * که ببغدادست کنجی مستتر * درفلان سوی وفلان کوی دفین * بود آن خود نام کوی این حزین * هست درخانه فلانی رو بجو * نام خانه ونام او کفت آن عدو * دیده ام خود بارها این خواب من * که ببغدادست کنجی در وطن * هیچ من ازجا نرفتم زین خیال * تو بیك خوابی بیایی بی ملال) نیجه کره بن مستمر ومتوالی واقعه کورمشم وخوابده اشارت اولنمشم بویله دیوکه بغداد شهرنده برمستترومدفون کنج واردرفلان جانبده وفلان محله ده اول خزینه مدفون ومختفیدر اول عسسك دیدیکی محله خود بومحزونك محله سنك نامی ایدی اول عسس اول مرده حزینه دیدی ای طالب خزینه اول کنج ودفینه

فلانه منسوب اولان خانه‌ده در بوری آنی طلب ایله اول عدو اول مرد نیکوبه آنك خانه سنك نامنی وآنك کندی اسمنی سویلدی بن بو واقعه‌یی نیجه کره کورمشم بغدادده فلان وطنده بر کنج واردر یعنی نیجه کره بو واقعه‌یی بن کورمشم ومنامده کرارا ومرارا اشارت اولنمشم بویله دیوکه بوری بغداد شهرنده فلان وطنده برخزینه ودفینه واردر آنی آل وغنی اول هیچ بوخیالدن اوتری بن برمدن کیتدم وبغداد جانبنه میل وتوجه ایله ایتدم سن بو واقعه ایله ملالتسز اویردن بوره کلورسن وبرخیالدن اوتری شوقدر تعب وزحمتی ارتکاب ایلیوب ویوق یره سفر وسیاحت قیلورسن بوعقل میدر دیوب انی تسفیه وتحمیق ایلدی واکابوکونه طعن آمیز سوزلر سویلدی (مى) خواب احمق لایق عقل ویست * همچواوبی قیمتست ولاشیست * خوب زن کتر زخواب مرد مان * از پی نقصان عقل وضعف جان * خواب ناقص عقل وکول آید فساد * پس زبی عقلی چه باشد خواب باد) احمقك واقعه‌سی آنك عقلنك لایقیدر آنك کبی بی قیمت ولاشیدر زیرا عقلی ناقص اولنك واقعه‌سی دخی ناقص اولور نته کم زنك خوابی مردملرك خوابندن کمتردر عقلنك نقصانندن وجانك ضعفندن اولور پس برمردك عقلی ناقص وجانی ضعیف اولسه آنك واقعه‌سی هم زن واقعه‌سی کبی اولور ناقص عقلك وکولك خوابی فساد اولور وخیالات بیهوده وفاسده قبیلندن اولور پس عقلسزلقدن خواب نه اولور باد هوا اولور خواب باده مضاف اولمز بلکه چه باشد خواب سؤال وباد جواب اولور یعنی پس عقلسزلقدن خواب نه اولور دیرسك بادکبی بی معنی اولور دیمکی افاده قیلور (مى) کفت باخود کنج درخانهٔ منست * پس مرا آنجا چه فقر وشیونست * برسر کنج از کدایی مرده ام * زآنکه اندر غفلت ودر پرده ام * زین بشارت مست شد دردش نماند * صد هزار الحمد بی اب اوبخواند) اول مرد میراثی چونکه عسسدن بو بشارتی ایشتدی کندیسنه ایتدی خزینه خود بنم خانه‌مده در پس بکا ول محلده نه فقر ونه شیون واردر شیون درده وناله‌یه دیرلر یعنی بنم کندی مقاممده بویله برخزینه اولیجق بکا انده نه فقر وناله ایلمك اولور کنجك طرفنده وقتنده کدالقدن اولمشم شول سببدن که غفلت ایچره‌یم وپرده ده‌یم بو بشارتدن واشارتدن مست اولدی اول مردك دردی قالدی نیجه یوزبیك اول کمسه بی لب ودهان الحمد اوقودی وجناب حقه قلبندن وافر ثنا وشکرلر قیلدی ﴿ مثنوى ﴾ کفت بد موقوف این لت لوت من * آب حیوان بود درحانوت من * روکه برلوت شکرفی برزدم * کوری آن وهم که مفلس بدم * خواه احمق دان مرا خواهی فرو * آن من شد هرچه می خواهی بکو * من مراد خویش دیدم بی کمان * هرچه خواهی کو مرا ای بد دهان)

اومرد میراثی درون عالمنده وافر حمدلر وثنالر قیلدقدنصکره دیدی بنم قوت واوتم بوضربت والتی یمکه موقوف ایدی آب حیوان خود بنم حانوتمده ایدی حانوت خمر بیع اولنان دکانه دیرلر یعنی آب حیات معنوی بنم کندی دکانمده ایمش کورکه بن آنی یبانده جست وجو ایلرم یوریکه برشکرف وعظیم اوته و غنایه اوروردم شول وهمك كورلكنه كه مفلس ایدم یعنی شول بروهمكه شمدنصكره مفلس اولدك وعاجز وفقیر قالدك سكا نه برده درمان وچاره اولور دیو تخویف ایلردی شمدی آنك كورلكنه بحمدالله تعالی برعظیم اوته وغنایه واصل اولدم دیدی ای عسس استرسك بنی احمق بیل واسترسك فرو ودنی و بنم مقصودم اولدی هرنه استرسك سویله یعنی بنم لایقم اولان مرادم الهكلدی سن نه استر ایسك بنم حقمده آنی سویله بن بی كمان كندی مرادمی بولدم و بی شبهه مقصودمه واصل اولدم ای بد دهان سن بنم ایچون هرنه استر ایسك سویله دیدی ﴿ مثنوی ﴾ تومرا پردرد كوای محتشم * پیش تو پردرد و پیش خود خوشم * وای اكر برعكس بودی این مطار * پیش تو كلزارو پیش خویش خار) سن بكا ای محتشم وای اولو پر درد و بی عقل ونامرد ددی سنك اوكنده پردرد ونامرد ایسم كندی اوكمده بحمدالله خوشم وای اكر بومطار برعكس اولیدی یعنی اول زمان وای اولور دیكه بوبنم طیران وجولانم برعكس اولیدی سنك اوكنده بن كلزار و كندی اوكمده خار اولیدم بحمدالله شمدی اكرسنك اوكنده خار ایسه م باطنمده كل وكلزارم بن خار وسن كلزار اول زمان اولوردك كه خزینه یی بن مژده داد اولیدم وآنی سن كندی اوكنده بولیدك و بنم بوقدر سفر وسیاحتم بیهوده ولغو اولیدی مثل (م ی) كفت بادرویش روزی یك حسی * كه ترا اینجا نمی داند كسی * كفت او كرمی نداند عامیم * خویش را من نیك می دانم كیم * وای اكر برعكس بودی درد وریش * او بدی بیناای من من ركوخویش) مثلا بردرویشه بركون برخس دیدی كه سنی بو یرده هیچ بركسه بیلمز اول درویش اول دنی وخسه جواب وروب دیدی اكر عامی اولنلر بنی بیلمزسه بن كندمی ایو بیلورم كیم وكندیمك نه كونه كسه اولدیغنه واقف وعالم كركسه عامی اولنلر بنی بیلسون وكركسه بیلسون وای اكر دردوریش برعكس اولیدی او بنی كور بجی و بن كندیمدن كور اولیدم بحمدالله بن كندیمی كور برم بیلورم اول بنی كورمز و بیلمز ایسه باك یوقدر دیدی ﴿ مثنوی ﴾ احمقم كیر احمقم من نیك بخت * بخت بهتر ازلجاج وروی سخت * این سخن بروفق ظنت می جهد * ورنه بختم داد عقلم می دهد) بنی احمق طوت بن نیك بخت احمقم یعنی سن بنی برابله واحمق فرض ایت اكر بن احمق ایسه مده نیك بخت اولان احمقلردنم لجاج وعناددن وقتی یوزدن بخت وطالع بهتردر بركسه نك كه بختی وطالعی كندی یه یار اوله اول كسه

بدبخت اولان لجوج ومعاند زیرکدن یکدر سنکه بکا احمق دیرسن بوسوزسنك ظنك وفتی اوزره صحرا یعنی سنك ظنك بنم حقمده بودرکه بن احمق اولم و بوسوزکه سندن بنم حقمده صادر اولور کندی ظنکه موافق صادر اولور یوخسه بنم بخت و طالعم بکا عقل دادنی و پرد وعاقل اونلرك مرتبه سنه بنم نیکو اولان طالعم بنی ایرکورر دیدی وعسسه کوکلندن بوکونه سوزلر سویلیوب وظاهرا ریشخندلر ایلیوب آنك الندن قورتلدی وکندی مطلوب ومقصودی جانبنه متوجه اولدی

﴿ باز کشتن آن شخص شادمان ومرادیافته وخدایرا شکرکویان ﴾
﴿ وسجده کنان وحیران درغرایب اشارات حق وظهور ﴾
﴿ تأویلات آن درهروجهی که هیچ فهمی وعقلی بدآنجا نرسد ﴾

بوسرخ شریف و بیان لطیف اول شخصك شادمان اولمش ومرادن بولمش وخدای تعالی حضرتلرینه شکردیجی وسجده ایلیجی اولدیغی حالده وحق تعالینك غرایب اشاراتنده حیران اولدیغی وقتده مصردن بغداد جانبنه رجوع ایلمسنك بیانندر واول حقك اشارتلرینك تأویلاتنك هر بر وجهده ظهورنك بیانیدرکه هیچ برفهم وعقل اول مرتبه یه ایرشمز وکشف الهی اولمینجه آنك سرنی وحقیقتنی بیلمز ﴿ مثنوی ﴾ باز کشت ازمصرتابغداداو * ساجدوراکع ثناکر شکرکو * جمله ره حیران ومست اوزین عجب * زانعکاس روزی وراه طلب * کز کجاامید وارم کرده بود * وز کجاافشاند برمن سیم وسود * این چه حکمت بود که قبلهٔ مراد * کردم ازخانه برون کمراه وشاد * تاشتابان درضلالت می شدم * هردم ازمطلب جداترمی بدم) اول شخص مصردیارندن بغداد شهرینه دك ساجد وراکع وثناکر وشکرکو اولدیغی حالده رجوع ایلدی جمله یولده بوعجبدن حیران ومست اولدی روزینك وراه طلبك انعکاسندن یعنی کندینك مطلوبی اولان روزی ورزقك ودخی آنك طلبی یولنك منعکس اولمسنك تعجبندن حیران ومست اولوب یولك جمله سنی اول مسلکله قطع ایدوب کندی کندی یه برسبیل تعجب بوکونه دیدیکه سبحان الله بنی اول پادشاه قنغی یردن امید وارایتمش ایدی وقندن بکاسیم وسود صاچدی وعطا وجودی بکا کورکه نه محلدن ویردی بونه حکمت ایدیکه مراد قبله سنی خانه دن طشره ایشدم کمره وشاد اولدیغم حالده اول قبلهٔ مرادبنم کندی اومده ایمش وبنم مقصودم بنم قتمده ایمش بن بوندن بی خبراولوب کمراه اولدم حتی شاد اولوب سرعت وعجله ایله ضلالته کتدم هردم مطلبدن جداتراولدم اول مطلب ومقصود خود مکر بنمله بیله ایمش دیدی ﴿ مثنوی ﴾ بازآن عین ضلالت را بجود * حق وسیلت کرداندر رشد وسود) کیرو اول عین

ضلالتی جود له حق تعالی رشد وسود ایچره سکا وسیلت ایلدی یعنی حق تعالی فضل وجود له اول بنم کراهلغمی وضلالتمی رشده ونفع وسوده وسیله قیلدی (می کرهی را منهج ایمان کند * کژروی را محصد احسان کند * تانباشد هیج محسن بی وجا * تانباشد هیج خاین بی رجا) کراهلغی حق تبارك وتعالی حضرتلری منهج ایمان ایلر کژروالکی احسانه محصد ایلر یعنی احسانه محل حصاد ایلرچوق معصیتی کاه اولورکه هدایته وسعادته وسیله قیلرنا کم هیج برمحسن بی وجا و بی خوف اولمیه وهیج برخائن بی امید و بی رجا اولمیه بلکه هرعاصی رجا اوزره وهرمطیع محسن خوف اوزره اوله وبین الخوف والرجا اول حضرته توجه قیله ❁ مثنوی ❁ اندرون زهرتریاق آن خفی * کردنا کویند ذواللطف الخفی) زهرك ایچنده اول خفی اولان پادشاه تریاق ایتدی تا اکا لطف خفی صاحبی دینله حق تعالینك ایکی کونه لطفی واردر بری لطف جلیدر که آنك سببی ظاهر وروشن اوله وبری دخی لطف خفیدر که آنك سببی معلوم وظاهر اولمیه بلکه قهر وغضب ظهوره کاه جك یردن لطف ظهوره کاه انکچون حق تبارك وتعالی حضرتلرینه ذواللطف الخفی دیدیلر که زهردن تریاك بتوردی وغضب وقهردن لطف ظهوره کتوردی کاه اولورکه برمحلده قهر وغضب ظهوره کلك مأمول اولور کوررسن که انده لطف واحسان ظهوره کاورولهذا قیل (بیت) الالاتحزنن اخا البلیه * فللرحمن الطاف خفیه ❁ مثنوی ❁ نیست مخفی درنمازآن مکرمت * درکنه خلعت نهدآن مغفرت) اول مکرمت نمازده مخفی دکلدر اول مغفرت کناهده خلعت قور مکرمتدن مراد لطفدر در آن مغفرت آن ذو مغفرت تقدیرنده در یعنی برکسه نمازده وطاعتده اولسه وحق تعالی اکا لطف ومکرمت قیلسه اول نمازده اولان مکرمت لطف خفی دکلدرکه اول لطف ومکرمتك سببی روشن وظاهردرکه حق تعالی حضرتلری کندی یه طاعت قیلن قولنه لطف ومکرمت ایدیجیدر لطف خفی اولدرکه اول مغفرت صاحبی کناه ومعصیت ایچره خلعت ومکرمت قور ومعصیتی مکرمت وسعادته وسیله ایلرنته کم * ورب معصیة میمونة توصل الی السعادة) دیمشدر واکثر توبه کار اولان بنده لرینك (اولئك یبدل الله سیئاتهم حسنات) آیت کریمه سنك حسبنجه سیئه لرنی حسنه یه تبدیل قیلمشدر ❁ مثنوی ❁ منکرانرا قصد اذلال ثقات * ذل شده عزوظهورمعجزات * قصد شان زانکارذل دین بده عین ذل عز رسولان آمده) منکرلرك قصدی اذلال ثقات اولدی ذل عزوظهور معجزات اولمش ثقات ثقه نك جمعیدر بوندن ثقاتدن مراد انبیا علیهم السلامدر یعنی کورکه منکرلرك قصدی ثقات اولان انبیای عظامی ذلیل وحقیر ایلك اولمش اول ذل وحقارت انلره سبب عزت وباعث ظهور معجزات اولمش اول منکرلرك

انكاردن قصدی ذل‌دین اولمش عین ذل رسوللرك عزی كلمشدر یعنی اول كافرلرك
انبیای عظامه انكار ایلمرندن مرادلری دینی تحقیر ایدوب ذلیل وحقیر قیلمق ایدی
اماعین‌ذل انبیا ورسلك سبب عزتی وباعث شرف ونباهتی اولدی ﴿ مثنوی ﴾
كرنه انكار آمدی ازهر بدی * معجزه وبرهان چرا نازل شدی) اكرهر بر بدن
انكاركلمیدی معجزه وبرهان نیچون نازل اواوردی یعنی هر بر بد وقبیح اولان كمسه‌دن
انكار كلمك معجزه و برهانك نزولنه وظهورنه سبب اولدی اكرانلردن انكار كلمیدی
بونلردن معجزه‌و برهان ظهور قیلمیدی ﴿ مثنوی ﴾ خصم ومنكر تانشد مصداق
خواه * كی كند قاضی تقاضای كواه) خصم ومنكر تامصداق خواه اولمدی قاضی
نچون تقاضای كواه ایلر یعنی بركمسه یه منكر اولان وخصومت قیلن كمسه قاضی
اوكنه كلمینجه وانك صدقنه بینه طلب قیلمینجه قاضی نچن اول كمسه‌دن شاهد
استر بومقرردركه استر ﴿ مثنوی ﴾ معجزه همچون كواه آمدزكی * بهرصدق
مدعی در بی شكی * طعن چون می آمد ازهرناشاخت * معجزه می داد حق و می
نواخت) معجزه تزكیه اولنمش شاهد كبی كلدی مدعینك بی شككنده اولان صدقندن
اوتری یعنی هر برمدعی دعوای رسالت قیلمشدر ومعجزه انلرك صدقندن اوتری
بی شك اولملری خصوصنده شاهد زكی كبی كلمشدرهر برناشناختدن چونكم هر بر
پیغمبره طعن ایلك كلدی حق تعالی انلره معجزه ویری واوخشدی تاكم معجزه انلرك
ثبوت رسالتنه شاهد اوله ودعوالرنده صادق اوله‌لر آنی اثبات قیله ﴿ مثنوی ﴾
مكرآن فرعون سیصدتو بده * جمله ذل‌اووقع اوشده * ساحران آورده حاضرنیك
وبد * تاكه چرخ معجزهٔ موسی كند * تاعصارا باطل ورسوا كند * اعتبارش‌را
زدلها بركند) اول فرعونك مكری اوچیوز قات اولمش ایدی جمله‌سی آنك ذلی
وقعی اولمش یعنی اول فرعونك جمیع مكرلری كندینك ذاتنه سبب وقلع وقعنه باعث
كلمش ایدی ایودن وكتودن ساحرلر كتورمش اطراف وجوانبدن اول فرعون
ماكرلر وسحرده ماهرلر جمع ایتمش ایدی تاكم موسی علیه السلام حضرتلرینك
معجزه سی چرخنی قوپره وازاله قیله تاكیم عصای موسایی باطل ورسوای ایلیه آنك
اعتبارنی ورونقنی كوكلمرندن قوپره واخراج ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ عین آن مكرآیت
موسی شود * اعتبارآن عصا بالارود) اول مكرموسانك آیتی اولور اول عصانك
اعتباری بالایه كیدر یعنی اول فرعونك ایتدكاری مكر محضا حضرت موسی
علیه السلامك صدقنه آیت وعلامت اواور اول عصانك اعتبار وشرفی هم كندبكه
بالایه كیدر ﴿ مثنوی ﴾ لشكرآرداو بكه تاحول نیل * تازند برموسی وقومش
سبیل * ایمنیء امت موسی شود * او بتحت الارض وهامون دررود) اول فرعون
وقتیله نیل حوالنه دك لشكر كتورر تاكم موسی اوزره وآنك قومی اوزره سبیل اوره

آنك نيل كنارنه عسكر كتورمسى وحضرت موسى عليه السلامك وانك قومنك بوانى اورمغه سعى واقدام قيلمسى موسى عليه السلام حضرتلرينك امتنك امينلكى اولوروانلرك امن وسلامتنه سبب كلور واول فرعون مع توابعه ارضك آلتنه وهامونك آلتنه كيدر هامون صحرايه ديرلرشه كم حق تعالى حضرتلرى سورهٔ طه ده بونلرك حالندن حكايه ايدوب بيوررلر (ولقد اوحينا الى موسى ان اسر بعبادى فاضرب لهم طريقا فى البحر يبسا لاتخاف دركا ولاتخشى فاتبعهم فرعون بجنوده فغشيهم من اليم ماغشيهم واضل فرعون قومه وماهدى ﴿مثنوى﴾ كر بمصر اندر بدى اونامدى * وهم ازسبطى بجا زائل شدى * آمد ودرسبط افكند اوكداز * كه بدانكه امن درخوفست وراز) اول موسى مصرده اوليدى وقومنى آلوب بيله كتميدى فرعون آنك اردنجه كلمزدى وهم وبيم سبطيلردن چقن زائل اولوردى انلر مصرده اولدقچه فرعوندن قورقورى زائل اولمزدى فرعون كلدى وسبطيلره كداز براقدى وانلرى انجيدوب آتش ظلمه ياقدى پس انلره عظيم وهم وخوف دوشدى حق تعالى حضرتلرى موسى حضرتلرينه بنم عبادمى كيجه ايله مصردن چيقاروب طشره كيت ديو وحى ايلدى حضرت موسى عليه السلام كندى قومنى جمع ايدوب كيجه ايله چيقوب كتدى كاوب نيل كنارنه يتدى فرعون دخى انلرك كتديكندن خبرآلوب آردلرينه دوشوب نيل كنارنه كلدى موسى حضرتلرى الله امريله عصايى بحره اوروب انلر ايچون بحردن قورى يوللر اولوب سلامتله كچديلر فرعون دخى كندى توابعيله انلرك كچديكنى كوروب اول دريا ايچره اولان يولره داخل اولديلر پس دريا بونلرى بوروب غرق وهلاك اولديلر وقوم موسى امن وسلامت بولديلر بونى بيلكه امن وراز خوفده دركه حق تعالى حضرتلرى ضدى برضد ايچره پنهان ايلرتته كم امنى خوف ايچره وترياقى زهر ايچره واطفى قهر ايچره كيزلر رازدن اول واواولمديغى اوزره معنى بونى بيلكه امن خوفده رازدر يعنى امن خوف ايچره رازنهاندر ديمك اولور (م ى) آن بود لطف خفى كوراصمد * نار بنمايد ولى نورى بود) لطف خفى اول اولور كه آنى صمد نار كوستره ولكن برنور اوله يعنى حق تعالى حضرتلرى لطف جلى ولطف خفى صاحبيدر لطف خفى صاحبيدر ديمك اولدركه فى المثل صمد حضرتلرى اولانارسوزان كوستره واول معنيده برنور اوله (م ى) نيست مخفى مزددادن درتقى * ساحرانرا اجر بين بعد از خطا) تقادهٔ مزد ويرمكلك لطف مخفى دكلدر بلكه لطف جليدر يعنى بركسه تقوى وطاعتده اولسه حق تعالى حضرتلرى اكا مزد ويرسه ولطف قيلسه اول لطف خفى دكلدر ساحرلره خطادنصكره اجر كور لطف خفى بودركه حضرت موسى عليه السلام ايله مقابله قيلان ساحرلر دوكلى عمرلرنده كفر وضلالتده اولمش ايكن باخصوصكه حضرت موسى عليه السلامه كاوب مقابله ايدوب بوقدر خطا قيلمش ايكن بوخطادنصكره

برساعتك ایچنده . انلره اولان بوقدر لطف وعطایی کور مأمول اولان بوایدیکه بوقدر خطادنصکره انلر قهر و بلایه مظهراوله لر ایدی اما حق تعالی حضرتلری انلره برمرتبه لطف ایلدیکه انلرطریق الهیده . بی باك دست و پالرنی فدا ایدوب (لا ضیر انا الی ربنا منقلبون) نعره سنی اوردیلر ﴿ مثنوی ﴾ نیست مخفی وصل اندر پرورش * ساحرانرا وصل داداو در برش * نیست مخفی سیر باپای روا * ساحرانراسیر بین درقطع پا) پرورشده . وصل مخفی دکلدر ساحرلره وصل و بردی اول خدا برشده . برش ضم بایله وکسرایله بریدن لفظندن اسم مصدردر کسمكلك معناسنه یعنی بدنك پرورشنده . اولان وصل مخفی دکلدرحق تعالی حضرتلری ساحرلره انلرك اللری واباقلری کسلمکده وصل و بردی پای روا ایله سیرمخفی دکلدر ساحرلرك قطع پای سیرین کور روارفتن لفظندن صفة مشبهه در کیدیجی معناسنه یعنی یوریجی وکیدیجی اباغله سیرایتمك مخفی دکلدرآشکاردر ساحرلرك اباقلری کسلدکده بی دست وبی پای سفرایلدکلرینی کور ﴿ مثنوی ﴾ عارفان ذانندداتم آمنون * که کذر کردند ازدر یای خون * امنشان ازعین خوف آمدبدید * لاجرم باشند هردم درمزید) عارفلراندن اوتری دائم امینلردرکه دریای خوندن کچمشلردر دریای خوندن مراد بلالر ومحنتلر وآفتلردر یعنی اللهك عارف قوللری انکچون همیشه امین اولمشلردر وخوف وحزن ورطه لرندن قورتلمشلردر که دریای محنت وآفتدن کذر قیلمشلردر حتی (الاان اولیاء الله لاخوف علیهم ولاهم یحزنون) آیتیله مشار الیه اولان اولیانك مرتبه سنه واصل اولمشلردر انلرك امنی خوف ظاهر کلدی لاجرم هردم زیاده لکده اولور یعنی عارفلرك امنی الله تعالیدن قورقولرندن حاصل اولدی والله تعالی خائف اولنلری امن قیلدی نته کم حدیث قدسیده بیوردی (بعزتی وجلالی لااجعل امنین ولاخوفین فی جوف عبدی ان امنی فی الدنیا اخفته فی الآخرة وان خافنی فی الدنیا امنته فی الآخرة ﴿ مثنوی ﴾ امن دیدی کشته درخوف خفی * خوف بین هم درامیدی ای صفی) امنی خوفده . خفی اولمش کوردك هم رامید ایچره ای صفی خوف کور یعنی چونکم امنی خوف ایچره مخفی اولمش کوردك برامید ایچره خوفی دخی ای صفی مستور ومخفی اولمش کورکه حق تعالی حضرتلری ضدی ضد ایچره نهان ایلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ آن امیرازمکر برعیسی تند * عیسی اندرخانه رو پنهان کند * اندر آیدتاشودا وتاجدار * خود زشبه عیسی آید تاج دار * هی میاویزید من عیسی نیم * من امیرم برجهودان خوش پیم * زودترش بردارآویزید کو * عیسی است ازدست ما تخلیص جو) مثلا اول امیرجهود مکرندن عیسی حضرتلرینك اوزرینه طوقنور عیسی حضرتلری خانه ایچره یوزنی پنهان ایلر یعنی امن وامید ایچره خوفك پنهان اولدیغنه مثال بودرکه طیطانوس نام یهودی بکی مکرندن شول حینده که عیسی

حضرتلری راوایچره قاچدی عیسی حضرتلرینك اردنجه کیروب آنی طوتمغه قصد ایلدی عیسی حضرتلری اول خانه ایچره بوزنی پنهان ایتدی اول امیر عیسی حضرتلرینك داخل اولدیغی خانه ایچره کلور تاکم اول تاجدار اوله خود عیسایه مشابه اولمقدن دارك تاجی کلور یعنی اول جهودبکی تاجدار اولمقدن اوتری عیسی حضرتلرینی اخذ ایتمك ایچون چونکم انك قاچدیغی خانه یه داخل اولدی عیسی حضرتلری اختفا ایدوب حق تعالی آنی آسمانه رفع قیلدی واول جهودبکنی عیسی حضرتلرینك شبیهندن قیلدی فی الحال غیرجهودلر هم انك اردنجه کیروب انی عیسی شکلنده کوروب اشته عیسی بودر بونی صلب ایلك کرك دیوب بوغازنه اورغان طاقوب صلب ایلمکه قصد ایتدیلر اول جهودبکی ایسه فریاد ایدوب انلره چاغرر ایدی بویله دیوکه هی بنی اصمك بن عیسی دکلم بن فلان امیرم جهودلر اوزره خوش بیم وبن جهودلرك امیری ام بنی نیچون صلب ایلرسز دیوفریاد ایلردی اول جهودلر ایسه بری برینه دیدیلر بونی زود تردار اوزره صلب ایلیك زیرا اوعیسادر بوحیله ایله بزم الزمدن تخلیص استیجیدر وکندو بی بزدن بوخدعه ایله خلاص ایتمك دیلیجیدر بعض نسخه ده تخلیص یرینه تخلیط واقع اولمشدر بوتقدیر اوزره معنی بوعیسادر بزم دستمزدن کندیسنی بزه قارشدرمق وخلط ایتمك استیجیدر دیدیلر

مثنوی ✻ چند لشکرمی رود تا برخورد ✻ برك اوفی کرد دو برسر خورد)

چوق لشکر بریره کیدر تاکم بربیه یعنی انلرك امیدی اولدرکه اول وارد قلری یردن ثمریه ومنتفع اوله انك برك وغداسی غنیمت اولور وباشنی یرفی بونده غنیمت معناسنه در برك آزق معناسنه در یعنی چوق لشکر اولورکه منتفع اولمق وغنیمت المق امیدیله بربره کیدر انك کندی قوت وغداسی ومالی وارزاقی غیریلره غنیمت اولور واول لشکر باشنی بر ✻ مثنوی ✻ چند بازرکان رود بربوی سود ✻ عید پندارد بسوزد همچو عود ✻ چنددر عالم بود برعکس این ✻ زهر پندارد بود آن انکبین ✻ بس سپه بنهاده دل برمرك خویش ✻ روشنیها وظفر آید بپیش) نیچه بازرکان سود رایحه سی ونفع وفائد امیدی اوزره کیدر عید صانور ولیکن عود کبی یانار عالمده بونك عکسی اوزره هم نیچه شی اولور چوق آدم برنسنه یی زهر صانور اول انکبین اولور چوق سپاه کندینك اولمسنه کوکل قومش وهلاك اوله جغنی بیلمش وعدو الندن خلاص اولمیه جغنه عالم اولوب اولمکی کندیه مقرر بلمش بویله ایکن روشنالکلر وظفر اوکه کلور یعنی انلر بویله مأیوس اولمش وحیاتلرندن قطع امید قیلمش ایکن حق تعالی حضرتلری برکار ایلرکه فی الحال انلرك اوکنه نیچه روشنالکلر وظفرلر کلوب حاصل اولور (وهوالذی ینزل الغیث من بعد ماقنطوا وینشر رحمته وهوالولی الحمید) آیت کریمه سی هم بومضمونی تأیید قیلور ✻ مثنوی ✻ ابرهه با پیل بهرذل بیت ✻ آمده تا افکند حی راچو

مت * تا حریم کعبه را ویران کند * جمله زازان جای سرگردان کند * تا همه
زوار کرد او تند * کعبهٔ او را همه قبله کنند * وز عرب کینه کشد اندر کزند *
که چرا در کعبه ام آتش زنند) ابرهه ابن صباح بیت الحرامی اذل و تحقیردن اوتری
پیل ایله مکه شهرنه کلمش تا که حجی اولنلری اولدورب میت کبی بره براغه تا که حریم کعبه یی
ویران ایلیه جمله اهالی اول یردن سرگردان ایلیه تا که کعبه نك دوکلی زواری انك
اطرافنه طولنه لر انك کعبه سنی دوکلیسی قبله ایلیه و حجاج اطراف دیارده انك
یمنده بنا ایلدیکی کلیسایی واروب زیارت ایلیه لر و اول ابرهه عرب قبیله سندن انلره
کزند و ضرر ایلمکده کینه چکه و کعبه یی یقمغله و انلری قتل اتمکله انلردن انتقام اله
بویله دیوکه نیچون بو عرب طائفه سی بنم کعبه مه آتش اوررلر فی الواقع عرب
قبیله سندن برنیچه کیمسه یمن دیارنه وارمشلر برروایت بودر که انك یاپدیغی کنیسا
ایچره بول و تغوط ایدوب تنجیس و تلویث ایتمشلر و برروایت دخی بودر که اول کنیسایه
قریب برپرده آتش یاقمشلر روزکار اول آتشی براوتلوغه واوتلوقدن کنیسایه اولشدیروب
احراق ایلمش بونك قصه سی الم تر سوره سنك تفسیری بو قصه ایله بیله جلد اولك
اوایلنه قریب شیر حکایه سنده کرتو بیلی خصم تواز تورمید * نك جزا طیرا ابابیل
رسید) بیتنك شرحنده مرور ایلدی انده طلب اولنه (مثنوی) عین سعیش
عزت کعبه شده * موجب اعزاز آن بیت آمده * مکیان را عزیکی بد صد شده *
تا قیامت عزشان ممتد شده * او و کعبهٔ او شده مخسوف تر * از چیست این از عنایات
قدر * از جهاز ابرهه همچون دده * آن فقیران عرب توانکر شده * او کمان برده که
لشکری کشید * بهر اهل بیت او زری کشید) اول ابرهه نك عین سعی و تحقیری
و بیته محضا قصدی عزت کعبه اولمش اول بیت شریفك موجب اعزازی کلمش
وانك شرفنه و علو قدرنه سبب اول مکیلرك اندن مقدم عزتی برایدی یوز اولدی
قیامته دك انلرك شرف و عزتی ممتد اولمش اول ابرهه و اول ابرهه نك کعبه سی مخسوف تر
اولمش و خراب و بی رونق قالمش بو لطف خفی ندندر قضا و قدرك عنایتلرندندر که الله
تعالی بویله عنایتلری تقدیر ایلمشدر دده کبی اولان ابرهه نك جهازندن یعنی برنیجی
حیوان کبی اولان ابرهه نك اسباب و مالندن اول عربك فقیرلری توانکر اولمش
وغنا بولمش اول ابرهه کمان ایلمشکه کعبه اوزره لشکر چکدی معنیده اهل بیتدن
اوتری اوسیم وزر چکدی یعنی ابرهه نك کمان و قیاسی بو ایدیکه کعبه اوزره عسکر چکه
وانی خراب ایدوب اهل مکه نك اسباب و مالنی غارت قیله حکمت اللهك بونك
خلافی واقع اولدی کندی خراب و هلاك اولوب انلرك اسبابنی و مالنی اهل مکه
غارت قیلدی و هربری وافر غنیمت بولدی وغنی اولدی (مثنوی) اندرین
فسخ عزایم و این همم * در تماشا بود در ره هر قدم * خانه آمد کنج را او باز یافت *

کارش ازلطف خدای ساز یافت) بوعزیمتلر فسخنده و بوهمتلرده یولده هر قدمده تماشاده ایدی یعنی اول مذکور اولان بغدادی ومرد میرانی بوعزیمتلرك وهمتلرك فسخنده که حق تبارك وتعالی حضرتلری بندهلرینك عزایمنی وهمتلرنی بوکونه فسخ قیلمقده بولده کیدرکن هر قدمده تماشاده اولدی وحیران قالدی الحاصل کندی اوینه کلدی اول مصرده طلب ایلدیکنی آشکارا کندی خانه‌سنده بولدی انك کاری خدای تعالینك لطفندن ساز بولدی یعنی دوزن وترتیب بولوب تمام راست ومنتظم اولدی کنج حقیقتی وسر معینی دخی طالب اولان کیمسه بوکا بکزرکه نیجه زمان آررکن آخر کندی خانهٔ وجودنده بولور وباری غیری یرده استرکن عاقبت کندی خلوتخانهٔ قلبنده مشاهده قیلور

مکرر کردن برادران پند دادن بزرکین راوتاب ناوردن
اوان پندراودر رمیدن اواز ایشان شیداو بی خودر
رفتن وخودرا در بارکاه پادشاه انداختن بی دستوری
خواستن ایك ازفرط عشق ومحبت نه ازکستاخی ولاابالی

بوسرخ شریف و بیان لطیف برادرلر بزرکین اولان برادرلرینه پندو پرمکلکی ونصیحت قیلمقلغی مکرر ایتملرینك واکا تکرار نصیحت قیلملرینك بیاننده در واول بیوك شهزاده دخی اول پنده طاقت کتورممك وانك اول ایکی برادرندن اورکمکلکی وشیدا وبیخود کتمکلکنك حکایه‌سیدر وکندیسنی بردستور راستمکسز پادشاهك بارکاهنه آتمسنك واول بارکاهه وجودنی القایلمسنك قصه‌سیدر ولیکن کندیسنی بی دستور اول بارکاهه اتمسی فرط عشق ومحبتدن ایدی کستاخلقدن ولاابالیلکدن دکل یعنی کستاخ اولوب ولا ابالیلك قیلوب کندیسنی اول بارکاهه اتمدی بلکه فرط محبتدن بی اختیار اولوب بالضروری کندیسنی اول بارکاهه ایصال ایتدی ﴿مثنوی﴾

آن دو کفتندش که اندرجان ما * هست پاسخها چونجم اندرسما * کرنکویم
ان نبایه راست نرد * وربکویم ان دلت آید بدرد * همچو چغزیم اندر آب
از کفت الم * ورنکوییم اختناقست وسقم * کرنکوییم آشتی را نور نیست * وربکوییم
آن سخن دستور نیست) اول ایکی شهزاده بیوك برادرلرینه دیدیلرکه بزم جانمز ایچره سماده راسخ اولان نجملر کبی پاسخلر واردر اکر بز اول خبرلری وکلاملری سکاسویلیه‌وز نرد راست کلمز وافکار درست اولمز انك سکاسویلنمسی وتقریر اولنمسی واجب ولازمدر واکر بزانی سکاسویلرسك سنك کوکلك درده کلور ومتألم اولور بز آب ایچره اولان چغز کبی سوزدن الده یز واکر سویلرایسك اختناق وسقم واردر یعنی صو ایچره اولان قور بغه سویلمکدن وتکلم ایلمکدن نیجه الم وانقباضده ایسه بزهم آب معنوی ایچره قالوب سوز سویلمکدن الده اولمشز اکر اول ضمیرمزده اولان

سوزی باطندن اخراج ایدوب سویلرایسك راحت بولورز وسقامتدن خلاص
اولورز واکر سویلمز ایسك بوغولورز وسقامت دردنه مبتلا اولورز نتکیم قوربغه
سویلمك وفریاد ایلمك لازم کلسه ابدن طشره چقوب سویلر وتنفس ایلر اما سو یلیوب
آب ایچره کندو یی حبس ایلسه متألم اولور واضطرابده قالورا کر برجان ودلمزده
مضمر اولان اول سوزلری سکا سویلمز ایسك سنکله اولان صلحه واخوته وخلته
نور ورونق اولمز واکر اول سوزی سویلرایسك دستور یو قدر بوایکی حالك
اورتاسنده قالمشز دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾ درزمان برخاست کای خویشان وداع
* انما الدنیا ومافیها متاع) فی الحال اول بیوك شهزاده یرندن قالقدی بویله دیو که
ای اقرباوای اخوان صفاسزه وداع اولسون زیرا تحقیقا دنیادخی مافیها
برمتاعدر بن اکافریفته اولوب بومقامده قالمزم نتکیم حق تعالی سورهٔ نساده
(قل متاع الدنیا قلیل والاخرة خیر لمن اتقی) بیوردی یعنی دی یا محمد بونلره سنکه
متاع دنیا قلیلدر واخرت خیراودر اتقا ایدن کیمسه ایچون دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾
پس برون جست اوجوتیری ازکمان * که مجال کفت کم بودان زمان * اندر آمد مست
پیش شاه چین * زودمستانه ببوسید اوزمین) پس اول عاشق دلداده کماندن براوق
صچرار کبی فی الحال انلرك میاننده طشره صچرادی که اول زمان کفت وکو مجالی
اولمدی ودرونلرنده اولان سوزلری هر بریسی اکا سویلمکه فرصت بولمدی اول
عاشق شیدا مستانه شاه چینك اوکنه کلدی فوری مستانه اوزمینی اوپدی وشاهه
تعظیم وخدمت ایدوب طوردی بوندن مراد ابتدای سلوکده شول جذبه یه دوشن
عاشق دیوانه اولورکه چین حقیقت شاهی اولان برکامل ومکملك بکر معناسنه
ومخدرهٔ روحانیه سنه عاشق اولوب مستانه دست بوس قیلوب کندیسنی انك خدمته
القا ایلر ﴿ مثنوی ﴾ شاه را مکشوف یك یك حالشان * اول وآخر غم
وزلزالشان) انلرك حالی شاهه بر بر مکشوف اولی وآخری وانلرك غمی وزلزالی مشهود
ایدی شاهدن مراد معدن علم لدنی اولان چین حقیقتك شاهی وعالم ولایت وکرامتك
شهنشاهی اولورکه طریقتده اولان سالکلرك وعاشقلرك احوالی اکا مکشوف
ومعلومدر نتکیم اول شاهه انلرك حالی ومافی البالی وهر برینك اولی وآخری وغمی
واضطرابی معلوم ومکشوف ایدی انلر بنه عاشقدر ومعشوقه واصل اوله جق بونلرندن
کیم وواصل اولمیه جق کیمدر هب بیلوردی ﴿ مثنوی ﴾ میش مشغولست درمرعای
خویش * لیك چوبان واقفست ازحال میش) مثلا قیون کندی مرعاسنده اوتلمغه
مشغولدر ولیکن چوبان قیونك حالندن واقفدر هرمرید ومستفید اولان طالب
قیون کبیدر وداعی الی الله اولان مرشد راعی کبیدر راعی قیونك حالندن نیجه خبردار
ایسه داعی الی الله اولان مربی ومرشد دخی کندی تحت یدنده اولان مریدلرك

وطـالبلرك حالنه او بله واقفدر ﴿ مثنوى ﴾ كلكم راع بداند ازرمه * كه علف خوارست وكه در ملحمه) كلكم راع حديث شريفنـك مفهومى اوزره سرزدن راعى اولان رمه دن بيلور علف خوار كيمدر وملحمه كيمدر يعنى حضرت نبى عليه السلام كلكم راع بيوردى اى بنى آدم سزدن راعى وداعى اولان كامل ومكمل بوجماعتدن علف يجى كيمدر وجنك وجدالده اولان كيمدر بيلور نفسيله محاربه قيلنى وكفارله مقاتله قيلنى وغيرناسله مجادله قيلنى وحظ نفسـه مشغول اولوب علف خوار اولنى هم مشاهده ومعـاينه قيلور ﴿ مثنوى ﴾ كرچه در صورت ازان صف دور بود * ليـك چون دف در ميان سـور بود * واقف ازسوز ولهيب آن وفود * مصلحت آن بدكه خشـك آورده بود * درميان جانشـان بود آن سمى * ليـك قاصد كرده خودرا اعجمى * اكرچه) اول شـاه عالى صورتده اول صفدن دور وظاهرده انلرميانده مهجور ايدى ايدى ايكن دف كبى سورميانده ايدى يعنى دوكون اورتاسـنده دف نيجه حاضر ايسـه انلرميانده دخى اول شـاه ولايت اويله حاضر ايدى اول وفودك سـوزولهيبنه واقف اما مصلحت اول ايديكه خشـك كتورمش ايدى وفود وفدك جمعيدر وفد جماعته ديرلر خشـك آورده بوديمك سـكون كتورمش و بى قيل وقال اولمق مرتبه سـنه كنديسـنى يتورمش ايدى ديمك اولور و بومحلده اول شـاهدن مرادشول معاينه ومكاشفه صاحبى اولان صاحب ولايت وشـاه حقيقت اولوركه جماعت سالكينك احوالنه واقف اولور ومعنى عالمنده سرا انلرله بيله اولور انلرك كارنى وكردارنى وضمارنى واسرارنى مشـاهده قيلور وتوضيح معنى بويله ديمك اولوركه اول جماعتك اول شاه ولايت چين سـوزندن وشـعله سندن واقف ايدى ليكن انلره كندى بيلديكنى وانلرله هر مقامده بيله اولديغنى كشـف ايلمدى بلكه مصلحت وقت سـكوت قيلمق وخشـك كتورمك ايدى خشـك كتورمك تجاهل وتغافل قيلمق وانلرى بيلمزاوب ساكت اولمقدر اما اول سمى اوعالى شـاه انلرك جاننك اورتاسـنده ايديكه شيخ كاملك روحى بوشير كبى ومرىدلرك انديشـه وضميرى بيشـه كبى در شير بيشه ده نيجه سيرايلرسـه شيخ كاملك روحى دخى كوكلده وانديشه ده اويله سـيرايلر نتكيم بونك تحقيق مواضـع كثيره ده مرور ايلدى جمله دن بودفترده ابوالحسن خرقانى قدس سره حكايه سـنده و بشنجى دفترده شيخ محمد سررزى قدس سره حكايه سنده مرور ايلدى پس بوشـاه ولايت چين دخى انلر له باطنا بيله اولمش وجمـله انلرك احوالنى بيلمش ايدى لكن قصدله كنديسـنى اعمى ايتمش وتغـافل وتجـاهل ستنه كتمش ايديكه اهل كشفه تجاهل ايلمك سـيرت وطريقت اولمشدر ﴿ مثنوى ﴾ صـورت آتش بود پايان ديك * معنىٔ آتش بود درجان ديك صورتش بيرون و معنيش اندرون * معنىٔ معشـوق جان در رك چوخون) مثلا

آتشك صورتی دیکك صورتینك پابانی اولور آتشك معناسی دیکك جاننده و باطننده اولور اول آتشك صورتی چولمکدن طشره انك معناسی چولمکك ایچنده جان معشوقنك معناسی هم طمرده خون کبیدر بونده جان معشوقندن مراد مکاشفه صاحبی اولان ولی کامل اولور وآتش همه اکا حال اولور وتوضیح معنی بویله دیمك اولور که جان معشوقی اولان شاه ولایت اکر صورتی خارجده اولسه انك سر ومعناسی باطننده سرایلر نتکیم آتشك صورتی چولمکك دبنده اولور انك معناسی وحرارتی چولمکك درونده اولور وانك ایچنده اولنه تأثیر قیلور اکرچه صورتی طشره ده در لکن انك سر ومعناسی چولمکك ایچنده در کذلك جان معشوق اولان ولی کامل وشیخ واصلك سر ومعناسی عروق واطمارده قان کبی سیرایلر ودرون دلده اولان احواله مطلع اولور (ولهذا قیل انهم جواسیس القلوب یدخلون فی قلوبکم ویطلعون علی اسرارکم فاذا جالستموهم فجالسوهم بالصدق * مثنوی * شاهزاده پیش شه زانوزده * آن معرف شارح حالش شده * کرچه شه عارف بدازکل بیش پیش * لیك میکردی معرف کار خویش) الحاصل اول شهزاده شاهك اوکنده زانو اورمش یعنی دیز چوکوب شاه چینك حضورنده ادبله اوتورمش اول معرف انك شارح حالی اولمش وانك حسن حالنه هر بری شهادت قیلمش اکرشاه کل حالدن زیاده ایلروعارف ایدی لیکن معرف هم کندی حالنی وکارنی وخدمتنی ایلدی وکندیه لازم سوزلری انك حقنده اول زمان سویلدی معرف انلردر که اکثر پادشاهلر مراتب ناسی بیلور وانلرك مقدارنه عالم اولور بر کیمسه یی کندی یانلرینه نصب ایدرلر تا چون علمادن وامرادن برنیچه کروه کلسه لر واول شاهه ملاقی اولسه لر اول معرف پادشاهه انلری تعریف ایلر وبویله دیوسویلرکه پادشاهم بوفلان عالمدر وبو فلان منصبده در اغنیاهم برمعرف ایدینورلر که کندیلره مراجعت قیلان کیمسه لری اول معرف انلرتعریف ایلر * مثنوی * دردرون یك ذره نور عارفی * به بوداز صد معرف ای صفی * کوش رارهن معرف داشتن * آیت محجوبیست وحرزوظن) دروندهبرذره عارفلك نوری صدمعرفدن ای صفی یك اولور قولغی معرفه رهن طوتمقلق محجوبلق وتخمین وتقدیر وظن علامتیدر حرزحانك فتحه سی وزاء معجه نك سکونیله تقدیر وتخمین ایتمکه دیرلر یعنی بر کیمسه نك درونده برذره عارفلك نوری اولوب اول نورایله خلقه ناظر اولمق وانلرك احوالنه اول نور واسطه سیله وقوف وشعور بولمق ای صفی یوزمعرفك تعریفندن اولی و بهتردر زیراقولغی مجردمعرفه رهن طوتمق وموقوف ایتمك هنوزدخی محجوبلقدر وظن وتخمین ایله ایسه انسانه بیلك احتمالی یوقدرزیرامعرف انجق بر کیمسه نك ظاهرده اولان

منصبنی و مرتبه سنی وحسب ونسبنی و بین الناس نه صفتله مشهور اولدی ایسه انی تعریف ایلرو باطن مطلع اولمز (مثنوی) آنکه اورا چشم دل شد دیده بان * دید خواهد چشم اوعین العیان * باتواتر نیست قانع جان او * بل ز چشم دل رسد ایقان او) اول کیمسه که کوکل کوزی اکا دیده بان اولدی انک چشمی عین العیانی کوریسردر یعنی هرشول کیمسه به بصر بصیرت دیده بان اولدی انک کوزی حقیقت عیانی معاینه قیلیسردر انک جانی تواتره قانع دکلدر تواتراللی والتمش صادق کیمسه نک بری بری اردنجه برخصوصده خبرویرمه لریدر نتکیم بعض خبراولورکه تواترایله ثابت اولور نص مرتبه سنی بولور اما صاحب بصیرت اولان وچشم جانی عین العیانی کورن عارفک جانی تواتره قانع دکلدر بلکه انک ایقانی کوکل کوزندن ایریشور واول کمال یقینی وتحقیق بصر بصیرتله مشاهده قیلمقدن بولور (مثنوی) پس معرف پیش شاه منتجب * در بیان حال او بکشود لب * کفت شاها صید احسان توست * پادشاهی کن که بی بیرون شوست * دست در فتراک این دولت زدست * برسر سرمست او برمال دست) پس شاه منتجبک او کنده یعنی مقبول وبرکزیده اولان پادشاه حضورنده معرف اول شهزاده نک حالنی بیان ایلمکده لب اچدی وانک احوال پرملالن شرح ایتمکه شروع ایتدی دیدیکه ای پادشاه بوشهزاده سنک احسانک صیدیدر پادشاهلق ایله که بوشهزاده بیرون شوسزدر یعنی طشره اولمقلغه لایق دکلدر وانک سنک کمند احسانکدن خلاص اولمغه ونجات بولمغه مجالی یوقدر اول بودولتک فتراکنه ال اورمشدر انک سرسر مستی اوزره ال سور سرسر مستی اوزره ال سور دیمک اکا مرحمت وشفقت ایله دیمکدن کنایت اولور و بوشول طالب علم لدنی اولان ومخدرهٔ معنایه عاشق کلان سالکک صورت حالی اولور که برشاه ولایت اولان کاملک حضورشریفنه کله وانک خلوتخانهٔ سرای درونده اولان بکرمعنایه عاشق اوله ومعرف انک حالنی اول کامله تعریف قیله واول کامل اول وآخر هرنه ایسه انک حالنه عالم اوله ولیکن تجاهل وتغافل ایدوب معرفه قولاق طوته نتکیم بوشاه کامل معرفه برای رو پوش قولاق طوتدی (مثنوی) کفت شه هر منصبی وملکتی * کالتماسش هست باید این فتی * بیست چندان ملک کوشد زان بری * بخشمش اینجا وماخود برسری) پادشاه ایتدی هر بر منصب وهر بر ملکت که انک التماسی واردر بوفتی بنکدن بوله یکرمی اوقدر ملک که اول فتی اول ملکدن بری اولدی وانی ترک ایدوب بوجانبه کلدی اکا بغشلیم بزخود ترک ایلدیکی املاکدن اکا برفضله یزدیدی بوندن مراد خلیفهٔ الهی اولان مرشد کاملک وشیخ واصلک کندی جانبنه کلان برسالکی امتحان ایدوب انک حالنی تعریف ایدنلره بوکونه جواب و رمسی اولور والله اذنیله

خليفهٔ الهى اولان انبيا عليهم السلام واولياى عظام برطالبه استديكلرندن زياده صورى ومعنوى منصب وملكت ويرمكه قادر اولورلر ﴿ مثنوى ﴾ كفت ناشدنت دروى عشق كاشت * جزهواى توهوايى كى كذاشت * بندكئ تش چنان درخورد شد * كه شهى اندر دل او سرد شد * شاهى وشهزادكى در باختست * از پى تو در غريبى شاختست) معرف پادشاهه ايتدى پادشاهم تاسنك شاهلغك انك وجودنده تخم عشق اكدى سنك هواكدن غيرى برغيرى هوايى قچن قودى يعنى سنك هواكدن غيرى اصلا برغيرى هوايى انك وجودنده قومدى سنك بنده لكك اكا انجلين لايق اولدى ومقبول كلدى كه پادشاهلق انك قلبى ايچره سرد اولدى وانك دولتنه وسلطنته رغبتى قالمدى شاهلغى وشهزاده لكى اويناتمشدر سندن اوترى غريبلكه دوزلمش وغربتى اختيار قلمشدر ﴿ مثنوى ﴾ صوفيست انداخت خرقت وجددر * كى رود او برسر خرقهٔ دكر * ميل سوى خرقهٔ داده وندم * آنچنان باشد كه من مغبون شدم * بازده آن خرقه اين سواى قرين * كه نمى ارزيدان يعنى بدين) اول صوفيدر خرقه يى وجد ايچره اتدى اول بركره غيرى خرقه جانبنه قچن كيدر طريقت صوفيه بونك اوزرينه در كه قچن برصوفى وجده كلسه وجد حالنده خرقه سنى القا ايلسه من بعد اول خرقه طرفنه مائل اولمز زيراداد اولان خرقه نك جانبنه ميل وندم ايتمك انجلين اولور بن مغبون اولدم يعنى وجد حالنده خرقه يى القا ايلدكدنصكره كيرو اكا ميل ايتمك وانى ويرديكنه نادم اولمق بن مغبون اولدم وضرر قيلدم ديمك كبى اولور وكان بويله ديمك اولور كه اى قرين ومصاحب اولان اول خرقه يى بو جانبه كيرو ويرمكه اول وجد وذوق دكمدى يعنى بوخرقه يه و بوخرقه بنم قتمده اول وجد وحالتدن بهتردر ديمك اولور وحين وجده خرقه القا ايلمسنك اصلى درويشان ايچنده مطربلره برشئ القا ايلمكدر پس بومال وملك صورى هم خرقه كبيدر وجد الهى ومحبت ربانى حاصل اولدقدنصكره بركيمسه انى القا ايتسه ودونوب ينه اول طرفه ميل ومحبت ايتسه حين وجده خرقه يى اندقدنصكره ينه اكا ميل ومحبت ايتمك كبى اولور ﴿ مثنوى ﴾ دور از عاشق كه اين فكر آيدش * ور بيايد خاك برسر بايدش * عشق ارزد صدچو خرقهٔ كالبد * كه حياتى دارد وحس وخرد * خاصه خرقهٔ ملك دنيا كابترست * پنج دانك مستيش درد سرست) عاشقدن دور كه اكا بو فكر كله واكا اكر بو فكر كلورسه طپراق انك باشنه كرك عشق يوز كالبد خرقه سى دكر كه برحيات وحس وخرد طوتر يعنى عشق شول مرتبه عاليشاندر دنيا خرقه سيكه ابتر ودونتردر انك بش دانك مستلكى دردسردر بش دانك ديملرى اكرچه قلتدن عبارتدر ليكن حواس خمسه نك هر برندن حاصل اولان

مستلکاردرد سردر وصداعدن خالی دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ ملك دنیاتن پرستانرا حلال * ماغلام ملك عشـق بی زوال) ملك دنیاتن پرسـتلره حلالدر بز بی زوال اولان عشق ملکنك غلامی یز بز که زمرهٔ عشـاقز بی زوال اولان ملك عشـقك غلامی یز دنیاملکی بزه حرامدر وتن پرسـت اولنلره حلالدر (کما قال علیـه الصلوة والسلام الدنیا حرام علی اهل الاخرة والاخرة حرام علی اهل الدنیا وهما حرامان علی اهل الله ﴿ مثنوی ﴾ عامل عشـقست معزولش مکن * جز بعشق خویش مشغولش مکن * منصبی کانم زرویت محجبست * عین معزولیست ونامش منصبست) پادشاهم عامل عشقیدر انی عشق مرتبه سندن معزول ایله انی کندی عشـقکدن غیری یه مشـغول ایله برمنصب که اول بنی سـنك رویکدن محجبدر وسـنك جمال شریفکی کورمکه مانع و حجاب اوله انك نامی منصبدر امافی الحقیقه عین معزولدر ﴿ مثنوی ﴾ موجب تاخیر اینجـا آمدن * فقد اسـتعداد بود وضعف تن * بی زاسـتعداد در کانی روی * بریکی حبه نکردی محتوی * همچو عنینی که بکری راخرد * کرچـه سیمین بر بودکی برخورد) بورایه کلمکه موجب تأخیر فقد استعداد وضعف تن ایدی بو بیت سـؤال مقدره جواب اولور کان معرف دیر که اکرسز دیر سـکز که چونکم بو عاشـق صـادقدر بو آنه دك بودرکاهه کلمکه موجب تأخیرندر جواب و یدوب دیر که بودرکاهـه کلمکه آنك تأخیرنه موجب و باعث اول ایدیکه انك تنی ضعیف ایدی واستعدادی دخی یوق ایدی استعدادسز اکرفی المثل برمعدنه کیده سن بر حبه یه محتوی اولمزسن یعنی استعدادسز بردانه بی جمع قیله مز واکامالك اوله مزسن مثلا شول برعنین کبی که بکری الور اکرچه اول بکر سیمین براوله اول عنین اندن فجن بر یعـنی بولوج اولان کسـه برکوزل سیم برقزی تحت نکاحنه الســه طوتلم که اول دلبر سیمبر اولمش اول عنین اندن منتفع اولمز وحظ المز کذلك استعداد وقابلیتی اولمین کیمسه برمعنوی محبوبی وروحانی دلبری خریدار اولسـه اندن منتفـع اولمز و بهره بولمز ﴿ مثنوی ﴾ چـونکه چراغی بی زیت و بی فتیل * نه کثیر ستش زشمع ونی قلیل * درکلسـتان اندر آید اخشمی * کی شـود مغزش زریحان خرمی * همچو خوبی دلبری مهمان غر * بانك چنك و بربطی در پیش کر * همچو مرغ خاك کاید در بحـار * زانچه یابد جز هـلاك وجز خسـار همچو بی کندم شده در آسیا * جز سـپیدی ریش مونبود عطا) اسـتعدادسز اولان کیمسـه شـول زیتسز وفتیلسز اولان برچراغ کبیدر که نه شمعدن کثیراکانه قلیل واردر یعنی اکا شمعدن وشـعله دن قلیل وکثیر برنسـنه اولمز مثال اخر براخشم کلستان ایچره کلورانك مغزی ریحاندن فجن خرم اولور اخشم دماغی فاسـد اولان ورایحه المین کیمسه یه دیرلر فجن قوت شامه سنده خلل اولان ودماغی رایحه المین کیمسه

کلستان ایچره کلسه انك یعنی سی کل وریحاندن رایحه المز وخرم اولمز کذلك استعدادی اولین کیمسه هم برکلستان معنوینك صحبتنه داخل اولسه انك باغ قلبنده اولان ریحان روحانیدن اول کیمسه هم حظ المز وخرم اولمز مثلا برخوب دلبر مهمان غرچنك صداسی و بربط صداسی صاغر اوکنده غرقحبه عورته وحیز اوغلانه دخی دیرلر بونده ثانی مراد اولور یعنی برحیز اوغلانك برخوب ودلبر ومحبوب مهمانی اولسه اول حیز اول خوبدن نیجه حظ المز ایسه ودخی براصم اولان کیمسه نك اوکنده چنك و بربط چالنسه او صاغر اولان کیمسه انلردن نیجه محظوظ اولمز ولذت بولمز ایسه بی استعداد اولان کسه هم برمحبوب معنوی ودلبر روحانیدن اویله حظ المز و انك آواز جانفزاسندن اصم اولان کبی لذت بولمز ومستفید اولمز شول برمرغ خاکی کبی که بحاره کلسه اندن هلاك وخساردن غیری نه بولور یعنی طپراق قوشی دریایه کلسه هلاك وخساردن غیری نسنه بولمز انچونکه مرغ خاکینك دریایه استعداد و قابلیتی یوقدر کذلك بی استعداد اولان کمسه دکرمنه بغدایسز کتمش کبیدر ریش وموینك سپیدلکدن غیری اکا عطا اولمز فی الواقع بو دنیا آسیابنه کندم استعدادی اولیوب کلان و بونده قابلیت تحصیل قیلمین کمسه یه البحق عطا صاچ وصقال اغرتمسی اولور و بو آسیاب کردوندن اول صاچ وصقال اغرتمسندن غیری برنسنه منتفع اولمز و برحظ ونصیب المز ❋ مثنوی ❋ آسیای چرخ بر بی کندمان * موسپیدی بخشد وضعف میان * لیك باباکندمان این آسیا * ملك بخش آید دهد کاروکیا)

چرخ اسیابی بی کندملر اوزره موسپیدلك وضعف میان و یرر یعنی دکرمنه بغدایسز کیدن کمسه دکرمن ایچره اوندن صقالن اغردوب بی بهر اندن طشره کلدیکی کبی بو آسیاب چرخه دخی بی کندم استعداد کلان کمسه لره بو چرخ دکرمنی صاچ وصقال اغرمسی کبیدر وقوچالدوب ضعف میان ویروب بلن بوکر والکن با کندم اولنلره واستعداد وقابلیتله بو فلك دکرمنه کلنلره ملك بخش کلور وکار وکیار ویرر یعنی استعدادی قدر ملك بخش ایلر وایش وکوج ویرر ❋ مثنوی ❋

اول استعداد جنت بایدت * تا زجنت زندکانی زایدت * طفل را از شراب وازکباب * چه حلاوت وزقصور وازقباب) اولا جنته استعداد کرك تاکم جنتدن سکا زندکانیلك طوغه جنته استعداد اعمال صالحه وافعال مرضیه ایله حاصل اولور جنت دار طیبین در پاك وطیب اولمینلر اندن کیرو قالور پس لازم اولور که بو دنیاده توبه وانابتله پاك و طیب اولهسن وعلم وعمل ایله اکا تحصیل استعداد قیله سن تا جنتدن سکا حیات طیبه طوغه وجان وجنانکه زندکانیلك که طفل نوه شراب وکبابدن وقصور وقبابدن نه حلاوت یعنی شراب وکبابدن وقصور وقبابدن یکی طوغمش اوغلنجغه حلاوت ولذت اولمز که انك بونلردن حظ المغه وحلاوت بولمغه استعدادی یوقدر کذلك استعدادی اولمین کمسه لر هم

جنك شراب و كبابندن وقصور و قصابندن حظالمغه ولذت بو لمغه قادر اولمز

﴿ مثنوی ﴾ حد اندر داین مثل کم جو سخن * تو برو تحصیل استعداد کن * بهر استعداد تا اکنون نشست * شوق ازحد رفت وآن نامد بدست) بو مثل حد طوتمز یعنی بوکونه امثال نهایت قبول ایتمزبندن بوخصوصده سوزاستمه سن یوری تحصیل استعداد ایله که استعدادسز برکامل ومکمل صاحب دولته واهل ولایته واصل اولان وانکله صحبت قیلاندن بهره بولمز ومستفید اولمز معرف شاهه ابتدی پادشاهم پس بوشهزاده هم حضورشریفکه کلمکه استعداد حاصل قیلمقدن اوزی شمدیه دك اوتوردی آخر شوق وعشق حددن کندی واشتیاق تحمل مرتبه سندن تجاوز ایتدی واول استعداداله کلدی وحضور شریفکه قابلیت حاصل اولمدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت استعداد هم ازشه رسد * بی زجان کی مستعد کردد جسد * لطفهای شه غمش رادر نوشت * شدکه صیدشه کند اوصید کشت) پادشاهه ایتدی استعداد هم شاهدن ایرشور جانسز جسد نجه مستعد اولور کفتك فاعلی شهزاده اولور شهزاده معرفه ایتدی استعداد هم شاهدن ایرشور زیراشاه جان کیبدر واکا عاشق اولان جسد کیبدر جانسز جسد استعداد بولدیغی کبی عاشق دخی بی معشوق استعداد بولمز وقابلیت حاصل قیلمز پس اول پادشاهك لطفلری انك غمنی دوردی وطی ایلدی اول شهزاده کندیکه اول پادشاهی صید ایلیه اکا صید اولدی وانی شکار ایلمك استرایکن کندی اکا شکار اولدی ﴿ مثنوی ﴾ هرکه در اشکار چون تو صید شد * صیدرا ناکرده قیداوقید شد * هرکه جویای امیری شد یقین * پیش ازان اودر اسیری شد رهین) هرشول کیمسه که آشکارده سنك کبی صید اولدی صید قید ایتمش ایکن اوقید اولدی یعنی هرشول کمسه که سنك کبی شکاره صید اولدی هنوز دخی کندی صیدنی مقید قیلمش وشکارنی المش ایکن اول آولندی ومقید اولدی هرشول کمسه که امیرلك طالبی اولدی بی شك اندن اول اسیرلکه رهین اولدی یعنی ریاست وامارت طالبی اولان کمسه یقین بودرکه اندن مقدم اسیرلکه مرهون اولدی واول مرتبه یی اله کتورمزدن اول نیجه زمان خدمتلر وعبودیتلر قیلدی ﴿ مثنوی ﴾ عکس میدان نقش دیباجهٔ جهان * نام هر بندهٔ جهان خواجهٔ جهان) دیباجهٔ جهانك نقشنی عکس بیل هر بندهٔ جهانك نامی خواجهٔ جهاندر یعنی دیباجهٔ جهانك نقشنی سن معکوس بیل کورکه هرجهان بندهسنك نامی خواجهٔ جهاندر وهر جهان خواجه سنك نامی فقیر واسیردر ﴿ مثنوی ﴾ ای تن کژفکرت معکوس رو * صدهزار آزادرا کرده کرو * مدتی بکذار این حیلت پزی * چند دم پیش ازاجل آزادزی * وردر ازادیت چون خرراه نیست * همچو دلوت سیر جز در چاه

نیست) ای معکوس رواولان کژفکرت تن صدهزار آزادی کرواتمش تن یعنی ای فکر واندیشه سی اکری اولان وعکسنه کیدن بدن ونیجه بیك آزاده اولان کسه لری کندی یه مرهون ومقید قیلمش تن برمدت بوخیلات پزلکی ترك ایله نیجه دم اجلدن اول ازاد دیرل یعنی صدهزار آزاده یی کندیسنه مرهون ومقید قیلان کژفکرت اولان بدن بوحیله وخدعه ایلمکی برمدت ترك ایلیوب اولمزدن اول برزمان دخی ازاده لکه زند کانیلك ایله واکرازاده لکه سکا خر کبی یول یوق ایسه دلوکبی سکا چاهدن غیری سیر یوقدر یعنی اکرسن همیشه خر کبی بارکش اولوب اثقال عالمی مرکب کبی چکمکدن خالی اولمز وازاده لك بولمز ایسك دلوکبی قویویه اشغی سیرایلمکدن غیری سیراولمز کتدکچه همان اسفل سافلینه کیدنلردن وچاه طبیعتك دبنه دك سیرایدنلردن اولورسن ﴿ مثنوی ﴾ مدتی روزرك جان من بکو * روحریفی دیکری جزمن بجو * نوبت من شد مرا ازادکن * دیکری راغیرمن دامادکن * ای تن در کارترك من بکو * عمرمن بردی کسی دیکر بجو) ای بدن برمدت یوری بنم جانمك ترکن سویله و برزمان بنی ترك ایله یوری بردیکر حریف بندن غیری طلب ایله بنم نوبتم تمام اولدی بنی ازاد ایله برآخر کمسه یی بندن غیری داماد ایله یعنی بندن غیری کندیکه براو بناش بول و برآخر حریف ومصاحب اله کتوروب انی کندیکه اسیرایله و بنی ازاد قیل ای کار وکسبده اولان تن بنم ترکمی سویله وای دار وکیره اشتغال ایلین بدن بندن فراغت ایله بنم عمرمی ایلتدك وکندیکه هوادار ایتمکله ضایع ایتدك یوری برغیری کمسه یی دخی طلب ایله وانی دخی کندی صندوق مکریکه قویوب نیجه مدت حبس قیل شول جوحینك عورتی کبی که برنیجه حریفن ترك ایدوب برقاضی صید ایلدی وانی کتوروب برصندوق ایچره کیرادیکه بوحکایه دن انلرك احوالی معلوم اولور وزندن وجوحیدن وصندوقدن مرادهم نه ایدیکی عن قریب ظهوره کلور

﴿ مفتون شدن قاضی برزن جوحی ودر صندوق ماندن ونایب ﴾
﴿ قاضی صندوق راخریدن بازسال دوم امدن زن جوحی رامید ﴾
﴿ بازی بار بنه وکفتن قاضی که مرا ازادکن و کسی دیکررابجو ﴾

بو سرخ شریف قاضینك برجوحینك عورتنه مفتون اولمسی واول قاضینك صندوقده قالمسی وقاضینك نایبی اول صندوقی سرپوشیده المسی کیروزن جوحینك ایکنجی سنه ده کیچن سنه ده ایلدیکی بازی ومکرك امیدی اوزره قاضینك اوکنه کلمسی وقاضینك آکا بنی ازاد ایله ویوری برغیری کمسه یی طلب ایله دیدیکنك بیانده در ﴿ مثنوی ﴾ جوحی هرسالی زدرویشی بفن * رو بزن کردی که ای دلخواه زن * چون سلاحت هست روصیدی بکیر * تابدوشانیم ازصید

توشبر * قوس ابرو تیر غمزه دام کید * بهر چه دادت خدا از بهر صید * رو پی
مرغ شکرفی دام نه * دانه بنمایك در خوردش مده * کام بنما وکن اورا تلخ کام *
کی خورد دانه چو شد در حبس دام) جوحی هر بر بلده در و بشلکدن اوتری
فقله جوحی مکار وحیله کار اولان کمسه یه دیرلر یعنی برمکار وحیله کار کمسه
فقر واحتیاجدن اوتری هر بر بلده فن وحیله ایله یوزنی کندی عورتنه ایلردی
وتوجه ایدوب اکا بویله دیو سویلردی که ای دلخواه زن وای کوکل مطلوبی
اولان سیم تن چونکم سلاحك وآلات واسبابك واردر یوری برصید طوت
وبر انتفاع حاصل اوله جق کمسه یی شکار ایت تا کم سنك صیدکدن برسود صاغه‌وز
والدیغك شکاردن منتفع اوله وزوجاب منافع قبله وزابر قوسنی وغمزه تیرنی
وکید ومکر دامنی خدای تعالی نیچون ویردی صید ایلمکدن اوتری پس سن
بو تیر غمزه کاه وکمان ابرو کاه ودام مکر وکید کاه بر بوقوشی صید ایله یوری براوا
وعالی قوشدن اوتری دام قور اما دانه یی کوستر لکن اکا دانه یی یمکلکه ویرمه
اکا دانه یی لایق ویرمه دنك هم وجهدر ومقصود اکا کندیکی برشکار کوستر
تا اول سکا میل ایلسون ولیکن کندیکی اکا یدرمه دیمك اولور بلکه کام کوستر
وانی تلخکام ایله یعنی کندیکی اکا حاصل اولمش مراد کوستروانك دماغنی تلخ
ایله دانه یی برقوش نیجه برداماك حبسنده اوله بلکه اول دامه دوشن قوش
دانه یمکدن بیزار اولوب کندینك خلاصی فکرنده اولور کذلك سن هم قوش شکار
ایلیوب خانه یه کتوره بیلور ایسك اول قوش بو دامه کرفتار اولدقدنصکره
سندن حظ الغه وتمتع قیلمغه قادر اوله من بلکه کندینك خلاصنه مشغول
اولور دیدی جوحیدن مراد بونده شیطان وشیطانك دوستی ویاری اولان انسان
اولور که نسا شیطانك وشیطان وایمی اولان انسانك فخی کبیدر کما قال علیه الصلوة
والسلام (اتقوا الدنیا واتقوا النساء فان ابلیس طلاع رصاد وما هو بشیء من فخوخه
باوثق لصیده فی الاتقیاء من النساء رواه صاحب الفردوس عن معاذ * مثنوی *
شد زن اونزد قاضی درکاه * که مرا افغان زشوی ده دله * قصه کوته کن که
قاضی شد شکار * از مقال وازجمال آن نکار * کفت اندر محکمه هست این غلغله *
می نتانم فهم کردن این کاه * کر بخلوت آیی ای سرو سهی * از ستمکاری
شوهر حجم دهی) القصه اول جوحینك عورتی قاضینك قتنه کله وشکایت
ایلمکده کندی بو یله دیو که بکا ده دله اولان وهر جاباق قیلان شوهدن افغان
یعنی قاضینك قتنه کندی وکندی اردن اکا شکایت ایتدی ودیدیکه بنم اون
کوکلو اولان اردن داد وفغان که انك بنله معاشرتی یوقدر بلکه نیجه کمسه‌لره
کوکل ویرمش وقلبنی بندن الوب غیریلره توزیع وتقسیم قیلمشدر دیدی الحاصل

اکرچه ظاهرا بنم ارم واردر ولیکن اول بنمله دکلدر و بکا بلی بوقدر دیمکی ایهام ایلدی قاضی انك مرادنی بیلدی وفهم قیلدی امدی قصه یی کوتاه ایله که اول نکارك جمالندن ومقالندن اوتری قاضی شکار اولدی یعنی قاضی انك شیرین مقالنی ایشدوب ودلپذیر اولان جمالنی نهانی مشاهده ایدوب اکا شکار اولدی فی الحال تعلل و بهانه ایدوب اکا دیدی محکمه ایچره بوغلغله واردر بو شکایتی فهم ایلمکه قادر دکلم بوقدر کسه لرك غلغله ودمدمه سی بکا دغدغه وبرسنك مرادکی وشکایتکی بوراده برخوش فهم ایدهمزم ای سروسهی اکر خلوتخانه یه کله سن و بکا اریکك ستمکارلغندن شرح ویره سن بن سنکا مرادك اوزره حکم ایلرم وسنك دعوالی وسوزنی برخوش دکلرم دیدی * مثنوی *

کفت خانهٔ توز هر نیك و بدی * باشد ار بهر که آمدشدی) اول زن ایتدی سنك خانه‌ك هر برینك و بدن که دن اوتری کلمکلك و کتمکلك اولور یعنی سنك اویکه هر برینك و بدن شکایتدن اوتری کلمکلك و کتمکلك اولور پس اول دخی غلغله دن خالی اولمز وانده دخی خلوت بولنمز و بو مناسبتله نیجه فائده وحصه بیانته شروع ایدوب بیورورلر * مثنوی * خانهٔ سرجمله پرسودا بود *

صدر پر وسواس و پرغوغا بود * باقیٔ اعضاز فکر آسوده اند * وان صدور ازصادران فرسوده اند) خانهٔ سرجمله پرسودا اوله صدر پروسواس وپرغوغا اولور یعنی باش اوی جمله سود ایله طلو اوله صدر وسواسله وغوغا ایله طلو اولور فی الحقیقه برکسه نك باشنده سودا اولسه انك سینه سی کوناکون وسوسه لر ودغدغه لرله طلو اولور اما باقی اعضا فکردن آسوده لردر اول صدور صادرلردن فرسوده لردر صادر کلیجی معناسنه در خانهٔ سردن مرادی برسبیل کنایه محکمه اولور وصدردن مرادی قاضینك اوی ودخی کندی اولور وباقی اعضادن مرادی رعایا وسائر ناس اولور یعنی برکسه نك باش اوی پرسودا اولسه وغلغله ایله طلو اولسه انك مانند صدر اولان خانه سی وسوسه وغوغادن خالی اولمز اما باقی اعضا وجوارح مشابه سنده اولان ناس اول فکرت وخیالدن آسوده لردر اما اول صدور اکا برکلیجیلردن وشاکی اولیجیلردن وعرض حاجت قیلیجیلردن خیالات سود اویه محلی اولان سروسینه کبی فرسوده لردر نته کم برکسه نك باشنده سودا اولسه انك خیالات فاسده سی انك سینه سنه وسوسه لر ودغدغه لر کتورر وکلوب کیدن خیالات سود اویه دن انك خانهٔ صدری فرسوده لکن باقی عضولری اول فکرت فاسده دن آسوده اولور * مثنوی * در خزان

و بادخوف حق کریز * ازشقایقهای باربن رابریز * این شقایق منع نواشکوفهاست *

که درخت دل برای ان نماست) حق تعالینك خوفی یلنه وخزاننده قاچ اول

بلدر كى شقايقلرى دوك بوشقايق يكى اشكوفه لرك مانعيدر كه كوكل درختى اول نمادن اوتر بدر يعنى حق تبارك وتعالينك صفت جلالى خزان كبى افكار فاسده بى دوكيجى و بادخوفى درخت دلده بتن اوراق خاطره بى ازاله ايديجيدر پس كوكلده حاصل اولان افكار بيهوده يى ازاله قيلمقدن اوترى حق تعالينك خزان قهرنه وباد خوفنه قاچوب التجا ايله اول بلدر كى شقايقلرى دوك كه مراد اندن اسكى فكرلر وكهنه خاطره لردر انكيچون كه بومانند شقايق ديرينه وشكوفهاى پارينه اولان افكار عشقه وخواطر ناپسنديده يكى فكرلرك وتازه خاطره لرك مانعيدر نته كم اسكى يپراقلر درخت اوزره يكى يپراقلرى مانع اولور مادامكه اسكى يپراقلر دوكلميه يكى يپراقلر بتمز كذلك درخت دلدن دخى اسكى فكرلر دوكلميه يكى فكرلر وتازه خاطره لر ظهوره كلمز كوكل درختى بو نشو ونمادن اوتر بدر كه اسكى فكرلرى دوككه سن تا يكى فكرلر درخت دلده نشو ونما بوله ﴿ مثنوى ﴾

خويش را درخواب كن زين افكار * سرززير خواب در يقظت برار * همچوان اصحاب كهف اى خواجه زود * رو بايقاظا كه تحسبهم رقود) كنديكى بوافكاردن خوابده ايله باشكى زير خوابدن او يانقلغه كتور چون بركسه سود اوى اولان خيالات فاسده يه مبتلا اولسه اولدمكه او بوسه اول خيالات وافكاردن قورتاور سن هم اى نفسانى اولان خيالاته وشهوانى اولان خواطر وافكاره مبتلا اولان كسه بوافكاردن قورتلق استرايسك كنديكى غافل ايله و بوكونه فكرلردن او بواندصكره بواويقوالتندن باشكى بيدار دل اولمغه يوقرو كتور تا يقظهٔ تام حاصل اولدقده بيهود . اولان افكار وخيالاتدن كنديكى ازاد اولمش كوره سن اى خواجه على الفور اول اصحاب كهف كبى ايقاظله كيت سن بونلرى رقود ظن ايلرسن رقود راقدك جمعيدر راقداو يوبجى ديمكدر بوآيتك تفسيرى جلد اولده اوله قريب متابعت كردن نصارا باوز ير سرخنده (حال عارف اين بودبى خواب هم) بيتنك شرخنده مرور ايلدى انده طاب اولنه يعنى اصحاب كهف كبى اى خواجه سن هم على الفور او يو بوب افكار نفسانيدن قورتل ناس سنى انلر كبى ايقاظ ظن ايلسون اما سن راقدلردن اول ودنيادن كوز يومان اصحاب دل مرتبه سنى بول ﴿ مثنوى ﴾ كفت قاضى اى صنم معمول چيست * كفت خانهٔ اين كنيزك بس تهيست * خصم در ده رفت وحارس نيز نيست * بهر خلوت سخت نيكو مسكنيست * امشب ارامكان بود انجا بيا * كار شب بى سمعه است وبى ريا * جمله جاسوسان زخمر خواب مست * زنكئ شب جمله را كردن زدست * خواند بر قاضى فسونهاى عجب * آن شكر لب وانكهانى ازچه لب) قاضى اول محبوبه يه ابتدى اى صنم معمول ندر يعنى بن

عامل معمول اولان نه كار دردى كوره لم ديدى اول محبوبهٔ مكاره بو كنيزكك
خانه‌سى چوق تهيدر ديدى يعنى بوجاريه نك اوى زياده خاليدر خصم كوبه
كندى وحارس وپاسبان دخى يوقدر خصمدن مراد كنديك شوهرى اولان
جوحيدر بوجاريه نك خانه‌سى خلوتدن اوترى زياده نيكو برمسكندر بوكيجه اكر
امكان اولورسه وفرصت ال ويررسه اول جاى معهوده كل زيرا كيجه نك
كارى بى سعه وبى زيادر كمسه انى كورمز وكمسه انى اشتمز انكيچون كيجه ايله
اولان عمل مقبول ومستحب دراكر عامل اولورسك كيجه ايله عمل ايله جمله جاسوسلر
خواب خمرندن مست درر زنكئ شب جمله جاسوسلرك بوينونى اورمشدروانلرى
ميت كبى نايم قيلمشدر وانلرك هر برىسى شراب خوابى ايچوب كندى بدن كيچوب
مست وبيخود ولايعقل ياتوب قالمشدر واندنصكره نه لب دن يعنى اول شكرلب
اولان مكاره وفتانه قاضى اوزره برلب شر يندن افسونلر اوقوديكه اول لب
ودهانك وصفى بيانه كلز وانك سحر افرينلكى وخدعه سازلغى تعبير وتحريره
صغمزديمك اولور ﴿ مثنوى ﴾ چندباآدم بليس افسانه كرد * چون حوا
كفتش بخور انكاه خورد * اولين خون درجهان ظلم وداد * ازكف قابيل بهرزن
فتاد) ابليس آدم عليه السلام حضرتلرينه نيجه كره افسانه ايتدى چونكم حوى
اكا بوشجرهٔ كندمدن يه ديدى اندنصكره يدى پس عورتك مكرى شيطانك مكرندن
اقوى وشيطانك مكرى نسوانك كيدندن ومكرندن ضعيف اولدى نتكيم حق تعالى
حضرتلرى (ان كيدالشيطان كان ضعيفا) ديدى ونسوان حقنده (ان كيدكن عظيم)
بيوردى نتكيم بوآيتلرك تفسيرى جلدرابعك اولنه قريب زن صوفى سرخنده مرورايلدى
بوجهان ظلمده وداده اول اولان قان قابيلك كفندن زندن اوترى واقع اولدى
يعنى بوظلم وداد جهانده ابتدا قان ايلمككه واقع اولدى قابيل قرنداشى هابيلى
قتل قيلدى زندن اوترى اولدى ﴿ مثنوى ﴾ نوح چون برتابه بريان ساختى
واهله برتابه سنك انداختى * مكرزن بركار اوچيره شدى * آب صاف وعظ
اوتيره شدى * قومرا پيغام كردى ازنهان * كه نكه داريد دين زين كرهان)
نوح عليه السلام حضرتلرى چونكم تابه اوزره بريان دوزيدى يعنى آتش وعظ
ونصيحتيله خام اولان كوكلى تابهٔ شريعت اوزره بريان ايدوب پشوريدى واهله
تابه اوزره طعن وملامت طاشنى آتاردى وآنك دوزديكنى بوزر ايدى پخته ايلمكه
قريب ايلديكنى ناپخته وخام ايلردى واهله حضرت نوح عليه السلامك خاتوننك
اسميدركه كافره وخاينه ايدى يعنى هر باركه حضرت نوح عليه السلام كافرلرى
دينه دعوت ايدوب وعظ ونصيحت آتشيله انلرك خام اولان كوكللرنى پخته ايلمكه
قريب ايليدى فى الحال واهله اول كافرله ال آلتندن خبرلر كوندرر وب طعن

وملامتلر ایلردی وفتنه انگیز ومکرآمیز سوزلر سویلردی اول زنك مکری آنك کاری اوزره چیره اولوردی وغلبه قیلوردی اول نوحك آب صافی کبی اولان وعظی تیره اولوردی کافرلر اول زنك مکر وفسادنی کرچك صانوب حضرت نوح علیه السلامك آب صافی کبی اولان وعظنی تیره کوروب انی استماع ایلمکدن قاچرلردی اول خاینه وکافره مدعو اولان قومه نهاندن پیغام ایلر واول التدن کیزلو سوزلر سویلردی که بوکراهلردن دینکزی نکاه طوتك وحفظ ایدك انك کراهلردن مرادی حضرت نوح وحضرت نوحه تابع اولان مؤمنلر ایدی نته کم حق تعالی بونك قصه سندن سوره تحریمده خبرویروب بیورر (ضرب الله مثلا للذین کفروا امرأت نوح وامرأت لوط کانتا تحت عبدین من عبادنا صالحین فخانتاهما فلم یغنیا عنهما من الله شیئا وقیل ادخلا النار مع الداخلین) بوآیتك تفسیری وبونك قصه سی بوجلدك اواسطنه قریب حسن خرقانی حضرتلرینك حکایه سنده مرور ایلمشدر انده طلب اولنه (رفتن قاضی بخانهٔ زن جوحی وحلقه زدن جوحی تند بخشم بردر وکریختن قاضی درصندوق ﴿ مثنوی ﴾ مکر زن پایان ندارد رفت شب * قاضی زیرك سوی زن بهرِ دب * زن دو شمع ونقل مجلس راست کرد * کفت ما مستیم بی این آب خورد * اندر ان دم جوحی آمد در بزد * جست قاضی مهربی تا در خزد * غیر صندوقی ندید او خلوتی * رفت در صندوق ازخوف آن فتی) زنك مکری نهایت طوتمز حاصل کلام کیجه قاضی زیرك زن طرفنه یاب یاب حرکتدن اوری کتدی وآهسته آهسته اکا واروب کلمکدن اوری اول فتانه طرفنه کیجه ایله سیرایتدی دب آهسته آهسته حرکت ایتمکه دیرلر اول زن ایکی شمع ونقل ومجلس راست ایتدی وبر مجلس بزبوب ایکی دانه شمع مهیا قیلدی قاضی انی کوروب دیدی بز بو انجوردسز مست ایز یعنی بز بو نقل ومشربسز سنك وصالك شرابنك سرخوش وسرمستی ز بونلره نه حاجت وار ایدی دیدی بونلر بو مکالمه ده ایکن جوحی قپویه کلدی وقپویی اوردی قاضی بر مفر ومهرب استدی تا اکا صوقونه وکیره وکندی بی آنده مستور ومختفی ایده خانه ایچره اول قاضی بر صندوقدن غیری بر خلوت کورمدی یعنی بر صندوقدن غیری نهان اولجق بر خالی بر بولدی وکورمدی آخر خوفندن اول فتی صندوق ایچره کتدی وکندیسنی آنده نهان ومختفی ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ اندر آمد جوحی وکفت ای حریف * ای وبالم در ربیع ودر خریف * من چه دارم که فدایت نیست آن * که زمن فریاد داری هر زمان * بر لب خشکم کشادستی زبان * که مفلس خوانم که قلتبان * این دوعلت کر بود ای جان مرا * آن یکی ازتست ودیکر ازخدا) زن قپویی آچدی وجوحی خانه ایچره کلوب وعورتنه خطاب ایدوب ای حریف ای ربیع وخریف موسملرنده بنم وبالم وباعث سوء

حالم دیدی ای زن پرفتن بن نه طوتارم که اول سکافدا اولیه که بندن هرزمان اکا
و بوکا فریاد وفغان طوترسن و بیوکه و کوچکه واروب بندن شکایت ایدرسن
بنم لب خشکم اوزره زبان آچمشسندر یعنی بنم سکا دلم وآغزم یوق ایکن ودوداقلرم
رطب و یابس اولان کلامدن قوری ایکن سن بکا آغز آچمش ودل اوزاتمشسندر
کاه مفلس اوقورسن وکاهی کیدی دیرسن قلتبان دیوث معناسنه در یعنی ایکیده
برده بکا زبان دراز اولوب کاه مفلس دیرسن وکاهی بزه قلتبان دیو طعن ایلرسن
ای جان اکرفرضی بو ایکی علت بنده اولسه اول بریسی سندن و بریسی خدادندر
یعنی کیدیلك سندن ومفلسلك خدادندر دیدی (می) من چه دارم غیر آن صندوق
کان * هست مایهٔ تهمت و پایهٔ کمان * خلق پندارند زردارم درون * صله را
کیرند ازمن زین ظنون * صورت صندوق بس زیباست لیك * از عروض وسیم
وزرخالیست نیك * چون تن زراق خوب و بس وقار * اندران سله نیابی غیر مار)
بن اول صندوقدن غیری نه طوترم که اول صندوق مایهٔ تهمت و پایهٔ ظن وکماندر
اکثر خلق ظن ایدرلر که آنك ایچنده بن التون طوترم بوظنوندن اوتری بندن صله
وعطایی کیرو طوترلر اکرچه صورت صندوقی چوق زیبادر ولکن عروضدن
وسیم وزرن زیاده خالیدر نیك بونده زیاده معناسنه در بزم صندوقمز زراق اولان
کمسه نك تنی وصورتی کبی صورتا خوب وچوق باوقاردر اما اول سله ایچره مور
ومار دن غیری برنسنه بوله مزسن واول صندوق ایچره منتفع اوله جق برشی
کوره مزسن دیدی ﴿ مثنوی ﴾ من برم صندوق را فردا بکو * پس بسوزم درمیان
چارسو * تا ببیند مؤمن و کبر وجهود * که درین صندوق جز لعنت نبود * کفت زن
هی در کذر ای مرد ازین * خورد سوکند آن که نکنم جز چنین) جوحی ایتدی
ایمدی بن یارین بو صندوقی محله جانبنه ایلتورم پس چارسو اورتاسنده بن آنی
یاقرم تا کم مؤمن و کبر وجهود وسائر طائفه کوره لر که بو محل تهمت اولان صندوق
ایچره لعنتدن غیری نسنه اولمدی بلکه بو صندوق محل تهمت ومکان لعنت
اولدیغنی بیله لر اندنصکره بزه مرحمت قیله لر دیدی زن اره ایتدی ای مرد هی
بوندن کچ نیلرسن ونه یبانه سویلرسن قو بر صندوقدر برنده طورسون دیدی اول
جوحی سوکند ایچدی بویله دیو که بن بونك کیبدن غیری ایلرزم لابد ایده جکم
بودیدیکم کیبدر دیدی ﴿ مثنوی ﴾ از بکه حمال آورد او چو باد * زود آن
صندوق بر پشتش نهاد * اندران صندوق قاضی از نکال * بانك میزد کای حمال
وای حال * کردان حمال راست وچپ نظر * کزچه رو درمیرسد بانك وخبر *
هاتفست این داعیٔ من ای عجب * یاپری ام میکند پنهان طلب) اول جوحی
ارکندن بادکبی فوری واروب حمال کتوردی علی الفور اول صندوقی اول حمالك

ارقه سنه قودی اول صندوق ایچره قاضی نکال وعذاب خوفندن بانك اوردی بویله دیو که ای حال وای حال قورقوسندن ای حال ای حال دیو صندوق ایچندن اول مبتلا حاله خطاب ایتدی او ل حال چونکم بوندایی وصدایی اشتدی صاغه وصوله نظر ایتدی که نه بوزدن بانك وخبر اریشور یعنی بوصیت وصدا عجبا بکا نه یوزدن ونه جهتدن کلور دیو اطرافه باقدی وشبهه یه دوشوب ای عجب بو بنی دعی اولان هاتف میدر یاخود کیزلو بنی بر پریمی طلب ایلر یاربی عجب بونه صدادر که بکا خطاب ایلر وای حال دیو آهسته آهسته سویلر بنم بانمده خود برآدم یوقدر دیوب دردمند حال شبهه لره دوشوب متحیر اولدی (م ی) چون

پیاپی کشت این آواز بیش * کفت هاتف نیست بازآمد بخویش * عاقبت دانست کان بانك وفغان * بدز صندوق وکسی دروی نهان) چونکم بو آواز زیاده پیاپی اولدی وصندوق ایچندن بری بری اوزره علی التوالی اول صدا ظهوره کلدی اول حال کیرو کندی یه کلدی وعقلن باشنه جمع قیلوب بوهاتف دکلدر دیدی عاقبت بیلدی که اول بانك وفغان صندوقدن ایدی و برکسه آنده نهاندر واوسوز صندوق ایچره نهان اولان کسه نکدر (م ی) عاشق کودرغم معشوق رفت * کرچه کیرونست

درصندوق رفت * عمر درصندوق برداز اندهان * جز که صندوقی نبیند درجهان * آن سریکه نیست فوق آسمان * ازهوس اورادران صندوق دان * چون زصندوق بدن بیرون رود * اوز کوی سوی کوی میشود) کذلك برعاشق که او معشوق مجازی غمندن کندی وآنك درد والمنه کندو بی حبس ایتدی اکرچه او بحسب الظاهر صندوقدن بیروندر معنیده صندوقه کندی وکندیسنی اول معشوق مجازینك غم وغصه سی ایچره حبس ایتدی عمری صندوق غم ایچره اندوهلردن ایلتدی وغصه‌لردن ضایع ایتدی اول کسه جهانده برصندوقدن غیرنسنه کورمز یعنی بوجهانده صندوق ایچره قلان وغم وغصه یه کرفتار اولوب غیری نسنه کورمین کسه کبی اول دخی غم صندوقنك ایچنده قالوب جهان کوزنه کورنمز اول بر باشکه فوق آسمانده اولیه وکندیسنی بومجازی اولان محبوبلردن آزاد قیلیه هوا وهوسدن سن آنی اول معنوی اولان صندوقده بیل که اول هم معنیده برصندوق ایچره محبوس اولمشدر چونکم بدن صندوقندن اول کسه بیرون کیده اول کسه برکوردن برکور جانبنه ناقل اولور یعنی بودنیاده بوبدن صندوقی ایچره مجازی اولان شیلردن اوتری غم والمده قلان کسه چونکم بوماننده کورمظلم اولان جسد قبرندن طشره کیده برآخر قبره کیرر وانده محبوس اولور وروشنالك بولمیوب حشره دك انك دبنده قالور ❊ مثنوی ❊ این سخن پایان ندارد قاضیش * کفت ای حال وای صندوق

کش * ازمن آکه کن درون محکمه * نائبم را زودتر باابن همه * تاخردابن را بزرزن

بی خرد * همچنین بسته بخانهٔ مارد) الحاصل بو سوزنهایت طوتمز قاضی اول حاله ای حال وای صندوق کش دیدی وار درون محکمه ده بنم نائبه زودتر بودوکلی حالله بیله بندن آکاه ایله ونائبه بنم احوالمی خفیة بر برسویله تاکم بو بی خرددن التونله بنی آله بو نجلین بسته وسر پوشیده بزی او یمزه ایلته کسه حالمزه واقف اولمیه واغیار سرمزه شعور بولمیه کرم ایله بو مصلحتی صندوقی قودقدنصکره فی الحال واروب ادا ایله دیدی * مثنوی * ای خدا بکمارقومی روحند * تازصندوق بدن مانوآخرند * خلق را از بند صندوق فسون * که خرد جز انبیا ومرسلون) ای خدا بزه هم برروحند اولان قومی حواله ایله تاکم بدن صندوقندن بزی کیرو اله لر وحبسخانهٔ تندن بزی خلاص اید وب قورتره لر خلق عالمی افسون وحیله صندوقندن انبیا ومرسلون علیهم السلامدن غیری کیم آلور یعنی خلق عالمی افسون وحیله صندوقی اولان بدن بندندن وتن قیدندن انبیا ومرسلوندن غیری کمسه آلمز و بونلری بوحبسدن آزاد ایلمکه انلردن غیری کمسه قادر اولمز (می) ازهزاران یک کسی خوش منظرست * که بداند کو بصندوق اندرست * اوجهانرا دیده باشد پیش ازان * تابد ان ضد این ضدش کردد عیان * زین سبب که علم ضالهٔ مؤمنست * عارف ضالهٔ خودست و موقنست) نیجه یوز بیک کسه دن برکسه خوش منظردر که بیلور که او صندوق ایچره در یعنی بو خلق عالمك نیجه یوز بیکندن بریسی که خوش منظردر کندینك صندوق ایچره اولدیغنی انجق او بیلور واندن غیریسی کندینك صندوق ایچره محبوس اولدیغندن بیخبر اولور اول خوش منظر کندینك صندوق بدن ایچره محبوس ومقید اولدیغنی اول واسطه ایله بیلور که اوروشنا لك جهانینی و آزاده لك عالمنی اندن اول کورمش اولدی و بو بدن صندوقنه کرفتار کلمزدن مقدم اول عالمی مشاهده ومعاینه ایلمش کلدی حتی اول ضدله بو ضد اکا عیان اولور (الاشیاء تنکشف باضدادها) موجبنجه هرشی کندینك ضدیله ظهوره کلور اول عالم ارواحده اولان وسعتی وآزاده لکی وحضور وسروری اول خوش منظر اکر بو بدن صندوقنه کلمزدن مقدم کورمیدی بو بدن صندوقنی اول نه مرتبه تنك وتاریك اولدیغنی سائر عوام ناس کبی بیلمزدی و بو بدن صندوقنه محبوس اولوب کندیلرینك محبوس و مقید اولدیغنی فرق وتمیز ایلین طائفه کبی اول هم کندینك محبوس ومقید اولدیغنی فرق وتمیز قیلمزدی بلکه همان بو بدن عالمنه انیس اولوب والفت قیلوب اول عالمك طالبی وراغبی اولمزدی بو سببدن ضالهٔ مؤمن کندینك ضاله سنه عارف وموقندرتته کم حضرت نبی علیه السلام (الحکمة ضالة المؤمن فحیث وجدها فهو احق بها) بیوردی البتة هرکس یتوکنی طالب اولوب وهرقنده کندی یتوکنی بولسه آنی بیلور واکا احق اولور

مؤمن هم عالم معنانك علمی ومشاهده سنی بتورمشدر آنك طالبی اولور وآنی بتور دیکنی بیلور وهرنه پرده بولسه اکا احق اولور بوحدیث شریفك شرحی ایکنجی دفترك آخرنه قریب مرور ایلمشدر انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ آنکه هرکز روز نیکو خود ندید * اودرین ادبارکی خواهد طپید * یابطفلی دراسیری اوفتاد * یاخود از اول زمادر بنده زاد * ذوق آزادی ندیده جان او * هست صندوق صورمیدان او * دائما محبوس عقلش درصور * ازقفص اندرقفص دارد کذر * منفذش نی ازقفص سوی علی * درقفصها میرود ازجابجا) اول کمسه که هرکز ایو کونی کورمدی ونیجه زمان سعادت وراحت اوزره عیش ونوش سورمدی اوکمسه بوادبارده نجین طلبر و مضطرب اولور مقدما ایو کون کورمین کمسه بویله رادبار ونحوسته دوشمه کند وبی سعادتده صانوب مضطر اولمز وخلاص ایچون همت وحرکت قیلمز یاخود برکمسه فی المثل اوغلنجقلق حالنده اسیرلکه دوشسه یاخود آنادن اول اسیر وبنده طوغسه وبنده زاده اولسه آنك جانی آزادلك ذوقنی کورمش وحریت صفاسنی سورمشدر پس بوصورصندوقی انك میدانیدر واول صورت حبسندن خلاص اوله مز وخلاص اولمغی دخی استمز بلکه انك عقلی صورتلرصندوقنده دائما محبوس ومقید درقفصدن قفص ایچره کذرطوتر یعنی اکر برقفصدن قورتلسه برآخرقفص ایچره کذرقیلوب انده قرار ایلر ومقصود لابد برصورت قفصنه کرفتار اولمقدن خلاص اولسه براخرصورته کرفتار اولور وانك محبتندن وغمندن محبوس قالور انك علی جانبنه منفذی یوق وعالم بالایه دخول ونفوذ ایتمکه اکا برطریق یوقدر انکچون قفصلر ایچره جابجا کیدر و بوصورت صندوقلرینك برندن چیقوب برینه کیرر وعالم اعلی طالبی اولیوب بوعالم صورتده محبوس ومقید قالور ﴿ مثنوی ﴾ درنبی ان استطعتم فانفذوا * این سخن باجن وانس آمد زهو * کفت منفذ نیست از کردونتان * جز بسلطان وبوحی آسمان) قرآن عظیمده ان استطعتم فانفذوا بوسوزهویت الهیدن جن وانسه خطاب اولمغله کلدی یعنی ای جماعت ثقلین اکر سز جوانب سماوات وارضدن خروج ونفوذه قادر ایسه کز نفوذ ایلیك سز اقطار سماوات وارضدن نفوذ ایلمکه قادر دکلسز مکرکه قوت الهیه ایله دیدی و ای جن وانس سزه کردوندن منفذ یوقدر الا وحی آسمانله وسلطانله بیوردی ووحی آسمانی ایله سلطان الهیدن غیری برکمسه بوآسمان وزمینك حبسندن وخوفندن خروج ونفوذ ایلمکه قادر اوله مز بوآیت کریمه نك تفسیری جلد اولده داستان پیرچنکی سرخنده (معشر الجن سوره رحمان بخوان) بیتك شرحنده مرور ایلدی انده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ کرزصندوقی بصندوقی رود * اوسمایی نیست صندوقی بود)

فرجهٔ صندوق نونو مسکرست * در نیابد کو بصندوق اندرست * کر نشد غره بدین صندوقها * همچو قاضی جوید اطلاق ورها) اکر براهل صورت بر صندوقدن بر صندوقه کیده و بر صورتی قویوب برآخر صورته میل ومحبت ایده او کمسه سمایی وعلوی دکلدر صندوقی سفلیدر صندوق صورتك نونو فرجه سی مسکردر یعنی بر صورتدن فتح باب اولمق و برنفسدن کشاده لك کلمك انسانه مستلك و بیخودی وسرخوش ایدیجیدر حتی بیلمز وادراك قیلمز که اول صندوق ایچره در اول فرجه لره فریفته اولدیغندن وانلردن کندویه حظ وکشاده لك کلدیکندن کندینك حبسده اولدیغنی فراموش ایدوب صندوق طبیعت ایچره اولدیغنی بیلمز اکر بو صورت صندوقلرینه اول کمسه مغرور اولمیدی قاضی کبی اطلاق ورها استردی قاضی اول صندوقه مغرور اولمیوب وآنکله الفت وانسیت قیلمیوب کندینك مرتبه سنه ومنصبنه عالم اولدیغندن اوتری اول صندوقدن خلاص اولمغی ونجات بولمغی استدی پس برکمسه دخی بو صورت صندوقلرینه اکر مغرور اولمسه وآنکله الفت وانسیت قیلمسه اندن خلاص اولمغی استر ونجات بولمغه سعی ایلردی ﴿مثنوی﴾

آنکه داند این نشانش آن شناس * کونبا شد بی فغان وبی هراس * همچو قاضی باشد اودر ارتعاد * کی برآید یکدمی ازجانش شاد) اول کمسه که بونك علامت ونشانی اول فهم ایلیه که فغانسز وهراسسز اولمزلابد خوفده وفغان ولرزه ده اولور قاضی کبی ارتعاد وارتعاشده اولور وخائف اولوب لرزه واضطرابلر قیلور انك جانندن بردم شادلك چقمز کلور مادامکه اول حبسدن آزاده اولمیه انك جانی شاد اولمز واو حبس ایچنده ایکن اندن سرور وخنده ظهوره کلمز بلکه آغلمق و ایکلمك والهی بنی بو حبس وقیددن آزاد ایله دیو دعا ونیاز ایلمك ظهوره کلور

﴿ آمدن نائب قاضی میان بازار وخریداری کردن صندوق را از جوحی ﴾

﴿مثنوی﴾ نائب آمد کفت صندوقت بچند * کفت نهصد بیشتر زرمی دهند * من نمی آیم فروتر از هزار * کر خریداری کشا کیسه بیار * کفت شرمی دار ای کوته نمد * قیمت صندوق خود پیدا بود * کفت بی رؤیت شری خود فاسدست * بیع ما زیر کلیم این راست نیست * بر کشایم کرنمی ارزد مخر * تا نباشد بر تو حیفی ای پدر * کفت ای ستار بر مکشای راز * سر بسته می خرم بامن بساز) چونکم حال صندوقی قویوب فوری واردی نائبه کیز اوجه خبر و یردی نائب اول محله کلدی جوحی یه سنك صندقك نیجه یه در دیدی جوحی اکا ابتدی طقوز یوزدن زیاده رك التون و یررلر اما بن بیکدن آشغی ایتمزم بیك التون دیوب طورورم اکر سن خریدار ایسك کیسه یی آچ کتور یعنی اکر سن بو صندوقه مشتری ایسه ك کتور

كيسه يى آچ و بيك التون وير و بونى ال ديدى نائب اكا ايتدى اى كوته نمد پرشرم طوت يعنى اى فقير ومحتاج برحيا ايت صندوقك قيمتى خود پيدار ظاهردر بونك سن نه سنه بيك التون استرسن ديدى كوته نمد فقيرديمكدن كنايتدر چونكم جوحى نائبدن بوسوزى اشتدى اكا ايتدى اى افندى بى رؤيت بيع وشرى خود شر يعتده فاسددر بزم بيعمز كليم التنده بوراست دكلدر بلكه بايع مشترى اولان كمسه يه صاتديغى متاعى آچوب كوسترمك كرك آنك شرعيسى بودر بو صندوقى آچايم ايچنده اولان يادكار اكر بيك التونه دكمزايسه الله تاكم اى پدر سنك اوزر يكه برحيف اولميه وسكا غبن فاحش كلميه چونكم نائب بوسوزى اشتدى ايتدى اى ستار رازى اچه سر بسته الورم بخله دوزل بوسوز باطنا حضرت حقه وظاهرا اكادر يعنى فاعل حقيقى اولان ستار العيوب حضرتلرينه مناجات ايدوب اى ستارالعيوب سر ورازى اچمه بن بونى سر پوشيده الورم بكا معاونت قيل ديدى وظاهرا اول جوحى يه اى مبالغه ايله ستر ايديجى بومحله كلنجه يه دك بو صندوقك ايچنده اولنك حالنى ورلزنى ستر ايلدك شمدى انك رازنى اچمه بن بونى باشى باغلو الورم بخله دوزل و بكا موافقت ايله ديدى (م ى) ستر كن تا بر توستارى كنند * تا نبينى ايمنى بر كس مخند) ستر ايله تاسنك اوزر يكه ستارلك ايليه لر (ان الله ستار يحب الستر) بيورلمشدر حق تعالى ستر عيوب ايلين بنده لرنى سورمادامكه ايدلك مقامنى كورميه سن كمسه يه كولمه و بر كمسه يى عيبده كوروب انى تعييب وتعيير قيلمه زيرا حضرت نبى عليه السلام (من عير اخاه بذنب لم يمت حتى يعمله) بيورمشدر و بوحديثى معاذ رضى الله تعالى عنه حضرتلرى روايت قيلمشدر مؤمنه لازم اولان بودر كه بر كمسه يى بر ذنبه و عيبه مبتلا اولمش كورسه استغفار واستغفار ايدوب حق تعالى يه اندن استعاذه ايليه (م ى) پس درين صندوق چون تو مانده اند * خويش را اندر بلابنشانده اند * آنچه برتو خواهى آن باشد پسند * بر د كر كس آن كن از رنج وكزند) بو صندوق ايچره سنك كبى چوق كمسه لر قالمشلردر كنديلرينى بلا ايچره نصب ايتمشلردر و بر مكره دوشوب دردومحن بالحيقنه باتمشلردر پس اول نسنه يى كه سنك اوزر يكه استرسن اول سكا پسند اوله ومقبول كله غيرى كمسنه لره رنجدن وضرردن هرنه ايسه انى ايله زيرا كمسه كندى نفسى ايچون سوديكنى ومراد ايلديكنى برآخر برادرى ايچون استمسه اول كمسه مؤمن اولمز (كما قال عليه الصلوة والسلام لايؤمن احدكم حتى يحب لاخيه مايحب لنفسه) رواه انس رضى الله تعالى عنه اتفاقا على الرواية عنه ﴿ مثنوى ﴾ زآنكه برمرصاد حق واندر كمين * مى دهد پاداش پيش ازيوم دين) زيرا كه حق تعالى مرصاد اوزره وكمينده در يوم ديندن اول پاداش ويرر نته كم سوره فجرده (ان ربك لبالمرصاد)

بیوردی بو آیتك تفسیری جلد خامسك اواخرنه قریب عزم کردن شاه سرخنده
مرور ایلدی انده طلب اوانه یعنی حق تعالی فی المثل کیندہ اولان کمسه کبی قوللرنی
کوزدیجیدر یوم جزادن اول هم استرسه عملك جزاسنی ویرر وایتدیکك فعلك سکا
محصولنی ایر کورر ﴿مثنوی﴾ آن عظیم العرش وعرش او محیط * تخت دادش بر همه
جانبها بسیط * کوشهٔ عرشش بتو پیوسته است * هین مجنبان جز بدین وداد دست)
اول عظیم العرش که انك عرشی محیطدر انك دادی تختی دوکلی جانلر اوزره
بسیطدر تخت کسرتایله داده مضاف اوقنور انك عرشنك کوشه سی سکا اولشمشدر
آکاه اول دین ودادن غیریله الکی تحریك ایتمه عرش سریره دیرلر اسان شرعده
فلك اطلسه دیرلر وعند المشایخ هرشیئك اعلاسی طرفنه عرش تعبیر ایدرلر هرشیئك
اعلاسی طرفی انك ملکوتیدر ولهذا (قلب المؤمن عرش الله) دینمشدر وتوضیح
معنی بویله دیمك اولور که اول عظیم العرش اولان پادشاه لم یزل که انك
عرشی جمیع اشیایی محیط اولمشدر انك داد وعدالتی تختی دوکلی جانلر اوزره
دوشمش وجمیع ارواحه شامل اولمشدر اول پادشاهك عرشنك برکوشه سی
هم سکا اولشمشدر که سنك عقل وروحك انك عرشی کبی اولمش وحق تعالی اکا استوا
واستیلا قیلمشدر زنهار عدالت ودیندن غیریله الکی تحریك ایتمه زیرا (کما تدین تدان)
موجبنجه هرنه ایشلرسك اکا کوره جزا اولنورسن (م ی) تو مراقب باش بر احوال
خویش * نوش بین درداد و بعد از ظلم نیش) ای جوحی سن کندی احوالك اوزره
مراقب اول دادده نوش وظلمدنصکره نیش کور یعنی نائب جوحی یه خطاب ایدوب
دیدی ای جوحی سن هم امین اولمه بلکه کندی احوالك اوزره مراقب اول عدلدنصکره
نوش وظلمدنصکره نیش کور اکر سن شمدی کشف استار ایدوب ظلم ایلرسك سنی دخی
رسوای ایدرلر اکر ستر ایدوب عدالت ایلر ایسك سنك دخی عیبکی ستر ایدرلر دیدی
(م ی) کفت آری اینجه کردم استمست * لیك هم می دان که بادی اظلمست *
کفت نائب یك بیك ما بادئیم * با سواد وجه اندر شادئیم * همچو زنکی کو بود شادان
خوش * او نبیند غیر آن بیند رخوش) جوحی نائبه ایتدی بلی بو نسنه یی که ایتدم
ظاهر استمدر لکن بونی هم بیل که بادی اظلمدر بو فعله خود ابتدا بو صندوق ایچره اولان
بادی وباعث اولمشدر وبنم یولداشمه تعرض قیلمشدر اول اظلم اولور نائب اکا ایتدی
اکر نظر اولنسه بز بر بادی یز یعنی اعتبار له اکر اول برکاره بادی اولدی ایسه برکاره
دخی سن بادیسن پس بز بر بر بادی اولمقدن خالی دکلز لکن سواد وجهله شادیلکده یز
کندی یوزیمز قاره سن کورمیوب کندیمزی سپید ظن ایلیوب شاد اولورز وغیرك
سیاه رو اولدیغن کوروب! کاطعن ودق قیلورز شول برزنکی عرب کبی که اول شادان
وخوش اولور او کندینك سواد وجهنی کورمز انك یوزنی غیریسی کورر پس بوناس

اكثر بو يله در كندى قباحت وعيبنى كورميوب غيرك عيبنى كورر وغير بلر دخى آنك عيبنى كورر ﴿ مثنوى ﴾ ماجرا بسيار شد در من يزيد * دادصد دينار وان ازوى خريد) حاصل كلام بيع من يزيدده ماجرا چوق اولدى واول صندوقى اول جوحينك الندن نائب النجه يه دك ايكيسنك مابينده چوق قيل وقال ظهوره كلدى آخر الامر اكابوز التون وبردى واول صندوقى اندن الدى ﴿ مثنوى ﴾ هردمى صندوقى اى بدپسند * هاتفان وغيبيانت مى خرند) اى بدپسند هر بردم صندوقيسن هاتفلر وغيبيلرسنى الورلر يعنى اى بدلكى بكنيجى وقبول ايديجى كمسه اكر نظر ايلسك هر بردمده سن هم بر بلا وغم صندوقنه منسوب ومبتلاسن سنى اول بلا صندوقندن عالم غيبه منسوب اولنلر وهاتفلر صاتون آلورلر وآزاد قيلورلر

﴿ در تفسير اين خبر كه مصطفى عليه الصلوة والسلام فرمود من كنت ﴾
﴿ مولاه فعلى مولاه تا منافقان طعنه زدند كه پس نبودش كه ما ﴾
﴿ مطيعى وچاكرى نموديم اورا چاكرى خلم الودمان هم مى فرمايد ﴾

بو سرخ شريف بو خبر لطيفك تفسيرنده دركه مصطفى صلى الله تعالى عليه وسلم بيوردى (من كنت مولاه فعلى مولاه) رواه احمد وابن ماجه عن البراء والترمذى والنسأى عن زيد بن ارقم معناى شريفى شول كمسه نك كه بن مولاسى وسيدى اولدم پس على آنك مولاسى وسيديدر بكا نيجه رعايت ومتابعت ايلرسه اكا دخى اويله رعايت ومتابعت ايلسون حتى منافقلر بو حديثى اشتدكدنصكره طعنه اوردبلر بو يله ديوكه اكا كافى اولمديمى كه بز اكا مطيعلك وچاكرلك كوستردك وآنى كنديمزه متبوع وسيد قيلدق بزه شمدى هم خلم آلود اولان بر كمسه نك چاكرلكن بيورر و بكا نيجه رعايت ايلرسكز اكا دخى اويله رعايت وخدمت ايليك دير خلم آلود سومكله قارشمش ديمكدر وسومكلو ديمك آنى تحقير ايلمكدن كنايت اولور پس منافقلر حضرت على كرم الله وجهه ورضى الله عنه حضرتلرينه بو كونه تحقير ايلديلر و پيغمبر عليه السلام حضرتلرينه هم على دخى اول كمسه نك مولاسيدر ديديكيچون طعنه قيلديلر (م ى)

زين سبب پيغمبر با اجتهاد * نام خود راوان على مولا نهاد * كفت هر كورا منم مولا ودوست * ابن عم من على مولاى اوست) بو سببدن اجتهادله موصوف اولان پيغمبر عليه السلام حضرتلر كنديـنك نامنى واول علينك نامنى مولا قودى وكنديلره وعلى كرم الله وجهه حضرتلرينه مولا ديدى اول نبى مكرم صلى الله عليه وسلم حضرتلرى ديدى هر شول كمسه يه كه بن مولا ودوست اولم بنم عمم اوغلى على هم انك مولاسيدر ودوستيدر (كما قال من كنت وليه فعلى وليه) رواه احمد والنسأى والحاكم عن بريدة (م ى) كيست مولا آنكه آزادت كند * بند رقيت زپايت بر كند)

﴾ مولا ﴿

مولا کیمدر اولدرکه سنی آزاد ایلیه رقیت بندنی وعبودیت پیوندنی سنک ایاغکدن قوپره
وسنی شاد ایلیه عرب شول کسنه‌یه مولا دیرلر که اول کسنه‌نک وافر بنده‌لری اوله واول بنده‌لرنی
آزاد قیله اول بنده کندی افندیسنه اسان عربی اوزره خطاب ایلسه سیدی ومولای دیر
چونکم بویله در نبی مکرم وعلی کرم الله وجهه حضرتلری هم بلکه بزی آزاد ایلین
هر ولی هم بزم مولامز اولورز یا حضرت نبی علیه السلام بزی رقیت بندندن آزاد ایدیجی
واسیر نفس وهوی اولمقدن قورتریجیدر پس اول حضرته وارث اولان هر قنغی ولی که
بزی ربقهٔ رقیتدن آزاد ایلیه واسیر نفس وهوی اولمقدن قورتروب شاد ایلیه اول هم
بزم مولامزدر ﴿ مثنوی ﴾ چون بآزادی نبوت هادیست * مؤمنان را زانبیا
آزادیست * ای گروه مؤمنان شادی کنید * همچو سرو وسوسن آزادی کنید)
چونکم آزادلک نبوت هادیدر مؤمنلره انبیای عظام علیهم السلامدن آزادلک واردر
هر نبی کندویه تابع اولان مؤمنی آزاد ایدیجیدر پس ای مؤمنلر گروهی سز شادیلک
ایلیک که تابع اولدیغکز پیغمبر سزی قیود سلاسلدن آزاد ایدیجیدر سرو وسوسن گبی
آزادلک ایلیکز ﴿ مثنوی ﴾ لیک می گویید هردم شکر آب * بی زبان
چون گلستان خوش خضاب * بی زبان گویند سرو وسبزه زار * شکر آب
وشکر عدل نو بهار) لکن هردم آبک شکرنی سویلیکز بی زبان گلستان خوش
خضاب گبی یعنی حضرت نبی علیه السلام واکا وارث اولان هر ولی آب حیات
معنویدرکه مؤمنلره نشو ونما ویریجی وحیات طیبه ایرکوریجیدر پس خوش
بو یالو اولان گلستان وسنبل وضیمران ولاله وریحان آب روانک بی زبان نیجه
شکرنی ایلرلر ایسه مؤمنلره لازم اولانه هم اول آب حیات معنوی اولان نبی
علیه السلامک واکا وارث اولان ولینک شکر وثناسنی ایلمک لازمدر گورکه سرو وسبزه
زار آبک شکرنی ونو بهارک عدالت شکرنی بی زبان سویلرلر واسان حاله آبک
لطافتنه وکندیلره ویردیگی طراوته شهادت ایلرلر ﴿ مثنوی ﴾ حله‌ها پوشیده
ودامن کشان * مست ورقاص وخوش وعنبرفشان * جزو جزو آبستن ازشاه
بهار * جسمشان چون درج پر درثمار) بونلر حله‌لر گیمشلر ودامن چکه‌رک مست
ورقاص وخوش عنبر صاچیجیلردر جزو وجزو شاه بهاردن یوکلو انلرک جسمی ثمار
دردن پر اولمش درج گبیدر یعنی بو زمین اوزره اولان نبات واشجار آبک لطفندن
ونو بهارک عدالندن هر بری برک وسبزدن حله‌لر گیمش ودامن چکیجی اولمش
ومست وسرخوش اولوب وباد هواله رقصلر قیلوب جوانبه گوزل رایحه‌لر
وعنبرلر صاچیجی اولمش هر بر شاخک جزو بنک جزوی شاه بهاردن یوکلو اولمش
انلرک هر برینک وجودلری درثمار ایله طولمش برحقه گبی اولمشدر (می) مریمان
آبست بی شوی ازمسیح * خامشان بی لاف وگفتار فصیح * ماه ما بی نطق خوش

درتافتست * هرزبان نطق از فرمایافتست) اول اشجار فی المثل مسیحه حامله اولمش بی شوی مریملردر خاموشلردر لافسز و کفتار فصیحسز یعنی اول شجرلرك هر بریسی مسیحه یوکلو اولان ارسز مریم کبیدرکه آنك مؤثری نیجه معنوی ایسه بونلرك دخی مؤثری اویله معنویدر وحضرت مریم نیجه لافسز وکفتار فصیحسز خاموش اولوب کندی ثمرهٔ فوادی حقیقت حالی نه کونه بیان ایلدیسه بو اشجارك هر بری دخی لافسز وکفتارسز خاموشلردر ولکن بونلرك هم هر برینك ثمره سی کندیلرك حالندن لسان حالله ناظر اولنلره خبر ویریجی وسرسویلیجیدر بویله دیوکه بزم ماهمز نطقسز خوش طوغمشدر و بزم اوزریمزه پرتو صالمشدر هرزبان نطق بزم فر ورونقمزدن بولمشدر یعنی هر برشجر لسان حالله دیرلرکه ماه وآفتاب نطقسز بزم اوزریمزه طلوع قیلمش وضیا کستر اولمشدر هرزبان کبی اولان برك وثمر لسان حالله ناطق اولمغی بزم فر ورونقمزدن بولمشدر دیر بوده جائزدرکه هرزباندن مراد بهارزماننده نطق ایلین هرطیورك زبانی اوله و بووجه اوزره معنی زمستان وخریف ایامنده بی نطق اولان هرطیورك زبانی نطق وصدایی بزم فر ورونقمزدن بولمشدر دیمك اولور ﴿ مثنوی ﴾ نطق عیسی ازفر مریم بود * نطق آدم پرتو آن دم بود) عیسانك نطقی مریمك فرندن اولور وآدمك نطقی اول دمك پرتوندن اولور یعنی عیسی علیه السلام حضرتلرینك (انی عبدالله آتانی الکتاب) دیو تکلم قیلمسی حضرت مریمك فر ورونقندن اولدی و بودخی آدم علیه السلام حضرتلرینك اسماء الهیه ومسمیات اشیادن خبر ویرمسی اول نفخهٔ الهی ونفس رحمانیه نك پرتوندن ظهوره کلدی ﴿ مثنوی ﴾ تازیادت کردد ازشکری ای ثقات * پس نبات دیکرست اندرنبات) تازیاده اولور شکردن ای ثقات پس نبات ایچره نبات دیکر واردر یعنی بهار موسمنده اشجار لسان حالله اهل انظاره بوکفتاری تالی اولوز وتکرار قیلورکه ای بزه ناظر اولان ثقات سز دخی بزم کبی افشاء نعم الهی وتحدیث الطاف ربانی ایتمکله شکر ایلیك تاکم فر ورونقکز شکردن زیاده اوله پس زمین وجود کزده نبات حسنه لر ایچره نبات اولور واطیف وخوش سبزه لر بتوب ظهوره کلور (ومن شکر النعم افشاؤها) حدیثنك موجبنجه هر شجرك کندی وجودنده اولان خاصیتی ونعمتی ولطافتی اظهار وافشا ایلمسی لسان حالله ثقاته سویلملری اولورکه ای ثقات وای مؤمنین ومؤمنات سزه دخی لازمدرکه (واما بنعمة ربك فحدث) آیت کریمه سنك موجبی اوزره ربکزك نعمتلرنی هم لسان قالله وهم لسان حالله تحدیث ایدوب ناسه کوسترهسز نته کم حضرت نبی علیه الصلاة والسلام بیوردیلر (ان الله یحب ان یری اثر نعمته علی عبده فی ما کله ومشربه) رواه ابن ابی الدنیا عن علی ﴿ مثنوی ﴾ عکس آن اینجاست ذل من قنع * اندرین

طورست عز من طمع) آنك عكسی بوراده ذل من قنعدر بوطورايجره در عز من طمع
يعنی اول شكر نعم الهی قيلنك وشاكر اولنك عكسی بومرتبه ده ذل من قنع
مفهوميدركه هركيم شكرك زياده لكنه طامع اولمه وميل قيلمه بلكه برمقدارشكره
قانع اولسه ذليل وحقيراولوراما بوطورده عز من طمع مفهومی مقبول ومستحبدر زيرا
هركيم شكرخدانك زياده لكنه طامع اولسه وكتدكچه شكری زياده قيلسه (لئن شكرتم
لازيدنكم) آيت كريمه سنك حسبنجه حق تعالی آنك نعمتنی ورونقنی زياده ايلر پس
اول كمسه شكره حريص وطامع اولديغندن عزيز وشريف اولور ﴿ مثنوی ﴾
درچوال نفس خود چندين مرو * ازخر بداران خود غافل مشو) كندی نفسك
چوالنه اول قدر كتمه كندی خريدارلركدن غافل اولمه يعنی سنك نفسك فی المثل
قاضينك حبس اولديغی صندوق كبی باخود برچوال كبيدر ايمدی كندی نفسك
چوالنه اول قدر كتمه وروحكی وعقلكی صندوق بدن ايچره قتی چوق حبس ايتمه
كنديكی اول بدن صندوقندن وغم وغصه چوالندن صاتون آلوب آزاد قيلان
ولیلردن ونبیلردن غافل اولمه بلكه انلرك شكرنه وثناسنه مشغول اول

﴿ بازآمدن زن جوحی بمحكمهٔ قاضی سال دوم ﴾
﴿ براميد وظيفهٔ پارسال وشناختن قاضی اورا ﴾

﴿ مثنوی ﴾ بعد سالی بازجوحی ازمحن * رو بزن كرد و بگفت ای چست زن *
آن وظيفهٔ پاررا تجديد كن * پيش قاضی ازگلهٔ من كوسخن) بريلدنصكره كيرو
جوحی محنتلردن اوتری يوزنی عورته دوندی وديدی ای مكرده وفتنه لرده چست
وچابك اولان زن اول پاردكی وظيفه يی تجديد ايله قاضی اوكنده بنم شكايتمدن سوز
سويله وبندن اكاواروب شكايت ايله ﴿ مثنوی ﴾ زن برقاضی برآمد بازنان *
مرزنی را كرد آن زن ترجمان * تا نشناسد ز گفتن قاضيش * يادنايد ازبلای
ماضيش * هست فتنه غمزهٔ غماززن * ليكن آن صدتو شود زآواززن * چون نمی
توانست آوازی فراشت * غمزهٔ تنهای زن سودی نداشت) زن جوحی نيچه
زنلرله بيله قاضينك قتنه كلدی برغيری خاتونی اول زن كنديسنه ترجمان ايتدی تا كم
قاضی آنی سوزندن اكليه وكلامندن بيليه آنك ماضی اولان بلاسی يادنه كلميه
واول كذشته اولان محنتی تذكر قيليه زنك غمزهٔ غمازه سی فتنه دركه كرشمه وغمزه
ايله نيچه كمسه لری مفتون ايلر ولكن اول فتنه زنك آوازندن يوزقات اولور آواز
اولمسه وتكلم قيلمسه مجرد كرشمه وغمزه چوق كاركر اولمز چونكم اول وهمدن
اوتری اول زن برآواز بوجلتمكه وتكلم ايتمكه قادراولمدی زنك تنها غمزه سی برسود
طوتمدی وتأثير ايتمدی (م ی) گفت قاضی روتوخصمت را بيار * تادهم كار ترا

باواقرار * جوحی آمد قاضیش نشناخت زود * کو بوقت القیه در صندوق بود *
زوشنیده بود آواز از برون * درشری و بیع ودرنقص وفزون) قاضی اول زنه ایتدی
یوری وار خصمکی بورایه کتور تاکم آنکله سنک کارکه قرار و یرم و سنکله آنک
کارنی بوراده برخوش کورم دیدی پس زن واروب جوحی بی کتوردی جوحی
قاضینک اوکنه کلدی قاضی انی فوری بیله مدی وتیزجه آنک کیم ایدیکنی فهم
قیله مدی زیرا اول قاضی اوجوحی یه برکره ملاقات اولوقتده صندوق ایچره
ایدی اما اول جوحیدن آوازی طشره دن ایشتمش ایدی شراده و بیعده ونقصده
وفزونده یعنی اکرچه اول قاضی اول جوحی بی کورمش ایدی ولکن بیع وشراده
وزیاده ونقصانده اولان آوازنی طشره دن صندوق ایچنده ایشتمش وانک آوازی
نه کونه ایدیکنی فهم وضبط ایتمش ایدی (م ی) کفت نفقهٔ زن چراندهی تمام *
کفت ازجان شرع راهستم غلام * لیکن ارمیرم ندارم من کفن * مفلس این لعبم
وشش پنج زن * زین سخن قاضی مکر بشناختش * یاد آورد آن دغل وان باختش *
کفت آن شش پنج بامن باختی * پاراندرشش درم انداختی * نوبت من رفت
امسال آن قمار * یاد کر کس باز دست از من بدار) قاضی جوحی یه خطاب ایدوب دیدی
عورتکک نفقه سنی نیچون تمام و یرمزسن جوحی ایتدی بن شرع شریفه جان
و دلدن غلامم ولکن اکر بن اولسم کفن طوتمزم وکفن آلمغه قادر دکلم انکیچونکه
بو لعبک مفلسی ام وشش پنج اوروجیم المدکی بواو بونده اوینارم وخرج
ایدیجیم دیدی بوسوزدن قاضی مکر انی اکلدی وآوازندن وکنایه سندن انک
کیم ایدیکنی بیلدی اول دغلی واول اویناد یغی اویونی خاطرینه کتوردی وتذکر
قیلدی پس اکا دیدی ای حیله باز ودغلساز اول پنج وشش که بنمله اوینادک بلدر
بی ششدره آتدک ششدرنرد دیدکاری اویونده مرس اولمقدر نته کم طاولی اوینایانلر
قتنده شش خانه براولسه اکا بودیارلرده خانه پردر دیرلر ومات اولمقدن کنایت
ایدرلر وبعض دیارلرده ششدر تعبیر ایدرلر که شش تمام اولدقده کره لاعب اولان
کمسه مرس اولور پس قاضی اکا برسبیل کنایه دیدی ای حیله باز وای لعبت ساز کچن سنه
اوششی بنمله اویناد ک وبنی مات اولمغه آتدک وتمام مرس ایتدک امدی بوسنه بنم نوبتم
کتدی اول قماری غیری کمسه ایله اوینه الکی بندن کیروطوت و بوری احواله واقف
وعارف اولندن فراغت واجتناب ایت دیدی (مثنوی) ازشش وازپنج عارف
کشت فرد * محترز کشتست زین شش پنج نرد * رست اواز پنج حس وشش جهت *
ازورای آن همه کرد آکهت) عارف حقیقت حال اولان شش و پنج قیدندن
فرد اولدی بونردک شش و پنجیندن محترز اولمشدر یعنی عارف جوحی کبی اولان
شیطانک ومکاره اولان زن دنیانک اوینادیغی نردک شش وپنجندن احتراز ایدیجی

اولمشدر بلکه بوشش جهاتك و بش حواسك مكرندن وهم تزویرندن فرد اولوب نجات بولمشدر اول عارف پنج حسك قیدندن وشش جهاتك مكرندن قورتلدی اول دوكلینك وراسندن سنی آگاه ایتدی و بوحواس خمسه‌نك وشش جهاتك وراسنده اولان عالمه واصل اولوب اندن سكا خبر و یردی وعلم واسرار ایركوردی ﴿ مثنوی ﴾ شد اشاراتش اشارات ازل * جاوز الاوهام طرا واعتزل) اول عارفك اشاراتی اشارات ازل اولدی اول عارف اوهامی جمیعا كچدی ومعتزل اولدی طرا جمیعا معناسنه در یعنی عارفك جمیع اشارتلری اشارات ازلیه وحقیقیه در اول عارف بالكلیه اوهام وخیالات طبقه سندن ایلروكچمش واول طبقه یی ترك ایتمشدر ﴿ مثنوی ﴾ زین چه شش گوشه گرنبود برون * چون برآرد یوسفی را ازدرون) بوشش گوشه اولان چاه عالمدن عارف اگر برون اولمسه بر یوسفی درون چاهدن نیجه یوقرو كتورر یعنی بوعالم طبیعت مثلا شش گوشه لو برقویی كبیدر وعارف بوچاه طبیعتدن خلاص اولمش و بونك وراسنده اولان ارض حقیقتده اقامت قیلمش برعزیزدر اگر بوشش جهات اولان عالم طبیعتدن عارف خارج اولمیدی ونجات بولمیدی یوسف كبی برجانی چاه طبیعتك ایچندن نیجه یوقرو كتورر ونه وجهله عالم بالایه ومرتبهٔ اعلایه یتورر ایدی كندیسی مرتبهٔ اعلاده اولمسه قعر چاهدن بركسه‌یی چیقروب مرتبهٔ اعلایه واصل ایتمكه قادر اولمزدی ﴿ مثنوی ﴾ واردی بالای چرخ بی‌ستن * جسم اوچون داودرچه چاره كن * یوسفان چنگال درداوش زده * رسته ازچاه وشه مصری شده) بی‌ستون اولان چرخك بالاسی اوزره عارف بروارد درآنك جسمی قویی ایچره دلوكبی چاره كن دریوسفلر انك دلو نه چنكال اورمش چاهدن قورتلمش وشاه مصری اولمشدر بوبیتلر سورهٔ یوسفده اولان (وجاءت سیارة فارسلوا واردهم فادلی دلوه) آیت كریمه سنه اشارت اولور بوآیت كریمه‌نك تفسیری دردنجی دفترده دلداری كردن سلیمان علیه السلام سرخنده مرور ایلدی انده طلب اولنه وتوضیح معنی بویله دیمك اولور كه عارف بالله اولان ولی بی‌ستون اولان چرخك فوقنده بروارددركه انك جسم شریفی واردك دلوی كبی بوچاه طبیعت ایچره فلان جان یوسفلرینه چاره ایدیجیلر در بوچاه طبیعتده فلان جان یوسفلری اول عزیزك دلوكبی اولان جسم شریفنه پنچه اورمشلر وتمسك قیلمشلر وانك واسطه سیله چاه تندن وحبس بدندن چیقوب قورتلمشلر ومصر حقیقتده منسوب برملك معنوی وشاه اخروی اولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ دلوهای دیگر ازچه آب جو * دلواوفارغ زآب اصحاب جو * دلوها غواص آب از بهر قوت * دلواوقوت وحیات جان حوت * دلوها وابستهٔ چرخ بلند * دلو اودر اصبعین زورمند) بوعالم چاهی ایچره غیری دلولر یعنی سائر اجساد بوچاه عالمدن آب استیجی وكندی حظنی

وغداسنی طلب ایلیجیلردر اما اول عارفك دلو وجودی ایدن فارغ اصحاب جودر یعنی کندی نفسنك حفظندن فارغ اولوب اصحاب طلب ایدیجیدر سائر دلولر بو عالمده اولان آب حظ ومعیشته قوت وغدادن اوتری غواص دررلر ولکن اول عزیزك دلو وجودی حوتك قوتی وحیاتیدر یعنی آب حیات ایچره غواص اولان ماهینك وجودنه اول عارفك دلو وجودی حیات وغدا اولمشدر سائر اجساد دلولری بو چرخ بلنده باغلودر و بو چرخك تأثیراتنه مظهر اولوب آنك نحوستنه وسعادتنه مبتلا اولمش وکندینك کرفتالکنی چرخ برینك مقتضیات واحکامندن بیلمشدر اما اول عارفك دلو وجودی زورمند اولان اصابع رحمانیه دن بین الاصبعین واقع اولمشدر کیف مایشا آنك مقلبی و مصرفی اصابع الهیه در هر نه کم آنك جسمنده وقلبنده ظهوره کلسه انی اللهدن بیلور چرخ بلنده اسناد قیلمز واللهدن غیری برمقلب ومصرف حاکم بیلمز ﴿ مثنوی ﴾ دلوچه وحبل چه و چرخ چه * این مثال پس رکیکست ای اچی * از کجا آرم مثال بی شکست * کفوان نی ایدونی آمدست) دلو نه وحبل نه وچاه نه ای پاشا بوزیاده رکیك برمثالدرکه عارفك وجودی دلوه بکزمك وآنك روحی وارده بکزمك قتی چوق درست مثال دکلدر امابی شکست اولان برمثالی قندن کتورم بهرحال آنك حقنده هرنه کونه برمثال کتورسم رکیك وشکسته اولمقدن خالی دکلدر زیرا عارف کاملك کفوی ومثلی نه کلمش ونه کلجکدر ﴿ مثنوی ﴾ صدهزاران مرد پنهان دریکی * صدکمان وتیردرج ناوکی) نیجه یوز بیك مرد برکسه ده پنهان نیجه یوز کمان وتیر برناوکده درج ناوك شول قین آغاجنه دیرلرکه اندن اوق دوزرلر کاهی اوق معناسنه دخی استعمال ایدرلر یعنی عارف واصل وانسان کاملك وجودی برکون جامعدرکه صدهزاران مرد انده پنهان وجمله عالم انك وجودنده مخفی ونهاندر * بیت * لیس علی الله بمستنکر * ان یجمع العالم فی واحد * عارف واصلك وجودی شول برناوکه بکزرکه انده نیجه یوز تیر وکمان مندرج اوله (می) مارمیت اذرمیت فتنهٔ * صدهزار اقلیم اندرخانهٔ) مارمیت اذرمیت مفهومی رفتنه درنیجه یوز بیك اقلیم برخانه ده در بعض نسخه ده مصرع ثانی * صدهزاران خرمن اندر حفنهٔ) واقع اولمشدر بوتقدیراوزره معنی نیجه یوز بیك خرمن براوج شیده درددیك اولوریعنی حق تعالینك رسول اکرم صلی الله علیه وسلم حقنده مارمیت اذرمیت بیورمسی محجوبلره رفتنه وامتحاندر والااول حضرت فی الحقیقه صورتا برخانه معنیده نیجه یوز بیك اقلیم انده مندرجدر واکاوارث کامل اولان عارف واصل دخی بویله در صورتا براوج شی معنیده نیجه یوز بیك خرمن انده کیزلودر مارمیت اذرمیت آیت کریمه سی سوره انفالده در تفسیری وتحقیقی چوق موضعده مرور ایلمشدر جلده دن جلد اولده وزیر

﴿ حکایهٔ ﴾

حکایه سنده مذکور اولمشدر (م ى) آفتابی در یکی ذره نهان * نا کهان آن ذره بکشاید دهان * ذره ذره کردد افلاك وزمین * پیش آن خورشید چون جست از کمین) بر آفتاب بر ذره ده نهان نا کهان اول ذره آغز آچه مراد انسان کاملك صورتنی و حقیقتنی تمثیلدر و آفتابدن مقصود حقیقت انسانیه در که بر آفتاب عالمتابه بکزر و انسانك صورتی اکا نسبتله بر ذره کبیدر بلکه جمیع اجساد و اجسام اکا نسبتله ذره لر کبیدر پس توضیح معنی انسان کاملك صورتی فی المثل بر ذره کبیدر آنك بر ذره کبی اولان وجودنده بر آفتاب معنوی نهاندر ناکهان اول ذره کبی اولان وجود کامل دهان آچسه آنك درونده اولان آفتاب معنوی انوارنی عالمه صاچسه بو افلاك وزمین انك شعشعهٔ انوارنه نسبتله ذره ذره اولیدی اول خورشید معنوینك اوکنده چونکم کمیندن صچرادی یعنی اول خورشید حقیقی شول وقتده که کمیندن صچرایه وآشکارا اوله بو افلاك وزمینك اکا کوره وسعتی و صلابتی قالمیه بلکه آنك انوارنه نسبتله بونلر ذره لر کبی حقیر وصغیر اوله دیمکدر اولور ﴿ مثنوی ﴾ اینچنین جانی چه در خورد تنست * هین بشو ای تن ازین جان هر دو دست * ای تن کشته وثاق جان بسست * چند تاند بحر درمشکی نشست) بو بجاسین بر جان اعظم وروح اکرم تنه لایقدر ای تن آکاه اول هر ایکی الکی بو جاندن یو که فی الحقیقه بو روح اعظم بو کون ومکانه صغمز وجسم وتنه ز بون ومقید اولمز ای جانه وثاق اولمش تن بس وکافیدر نیجه بر بحر بر مشکده اوتورمغه قادر اولور که روح اعظمك تنده اوتورمسی بر بحر عظیمك بر مشك صغیرده اوتورمسی کبی اولور چونکم بویله در بر کون اول معنی بو مشك صورتی ترك قیلور ﴿ مثنوی ﴾ ای هزاران جبرئیل اندر بشر * ای مسیحان نهان در جوف خر * ای هزاران کعبه پنهان در کنیس * ای غلط انداز عفریت وبلیس) ای مرد کامل سن بشر صورتنده هزار جبرائیل سن ای خر جوفنده مسیحان نهانسن ای کنیس ایچره پنهان هزاران کعبه سن ای غلط انداز عفریت و بلیس اولان مرد کامل ﴿ مثنوی ﴾ سجده کاه لامکانی در مکان * مر بلیسانرا زتو ویران دکان) مکانده سجده کاه لامکانسن تحقیقا سندن ابلیسلرك دکانی ویراندر ای حرف ندادر بونده منادی عارف کاملدر پس اول عارف کامله ندا ایدوب بیوررلر ای بشر صورتنده هزاران جبرائیل منزله سنده اولان وای خرلر جاعتنده کیزلو مسیحلر مرتبه سنده اولان مرد کامل وای کلیسا ایچره پنهان هزاران کعبه مثابه سنده اولان وای عفریت سیرت وابلیس طبیعت اولان اهل صورتی وهم وغلطه براغان وشك وشبهه ورطه لرینه القا قیلان عارف وواصل سن بو عالم کون ومکانده لامکانه منسوب سجده کاهسن تحقیقا ابلیسلرك

وابلیس سیرت اولان تیره ت ابلیسلرك دكانی سندن و بران اولمشدر انلرینك صورت بشریه یی كوروب (ماهذا الا بشر مثلنا) دیمشدر وابلیس كبی كندو بی سندن اعلا صانوب سركش اولمش وسكا اطاعت وانقیاد ایلمكدن اعراض قیلمشدر ﴿ مثنوی ﴾ كه چرا من خدمت این طین كنم * صورتی را من لقب چون دین كنم * نیست صورت چشم رانیكو بمال * تا ببینی شعشعهٔ نورجلال) بو یله دیو كه بن نیچون بو طینك خدمتن ایلرم بر صورته بن نیچون دین لقب ایلرم ای ابلیس سیرت مرد كامل صورت دكلدر كوزكی ایو اوتاكم انده نور جلالك شعشعه سن كوره سن یعنی ای عارف واصل ومرد كامل ابلیس زاده لرك دكانی سندن و بران اولیجی وانلرسكا مطیع ومنقاد اولمقدن ومیل وتوجه قیلمقدن اعراض واستكبار قیلیجیدر بو یله دیو كه بن بو طین مشابه سنده اولان بشره نیچون خدمت ایلرم بو یله بر صورته بن نیچون دین دیو لقب و یریم و بوكا خدمت وطاعت قیلغه بن دین دیو نیچون سو یلرم دیر پس بو كونه ابلیس سیرته خطاب ایدوب بیوررلر ای ابلیس صورت ودیو طبیعت اول عارف واصل ومرد كامل همان محضا صورت دكلدر كوزیكی برخوش آچ وا كادیدهٔ حقیقت بینله نظر ایله تاكم انك مرأت وجودنده نورجلالك سطوت شعشعه سن كوره سن وانی مظهر ذات وصفات الهی مشاهده قیله سن وحضرت حق انده جدا وغیری كورمیه سن كه مرد كاملدن حضرت حق غیری كورن وجدا ایلین ابلیس ودخی ابلیس سیرت اولان پرتلبیسدر بوخسه حقیقت كوریجی انسان حضرت حق مظهر الهی اولان مرد كاملدن غیری كورمز وجدا ایلمز

﴿ بازآمدن بشرح قصهٔ شاهزاده وملازمت اودر حضرت پادشاه ﴾

﴿ مثنوی ﴾ شاه زاده پیش شه حیران این * هفت كردون دیده در یك مشت طین * هیچ ممكن نی ببحثی لب كشود * لیك جان باجان دمی خامش نبود * آمده درخاطرش كین بس خفیست * این همه معنیست پس صورت زچیست) چونكم شهرزاده شاه چینك حضورنه واصل اولدی اول شاهك اوكنده بو معنانك حیرانی وسكرانی اولمش كه براوج طینده یدی كردونی كورمش بك مشت طیندن مراد اول شاه چینك جسدی اولور وشاه چیندن مراد شاه علم دین اولور كه (اطلبوا العلم ولو بالصین) حدیث شریفی بونكته یی وسری افاده قیلور علم دینك و چین بقینك شاهی اولان عارف كامل وشیخ واصل برنسخهٔ الهی وكون جامعدر كه یدی كردون وجمله اشیا ما كان ومایكون هرنقدر وارایسه انده منطوی اولمش وجمله یی انك باطنی احاطه قیلمشدر نتكیم حضرت علی كرم الله وجهه ورضی الله عنه عارف اولان انسانه خطاب ایدوب بیورمشدر (بیت) داوك منك وماتشعر)

ودواءك منك و ماتبصر) وانت الكتاب المبين الذى) باحرفه يظهر المضمر
وتزعم انك جرم صغير * وفيك انطوى العالم الاكبر * پس اول شاه چينه مريد
اولان شهزاده انك كون جامع اولديغنى وهفت كردونى احاطه قيلديغنى كوريجك
بو اسرارك مشاهده سنده حيران قالدى هيچ بر بحثه لب اچمق انك حضورنده ممكن
دكل كه كامل ومكمل اولان عزيزك اوكنده مريده لب كشا اولمق و بحث قيلق
ادب دكلدر اكن جان بردم جانه خامش دكل ايدى بلكه انك جانى كندى
جاننه لسان روحانيه ايله يا الهى بونه سردرو بونه حكمتدركه بو قدر عالم كبرى
برصورت صغراده منطوى ومندرج اوله ديدى انك خاطرنه كلمش بويله ديوكه
بوز باده خفى سردر بوشاه عادل وانسان كامل دوكلى معنيدر پس صورت ندندر
بوصورتك حكمتى عجبا نه اوله ديمش ﴿ مثنوى ﴾ صورتى از صورتت
بيزار كن * خفته هرخفته را بيدار كن * آن كلامت ميرهاند از كلام * وان سقامت
ميرهاند از سقام * پس سقام عشق جان صحتست * رنجهااش حسرت هرراحتست)
برصورتدركه سنى صورتدن بيزار ايديجيدر و برخفته دركه هرخفته يى بيدار
ايديجيدر بو بيتلر جائزدركه اول شهزاده نك پس صورت چيست ديديكى خاطره به
حضرت مولانا قدس سره طرفندن جواب اوله وجائزدركه اوكندى قلبنده
پس صورت چيست ديدكدن انك جانى اكا لسان قلبيه ايله بوكونه جواب ويروب
ديه بو برصورتدركه سنى صورت قيدندن بيزار ايديجيدر و بوظاهرا عالمدن كوز
يومش برخفته دركه هر خفته ونائمى بيدار ايديجيدر اول كلام جراحتدن
قورتريجيدر واول سقامت سنى سقامدن قورتريجيدر آن كلامت آن كلامترا تقديرنده
اولور وكلام ثانى جراحت معناسنه اولور وان سقامت وان سقامترا تقديرنده
اولسه ده جائزدر ونانقس كاهدن اولسه ده جائزدر و اولكى سقامدن مراد
سقامت عشق الهى واخركى سقامدن مراد سقامت نفسانى اولور يعنى اول
كاملك كلامى سنى جراحت نفسانيه دن قورترر واول عاشقك مرض عشقى سنى سقامت
نفسانيه دن خلاص ايلر پس سقامت عشق الهى جان صحتدركه هرصحتك
وسلامتك روحى مرد عشقدر اول عشقك رنجلرى هر راحتك حسرتى ورشكيدركه
هرنقدر ذوق وراحت وارايسه وشفاودوا موجود ايسه مرض عشقه حسرت
يجى ورشك ايليجيدر انكچون (بيت) مرض عشقى كور شفاينه * الى كور
دردنى دواينه * ديمشلردر ودخى (بيت) العشق جوهر وسوى العشق عرض *
والعشق شفاء وسوى العشق مرض * والعالم كله صداع وغرور * والعشق
من العالم سر وغرض) ديو سويلينلر هم خوب تعبير ايلمشلردر ﴿ مثنوى ﴾
اى تن اكنون دست خود ازجان بشو * ورنمى شو بى جزاين جانى بجو) اى تن

شمعدن كيرو كندي الكي جاندن يوواكر جاندن ال يومز ايسك بوندن غيري بر جان طلب ايله يعني سنكه تن وجاندن بيزار اولان شيخ كامله واصل اوله سن اى بدن انكي روح حيوانيه دن بو واندن فراغت ايله كه اول كاملك روحانيتي انى فنا ايديجيدر واكر اندن ال يومز وفراغت ايتمز سك يوزي بر آخر جان طلب ايله كه اول عاريتي اولان جانك سكا اندن صكره نفع وفائده سى اولمز ﴿مثنوى﴾ حاصل آن شه نيك اورا مى نواخت * اوازان خورشيد جون مه مى كداخت) حاصل كلام اول شاه انى ايو اوخشدى اول شهزادهٔ اول خورشيد معنويدن ماه كبي اريدى يعني محصل كلام اول شاه ولايت اول شهزادهٔ نيك بختي ايو اوخشيوب تربيه ايتدى اول شهزادهنك اول خورشيد نورانيدن كتدكجه ماه كبي مجازى اولان وجودي اريدى واكسلدى وانانيتي وروح حيوانيه سى روز بروز زائل وفانى اولدى ﴿مثنوى﴾ آن كداز عاشقان باشد نمو * همچو مه اندر كدازش تازه رو) عاشقلرك اول كدازى نمو اولور ماه كبي كدازده تازه رو اولور يعني بر خورشيد معنوينك مقابله سنده عاشقلرك اريمسي وانانيتلري وجسملرك قوتلري اريمسي وفنى اولمسى معنده زياده لكه باعث اولور شول ماه كبي كه اريدكجه نحيف ولاغر اولمقلقده تازه رو اولور وصكره اك نقصاني بدر كامل اولمغه سبب اولور ﴿مثنوى﴾ جمله رنجوران دوا دارند اميد * نالدان رنجور كم افزون كنيد) جمله رنجورلر دوا اميدن طوتارلر بو رنجور ناله ايلر اكسلكي زياده ايليك ديوكم بونده كمال واكسلك معناسنده در يعني جميع بدن رنجورلري خسته لك واسطه سيله بدنلرنه نقصان وكملك كاسه انلر دوا وشفا اميدن طوترلر اما بو رنجور عشق اولان ومرض عشقه كرفتار اولان انلرك خلافي بنم اكسلمى وفانى اولمسى زياده ايليك ديو ناله ايلر بلكه (اقتلوني يا ثقاتي ان في موتي حياتي) ديو ننويلر ﴿مثنوى﴾ خوشتر ازين سم نديدم شربتى * زين مرض خوشتر نباشد صحتى * زين كنه خوشتر نباشد طاعتى * ساليها نسبت بدين دم ساعتى) بو سمدن خوشتر بر شربت كورمدم يعني زهر عشق ومحبندن خوبتر ولذيذتر بر شربت طاتمدم بو مرضدن خوشتر بر صحت اولمزكه جمله صحتلر مايه سى وروحي مرض عشقدر بو كناهدن خوشتر بر طاعت اولمزا كرچه عند عوام الناس عشق ومحبت بر نوع خطا وكناهدر عقل معاشى ازاله قيلديغى وعارى وناموسي وروح حيوانيه وقوت جسمانيه يي مفني اولديغي ملابسه سيله ولكن عند العاشقين بوندن بهتر بر طاعت اولمز نيجه ييللر بو دمه نسبت بر ساعتدر يعني عشق ومحبت دمنه نسبت نيجه ايام وسال بر ساعت كبيدر كه عاشق اول ايام وسالك غمي والمي وسائر آفاتني بيلمز وفرق ايلمز بلكه نيجه ايام وشهور كاوب كتسه اكا بر ساعت كبي كلور ﴿مثنوى﴾

مدنی بدپیش این شه زین نسق * دل کباب وجان نهاده برطبق * کفت شه ازهر کسی یکسر برید * من زشه هر لحظه قربانم جدید * من فقیرم از زر از سر محتشم * صدهزاران سرخلف دارد سرم) برمدت بو شاه ولایتك اوکنده شهزاده کوکلی کباب وجانی طبق اوزره قومش ساکن اولدی یعنی برزمان بونمطاوزره کوکلی آتش عشقله کباب اولمش وجانی طبق اوزره قومش خدمت قیلدی برکون اکا دیدی شاه ولایت هر بر کسه دن برباش کسدی اما بن شاهك عشقندن هر لحظه یکی قربانم غیریلر برکره باشی کسیلوب جان ویرر اما بن هر لحظه سنك یولکده جان ویرمکه وقربان اولمغه عاشقترم دیدی (بیت) ولم تعنی بالقتل نفسی بل لها * به تسعفی ان انت اتلفت مهجتی) مفهومنی ادا ایلدی پادشاهم بن سیم وزردن فقیرم لکن سردن محتشم بنم باشم نیجه یوز بیك سرلری خلف وعوض طوتر ونیجه بیك باشلره بدل اولور پس بنم سنك یولکده بو سردن غیری برسرمایم اولمیجق استرمکه انی سنك یولکده بذل وفدا ایلیم که (بیت) مالی سوی روحی وباذل روحه * فی حب من یهواه لیس بمسرف * دیمشلر در ﴿ مثنوی ﴾ باد وپا در عشق نتوان تاختن * با یکی سر عشق نتوان باختن * هر کسی را خود دو پا و یکسرست * با هزاران پا وسر تن نادرست) ایکی ایاقله عشق یولنده چاپق ممکن اولمز ومجرد ایکی ایاقله راه عشقه کیدن کمسیه عاشق دیمز برباشله عشق اوینامغه قادر اولمز وعشق یولنده برکره باشی ویروب مقتول اولان کمسیه عاشق دیمز هر کسه نك ایکی ایاغی وبرباشی واردر چون بر کسه ایکی ایاق و برباشله راه عشقه کتسه وکندیسنی اول یولده برکره فدا ایدسه اکا عاشق دیمز عاشق اولدر که هزاران پای وسری اوله هزاران پا وسر ایله اولان تن قتی نادر در که اوتن عاشقدر که معشوقنك یولنه هزاران پا وسر ایله کیدر وهردم اول پا وسری انك یولنده فدا ایدر مع هذا بوقدر روحی وسری فدا ایلدم دیمز (بیت) هر کرا تیغ محبت سر برید * در فضای اوج او اد نارسید ﴿ مثنوی ﴾ زین سبب هنکامها شد کل هدر * هست این هنکامه هردم کرمتر) بوسببدن کلی هنکامه لر هدر اولدی اما بو هنکامه لر نقدر وار ایسه بو بی عشق اولدیغی سببدن باطل اولدی و بی اعتبار قالدی اما بوهنکامهٔ عشق هردم کرمتر اولدی وهمیشه کروفر بوادی ﴿ مثنوی ﴾ معدن کرمیست اندر لامکان * هفت دوزخ از شرارش یك دخان) کرملك معدنی لامکانده در یدی دوزخ انك شرارندن بردخاندر یعنی معدن کرمیت اولان عشق وشوق لامکانده در که یدی جهنم اول معدن کرمیت اولان آتش عشقك شرارندن بردخاندر قیاس ایله که اول معدن کرمیت اولان آتش عشق نه مرتبه ده اولور

در بیان انکه دوزخ کوید که قنطرهٔ صراط سر بسر اوست ای مؤمن از صراط زود تو بکذر و بشتاب تا عظمت نور تو آتش مرا بکشد جز یا مؤمن فان نورك اطفأ ناری

بو سرخ شریف و بیان لطیف آنك بیاننده درکه دوزخ سویلرکه صراط کوپریسی آنك اوزرنده در شولد مکه صراط کوپریسی اوزره مؤمنلر قدم قویه‌لر اول دوزخ بویله دیو تکلم ایلر که ای مؤمن صراطدن تیزرك کچ وسرعت ایله تاکم سنك نورکك عظمتی وسطوتی بنم آتشمی سویندردی دیه کما قال صلی الله علیه وسلم تقول النار للمؤمن یوم القیمة جز یا مؤمن فقد اطفأ نورك لهبی رواه الطبرانی وابو نعیم فی الحلیة عن یعلی بن منبه مثنوی (ز آتش عاشق ازین روای صفی * میشود دوزخ ضعیف ومنطفی * کویدش بکذر سبك ای محتشم * ورنه از انوار تو مرد آتشم) مؤمن اولان عاشقك آتشدن بو یوزدن ای صفی دوزخ ضعیف ومنطفی اولور آنك آتشی قوی اولدیغی جهتدن دوزخك آتشنه ضعف وانطفا حاصل اولور دوزخ مؤمنه لابه وتضرع ایلیوب دیرای محتشم اولان مؤمن بندن تیزرك کچ یوخسه سنك انوارکدن بنم آتشم اولور وسوینور مثنوی (کفر که کبریت دوزخ اوست بس * بین که می بخساندا اورا این نفس * زود کبریتت بدین سودا سپار * تا نه دوزخ بر تو تابد نه شرار) کفر که دوزخك کبریتی اولدر انجق کورکه بو نفس انی نیجه بوکالدر واریدرو بخسانیدن متغیر اولمغه واریمکه دیرلر فوری کبریتکی بو سودایه اصمرله تاکم نه دوزخ ونه شرارسنك اوزریکه چاپه یعنی دوزخك کبریتی وطوتزغی انجق کفردر کورکه اول کفری بو نفس موحدین ومؤمنین نیجه بوکالدر روضعیف ایلرکه کلمهٔ توحیدی سویلکه ومؤید ایمان اولان کلامی تکلم ایلکه کبریت جهنم اولان کفر سوینور ومنطفی اولور پس علی الفور کفرك کبریتنی بو سودای عشقه اصمرله ونور دین وایمانه قرین ایله تاکم نه جهنم سنك اوزریکه حواله اوله ونه آنك شراره‌لری سنکا هجوم قیله که نور دین وایمان لابد جهنمی ودخی جهنمك شراره‌لرنی سوندیریجیدر مثنوی (کویدش جنت کذر کن همچو باد * ورنه کرد د هرچه دارم من کساد * که تو صاحب خرمنی من خوشه چین * من بتی ام تو ولایتهای چین * هستلرزان زو جحیم وهم جنان * نی مر این رانی مر از زو امان) جنت هم اول مؤمنه دیر ای مؤمن بندن بادکبی کذر ایله یوخسه هر زمان که بن نعمدن واذواق ولذائذدن نه طوترایسم سنك نورك قتنده کساد اولور زیرا سن صاحب خرمنسن وبن خوشه چینم بن بر بتم سن چین ولایتلریسن بتدن مراد بونده محبوبدرکه چین ولایتلرینك محبوبلری بغایت حسنا واجمل اولدیغندن وآنك عاشقلری

اكا زياده توجه وخدمت قيلديغندن آني بته تشبيه ايدرلر يعني قچن عارف واصل ومؤمن كامل جنته داخل اولدقده وآنك احسن تقويم اوزره اولان وجهي جنته پرتووضيا صالديغي وقتده آنك شعشعهٔ جمالي ونور خصالي جنتك رونق ولطافتي اوزره غالب اوله پس جنت اكالابه قيله بويله ديوكه اي مؤمن كامل بندن بادكبي كندي مقامك جانبنه كذرايله والاهرنه نعمت كه بن طوترايسم سنك نورك قتنده كساد اولور وعوام مؤمنين سنك جمالك سيرنه وحسنك تماشاسنه مشغول اولوب بندن روكردان اولور وبنم حسنم وزينتم بي رغبت قالورز يرا حسن ولطافت خرمنك سن صاحبيسن وبن سنك خوشه چينك ام وزيب وزينتي بن سندن بولورم في المثل بن ربت موزون ومحبوب ملاحت مشحونم وسن چين ولايتلري كبي سن كه بنم حسن وجمالك مقر ومعد نيسن زينت وجمالي وحسن وكمالي بن سندن بولورم دير وفي الحقيقه جنتك زينت ورونقي انسانله اولور باخصوصكه انسان كامل اوله جنت زينتي ولطافتي آنك حسن جمالندن بولور الحاصل اول انسان كاملدن ومؤمن واصلدن هم جحيم وهم جنانلر زان اولورنه بوكاونه اكا اندن امان اولور جنت وجهنم اندن خائف اولوب ايكيسي بيله اكا تضرع ولابه قيلور ﴿ مثنوى ﴾ رفت عمرش چاره رافرصت نيافت * حسن بس سوزان بدوجان برتافت * مدتي دندان كنان اين ميكشيد * نارسيده عمراو آخر رسيد * صورت معشوق زوشد در نهفت * رفت شد بامعنیٔ معشوق جفت) اول شهزادهنك عمري كتدي وصالي چاره سنه فرصت بولمدي ومعشوقه سنه بوصورتله واصل وملاقي اولمدي صبرايسه زياده يافيجي وخراب وفنا ايدیجي ايدي جان اكا طاقت كتورمدي وصبره تحمل قيلدي برمدت ديش صقارق كوجله بو بارمحنتي چكدي معشوقه ايرشمش ايكن آنك عمري آخره ايرشدي معشوقك صورتي اندن كزلوده اولدي ومخفي قالدي وكندي معشوقك معناسي ايله جفت اولدي و بوندن مقصود شول عاشق صادقلر اولور كه برمرشد كامل وعارف واصلك حضور شريفنده معشوق حقيقي وصالنه ايرمكدن اوتري عشقله يانوب ياقلوب خدمت ايلركن عمروفا ايتميوب ومعشوق حقيقه بونشئهٔ عنصريه ده واصل اوله ميوب و بقابالله مرتبه سنه واصل اوله ميوب عشق وفنا مرتبه سنده دنيادن آخرته كچنلر وموت وفناشر بتني قبل الكمال ايچنلر اولور ومعشوق حقيقي بو صورت عالمندن كذر قيلوب عالم معنايه واصل اولدقده مشاهده قيلنلر وآنك ذاتنه وصفاتنه واصل اولنلر اولور ﴿ مثنوى ﴾ كفت لبسش كرزشعر وششترست * اعتناق بي حجابش خوشترست * من شدم عريان ازتن وازخيال * مي خرامم در نهايات الوصال) شهزاده ايتدي معشوقهنك لبسي

اكر شعردن واكر ششترندر اكابي حجاب اعتناق خوشتردر ششتر عجم ديارنده برشهرك ناميدر آنك قماشي قتي خوب اولور كاهي آنك قماشنه محلك اسمي حاله اطلاق ايدوب ششتر ديرلر يعني اكر انك البساسي مويدن وپشمدن اولسون واكر حرير وابريشمدن اولسون بنم بني حجاب اكا عتناق خوشتردر كه حين وصالده اكر كثيف واكر لطيف هرنه شيئكه پرده وحجاب اوله كمال وصاله ولذت انصاله اول نوعا مانع اولور پس عاشق اول حجابك دخي اولمسني (مصرع) من نخسبم باصنم باپيرهن ديوب مراد ايلرو (بيت) حله جنت اولورسه چكه يم چاك ايده يم * دم وصلنده بكاحائل اولان پيرهنم) ديوشوشعردن مرادنخي حجاب ظلماني وششتردن مراد حجاب نوراني اولور ومعشوق حقيقينك عاشقي بويله دير كه اكر حضرت معشوقه نك حجاب نوراني اولسون وآكر ظلماني اولسون بو حجابلردن اكاعاري ومجرد اكا اعتناق واتصال خوشتردر حجاب ظلمانيدن مراد بونده تن وحجاب نورانيدن مراد خيال اولور چونكم تن حجابندن چقوب عريان اوله معشوق هم خيال حجابني چاك ايدوب عريان اولور وكمال وصلت اورتالقدن خيال رفع اولوب كتدكدنصكره حاصل اولور بن تندن عريان اولدم اول معشوقه خيالدن وصال مرتبه لرينك نهايتنده خرامان اولوردم مراتب وصال برنيجه نوع اوزره در وانك هر برينك برنهايتي واردر مثلا علاله وصال مرتبه سنك نهايتي واردر ودخي علم اليقين وعين اليقين ايله واصل اولمنك هم نهايتلري وارد ر وروحله واصل اولمنك هم نهايتي واردر بوجمله انواع وصالك كمال نهايتلري بدندن عريان اولدقدنصكره حاصل اولور ❁ مثنوى ❁ اين مباحث تابديجا كفتنيست * هرچه آيد زين سپش بنهفتنيست * ور بكويي و ر بكوشي صد هزار * هست پيكار ونكردداشكار) بوبحثلر بو محله دك كفتني در يعني سويلنمسي لازم وتعبير اولنمسي جائزدر هرنه كه بو مبحثلردنصكره قلبه كلور ودرونه طلوع وظهور قيلور انك كيزلنمسي لازم وستر اولمسي واجبدر واكر فرضي اول سر ومعاني بي لسانه كتوروب سويليه سن واكرآني افشا واظهار ايلكه صدهزار كوشش وسعي ايليه سن پيكار وجدال اولور آشكار اولمز زيرا نكته وحدتي وسر ربوبيتي بركسه تمام بيلدكدنصكره بوسره واقف اولمين كسه لره آني سويلسه واني اظهار وافشا ايچون صدهزار سعي وكوشش ايلسه مجرد نزاع وجدال اولور وبنه اول سر ربوبيت آشكار اولميوب مستور قالور افشاء سر الربوبية كفر علم من علم وجهل من جهل ديمشلردر ❁ مثنوى ❁ تابدريا سير اسب وزين بود * بعد از نيت مركب چوبين بود * مركب چوبين بخشكى ابترست * خاصه آن درياييانرا رهبرست) دريايه دك اسب وزينك سيري اولور مثلا براسبه اير اوروب اوزرينه

بتزسن ودر یا کنارنه دك انکه سیر قیلرسن بوندنصکره سکا مرکب چو بین لازم اولور اول چوبدن اولان مرکبه سوار اولوب، دریایه سفر قیلورسن دریاده مرکب ذی روح ابتر اولدیغی کبی خشککده دخی مرکب چوبین ابتردر خاصه اول مرکب چوبین دریالره رهبردر قوروده دکل پس بونطق وتکلم اسب واستر کبیدر بونك حکمی انجق بوخشکستان اولان عالم صورتده در چونکم اسب نطقه سوار اولوب آنکه دریای وحدت و بحر حقیقت کنارنه کله سن آندنصکره آنك حکمی کیدر پس خموشلغه سوارلق وسفینهٔ سکوته دخول قیلق لازم اولور ﴿ مثنوی ﴾ این خموشی مرکب چوبین بود * بحریانرا خامشی تلقین بود * هرخموشی که ملولت میکند * نعرهای عشق آن سومی زند * توهمی کویی عجب خامش چراست * اوهمی کوید عجب کوشش کجاست * من زنعره کرشدم او بی خبر * تیز کوشان زین سمرهستند کر) بو خموشلك فی المثل مرکب چوبین اولور بحری اولنلره خاموشلك تلقین اولور وآنلره بی نطق و بی زبان اسراردریایی تعلیم قیلور پس بحری اولنلر خاموشلکدن نیجه سرور ازفهم قیلور امای اهل صورت هر برخموش که سنی ملول ایلر وسن آنی ساکت وصامت کوروب آنك صمت وسکوتی سکاملالت و یرر عشق نعره لری اول جانبده اورر وعشق ومحبت صیت وصدایی بی زبان خموشلك مرتبه سنده قیلور وایکن سن بر اهل معنانك خاموشلکن کوروب عجب بونیچون خاموشدر دیرسن اول اهل معنی اسرار حالله سکادیر عجب بو کیسه نك قوانغی قنده در بن نطق باطنی واسان قلبی ایله نعره اورمقدن کراولدم اوایسه بی خبردر ظاهرده تیزکوش اولنلر بوسمردن اصملردر زیراهرنقدر بوظاهر قوانغی تیز اولسه واخفی اولان صوتی استماع قیلمسه معناده اولان نعره لری وقلبده اولان کلاملری اشتمکه قادر اوله مز ﴿ مثنوی ﴾ آن یکی در خواب نعره می زند * صد هزاران بحث وتلقین میکند * این نشسته پهلوی او بی خبر * خفته خود آنست و کرزان شور وشر) مثلا اول بر کیسه اویقو ایچره واقعه ده نعره لر اورر نیجه یوزبیك بحث وتلقین ایلر بواول نائمك پهلوسنده اوتورمش کیسه اول نائمك نعره وتلقیندن بی خبر خفته خوداصل اول بیدار اولندر وشور وشردن اصم اولندر یعنی اول خوابده نعره اوران وتلقین قیلان کیسه کندینك نعره سنی ایشیدر وتلقین ایلدیکی کلامی بیلور اماآنك یانده بیدار اوتوران کیسه آنك نعره سنی اشتمز وآنك شور وشرنی فهم ایتمز پس خفته اول بیدار اولان کیسه واول خفته نك شور وشرندن اصم دخی اول اولور پس سن هم ای ظاهر کوشی تیز اولان اهل صورت عاشقلرك صورتا خاموش اولوب و باطنا نعره لر وصدالر اوروب درون عالمنده آوازه لر

ایلدکلرنی وکلمات شوق انگیزنی و یلدکلرنی بوکا کوره قیاس ایله ﴿ مثنوی ﴾
وانکه‌یی کش مرکب چو بین شکست *غرقه شد در آب او خود ماهیست* نه خوشست
*ونه کویا نادریست حال او را در عبارت نام نیست *نیست زین دو هر دو هست آن بو
العجب * شرح این کفتن برونست از ادب) واول کیمسه که مرکب چوبینی صدی
آبده غرقه اولدی اول خود ماهیدر اول کیمسه نه خوشدر ونه کویادر بونادر
نسنه‌در آنک حالنه عبارتده نام یوقدر بو ایکیدن دکلدر وفی الحقیقه اول بوالعجب
هر ایکیسیدر بونک شرحنی دیمک ادبدن بیروندر یعنی شول بر کیمسه که اندن مراد
عارف کامل وانسان واصلدر مرکب چوبین کبی اولان صمت وسکوتی اول کسر
ایتدی آب حیات معنویده غرقه اولدی خود بحر حقیقتک حوتیدر فی الحقیقه
اول ماهیٔ بحر احدیت نه خوشدر ونه کویادر بلکه بر عجیب وغریب شیدر که
آنک حالنه بو عبارت والفاظنده نام اولمز وآنک اسراری نطق وبیانه صغمز اول
عارف وکامل بو ناطق وساکت اولنلر قبیلندن دکلدر اما فی الحقیقه اول بوالعجب
هم ناطق وهم ساکتدر نهایت مافی الباب آنک نطقی وسکوتی سائر بشرلک نطق
وسکوتی کبی کندی نفسندن حاصل اولمه دکلدر بلکه من عندالله درو اول نفسنده
فانی وبحر حقیقتده ماهی کبی مستغرقدر بو کمالات بوندن زیاده شرحنی دیمک
واسرارندن خبر ویرمک ادبدن خارجدر بوقدر شرح اولنمسی دخی مقامک
اقتضاسنه کوره‌در والله اعلم ﴿ مثنوی ﴾ این مثال آمد رکیک وبی ورود
* لیک در محسوس ازین بهتر نبود) بو مثال آنک حقنده رکیک وبی ورودکلدی
لیکن محسوسده بوندن بهتر اولمدی یعنی بز که عارف کاملی ماهی یه وحضرت
الوهیتی دریایه وخاموشلکی مرکب چوبینه تشبیه ایلدک بو مثال اولدی بو مثال
اکا نسبتله ورودسز کلدی ورکیک اولدی ولیکن محسوساتده بو مثالدن بهتر
وخوبتر بر مثال اولمدی انکچون آنک حقنده طالبلره تفهیم ایچون بو کونه مثال ایراد
اولندی وبیان قیلندی

﴿ متوفی شدن بزرکین ازشهزادکان وامدن برادر و میانین بجنازه ﴾
﴿ برادر که آن کوجکین صاحب فراش بود ازرنجوری ونواختن ﴾
﴿ پادشاه میانین را تا او هم ازلطف احسان شد وماند پیش پادشاه ﴾
﴿ صدهزار غنایم غیبی وعینی بدورسید ازدولت ونظر آن پادشاه ﴾

بو شرح شریف وبو بیان لطیف شهزاده‌لردن اول بیوک شهزاده‌نک اولمسی ومتوفی
اولمسی وارتانجه برادری کندی برادرینک جنازه‌سنه کلمسنک بیانیدر که اول کوچکین اولار
شهزاده رنجورلکدن صاحب فراش ایدی اول اجلدن برادرینک جنازه‌سنه کلوب
حاضر اوله مدی وپادشاه ولایت چین اورتانجه اولان شهزاده‌یی اوخشمسنک

قصه سيدرتا اول اوسط اولان شهزاده هم اول شاه چينك لنك احسانى و آنك
لطف وكرمنك اسيرى اولدى و پادشاهزاده شاهك اوكنده قالدى صدهزار غنايم
غيبى وعينى اول پادشاهك نظرندن ودولتندن اول شهزاده يه ايرشدى يعنى اول
شهزاده معنوى وروحانى وصورى و جسمانى چوق غنيمتلر و بى شمار نعمتلره
ودولتلره واصل اولدى ﴿ مثنوى ﴾ كوچكين رنجور بو دوآن وسط * برجنازه
آن بزرك آمد فقط * شاه ديدش كفت قاصداين كيست * كه ازان بحرست اين
هم ماهيست * پس معرف كفت پور آن پدر * اين برادرزان برادر خردتر)
كوچكين شهزاده خسته ورنجور ايدى و اول اوسط شهزاده اول بيوك شهزاده نك
جنازسنه كلدى انجق پادشاه آنى كوردى و آنك حالنى وذاتنى بيلور ايكن عن قصد
معرفه سؤال ايدوب بو كيمدر ديدى كه بو هم اول بحردنميدر و بو هم ماهيميدر
يعنى بودخى اول بيوك شهزاده نك واصل اولديغى درياد نميدرو بودخى اول بحر عشق
ومحبتك ماهيسى ميدر ديو سؤال ايلدى پس معرف پادشاه چينه ايتدى پادشاهم
بوهم اول پدرك اوغليدر اما بو برادر او برادرندن خردتر وكوچكتردر
﴿ مثنوى ﴾ شه نوازيدش كه هستى يادكار * كرد اوراهم بدان پرسش
شكار * ازنوازشاه آن زار حنيد * درتن خود غيرجان جانى بديد * دردل خود ديد
عالى غلغله * كه نيابد صوفى آن درصدچله) پادشاه چين اول ميانين اولان شهزاده يى
اوخشدى ودخى وآفر رعايت ايتدى بويله ديوكه سن بيزه يادكارسن آنى دخى
هم اول پرسش ايله شكار ايتدى شاهك نوازش ورعايتندن اول آتش هجرانله بريان
اولمش زار ودلفكار كندى تندن وجانندن غيرى درونده برغيرى جان كورديكه
مشايخ بوجانه روح قدسى وحيات طيبه ديرلركه سالك بوجانى برپادشاه عالم معنانك
حضورنه كلدكدن وآنك نظر شريفنى الدقدنصكره حاصل ايلر پس اول شهزاده
كندى كوكلنده برعالى غلغله كوردى كه صوفى آنى صدچله ده بولمز يعنى اول
شهزاده چونكم اول شاه چينك نظر شريفنه محل ومظهر اولدى آنك يمن نظرى
بركاتيله كندى درونده شول حالات عجيبه يى واذواق باطنه يى مشاهده قيلدى كه
صوفى آنى يوزار بعينده بولمز زيرا مردان خدايله بردم صحبت قيلق وآنلرك
برنظر اكسير تأثيرنى المق كندى بشقه باشنه يوزار بعين چكمكدن و يوز ييل اتقاده
اولمقدن بهتردر ديمشلردر نتكيم شيخ عطار قدس الله سره العزيز حضرتلرى
بيوررلر (بيت) يك دمى صحبت بمردان خدا * بهتر از صد سال بودن در تقا
﴿ مثنوى ﴾ عرصه ودبو اروسنك وكوه تافت * پيش اوچون نار خندان مى
شكافت * ذره ذره پيش او همچون قباب * دمبدم ميكرد صد كون فتح باب *
باب كه روزن شدى كاهى شعاع * خاك كه كندم شدى وكاه صاع) عرصه

ودیواروسنك وكوه‌یلدرادی آنك اوكنده انار خندان كبی منشق اولدی انار انار در كه
الف آندن كاهی وزندن اوتری حذف اولنوب ناردینور یعنی اول شهزاده اول
پادشاهك نظری بر كاتبله شول مرتبه‌یه ایردیكه آنك اوكنده عرصه ودیوار
وجبال واحجار تابان اولدی وباغ ایچره شق اولوب خندان اولان انار كبی
هرشیئك باطنی ظهوره كلدی وحقیقتی اكا عیان اولدی بوعالمده اولان هرشیء
ذره بذره آنك اوكنده قبه‌لر كبی ایدی دمبدم شاه اكا صد كونه فتح باب ایلدی
باب كاه روزن اولوردی وكاهی شعاع اولوردی خاك كاهی كندم اولوردی
وكاهی صاع اولوردی یعنی عالم معنادن اكا فتح اولان بابك هر بریسی كاهی
روزن مشابه‌سنده اولوب اول روزنه‌دن حقایق اشیایی كورر وعالم غیبك اسرارنه
نظر ایركوردی وكاهی اول باب معنوی اكا شعاع الهی و پرتور باقی اولوردی
وهرشیئك مرآت وجودنده حق تعالینك تجلیاتنی وانوارنی مشاهده قیلوردی
بوعالم خاك آنك نظرنده كاهی بغدای وفواكه وثمار اولوردی وكاهی بوجمله‌یه
كیل وظرف اولوردی یعنی كاهی بو زمین آنك كوزنه عین غذا وطعام ونعمت
كورینوردی وكاهی بواغذیه ونعمه اول ظرف ومحل كورینوردی حقیقته
ناظر اولان كوزه هپ بویله كورینور ﴿ مثنوی ﴾ در نظرها چرخ بس
كهنه وقدید * پیش چشمش هردمی خلق جدید) نظرلرده چوق كهنه وقدید
اولان چرخ آنك كوزی اوكنده هردم خلق جدیده‌در یعنی بوخلقك نظرلرنده چوق
اسكی ودیرینه وقدید اولان ودائمة الصور وثابتة الاجرام كورینن فلكلر هر آنده
وهردمده یكی یكی خلق اولمقده وكهنه‌سی كیدوب آنك مثلی همان مرتبه
كلمكده‌در زیرا عارف كاملك حقیقت كورن چشم شهودنده بواشیا هرطرفة
العینده وابسده ویكی یكی خلق اولمقده‌در بو اشیانك بویله مستمر الشكل كورنمسی
تجدد امثال وتعاقب اشكال قبیلندندر نهایتی بوخلق عالم (بل هم فی لبس من
خلق جدید) آیت كریمه‌سنك مفهومی اوزره بوخلق جدیدن شبهه‌ده‌درلر وبو تجدد
امثاله وخلق جدیده مناسب اولان شرح وتحقیق اصل نقش فصوصه اولان
شرحمزده فص سطمنیده مذكور اولمشدر ودخی جلد اولك اوائلنه قریب هم
در بیاز مكر خركوش سرخنده (پس تراهر لحظه مرك ورجعتست * مصطفی
فرمود دنیا ساعتست * بیتلك شرحنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾
روح زیبا چونكه وارست ازجسد * ازخدا بی شك چنین چشمش رسد * صد هزاران
غیب پیشش شد پدید * آنچه چشم محرمان بیند بدید * آنچه او اندر كتب برخوانده
بود * چشم رادر صورت آن بركشود) روح زیبا چونكم جسددن قورتله
وحبس جسمدن قورتله وحبس جسمدن آزاد اوله خدای تعالیدن اكا شكسز بویله

کبی بر حقیقت بین چشم ایریشور حتی آنك کوزی هر شیئك حقیقتنی کوریجی اولور پس اول شهزاده نك چشم شهودی اوکنده صد هزاران امور غیبیه ید بید اولدی وظهوره کلدی اول نسنه یی که اسرار حقه محرم اولانلرك کوزی کوردی اول هم آنی کوردی ومقربان درکاه الهی اولان عزیزلرك نظری عالم غیبدن هر نه مرتبه یه ایردی ایسه آنك نظری هم اول مرتبه یه ایردی اول شهزاده کتابلر ایچره اول نسنه یی که اوقومش ایدی چشم شهودی اول معانینك صورتنی اوزره اچدی واول اوقودیغی معنالرك هر برینك صورتنی بر بر مشاهده ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ ازغبار مرکب آن شاه نر * یافت اوکحل عزیزی در بصر * برچنین کلزار دامن میکشید * جزوجزوش نعره زن هل من مزید) اول شاه نرك مرکبنك غبارندن اول شهزاده بصرده بر کحل عزیز بولدی یعنی اول شاه فحول وشهنشاه عقولك مرکب همتنك غبارندن واسب سعادتنك طریق الهیده اولان آثارندن اول شهزاده بصر بصیرتنده بر کحل عزیز بولدی که مرادآندن کحل هدایت ونور معرفتدر چونکم اول کحل هدایت ونور معرفتی اول شاه چینك اسب همتنك آثارندن کندی بصیرتنده بولدی انجاین اسرار وحقایق کلزاری اوزره دامن چکدی وجراذیال ایدوب آنی سیر وتماشا ایتمدی آنك جزوینك جزوی وهر بر عضوی هل من مزید نعره سنی اوریجی اولدی و بوندن زیاده دخی وار میدر بن بوکا قانع دکلم دیجی اولدی ﴿ مثنوی ﴾ کلشنی کز بقل رویدیکدمست * کلشنی کزعقل روید خرمست * کلشنی کزکل دمد کردد تباه * کلشنی کزدل دمد وافرحتاه) بر کلشن که بقلدن وئباتدن بتر اول بردم ویراندر عارف اکا میل والتفات ایلمز اما بر کلشن که عقلدن بتر اول همیشه تازه وخرمدر عارفك میل ونظری بوکلشنه در بر کلشن که کل و یابچقدن بتر اول چوق کچمیوب تباه وخراب اولور عاقل اکا مغرور وفریفته اولمز اما بر کلشن که دلدن بترا کا زهی فرحت دینور وای فرحت والطافت سن اول دلدن بتن کلشنه حاضر اولکه سن آنك لایقیسن دیونداا اولنور ﴿ مثنوی ﴾ علمهای بامزه دانسته مان * زان کلستان یك دوسه کل دسته دان * زان زبون این دوسه کل دسته ایم * که در کلزار بر خود بسته ایم) بزم بیلدکمش ومعلوم اولمش بامزه علملریمزی اول ذکر ایلدیکمز کلستان معنوی وکلزار اسرار ربانیدن برایکی کل دسته بیل که بو بامزه اولان علوم رسمیه ومعارف عقلیه عارفك نظر کاهی اولان کلشن معنویدن برایکی دسته کل کبیدر آندن اوتری بز برایکی دسته کل قدر علملرك زبونی ومغلوبی یز که کلزار حقیقت قپوسنی کندی اوزریمزه باغلمش وکلستان معنوینك بابنی بوچشم و بوصورته مشغول اولمغله سد ایلمشزدر ﴿ مثنوی ﴾ آنچنان

مفتاحها هردم بنان * می فتد ای جان در یغما زبنان * وردمی هم فارغ آرندت زنان * گرد چادر کردی وعشق زنان) انجاین مفتاحلر هردم نان سببیله ای جان در یغمابنا ندن دوشر بنان پرماغه دیرلر یعنی بزکارزار حقایق واسرار الهی قپوسنی اوزر بزه باغلش وحق تعالی حضرتلری اول بابك مفتاحلرنی بزم المزده قومشدر واول کارزار معنوینك مسدود اولان قپوسنك بزم المزده اولان مفتاحلری همت وعزیمت وسعی وجهد وحسن نیت ولطف سیرت وحسن عمل وعقل سلیم وبونلر امثالی اولان خصلتدر اما بومفتاح باب کارزار معنوی اولان حالتلر وخصلتلر هردم بزم المزدن وبنانمزدن در یغمانان وخوانه مشغول اولمق واسطه سیله دوشر واکل وشربه مقید اولدیغمز سببیله اول مفتاحلر بزدن کیدوب ابواب معانی بزه مسدود اولور وکارزار حقایقك قپوسی مغلق ومقید قالور واکر سنی بردم فرضی نان یمکدن فارغ کورسهلر چادر اطرافنه وزنلرك عشق اطرافنه طوانور سن چادرتر کیجه جار دیدکلر یدرکه عورتلر اکابور ینورلر یعنی اکر بردم سنی یمك یمکدن واکل وشربه مقید اولمقدن فارغ کورسهلر عورتلرك عشق وچادری اطرافنه طولنورسن نان وخوان اول کارزار حقایقك مشاهده سندن سکانیجه مانع اولورسه وآنك مفتاحلرنی سنك الکدن نیجه دوشوروب زائل قیلورسه زنلردخی زیاده مانع اولور وآنك مفتاحلرنی بونلردخی ارتق ضایع قیلور ﴿ مثنوی ﴾ بازاستسقات چون شد موج زن * ملك شهری بایدت پرنان وزن) کیروسنك استسقاك بحری چونکم موجزن اوله سکا نان وزناندن پر برشهر ملکی کرکدر یعنی چونکم سنك نانه وزنانه اولان زیاده تشنه لکك واستسقا واشتهاك دریاسی موج اوریجی اوله وتلاطم قیله اول زمانده سکانانلر وزنلرله طاو برشهرملکی کرکدر که تاسنك تشنه لکنی دفع ایلیه وسکا برمقدار قناعت کله ﴿ مثنوی ﴾ مار بودی اژدها کشتی مکر * یك سرت بود این زمانی هفت سر * اژدهای هفت سرد وزخ بود * حرص تودانه ست ودوزخ فخ بود * دام را بد ران بسوزان دانه را * بازکن درهای واین خانه را) اول مار ایدك صکره مکر اژدرها اولدك اول بر باشك وار ایدی بوزمانده یدی باشك وار یعنی ای کبرو وکلو یه مبتلا اولان کمسه مقدماسن مار کبی یکسر وضعیف ایدك کتدکجه مکر سن یدی باشلو بر اژدرها اولدك که نفس اماره نك یدی صفت مذمومه سی اژدرهانك یدی باشی کبیدر نفسك اول بر باشلو مار کبی ضعیف ایکن کتدکجه حرص وشهوتله قوت بولوب اژدرها کبی یدی باشلو اولدی یدی باشلی اژدرها ایسه دوزخ اولور که دوزخك یدی قپوسی و یدی طبقه سی واردر نتهکم نفس اماره دخی یدی صفت مذمومه ایله یدی باشلی بر اژدرها کبی ودخی یدی قپولی

بردوزخ كبيدر سنك حرصك فى المثل دانه ودوزخ فخ اولور سن حرصه وشهوته
مائل اولورسن اول واسطه ايله دام دوزخه كرفتار كاورسن لازم اولان بودر كه
دامى يرت و پاره پاره ايت ودانه يى ياق بو خانه يه يكى قپولر كشاده ايله يعنى سنك
نفسك دام دوزخدر وحرصك اكا دانه در وجسدك آنلره محل اولمش برخانه در
لازم اولان بودر كه دوزخ كبى اولان نفس اماره دامنى يرتوب پاره پاره ايت
ودانهٔ حرصى دخى آتش عشق الهى ايله احراق ايت اصلا خانهٔ جسمكده
بونلردن اثر قالمسون آندنصكره بو خانهٔ جسمه نورانى وروحانى يكى قپولر آچ
تااو قپولردن سنك وجودك خانه سنه نورانى وروحانى غدالر كله وسنى غناى
قلبه واصل قيله حتى غنى القلب اوله سن ودولت وسعادت ابديه مرتبه سنى بوله سن
﴿ مثنوى ﴾ چون توعاشق نيستى اى نركدا * همچو كوهى بى خبردارى
صدا * كوه را كفتار كى باشد زخود * عكس غيرست آن صداى معتمد) اى
اركك كدا چونكه سن عاشق دكلسن بركوه كبى بى خبر صدا طوترسن نركدا
اكرچه اركك كدا ديمكدر اما قوى كدا ديمك معناسى مراد اولور يعنى اى قوى
كدا چونكه عاشق الهى دكلسن هرنكه حضرت حقدن علم وخبر طوترايسك
برصيت وصدادن بيخبر اولان كوه كبى صدا طوترسن كه كوهك وجودنده صيت
وصدا ايلمكه اكرچه برقابليت واردر وليكن اول ايلديكى صيت وصدانك حقيقتندن
اول كوه غافلدر زيرا كوهك كفتار وصداسى نچون كنديدن اولور آنك صيت
وصداسى كنديدن اولمز بلكه غيرك عكسيدر اول صداى معتمد يعنى كوهك
كندى ذاتندن برصداسى وكفتارى يوقدر بلكه آندن ظهوره كلان اول صداى
معتمد وكفتار بارشد غيرك عكسيدر انكچون كوه اول اقوالك حقيقتنى وسرنى
بيلمز كذلك هر مقلد كوه كبيدر اول مقلدك درونندن هرنه كونه كفتار وصدا
ظهوره كلورسه اول دخى اول كفتارك اسرارنى بيلمز زيرا آنده اولان علم وكفتار
غيرى كيمسه نك علمى وكفتاريدر واول مقلد آنى خلقه سويلمكدن اوترى حفظ
ايلمشدر انكچون آنك حقيقتندن خبرداردكلدر ﴿ مثنوى ﴾ كفت توزان
سان كه عكس ديكر يست * جمله احوالت بجز هم عكس نيست * خشم وذوقت
هردو عكس ديكران * شادئ قواده وخشم عوان * آن عوانرا آن ضعيف
آخرچه كرد * كه دهدا ورابكينه زجرودرد) اى مقلد سنك كفت وكويك
اول اسلوبدن كه قول ديكر وعكس ديكردر نظر اولنسه سنك جمله احوالك
غيرى كيمسه نك عكسندن غيرى دكلدر مثلا خشمك وذوقك يعنى شهوتك
وغضبك هر ايكيسى غيريلرك عكسيدر قواده نك شادلكى وعوانك خشمى كبى
قواده قائده نك جميدر قائده يدجى معناسنه ديرلر بونده شول عسكريدن كيمسه

اولور كه برعسكره قولاوز اوله آني برجانبه الوب كيدر واول بكا بوقدر عسكر تابع اولدي ديوون بوقدر كيمه‌لره سرعسكراولدم ديوشاداولور وآنك شادلكي عسكر دركه عسكرك اكا برمقدار تابع اولمسندن حاصل اولور عسكر كندي يلدكاري بوله كلوب اكا احتياج قالمدقدنصكره اول قائدك شادلكي زائل اولور قواده قوددن صيغهٔ مبالغه اولمق هم جائزدر قود سكونِ واوله آت سور بسنه ديرلر قواد آت سورجي راعي به ديرلر مثلا برچوبانه برنيچه كسه‌لر وافر اسبلر ويرسه اول چوبان اول اسبلرك جمع اولمسندن شاد اولسه انك شادلكي عكس وعاريتي اولور اول اسبلري صاحبلري الدقده آنك شادلكي زائل اولور و بومصرع ثانيده حرف تشبيه مقدر اولور وتقدير كلام بويله ديمك اولور كه اي مقلد سنك خشمك وذوقك هرايكيسي غيربلرعكسيدر وسنده عاريتيدر قايدعسكر اولان قولاوزك ودخي خيل كودن چوبانك شادلكي كيدرو خشمك هم عوانك خشمي كيدر مثلا برعو انك النه برضعيف كرفتار اولور وحاكم اول عوانه دركه بواخذايتديكك كيمسه‌يه‌لت اور اول عوان خشمه كلوب اول ضعيفي دوكر اول ضعيف اول عوانه آخرنه ايتدي كه اول عوان اول ضعيفه كينله زجرودرد و يرر عوانك خشمه كلمسنه باعث اول ضعيف بركار ايتمدي ليكن عوان اكا حاكمك اذنيله ايتدي پس عوانده اولان خشم عاريتي اولور وحاكمك خشمنك عكسي اولور عوان اول خشمك حقيقتندن بي خبر اولور كذلك اي مقلدسن هم كندي وجودكده اولان شادلكك وخشمك حقيقتندن بي خبرسن اول شادلك واول خشم سكا كيمسن كلدي و بونلرك اصلي وحقيقتي نه‌در بيلمزسن ﴿ مثنوى ﴾ تابكي عكس خيال لامعه * جهد كن تا كردي صاحب واقعه * تا كه كفارت زحال تو بود * سيرتو باپر و بال تو بود) تاكم خيال لامعه‌نك عكسنه مسرور اولق نيچه‌يه‌دك جهد ايله تا صاحب واقعه اوله‌سن يعني صاحب واقعه اولان محقق طرفندن سنك وجودكه كلان خيال لامعه‌نك عكسنه نيچه‌يه‌دك مغرور اولورسن سندخي مردانه جهد ايله‌وسعي ايله تاكم صاحب واقعه برمحقق اوله‌سن تاكم سنك سوزك سنك كندي حالكدن اوله‌وسنك سيرك سنك كندي پرو بالكله اوله‌ايل قناديله اوچان قوش مقام ومنزله واصل اولمز وتقليدله اولان سوز مقصوده اصابت قيلمز ومقلد سويلديكي سوزك سري ومعناسي ندر بيلمز پس اهل همت اولوب تقليد طبقه‌سندن كذرقيلوب كندي حالني سويلك وكنديك عقلندن وروحندن حاصل اولان پرو باله پرواز ايلمك سالكه انفع واوليدر ﴿ مثنوى ﴾ صيد كيرد تيرهم با پرغير * لاجرم بي بهره است از لحم طير * باز صيد آرد بخود از كوهسار) لاجرم شاهش خوراند كبك وسار) تيرهم صيدطوتر غيرينك پريله لاجرم لحم طيردن

بی بهره در یعنی اوق اکرچه قوشلری صیدایلر لکن غیرك قنادیله وقوتیله صیدایلر انکچون لاجرم طیرك لحمندن بی بهره در که اکا شکار ایلدیکی قوشك لحمندن حصه ونصیب یوقدر مقلد هم غیرك قنادیله قوش اولین تیر کبیدر اما محقق باز کبیدر باز کندی قوتیله و پر و بالیله کوهساردن صید کتورر لاجرم شاه اکا ککلك و چل قوشی یدیرر نته کم شیخ اکبر قدس سره العزیز حضرتلری فتوحاتده کندی شیخی اولان ابومدین رضی الله تعالی عنه حضرتلرندن بو کونه نقل ایدوب بیوررلر (وکان شیخنا ابومدین یقول فی فتوح الغیر اطعمونا لحما قدیدا ای لاتنقلوا الینا من فتوح غیرکم الا ما یفتح علیکم فی قلوبکم یرفع بهذا همة اصحابه لطلب الاخذ من الله

﴿ مثنوی ﴾ منطقی کز وحی نبود ازهواست * همچو خاکی درهوا ودرهباست * بر نطق که وحی الهی والهام ربانیدن اولمسه اول هوای نفسانیدندر هواده وهباده اولان بر خاك کبیدر مثلا خاك هوا واسطه سیله ظهوره کلسه هبا وغبار اولور شمسك ضیاسنه وماهك نورنه اول هبا وغبار پرده اولور کذلك شول کفتار که وحی الهی والهام ربانی ایله اولمیه بلکه هوای نفسانیدن ظهوره کله اول کفتار هواده اولان خاك وغبار کبی هباء منثورا اولور ﴿ مثنوی ﴾ کرنماید خواجه را

این دم غلط * زاول و النجم برخوان چند خط * تا که ما ینطق محمد عن هوی * ان هوالا بوحی احتوی) اکر خواجه یه بو دم غلط کورینه و بو سوز معتبر کلیه والنجم سوره سنك اولندن ای خواجه سن برقاچ خط اوقی شول محله دك که حق تعالی حضرتلری محمد صلی الله تعالی علیه وسلم حقنده (وماینطق عن الهوی ان هو الاوحی یوحی) بیوردی یعنی محمد صلی الله تعالی علیه و سلم حضرتلری هوادن سویلمز آنك نطقی دکلدر الاشول وحیدر که بزم جانبمزدن اکا وحی اولندی پس معنیٔ مصرع ثانی اولدر که اول محمد علیه السلامك نطقی دکلدر الا اول محمد علیه السلام انی وحی ایله حفظ واحتوا ایلدی وسویلدیکنی وحی ایله سویلدی احتواء اجتماع معناسنه در ﴿ مثنوی ﴾ احمدا چون نیستت از وحی یاس * جسمیانرا ده تحری وقیاس

* کز ضرورت هست مرداری حلال * که تحری نیست درکعبهٔ وصال) ای احمد چونکم سکا وحیدن یأس و قنوط یوقدر سکا تحری و قیاس لازم دکلدر تحری و قیاسی جسملره و یر که آنلر وحیدن بی بهره لردر آنلره تحری و قیاس ایلمك حلالدر زیرا ضرورتدن بر مردار حلال اولدی اما سنك تحری وقیاسه ضرورتك و احتیاجك یوقدر کعبهٔ وصالده تحری اولمز پس سن بنم کعبهٔ وصالمده سن وسنك روحانی اولان وارثلرك دخی بنم کعبهٔ وصالمده در پس سکا وآنلره تحری وقیاس ایلمك لازم اولمز ﴿ مثنوی ﴾ بی تحری واجتهادات

هدی * هر که بدعت پیشه کیرد از هوی * همچو عادش بر برد بادش کشد *

نی سلیمانست تانحتش کشد * عادرا بادست حمالی خذول * همچو بره بر کف مرد اکول * همچو فرزندش نهاده بر کنار * می بردتا بکشدش قصاب وار)
تحری یسز وهدانك اجتهادلریسز هرشول کسه که هوادن بدعتی پیشه طوته جواب بو بیتدر عادکبی باد انی هوایه ایلتوروآنی اولدرر سلیمان دکلدرکه تا آنك تختنی چکه یعنی هرشول کسه که طریق هداده وراء مصطفاده اجتهادسز وتحری واحتیاطسز هوای نفسدن بدعتی کندینه پیشه طوته اول هوای نفسانی عادقومنی بادصرصر هوایه ایلتوب اولدردیکی کبی اول اهل بدعتی اولدورر سلیمان سیرت دکلدرکه اول هوا آنك تختنی چکه اول کسه لرکه وقتنك سلیمانی اوله هوای نفسانیه ده آنلر باذن الله متصرف اولورلر وهرنه جانبه امر انسه‌لر آنی اول جانبه تصریف ایدرلر وآنك اوزرینه سلیمان وارسوار اولوب استدکلری مقامه کیدرلر اما اهل بدعته و تحری واجتهد قیلمین اهل ضلالته باد هوای نفسانی غالب اولوب عاد قومی کبی عاقبت انلری هلاك ایلر نعم عاد قومنه هم باد حمالدر لکن انلره اول باد صرصر برحمال خذول ومرکب قتولدر عاد قومی اول بادك النده مرد اکولك النده بره کبیدر اکرچه اول مرد اکول اول قوزیی کندی فرزندی کبی کنارنه قومش اما ایلتور تا انی قصاب کبی دپلیه پس نفسنك هواسنی دخی بوکا کوره قیاس ایله اکرچه هوای نفسانی اول وهله ده اهل بدعتی واصحاب ضلالتی مرتکب اولور ورعایت قیلور وانلردخی نفسلرینك هواسی اوزره سائر وطائر اولدقلرندن زیاده حظ آلورلر اما اول هوا انلری عاقبت قتل قیلور ومهلك اولور ﴿مثنوی﴾ عادرا آن باد زاستکبار بود * یارخود پنداشتند اغیار بود * چون بکردانیدنا که پوستین * خردشان بشکست آن بئس القرین * بادرا بشکن که پس فتنه ست باد * پیش آزانکه بشکند اوهمچو عاد) عاد قومنه اول باد استکبارلرندن اولدی کما قال الله تعالی (فاما عاد فاستکبروا فی الارض بغیرالحق وقالوا من اشد منا قوة) انلرنفسلرینك هواسنی واول باد مهلکی کندیلره یارصاندیلراول خود فی الحقیقه اغیار ایدی چونکم اول باد هوانا کاه پوستین دوندردی ویارلك صورتن کیدروب قهارلك صورتنی کتوردی انلری اول بئس القرین فی الحال خرد وخشخاش ایدوب صدی پس ای اهل هوا نفسکی کسرایله که اول باد هوای نفسانی چوق فتنه‌درکه اوسنی عاد قومی کبی صمزدن اول یعنی سن باد هوای نفسکی اول سنی عاد قومی کبی صمزدن اول صی تاعاقبت سنی انلر کبی هلاك ایلمیه وانی صمق کندی پیغمبرکه تابع اولمق وپیغمبرك قائمقامی اولان بروارث کامله وعارف واصله انقیاد قیلمقله میسر اولور ﴿مثنوی﴾ پند دادی هودکای پرکبرخیل * برکند از دستتان این باد ذیل * اشکر حقست باد وازنفاق * چند روزی باشما کرد اعتناق) حضرت هود علیه السلام

اول قوم عاده پند ونصيحت ويردى بويله ديوكه اى پركبر قوم بو بادسزك اليكزدن ذيلى قوپارر خيل بونده جماعت معناسنه دريعنى سزك ذيل هوايه تمسك قيلديغكز واكا تابع ومطيع اولديغكز وآنى كنديكزه يارموافق بيلديككز بركون اول سزك اليكزدن اتككى قوپارر ودونوب سزه مسلط اولور باد هوا حق تعالينك لشكريدر ونفاقدن برقاچكون سزكله اعتناق ايلدى نهايتى تفاقدن برقاچ كون ملايمت وموافقت كوستر مسى صداقت دكل منافقتدر (م ى) او بسر باخالق خودرا ستست * چون اجل آيد برآرد بادد ست) اول باد سرده كندى خالقيله راستدر چونكم اجل كله باد ال يوقروكتورر يعنى اى اهل هوا اولان واستكبار قيلان قوم اول باد هوا كه سز انى كنديكزه تابع صانورسز آنك سزه حالا تابع اولسى وملايمت قيلمسى الله تعالينك امريله در اول باطنده كندى خالقيله راست ودرستدر چونكم وقت كله ومدت هلاك وفنا قريب اوله اول بادسزكله معانقه قيلمقدن الني الور وسزدن رفع قيلور اول زمانده آنك سزه نه مرتبه عدوايديكنى بيلورسز ﴿ مثنوى ﴾ بادرا اندردهن بين ره كذر * هرنفس آيان روان باكر وفر * حلق ودندانهـا ازواين بود * حق چو فرمايد بدندان درفتد * كوه كردد ذره باد وثقيل * درد دندآن داردش زار وعليل * اين همان بادست كايمن ميكذشت * بود جان كشت وكشت اومرك كشت) مثلا سن بادك دهن ايچره رهكذرنى وعبورنى كور هرزمان نفس اول كر وفرايله دهان ايچره كليجى وكيديجيدر اول زمانده كه امرحقله سكاموافقت ايلر بوغاز وديشلر آندن ايمن اولور حق تعالى چونكم باده دندانه دوش ديو بيوره فى الحال ديشه دوشر آندنصكره برذره باد طاغ اولور وثقيل اولور برمرتبه كه ديش اغريسى آنك صاحبنى زار وعليل طوتر اول ديشه دوشن باده بادسرخ ديرلر ونازله دخى تعبير ايدرلر نته كم بونك بيانى جلد رابعك اولنه قريب اول معشوقه نك عاشق جانبنه جواب ويرديكى محلده مرور ايلمشدر وكاه اولوركه ديش صزلديغى وقتده دهـان ايچره كلوب كيدن باد الله امريله اكا دخى زياده الم ويرد بو خود اول باددركه ديش صزلردن اول ايمن كچردى چونكم الله تعالى آنى سكا مؤلم قيله اول حينده سكا الم ويريجى اولور وكذلك كشت وزرعه دخى باد هوا تربيه قيلور ونشو ونما ويرر والله امريله آنك اوزرندن ايمن ولطيف اولوب كچر بو اول يلدركه كشتنك اوزرينه ايمن كچدى واكا جان ايدى والله امريله اول باد مرك كشت اولدى واول اكينى خراب وهلاك قيلدى مثلا برزمان اولوركه برجانبدن اسرزرعه ضرر ويرميوب نفع اولور بعده اول يل ينه اسرالله امريله اكينلرك مرك وهلاكنه سبب اولور ﴿ مثنوى ﴾ دست آنكت دست بوسد بى عبوس * وقت خشم آن دست ميكردد دبوس) مثلا اول كسه نك الى كه سنك بى عبوس

اول الكي او پرخشم وقتي اول ال دبوس اولور وسكا چوماق كبي اولور ﴿ مثنوی ﴾
يارب ويارب برآرد اوزجان * كه بيراين بادرا اى مستعان) اول ديشى اغرين كسه
بادا كالم و يرد كده جان ودلدن يارب يارب ديمك كتورر بويله ديو كه بو بادي ودردي
اى مستعان بنم ديشمدن كس وازاله ايله ﴿ مثنوی ﴾ اى دهان غافل بدى
زين بادرو * از بن دندان دراستغفارشو) اى دهان بو باددن غافل اولدك يورى
ديش دبندن استغفارده اول يعنى اى حضرت حقدن غافل اولان جان واى كاوب
كيدن بادك حقيقتدن غافل اولان دهان اول باد سكا الم واضطراب ويردكده يورى
ديش دبندن ضرورى استغفار ايله كه سنك اكر بر كناهك اولميدى اول بادى حق
تعالى سكا وجع و يربجى والم ايركوريجى قيلازدى چونكم راحت زماننده بارى
استغفار وتوبه ايلمدك درد والم زماننده بارى استغفار ايله والله الله ديو سويله
﴿ مثنوی ﴾ چشم سختش اشكها باران كند * منكرانرا درد الله خوان كند)
اول درده مبتلا اولان كسه نك چشم سختى درد و بلا وقتنده كوزياشنى ياغدريجى
ايلر كه حين سلامتده آنك كوزى الله ايچون برقطره ياغدرمزدى منكرلرى درد الله
ديجى ايلر راحت ونعمت زماننده الله ديمكدن غافل اولورلردى چونكم درد و بلا
كله الله ديجى اولور ومحنت وفلاكتنه دوشسه كوزندن ياشلر كلور وكريه قيلور
(م ى) چون دم يزدان نپذرفتى زمرد * وحى حق را هين پذيرا شو زدرد)
چونكم اى غافل مرد كاملدن دم يزدانى قبول قيلمدك وكلام حقى مستمع اولمدك
آكاه اول درد والمدن اوحى حق قبول ايديجى اول وحى لغتده اشارت خفيه
معناسنه هم كلور بونده وحيدن مراد اشارت خفيه اولور يعنى چونكم مرد كاملدن
كلام حقى قبول ايلمدك ومستغفر اولمدك والله تعالى يه صحت وسلامت وقتنده دعا
وتضرعلر قيلمدك بارى آكاه اولوب درد والمدن اشارت الهيه يى قبول ايديجى اول
واول دردن والمدن سكا مستغفر اولمغه وحق تعالى يه دعا وتضرع قيلمغه اشارت
اولور پس اول اشارتى فهم ايدوب بارى حق تعالى يه اول حينده دعا وتضرع
ايدوب استغفار وتوبه ايله ﴿ مثنوی ﴾ باد كويد پيكم ازشاه بشر * كه خبر
خيرآورم كه شور وشر * زانكه مأمورم بامر خودنيم * من چوتو غافل زشاه خود كيم)
اكردندانه الم ويرن سرخ باد اولسون واكر دهان ايچره كلوب كيدن باد اولسون
واكرسائر اعضايه طوقنن باد اولسون لسان حالله سكا سويلر بن شاه بشردن سكا
معنوى پيكم كاه سكا خيرخبر كتوريرم وكاهى شور وشر كتورورم زيرا كه بن مأمورم
كندم اميردكلم بنده مستقلا برحكم وتصرف يوقدر بن پادشاهمدن چن سنك كبى
غافل بن كندى خالقمدن سنك كبى غافل دكلم (م ى) كرسليمان وار بودى حال تو *
چون سليمان كشتى حال نو * عار بستم كشتى ملك كفت * كردمى برراز حق

من واقفت * ليك چون تو ياغئ من مستعار * ميكنم خدمت ترا روزسه چار *
پس چوعادت سرنكونت بنهادهم * زاسپه تو ياغيانه برجهم) باد لسان حالله بی سداد وبی رشاد اولان غافله دير ای غافل اكر سنك حالك سليمان وار اوليدی وسنك وجودك حضرت سليمان عليه السلام كبی حق تعالی يه اطاعت وانقياد قيليدی سليمانه حال اولديغم كبی سنك دخی حالك اولوردم شمدی بن عاريتی امسنك ملك دستك اولوردم وسكا اطاعت وانقياد قيلوردم حق تعالينك رازنه بن سنی واقف ايلردم نته كم سليمان عليه السلامه الله امريله چوق رازسويلدم و بی نهايه سرلر نقل ايلدم لكن چونكم سن ياغی و باغيسن و بن مستعارم بن سكا برقاچ كون امر حقله خدمت ايلرم واوچ درت كون موافقت قيلورم پس سكا عاد كبی سرنكونلكلر ويريرم چونكم سن حين صحتده حق تعالی يه مطيع اولمدك بن هم حين بلاده سكا مخالفتلر وشكنجه لر قيلورم سنك حكمكده اولان جنودكدن باغيانه صچرارم وسنك سپاهك مثابه سنده اولان عضولر يكه و جزلر يكه الملر و يريرم وانذار قيلورم دير (م ی) تابغيب ايمان تو محكم شود * آن زمان كايمانت مايهٔ غم شود * آن زمان خود جملكان مؤمن شوند * آن زمان خود سركشان برسر دوند * آن زمان زاری كنند وافتقار * همچو دزد وراهزن درزير دار) تاسنك عالم غيبه اول زمان ايمانك محكم اولور كه ايمان اول زمانده مايهٔ غم اولور يعنی بن سنك وجودكدن كنديمی خلاص ايدوب عاد قومی كبی سنی هلاك شروع ايلديكم زمانده اول زمان سنك ايمانك عالم غيبه محكم اولور اما اول زمانده اولان ايمانه ايمان يأس ديرلر مقبول دكلدر اول زمان خود جمله كافرلر مؤمن اولورلر اول زمان خود جمله متكبرلر وسركشلر باش اوزره يلرلر وطريق طاعتده مشيا على الالهام لا مشيا على الاقدام تك و پو ايلرلر اول زمانده كه احوال آخرت ظاهر اوله وامور غيبيه عيانه كله كفره وفجره وطغاة وعصاة جمله سی زاريلك ايلرلر وافتقار ونياز عرض ايدرلر دزد وراهزن كبی زيرداره يعنی دار آلتنده دزدلك وحراميلرك نياز وتضرع ايلسی كبی آنلر دخی احوال آخرت كشف اولدقده تضرعلر ونيازلر ايدرلر

﴿ مثنوی ﴾ ليك كردر غيب كردی مستوی * مالك دارين وشحنهٔ خودتوی *
شحنكی و پادشاهئ مقيم * نه دوروزه مستعارست وسقيم * رستی از بيكار وكار خود كنی * هم توشاه وهم تو طبل خود زنی) لكن اكر سن شمدی عالم غيبده مستوی ومستقيم اوله سن و باطنكی شك وشركدن وكفردن وضلالتدن بری قيله سن مالك دارين وكندی شحنه ك اولورسن يعنی سنك حاكمك وضابطك ينه سن اولوب هم دنيانك وهم آخرتك مالكی اولورسن مقيم اولان شحنه لك و پادشاهلق برايكی كونلك مستعار وسقيم اوزره پادشاهلق كبی دكلدر بو دنيانك شحنه لكی و پادشاهلغی

مستعار وسقيدر اما آخرت شحنه لكى و پادشاهلغى ابدى ومقيدر پيكاردن وجنك
وجدالدن قورتلورسن وكندى كاركى ايلرسن هم سن شاه وهم سن كندى طبلكى
اوررسن يعنى كندى وجودك اقليمنك حاكمى و پادشاهى اولوب غيريلرله جنك
وجدلدن فارغ اولورسن وكندى كاركى كندك قيلورسن ﴿ مثنوى ﴾ چون
كاوتنك آورد بر ماجهان * خاك خوردى كاشكى حلق ودهان * اين دهان خود
خاك خوارى آمدست * ليك خاكى را كه او رنكين شدست) چونكم جهان بزم
بوغازمزى بر كون صيغر كاشكى بو حلق ودهان خاك ييدى كه اول كون حرام طعام
يديكندن اوترى معذب اولميدى بو دهان خود نفس الامرده اكرخود نظر اولنسه
برخاك خوار كلمشدر وآنك اطعمهٔ نفسه دبوب يديكنك اصلى وماده سى طپراق اولمشدر
لكن بودهان اول خاك ييجى اولمشدر كه رنكين اولمشد وكوناكون غدالر شكلنده
دوزلمش و بويانمشدر ﴿ مثنوى ﴾ اين كباب واين شراب واين شكر * خاك
رنكينست ونقشين اى پسر * چونكه خوردى وشد انها لحم و پوست * رنك ولحمش داد
واين هم خاك كوست * هم زخاكى بخيه بر كل ميزند * جمله راهم بازخاكى ميكند) بو كباب
و بوشراب و بوشكركه سن برسن خاك رنكين ونقشيندر اى پسر كه حق سبحانه
وتعالى بونلرى خاكدن خلق ايلش وهر برنى برنقش اوزره دوزمش و بركونه رنكه
بويامشدر چونكم سن بواغديه واطعمه دن ييه سن بونلرسنك جسمكده لحم و پوست
اولور اكا دخى لحم ورنك ويردى بوهم محله طپراغيدر خاك كويه مضافدر كو محله يه
ديرلر ومحله دن مراد زمين اولور ومعنى بو لحم و پوست دخى حق محله سى اولان
زمينك خاكيدر ديمك اولور هم اول صانع برخاكدن اولان كل اوزره بخيه اورر
جمله بى هم كيرو خاك ايلر بخيه نكندمه ديرلر يعنى هم اول عليم وحكيم برخاكدن
اولمش سلالهٔ طينى يدقدرتيله جسد ايدوب آنك اوزرينه نكنده لر اورركه بدنك
هرمفصلى نكنده لركبيدر تكرار جمله بى هم برخاك ايلرنته كم (منها خلقناكم وفيها
نعيدكم ومنها نخرجكم تارة اخرى) بيوردى ﴿ مثنوى ﴾ هندو وقبچاق
وروى وحبش * جمله يكرنكند اندر كورخوش * تابد انى كان همه رنك ونكار *
جمله رو پوشست ومكر ومستعار) هندو وقبچاق وروى وحبش جمله سى كور ايچره
خوش يكرنكلردر قبچاق عجم ديارنده بر برك آديدر يعنى بو جمله طوائف مختلفه
واقوام متنوعه مقبره ده جمله سى خاك اولور ويكرنك اولمق مرتبه سن بولورلر تا بيله
سنكه بودوكلى رنك ونكار جمله سى رو پوشدر ومكر وفريب ومستعاردر ﴿ مثنوى ﴾
رنك باقى صبغة اللهست وبس * غيرآن بربسته دان همچون جرس) رنك باقى صبغة
اللهدر انجق اندن غيريسى جرس كبى بربسته بيل بو بيت سورهٔ بقره ده اولان (صبغة الله
ومن احسن من الله صبغة ونحن له عابدون) آيت جليله يه اشاتدر بو آيت كريمه نك

تفسیری ایکنجی دفترك اوائلنه قریب فرمودن والی سرخنده مرور ایلـدی انده
طلب اولنه و بونده صبغة اللهدن مراد نه ایدیکنی بو بیتلرله بیان ایدوب بیوررلر
﴿ مثنوی ﴾ رنك صدق ورنك تقوی و یقین * تا ابد باقی بود برعابدین) رنك
صدق ورنك تقوی و یقین تا ابد عابد اوزره باقی اولور یعنی الله تعالینك باقی اولان
صبغه سی صدق رنکی وتقوی و یقین رنکی واسـلام وایمان و دین رنکیدر که
بورنکلر الله تعالی یه عابد اولان بنـده لر اوزره ابدی باقی اولور اولدکدن وتراب
اولدقدنصکره بورنکره اصلا فنا وزوال کلمز وکذلك بونلرك ضدی وخلافی اولان
الوانه دخی فنا وزوال کلمزنته کم بیوررلر ﴿ مثنوی ﴾ رنك شك ورنك کفران ونفاق *
تا ابد باقی بود برجان عاق * چون سیه رویی فرعون دغا * رنك او باقی و جسم
اوفنا) رنك شـك ورنك کفران ورنك نفـاق عاق اولان و طغیان قیلان کمسه نك
جانی اوزره ابد الآباد باقی اولور مثلا فرعون دغانك سیاه رویلغی کبی وآنك رنکی
باقی وآنك جسمی فانیدر یعنی آنك شك وکفرانی و بدخو یلغی وضلالت وطغیانی
وفساد وعصیانی رنکلری آنك روحیله بیله ابدی باقیدر که مؤمندن اسلام وایمان
صفتلری اولدکدنصکره نیجه زائل اولمز ایسه کافرلردن دخی کفران وطغیان صفتلری
اویله زائل اولمز ﴿ مثنوی ﴾ برق وفر روی خوب صادقین * تن فنا شـد
وان بجا تا یوم دین) صادقلرك خوب یوزینـك فروونقی و برق ونوری تن فنا
اولدی واول یرنده قالدی یوم دینه دك تا یوم دین تن فنا شـد لفظنه غایت اولور
وان بجا لفظنه غایت اولمز زیرا وان بجـا لفظنه او لسه معنایه خلل کلور وشرعه
مخالف اولور وتقدیر کلام تن فنا شد تا یوم دین وآن بجا ماند دیمك اولور پس توضیح
معنی بو یله دیمك اولور که صادقلرك کوزل یوزینـك برقی وفروونقی تنلری یوم
دینه دك فنا اولدی واول جمال وکمال وحسن خصال روحله بیله یرنده باقی قالدی
چونکم یوم دین اوله وقیامت ظهوره کله حق تعالی انلرك فانی اولان تنلرنی ینه بعث
ایدوب احیا ایلر واول کوزل یوزاولمق و یوزلرینك نوری برق اورمق انلرك بدنلرنده
هم ظهوره کلورنته کم کافرلرك سواد کفری یوزلرینـه اوروب یوزلری سیاه اولور *
(یوم تبیض وجوه وتسود وجوه) آیت کریمه سی بومعنایه دلالت قیلور (م ی) زشت
آن زشتست وخوب آن خوب وبس * دایم آن ضحاك واین اندرعبس) زشت اول زشتدر
وخوب اول خوبدر انجق دائما اول ضحاك واول عبسده دریعنی یوم قیامتده زشت
اولان حالا شمدی زشت اولان بلکه ازل آزالده زشت وقبیح اولندر انجق وکذلك
یوم قیامتده خوب اولان هم شمدی خوب ومؤمن وصالح اولندر بلـکه علم اللهده
خوب ومحبوب اولان کمسه درکه دائما اول خوب روی ضحاك ولطیف خویدر و بو زشت
وقبیح هم همیشـه عبـوس الوجه وبدخو یدر ﴿ مثنوی ﴾ خاك رارنك و فن

وسنکی دهد * طفـل خوبازاران جنکی دهد) اول صانع حکیم خا که رنك وفن وسنکلك ویرطفل خویلره آنك اوزرینه جنك ایلك ویر یعنی الله تبارك وتعالی شول قدرت وحکمت صاحبی صانعدرکه خاکه رنك ویروب باغ وباغچه ومتاع وانچه شکلنده ایلرو برنیجـه سنی دخی ذی روح جسدلر ایدوب اکا فنلر وصنعتلر ویروب و برنیجـه سنی دخی لعل و یاقوت وزبرجد و بونلر امثالی اولان ذی قیمت طاشلر ایلر پس اوغلنجق خویلو اولان کسـه‌لره بونلرك اوزرینه جنك ایلك وجدل قیلق ویرر حتی بونلر بوخاك رنکیندن ظهوره کلان شیلرك اوزرینه بری برلریله جنك وجدل قیلور ﴿ مثنوی ﴾ ازخمیری اشتر وشیری پزند * کودکان ازحرص آن کف میکزند * شـیر واشتر نان شود اندر دهان * درنکیرد این سخن با کودکان * کودك اندر جهل و پندارد شکیست * شکر باری قوت او اندکیست * طفل را استیزه وصد آفتست * شـکر اینکه بی فن و بی قوتست) مثلا برخمیردن دوه و برشـیر پشوررلر وخمیری اسب واستر واشتر وشـیر شکلنده پیدا ایدوب پخته ایدرلر اوغلنجقلر اکا حریص اولدقلرندن ال چیزلر و بری برلریله انلردن اوتری جنك ایلرلر اول خمیردن دو زیلن شـیر وشتر دهانده نان اولور و برکسـه انلرك هرقنغیسنی بسه نان لذتی بولور لکن اوغلنجلره بوسوزتأثیر ایتمز واکر انلره دیسك ای اوغلنجقلر بوسزك اسب واستروشیرواشتردیدککز جمله‌سی خمیردر بونلر کرچکدن اسب واستر وشـیر دکلدر آنلر بوسـوزی طوتمز وفهم ایتمز زیرا کودك جهلده و پنداره برشـك وشبهه‌ده در باری تعـالی یه شکر که او غلنجغك قوتی اندکدر اکرجهلندن وغفلتندن عاقلك سوزنی طوتمز وفهم ایتمزایسه باری عاقل اوزره مسلط اولغه وجنك وجدل قیلغه آنك اقتداری وقوتی یوقدرنعم طفل ایچون عناد ومرأ و یوز آفت واردر بوکه شـکرکه اولبی‌فن و بی‌قوتدر وهروجهـله عاقل آنك اوزرینه غالبدر راسـتدیکی عاقل اطفالك وجودنده تصرف ایلر ﴿ مثنوی ﴾ وای ازین پیران طفل نادیب * کشـته ازقوت بلای هررقیب * چون سـلاح وجهل جمع آیدبهم * کشت فرعون جهـانسوز ازستم) اماوای بونادیب اولان طفل سـیرت پیرلردن واوغلنجـق طبیعت اولان بی‌تدبیرلردن که قوت وقدرت ومنصب ودولت جهتندن هرر قیبـك بـلاسی اولمش وکندیلره حافظ ونکهبـان اولوب ضررلردن منع قیلان عاقله عداوت وخصومت قلمشـدر چونکم سـلاح وآلت یعنی منصب ودولت وغفلت وجهالت بریره جمع کله سندن جهانسـوز برفرعون اولور ونیجه کیمسـه‌لری یاقوب یاندرمغه قصـد وعزیمت قیلور ﴿ مثنوی ﴾ شـکرکن ای مرددرویش ازقصور * کزفرعونی رهیدی وزکفور * شـکرکن مظلومی وظـالم نهٔ * ایمن ازفرعونی وهرفتنهٔ) ای مرد درویش قصـوردن شـکرایله یعـنی ای فقیر اولان کیمسـه منصب ودولتدن ومال ونعمتدن قصورك

اولدیغیچون حق تعالی یه شکرایله وحمدلر وثنالر سویله زیرا فرعونلکدن وکفوردن
قورتلدك که منصب ومال ونعمت لابد عصیانه وطغیانه سبب وکفرانه دخی باعث
اولور پس طغیان وکفرانه سبب اولان جاه ومالدن خلاص اولمق وشکسته
حال اولوب حضرت حقه بنده‌لك قیلمق معناده نعمت عظمی ودولت کبری در
آنك قدرنی فقیراولنلر بیلوب خدای تعالی یه شکر قیلمق لازمدر ای مردد رویش
شکرایله که مظلومسن ظالم دکلسن هر برفتنه دن وفرعونلکدن ایمنسن فی الواقع
مالك ومنصبك چوق اولیدی واول واسطه ایله برنیجه‌در دمنده ظلم ایدوب ظالم
اولیدك وفرعون سیرت اولوب تمرد وعناد قیلیدك سنك حالك عندالله نیجه اولوردی
وقیامت کونی سنك باشکه نه فلاکتلر کلوردی امدی مظلوم اولوب حقدن لطف
ورحمت بولمق ظالم اولوب حق تعالینك غضبنه وقهرنه لایق اولمقدن هروجهله
اولی و بهتردر * مثنوی * اشکم تی لاف اللهی نزد * کاتشش رانیست
ازهیزم مدد * اشکم خالی بودزندان دیو * کش غم نان مانعست ازمکر وریو *
اشکم پرلوت دان بازاردیو * تاجران دیورادروی غریو) خالی شکم اللهلق لافنی
اورمدی و برقارنی لوت وغدادن تهی اولان فقیرفرعون کبی الوهیت وربوبیت
دعواسن قیلمدی زیرا آنك آتش طبعنك هیزم دولتدن مددی یوقدر وحطب کبی
اولان غنا وثروت آنك نفسی آتشنه قوت و یریجی دکلدر بواجلدن آنك نفسنك
وطبعنك آتشی منطفی اولمش اوت وقوتدن خالی اولان شکم دیولك زندانیدر زیرا
اول خالی اولان نان غمی نفسك مکرندن ودیولك خدعه وریوندن مانعدر آنك درونده
اولان رزق وغدا غمی شیطانك مکر وحیله سنه مانع اولور اما پرلوت اولان
اشکمی سن بازار دیو بیل تاجران دیوایچون آنده غریووار در یعنی بطن که نفیس
غدالر ولذیذ طعاملرله ممتلی اوله سن اول درونی شیطانلر بازاری بیل وشیطان
بازرکانلرینك آنك درونده المسی وصاتمسی وغلغله وغریو ایتمسی اولور
* مثنوی * تاجران ساحر لاشی فروش * عقلهارا تیره کرده ازخروش *
خم روان کرده زسحری چون فرس * کرده کرباسی زمهتاب وغلس * چون
بریشم خاك رابرمی تنند * خاك درچشم ممیزمی کنند * جندلی رارنك عودی می
دهند * برکلوخیان حسودی می دهند) لاشی فروش اولان ساحر تاجرلر عقللری
سحر وخروشدن تیره ایتمشلردر مثلا ساحرلر تاجرلر شکلنه کیررلر ایمش و برکوپه بنزلر
ایمش واول کوپی فرس کبی روان ایدوب سوررلر ایمش ومشتری اولنه اول کوپی
اسب نیکودر دیو صاتارلر ایمش اندنصکره مهتابدن وغلسدن برکرباس ایدرلر
ایمش وآنی دخی مشتری اولنلره صاتارلر ایمش غلس آخرلیلده اولان قراکافدر
ابریشم کبی اول ساحرلر خاکی طفوررلر ممیزك کوزنه خاك ایلرلر یعنی آنك کوزنه خاك

اوررلر وآنی کورمکدن وتمیز قیلمقدن محروم قیلورلر برجنده برعو درنکن وبررلر
جندل رایحه سز برکونه بیان اغاجیدر برکلوخ اوزره بزه حسودلك وبررلر یعنی
خشت پاره‌یی قصر وخانه شکلنده کوستروب بزی آنك اوزرینه حسود اولمق
وتمنی قیلمق مرتبه سنه ایرکوررلر بو بیتلرده واقع اولان ساحرلردن مراد اهل
انسان شکلنده اولان ماکرلر اولورکه هربری شیطنتده ومکر وخدیعتده شول
مرتبه‌یه وارمشلردرکه کوپ کبی برنسنه‌یی دلدل دیوصاتارلر وسپید وسیاهی
بزکبی طقویوب آنی دخی حیله وتزویر ایله بیع ایدرلر ومشترینك کوزینه مکر
وخدعه خاکنی اوروب آنی صاتدقلری متاعدن کوروکر ایدرلر وسنك وکلوخدن
اولان خانه‌لرك اوزرینه حسودلکلرو بررلر وکذلك شیطانلرك ساحرلری وماکرلری
هم درون عالمندن کاوب قلبه نیجه درلو حیله ومکر ودغاوغدری تلقین ایدرلر ونیجه
ساحرلکلر ایدرلر که انسان شکلنده اولان ساحرلر آنلرك سحرنی دفعه قادر
اوله مزلر ﴿ مثنوی ﴾ پاك آنکه خاك رارنکی دهد * همچوکودك مان بران
جنکی دهد * دامن پرخاك ماچون طفلکان * در نظرمان خاك همچون زرکان *
طفل را باباالغان نبود مجال * طفل راحق کی نشاند بارجال) پاکدر شول صانع قدیم که
خاکه برنك وبرر یعنی حیله وخدعه دن وظلمدن وغدردن منزه ومقدسدر
شول علیم وحکیم که بوخاکه برکونه رنك وبرر اوغلنجقلر کبی آنك اوزرینه بزه
برجنك وبرر بزم اوغلنجقلر کبی دامنمز خاکله پردر بزم نظرمزده خاك زرکان کبیدرکه
بوسیم وزر دیدیکمز واتکمزه وکیسه‌مزه قویدیغمز اصلنده خاکدر لکن صنع
الهی ایله بزه بوزرکان کورنمش الحاصل طفلك بالغلره مجالی اولمز یعنی طفل سیرت
اولنلر بالغ اولنلرله برمرتبه ده اولمغه مجال واستعداد بولمز حق تعالی حضرتلری
اطفالی رجالله برمرتبه ده قچن نصب ایلر یعنی اطفالی رجال مرتبه سنه اسکان
ایمیوب اطفالی رجال مرتبه سنه نصب ایلر ﴿ مثنوی ﴾ میوه کرکهنه شود تاهست
خام * پخته نبود غوره کوینداش بنام * کرشود صد ساله آن خام ترش * طفل
غوره است او برهرتیزهش * کرچه باشد موور یش اوسپید * هم دران طفلی
خوفست وامید * که رسم یانارسیده ماندم * ای عجب بامن کند کرم آن کرم)
مثلا میوه اکرکهنه اولسه مادامکه خام وترشدر پخته اولمز وکامل اولان میوه
مقامن بولمز اکا نامله خام دینورا کراول ترش اولان خام یوز ییل اولسه ونیجه
ایام وسال خاملك مرتبه سنده خشك اولوب قالسه هرتیز هوشك قتنده اول طفل
غوره درآنك عاقل قتنده نیجه یوز ییل معمر اولدیغنه اعتبار یوقدر اکرچه آنك
قیلی وصقالی سپید هم اولسه وبرآق صقاللی قوجه اولوب بیلی بوکلسه هم ینه
خوف وامید اوغلنجقلغنده در هنوز دخی خوف ورجا مرتبه سندن قورتلمشدرکه

اول مرتبهٔ کامل اولان رجاله نسبتله ناپخته‌لك واو علیحقاق مرتبه‌سیدر واهل
کمال خوف ورجا مرتبه‌سندن کذر قیلمشلر وفانی فی الله اولوب بقابالله مرتبه‌سن
بولمشلر (الاان اولیاء الله لاخوف علیهم ولاهم یحزنون) آیت کریمه‌سنك
مفهومنه بودنیاده مظهر اولمشلردر اما طفل سیرت اولان خاملر بویله دیو خوف
ورجاده اولورکه عجب مقصوده ایریشورمیم و یاخود نارسیده قالورمیم
ای عجب بکا اول محضا کرم کرم ایلرمی اولکی کرم وزن ایچون سکون رابله اوقنور
ثانیجی کرم رجل عدل قبیلندن اولور یاخود مضاف مقدراولور ذوکرم معناسی
ویریلور یعنی طفل سیرت اولان خاملر خوف ورجا مقامنده قالوب بویله دیرلر که
بز مقصوده واصل وبالغ اولورمی یز و یاخود واصل اولمیوب محروم قالورمی ایزی
عجب اول ذی کرم بزه لطف وکرم ایلرمی یاخود ایلزمی اما جالك حالی بونلرکبی
دکلدرزیرا آنلر شبهه وکماندن قورتلمشلر وخوف ورجا مرتبه‌سندن کذر قیلمشلر
وشهود وعیان مرتبه‌سنه ایرمشلردر وکندی مقاملرنی اولمزدن اول کورمشلردر
انکیچون بوکونه شك وکماندن آنلر بری اولمشلردر ﴿ مثنوی ﴾ باچنین ناقابلی
ودوریٔ * بخشدان غورهٔ مرا انکوریٔ * نیستم امیدوار ازهیچ سو * وآن
کرم می کویدم لاتیأسوا) انجلین ناقابللکله ودورلکله بیله بوغوره بکا
انکورلك ویرمی یعنی اول خوف ورجا مرتبه‌سنده اولان کیمسه بوکونه شبهه
وکمانده اولوب وکندینك ناقابل اولمسنه ودور قالمسنه نظر قیلوب دیرکه ای عجب
بونجلین ناقابللکله وحضرت حقدن دورلکله بیله بو بنم غوره کبی خام
وناپخته قلان وجودیمه حق تعالی حضرتلری برانکورلك وپخته‌لك و یرمیکه
زیرا بن هیچ بطرفدن امیدوار دکلم زیرا بنده اصلا حق تعالینك وصلتنه
واحسانته لیاقت یوقدر ولیکن اول کرم الهی سکا (لاتیأسوا من روح الله)
دیرپس آنك روح ورحمتندن مأیوس اولمزم وقطع رجا قیلمزم ﴿ مثنوی ﴾
دائماخاقان ما کردست طو * کوش ما را میکشد لاتقنطو) دائمابزم خاقانمز طوی
ایتمشدر بزم قولغمزی لاتقنطو اچکر طوی ضیافت معناسنه در تکیم فلان کیمسه
فلان کیمسه‌یه ضیافت ایلدی دیه‌جك محلده فلان کیمسه فلان کیمسه‌یی طویلدی
دیرلر بوبیت ودخی مابعدنده اولان بیتلر حضرت مولانانك کندی جانبلرندن
دیلمش اولور یعنی ای خوف ورجا مرتبه‌سنده قلان کیمسه‌لر دائمابزم سلطانمز
وخاقانمز مؤمن قوللرینه ضیافت ایلمش وآنلری لطف ورحمتیله طویلمشدر بزم
قولغمزی (لاتقنطوا من رحمة الله ان الله یغفر الذنوب جمیعا انه هو الغفور الرحیم)
آیت کریمه‌سنك مفهوم لطیفی طوتوب اول ضیافت حقانی جانبنه چکرو بزی اول
نعمت وراحت جانبنه لطفله دعوت ایلر بوآیت کریمه‌نك تفسیری جلداولده

سبب حرمان اشقیا بیانده مرور ایلمشدر آنده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ کرچه ما زین ناامیدی در کویم * چون صلا زد دست اندازان رویم * دست اندازیم چون اسپان سبس * در رو بدن سوی مرعای انیس * کام اندازیم وانجا کام نی * جام پردازیم وانجا جام نی * زانکه انجا جمله اشیا جا نیست * معنی اندر معنی اندر معنیست) اکرچه بز بو ناامیدلکدن چقورده یز چونکه اول پادشاه کریم خوان رحمته صلا اوره ال آته رق کیده رز یعنی اول بزی کندی جانبنه دعوت قیله ودار سلام طرفنه صلا دیه اکرچه بو ناامیدلکدن چقورده ایسکده دست افشان ورقص کنان مشیاً علی الالهام لا مشیاً علی الاقدام اول جانب اعلایه کیدرز وعالم بالایه سیروسفر ایده رز سبس اولان آتلر کبی ال آته رز انیس اولان مرعا جانبنه یلکلکده اسپان سبس مؤدب دولت آتلر کبی ال آته رز ومشی وسرعتده کرم واولوب اقدام واهتمام ایده رز زیرا اول مقامده جمله اشیا جانی وروحانیدر معنی اندر معنی اندر معنیدر یعنی اول مرتبه ده جمیع اشیا صرف وخالص معنادر بلکه معنی ایچنده معنادر که عین ثابته مرتبه سی روحانیت مرتبه سنه نسبتله معنی ایچره معنادر ومرتبهٔ الوهیتده جمیع اشیا جانیلر وروحانیلردر ﴿ مثنوی ﴾ هست صورت سایه معنی آفتاب * نور بی سایه بود اندر خراب) مثلا صورت سایه ومعنی آفتاب اولدی سایه سز نور خرابده اولور یعنی معنی انسان فی المثل بر آفتاب انور کبیدر وصورت سایه کبیدر مادامکه جسم وصورت آیرنده اوله آفتاب معنی سایه سز اولمز اما جسم وصورت خراب اولدقدنصکره خراب ایچره نور بی سایه اولور وباعث سایه اولان صورت ویران اولوب نور محض قالور ﴿ مثنوی ﴾ چونکه انجا خشت بر خشتی نماند * نورمه را سایهٔ زشتی نماند * خشت اکر زرین بود بر کندنیست * چون بهای خشت وحی وروشنیست) چونکه اول پرده کرپیچ بر کرپیچ اوزره قالمدی ماهك نورنه بر زشت سایه قالمدی خشتدن مراد بونده صفت نفسانیه در یعنی بر جسمده که بر صفت نفسانی اوزره قالمدی بلکه جمله مقتضیات طبیعیه واوصاف بشریه محو ومتلاشی اولدی ماه روحك نورنه پرده ومانع برقبیح سایه قالمدی پس لازم کلدیکه خشت اکر زرین اوله بر کندنیدر چونکه خشتك بهاسی وحی وروشنلکدر یعنی صفت نفسانی وخصلت حیوانی هر نه قدر عقل معاشله زرین اوله ومحبوب ومقبول کلسه آنك قوپارمقلغی واجب ولازمدر چونکه اول خشت مشابه سنده اولان صفت نفسانیه نك بهاسی وحی الهی وروشنی ربانیدر یعنی هر برصفتی که بر مؤمن نفسنده قلع وقمع ایلر الله تعالی آنك بدلی اکا اشارت والهام قیلور وروشنلك وآشنالك ویرر شول مرتبه ده که جمله نفسانی اولان صفتلر زائل اولدقدنصکره اول کسه یه حق تعالی هردمده الهام قیلور وآنك وجودی حق تعالی اینك

روشنلکی ایله پر اولور ﴿مثنوی﴾ کوه بهر رفع سایه مند کست * پاره کشتن بهر این نور آمد کست * بر برون که چوز دنور صمد * پاره شد تادر درونش هم زند) کوه طور دفع سایه دن اوتری مندکدر بونوردن اوتری پاره اولمق اندکدر مندک پاره پاره اولمغه دیرلر وکوه طورك نور الهیدن پاره پاره اولماسنك شرح وتحقیق جلد اولده عشق جان طور آمد عاشقان ودخی (کوه دررقص آمد وچالاك شد) بیتنك شرحنده مرور ایلدی آنده طلب اولنه یعنی کوه طور کندی سایهٔ وجودنی دفع ایلمکدن اوتری متلاشی ومضمحلدر حد ذاتنده بونور الهیدن وتجلی ربانیدن اوتری پاره پاره اولمق اندك شیدر اکا نسبتله پاره پاره اولمق بر عظیم عملدر چونکم احد وصمد حضرتلرینك نوری کوهك بیرونده اوردی اول کوه طور پاره پاره اولدی تاکم آنك درونده هم اوره یعنی چونکم حق تعالی حضرتلری اول جبلك ظاهرنه تجلی ایلدی اول جبل پاره پاره اولدی کویا اول تجلی نوری آنك درونه دخی اورمقدن اوتری زیرا بتون طور ضمیدی نور آنك هر پاره سنه ودرونده طوقنمش اولوردی ﴿مثنوی﴾ کرسنه چون بر کفش زدقرص نان * واشکافد از هوس چشم ودهان) مثلا کرسنه نك چونکم النه قرص نان اوردی هوس وشوقندن چشم ودهان یارار بو بیت تمثیل طریقیله دینلشدر یعنی برکسه غایتله کرسنه اولسه وبرنیچه زمان آچ قالسه وبرکسه کتوروب اکا برقرص نانی النه ویرسه فی الحال اول کرسنه اولان کسه اول نانه زیاده هوسندن وشوقندن اغزنه محکم اوروب اغزنی شق ایلر وحرصندن اغزنه ایلتمکی تدارك ایده میوب کوزنه اورر کوزنی دخی شق ایلر پس اول کرسنه نك اول نانه زیاده حرص وهو سندن چشم ودهانی شکافته اولور برزمان بزم دیارمزده برمرتبه قحط وغلا اولدیکه اطراف جوانبدن قرا اهلنك آچ ومحتاج اولان کسه لری کلوب شهره دوکلدیلر آدم اتی وکلاب اتی یمکه باشلدیلر اول حینده برکسه نك النده نان کورسه لردی چکوب الندن آلورلردی بونی کوزمزله کوردك که آنلردن بریسی برکسه نك الندن برنانی قاپدی ویره یاتدی اول کسه آنك باشنه باشنه اوکچه سیله ومشتیله اوروب باشنی وکوزنی یاردی اول نانی آنك الندن ودهانندن چقارمغه قادر اوله مدی ﴿مثنوی﴾ صدهزاران پاره کشتن ارزداین * ازمیان چرخ برخیز ای امین * تاکه نور چرخ کردد سایه سوز * شب زسایهٔ تست ای یاغیٔ روز) چونکم نانه آچ ومحتاج اولان کسه کندینك پاره پاره اولمسنه راضی اولیجق بونور الهی وپرتور بانی صدهزاران پاره پاره اولمق دکرپس ای زمین مشابه سنده کثیف اولان کسه چرخ معنوی میاننده قالق وارض وجودکی فانی ومضمحل ایتکه اصلاسنده کثافت

جسمانیه قالمیه تا کم چرخ روحانی وفلك نورانینك نوری سایه سوز اوله اصلا سایه وظلمتدن اثر قومیه زیرا روزك یاغیسی شب ظلمانی سنك سایهٔ وجودكدن حاصلدر نته کم نه قدر سایه وظلمت وار ایسه بوزمینك وجودندن حاصلدر فرضی اکر بوزمینك وجودی اورته دن زائل اولوب کتسیدی عالمده اصلا سایه وظلمتدن براثر قالمیدی کذلك سنك زمین وجودك دخی اورته لقدن کتسیدی وحق تعالی آنی رفع ایتسیدی اصلا سایهٔ غمدن وظلمت اولمقدن وکدورت وبون شیلردن بر شی قالموب صافی نور الهی وتجلیٔ ربانی قالوردی بو سری مشاهده ایدنلر انکچون کندی وجودلرینك اورته لقدن کتمسنی ورفع اولمسنی الله تعالیدن استیوب (بیت) بینی و بینك انی ینازعنی * فارفع بفضلك انیا من البین * دیمشلردر

﴿ مثنوی ﴾ این زمین چون کاهوارهٔ طفلکان * بالغانرا تنك می آرد مکان * بهر طفلان حق زمین رامهد خواند * شیردر کهواره برطفلان فشاند) بوزمین اطفالك کاهواره سی کبی یعنی اوغلنجقلرك بشکی کبیدر که بالغ اولنلره مکانی تنك کنورر وکاله ایرن ارنلرك یرلنی بوجای مضیق طار ایدوب باشلرینه دنیانی تنك ایلر حق تعالی حضرتلری اوغلنجقلردن اوتری زمینه مهد اوقودی بو کهوارهٔ زمینده اولان اطفال اوزره شیر صاچدی نته کم حق تعالی سورهٔ طه ده (الذی جعل لکم الارض مهدا) دیو بونده ساکن اولان اطفال سیرتلره خطاب ایدوب بیوردی یعنی اول قادر بیچون ای ناس ارضی سزه بشك قیلدی تا آنده سز استراحت ایده سز وسورهٔ نبأده دخی (الم یجعل الارض مهادا) بیوردی یعنی بززمینی مهاد قیلمدقمی دیدی وزمینك مهده مشابه اولمسی برقاچ وجهله در اول حق تعالی آنی خلق ایتدیکی کبی بشك کبی صالندی وحرکت قیلدی حق تعالی جبالی اکا اوتاد ایدوب ساکن اولدی وثانیا بوزمینده اولان حیوانات اطفال کهوارده استراحت ایلدکاری کبی استراحت ایلیوب نائم اولدیلر وراحت بولدیلر وثالثا حق تعالی آسمان جانبندن بو زمینده اولنلر اوزره امطاری یاغدردی پستاندن البانك یاغمسی واقمسی کبی پس زمینده اولان ناس بومناسبتله اطفاله مشابه اولورلر مادامکه بومهد زمین ایچره مقید اوله لر ونشو ونما بوله لر آنلره اطفال دینور اما رجال مقامنه بالغ اولدقده وکمال مرتبه سنی بولدقدنصکره بوزمین اکابره بشك کبی تنك کاور ﴿ مثنوی ﴾ خانه تنك آمد ازین کهوارها * طفلکانرا زود بالغ کن شها * ای کوارهخانه را ضیق مدار * تاتواند کرد بالغ انتشار) خانه بو کهوارهلردن تنك کلدی ای پادشاه اوغلنجقلری فوری بالغ ایله ای کواره خانه یی ضیق طوتمه تاکم بالغ انتشار ایتمکه قادر اوله کواره سیده دیرلر انتشار احیا ایتمك معناسنه در یعنی بوزمینك کواره لر کبی اولان هر بر قطعه سندن خانهٔ دنیا قتی تنك کلدی

ای پادشاه عالم بوزمینده ساکن اولان واستراحت قیلان اوغلنجقلری علی الفور
بالغ ایله تا آنلر بیدار اوله‌لر و بوزمینك بشك كبی اولدیغنی وخانهٔ دنیانك جای مضیق
كلدیكنی كوره‌لر ای زمین سپدی خانهٔ دنیایی بالغ اولنلرك باشنه تنك وتار یك طوتمه
تاكم بالغ اولان رجال بوخانهٔ دنیاده اوغلنجقلری انتشار ایتمكه واحیا و بیدار قیلمغه
قادر اوله وبونده نائم اولان اطفال سیرلری بیدار دل ایدوب حقیقت حالی آنلره
كوسترمكه وسعت بوله دیمك اولور

﴿ وسوسهٔ پادشاه زاده را پیدا شد ازسبب استغنا یی ﴾
﴿ وكشفی كه ازشاه دل‌اور احاصل شده بود وقصد ﴾
﴿ ناشكری وسركشی میكرد ازشاه ازراه الهام وسر ﴾
﴿ شاه خبر شد دلش‌در ذكر دروح اورا ﴾
﴿ زخمی زد چنانكه صورت شاه را خبر نبود ﴾

بوسرخ شریف و بو بیان‌لطیف شول بروسوسه كه راستغنا و برنوع كشف
سببندن پادشاهزاده یه پیدا اولدی كه اول كشف اول شهرزاده‌نك كوكانه پادشاه
چیندن حاصل اولمش‌ایدی وشاهك اكا اولان حسن نظر یله و یمن همتیله‌اول كشف
وشهود آنك‌در ونده ظهوره كلمش ایدی واول‌شهرزاده شاه چیندن سركشلكه
وكفران نعم‌اولمغه قصد ایلدی الهام وسر یولندن پادشاه چینه‌خبر اولدی اول
شاهك كوكلی آنك‌سر كشلكه وكفرانه قصدایلسی دردایتدی ومجروح‌قیلدی
اول‌شهرزاده‌نك روحنه‌باطن یوزندن اول‌شاه چین‌برزخم اوردی انجلین كه شاهك
صورتنه آندن خبراولمدی یعنی بوزخمی آنك‌صورتی اورمدی بلكه كوكل یوزندن
آنك روحنه برزخم اوردی كه شاهك صورت ظاهره‌سی اصلامتغیراولمدی وخبر
طویمدی نتكیم كاتب وحی حضرت نبیدن بوقدر كشف وشهود بولدقدنصكره
سركشلكه وكفرانه قصدایلیوب حضرت نبی‌علیه‌السلامك باطنی اكا اینجندكده
كوكل یوزندن آنك‌روحنه برزخم اوردیكه آنك‌روحنده اصلاكشف وشهوداثری
قالمیوب ابدالاندن‌دخی محروم قالدی وقصدسی دفتراولده مفصل ومشروح مذكور
اولمشدر آنده طلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ چون مسلم كشت بی‌بیع وشری *
ازدرون شاه‌در جانش جری * قوت‌می خوردی زنور جان شاه * ماه جانش
همچواز خورشید ماه * راتبهٔ جنی زشاه بی‌ندید * دمبدم‌در جان مستش می
رسید * آنكه ترسا ومشرك می‌خورند *زان غدایی كه ملائك می‌خورند)
چونكم بیعسز وشراسز شاهك‌در وندن اول‌شاهك شاهزاده جاننه‌جری
مسلم اولدی جری وظیفه‌یه ونفقه‌یه دیرلر یعنی چونكم پادشاه چینك در وندن
اول‌شهرزاده‌نك جاننه وظیفهٔ جانی ونفقهٔ روحانی مسلم‌اولدی شاه چینك نور

جانندن قوت روحانی وغدای نورانی یردی آنك جانی ماهی خورشیددن ماه کبی یعنی ماه خورشیدن نور استفاده ایلیوب مستنیر اولدیغی وقوت بولدیغی کبی اول شهرزاده نك دخی ماه جانی شاه چینك خورشید جانندن قوت نورانی وغدای روحانی یردی ومستفید ومستنیر اولوردی هر می یدکندی مرشدندن هم بویله در بی ندید اولان شاهدن وظیفهٔ جانی وراتبهٔ روحانی دمبدم آنك مست اولان جاننه ایریشوردی وهرکون آنك روحنه شاهك جانندن برکونه وظیفهٔ روحانی وراتبهٔ نورانی کلوردی وآنك جاننه قوت وغدا اولوردی اول قوت وغدادکه ترسا ومشرك یرلر اول برغدادنکه ملائك یرلر یعنی آنك جاننه شه جانندن کلان قوت وغدا ملائکه نك یدکاری قوت وغدای نورانیدندر یوخسه کبر وترسانك یدکاری غدای جسمانیدن دکلدر ﴿ مثنوی ﴾ اندرون خویش استغنا بدید * کشت طغیانی ز استغنا بدید * که نه من هم شاه وهم شهرزاده‌ام * چون عنان خود بدین شه داده‌ام * چون مرا ماهی برآمد بالمع * من چرا باشم غبار راتبع * آب در جوی منست ووقت ناز * ناز غیر از چه کشم من بی نیاز) چونکم شاهك جانندن آنك جاننه هرکون وظیفهٔ روحانی وارزاق نورانی کلوب مسلم اولدی وآنك جانی قوت ومکنت بولدی کندینك درونده استغنا کوردی استغنادن برطغیان آنك درونندن پدید وظاهر اولدیکه (ان الانسان لیطغی ان رآه استغنی) بیورلمشدر بویله دیوکه بویله بن هم شاه وشهرزاده دکلی ام کندی عنان واختیارمی بو شاهه نیچون ویرمشم وبوکا تسلیم اولوب ندن اوتری مرید اولمشم چونکم بنم ایچون لمعه برماه بوقاری کلدی وبنم ماهتاب روحم طالع وتابان اولدی پس بن نیچون برغباره تابع اولورم وخاك وغبار مشابه سنده اولان برجسمه خدمت قیلورم آب معنی بنم جوی وجودمده در امدی ناز وقتیدر نیاز وقتی دکلدر غیرك نازنی بن بی نیازندن اوتری چکرم دیدی وبوکونه استغنا ایلدی نته کم کاتب وحی حضرت نبی علیه السلامك هرکون روح شریفندن غداپذیر اولور ایکن واول حضرتك مشکات روحندن نور وضیا الور ایکن (ولقد خلقنا الانسان من سلالة من طین) آیت کریمه سی نازل اولوب حضرت شاه نبوت آنی یازدیروب اول دخی لفظ رسولدن صادر اولنی یازرکن (ثم انشأناه خلقا آخر) بیوردیلر اول کاتب آنی دخی یازدی وآنك قلبنه (فتبارك الله احسن الخالقین) دیمك کلدی فی الحال آنی لسانه کتوروب (فتبارك الله احسن الخالقین) دیدی حضرت نبی علیه السلام بونی دخی کتابت ایله بودخی آیت کریمه در بیوردی فی الحال بوشهرزاده نك قلبنه کلان وسوسه واستغنا آنك قلبنه دخی کلدی وقلبنده دیدی که چونکم بن هم پیغمبرم بنم دخی قلبمه اللهدن آیت نازل اولدی پس نیچون بن بوکا تابع اولورم ونه وجهله

عنان اختیارمی بونك كف ارادتنه تسليم ايدوب هر كون بوكا خدمتلر وعبوديتلر قيلورم بنم خود بوكا شمدنصكره اصلا وقطعا احتياجم قالمدى ديدى و بونك قصه سى جلد اولده مفصل مرور ايلمدى آنده طلب اولنه و بومحلده شاهدن مراد حضرت نبى عليه السلام وشهزاده دن مراد اكا تبعيتدن سركش اولان واعراض قيلان امت اولور وشهزاده اولمسى آدم زاده اولديغى اعتبار ايله اولور كه حضرت آدم خليفة الله در ودخى شاه چيندن مراد علم دين واسرار يقين صاحبى برشاه ولايت ومعدن هدايت اولور وشهزاده دن مراد شول آدم زاده اولور كه اولا اكا ارادت كتوره وخدمت قيله آنك جانندن نيچه قوت معانى وقوت روحانى بولدقدنصكره بوشهزاده يه كلان وسوسه واستغنا كبى آنك دخى قلبنه بروسوسه كله واول شاه دين ومالك اسرار يقيندن استغنا قيله وسركش اوله بويله ديه كه * مثنوى * سرچرابندم چو درد سر نماند * وقت روى زردوچشم ترنماند * چون شكرلب كشته ام عارض قمر * باز بايدكرد دكان دكر) بن نيچون باشمى باغلرم كه باش اغريسى قالمدى يوزك اصفر وكوزك نمناك وتيره اولمسى وقتى قالمدى چونكم شكرلب وعارض قمر اولدم يعنى لب ودهانم شكر كبى شيرين وخد وعذارم قمر كبى نورانى اولدى امدى برغيرى دكان اچمق كرك و بشقه باشمه رئيس و پيشوا اولمق كرك ديدى و بوشول مريدك صورت حالى اولور كه برشاه دينك ومالك علم يقينك حضورنه كله واكا مريد اوله پس اول شاه دينك حسن نظرى ويمن همتيله آنك جاننه نيچه علوم ومعارف واذواق ولطايف حاصل اوله برمرتبه يه واصل اوله كه كندوسنى مظهر الطاف الهى كوره وآيينهٔ اوصاف ربانى مشاهده قيله وكندى وجودنده وغيرك وجودنده متصرف اولنى همان حضرت حق كوره وشيخك وجودنده دخى متصرف اولنى وتقليب وتحويل قيلنى همان حضرت حق كوره بوقدر معرفتدن آنك نفسنه شووسوسه واستغنا كله وشهزاده نك ديديكنى درون عالمندن اول دخى ديه يجانم بن شمدنصكره نيچون باشم باغليوب طبيبه عرض احتياج ايلرم بنده دردسر وخسته لك قالمدى اومحبوب حقيقتك وصالى بكا ال و يردى وجانم آنى كنديده كوردى اغلمق وايكلمك وسائر واصل اولمين عاشقلر كبى زردروى اولمق بنده قالمدى سائر محبوب الهى اولان وليلر وصفيلر كبى شيرين دهان اولدم وقمر كبى نورانيت بولدم امدى بكا دخى بوشيخ كبى بشقه باشمه بر دكان آچوب ورئيس وپيشوا اولوب ومريد ومحب جمع قيلوب انلره ارشاد وتربيه قيلمق كركدر ديو بوكونه ناز واستغنا ايليه * مثنوى * زين منى چون نفس زاييدن كرفت * صدهزاران ژاژخاييدن كرفت * صد بيابان زان سوى حرص وحسد *

تا بد انجـا چشم بدهم میرسـد) بو بیتلکدن چونکم نفس طوغرمقلق طوتدی صدهزاران هرزه چیمنك طوتدی اول حرص وحسد طرفندن یوز بیـابان وار ایکن تاا کا چشم بد هم ایریشور قنـده قالدیکه چشم نیکو بین یعنی چونکم بو بیتلکدن واناییتدن وکبردن ونخوتدن آنك نفسی نیجه کم خو یلری وقبیح صفتلری طوغورمق ونیجه یوز بیك هرزه وبیهوده فکرلر چیمنك طوتدی ودروننـدن بوکونه کستاخانه خاطره‌لر ایتـدی وپادشاه آنك بوخاطره لرنی وفاسد فکرلرنی چشم جانله کوردی مثلا اهل حرص وآهل حسـد اولان اهل فراست طرفندن بر کمسه نك باطننده ودروننـده صدبیـابان ونیجه مسافه ومرحله وار ایکن تا اول محله بد اولان کوز ونیکو کورمین دیده هم ایریشـور وآنك حالنی وباطننده اولان سـوء خصالنی فراست وکیاسـتله اسـتدلال ایدوب بیلور ﴿ مثنوی ﴾ بحرشـه که مرجع هرآب اوست * چون نداند آنچه اندر سیل وجوست) چونکم قضیه بو یله‌در بحر پادشاه که هرآبك مرجعیدر سیلده وجوده اولنی نیچون بیلمز یعنی چونکم برکمسه نك باطننده حرص وحسـد طرفندن نیجه یوز بیابان وار ایکن هنـوز دخی نیکو بین اولمین کوز اکا ایرشمك وآنك ضمیرنه فراسـتله واقف اولمق ممکن اوله پس شاه دین ومالك علم یقین اولان صاحب ولایتـك بحر درونی که هر برفیض وحسیات وعلم ومعرفت آنك مرجعی ومصیر یدر سـیله وجودی منزله سـنده اولان کمسه لرك دروننـده کلان فکرآبی نیچون بیلمیـه که آنك فکر وخیـال آب زلالی کبی شـیرین ولطیفمیدر و یاخود آب شور کبی تلخمیدر ﴿ مثنوی ﴾ شاه را دل درد کرد ازفکر او * ناسپـاسی عطای بکراو * کفت آخرای خس واهی ادب * این سزای داد من بود ای عجب * من چه کردم باتوزین کنج نفیس * توچـه کردی بامن ازخوی خسیس * من ترا ماهی نهادم درکنار * که غروبش نیست تار وزشمار * در جزای آن عطـای نور پاك * توزدی در دیدهٔ من خار وخاك * من ترا بر چرخ کشته نردبان * توشـده درحرب من تیر وکمال) شاه چینك ومالك علم یقینك اول شـهزاده نك اول فاسـد اولان فکرندن کوکلی درد طوتدی وآنك کسـتاخانه اولان خاطره سـندن قلبی اینجندی ومجروح اولدی آنك بکر اولان عطاوکرمنك ناسپـاسلغندن اوتری پادشاه چین ومالك علم دین کندی دروننده اول کستـاخه خطابا دیدی ای خس ودنی وادبی سست وضعیف اولان کستـاخ ای عجب بو بنم داد وعطامك سزاسی ولایقی اولدی که سـنك درونکدن بو یله سـوء خاطره ظهوره کلدی اولاین سـکا بو کنج نفیسدن نه انعام واحسانلر قیلدم وبوخزینهٔ دلدن بوقدر نفایس ولطـایفی اخراج ایدوب سـکانه مرتبـه و یردم وعطیـه‌لر قیلدم که سن خوی خسیسکدن بکانه‌ایلرسن و بنم الطاف علیه مك ونعم جلیله مك

قدرنی بیلیوب درون دلدن نه هرزه ز سـویلرسن بن سکا کنار کده برماه معنوی قودم وسنك روحکی ماه منیرکبی تابان اولمق مرتبه سنه ایرکوردم که اول ماه روحانینك روزشمـاره دك غروب وافولی اولمز اول نور پاك وعلم تابناك عطاسنك جزاسـنده سن بنم کوزیمه خار وخاك اوردك یعنی بن سـکا برنور پاك وعلم تابناك عطا ایلدم‌سن اول عطیه ونعمتك مقابله سـنده بنم کوزیمه کفران خاکنی وطغیان خارنی اوردك سکا لایق اولان بو ایدی که بونعمتك قدرنی بیلیدك وهمیشه بونك شـکرنی قیلیدك بن سـکا چرخ اوزره نردبان اولمشم سـن بنم حربنده تیروکان اولمشسن یعـنی بن سـنك چرخ اعلایه وعالم بالایه عروج وصعود ایلمکه نردبان اولمشم وترقی ورفعتکه سبب کلمشم اما سـن بنمله محاربه ایلمکده تیروکان کنـدك اولمشـسن که کمانه بکزرسن وفکر فاسـدك تیر کبیـدرکه طورمدین بنم جانبمه آنی نمرود کبی اتارسن وبنی آزرده ورنجیـده خاطر ایدرسن دیدی و بوندن مقصود برشاه دینك بو کونه بی ادب اولان مرید نه باطن بوزندن سـویلدیکی سوز اولور ﴿ مثنوی ﴾ درد غیرت آمد اندرشـه بدید * عکس درد شاه اندروی رسید * مرغ دولت درعتابش برطپید * پردهٔ آن کوشه کشته بردرید) شاهك درونده درد غیرت ظاهر کلدی شاهك دردنك عکسی اول شـهرزاده یه ایرشـدی اکا عتـاب ایلمکده مرغ دولت مضطرب اولدی اول کوشـه کشته نك پرده سـنی یرتدی یعنی شاه چینـك باطننه غیرت دردی ظـاهر کلدی آزرده دل اولمق آنك باطننده ظهورقیلدی اوشاه چینك قلبنده اولان درد عکسی شـهرزاده‌نك قلبنه ایرشـدی که (من القلب الی القلب روزنة) دیمش‌لر نه کم مقدما شاهك دروندن شـهرزاده نك درونـده ذوقلر وراحتلر ایریشوردی شمدی شاهك درونده اولان درد وجراحت هم او یولدن شـهرزاده نك درونـده منعکس اولدی وتأثیرقیلدی هما ندم انك دولتی قوشی اکا بو کونه عتـاب ایلمکه مضطرب اولدی واوچمغه وقاچمغه عزیمت قیلدی اول کوشـه کشته اولان وکوشهٔ سلامتده ونعمتـده استراحت قیلان شـهزاده نك پرده سنی یرتدی وآنك فسادنی وقبحا حتی آشکارا وظاهر ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ چون درون خودبدیدآن خوش پسر * ازسیهکاریٔ خود کرد واثر * آن وظیفهٔ لطف ونعمت کم شـده * خانهٔ شادیٔ او پرغم شده * باخود آمد اوزمستیٔ عقار * زان کنه کشـته سرش خانهٔ خمار) چونکم اول خوش پسر کندی درونـده کنـدی سیاهکارلغـدن کرد واثر کوردی یعنی کندینك کستاخلغندن حاصل اولان غبـاری وآثاری باطننده مشاهده قیلدی اول لطف ونعمت وظیفه سی کم اولمش آنك شادیلغی اوی پرغم اولمش کوردی یعنی اول درونی شاد وخرم ایکن کندی درونی پرغم وپرالم کوردی پس عقارك

مستلكندن اوكندو به كلدى اول كناهدن انك سرى خانۀ خماراولمش كوردى عقـارضم ءيله شرابه ديرلر يعـنى چونكم بوحالتى كندى در وننده مشـاهده ايلدى انانيت شرابيـله مسـت اولديغنـدن آيلوب كند ويه كلدى اول كناه وخطاسـيندن كندى باشى خمارخانه سى وكدر وكسل پيمانه سى اولمش كوردى

﴿ مثنوى ﴾ خورده كندم حله زوبيرون شـده * خلد بروى باديه وهـامون شده) كندم يمش حله اندن برون اولمش خلد آنك اوزرينه باديه وهـامون اولمش يعنى حضرت آدم عليه السـلام وسوسـۀ ابليس ايله بغداى اغاجندن ييوب حلۀ جنت آنك وجـودندن خلع ونزع اولنديغى وخلدنعيم آنك اوزرينـه بريه وصحرا اولديغى كبى اول پسر دخى انانيت وكبر كندمندن يمش وآندن جنت حـله لرى كبى اولان اذواق روحانى وارزاق ربانى واشواق سبحانى و بونلرامثالى اولان اخلاق الهى هرنه ايسـه اندن زائل اولمش وخلدنعيم كبى لطيف وتازه اولان جنان بريه وصحرا كبى قورو قالمش وكنديسنى بى ذوق و بى صفـا كورمش (مى) ديد كان

شربت وراببمار كرد * زهرآن ماومنها كاركرد * جان چون طاوس دركلزارناز * همچو جغدى شد بويرانۀ مجاز) شهزاده كوردى كه اول شربت انانيت آنى بيمار ايتدى اول ماومنلك زهرى كار ايتدى يعنى اول شهزاده مقدما ايلديكى انانيتك شرابى كنديسنى بيمار قيلديغنى واو بنلك وسنلك خاطره سنك زهرى وجودنه تأثير ايتديكنى كوردى كلزار نازده اولان انك طـاوس كبى جانى مجـازى ويرانه سنه بربيقوش كبى كتدى يعنى حقيقت عالمنده نازله طاوس كبى جولان ايلركن آنك جانى برجغدكبى ويرانۀ مجازه تنزل ايتدى ﴿ مثنوى ﴾ همچوآدم دورما نداواز بهشت * درزمين مى راندكاوى بهر كشـت) آدم كبى اول شـهزاده عصيان سببيله جنت معنويدن دورقالدى زمينده كشت ايلكدن اوترى بركاوسوردى نته كم آدم عليه السلام حضرتلرى جنتـدن دورقالدقـدن وزمينه كلدكدنصكره زراعت قيلقدن اوترى چفت سوردى بوهم چونكم نفسنك هواسنه ميل ايتدى اول سببدن بهشتدن دور اولوب زمين بشريتـه تنزل قيلوب كار وعمل ايچون نفس كاونى سـوردى

﴿ مثنوى ﴾ اشك مى راندوكه اى هندوى زاو * شيررا كردى اسيردم كاو) اول شهزاده اشك سوردى بويله ديوكه اى استاد هندى شيرى دم كاوه اسيرايتدك زاو استاد معناسنه درهندى سياه عربه ديرلر بونده نفس مراد اولورشيردن مراد روح اولوردم كاودن مراد جسد اولور كه جسد روح حيوانى يه نسبتله دم كاوكبيدر وتوضيح معنى اول شهزاده چونكم اول حالت قبيحه يى كنديسنده كوردى كوزلرندن وافرياش سوردى ونفسنه بوكونه خطاب ايدوب ديدى خطا ومعصيتده وخدمتده استاد اولان نفس سياهكارسن شيركبى اولان روحى دم كاو مشابه سنده اولان جسمه

اسیرایتدك ﴿ مثنوی ﴾ کردی‌ای نفس بد بارد نفس * بی حفاظی باشه فریادرس)
ای بارد نفسلو وسرد دملو اولان نفس بد فریادرس اولان شاهده بی حفاظلك
وبی وفالك ایتدك ﴿ مثنوی ﴾ دام بکزیدی زحرص از کندمی * بر تو شد هر
کندم او کژدمی * درسرت آمد هوای ماومن * قید بین بر پای خود پنجاه من)
بر کندمدن اوتری حرصدن ای نفس کافر دام قبول ایتدك اول حرصك هر بر کندمی
سنك اوزرینه بر کژدم اولدی سنك باشکه ماومن هواسی کلدی شمدی کندی
ایاغکده اللی بطمان قید کور اول شهزاده نفسنه بو کونه توبیخ ایدوب دیدی بر کندم
مثابه سنده اولان حظ نفسانیدن اوتری حرص وهوسکدن دام بلایی قبول
قیلدك سنك اوزرینه اول حرصدن هر بر کندم دانه سی شمدی کور بر عقرب
اولدی سنك باشکه بنلك وسنلك هواسی کلهی شمدی آنك جزاسی کندی پای جانکده
اللی بطمان قدر قیود بدنیه وسلاسل جسمانیه یی کورنه کونه ظلمتلره ومحنتلره
دوشدی دیدی (م ی) نوحه میکرد این نمط بر جان خویش * که چرا کشتم ضد
سلطان خویش * آمد او باخویش واستغفار کرد * با انابت چیزد یکر یار کرد)
بو اسلوب اوزره کندی جانی اوزره نوحه وفریاد ایتدی بو بله دیو که بن کندی
سلطانمه نیچون ضد اولدم و کندی پادشاهمه ندن اوتری مخالفت قیلدم اول
شهزاده کندویه کلدی واستغفار وتوبه قیلدی انابتله بیله برآخرشی یاد ایتدی که
مراداندن تضرع ونیازدر (م ی) دردکان از وحشت ایمان بود * رحم کن کان
درد بی درمان بود) درد که اول درد وحشت ایماندن اوله رحم ایله که اول درد بی
درمان اولور یعنی شول بر درد که درونده زوال ایماندن ونقصان عرفاندن حاصل
اوله اکا سن رحم ایله که او درد درما نسز اولور جمله مؤمنلر ملك ومالل رینك وتن
وجانلرینك زوالندن امان دیله مزلر امازوال ایماندن الامان الامان من زوال الایمان
دیو حضرت رحماندن امان دیلرلر بوندن معلوم اولدیکه وحشت ایماندن حاصل
اولان درد سائر درده بکزه مز (م ی) مر بشر را خود مباجامهٔ درست * چون
رهید از صبر در حین صدر جست * مر بشر را پنجه وناخن مباد * که نه دین اندیشد انکه
نی سداد * آدمی اندر بلا کشته بهست * نفس کافر نعمتست وکمرهست) بشرده
خودجامهٔ درست اولمسون زیرا چونکه فقرا صبردن قورتیله درحال صدر استر یعنی
اکثر بشره فقرده اولق وکهنه جامه‌لر ایچره قالمق انفعدر انکیچونکه هماندمکه فقر
وذلته صبر قیلمقدن خلاص اوله صدر عزت استر کبر ونخوته باشلر وطاغی اولور
نته کم حق تعالی (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) بیوردی تحقیقا بشرك
پنجه سی وطرنغی اولمسون هماندمکه پنجه وقوت بوله وناخن صاحبی اوله اندنصکره
نه دین اندیشه ایلر ونه صلاح وسداد اندیشه ایلر بلکه نفس اماره صاحبی اولان

آدمی بلاد ۰ کشته اولمق یکدرز بر انفس اماره کافر نعمة الله دروکراهدر همانده که
انك الته واقرنعمت وقدرت کله انك شکرنی قیلمقه مشغول اولمیوب کفران نعمه اولور
وکراه اولوب نمرود کبی تمرد وتکبر قیلور

﴿ خطاب حق تعالی بعزرائیل علیه السلام که ترا رحمی بر که بیشتر آمد از بن خلایق که ﴾
﴿ جانشا نرا قبض کردی وجواب دادن عزرائیل علیه السلام مر حضرت را ﴾

(م ی) حق بعزرائیل میکفت ای نقیب * بر که رحم آمد ترا ازهر کئیب *
کفت بر جمله دلم سوزد بد رد * لیك ترسم امر را اهمال کرد * تابکویم کاشکی
یزدان مرا * درعوض قربان کند بهرفتی * کفت بر که بیشتر رحم آمدت *
از که دل پرسوزو بریان ترشدت) حق تعالی عزرائیل علیه السلامه دیدی ای نقیب
هر بر کئیبدن یعنی محزون دل اولان کمسه دن سنك رحمك کیمه کلدی وقنغی کمسه یه
شفقتك زیاده اولدی عزرائیل علیه السلام حضرتلری جناب عزته دیدیکه الهی جمله
خلق اوزره بنم کوکلم درد له یانر وجمله یه قلبم مرحمت قیلور حتی هیچ بر کمسه یی
جاننددن جدا ایلمك استمزم لکن امر شریفکی اهمالی ایتمکدن قورقرم حتی دیرمکه
نوایدی یزدان حضرتلری بنی فتی دن اوتری عوضده قربان ایدیدی یعنی برجوانك
جاننی الدیغم زمانده بومرتبه مرحمت کلور وآنك یرنه بن قربان اولمغه تمنی قیلاورم
دیدی حق تعالی حضرتلری عزرائیل علیه السلامه ایتدی یاعزرائیل بوجمله دن سنك
کیمه رحمك زیاده رك کلدی نه کونه کمسه دن سنك کوکلك دلسوز و بریان تر اولدی
(م ی) کفت روزی کشتیٔ برموج تز * من شکستم زامر تاشد ریز ریز * پس بکفتی
قبض کن جان همه * جز زنی وغیر طفل زان رمه * هردو دریك تختهٔ درماندند *
تخته را آن موجها میراندند * باز کفتی جان مادر قبض کن * طفل را بکذار تنها
زامر کن * چون زمادر بکلیدم طفل را * خود تومی دانی چه تلخ آمد مرا *
پس بدیدم دردمانمهای زفت * تلخیٔ آن طفل ازفکرم نرفت) عزرائیل علیه
السلام حضرتلری جناب عزته جواب ویروب دیدی الهی وسیدی سن عالمسن
بر کون موج تیز اوزره برسفینه یی بن سنك امرکدن شکست ایلدم تا اول کشتی
ریزه ریزه و پاره پاره اولدی پس بکا دیدك اول کشتیده اولنلرك برعورتدن
و برطفلدن غیری جمله سنك جاننی قبض ایله اول سورودن اول زنك واول کودکك
قبض ایلمه جمله سنك جاننی قبض ایله بیوردك پس بن جمله نك جاننی قبض ایلدم
امر شریفکله اما اول زن وفرزند هرایکیسی برتخته اوزره قالدیلر اول موجلر تخته یی
سوردیلر و برکناره کتوردیلر کیرو بکا دیدك مادرك جاننی قبض ایله اما طفلی کن امرنه
امثالدن اوتری ترك ایله که بنم ارادتم وامرم اول اوغلانك نیجه زمان زنده وفرخنده
اولمسنه تعلق ایلشدر چونکم اول طفلی مادرندن قطع ایلدم وایردم واناسنك
زوحنی قبض ایلدم خودسن بیلورسنکه اول کارنه مرتبه تلخ وترش بارکلدی وبنی الم

واضطرابده قیلدی چوق اولوما نملر وآه وواهدن دخانلر کوردم اول اوغلانجغك آجیسی بنم فکرمدن کتمدی والك سوز وکدازی درونمدن خروج ایتمدی (م ی) کفت حق آن طفل را ازفضل خویش * موج را کفتم فکن در بیشه ایش * بیشهٔ پرسوسن وریحان وکل * پردرخت میوه‌دار خوش اکل * چشمهای آب شیرین زلال * پروریدم طفل را باصددلال * صد هزاران مرغ مطرب خوش صدا * اندران روضه فکنده صدنوا * بسترش کردم زبرك نسترن * کردم اورا ایمن از صدمهٔ فتن) حق تعالی حضرتلری عزائیل علیه السلامه ایتدی یاعزائیل اول طفلك قصه‌سنی سکا بیان ایده‌یم انك قصه‌سی بودرکه کندی فضلمدن موج دریایه دیدم که اول طفلی بر بیشه‌یه براق بر بیشه که پرسوسن و پرریحان و پرکل ایدی اول بیشه خوش اکل اولان درخت میوه‌دار ایله پرایدی یعنی یمه‌سی خوش ولذیذ میوه‌دار اولان اغاجلرله اول بیشه‌زار طولی ایدی اول بیشه زارده شیرین آب زلال چشمه‌لر وارایدی پس اول طفلی بویله برلطیف بیشه زار ولاله زار وکلزار ایچره بسلدم وتربیه ایلدم صد هزاران خوش صدا مطرب قوشلر اول روضه‌یه صدنغمه ونوابراقش واول روضهٔ بهشت ایچره هر بری برکونه ترنملر وتغنیلر قیلمش ایدی اول طفلك بسترنی برك نسترندن ایتدم اول طفلی صدمهٔ فتن ومحندن ایمن ایتدم اصلا آنی بربلایه وبرمحنته مبتلا قیلمدم (م ی) کفته من خورشیدرا کورامکز * بادرا کفته بروآهسته وز * ابررا کفته برو باران مریز * برق را کفته بروهکرای تیز * زین چنین ای دی میزان اعتدال * پنجه ای بهمن برین روضه ممال) بن خورشیده دیدمکه اول طفلی ایصرمه یعنی رنجیده قیلمه باده دیدم اول اوغلانك اوزرینه آهسته وملایم اس وتیز طوقنمه سحابه دیدم اول کودکك اوزرینه باران دوکمه برقه دیدم اول طفلك اوزرینه تیز شعله اولمه وقیش آینه دخی دیدم ای موسم دی بوچندن اول اعتدالی کیدرمه ای قیش آیی بوروضه اوزره پنجه سورمه بهمن قیش اینه دیرلر

کرمات شیخ شیبان راعی قدس سره

(مثنوی) همچوآن شیبان که ازکرك عنید * وقت جمعه بررعاخط می کشید * تابرون نابد ازان خط کوسفند * نی درآید کرك ودزدبا کزند) اول شیبان راعی کبی که عنید اولان کرکدن اوتری جمعه وقتنده قیون سوروسی اوزره خط چکدی تاکه اول خط موهومیدن قیون طشره کلیه وضررلو اولان دزد وکرك دخی ایچرو کلمیه جائزدرکه زمین اوزره جزی چکمش اوله ویاخود اشارتله برخط قیلمش اوله شیبان راعی نواحیٔ مصرده ساکن الله ولیلرندن برعزیزکمسه ایدی اکثرامام

شافعی رضی الله تعالی عنه حضرتلری آنك زیارتنه واررلر وآنك خیر دعاسنی آلورلر
وآنك كلامیله متنصح اولورلر ایمش وشیبان راعی قیون كودر ایمش اما هیچ بر جمعه یی
ترك ایتمز ایمش البته جمعه كونی اولدقده قیون سوروسنك اطرافنه بر دائره چكر ایمش
وكلوب جمعه نمازنی مصرده قیلوب یینه قیونجقلر ینه وارر ایمش اول قیونجقلر
دائره دن چیقمغه و برقورد و ناحرامی ایچرو یه كیرمكه قادر اولمز ایمش ﴿ مثنوی ﴾
بر مثال دائرهٔ تعویذ هود * كاندران صرصر امان ال بود * هشت روزی اندرین
خط تن زنید * وز برون مثله تماشای كنید * بر هوا بردی فكندی بر حجر * نادر یدی لحم
وعظم ازهمدكر * یك كره را بر هوا بر هم زدی * تاچو خشخاش استخوان ریزان شدی *
آن سیاست را كه لرزید آسمان * مثنوی اندر نكنجد شرح ان) شیبان راعینك
غنملر اطرافنه چكدیكی دائره هود علیه السلام حضرتلرینك مؤمنلر اطرافنه چكدیكی
دائرهٔ تعویذ مثالنده ایدی كه اول دائره آل واصحابنك امانی اولدی وكندی یه
تابع اولان مؤمنلر اول دائره ایچره عذاب خدادن قورتلوب نجات بولدی كندی
آل واصحابنه هود علیه السلام حضرتلری دیدی ای مؤمنلر بو خط ایچره سكز كون
ایسم اولك وصبر وسكوت قیلك و طشره دن مثله بی تماشا ایلیك مثله میمك
فتحه سی وثانك ضمه سیله قهر وعذاب معناسنه در وانلرك سكز كون اول دائره ایچره
اولمسنه (بریح صرصر آتیة سخرها علیهم سبع لیال وثمانیة ایام حسوما) آیت
كریمه سی دلالت وشهادت ایلر باد صرصر دائره دن خارج اولان عاد قومنی هوایه
ایلتور وحجر اوزره یوقاروذن اشغه براغوردی حتی لحمی وعظمی بری برندن براقردی
یعنی اتی كمكدن جدا ایدوب پاره پاره ایدردی بر كروهی اول باد صرصر هواده
بری برینه اورر وهلاك قیلوردی حتی خشخاش كبی انلرك كمكلری زمینه
دوكلوردی اول سیاست كه آسمان اندن دتردی آنك شرحی مثنوی شریف ایچره
صیغمز واول قهر وعذابك تعبیری تحریر و بیان ایلمكه كلمز پس بادك انلری قهر
ایتمسی كندی طبعنك خاصیتی دكلدر بلكه اللهك امر شریفیله درخلافا للطبیعیه
اكر قوم عادی هلاك ایلمك بادك مقتضای طبعی اولیدی اول زمینده قوم هودی
دخی هلاك ایلردی پس باد صرصرك اول قومی هلاك ایلدیكی الله امریله اولدیغنی
اثبات وطبیعی اولنلری الزام قیلمقدن اوتوری اولا باده خطاب وثانیا طبیعی اولنلره
خطاب ایدرلر ﴿ مثنوی ﴾ كر بطبع این میكنی ای باد سرد * كرد خط دائرهٔ
آن هود كرد) ای باد سرد قوم عاده بو عذابی سن اكر مقتضای طبعكله ایلر ایسك
اول هودك خطی دائره سی اطرافنده طولان وانده اولان مؤمنلری دخی عاد قومی
كبی هلاك ایله سن انلرك اطرافنه طولنمغه وانلره ایذا قیلمغه قادر دكلسن كه سن
كندی مقتضای طبعكله بر كار ایلمزسن بلكه سرد و برد اولمقدن و بر طائفه یه عذاب

ودرد قیلمقدن هرنه ایلرایسك امر خدا ایله ایلرسن ﴿ مثنوی ﴾ ای طبیعی فوق طبع این ملك بین * یابیا و محو کن از مصحف این * مقریا نرا منع کن بندی بنه * یا معلم را بمال وسهم ده * عاجزی وخیره کین عجز از کجاست * عجز تو تابی ازان روزی جزاست * عجزها داری تو در پیش ای لجوج * وقت شد پنهانیا نرانك خروج)

ای طبیعی طبیعتك فوقنده بوملکی کوریاخود کل مصحفدن بونی محوایله طبیعی فلاسفه دن شول طائفه یه درلر که بو عالمده چار طبع بالذات مؤثردر دیرلر یعنی ناربالطبع محرق اولور وماء بالطبع اغراق قیلور ومروی اولور وخاك بالطبع انبات قیلور و باد بالطبع وزان اولوردیرلر احراقی قابل اولان جسمی نار یاقر کرك جسم نبی اولسون یاقق انك طبعنك مقتضاسیدر دیرلرو بونلرك الله تعالینك اراده سیله وامریله مؤثر اولدقلرینه انکار ایلرلر که تحقیقی مرارا مرور ایلمشدر و توضیح معنی بویله دیمك اولور که ای طبیعی مذهب اولان فلسفی بو چار طبعك فوقنده بوملك حتی کور که جناب عزت بونلرك وجودنده کیف مایشاء نیجه متصرف اولور یاخود اکرسن دیرسککه بو بادك قوم عادی هلاك ایلدیسی و هود قومنه لطیف وخوش وزان اولمسی مسلم دکلدر کل بوقصه یی مصحف شریفدن محوایله سن خود مصحفدن الله تعالینك بیوردیغی کلامی محوایلمکه قادر دکلسن بو آیتلری قراءت ایلین مقربلری قرآن اوقومقدن منع ایله وانلره بند وقید واللرین وایاقلرین باغله یاخود معلم قرآنه کوشمال ایله و برقورقو و یرتاانلرسندن خوف ایدوب تعلیم ایلمیه لرسن برعاجز وخیره وزبون سککه بو عجز سکا قندندر سنك عجزك اول روز جزادن یرتاب واثردر حق تعالی سنی بود نباده کاه کاه انکیچون عاجز ایلر که یوم جزاده سن مطلقا عاجز وزبون اولدیغکی بوندن بیله سن ای لجوج ومعاند اولان فلسفی سن او کنکده عجزلر طورسن مثلا خسته اولمقده واولمکده وملك الموت کاوب روحکی قبض قیلمقده وقبرده و بعث اولمقده و یوم جزاده چوق عجزلر طورسن پنهانیلره ایشته خروج وقتی اولدی نهانی اولان ملکلر وامرلر ظهوره کلدکده نهانی او عجزلرهم عالم کوندن خروج ایلراول زمانده حقیقت نه ایدیکنه واقف اولورسن (م ی) خرم آن کین عجزوحیرت قوت اوست * در دو عالم خفته اندر ظل دوست * هم دراول هم درآخر عجز دید * مرده شد دین عجایز را کزید) خرم اول کسه که عجز وحیرت آنك قوت وغداسیدر ایکی عالمده دوستك ظل وحمایتی التنده یاتمش وآسوده اولمشدر هم اولده وهم آخرده وهم ظاهرده وهم باطنده عجز کوردی وکندینك قبضهٔ قدرت الهیده عاجز وزبون اولدیغنه نظرایر کوردی مرده اولدی اولمزدن اول اولدی ودین عجایزی قبول قیلدی که نبی علیه السلام حضرتلری علیکم بدین العجایز بیورمشدر عجوزه لرك دینی اولدرکه برعالمدن برکلامی اشتسه لرانك صدقنه اعتقاد ایدرلر و بونك اصلی نه در

دیوب آنکله بحث وجدال ایلرلر وکندیلرده برعقل وهنر کوروب بزعقلمزله بول بولور زبزه پیغمبر کلامی وعالم ربانی سوزی لازم دکلدر دیرز اما ای فلسفیلر سزدیرسز پس سعادت شول کمسه یه که عجوزه لر دینی قبول ایلیوب کندینک بیلدیکندن بکچه وانبیا علیهم السلامه واولیای عظامه اعتقاد ایلیه ﴿ مثنوی ﴾ چون زلیخا یوسفش بروی بتافت * ازعجوزی درجوانی راه یافت) چونکم زلیخا یوسف آنك اوزرینه طالع اولدی واوزرینه کلدی عجوزه لکدن جوانلغه یول بولدی نته کم یوسف وزلیخا حکایه سن یازنلردیمشلردرکه زلیخا یوسفك فراقنده کهنه قری اولدی وحسنی وجمالی کیدوب یوللرده کزن عجوزه کبی اولدی برکون یوسفك برجانبدن مرور ایلیجکندن خبرالدی وانك رهکذرنده طوردی یوسف حضرتلری بعدزمان ماه کبی انك اوزرینه تابان اولدی وطلوع قیلدی وقلبنه مرحمت کلوب زلیخانك حالن وخاطرن صوردی واکا وافر التفاتلر ورعایتلر قیلدی وخیردعا ایلدی آنك حسن نظری وخیردعاسی برکاتندن زلیخا عجوزه لکدن قورتلوب تازه جوان اولمغه یول بولدی پس عجوزه لك انی بوسعادته ایرکوردی سن ای طبیعی مذهب دین عجایزی قبول ایلیوب دین مصطفاده برعجوزه کبی اولوب واول حضرته ایمان واعتقاد قیلور واولمزدن اول اولور ایسك سنك دخی اوزریکه یوسف معنوی ومحبوب حقیقی تابان اولور وتجلی قیلور اول وقتده سن هم زلیخا کبی خوبروی و لطیف خوی وشیرین کوی اولورسن وتازه لك وترلك مرتبه سنی بولورسن (م ی) زندکی درمردن ودرمحنتست * آب حیوان دردرون ظلمتست) زندلك فی الحقیقه اولمکلکده ودرد ومحنته مبتلا اولمقلقده درکماقیل (انما الحیاة فی الموت) آب حیوان ظلمت ایچره درکما قیل (ماء الحیاة فی الظلمات) چونکم آب حیات ظلمات ایچره وحیات طیبه مقتضیات نفسك موت وفناسی ایچره ذرحیات طیبه استین نفسنی اولدرر وآب حیات معنوی استین انی ظلمات بلا ومحنت وعنا وزحمت ایچره بولور (مت بالارادة تحیی بالسعادة) قولی بومضمونی مؤید اولور

﴿ رجوع کردن بقصهٔ پروردن حق تعالی نمرود را بی واسطهٔ مادرودایه درطفلی ﴾

(م ی) حاصل آن روضه چوباغ عارفان * ازسموم وصرصر آمد در امان * یك پلنکی طفلکی نوزاده بود * کفتم اوراشیرده طاعت نمود * پس بدادش شیروخدمتهاش کرد * تا که بالغ کشت وزفت وشیرمرد) حق تعالی دیدی حاصل کلام اول روضه که اول طفل اکا واصل اولدی عارفلرك باغی کبی سمومدن وصرصردن امانده کلدی ودرون عارفان کبی اختلافات هوادن امین اولدی اول بیشه زاده بر پلنك بکی براوغلانجق طوغورمش ایدی بن اول پلنکه اول طفله شیرویردیوامر ایلدم بنم امرمه اطاعت کوستردی ومنقاد اولدی پس اول طفله

اول پلنك شیر ویردی واکا خدمتلر ایتدی وتربیه لر قیلدی حتی اول طفل بالغ وجسیم وشیرمرد اولدی ﴿مثنوی﴾ چون فطامش شد بگفتم یاری * تا درآموزید نطق وداوری * پرورش دادم مر اورا زان چمن * که بگفت اندر نگنجد فن من) چونکم اول طفل سوددن کسلدی وپلنگك سودنی امز اولدی برپری به بن دیدم تا کم اکا نطق وداورلك وحكومت ودلاورلك اوکرتدی بن اول چمنده اکا پرورش ویردم که بنم فن وصنعتم کفت وکویه صغمـز یعنی بن شول صانع وقادرمکه اول چمندن اکا پرورشلر ویردم وآنی نازو نعمله بسلدوب شیرمرد اولمق مرتبه سنه ایرکوردم بنم فن وصنعتم اولقدر بیحدو بی شماردرکه کفتاره صغمز وتعبیره کلمز(می) داده من ایوب رامهر پدر * بهر مهمانی کرمان بی ضرر * داده کرما زا برو مهر ولد * بر پدر من ایست قادر اینت ید) بن شول صانع قادرمکه قولم ایوبه کرملرك مهمانلغندن اوتوری ضررسز مهر پدرو بردم یعنی ایوبه بدننده اولان قوردجغزلری ضررسز قونقلمقدن اوتری پدرشفقتنی ویردم کذلك قوردجغزلره دخی انك اوزرینه والدك پدر اوزره مهر ومحبت ایلسی کبی ومهرو محبت ویردم اوغل بابایه نیجه محبت ایلرسه اول قورد جغزلر دخی اکا او یله مهر بان اولدیلر ومحبت قیلدیلر ایشته سکا قادر وایشته سکا دست قدرتکه بونك فوقنده برقادرو بوندن اعلی بردست قدرت اولمز﴿مثنوی﴾ مادر از ادأب من آموختم * چون بود لطفی که من افروختم) بن شول صانعمکه مادرلره دأبی بن اوکرتدم اولا بسلمکی واکا مهر ومحبت قیلمغی بندن اوکرندیلر براطف نیجه اولور که آنی بن شعله اندردم اول لطفك نورنه هیج حد وغایت اولورمی بومقرردرکه اولمز ﴿مثنوی﴾ صد عنایت کردم وصد زا بطه * تا ببیند لطف من بی واسطه * تا نباشد ازسبب درکش مکش * تا بود هر استعانت از منش * ورنه تا خود هیج عذری نبودش * شکوتی نبود زهر یار بدش) الحاصل نیجه یوز عنایت ونیجه یوز رابطه ایلدم تا کم بنم لطفمی واسطه سز کوره واسبابی ترك ایدوب بکا شاکر اوله وخدمت قیله تا کم سببدن کش مکشده اولیه تا کم آنك هر استعانتی بندن اوله وهمان بکا توجه قیله وعون ونصرتی بندن استیه یوخسه تاخود اکا هیج برعذر اولمیه هر یار بددن اکا برشکایت اولمیه یعنی والا تا اکا بندن بی واسطه نعمت بولمغه واستعانت قیلمغه وبنم جنابمه متوجه اولمغه هیج برعذر اولمدی اکا بریار بددن برشکایت قیلق اولمدی ﴿مثنوی﴾ این حضانه دید باصد رابطه * که بپروردم ورا بی واسطه * شکر اوآن بود ای بندهٔ جلیل * که شد او نمرود وسوزندهٔ خلیل) بو حضانه یی یوز رابطه ایله آنی بی واسطه بسلدم حضانه بالکسر ولد بسلمکه دیرلر تربیة الولد کبی یعنی تربیتی ولطف وعطیتی بنم جانبمدن نیجه یوز رابطه ایله کوردی که بن آنی واسطه سز بسلدم ویدقدرتله تربیه ایلدم اول نعمتك شکری

بومی اولدی‌ای بنده‌ٔ جلیل که عاقبت خلیلی یاقیجی واو نمرود اولدی یعنی بنم اکا
ویردیکم نعمتك شکری بودکل ایدی اول بونك ضدی اوزره کافر النعمه اولدی و بنم
خلیلمی آتشه آتدی وامرم طوتمیوب استکبار ایتدی و کرکسلرله آسمانه چقوب کندی
زعمنجه بنمله محاربه ایتدی ﴿ مثنوی ﴾ همچنان کین شاهزاده شکر شاه * کرد
استکبار واستکثار جاه * که چرا من تابع غیری شوم * چونکه صاحب ملك
واقبال نوم * لطفهای شه که ذکر آن کذشت * از تجبر بر دلش پوشیده کشت)
انجلین که بوشهزاده شاهك شکرنی ایلمکدن استکبار واستکثار جاه ایتدی یعنی
نمرود حق تعالینك شکرنی قیلمقدن استکبار ایدوب منصبنی کثیر عد ایلدیکی کبی
بوشهزاده دخی شاهك شکرنی قیلمقدن استکبار ایتدی وکندی واصل اولدیغی
جاه ومرتبه‌یی کثیر وعالی عد ایلیوب دیدی که بن نیچون برغیره تابع اولورم چونکم
ملك وبخت اقبال صاحبی ام بومرتبه اقباله بولدقدن واصلنده دخی ملك ومال
صاحبی برشهزاده اولدقدنصکره غیری یه تابع اولمغه وخدمت وعبودیت قیلمغه نه
حاجت واردر دیدی پادشاه چینك انك حقنده اولان لطفلری واحسانلری که انك
ذکری کچدی تکبر وتجبرندن انك کوکلی اوزره پوشیده اولدی ونفسنك جباریتی
وکبری پادشاهك لطفلرنی ونعمتلرنی انك کوکلی اوزره سترقیلدی وکافر النعمه
اولدی ﴿ مثنوی ﴾ همچنان نمرود آن الطاف را * زیرپا بنهاد از جهل وعمی *
این زمان کافر شد وره میرتد * کبرودعوی‌ٔ خدایی میکند * رفته سوی آسمان باجلال
* باسه کرکس تاکند بامن قتال * صدهزاران طفل بی تلو یم را * کشته تا یابد وی
ابراهیم را) انجلین نمرودهم اول الطافی جهالتندن وکورلکندن ایاق التنه قودی
بوزمان کافر النعمه اولدی و یول اورر کبرایلر وخدالق دعواسنی اورروبن رب
اعلایم دیو خلقه الوهیت دعواسن قیلور حتی باجلال اولان آسمان جانبنه کتمش
اوچ درت کرکسله تابنمله جرأت قتال ایلیه صدهزاران بی کناه اوغلنجقلری
اولدرمشدر تا اول ابراهیمی بوله وانی قتل قیله ودشمندن آزاد اوله وابدی بودار
دنیاده صاحب سلطنت برپادشاه اولوب قاله ﴿ مثنوی ﴾ که منجم کفت
کاندرحکم سال * زاد خواهد دشمنی بهر قتال * هین بکن در دفع آن خصم احتیاط *
هر که می زاید کشت او از خباط * کوری‌ٔ اوروست طفل وحی کش * ماند خونهای
دکر در کردنش) اول اطفالی نمرود انکچون قتل ایلدی که منجم اکا دیدی که
بوسالك حکمنده بردشمن سنکله قتال ایلمکدن اوتری طوغسردر واول سنکله
مقابله ومحاربه ایدیسردر آکاه اول خصمك دفعنده احتیاط واهتمام ایله که
طوغدقدنصکره بیویوب ظهور ایلسون وسنکله مقابله قیلسون پس منجملرك
سوزن طوتوب احتیاط واهتمامدن اوتری اول سنه هرکیم طوغدیسه اول نمرود

خباط وخطا جهتدن اولدردی ویوز بی گناه اوغلنجقلری قتل قیلدی انك كور
لكنه رغما علی انفه وحی كش اولان طفل قنلدن قورتلدی غیری قاتلر انك كردننده
قالدی وبوقدر مظالم انك بوینونه قلاده اولدی ❊ مثنوی ❊ از پدر یابد
آن ملك ای عجب ❊ تا غرورش داد ظلمات نسب ❊ دیكرانرا كرام واب شد حجاب ❊
اوزمایابد كوهرها بجیب) ای عجب نمرود اول ملك وسلطنتی باباسندنمی بولدی
تاكم اكا ظلمات نسب غرور ویردی و بكا بو ملك ودولت پدرمدن انتقال ایلمشدر
دیو مغرور اولدی بوخود بویله دكلدرزیرا انك باباسنه كنعان دیرلر دی برخاتونله
جماع ایدوب نمرودانلدن طوغمش ایدی وتدریجله وامر حقله ظهور قیلوب پادشاه
اولمش ایدی غیری پادشا هلره اكر پدر ومادر حجاب اولدیسه اول نمرود دولت
وسلطنت كوهرلرنی جیننده بزدن بولدی واول دولته وعزته بزم توفیقمزله واصل
اولدی غیریلر بوملك وسلطنت بزه پدر ومادر مزدن میراث اولدی دیسه لر
وبونلری حجاب اتخاذ ایلسه لر جائزدر امابو نمروده اولده بوقدر بلكه بوقدر دولتی
ونعمتی اول بزم طرفمزدن بولدی دیمك اولور ❊ مثنوی ❊ كرك درندست
نفس بدیقین ❊ چه بهانه می نهی برهر قرین ❊ درضلالت هست صد كل راكله ❊
نفس زشت كفرناك پرسفه) یقین بودركه نفس بد برتجی قوردزسن اكرهر قرینه
بهانه قورسن یعنی نفس اماره بالسوئی بی شك وبی شبهه فی المثل كرك درنده درسن
هر برقرینه وسكامقارن اولان ناسه كندی نفسكی بو عیبو بدن پاك وبری ظن ایلیوب
نه بهانه قورسون بلكه بوذكر اولنان صفت قبیحه لری كندی نفسكده كوركه
حضرت یوسف صدیق علیه السلامك بومرتبه علوشانی وارایكن (وما ابریٔ
نفسی ان النفس لامارة بالسؤ) بیوردی پس غیری یه بهانه قومقدن نفسنه
تهمت قومق اولیدر ضلالتده یوزكله كلاه اولور زشت اولان وكفرناك پرسفه
اولان نفس یعنی پرسفاهت ومعدن قباحت ومنبع كفر ومعصیت اولان نفس
اماره ضلالتده نیجه یوز باشی كل ومریض اولان كیمسه لركه عیبنی اورتوجی
اولوروكندی وجودنده اولان نیجه یوزكلره ویاغرلره دخی تاج اولوب اصلا
كللكنی ویاغرلغنی غیره كوسترمز بلكه كندوبی برصحت بولمش ومرضدن
قورتلمش كیمسه كوسترر ❊ مثنوی ❊ زین سبب میكویم ای بندهٔ فقیر ❊
سلسله ازكردن سك برمكیر ❊ كرمعلم كشت این سك هم سكست ❊ باش ذلت
نفسه كو بدركست) ای بندهٔ فقیر بوسببدن سكادیرم كلبك كردنندن سلسله یی
بوقروطومه یعنی ای فقیر اولان بنده سك نفسك بویندن زنجیر خدمت وریاضتی
قالدرمه دیدیكم سكا بوسببدن اوتریدركه سن انك بویندن اكرزنجیرفقر وذلتی
قالدرزسك خباثت اصلیت وقباحت طبیعه سی ظهوره كلور وكلبیتی آشكارا

اولور فرضا بو کلب نفس اکر معلم اولدیسه ده وتحصیل علم قیلدیسه ده ینه کلبدر
ذلت نفسده اولکه اول نفس بدر کدر یعنی نبی علیه السلام حضرتلری (طوبی
لمن ذلت نفسه) بیوردی پس سن نفسی ذلیل اولان کیمسه لردن اول زیرا اول نفس
بدر کدر غسل ایله انک بدرکلکی ظهوره کاور ❊ مثنوی ❊ فرض می آری بجا
کر طایفی برسهیلی چون ادیم طایفی * تا سهیلت وآخرد ازشر پوست * تا شوی
چون موزه هم پای دوست) فرضی یرنه کتور رسن اکر برسهیل اوزره ادیم
طائفی کبی طائف ایسنک مصرع اولده اولان طایف طواف ایدیجی
معناسنه در مصرع ثانیده اولان طائف مکهٔ مکرمه یه قریب بر موضعک اسمیدر که
انک سختیانی قتی خوب اولور زیرا انک سختیانی رنکی سهیل یلدزندن بواور
و بونده سهیل یلدزندن مراد امر الهی اولور برنجم هدایت اولان ولیده اولسه جائزدر
وتوضیح معنی بویله دیمک اولور که طایفه منسوب اولان ادیم سهیل یلدزنک
اطرافنه طولندیغی واندن متأثر اولدیغی کبی سن هم اکر امر الهی سهیلنک
اطرافنه طواف ایلیه سن واندن متأثر اولوب انی بجان ودل قبول قیله سن فرض
اولان عملی یرنه کتوره سن تا امر الهی سهیلی سنی پوست و بدن شرندن کیرو
اله تا سن برموزه کبی دوستک هم پایی اولورسن دوستدن مراد حق تعالی در پادن
مراد انسان کامل اولور شواعتبار اله که پای مؤخر اعضا اولدیغی کبی انسان دخی
خلقتده جمیع خلایقدن مؤخر اولمشدر انکچون مشایخ صوفیه انسان کامله قدم
جبار تعبیر ایدرلر نتکیم تحقیقی جلد اولده تفسیر (رجعنا من جهاد الاصغر)
سرخنده (حق قدم بروی نهد از لامکان) بیتک شرحنده مرور ایلدی انده
طلب اولنه یعنی تاکم سنی امر الهی سهیلی بدن و پوست شرندن قورتره وسکا
برنورانی وروحانی لطیف رنک ویره حتی دوست حضرتلرینک پای مشابه‌سنده
اولان انسان کامل ایله همپای وایا قداش اوله سن واکا مقارنت ومصاحبت
قیله سن ❊ مثنوی ❊ جمله قرآن شرح خبث نفسهاست * بنکر اندر مصحف
آن چشمت کجاست * ذکر نفس عادیان کالت بیافت * درقتال انبیا مو بی شکافت
* قرن قرن ازشوم نفس بی ادب * ناکهان اندرجهان میزد لهب) جمله قرآن عظیم
نفسلرک خبثنی شرحدر وانک اصلاحی حقنده در مصحف شریفه نظر ایله اول
سنک کوزک قنده درجمله دن بری عادیلرک نفسلرینک ذکریدر که آلت بولدی وقدرته
واصل اولدی انبیای عظامک قتالنده هر بری برموی یاردی ودقت قیلدی بی ادب
اولان نفسک شوملغندن قرن قرن ودور دور ناکهان جهان ایچره لهب اوردی
وغضب الهی ظهور قیلدی که قرون ماضیه دن هر برهلاک اولان قرنک
هلاکنه سبب بی ادبک شوملغی اولمشدر (نعوذ بالله من شأمة انفسنا
ومن غوایة حسنا

﴿ رجوع کردن بدان قصه که شاهزاده بدان طغیان زخم خورداز ﴾
﴿ خاطر شاه پیش ازاستکمال فضایل دیکراز دنیا برفت ﴾

بو سرخ شریف اول قصه یه رجوع ایلمکلکك بیانیدر که شاهزاده اول باطنا ایلدیکی طغیان و کفرانی سبیله شاه چینك خاطری طرفندن زخم یدی غیری فضایلك استکمالندن اول دنیادن آخرته کتدی ﴿ مثنوی ﴾ قصه کوته
کن که رشك آن غیور * برد اورا بعد سالی سوی کور * شاه چون از محو شد سوی وجود * چشم مریخیش آن خون کرده بود) قصه یی کوتاه ایله که اول غیور اولان شاهك رشك وغیری اول شهزاده یی بر ییلدنصکره قبر جانبنه ایلتدی شاه چین شهزاده یه تیرقهری اوردیغی وقتده مقام محوده ایدی چونکم مرتبهٔ محو وفنادن وجود جانبنه کتدی وصحوه کلوب بشر یتده قرار ایتدی انك مریخه منسوب اولان کوزی اول قانی ایتمشدی بونده چشمدن مراد انك ذاتیدر واعلم یااخی الله تعالی حضرتلرینك ولیلرینك ایکی مرتبه سی واردر برینه مرتبهٔ محو وفنادیرلر که اول مرتبهٔ ولایتلی مع الله وقتیدر بونلر باطنا کندی وجود مجازیلرندن محو وفانی اولوب براثر قالمدیغندن بونلرك جسد شریفی دست حقده آلت اولور و بونلر اولی مع الله وقتنده ومرتبهٔ فناده اکر برکیسه یی اولدرسه ویا براولوبی دیرلتسه لرویا بر خارق عاده اظهار ایلسه لر بونلرك جسدی آلت اولوب ارادت وقوت وقدرت حضرت حقك اولور وچوق اولورکه و لیلردن بریسی برکسه یه خشم ایلروانك اولمسین مراد ایلرفی الحال اول کسه اولور اول کسه یی اولدرمك اول ولینك بشریتی جهتندن دکلدر که انك دخی بشریتی سائر کسه لرك بشریتی کبیدر وحقیقتده محیی ومیت الله در والله تعالینك اذنی وارادتی اولمیجه هیچ برولی و نبی برکسه یی اولدرمکه قادر اوله مزلر و برکسه نك اجلی دخی کلمینجه اجلدن مقدم اولمك دخی احتمالی یوقدر (کماقال تعالی وما کان لنفس ان تموت الا باذن الله کتابا موجلا) وقال ایضا (ومایعمر من معمر ولا ینقص من عمره الا فی کتاب) چونکم اولمك ودیرلمك ومعمر اولمق وعمر نقصان کلمك ازلده کتاب مبینده مستور اولدی پس برکسه نك که موتنی حق تعالی برکسه نك ضربنه ویاخشم ظاهرنه ویاقهر باطننه تعلیق ایلیه اول وقت کلدکده لابد اول کسه اول کسه یه خشم ایلروفی الحال اول کسه اولور واکر خشم ایلین وانك اولمسنی مراد ایلین ویاخود بددعا ایلین ولیلردن وعارفلردن ایسه حقیقتده ممیت وفاعل الله ایدیکن بیلور اصلا انك نفسه برکبر وغرور و بن شویله ایتدم دیمك شائبه سی کلمز اماکاه اولور که بو حالت بعض ناقصلردن دخی ظهور ایلر یا برکسه یه کوکلدن اینجنور ویاخود انعام او قورو یاخود بد دعا

ایلروا اول کسه حکمت اللهك اولوروا اول ناقصه برغرور کلوب بن
فلانه بد دعا ایلدم اولدی دیر ویاخود باطندن آنی کسدم دیر فی الحال بو کونه
مکرلره دوشر بونی بیلمز که حق تعالی هر کسك موتنی برسببه تعلیق ایلمشدر مثلا
طاعون ارواح خبیثه دن ایکن نیجه کسه لرك موتنه وهلاکنه سبب اولور مع هذا
طاعونك مطعون اولوب اولن مؤمنلر اوزره فضیلتی اولمق لازم کلمز پس باطنا قاتل
اولان وهلاکه سبب کلان ناقصلرك دخی برکسه نك موتنه سبب اولمسی چشم
بدك طاعونك برنجیه مؤمنك وصالحك موتنه سبب اولمسی کبی اولور فرضی بویله
اولسه اول ناقصلرك اول مقتوللردن افضل اولمسی لازم کلمز اما اولیانك نفسندن
وتیغ باطنندن کچنلر وشراب موتی ایچنلر انلره قیاس اولنمز بلکه من وجه مقتوله
اول بر یوزدن لطفدر واولیای عظامك برمرتبه لری دخی بشریتدر که انجق بشریت
مرتبه سنه کلسه لر محودن صحوه کلورلر بومرتبه ده اول قدرت وقوت بولنلردن
کیدوب سائر بشر کبی عاجز اولورلر چونکم شاه چین مقام افناده ایکن شهزاده یه
برزخم اوردی وآنك مریخ کبی اولان عینی اذن حقله بوقانی ایلدی پس کندی یه
کلدی وبشریت مرتبه سنه نزول قیلدی اول حینده * مثنوی * چون بترکش
بنگرید آن بی نظیر * دید کم از ترکشش یك چوبه تیر * کفت کوان تیر از حق
بازجست * کفت اندر حلق او کز تیر تست * عفو کرد آن شاه دریادل ولی * آمده
بد تیر او برمقتلی * کشته شد در نوحه او می کریست * اوست جمله هم کشنده هم
ولیست * ورنباشد هردو او پس کل نیست * هم کشنده خلق وهم ماتم کنیست)
چونکم اول بی نظیر اولان شاه چین وشهنشاه یقین ترکشنه نظر ایلدی ترکشندن اول
مالکدین براوق اغاجنی اکسك کوردی ترکشدن مراد آنك وجود شریفی
اولور وتیردن مراد قوت حقانیه اولور که بر ولی مقام ولایته واصل اولدقده الله
تعالی جانبندن انکا استعدادنه ومرتبه سنه کوره حقانی قوتلر عطا اولنور اول
قوتلرله بوکونه تصرف ایلمکه قادر اولور چونکم اول شاه ولایت مقام صحوه
کلوب کندی تیرکش وجودنده اولان معنوی تیرلره وقوتلره نظر قیلدی اول جمله
قوای حقانیه دن برقوتی اکسك کوردی پس حق تعالیدن کیروسؤال ایتدی ودیدی
الهی فنی اول بکا عطا ایلدیکك تیر معنوی وقوت روحانی حق تعالی اول شاه ولایته
باطنا برسبیل الهام جواب وروب دیدی اول شهزاده نك حلقنده اولان سبب
موت سنك اوقوکدر که سنك باطنك فنا حالنده بنم دست ارادتمله اول سکا وردیکم
معنوی تیری شهزاده طرفنه آتدی وبن آنك اجلنی تقدیر واکا تعلیق ایتدم اول
شهزاده سنك زخم باطنکدن اولدی شمدی سنك اول سبب موت اولان تیرك
وقوتك انك بوینده قالدی دیدی پس اول دریادل اولان پادشاه اول شهزاده یی

عفو ایلدی ولکن اول شاهك تیری بر مقتل اوزره کلمش ایدی یعنی شهزاده‌نك
کندی باطنی طرفندن زخمخورده اولدیغنی کوردکدنصکره انك جمله خرمنی وسوء
ادبنی شاه چین بالکلیه عفو ایلدی واندن راضی اولدی ولکن بوقدر اولدی که
انك باعث موت اولان تیر باطنی شهزاده‌نك بر محل قتلنه کلمش وانك جسدنی مجروح
قیلمش وانك موتنه سبب اولمش ایدی اول شهزاده اول زخمدن کشته اولدی
و پادشاه چین اول شهزاده‌نك نوحه سنده وافر اغلدی جمله اودزهم کشنده
وهم ولیدر یعنی خلیفهٔ الهی اولان ولی کامل فی ذاته اکر نظر حقیقت بیله
اکا نظر اولنسه هم اولدر یحیی اولدر وهم اولدر دیکنه دوست واقرباومشفق
ومهربان اولدر که ولی کامل اکرهم محیی وممیت اولمسه هم کشنده وهم ولی اولمق
صفتلری انده بولنمسه اول کل دکلدر بلکه مرتبهٔ کله واصل اولان خلیفهٔ کامل
اولدر که هم خالق اولدز یحیی وهم حقنده ماتم ایلیجیدر صدرالدین قنوی حضرتلری
نفحات الهیه نام کتابنده بو مضمونی مؤید بیوررلر که ولی کامل و انسان واصل
اولدر که احیا واماته یه قادر اوله او احیا واماته یه قادر اولمین انسانه ولی کامل دینمز ولی
کامل اولدر که حق تعالینك جمیع اوصافی ایله متصف اوله وکل اخلاقیله تخلق قیله تا کم
خلیفهٔ کامل اولمق مرتبه سنی بوله خلیفه مستخلفك عینیدر الا وجوب ذاتیده دکل
یعنی خلیفهٔ کامل واجب الوجود کامل اولمز بوخسه جمیع اوصاف الهیه‌نك مظهری
وآینه سی اولور واول دست خدایه آلت اولوب و حق تعالی انك وجودی واسطه سیله
بو کونده تصرف قیلور وقوتنی وقدرتنی انك یوزندن ظاهر ایلرتکیم حق تبارك
وتعالی سورهٔ انفالده حضرت نبی صلی الله علیه وسلم حقنده واصحاب نبی حقنده
کندی آلت اولدقلر ینی بنده‌لرنه اعلام ایدوب بیوررلر (فلم تقتلوهم ولکن الله قتلهم
ومارمیت اذرمیت ولکن الله رمی) یعنی ای اصحاب نبی بوکافرلری سز کندی قوتکزله
قتل ایلمدیکز ولکن بونلری الله قتل ایلدی و یا محمد شول وقتده که کافرلر جانبنه ترابی
سن رمی ایلدك اول ترابی سن رمی ایلمدك ولکن الله رمی ایلدی پس هر نبینك وقرب
فرایضه واصل اولان هر ولینك فعلنی بو کا کوره قیاس ایله قرب فرایضه واصل
اولان ولیلر دست حقه آلت اولوز ظاهرا بر فعل انلره مستند اولور ولکن باطنا
اوفعلك فاعلی حضرت حق اولور تکیم ظاهرا ترابی رامی حضرت نبی صلی الله علیه
وسلم ایدی ومن حیث الحقیقه اول ترابی رامی الله تعالی ایدی ودخی ظاهرا کفاری
اولدیرن اصحاب کرام ایدی ولکن انلری الله تعالی قتل ایلدی کذلك شهزاده‌نك قتلی
من حیث المرتبة الظاهر شاه چینه اسناد اولنور که اکا قلب یوزندن اینجندی
اماحقیقتده انك قاتلی حضرت حقدر وشاه چینك وجودی اکا بر آلتدر پس
کل مرتبه سنه وقرب فرایضه واصل اولان ولیلرك کندی حقیقتلری جهتندن

ولايتلرى مرتبه سندن خلق كشنده اولوب پس بشريتى جهتندن اول اولدر ديكى كسه يه نوحه ايلر وكريان اولوركل مرتبه سنده اولان بوكونه اضدادى جمع قبلور و بونلرك مرتبه سنى وعلو شانى عقل ادراك ايلمكده عاجز قالور

مثنوى ﴿ شكر ميكرد آن شهيد زرد خد * كان بزد درجسم ودرمعنى نزد جسم ظاهر عاقبت خود رفتنيست * تا ابد معنى بخواهد شاد زيست * آن عتاب اررفت هم بر پوست رفت * دوست بى ازار سوى دوست رفت ﴾ اول يوزى صارو اولان شهيد شكرلر ايلدى كه اول شاه تيرى جسم اوزره اوردى معنايه اورمدى جسم ظاهر خود عاقبت رفتنى در تا ابد معنا شاد ديرليسردر رفتنيده اولان يا ادات استخفا قدر اول عتاب اكر كتديسه هم پوست اوزره كتدى اما دوست آزارسز دوست جانبنه كتدى يعنى اول يوزى صارو وشرمسار اولان شهيد اللهه شكرلر وثنالر ايلدى بويله ديوكه اول تير معنوى جسمه طوقندى وجسمك موتنه سبب اولدى معنايه وايمانه طوقمدى جسم ظاهرك خود عاقبت كتمسى ودنيايى تركى ايتمسى مقرردر ولازمدر اما تا ابد الاباد معنى وروح شاد وخندان اوليسردر اكرچه شاه چين طرفندن شهزاده يه اول عتاب واقع اولدى اما هر پوست اوزره واقع اولدى ولكن آزارسز ورنجيده اولمقسز دوست جانبنه كتدى وكنديسنى اول حضرته واصل ايتدى وابدى شاد وخرم قالدى پس بوكا موت وغضب ديمزلر اصل موت وغضب اولدكه الله صاقلاسون جسم سالم اوله وزخم ايمانه وجانه كله وجان بدندن چقدقدنصكره آزرده ورنجيده اولوب دوست جانبنه شاد وخندان كتمكه قادر اوليه تا ابدى بلا وهجر اندهقاله

مثنوى ﴿ كرچه اوفتراك شاهنشه كرفت * آخراز عين كمال اوره كرفت ﴾ اكرچه اول شهزاده فتراك شاهنشاهى طوتدى آخر عين كمالدن اول يول طوتدى فتراك تركيه ديرلر عين كمال دكن كوزه ديرلر يعنى اكرچه اول ميانين اولان شهزاده شهنشاه چينك فتراك خدمتن طوتدى واكا تعلق ايدوب متابعت ايتدى وانك اسب روحنك اردنجه كنديكى طريقه كتدى لكن حياتنده پادشاهك خدمتنده كماله ايرمدى ووصال محبوبه يول طوتمدى آخر مصيب اولان عيندن اول شهزاده وصاله يول طوتدى يعنى كندى حسن حالنه وجمال وكمالنه وسط سلوكده ايكن مغرور اولوب كنديك كوزى دكدى واول اصابت عين قبل البلوغ الى الكمال انك موت حسمنه سبب اولدى پس وصال محبوبه يولى اول شهزاده عين كمالدن طوتدى وكمال مرتبه سنه حياتنده واصل اوله ميوب اولدكدنصكره يتدى

مثنوى ﴿ وان سوم كاهل ترين هرسه بود * صورت ومعنى بكلى اوربود ﴾ واما اول اوچنجى شهزاده هراوچك كاهلترى ايدى صورتى ومعنايى كليله اول قاپدى يعنى اول شاه چينك

كريمه سنه عاشق اولان هراوچ شهزاده‌دن اوچنجی شهزاده که بو جمله دن کوچکتر وکاهلتر ایدی هم صورتی وهم معنایی بوحاصل ابتدی وصال یاره حال حیاتنده بو نشئهٔ عنصریه‌ده اول ایردی اما اول ایکیسی صورتی ومعنایی جمع قیله میوب قبل الکمال والوصال برواسطه ایله دنیادن آخرته کتدی وعالم معنیده هر بری محبوبلرینک وصالنه ایردی وکالی معنیده بولدی شهزادهٔ بزرکیندن مراد شول عاشق صادق اولورکه عشقله وصدقله برشاه دین وصاحب علم یقینه خدمت قیله لکن قبل الکمال اکا اجل ایرشه ومتوفی اوله ومعشوقنی ومقصودنی عالم معنیده بوله بونلر مقام عشقده کاوب کچن سالکلردرکه بونلره مقام عشقده کامل ومکمل دیمزو بو عالم صورتده بونلر خلیفهٔ الهی اولمزوشاه چین وصاحب اسرار یقین اولان کاملک مرتبه‌سنه ومقامنه اونورمز وشهزادهٔ میانیندن مرادهم شول سالکلردرکه برشاه دینک عشق وجذبه ایله حضورنه کله وعشق وشوقله نیجه زمان اول عزیزه خدمت ایدوب روحانی ونورانی نیجه ذوقلر وصفالر بوله حتی شهود وعیان مرتبه‌سنه واصل اوله اندنصکره برزلت وخطا صادر اوله اول زلت واسطه‌سیله قبل الکمال والوصال دنیادن آخرته انتقال قیله وحق تعالی انک عیوبنی وذنبنی جمیعا عفوایلیه وآنی کال مرتبه‌سنه ایرکوره ومقصودنی ومعشوقنی عالم معنیده مشاهده ایدوب کال وصال اکا عالم آخرتده میسراوله بونلره دخی کامل ومکمل ومرشد کامل وخلیفهٔ الهی تعبیراولنمزواوچنجی شهزاده‌دن مرادشول مجذوب سالک وعقل وادبه مالک اولورکه عشق وجذبه ایله برشاه دین وصاحب یقینک حضورنه کله واکا بیعت وخدمت قیله وتابع اوله وکال عقل وادبله سلوک ایلیه حتی پادشاه دین اندن هروجهله راضی اوله وکندی خلو تخانهٔ درونده مختفی اولان ابکار کریمه‌یی اکا تزویج وتسلیم قیله و بو عالمده اول یوم آخرتده بولهجغی بکرمعنینک صورتنی هم بوله واکا واصل اوله هم ظاهرده وهم باطنده کامل اوله صورت ومعنایی جمع قیله بوشول کامل ومکمل درکه مرتبهٔ جمعه مرتبهٔ تفرقه‌یی جمع قیلمشدرو بونک مقامی جمع الجمع اولمشدرنه وحدت کورمسی کثرت کورمسنه مانع اولورونه کثرت وصورت کورمسی وحدت وجمع کورمسنه حجاب کاور بلکه هر مرتبه‌نک حقنی کالیله ادا ایلروخلیفهٔ الهی اولوروالله‌ک امرنی عبادنه تبلیغ قیلور ومکمل نفوس طالبین وسالکین اولور مجذوب سالک وشیخ کامل صفتی بودر

وصیت کردن آن شخص که بعدازوفات من او

بردمال مرا ازسه فرزندمن که کاهلترست

مثنوی آن یکی شخصی بوقت مرک خویش * کفته بود اندروصیت پیش پیش

* سه پسر بودش چو سه سرو روان * وقف ایشان کرده او جان روان * کفت
هرچه در کفم کاله وزرست * او بود زین هرسه کو کاهلترست * کفت با قاضی
و پس اندرز کرد * بعد از آن جام شراب مرک خورد) اول بر شخص کندینك مونی
وقتنده وصیت ایلمکده زیاده زیاده سویلمشدر یعنی اولادنه وصیت قیلقده زیاده تأکید
واهتمام ایلمش ایدی اول شخصك سرو روان کبی اوچ اوغلی وار ایدی اول شخص
انلره جانی وروانی وقف ایلمش ایدی اولکی روان رفتن لفظندن صفت مشبهه در وایکنجی
روان جان معناسنه اسم جاندر وجان ایله روانك ما بیننده اولان فرق مواضع کثیره ده
مرارا مرور ایلمشدر اجمالا جان بدنده طوران روحه دیرلر وروان نوم ایله کیدوب
یقظه ایله کلان روح ممیزه دیرلر اول شخص دیدی هرنه که بنم المده کاله وزر
واردر اول فرزند ایلتور و بوهر اوچدن که کاهلرکدر یعنی شول اوچ اوغلدن
هرقنغیسی کاهلرك ایسه بنم ملکمده اولان متاعی وسیم وزری اول السون وقبض
ایلسون دیدی بو وصیتی قاضی یه دیدی وچوق اندرز وسپارش ایتدی وقاضی یه
وافر اصرار لدی اندنصکره جام موتك شرابنی ایچدی ودنیادن آخرته کوچدی
﴿ مثنوی ﴾ کفت فرزندان بقاضی کای کریم * مکذریم از حکم اوما سه
یتیم * سمع وطاعه میکنیم اوراست دست * آنچه او فرمود برما نافذ ست * ما چو
اسمعیل ز ابراهیم خود * سر نپیچیم ارچه قربان میکند) اول شخصك فرزندلری
پدرلرینك وفاتندنصکره قاضی یه دیدیلر ای کریم اول پدر بمزك حکمندن بز اوچ
یتیم کچمزز وانك وصیتنی ترك ایتمزز سمع وطاعه ایلرز یعنی سمعا وطاعة دیوب انك
وصیتنی وحکمنی قبول ایلرز که دست انکدر یعنی تصرف انکدر بز انك محکومی
بز اول نسنه یی که اول پدر بمز بیوردی بزم اوزر بمزه نافذدر و بز انك امرنه
مطیع ومنقادز بز اسمعیل کبی کندی ابراهیممزدن باش دوندرمزز اکر بزی بابامز
قربان ایلیه یعنی حضرت اسمعیل علیه السلام کندی باباسی ابراهیمدن یوز
چویرمیوب اعراض قیلمدیغی کبی بز هم بابامزك تبیغ امرندن باش دوندرمزز
ومعرض اولمزز اکرچه اول بزی قربان ایلرسه ده دیدیلر ﴿ مثنوی ﴾
کفت قاضی هر یکی با عاقلیش * تا بکوید قصهٔ از کاهلیش * تا ببینم کاهلی
هر یکی * تا بدانم حال هر یك بی شکی) قاضی اول فرزندلره دیدی هر بریکز
اول عاقللغیله تاکم اول کاهللکندن بر قصه سویلیه تاکم هر بریکزك کاهللکنی بن
کورم تاکم هر بربکزك حالنی شکسز وشبهه سز بیلم واکاه اولم دیدی ﴿ مثنوی ﴾
عارفان از دوجهان کاهلترند * زانکه بی شد یار خرمن می برند * کاهلی را کرده
اند ایشان سند * کار ایشانرا چو یزدان میکند) عارفلر ایکی جهاندن کاهللر
وفارغلردر نته کم وهما حراما على اهل الله بیورلمشدر زیرا بونلر شدیارسز خرمن

ایلتورلر شدیار کسر شینله نطس منا سنه دربعنی عارفلر دنیا وآخرت قیدندن انکچون فارغلر وکاهللر درنته که بونلر کار وکسبسزخر من محصولی الورلر ومقصوده واصل اولورلر عارفلر کاهللکی وفارغلغی کندیلره سند ایتمشلردر انلرک کارنی چونکم یزدان ایلر یعنی عارفلر وعاقللر حقیقت بین اولان کوز ایله کوردیلر ومشاهده قیلدیلر که انلرک دنیاده وآخرتده هر کارنی حق تعالی ایلر وهر ایشلرنی الله اوکارر چونکم هر کارنی انلرک الله تعالی ایتدی والله تعالینک انلر فعال لما یرید اولدیغنی مشاهده قیلدیلر انکچون بو معرفت انلرک جدوسعینه ضعف ویروب کاهللکی وفراغتی هر بری کندیلره سند قیلدی الامکلف اولدقلری کارده دکل اوزرلرینه فرض وواجب اولان عمل هر نه ایسه اصلا بر عارف آنی اشلمکده کاهل اولمز واندن تکاسل قیلمز اوزرینه واجب اولان کاردن تکاسل ایلین ملحد اولور و بطالالرزمره سندن اولور انلره عارف دینمک لایق کلمز بلکه معرفت کماله ایردکده ومرد عارف حقیقت کاری کوردکده عام ناسک ایلدکاری کبی یادنیا ایچون ویاآخرت ایچون کوششلر وسعیلر واقداملر قیلمزلر بلکه الله تعالی حضرتلری هر نه بیوردی ایسه بلا زیاده ولا نقصان همان الله ایچون انی طوترلر واندن غیریسنی ترک ایدوب فارغ وآسوده اولوب یاتورلر نته کم بونلرک حالی شول اعرابینک حالنه بکزر که نبی مکرم حضرتلرینه کلدی ودین اسلامده اولان اعماله یارسول الله بنی دلالت ایله دیدی کورنبی علیه السلام حضرتلری اکا نه دیدی اول دخی پیغمبر حضرتلرینه نه دیدی عن ابی هریرة رضی الله عنه قال اتی اعرابی النبی صلی الله علیه وسلم فقال دلنی علی عمل اذا عملته دخلت الجنة قال تعبدالله ولاتشرك به شیأ وتقیم الصلوة المکتوبة وتوتی الزکوة المفروضة وتصوم رمضان قال والذی نفسی بیده لاازید علی هذا ولاانقص منه فلماولی قال النبی علیه السلام من سره ان ینظر الی رجل من اهل الجنة فلینظر الی هذا کذا فی المصابیح ﴿مثنوی﴾ کار یزدانرا نمی بینند عام * می نیاسایند از کد صبح وشام) اما عوام ناس کار یزدانی کورمزلر واسرار حقه نظر ایرکورمزلر انکچون صبح وشام کد ومشقتدن دکلمزلر زیرا ابلهلردر مشهور مثلدر که ابله کهل اولمز بلکه عارف وعاقل اولان کهل اولور انکچونکه حق تعالینک کندی حقلرنده اولان کارنی انلر کورر وجد وسعیک وزحتنک کارکر اولمدیغنی انلر بیلور وسر قضا وقدری هم مشاهده قیلور پس کندیلره زحت ویرمیوب آسوده حال وفارغ البال اولوب اوتورر انلرک کهل اولمسی کمال عقل وعرفانلرندن حاصل اولور ﴿ مثنوی ﴾ هین زحد کاهلی کو ید باز * تابدانم حدان از کشف راز * بی کمان که هرزبان پردهٔ دلست * چون بجنبد پرده سرها واصلست * پردهٔ کوچک چو یك شرحهٔ کباب * می بپوشد

صورت صد آفتاب) پس قاضی اول شخصك اولادنه دیدی امدی آكاه اولك هر بر بكز كندی كاهلكنك حدوغایتندن تكلم قبلك تاكم كشف راز ایلمكدن اول كاهلكك حدنی بیلم وسزك هر بر یكزنه مرتبه كاهل ایدیكنه عالم وآكاه اولم كانسز وشبهه سزكه هرزبان پردهٔ دلدرچونكم پرده حركت ایلیه ورای پرده ده اولان سرلر واصلادر یعنی لسان پرده سی حركت ایلسه درونده اولان خارجده اولان كمسه نك سمعنه واصلادر بر كوچك پرده كبابك برشرحه سی و بر پاره سی كیبدر درونده اولان یوز معنوی افتابی اورتر كا قیل * قطعه * زبان در دهان ای خردمند چیست * كلیددر كنج صاحب هنر * چودر بسته باشد چه داند كسی * كه جوهر فروشست یا پیلور * ولهذا قال علیه السلام المرء مخفی تحت طی لسانه * چونكم انسان طی لسان ایده وصمت وسكوت بوانه كیده انك درونده نیجه یوز آفتاب اولسه مستور اولور ومحجوب قالور اماسویلسه درونده اولان رازلری كشف وظاهر قیلور ﴿ مثنوی ﴾ كر بیان نطق كاذب نیز هست * لیك بوی ازصدق وكذبش مخبرست * ازنسیمی كه بیاید ازچمن * هست پیدا ازسموم كولخن * بوی صدق وبوی كذب كول كیر * هست پیدا در نفس چون مشك وسیر) اكر بیان نطق كاذب دخی اولورسه و بركمسه درونده اولانه مخالف كذب ودروغ تكلم قیلورسه لیكن انك نفسندن حاصل اولان رایحه انك صدقندن وكذبندن مخبردر وانك كلامنك اسلوبی مشام جانی اولنه انك صدقدن وكذبندن هرنه ایسه مذكردر مثلا شول برنسیمدن كه چمندن كلور مشامی اولان كمسیه یه اول نسیم كولخن سموندنمیدر پیدا وظاهر در كلخن جانبندن كلان رایحه ایله كلشن جانبندن كلان نسیم وفایحه بی دماغی پاك اولان كمسه بیلور وتمیز قیلور ومشام جانی پاك اولنلرهم صدقله كذبی بونك كبی بیلور وتمیز قیلور زیرا بوی صدق و بوی كذب كول كیر نفسنده مشكله سیر رایحه سی كبی پیدا در یعنی مسك وعنبر رایحه سیله صرمساق رایحه سی نفسنده نه مرتبه پیداوظاهر ایسه ابلهلر طوتیجی كذب دخی قابه سكون وارام و بریجی صدق هم بودم وكلامده اویله پیدا وظاهر در حضرت نبی علیه السلام الكذب ریبة والصدق طمانینة بیورمشدر و بوحدیت شریفك شرحی و بو محله مناسب اولان كلام هم بو دفتر خامسده كراراومرارا مرورقیلنشدر تكراره حاجت یوق ﴿ مثنوی ﴾ كرندانی یاررا ازده دله * ازمشام فاسد خود كن كله * بانك حیران وشجاعان دلیر * هست پیدا چون فن روباه وشیر) اكر بر یاری اون كوكلی اولدیغندن یعنی چوق فكرلو ومتبطن اولدیغندن بیلمز ایسك كندی مشام فاسد كدن شكایت ایله اكر مشام جانك پاك اولیدی بركمسه نك كذبنی وصدقنی نیچون بیلمزدك

وده دله اولدیغنی وتبطن قیلدیغنی ندن اوتری فهم قیلمزدك بوسنك كذب وصدقی بیلدیكك وبنك رایحه بی بد رایحه دن تمیز قیلدیغك مشام جانك فاسدا اولدیغندندر حیزانلرك بانكی ودلیر اولان شجیعلرك بانكی روباهك فنی وشیرك بانكی كبی فتی پیدا وظاهر در روباهك صداسی شیرك صداسنه بكزمدیكی كبی مخنث اولنلرك دخی صداسی واداسی دلیر اولان شجیعلرك صداسنه واداسنه بكزمز ﴿ مثنوی ﴾ باز بان همچو سر دیكست راست * چون بجنبد تو بد انی چه اباست * از بخار آن بداند تیزهش * دیك شیرینی زسكباج ترش) یاخود زبان راست ودرست بر چولمك قپاغی كبیدر چونكم چولمك قپاغی حركت ایلیه سن بیلورسن چولمك ایچنده نه كونه اش واردر ابا فتح همزه ایله شوربایه دیرلر اما تیزهوش اولان صاحب فراست چولمكك قپاغی یرنده ایكن انك بخارندن بیلور شیرینه منسوب اولان دیكی سكباج ترشدن فرق قیلور سكباج سركه لواش دیمكدر یعنی عقلی اولان اكشی اش چولمكندن طتلواش چولمكنی بخارندن بیلور ورایحه سندن استدلال ایدوب بری برندن تمییز قیلور اكشی اش چولمكندن مراد كاذبك وجودی ودیك شیریندن مراد صادقك وجودی اولور ﴿ مثنوی ﴾ دست بر دیك نوی چون زدفتی * وقت بخریدن بدید اشكسته را) مثال آخر برفتی بریكی چولمكه چونكم ال اوردی صاتون الدیغی وقتده اشكسته اولان چولمكی كوردی ودرست اولان چولمكی صداسندن شكسته اولان چولمكدن فرق وتمییز قیلدی نتكیم حق تعالی حضرتلری پیغمبر علیه السلامه ولتعرفنهم فی لحن القول) دیومنا فقلر حقنده خطاب قیلدی بورایه مناسب اولان كلمات اوچنجی دفترده بوآیت كریمه نك تفسیری اولان سرخده مرور ایلدی اندهطلب اولنه ﴿ مثنوی ﴾ كفت دانم مردرا در حین زپوز * ورنكوید دانمش اندرسه روز) اول اوچ پسردن بریسی قاضی افندیه دیدی بن برمردی درحال پوزندن بیلورم پوزاغز چوره سنه دیرلر بونده اغز ونطق مراد اولور واكر سویلمزایسه بن انی اوچ كونده بیلورم یعنی بنم برشخصی بیلمكده كاهلكم وتأنی قیلمغم شول مرتبه ده دركه برمردسویلسه درحال انی نطقندن ودهانندن بیلورمكه اول مرد صادقمیدر وباخود كاذبمیدر وباجاهلمیدر ویاعالممیدر ویا غافلمیدر وتكلم ایلمزایسه اوچ كونه دك تأخیر وتأنی ایلرم وانك افعالنی واوضاعنی واوتور مسنی وطور مسنی وحركات سكناتنی امتحان قیلورم بهرحال اوچ كونده انك حركت ظاهره سندن باطننه مطلع اولورم نه كونه كمسنه ایدیكنی بیلورم دیدی ﴿ مثنوی ﴾ وان دكر كفت ار بكوید دانمش * ورنكوید در سخن بیچانمش) واول اوچ پسردن بریسی دخی دیدی اكر بركمسنه سویلرسه

بن بیلورم نه کونه کسه در که (ع) کلامندن اولورمعلوم کشینك کندی مقداری * بهر حال انك کفتاری آنك مقدارنی بیلدیردیدی واکر سویلمز ایسه انی سوزه طولشدیررم یعنی کلامه چکرم بهر حال بر سوز سویلدکده اول سوز دن آنك سرنه وضمیرنه واقف اولورم دیدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت اکر این مکر بشنیده بود * لب ببندد در خموشی دررود) قاضی بوبله دین پسره ایتدی اول کسه اکر بومکری مقدم اشتمش اوله لبنی بغلرخوشلقده کیدر یعنی بعض کسه اولورکه نطقندن وکلامندن کندینك سردرونی ظهوره کله جکن بیلور وبومکروحیله یی اول مقدم ایشدوب پس صمت وسکوتله عمل قیلور وکندو بی واله وحیران برکسه کوسترر جواب مثلدنصکره کاسه کرکدر تمثیل ﴿ مثنوی ﴾ آنچنانکه کفت مادر بچه را * کر خیالی آیدت در شب ترا * یا بکور ستان جای سهمکین * تو خیالی زشت بینی در کمین * دل قوی دارو بکن حمله برو * او بکرداندز تو در حال رو زانکه بی ترسی بسو بش هرکه رفت * آن خیال دیووش بکریخت تفت) مثلا انجلین که بر مادر کندی طفلنه وفرزندنه دیدی ای پسراکر کیجه ده سکا برخیال کله یاسهمناك وخوفناك اولان مقبره لك ایچره سن برزشت خیال کوره سن بوصوده زنهار اوکینده کوردیکك خبیث وقبیح اولان خیالدن قورقه بلکه کوکلکی قوی طوت وانك اوزرینه حمله ایله اول پوصوده اولان خیالدر در حال سندن یوزدوندرر وفرار قیلور زیرانی خوف وبی ترس اول خیال جانبنه دلیرانه هرکیم کتدیسه اول دیووش اولان خیال فوری قاچدی ودیو خیالی قوی دل اولان وحمله قیلان کسه دن فرار ایلر اما وهام وترسنده دل اولان کسه نك اوزرینه هجوم ایلردیدی ﴿ مثنوی ﴾ کفت کودك آن خیال دیووش * کر بدواین کفته باشد مادرش * حمله آرم افتد اندر کردنم * زامر در پس من آنکه چون کنم * تو همی آموزیم که چست ایست * ان خیال زشت راهم مادر یست) اوغلنجق مادرنه ایتدی ای مادر اول دیو کبی اولان خیال اکر اول خیاله دخی انك اناسی بوسوزی دیمش اوله یعنی سن بکا قوی دل اول وحمله قیل دیدیکك کبی اول خیاله دخی انك اناسی قوی دل اول وحمله قیل دیو تعلیم قیلمش اوله بن اکا بوتقدیرجه حمله کتورم اول بنم بوینمه دوشر مادر بنك امرندن پس بن اندنصکره نه ایلیم سندخی بکا بوتقدیرجه برکارا وکرتکه اول اناسنك امرندن اوتری بنم بوینومه دوشدکده بندخی اول صفتله انی بوینومدن دفع ایلمکه قادر اولم ای مادرسن بکاهمیشه اوکردرسنکه چست وقوی دل برکده طور وخوف ایتمه اول دیو وش اولان زشت خیالك هم بر مادری واردر وانك دخی مادری بومکری اکا تعلیم وتلقین ایلر ﴿ مثنوی ﴾ دیو ومردم راملقن آن یکیست *

غالب ازوی کرددار خصم اندکیست * تاکدامین سوی باشد آن بواش * الله الله روتوهم زان سوی باش) دیوه ومردمه معلم وملقن فی الحقیقه اول بردر غالب اندن اولور اکر خصم اندك ایسه ده یعنی دیو قسمنه ودیو اهلی اولان کسه لره ودخی مردم قسمنه ومردمیته اهل اولان کسه لره حقیقتده معلم وملقن خدای تعالی حضرتلریدر اکر خصم قلیل ایسه ده آخر جانبنه اول خدانك اذنیله وارادت وقدرتیله غالب اولور وفرصت بولور والا خصمك آزاولمسیله وچوق اولمسیله غلبه میسر اولمز (کما قال تعالی) کم من فئة قلیلة غلبت فئة کثیرة باذن الله اذن الهی اولیجق چوق قلیل وضعف کسه لر قوی وکثیر اولان جماعته غلبه ایدرلر تاکم او حلیم قنغی جانبنده اوله الله الله حقیچون الله حقیچون یوری همسن اول جانبدن اول بواش حلیم معناسنه در واندن مراد حق تعالیدر یعنی حق تعالی ایکی طرفدن هر قنغی طرفده اولورسه واول جانبه معاونت ونصرت قیلورسه سن هم حق تعالینك نصرت قیلدیغی قوم جانبندن اول والا صکره مغبون ومخذول اولورسن وعاجز و بی درمان قالورسن ﴿ مثنوی ﴾ کفت اکرزان مکر نابدر کلام * حیله را دانسته باشد آن همام * سر اوراچون شناسی راست کو * کفت من خامش نشینم پیش او * صبرراسلم کنم سوی درج * تابرایم برسر بام فرج) قاضی بن خاموش اولان وسکوت ایدوب اسراری اخفا قیلان کیسه یی مکرله سوزه چکرم دین پسره ایتدی ای فرزند اکر اول ساکت اولان کیسه اول مکردن کلامه کلیه اول اواو دخی حیله نی بیلمش اوله کلامندن کندینك اسراری ظهوره کلمه جکنی دویمش اوله پس کتم اسرار ایچون نطقه کلیه وتکلم قیلیه سن انك سرنی نیجه فهم ایلرسن طوغری سویله پس بویله دین فرزند قاضی افندی یه جواب ویروب دیدی بن اول خاموش اولان وسکوت قیلان کسه نك اوکنده خوش اولوب اوتوریم وصبری درجه لر جانبنه وسیله وزدبان ایلرم تاکم صبر وسکوت واسطه سیله فرج بامنك اوزرینه کلورم و بهر حال صبر وتحمل برکاتیله مقصوده واصل اولورم زیرا صبر مفتاح فرج اولور وتوجه تامله برکسه مرادنه یول بولور پس بندخی مقام خاموشیده اولان برعزیزك حضورنه واصل اوادقده انك سرنی ومضمرنی بیلکدن اوتری اکا آینه وش مقابل اولوب توجه تامله آنك باطننه متوجه اولورم وکندیمی اکامرأت مجلا قیلورم ﴿ مثنوی ﴾ ور بجوشد در حضورش ازدلم * منطقی بیرون ازین شادی وغم * من بدانم کوفرستادان بمن * از ضمیر چون سهیل اندر یمن) واکر خاموش حضورنده بنم کوکلمدن بوشادی وغمدن بیرون برمنطق جوش ایلیه بن بیلورمکه بکا اول نطق وکلامی اول خاموش کوندردی یمنده سهیل کبی اولان ضمیردن سهیلا کثر یمن دیارنده طوغر وادیم طایف ولعل وعقیق

اندن ونك آلور سهیل بر کوکبك اسمیدر یعنی اول وفات ایدن شخصك اوچ
اولادندن کندینك کاهلتر اولادی عاقلتر اولدیغنی انتساب ایلمکدن اوتری قاضی
افندی یه بویله دیدیکه چون بن برکسنه نك حضورنه وارسم وانی خاموش بولسم
انك حالنی واسرارنی بیلمکدن اوتری انك قلب شریفنه وروح لطیفنه متوجه
اولوب خاموش اوتوررم اکر اول خاموشك حضور شریفنده بنم قلبمده
ودرونمده اولان بوشادی وغم مرتبه سندن بیرون وعالی برنطق وکلام جوش ایدیوب
ظهور ایلرسه بیلورم که اول غم وشادینك وراسنده اولان نطق وبیان یکانده
طوغان سهیل یلدزنه مشابه اولان ضمیر منیرندن اول نطق وکلامی کوندردی که
بنم اول مرتبه نطق وبیانه اقتدارم یوق ایدی ﴿ مثنوی ﴾ دردل من
آن سخن زان میمنه است * زانکه ازدل جانب دل روزنه است) بنم کوکلمده
اول سوز اول میمنه دندر زیرا که کوکلدن کوکله روزنه واردر میمنه صاغ یانه دیرلر
میمون ومبارك اولدیغی اعتباریله و بونده میمنه دن مراد اول خاموشك میمون
ومبارك اولان قلبی اولورکه مقابله سنده اولان کسنه یه نسبتله انك قلبی یمین
جانبنده دوشر وکندینك قلبی یسار طرفنده درلکن برکیسنه یه مقابل اولسه
مقابله سنده اولان کیسه نك قلبی انك میمنه سنه واقع اولور یعنی بنم
کوکلمده اولان اول نطق سامی وکلام عالی اول خاموشك میمون
ومبارك اولان قلب شریفندندرکه قلبدن قلبه روزنه
ومنظره واردر خاموش حضرت مولانا قدس الله
سره العزیزك مخلص شریفلریدرکه اکثر
غزللرنی خاموش دیمکله ختم ایلمشلردر
مثلا (بیت) خاموش که خاموشی
بهترز عسل نوشی * درسوز
عبارترا بکذار اشارترا
* دیوب ختم بیوررلر *
تمت بعون
الملك المنان

م م
م

مطبعهٔ عامرهده طبعی ختام بولمشدر
سنه تسع وثمانین ومائتین والف